

00143743

DE PLANTIS
LIBRI XVI. 1282

ANRBAB CAESALPINI

ARBTNF, 7x65

Medici clarissimi, doctissimiq; atque
Philosophi celeberrimi, ac 2431
subtilissimi. 2199

AD SERENISSIMUM FRANCISCUM
Medicem, Magnum Aetruvia Ducem.

ex libris Matthaei Baumger Medicinæ Doctoris. ab m

633.

752
7x65

143743

ae

FEQRENTFAE, 1533

Apud Georgium Mafesdotum.

MDLXXIII.

S E R E N I S S I M O
FRANCISCO MEDICI
MAGNO AETRURIAE
D V C I.

Andreas Casalpianus S. P. D.

ADMIRABILIS sapientia, Serenissime Dux Magne, qua vniuersi natura gubernatur ac regitur, incredibili rerum varietate, ac pulchritudine ludit in orbe terrarum: siue enim animalium differentias, partes, ac mores spectemus: siue stirpium genera, formas, ac vires intueamur: siue tandem corpora in visceribus terre latitantia perscrutemur: in omnibus immensum quid, quod inexhaustam sapientiae profunditatem in rebus condendis indicet, comperiemus. Id ego ipse in persequenda plantarum historia animaduerti. Cum enim permultos annos & publice docendo in Academia Pisana, & loca multa perlustrando, in quibus diuersa herbarum, aut fruticum, aut arborum genera pro-

beniant, in earum indagacione versatus sim, adiutus & multorum amicorum opera, atque hortorum copia, qui ad publicam vtilitatem consiri peregrinas plantas vndique vel ex remotissimis regionibus aduectas conseruant: nequaquam adhuc potui metam attingere: nam in dies, vt in prouerbio est, aliquid noui affert Aphrica: non quod natura nouas edat formas; aut nouas rerum pulchritudines effingat, sed quod ob numerum immensum nobis in dies nouae ostendantur. Idque non solum mihi contigisse video, sed & caeteris omnibus, quos haecenus de hisce rebus scripsisse accepimus. Et si enim permulti sint tum inter antiquos authores, tum inter recentiores, qui partim iucunditate illecti, partim ob incredibilem vtilitatem, quae in morbis sanandis, atque optima valetudine conseruanda, aliisque permultis, atque egregiis operibus praestandis, ex stirpium natura habetur, earum scientiam maximo studio excoluerunt, atque illustrarunt: adhuc tamen eadem non solum imperfecta, sed & multa caligine suffusa deprehenditur: imperfecta quidem, nam & plantarum numerus quasi in immensum nouis in dies repertis augeri videtur: & earumdem facultates nouis experimentis assidue & Medicinam remediis, & alias artes operum efficacia ditant: obscura autem, nam, quae apud antiquos comperta, & ad posteriorum eruditionem literis mandata sunt, plerumque ob linguarum varietatem nominis appellatione immutata, aut permultas transcribentium manus vitiatis voluminibus, perplexa valde & ambigua nobis relinquuntur. Id vero est, quod maxime omnium huius scientiae studiosos excruciat: Cum enim praec oculis turbam ingentem

gentem plantarum habeamus, ac multis numeris superantem eas, quæ ab antiquis, aut descriptæ sunt, aut solo nomine indicatæ, & in Medicinis, aut alio vsu celebratæ: difficile tamen est iudicare, quibus ex nostris singule conueniant. Nam quæ solo nomine indicatæ sunt, in temporis diuturnitate nomine immutato, omnino perit earum coniectura: quæ autem descriptæ sunt, nisi euidentes admodum nothas habeant, eodem modo delitescunt inter multas similes. Hinc autem sequitur non mediocris iactura eorum, quæ maximo studio ab antiquis comperta sunt, & nobis tradita: vt meritò verendum sit, ne in hac temporum vicissitudine rerum nouarum inuentio longè superetur à veterum interitu. Quasi hoc sit humani generis fatū, vt assiduè occupari oporteat in eorum, quæ pereunt, instauratione: & scientiæ velut aquæ fluentes in continua renouatione versentur. Ceterum stirpium cognitio, quæ & à Græcis authoribus, & à Latinis, Arabibusque tradita est, ob barbarorum iniuriam periclitabatur, ne deleteretur omnino: nisi nuper eandem suscitassent Ruellius, Hermolaus, Brasauolus, aliique exteri: & nostris temporibus locupletasset Mattioli Senensis: hic enim opera Lucæ Ghini præceptoris mei in ea facultate principis, qui dum in Academia Pisana Simplicia profiteretur, pulcherrima quæque & notatu digna sibi communicabat, aliorumque studiosorum diligentia opus egregium in Dioscoridem commentus est, vt ferè nihil amplius desiderari posse videatur. Sunt & Aloysij Anguillaræ placita compendiosè quidem in hoc genere, sed summo cum iudicio conscripta. Ac de iis, quæ India Orientalis fert, oculata fide Garzias Lusitanus

tanus tractat, quæ apud antiquos erant propemodum ob-
scura. Tandem his omnibus accessit eorum notitia, quæ
in India Occidentali proueniunt nouo orbe ab Hispanis
reperito: historiam hanc texit eruditissimus Monardes
Medicus Castiliensis: vt meritò hæc scientia non solum
reuixisse videatur, sed adeo aucta, vt longè clarius quam
vmquam antea nostris temporibus florere censenda sit.
In hac tamen immensa plantarum multitudine illud de-
siderari video, quod in alio quocumque agmine incom-
posito maximè expeti solet. Nisi enim in ordines redi-
gantur, & veluti castrorum acies distribuuntur in suas
classes, tumultu & fluctuatione omnia perturbari neces-
se est. Id etiam num maxime in plantarum examine con-
tingere videmus: cum enim inordinata multitudine ob-
ruatur intellectus, errores inextricabiles, & morosæ al-
tercationes, vt plurimum exoriuntur: ignorato enim
proprio genere nulla descriptio quamuis accuratè tradi-
ta certam demonstrat, sed plerumque fallit: nam con-
fusis generibus omnia confundi necesse est. Cum igitur
scientia omnis in similium collectione & dissimilium di-
stinctione consistat, hæc autem distributio est in genera
& species veluti classes secundum differentias rei natu-
ram indicantes, conatus sum id præstare in vniuersa plan-
tarum historia: vt si quid, pro ingenij mei tenuitate in
huiusmodi studio profecerim, ad communem vtilita-
tem proferam. Hanc verò tractandi rationem Theo-
phrastus inter antiquos indicauit, sed in paucis est per-
secutus: Apud nostros autem Ruellius tentauit quidem,
sed præter ea, quæ à Theophrasto excerpfit circa ratio-
nem communem, vltèrius nequaquam est prægressus.

Ac

At Dioscorides tamquam Medicus solum communio-
nem circa facultates Medicas accepit, quo ordine suc-
cos, lachrymas, radices, semina, & alias plantarum par-
tes persecutus est. Aliis, quò facilius memoriæ manda-
rentur, placuit eo ordine digerere, qui secundum nomi-
nis incipientes literas datus est: sed hic tamquam ma-
ximè fallax, & longissimè à rei natura discedens à gra-
uioribus huius scientiæ authoribus reprobatus est. Qui
autem secundum naturarum societatem assignatur, om-
nium facillimus reperitur, tutissimus, utilissimusque
tum ad memoriam, tum ad facultates contemplandas:
facillimus quidem, quoniam differentiæ ex ipsamet na-
tura prodeuntes maximè sensibiles sunt, & unicuique
manifestæ: neque fallunt, vt aduentitiæ conditiones,
quæ non sunt perpetuæ: Ad memoriam autem pollet,
quoniam in compendio sub generibus ordinatis claudit-
tur penè immensus plantarum numerus, adeo vt, & quæ
antea numquam visæ sunt, unicuique liceat in suam
classem redigere, & si innominata sit, nomine sui gene-
ris appellare: Tandem & facultates, quas Medici maxi-
mè quærunt, tamquam proprietates innotescunt ex na-
turarum cognitione: quæ enim generis societate iun-
guntur, plerumque & similes possident facultates. In
persequenda autem secūdam hunc ordinem plantarum
historia fit, vt breuior descriptio satisfaciat, non enim
cogimur in singulis ea repetere, quæ communiter gene-
ribus conueniunt: atque adeo certa ex hac breui descri-
ptione paratur notitia, vt pictura certiore efficere non
possit: Non enim omnes differentias pictura exprimit,
vt oratio. Interim verò singulas, quantum coniectura
assequi

assequi licet, ad appellationes antiquas, quibus probatissimi authores vsi sunt, reducere conatus sum, non abhorrens maioris intelligentiæ gratia & vulgares nomenclaturas, quibus in Italia & præsertim in Aeturia utimur: Cogimur autem ad fidem confirmandam singulis more nostro descriptis adiungere nothas ab antiquis traditas, ut iis collatis vnusquisque intueri possit, quam aptè congruant. Interim explicantur multa ambigua ac difficilia antiquorum dicta: & colliguntur, quæ sparsim præcipuè à Theophrasto scripta sunt, & aliquando variè interpretata. In qua re nequaquam errores eorum, qui aliter sentiunt, redarguendos existimaui: nam præterquam quòd morosum id est, ac modesto homine indignum: superfluum quoque putauì argumentis confirmantibus ex historia in medium allatis, negantium ineptias persequi: Opiniones autem, quæ probabilem habent rationem, refellendæ non sunt, licet aliæ magis probabiles videantur, at nequaquam necessariae. Facultates quoque addere superfluum duxi: Cum enim hæc apud multos authores præcipuè Dioscoridem & Galenum admodum copiosè legantur: satis superque visum est, si plantas, quarum vires illi prædicarunt, ostenderemus. Obiter tamen quarundam meminimus, vel quia ad fidem faciendam aliquid præstent, vel quia apud antiquos non reperiantur. Ingressus autem sum gurgitem hunc vastum sperans à probis viris, sicubi fortè hæsiare contigerit, patrocinium, ne inuidorum maledictis obruar: Nam in studiosorum gratiam, atque utilitatem malui periculum detrectantium subire, quam fructu, si quis est à DEO Optimo Maximo per meos labores paratus,

ratis, illos defraudare. Neque verò in tanto stirpium numero fieri potest, quin aliqua fortè nos fugiat: & instar militum aliquando ad alienas classes transmigrantium, in alieno genere collocetur: Quod maxime contingat peregrinis medicamentis, quorum aut sola radix, aut succus, aut lignum, aut pars alia asportetur, tota autem planta visa nobis non sit. Tibi autem Serenissime FRANCISCE munusculum hoc, quodcumque sit, nuncupo: tibi enim iure debetur, apud quem extat eius rudimentum ex plantis libro agglutinatis utcumque à me multo antea iussu COSMI Patris tui compositum cum pollicitatione, ut DEO fauente aliquando absolutum traderem. Eiusdem alterum extat exemplum apud clarissimam familiam Tornabonam Reuerendis. Alphonso Antistiti Burgenfi per me similiter paratum: quæ & si ob materiæ fugacem naturam nequam perennia futura sint, adhuc tamen vigere scio in testimonium eorum, quæ in hoc volumine à me dicuntur: purissimam scilicet stirpium historiam continere, nullis figmentis adulteratam, qualem sæpe in impressis picturis inspicimus. At verò fidelissimum eorundem testimonium præbere possint & imagines, quæ apud te sunt ea industria depictæ, ut minutissimas quasque differentias exprimant, & tantum non vegetent: quas si aliquando liceret typis mandare, non solum egregium, sed & Regium opus meritò existimaretur. Quod igitur in me erat, id offero: DEVS autem Optimus Maximus longeuam felicitatem concedat. Vale: Ex Pisana Academia

CHRISTOPHORI PAGANELLI

CASTROCARENSIS

In Libris de Plantis Andreae Cæsalpini
sui Clarissimi Præceptoris
Epigrammata.

*H*oc opus egregium postquam Natura relegis
Uidit & admirans; quod superatur, ait;
Quid iuuat obscuris Plantas genuisse Cauernis?
Gramina & incultis excoluisse locis?
Quidue tot innumeris herbas ornasse figuris
Profuit, & variis implicuisse comis?
Ne solers hominum genus vlla, dum inuidet, arte
Mox posset Vires equiparare meas:
Si iam Cæsalpinus adest, ignotaque priscis
Monstrat, & à multis explicat implicita;
Qui sic ante oculos rerum discrimina ponit,
Ut mihi par viuus, proximus veque Deo.

E I V S D E M.

*R*URSUS ad aethereas redeat si Plinius auras
Sive Dioscorides, seu Macer ille Vetus
Seu quicumque alius Plantarum nomina scripsit
Haëtenus, herbarum composuitque notas;
Qui sine ac flores, docuit, que semina, fructus,
Quæ folia, & radix, qualis & vsus eis:
Quisquis hic extiterit, primos concedet honores
Cæsalpinae tibi, primaque ferta dabit;

Quan-

Quandoquidem in terris Natura abscondita quæque
Cernere, & ad lucem tot reuocare potes;
Quæ dum mente sagax intacta hucusque requiris
Immortale decus, nomen & inde paras.

E I V S D E M.

HORTUM si libet ingredi viator
Securus potes: aspice, ut reclusi
Cunctis sine aditus, patensque limen.
Non est qui vetet huc iter, Priapus
Turpis, falce minax, & impudicus:
Non latrans Canis, aut Puella custos,
Iratas neque Uillicus, neque Agger
Obstat sarpibus, horridisque spinis.
Miraris, loca quid vides aperta:
Non vlla timor imminet rapina;
Totum nam licet hunc vides ocellis,
Intactus tamen usquequaque fiet:
Qui tot muneribus scætet frequenter,
Ut ipsi Aonidum queant sororum
Formosi merito inuidere colles,
Nec non quicquid habet suauioris
Agri diues Arabs odore multo.
Quod si tu semel hic vaces parumper,
Sive poma legens virentis horti,
Sive herbas, seu bene flosculos olentes,
Nil est, quod cupias minus, quàm abire.

ANTONII FELLICINI

EMPORIENSIS

In de Plantis Grauiſſimos Libros Andreæ

Cæſalpini Aretini Doctiſſimi, ac Ex-
cellentiſſimi Præceptotis ſui

Epigramma.

U A S cexi formas conſulto ſcire profundas
Plantarum terris obſecro quis potuit?
En qui te præſtat, ſaltem Natura vel æquas,
Hic author ſolus ſat bene monſtrat eas.
Felix Caſalpine quidem, felicioꝝ orbis
Te ſplendens. Currant hæc bona fata diu.

I N D E X.

<i>Albrachino</i>	3. 35	<i>Ambrosiana</i>	4. 18
<i>Albucum</i>	10. 26	<i>Ambrosia parua</i>	4. 20
<i>Alcea</i>	14. 23. 34	<i>Ambrosia</i>	13. 21
<i>Alchechengi</i>	15. 20	<i>Ambrosia</i>	8. 35. 12. 39
<i>Alchimilla</i>	14. 24. 1	<i>Ameos vulgare</i>	7. 14
<i>Alcibidion</i>	11. 8	<i>Amerina</i>	3. 46. 51
<i>Alcibion</i>	13. 9	<i>Ammi</i>	7. 15
<i>Alcyonium</i>	16. 30. 10	<i>Ammoniacum</i>	7. 52
<i>Alectorolophos</i>	11. 18	<i>Amomum</i>	2. 23
<i>Alexandrium</i>	17. 43	<i>Amomum</i>	2. 23. 7. 40
<i>Alfalfa</i>	16. 29	<i>Amorpha herba</i>	6. 37
<i>Alga</i>	16. 25	<i>Ampeloleuce</i>	5. 7
<i>Alga crinito folio</i>	16. 24	<i>Ampeloprasum</i>	10. 13
<i>Alica</i>	4. 43. 44	<i>Ampelasagria</i>	3. 9
<i>Alisma</i>	8. 47	<i>Ampomela</i>	3. 11
<i>Alungia</i>	4. 3	<i>Amygdala</i>	2. 14
<i>Alliaria</i>	8. 83	<i>Anacardium</i>	2. 19
<i>Allium</i>	10. 15	<i>Anacardus</i>	2. 19
<i>Allium sylvestre</i>	10. 16	<i>Anadendromalache</i>	4. 32
<i>Allium vrsinum</i>	10. 17	<i>Anagallis</i>	6. 59
<i>Alnus</i>	2. 8	<i>Anagallis aquatica</i>	8. 28
<i>Aloe</i>	10. 31	<i>Anagyris</i>	3. 31
<i>Alopecuros</i>	4. 58. 8. 17	<i>Anchusa</i>	3. 8
<i>Alsebram magnum</i>	9. 5	<i>Anthrachne</i>	3. 19
<i>Alsebram paruum</i>	9. 7	<i>Anthrachne sylvestre</i>	3. 22
<i>Alfina</i>	4. 37. 6. 53	<i>Androsages</i>	16. 48
<i>Altercium</i>	8. 45	<i>Androsamon</i>	9. 41. 43
<i>Althea</i>	14. 30. 31. 32	<i>Anemone</i>	10. 4. 12. 43. 14. 9
<i>Althea Theophrasti</i>	15. 18	<i>Anemone montana</i>	14. 10
<i>Alum</i>	10. 16. 11. 10	<i>Anesum</i>	7. 60
<i>Alypia</i>	9. 8	<i>Anethum</i>	7. 10
<i>Alypum</i>	9. 8	<i>Anethum sylvestre</i>	7. 10. 12
<i>Alyssos</i>	8. 12. 82. 11. 23. 24	<i>Angelica</i>	7. 48
<i>Amanita</i>	16. 52	<i>Anguria</i>	5. 31
<i>Amaracus</i>	11. 56. 12. 8. 24	<i>Anise</i>	2. 29
<i>Amarago</i>	12. 24. 13. 8	<i>Anisum</i>	7. 60
<i>Amaro herba</i>	12. 24	<i>Anonis</i>	6. 21
<i>Amaranthus</i>	6. 62. 12. 13	<i>Anonymon</i>	3. 50
<i>Amdreggiola</i>	12. 24	<i>Anserinus pes</i>	4. 25
<i>Ambra gialla</i>	3. 45	<i>Antipates</i>	16. 32
<i>Ambrosia</i>	4. 18. 12. 9	<i>Antipharmacum</i>	6. 79

I N D E X

<i>Antirrhizon</i>	8. 26	<i>Arturue</i>	12. 18
<i>Antirrhizon</i>	8. 26. 52	<i>Arca</i>	2. 48
<i>Antiscorodon</i>	10. 15	<i>Argemon</i>	8. 4
<i>Anticaura</i>	14. 8	<i>Argemone</i>	12. 43
<i>Anhedon</i>	3. 14	<i>Argemonia</i>	12. 43. 14. 12
<i>Anthemis</i>	12. 22	<i>Argentina</i>	9. 27
<i>Anthemus</i>	12. 26	<i>Avinca</i>	4. 43
<i>Antheuoides</i>	3. 13	<i>Aris</i>	5. 39
<i>Anthericon</i>	10. 26	<i>Arisaron</i>	5. 39
<i>Anthophylla</i>	2. 51	<i>Aristalthea</i>	14. 30
<i>Anthriscus</i>	7. 24	<i>Aristolochia</i>	15. 5
<i>Anthycellion</i>	12. 38	<i>Armel</i>	9. 2
<i>Anthyllion</i>	12. 38	<i>Armeniaca</i>	2. 46
<i>Anthyllis</i>	12. 38. 39	<i>Armoracia</i>	8. 55
<i>Anthyllis prima</i>	6. 33	<i>Arnabo</i>	12. 33
<i>Antora</i>	14. 8. 15. 35	<i>Arnoglossum</i>	8. 16. 17
<i>Aparine</i>	8. 9. 10	<i>Aronia</i>	3. 14
<i>Apate</i>	13. 2	<i>Aron magnum</i>	5. 38
<i>Aphaca</i>	6. 12. 13. 3	<i>Aron paruum</i>	5. 37
<i>Aphace</i>	13. 3	<i>Arrenogonon</i>	8. 2. 3
<i>Aphroskorodon</i>	10. 15	<i>Artemisia</i>	4. 18. 5. 8. 9
<i>Aphyllus</i>	8. 40	<i>Artemisia prima</i>	3. 9
<i>Apiastrum</i>	11. 25. 14. 2	<i>Arthanita</i>	9. 3
<i>Apium domesticum</i>	7. 37	<i>Asarum</i>	9. 36
<i>Apium montanum</i>	7. 41	<i>Ascalonarium</i>	11. 2. 3
<i>Apium palustre</i>	7. 38	<i>Asinum</i>	16. 38
<i>Apium Sylvestre</i>	14. 2	<i>Asclepias</i>	6. 72
<i>Apocynum</i>	3. 42	<i>Ascyroides</i>	9. 42
<i>Apollinaris</i>	8. 45	<i>Ascyron</i>	9. 42
<i>Aquifolia</i>	2. 2	<i>Aspalathus</i>	3. 36
<i>Aquifolium</i>	3. 64	<i>Asparagus</i>	5. 26
<i>Aquilegia</i>	15. 38	<i>Asparagus palustris</i>	16. 15
<i>Arabis</i>	8. 73	<i>Asperugo</i>	8. 9
<i>Arachidna</i>	8. 40	<i>Asphodelus</i>	10. 26
<i>Aracos</i>	8. 40	<i>Asphodelus luteus</i>	10. 29
<i>Aracus</i>	6. 9	<i>Asplenium</i>	16. 9
<i>Aralda</i>	8. 47	<i>Asprella</i>	8. 9. 16. 15
<i>Arbucis</i>	3. 19	<i>Astaphisagria</i>	15. 31
<i>Arcangelica</i>	9. 29	<i>Aster</i>	12. 30
<i>Arcion</i>	13. 50	<i>Asteraticus</i>	12. 30
<i>Archium</i>	12. 18	<i>Astragalus</i>	6. 28

Astrucos

I N D E X

<i>Astrios</i>	8.	19	<i>Basilicum</i>	11.	59
<i>Aibel</i>	8.	36	<i>Batecha</i>	5.	5
<i>Aibragena</i>	14.	1	<i>Baticula</i>	7.	8
<i>Atractylis</i>	3. 50. &	13. 44. 47.	<i>Batu</i>	7.	36
<i>Atriplex</i>	4.	23	<i>Batos</i>	3.	11
<i>Ananese</i>	6.	34	<i>Batrachion</i>	14.	2
<i>Auellana</i>	2.	6	<i>Bdellium</i>	2.	35
<i>Auellana purgativa</i>	2.	45	<i>Bdellium de Atecha</i>	2.	40
<i>Auena</i>	4.	47	<i>Bechion</i>	11.	21
<i>Auena graca</i>	4.	48	<i>Bedeguar</i>	13.	40
<i>Auornellum</i>	3.	32	<i>Been album</i>	6.	50
<i>Aurantia</i>	3.	59	<i>Been rubrum</i>	4.	32
<i>Aurelia</i>	12.	13	<i>Belemion</i>	12.	33
<i>Auricula muris</i>	8.	27. 28	<i>Bellis</i>	12.	26
<i>Auricula vrsi</i>	6.	58	<i>Belvedere</i>	4.	21
<i>Auro</i>	4.	24	<i>Belzer</i>	2.	29
<i>Axarolus</i>	3.	14	<i>Ben</i>	3.	45
<i>Axarolus sylvestris</i>	3.	13	<i>Berberis</i>	3.	12
			<i>Besaja</i>	9.	2
			<i>Beta</i>	4.	22
			<i>Beta sylvestris</i>	4. 32. &	8. 16
			<i>Betelle</i>	8.	23
			<i>Betonica</i>	11.	21
			<i>Betonica altera</i>	6.	45
			<i>Betonica Pauli</i>	11.	38
			<i>Betre</i>	8.	23
			<i>Betonica</i>	4.	34
			<i>Betulla</i>	3.	45
			<i>Bibinella</i>	7.	18
			<i>Bidens</i>	12.	17
			<i>Biondella</i>	6.	63
			<i>Bistingua</i>	5.	29
			<i>Bistorta</i>	4. 33. &	14. 21
			<i>Blattaria</i>	8.	46
			<i>Blechon</i>	11. 60. &	16. 3
			<i>Blitum</i>	4.	26
			<i>Bolet</i>	16.	41
			<i>Bombax</i>	15.	3
			<i>Bonaga</i>	6.	21
			<i>Bonifatia</i>	5.	29
			<i>Borrage</i>	11.	3

I N D E X.

<i>Borrissa</i>	6. 56	<i>Cacrys</i>	7. 7, 36, 44
<i>Botrys</i>	4. 19	<i>Cacotribulus</i>	13. 48
<i>Branca vrsina</i>	8. 24	<i>Cadytas</i>	8. 41
<i>Brasica</i>	8. 54	<i>Calamagrostis</i>	4. 53
<i>Brasica marina</i>	9. 26	<i>Calamentum</i>	11. 61
<i>Bratis</i>	3. 57	<i>Calamentum montanum</i>	11. 62
<i>Bretania</i>	4. 34	<i>Calamentum tertium</i>	11. 63
<i>Brittanica</i>	4. 34	<i>Calamintha</i>	11. 61, 64
<i>Bromul</i>	4. 47	<i>Calamus</i>	4. 59
<i>Bryscus</i>	5. 28	<i>Calamus aromaticus</i>	4. 59, 69
<i>Bryon</i>	16. 19, 21, 23	C	10. 42
<i>Bryonia</i>	5. 7	<i>Calcifraga</i>	4. 49
<i>Bryonia nigra</i>	5. 8	<i>Calendula</i>	12. 29
<i>Bryon Populi alba vna</i>	3. 45	<i>Calli</i>	4. 40
<i>Bryon Thalaxion</i>	16. 24	<i>Calla</i>	11. 5
<i>Bryon Theophrasti</i>	16. 26	<i>Callitrichon</i>	16. 12
<i>Bubonium</i>	12. 30	<i>Caltha</i>	12. 29
<i>Buccinum</i>	6. 69	<i>Cammarus</i>	12. 33
<i>Bucranium</i>	8. 26	<i>Campanula</i>	9. 29
<i>Buglossa</i>	11. 2, 4	<i>Camphora</i>	3. 45
<i>Buglossa Hispana</i>	11. 4	<i>Canaria</i>	8. 21
<i>Bulapatum</i>	4. 29	<i>Canapaccia</i>	12. 5
<i>Bulbacea</i>	10. 1	<i>Cancamum</i>	2. 31
<i>Bulbina</i>	10. 5	<i>Canceri herba</i>	12. 7
<i>Bulbus arvensis</i>	10. 19	<i>Candelaria</i>	8. 46
<i>Bulbus Sylvestris</i>	10. 4	<i>Canella</i>	2. 24
<i>Bulbus Vomitorius</i>	10. 5, 6	<i>Canforata</i>	12. 9
<i>Bulmaca</i>	6. 21	<i>Cania</i>	4. 15
<i>Bumelia</i>	2. 13	<i>Canina sentis</i>	3. 10
<i>Bunias</i>	8. 57	<i>Caninum caput</i>	8. 21, 52
<i>Bunium</i>	7. 42	<i>Canis Testiculus</i>	10. 46
<i>Bupleuron</i>	4. 14	<i>Canna</i>	4. 59
<i>Bupthalmos</i>	12. 23, 27, 28	<i>Cannabis</i>	4. 16
<i>Bursa marina</i>	16. 29, 30	<i>Cannabis Sylvestris</i>	14. 34
<i>Bursa pastoris</i>	8. 74, 75	<i>Canna India</i>	10. 34
<i>Butomus</i>	14. 17	<i>Canna Mellea</i>	4. 56
<i>Buxus</i>	3. 48	<i>Cannella</i>	16. 47
		<i>Caphur</i>	3. 45
		<i>Capillaris herba</i>	4. 58
		<i>Capillus Veneris</i>	16. 12
		<i>Capnium</i>	6. 77
		<i>Capnos prima</i>	6. 66
		<i>Capnos</i>	

C.

CACALIA
Cacatreppola

12. 19
13. 48

I N D E X.

Capnos	6.	77	Caryophillon	2.	51
Capparis	15.	6	Caryote Palmarum fructus	2.	46
Caprago	6.	34	Casia	2.	28
Caprificus	3.	1	Casia	3.	28
Caprifolium	9.	43	Casia coronaria	4.	7, 9
Capsella	8.	76	Casia lignea	4.	12
Carabe	13.	45	Cassia	8.	41
Caranza	5.	4	Cassa	15.	36
Carrara	8.	84	Castanea	2.	4
Carcioffus	13.	34	Castanea equina	2.	45
Cardamantica	8.	71	Castanea terrestres	10.	45
Cardamine	8.	68	Castangula	13.	15
Cardamomum	9.	37	Casyta	8.	41
Cardamon	8.	70	Catanance	6.	68
Carderina herba	13.	51	Cataputia	9.	13
Cardiaca	11.	23	Cattos	13.	35
Cardones	13.	35	Caucalis	7.	19
Carduncellus	13.	51	Cauda equina	16.	15
Carduus	13.	33, 34	Cauda Leonis	8.	39
Cardus Benedictus	13.	47	Cauda vulpina	4. 58. &	8. 17.
Cardus Pinea	13.	34	Cauli	8.	54
Cardus Sanctus	13.	47	Cauca	12.	24
Cardus Sylvestris	13.	36	Cedrelate	3.	58
Careum	7.	25	Cedrus	3.	56, 58
Carlina	13.	38, 39	Cedrus minor	3.	57
Carnabadium	12.	33	Cefalio	2.	46
Caros	7.	25	Celidonia	6.	73
Carota	7.	20	Celtis	2.	52
Carpesium	2.	51	Cembrum	3.	52
Carpesium Galeni	4.	2	Cenchron	4.	51
Carpigna	8.	40	Centaurea	6.	63, 64
Carpinus	2.	7, 12	Centaurea media	4.	5
Carpobalsamum	2.	26	Centaurea maior	13.	36
Carubia	3.	27	Centaurium maius	13.	56
Carthamum	13.	46	Centaurium minus	6.	63
Cartamum Sylvestre	13.	44	Centeria	9.	43
Cartosilago	8.	35	Centineruia	8. 16. &	14. 16
Carton	7. 25. &	10. 13	Centinodia	4.	36
Carui	7.	25	Centone	6.	53
Carya	2.	5	Centum capita	13.	28
Caryites	9.	10	Centunculus	6.	53

Centum

I N D E X

Centumgrana	6. 54	Chelidonia	6. 77
Centummorbia	6. 56	Chelidonium maius	6. 73
Cepa	10. 2	Chelidonium minus	14. 7
Cepa canina	10. 5	Chenopus	4. 29
Cepaea	15. 23	Chermisimum	2. 2. 8. 5
Cerasifolia	5. 9	Cherua	9. 19
Cerasus	2. 20	Chiarella	11. 18
Cerastia	3. 27	Chiliophyllon	12. 11
Cerastium	6. 74	Chinna	10. 41
Ceratophylax	8. 35	Chironia	9. 46. 12. 42
Ceraunium	16. 38	Chondrus	4. 43
Cercis	3. 29. 45	Chrysanthemum	12. 27. 28
Cerefolium	7. 41	Chrysanthemum Democriti	14. 33
Cerephyllox	7. 41	Chrysobalani	2. 46
Cerinth	11. 6	Chrysocome	12. 14
Ceronia	3. 27	Chrysolaoacanum	4. 23
Cerretia	13. 53	Cicer	6. 13
Ceryus	2. 2	Cicera	6. 6
Cestron	11. 21	Cicerbita	13. 11
Cetracta	16. 9	Cicercula	6. 7
Camaacta	5. 13	Cici	9. 19
Chamaebatos	14. 18	Cicoracea	13. 1
Chamaecissus	11. 36	Cicorea	13. 2
Chamaecyparissus	4. 21	Cicorium	13. 2
Chamedaphne	5. 30. 8. 29	Cicuta	7. 27
Chamadrys	11. 40. 41	Cicuta Atheniensium	9. 2
Chamadris famina	11. 43	Cicutaria	7. 22. 28
Chamaleon	13. 34	Cimbalaria	6. 66
Chamaleon albus	13. 38	Cimiciottum	11. 22
Chamaleon altera	13. 39	Cinara	13. 34
Chamaleuce	12. 21	Cineraria	12. 36
Chamamelum	12. 22	Cinna	10. 41
Chamapeuce	8. 52	Cinna inter fruges	4. 53
Chamopytis	9. 41. 11. 43	Cinnamomum	2. 24
Chamaelyce	9. 17	Circea	5. 22. 8. 33
Chamelea	4. 7	Cuscum	13. 43
Chamomilla	12. 22	Cissos	3. 5
Chandralia	13. 4	Cistus	15. 15
Chandras	13. 4	Citrago	11. 25
Characias	9. 5	Citrangula	3. 59
Cheiri	8. 80	Citreolus	5. 5
			Citrium

I N D E X.

<i>Citrium</i>	3. 59	<i>Consolida</i>	11. 7
<i>Citronella</i>	11. 25	<i>Consolida media</i>	11. 36
<i>Citrus</i>	3. 59	<i>Consolida minor</i>	11. 37. 12. 26
<i>Clematis</i>	6. 53. 9. 24	<i>Conuolulus</i>	9. 22
<i>Clematis aristolechia</i>	15. 5	<i>Conuolulus maior</i>	9. 25
<i>Clematis daphnoides</i>	8. 29	<i>Conuolulus minor</i>	9. 24
<i>Clematis secunda</i>	14. 1	<i>Conyza Hippocratis</i>	4. 18
<i>Cletra</i>	2. 8	<i>Conyza maior</i>	12. 40
<i>Clinopodium</i>	11. 38. 39	<i>Conyza mus</i>	12. 31
<i>Clinotrocon</i>	2. 12	<i>Conyza media</i>	12. 32
<i>Chymenon</i>	6. 29	<i>Conyza minor</i>	12. 40
<i>Chymenus</i>	5. 11	<i>Conyza terria</i>	4. 25
<i>Cneoron</i>	4. 8. 9	<i>Copal</i>	2. 29
<i>Cnicus sativus</i>	13. 46	<i>Corallina</i>	16. 24. 34
<i>Cnicus sylvestris</i>	13. 44. 47	<i>Corallium</i>	16. 31
<i>Cobion</i>	9. 11	<i>Corallium album</i>	16. 33
<i>Cotcmelia</i>	2. 15	<i>Corallium nigrum</i>	16. 32
<i>Coccum</i>	2. 2	<i>Corchoron</i>	6. 59
<i>Coccum Gnidium</i>	4. 8	<i>Corcorus</i>	5. 15
<i>Cocrodilia</i>	13. 29	<i>Cordumenum</i>	9. 37
<i>Cocrodilium</i>	10. 19	<i>Coriandrum</i>	7. 59
<i>Colchicum</i>	10. 19	<i>Corinthe</i>	11. 6
<i>Colocasia</i>	5. 38. 6. 2	<i>Corion</i>	7. 59
<i>Colocyntba</i>	5. 2	<i>Coris</i>	9. 44. 45
<i>Colocynthis</i>	5. 3	<i>Corneala</i>	6. 39
<i>Coloetia</i>	3. 38	<i>Cornus</i>	3. 26
<i>Coloquintida</i>	5. 3	<i>Coroneola</i>	6. 39
<i>Columbina</i>	15. 38	<i>Coronopus</i>	8. 19
<i>Colutea</i>	3. 38	<i>Corruda</i>	5. 26
<i>Colytea</i>	3. 31	<i>Corylus</i>	2. 6
<i>Comarom</i>	3. 19	<i>Costa herba</i>	7. 50
<i>Come</i>	13. 23	<i>Costum</i>	10. 42
<i>Concilium</i>	9. 28	<i>Cota</i>	12. 23
<i>Condifi</i>	6. 48	<i>Cotinus</i>	2. 35. 39
<i>Condrilla</i>	13. 4. 5. 6. 7	<i>Cotono</i>	15. 3
<i>Condryllon</i>	13. 5	<i>Cotonea</i>	3. 61
<i>Conion</i>	7. 27	<i>Cotula fetida</i>	12. 23
<i>Connina</i>	4. 25	<i>Coturnix</i>	8. 16
<i>Conops</i>	8. 21	<i>Cotyledon</i>	15. 25. 26
<i>Consecratiix</i>	10. 36	<i>Crambe</i>	8. 54
<i>Consi igo</i>	15. 28	<i>Cranium</i>	16. 39
		<i>Crassula</i>	

I N D E X.

<i>Crassula maior</i>	15. 26	<i>Curatium</i>	16. 31
<i>Crassula minor</i>	15. 21	<i>Curcuma</i>	4. 61
<i>Cratægon</i>	3. 64	<i>Cuscuta</i>	8. 41
<i>Cratægonon</i>	4. 35	<i>Cyanus</i>	13. 52
<i>Cratægu</i>	3. 64	<i>Cyanus flos</i>	8. 80
<i>Cratæus</i>	4. 35	<i>Cyclaminus</i>	9. 38
<i>Crescione</i>	7. 39	<i>Cyclaminus secunda</i>	5. 11
<i>Crespinus</i>	3. 12	<i>Cydonia</i>	6. 61
<i>Crespinulus</i>	13. 11	<i>Cymbalion</i>	15. 26
<i>Crespis</i>	13. 14	<i>Cynara</i>	13. 34
<i>Crespolina</i>	12. 7	<i>Cynocephalia herba</i>	8. 52
<i>Crescione</i>	8. 28. 68	<i>Cynocephalon</i>	8. 21
<i>Cretiman agrion</i>	7. 36	<i>Cynocambe</i>	4. 25
<i>Cymon</i>	10. 33	<i>Cynoglossa</i>	11. 13
<i>Crispular</i>	12. 7	<i>Cynoides</i>	8. 21
<i>Crista</i> 8. 35, 36, 37. &	11. 18	<i>Cynopt</i>	8. 21
<i>Crista gallinacea</i>	8. 36	<i>Cynorhodon</i>	3. 10
<i>Cristimum</i>	7. 36	<i>Cynobatos</i> 3. 10. &	15. 6
<i>Cristimum Sylvestre</i>	13. 31	<i>Cynoforchis</i>	10. 46
<i>Crocus</i>	10. 25	<i>Cyparissias</i>	9. 7
<i>Crocum Saracenicum</i>	13. 46	<i>Cyperis</i>	4. 61
<i>Croton</i>	9. 19	<i>Cyperus</i>	4. 61
<i>Crucialis herba</i>	8. 12	<i>Cyperus Babilonicus</i>	4. 62
<i>Cruciata</i>	6. 79	<i>Cyperus Indicus</i>	4. 61
<i>Cubebe</i> 2. 23. & 4. 1. &	5. 28	<i>Cypros</i>	4. 61
<i>Cucubalum</i>	5. 18	<i>Cypros</i>	3. 8
<i>Cucumer</i>	5. 5	<i>Cytinus</i>	3. 60
<i>Cucumer asininus</i>	5. 6	<i>Cytinus</i>	3. 33
<i>Cucumerculus</i>	5. 5		
<i>Cucumis</i>	5. 5	D.	
<i>Cucumis Sylvestris</i>	5. 6	D ACTILI	2. 46
<i>Cucurbita sativada</i>	5. 22	<i>Damasonium</i>	8. 47
<i>Cucurbita Sylvestris</i>	5. 3. 7	<i>Daneda</i>	12. 8
<i>Culex herba</i>	8. 21	<i>Daphnoides</i>	4. 6
<i>Cuminum</i> 7. 13. 14. & 15. 37		<i>Daucum</i> 7. 16, 17, 18, 19, 20, 21	
<i>Cunila</i>	15. 49. 51	<i>Delphinium</i>	6. 69. & 8. 67
<i>Cunila bubula</i>	11. 37	<i>Dendroides</i>	9. 11
<i>Cunilago</i>	12. 32. 40	<i>Dens caballinus</i>	8. 45
<i>Cunila montana</i>	11. 52	<i>Dens caninus</i>	10. 18
<i>Cupressus</i>	3. 55	<i>Dentaria</i> 8. 40. &	15. 33
<i>Cupressus Sylvestris</i>	3. 57	<i>Defi.</i>	

I. N^o DU EM XI.

<i>Desiderium</i>	10. 5	<i>Elatine</i>	9. 32
<i>Dictamnium</i>	6. 18	<i>Electrium</i>	13. 45
<i>Dictamnium album</i>	15. 37	<i>Elelisphacon</i>	11. 15
<i>Dictamnium Creticum</i>	11. 58	<i>Eleoselanon</i>	7. 38. 39
<i>Dictanon</i>	11. 58	<i>Elion</i>	10. 23. 30
<i>Digitalis</i>	8. 47	<i>Elleborina</i>	15. 50
<i>Digitelli</i>	16. 52	<i>Elleborum album</i>	15. 27
<i>Digitellus</i>	15. 20	<i>Elleborum nigrum</i>	15. 28
<i>Digitu citrini</i>	10. 47	<i>Elymon</i>	4. 52
<i>Diosanthos</i>	6. 45	<i>Emerus</i>	3. 38
<i>Diospirom</i>	2. 52	<i>Empetran</i>	4. 40. 6. 46
<i>Dipfacus</i>	13. 27	<i>Endiua</i>	13. 12
<i>Dircea</i>	8. 33	<i>Endiua sylvestris</i>	13. 9
<i>Dolichus</i>	6. 3	<i>Enhamen</i>	2. 39
<i>Donax</i>	24. 59	<i>Enneaphyllon</i>	15. 29
<i>Dorella</i>	8. 79	<i>Eosis</i>	10. 35
<i>Doria herba</i>	12. 42	<i>Enula</i>	12. 34
<i>Doronicum</i>	12. 33	<i>Enula Campana</i>	12. 34
<i>Doryenium</i>	9. 27	<i>Erina I</i>	12. 20
<i>Draba</i>	8. 73	<i>Ephemeron</i>	10. 19
<i>Dracontia magna</i>	5. 35	<i>Ephemeron non laale</i>	5. 31
<i>Dracontion</i>	36. 40	<i>Epimedium</i>	16. 14
<i>Dracontium</i>	4. 32	<i>Epimelis</i>	13. 15
<i>Dracunculus</i>	5. 35. 36	<i>Epimexidium</i>	10. 11
<i>Dragone</i>	14. 36	<i>Epipactis</i>	15. 30
<i>Dragontea</i>	5. 35	<i>Epipetron</i>	4. 25
<i>Dryopteris</i>	16. 5	<i>Epithymum</i>	8. 42. 11. 48
<i>Drys</i>	2. 21	<i>Equapum</i>	7. 43
<i>Dulcisida</i>	15. 36	<i>Equisemiculum</i>	7. 39
<i>Dulipan</i>	10. 6	<i>Equiselis</i>	16. 15
<i>Dallaba</i>	5. 5	<i>Equisetum</i>	16. 15
		<i>Eranthemos</i>	12. 26. 14. 22
		<i>Erebinthos</i>	6. 13
		<i>Erica</i>	3. 20
		<i>Erigeron</i>	13. 51
E	3. 34	<i>Erineon</i>	9. 31
<i>Ebulus</i>	5. 13	<i>Erinos</i>	9. 31
<i>Ebur fossile</i>	16. 33	<i>Ermellinus</i>	3. 21
<i>Echias</i>	11. 9	<i>Eruanga</i>	8. 41
<i>Echion</i>	11. 9	<i>Eryca</i>	8. 62
<i>Eclaphoboscum</i>	7. 56	<i>Eryca marina</i>	8. 63
<i>Elatarium</i>	5. 6		

.K N I D U E X.

<i>Eruilium</i>	6. 6	<i>Fasolis</i>	6. 14
<i>Eruuntz</i>	6. 8	<i>Fasus agrestis</i>	13. 44
<i>Eringium</i>	13. 28	<i>Fauagello</i>	14. 7
<i>Eryngium marinum</i>	13. 29. 31	<i>Faufel</i>	2. 48
<i>Eringo</i>	13. 28	<i>Fabrifuga</i>	11. 40
<i>Eryngium</i>	8. 64	<i>Fegatella</i>	16. 19
<i>Erysimum caeruleum</i>	4. 26	<i>Fel terra</i>	6. 63
<i>Erythrodanum</i>	8. 18	<i>Fendex saxum</i>	7. 16
<i>Erythronium</i>	10. 43	<i>Ferula</i>	7. 12
<i>Esca</i>	16. 53	<i>Ferulateum genus</i>	7. 1
<i>Eschara</i>	16. 28	<i>Ferulago</i>	7. 2. 3. 5
<i>Esculus</i>	2. 2	<i>Festuca</i>	4. 47
<i>Esopus</i>	13. 20	<i>Ficus</i>	3. 1
<i>Esula</i>	9. 7	<i>Ficus aegyptia</i>	3. 2. 28
<i>Esula rotunda</i>	9. 14	<i>Ficus cypria</i>	3. 2
<i>Ethymodris</i>	2. 2	<i>Ficus indica</i>	3. 2
<i>Eufragia</i>	8. 34. 35	<i>Fidicula</i>	16. 6
<i>Euglacthon</i>	6. 23	<i>Figatella</i>	14. 8
<i>Euonymus</i>	3. 50	<i>Filago</i>	8. 35
<i>Eupaterium</i>	8. 4. 12. 9. 16	<i>Filicula</i>	16. 6. 11
<i>Euphorbium</i>	8. 18	<i>Filipendula</i>	7. 42. 14. 13
<i>Euphrosinum</i>	11. 2	<i>Filix</i>	16. 2
<i>Euzomon</i>	8. 62	<i>Filix femina</i>	16. 3
		<i>Filix palustris</i>	16. 4
		<i>Finochiella</i>	7. 28
		<i>Fioraliso</i>	13. 52
		<i>Fior cappuccio</i>	6. 69
FABA	6. 2	<i>Fior rancio</i>	12. 29
<i>Faba inuersa</i>	9. 21	<i>Fior velluto</i>	6. 62
<i>Fabaria</i>	9. 21. 15. 26	<i>Fistula pastoris</i>	8. 47
<i>Fagre</i>	14. 18	<i>Flamma</i>	9. 40
<i>Fagus</i>	2. 2. 3	<i>Flammula</i>	9. 40. 14. 1
<i>Familiola</i>	16. 47	<i>Flammula Iouis</i>	14. 1
<i>Far</i>	4. 45	<i>Flos India</i>	12. 43
<i>Far adorcum</i>	4. 45	<i>Flos Solis</i>	12. 35
<i>Farfare</i>	12. 21	<i>Fluuida</i>	2. 41
<i>Farfugium</i>	12. 21	<i>Faniculum</i>	7. 9
<i>Farnia</i>	2. 2	<i>Faniculum marinum</i>	7. 31
<i>Farranum</i>	12. 21	<i>Fanum Gracum</i>	6. 15
<i>Fascolaria</i>	3. 31	<i>Folium</i>	8. 23. 30
<i>Faseolus</i>	6. 3	<i>Folium Indum</i>	2. 25. 8. 23
<i>Faseolus Romanus</i>	9. 19		

For.

I N D E X.

<i>Formentone</i>	4.	31	<i>Geranium balsaminum</i>	14.	27
<i>Fragaria</i>	14.	18	<i>Gethyum</i>	10.	13
<i>Fraus</i>	13.	2	<i>Geum</i>	14.	12
<i>Fraxinella</i>	5.	32	<i>Giaggiolo</i>	10.	36
<i>Fraxinellus</i>	15.	37	<i>Gicherum</i>	5.	36
<i>Fraxinus</i>	2.	13	<i>Gieduar</i>	10. 42. &	15. 25
<i>Fremium</i>	14.	9	<i>Gigarum</i>	5.	36
<i>Frugiperdis</i>	3.	46	<i>Ginestrella</i>	13.	16
<i>Frumenta</i>	4.	41	<i>Gingiber</i>	10.	43
<i>Fucus marinus</i>	16.	25	<i>Gingidium</i>	7. 22. &	23
<i>Fumaria</i>	6.	77	<i>Girasole</i>	9.	19
<i>Fumus terra</i>	6.	77	<i>Gith</i>	15.	11
<i>Fungi</i>	16.	37. 40	<i>Gittone</i>	6.	43
<i>Fungus marinus</i>	16.	48	<i>Giuggiolena</i>	9.	33
<i>Fungus orientalis</i>	5.	50	<i>Gladiolus</i>	4. 61. &	10. 35
<i>Fusago</i>	3.	58	<i>Glandiferarum differentia</i>	2.	2
G.			<i>Glans Unguentaria</i>	2.	45
G ALANGA 4. 62. &	10.	42	<i>Glastum</i>	8.	60
<i>Galanga maior</i>	10.	40	<i>Glaux</i>	6.	23
<i>Galbanum</i>	7.	51	<i>Glechon</i>	11.	60
<i>Galbigia</i>	4.	42	<i>Glinon</i>	2.	12
<i>Galeodolon</i>	8.	48	<i>Glycyrriza</i>	6.	41
<i>Galeopsis</i>	8.	48	<i>Gnaphalium</i>	12. 15. &	16. 25
<i>Galion</i>	8.	11	<i>Gongyle</i>	8.	58
<i>Gallica</i>	8.	12	<i>Gorgonia gemma</i>	16.	31
<i>Gallinacei</i>	16.	49	<i>Gossapinus</i>	15.	3
<i>Gallitricum</i>	11.	18	<i>Gossipium</i>	15.	3
<i>Gariofilata</i>	14.	12	<i>Gralega</i>	6.	34
<i>Gariofilus flos</i>	6.	45	<i>Gramen</i>	4.	57
<i>Gariophilus</i>	2.	51	<i>Gramen harundinaceum</i>	4.	53
<i>Gariophyllon</i>	2.	51	<i>Gramen parnasium</i>	6.	53
<i>Gattaria</i>	11.	63	<i>Grana paradisi</i>	9.	37
<i>Gelsiminum</i>	4.	10, 11	<i>Granum regium</i>	9. 19. &	20
<i>Gelsum</i>	3.	3	<i>Granum tinctorium</i>	2.	2
<i>Geminalis</i>	11.	29	<i>Gratia Dei</i>	6.	65
<i>Genista</i>	3.	35	<i>Guadarella</i>	9.	35
<i>Genista rubra</i>	4.	12	<i>Guadum</i>	8.	60
<i>Gentiana</i>	6. 78, 79, 80		<i>Guaiaccum</i>	3.	22
<i>Geranium</i>	7. 28, 29. &	14. 25	<i>Gummi Elemi</i>	2.	35

I N D E X

<p>H</p> <p>HALICACABUM 5. 20</p> <p><i>Halimum</i> 4 24, 39</p> <p><i>Haliphilos</i> 2. 2</p> <p><i>Halosachne</i> 16. 30</p> <p><i>Handacocca</i> 6. 17</p> <p><i>Harmala</i> 9. 2</p> <p><i>Harniel</i> 8. 50. & 9. 2. & 15. 12</p> <p><i>Harundo</i> 4. 59</p> <p><i>Hase</i> 11. 47</p> <p><i>Hastula regia</i> 10. 26</p> <p><i>Hedera</i> 3. 5</p> <p><i>Hedera Cilicia</i> 5. 12</p> <p><i>Hedera rigens</i> 3. 6</p> <p><i>Hederaeflora</i> 5. 12</p> <p><i>Hedera terrestris</i> 11. 36</p> <p><i>Hedysmum</i> 11. 84</p> <p><i>Hedysmum</i> 13. 12</p> <p><i>Hedysmum</i> 16. 30</p> <p><i>Hedysmum</i> 16. 33, 34</p> <p><i>Helenium egyptium</i> 6. 27</p> <p><i>Helenium Indicum</i> 12. 35</p> <p><i>Helicifon</i> 12. 13</p> <p><i>Heliochryseos</i> 12. 13</p> <p><i>Helioscopium</i> 9. 14</p> <p><i>Helostrophium</i> 11. 11</p> <p><i>Heliotropium</i> 9. 20. & 11. 11, 12</p> <p><i>Heliotropium minus</i> 11. 11</p> <p><i>Heliotropium minus</i> 11. 12</p> <p><i>Helix</i> 3. 5, 48</p> <p><i>Helix</i> 4. 18</p> <p><i>Helix Cissampetos</i> 8. 24</p> <p><i>Hemiocales</i> 10. 25, 30</p> <p><i>Hemion</i> 2. 1, 2</p> <p><i>Hemionis</i> 16. 8, 19</p> <p><i>Hemionis</i> 16. 8</p> <p><i>Heptaphyllum</i> 14. 20</p> <p><i>Heptapleurum</i> 8. 16</p> <p><i>Herba pepe</i> 8. 72</p>	<p><i>Hermodactylum</i> 10. 19</p> <p><i>Hermupoa</i> 8. 2</p> <p><i>Hesperia</i> 8. 81</p> <p><i>Hibiscus</i> 14. 30, 31</p> <p><i>Hieracia</i> 13. 13, 14</p> <p><i>Hieracium</i> 13. 12, 14</p> <p><i>Hierobotane</i> 11. 32</p> <p><i>Hippolapatum</i> 4. 29</p> <p><i>Hippomarathon</i> 7. 9</p> <p><i>Hippofelimon</i> 7. 38, 43</p> <p><i>Hippuris</i> 16. 15</p> <p><i>Hirci barbula</i> 13. 23</p> <p><i>Hirci spina</i> 8. 7</p> <p><i>Hirculus</i> 4. 4</p> <p><i>Hirundinaria</i> 6. 72, 73</p> <p><i>Hissopum</i> 11. 50, 53</p> <p><i>Hissopus montanus</i> 11. 39</p> <p><i>Holestion</i> 8. 20</p> <p><i>Holesthamis</i> 4. 60</p> <p><i>Holestium</i> 8. 20</p> <p><i>Hordeum</i> 4. 45, 46</p> <p><i>Hordeum murinum</i> 4. 58</p> <p><i>Horminum</i> 11. 29, 30</p> <p><i>Humirubus</i> 14. 18</p> <p><i>Hyacinthus albus</i> 10. 6</p> <p><i>Hyacinthus Bulbosus</i> 10. 7</p> <p><i>Hyacinthus poetarum</i> 6. 69</p> <p><i>Hyacinthus sylvestris</i> 10. 4</p> <p><i>Hydnon</i> 16. 38</p> <p><i>Hydrolapathum</i> 4. 29</p> <p><i>Hydropiper</i> 4. 55</p> <p><i>Hyosciamus</i> 8. 45</p> <p><i>Hyosciamus albus</i> 5. 19</p> <p><i>Hyosciamus niger</i> 8. 44. & 15. 12</p> <p><i>Hyperosium</i> 15. 19</p> <p><i>Hypericum</i> 9. 41</p> <p><i>Hyphear</i> 3. 7</p> <p><i>Hypocharis</i> 13. 2</p> <p><i>Hypocistis</i> 15. 15</p> <p><i>Hypocissum</i> 5. 29</p>
--	---

I. N. D. E. I. X.

	I.			<i>Juniperus maio</i>	3. 58
				<i>Jusquiamum</i> .II	8. 45
				<i>Ixia</i>	13. 38
				<i>Ixioides</i> MVELICADII	13. 54
					L:
LACUBA				LABRUSCA	5. 18
<i>Lactone</i>	9. 28. ⊙	9. 40.	15. 38.	<i>Labrum veneris</i>	13. 27.
<i>Lactone</i>		4. 10.		<i>Laburnum</i> s. l. 10. 8	13. 32
<i>Iberis</i>		8. 71.		<i>Lacca</i>	12. 31
<i>Lefeminum</i>		4. 10.		<i>Lacc gallina</i>	10. 19
<i>Lefeminum caruleum</i>		3. 43.		<i>Lachryma iob</i>	nigra 14. 55
<i>Igniary</i>		16. 53.		<i>Lacina</i>	16. 52
<i>Ignis sylvestris</i>		16. 50.		<i>Lac sancta maria</i>	13. 37
<i>Ilatrum</i>		2. 36.		<i>Lactaria</i>	9. 4
<i>Ilex</i>		2. 2.		<i>Lactariola</i>	13. 22
<i>Illecebra</i>		15. 22.		<i>Lactuca</i>	13. 19
<i>Imperatoria</i>	7. 12. 30. 46. 47. 49			<i>Lactuca caprina</i>	2. 7. 10. 11
<i>Impia herba</i>		12. 15.		<i>Lactuca montana</i>	13. 21
<i>Incensaria</i>		12. 31.		<i>Lactuca sylvestris</i>	6. 57. ⊙ 8. 60. 13. 32. 39
<i>Incubus</i>		13. 2.		<i>Ladanum</i>	5. 46
<i>Inula</i>		12. 34.		<i>Eagopus</i>	6. 19
<i>Ion</i>		9. 39.		<i>Eagopyron</i>	6. 19
<i>Ionis flamma</i>	2. 52. ⊙	9. 40.		<i>Lamius</i>	11. 31
<i>Ionis flos</i>		6. 45.		<i>Lanaria herba</i>	6. 4. 8. ⊙ 13. 52. 53
<i>Ionis triticum</i>		2. 52.		<i>Lanceola</i>	8. 17.
<i>Iringum</i>		13. 26.		<i>Lancana</i>	2. 41.
<i>Iris</i>		8. 64.		<i>Lapathum</i>	4. 39.
<i>Iris inter fruges</i>		4. 26.		<i>Lapathum domesticum</i>	4. 28.
<i>Iris</i>	10. 35. 36			<i>Lapis Lyncis</i>	3. 45. ⊙ 16. 44
<i>Iris Illirica</i>		10. 37.		<i>Lappa</i>	8. 19
<i>Iris palustris</i>		10. 39.		<i>Lappa canaria</i>	8. 14
<i>Isatis</i>		8. 60.		<i>Lappago</i> .OI	8. 9. 10
<i>Ischamon</i>		4. 58.		<i>Lappa maior</i>	13. 59
<i>Isfarum</i>		4. 39.		<i>Lappa minor</i>	8. 13
<i>Isidis plocamon</i>		16. 32.		<i>Lapsana</i>	8. 56
<i>Isopyron</i>		6. 55.		<i>Larix</i>	3. 52
<i>Iua</i>		11. 43.		<i>Laser</i>	7. 48
<i>Iua artetica</i>		11. 44.		<i>Laserpitium</i>	7. 44. 48
<i>Iuiba</i>		3. 74.		<i>Latiso-</i>	
<i>Iuiba sylvestris</i>		3. 25.			
<i>Iuncus</i>	4. 60. 79				
<i>Iuncus odoratus</i>		4. 69.			
<i>Iuminerum</i>		3. 58.			

. F N D E X .

<i>Latifolia</i> ?	12. 27	<i>Lignum Sanctum</i>	5. 22
<i>Zathyris</i>	9. 13	<i>Ligusticum</i>	7. 46, 47
<i>Zathyros</i>	6. 17	<i>Ligustrum</i>	3. 8
<i>Zauanda</i> ?	11. 46	<i>Ligustrum orientale</i>	3. 43
<i>Zauer</i>	7. 39	<i>Liliago</i>	10. 30
<i>Zinnibina</i>	11. 36	<i>Lilium</i>	10. 33
<i>Laureola</i>	4. 6	<i>Lilium conuallium</i>	5. 34
<i>Laurus</i>	2. 21	<i>Lilium purpureum</i>	10. 33, 36
<i>Laurus alexandrina</i>	29, 30, 31	<i>Limon</i>	3. 59
<i>Laurus sylvestris</i>	2. 40	<i>Limonia</i>	13. 33
<i>Leclitorarium</i>	2. 12	<i>Limonium</i>	4. 32
<i>Leodon</i>	13. 16	<i>Linaria</i>	8. 31
<i>Legumina</i>	6. 1	<i>Lingua auis</i>	2. 13, 6. 53
<i>Lens</i> ?	6. 10	<i>Lingua bouina</i>	11. 2
<i>Lentago</i>	2. 40	<i>Lingua canina</i>	11. 13
<i>Lentula palustris</i>	16. 85	<i>Lingua ceruina</i>	16. 7
<i>Lentiscus</i>	2. 43	<i>Lingula</i>	16. 51
<i>Leontice</i> .11	12. 19	<i>Lingua passerina</i>	4. 36
<i>Leontopetalon</i>	6. 75	<i>Lingua serpentina</i>	16. 17
<i>Leontopodium</i>	14. 24	<i>Linogenista</i>	3. 35
<i>Lepidium</i> .11	8. 72	<i>Linoparcum</i>	3. 35
<i>Leporaria herba</i>	6. 19	<i>Linosyris</i>	8. 2
<i>Leporis auricula</i>	6. 29	<i>Linterturn</i>	2. 36
<i>Leprophyllon Artemisia</i>	12. 8	<i>Linum</i>	14. 35
<i>Leucadamba</i>	13. 49	<i>Liquidambarum</i>	2. 34
<i>Leucas</i> ?	11. 31	<i>Liquiritia</i>	6. 41
<i>Leucanthemon</i> ?	12. 22	<i>Lirium</i>	10. 22, 25
<i>Leuce</i>	3. 45, 11. 31	<i>Lithodendron</i>	16. 31
<i>Leucoion</i>	8. 80, 10. 24	<i>Lithospermon</i>	11. 10
<i>Leucoion sylvestre</i>	8. 81	<i>Lobi</i>	6. 3
<i>Leusticum</i>	7. 44, 45	<i>Lobia</i>	6. 14
<i>Libanos</i>	2. 28	<i>Lolium</i>	4. 49
<i>Libanotis</i>	7. 5, 12. 31	<i>Lolium sylvestre</i>	4. 58
<i>Libanotis candida</i>	7. 7	<i>Lonchitis</i>	10. 21
<i>Libanotis coronaria</i>	11. 45	<i>Lonchitis aspera</i>	16. 10
<i>Libanotis fertilis</i>	7. 44	<i>Lotus aegyptia</i>	15. 8
<i>Libanotis nigra</i>	7. 8, 45	<i>Lotus arbor</i>	2. 52
<i>Libanotis Theophrasti</i>	7. 47	<i>Lotus sylvestris</i>	6. 17
<i>Libanotos</i> ?	2. 28	<i>Lotus Tribana</i>	6. 16
<i>Licren</i>	16. 19, 20	<i>Lucciola</i>	4. 58, 16. 17
<i>Lignum Aloes</i>	2. 27	<i>Lucernula</i>	6. 43

I N D E X.

<i>Lunaria</i>	6. 32. 56	<i>Malum insanum</i>	5. 15. 15
<i>Lunaria greca</i>	8. 82	<i>Malum punicum</i>	3. 60
<i>Lunaria minor</i>	16. 18	<i>Malum spinosum</i>	17. 17
<i>Lunaria racemosa</i>	16. 18	<i>Malum serra</i>	9. 38. 17. 5.
<i>Lupinus</i>	6. 26	<i>Maluone</i>	14. 30
<i>Lupinus sylvestris</i>	6. 26. 27	<i>Malus</i>	17. 3. 63
<i>Lupulus</i>	4. 17	<i>Malus Aſiria</i>	13. 59
<i>Lupus salicarius</i>	4. 17	<i>Malus medica</i>	13. 59
<i>Lutea herba</i>	6. 39	<i>Malus persica</i>	anirbe xela 3n 59
<i>Lychnis</i>	6. 43. 44	<i>Mamiras</i>	anirbe xela 3n 33
<i>Lychnitis</i>	6. 58	<i>Mammola</i>	anirbe xela 9. 39
<i>Lycium</i>	3. 16	<i>Mandrageras</i>	3. 24
<i>Lycototum</i>	15. 30	<i>Mandrageras Theophrasti</i>	anirbe xela 4. 11
<i>Lycototum Ponticum</i>	15. 33	<i>Manne</i>	16. 52
<i>Lycopsis</i>	11. 4	<i>Manna</i>	12. 13
<i>Lyncurium</i>	3. 45. 16. 44	<i>Marathon</i>	anirbe xela 7. 29
<i>Lysimachia</i>	6. 55	<i>Maris spuma</i>	16. 30
		<i>Marrubium</i>	11. 23. 26
		<i>Marrubium nigrum</i>	anirbe xela 1. 22
		<i>Maragon</i>	anirbe xela 10. 33
		<i>Marum</i>	11. 56. 57
		<i>Mastigon</i>	anirbe xela 7. 48
		<i>Mastiche</i>	anirbe xela 2. 45
		<i>Mastorcium</i>	anirbe xela 8. 70
		<i>Matricaria</i>	anirbe xela 12. 24
		<i>Matrisalvia</i>	11. 16
		<i>Matrisyluia</i>	5. 11. 9. 43
		<i>Mars sorda</i>	4. 68
		<i>Medica</i>	6. 20
		<i>Medion</i>	9. 28
		<i>Melamphillon</i>	8. 24
		<i>Melampodion</i>	15. 28
		<i>Melampyrum</i>	9. 35
		<i>Melanchranis</i>	4. 60
		<i>Melanguila</i>	3. 59
		<i>Melanchion</i>	15. 11
		<i>MelanZans</i>	5. 15. 16
		<i>Meleghetta</i>	9. 37
		<i>Melfragum</i>	4. 56. 6. 17
		<i>Melia</i>	2. 13
		<i>Meliaſtos</i>	6. 37
			<i>Melica</i>
<i>Macer</i>	2. 49		
<i>Macerona</i>	7. 43		
<i>Macheronion</i>	10. 35		
<i>Maia</i>	7. 49		
<i>Madonia</i>	15. 17		
<i>Maeydaris</i>	7. 48		
<i>Maioyana</i>	11. 57		
<i>Maiz</i>	4. 54		
<i>Malabattrum</i>	8. 23		
<i>Malache</i>	14. 30		
<i>Malacitria</i>	3. 59		
<i>Malaherba</i>	8. 39		
<i>Malefica</i>	16. 42		
<i>Maligia</i>	10. 63		
<i>Malinathalla</i>	4. 63		
<i>Malope</i>	14. 30		
<i>Malisa</i>	14. 30		
<i>Malua arboreſcens</i>	14. 32		
<i>Malua ſylveſtris</i>	14. 31		
<i>Malum aureum</i>	5. 16		
<i>Malum granatum</i>	3. 60		

ANNE DI BI X.

Melissa	15. 8	Mochi	6. 8
Melidoros	11. 20	Mollugo	8. 10
Melilorum	15. 8	Mollucca	11. 24
Meline	4. 52	Moly	20. 11
Melinum	11. 20	Moly Dioscoridi	10. 11
Melissa	11. 25	Moly homericum	10. 11
Melissophyllum	11. 25	Monacloides Artem	12. 9
Melissa	11. 25	Montapintra	7. 41
Melissa	11. 25	Mora herba	11. 37
Mellone	11. 25	Morbidelli	14. 14
Melon	11. 25	Morrelta	11. 37
Melopepon	11. 25	Mors diabolica	13. 58
Melochron	11. 25	Mors gallina	6. 53
Memecylon	11. 25	Mors	3. 3
Mempiper	11. 25	Mors egyptia	3. 2
Menta	12. 12	Moscocaryon	2. 49
Menta saracenicum	12. 12	Mughettus	5. 34
Mentastrum	11. 64	Mulla	16. 8
Mentuculus	11. 64	Muris auricula	8. 27
Mercurialis	11. 64	Musa	2. 47
Mesoleucon	11. 31	Muscus	16. 21
Mespili tertium genus	3. 13	Muscus marinus	16. 24
Mespilus	3. 13	Myacantha	1. 26
Mespilus aronia	3. 14	Myagros	9. 35
Mentha	7. 12	Myosoton	12. 33
Mexereon	4. 8	Myosotis	4. 37. 0 8. 27
Micota	4. 9	Myrica	3. 47
Milesum	16. 30	Myristica nux	2. 49
Milium	4. 51	Myriophillon	6. 60
Milium indicum	4. 53	Myrobalanus	2. 45
Milium solis	11. 10	Myrrha	2. 29
Millefolium	12. 10. 11	Myrris	7. 28
Mileu	3. 54	Myrsinites	9. 10
Milzadella	11. 31	Myrtaria	9. 10
Milybdena	4. 33	Myrthus	3. 49
Minsba	11. 64	Myrthus sylvestris	5. 28
Mirabolani	2. 46	Mysineum	7. 9
Missy	16. 38	Myna	3. 18
Mirridation	10. 18		
Misum	4. 64		

.L. NI DI EI X.

2. 3			Nux. Pontica	12. 15
01. 3	N.		Nux. Vomica	12. 30
			Nymphæa	15. 17
	N. APPELLVS	15. 32		
	Napellus Moysi	15. 35		
	Napus	7. 42. 8. 57		
	Napy	8. 61		
	Narcissus	10. 22. 25	OCHRVS	6. 6
	Narcissus aquaticus	10. 24	Ocimum	6. 47
	Narcissus autumnalis	10. 25	Oculus	15. 20
	Narcissus luteus	10. 21	Oculus canis	8. 21
	Narcissus marinus	10. 23	Oculus Christi	6. 44
	Nardum	16. 27	Oculus vacca	12. 23
	Nardum gallicum	4. 14	Odontides	6. 52
	Nardum montanum	4. 13	Oenanthe	3. 18. 14. 14
	Nardum sylvestre	9. 36	Oenothera	6. 70
	Narthecia	7. 12	Olea	12. 35
	Narthen	7. 12	Oleagus	3. 46
	Nasso	3. 54	Oleandrum	3. 41
	Nasturtium	8. 70	Oleaster	2. 35
	Nauone	8. 57	Oleastrum	3. 48
	Nelea	3. 19	Oleum Syracinum	2. 34
	Nemifarum	10. 21. 15. 7	Olibanum	2. 28
	Nepa	3. 37	Olinella	4. 7
	Nepita	11. 61	Oluastrum	7. 43
	Nerion	3. 41	Olyra	4. 43. 45
	Neru	4. 3	Omphalocarpon	8. 19
	Neuras	8. 6	Onagra	6. 70. 71
	Nicholas	2. 48	Onobrychis	6. 35
	Nigella	12. 26. 15. 11	Ononis	6. 21
	Nigella Citrina	9. 37	Ontanum	2. 18
	Nocum	4. 64	Onuris	6. 70
	Numularia	6. 56	Ophcostaphyla	15. 6
	Nux Auellana	2. 6	Ophioglossa	16. 17
	Nux Euboica	2. 4	Ophioscorodon	10. 16
	Nux Græca	2. 14	Ophiostaphylon	5. 7
	Nux Herculea	2. 6	Ophrys	10. 48
	Nux Indica	2. 48. 49	Opium	15. 9
	Nux iuglans	2. 5	Opobalsamum	2. 26
	Nux metel	2. 50. 5. 17	Opulus	2. 12
	Nux muscata	2. 49	Orchys	10. 46

IX NE DI E: XI

<i>Prædela</i>	40. 45	<i>Panae Herculeum</i>	7. 33
<i>Preoselinon</i>	76. 41	<i>Panaceolus</i>	7. 29
<i>Origanum Grecicum</i>	11. 51	<i>Panactium</i>	10. 8. 9
<i>Origanum Italicum</i>	116. 52	<i>Panicastrella</i>	4. 58
<i>Ornithogalon</i>	101. 10	<i>Panicum</i>	4. 52
<i>Ornus</i>	2. 3. 13	<i>Panicum Indicum</i>	4. 54
<i>Orobancha</i>	8. 39. 41	<i>Panicum Sylvestre</i>	4. 58
<i>Orybus</i>	6. 8	<i>Panus Turcarum</i>	5. 8
<i>Oryza</i>	14. 50	<i>Panporcinus</i>	9. 38
<i>Oryza Sylvestris</i>	4. 58	<i>Papauer</i>	15. 9
<i>Os leonis</i>	8. 26. 52	<i>Papauer corniculatum</i>	6. 74
<i>Ostrutium</i>	7. 49	<i>Papauer erraticum</i>	15. 10
<i>Ostrya</i>	2. 7	<i>Papauer herculanum</i>	6. 49
<i>Ostrya</i>	2. 7	<i>Papauer fnumeum</i>	6. 49. 13. 55
<i>Ostrya</i>	8. 14. 52	<i>Pappus</i>	13. 52
<i>Ostrya pliny</i>	14. 12	<i>Papyrus</i>	4. 65
<i>Ostrytes</i>	8. 52	<i>Paralios</i>	9. 9
<i>Othonna</i>	12. 43	<i>Paralyfis herba</i>	6. 57
<i>Oxalis</i>	4. 30	<i>Parietaria</i>	4. 38
<i>Oxya</i>	2. 3	<i>Paris herba</i>	15. 13
<i>Oxyacantha</i>	3. 13	<i>Paronichia</i>	6. 54. 15. 24
<i>Oxyacanthus</i>	3. 16	<i>Parthenion</i>	4. 38. 12. 24
<i>Oxycedrus</i>	3. 58	<i>Parthanon microphyllon</i>	12. 8
<i>Oxilapathum</i>	4. 29	<i>Pastinaca</i>	7. 20. 21. 56. 56
<i>Oxyphenica</i>	3. 30	<i>Pastriccianum</i>	7. 21
<i>Oxis</i>	15. 2	<i>Pateon</i>	2. 48
<i>Oxysephanum</i>	4. 60	<i>Pecten Veneris</i>	14. 29
<i>Oxytriphylon</i>	6. 18	<i>Pedes gallinaces</i>	6. 66. 77
		<i>Pederota</i>	7. 41
		<i>Pederotos</i>	8. 24
		<i>Pedicularis herba</i>	13. 31
		<i>Peganos</i>	15. 14
		<i>Pelectmon</i>	6. 30
		<i>Pentapetes</i>	14. 19
		<i>Pentaphyllon</i>	14. 19
		<i>Peplis</i>	9. 16
		<i>Peplium</i>	9. 16
		<i>Peplus</i>	9. 15
		<i>Pepolina</i>	11. 55
		<i>Pepon</i>	5. 5
		<i>Peponeffa</i>	3. 5
			Per

IN N DE BX!

<i>Perdicium</i>	4. 38	<i>Piper indicum</i>	9. 29
<i>Perfoliata</i>	7. 34	<i>Piper italicum</i>	3. 11
<i>Perfoliata I</i>	9. 41	<i>Piperis radix</i>	4. 62. 10. 42
<i>Peridimenon</i>	11. 11	<i>Piperitis</i>	5. 22
<i>Perlata</i>	4. 58	<i>Piperva</i>	4. 63
<i>Periplaca</i>	3. 42	<i>Pirola</i>	2. 32
<i>Peristereon recta</i>	11. 33	<i>Pirum insanum</i>	5. 13
<i>Peristereon supina</i>	11. 32	<i>Pirus</i>	3. 62
<i>Persea</i>	11. 37	<i>Pisculus</i>	6. 13
<i>Persea I</i>	2. 19	<i>Pisculus viridis</i>	6. 14
<i>Persea</i>	2. 17	<i>Pistacia</i>	2. 44
<i>Persearia</i>	4. 34	<i>Pistacia sylvestris</i>	3. 44
<i>Persearia minor</i>	4. 35. 6. 63	<i>Ristolochia</i>	6. 75. 76. 13. 3
<i>Perfolata</i>	13. 50	<i>Pisum</i>	6. 4
<i>Personata</i>	13. 50	<i>Pitys I</i>	3. 52
<i>Pes anserinus</i>	4. 25	<i>Pityusa</i>	9. 6. 7
<i>Pes columbinus</i>	14. 25. 26	<i>Phacodes</i>	4. 40
<i>Pes coruinus</i>	14. 2	<i>Phacos</i>	6. 10
<i>Pes gallinaceus</i>	7. 19	<i>Phalangium</i>	10. 27. 28
<i>Pes leonis</i>	14. 24	<i>Phalaris</i>	4. 66
<i>Pes leporinus</i>	6. 19	<i>Pharmaceon</i>	7. 45. 12. 42
<i>Pes leporis</i>	5. 15	<i>Phaselus</i>	6. 12
<i>Petasites</i>	12. 20	<i>Phaseoli</i>	6. 3.
<i>Petronciamon</i>	5. 15	<i>Phaseoli</i>	6. 3.
<i>Petroselinon</i>	7. 43	<i>Rhellodrys</i>	2. 2
<i>Petroselinum</i>	7. 37	<i>Phenion</i>	14. 9
<i>Petroselinum Macedonicum</i>	7. 57	<i>Philantropon</i>	8. 9.
<i>Petroselinum sylvestre</i>	7. 42	<i>Phylchron</i>	6. 37
<i>Peuce</i>	3. 52	<i>Philyca</i>	2. 36
<i>Peucedanum</i>	7. 6	<i>Philyra</i>	2. 10
<i>Pexica</i>	16. 39	<i>Phillyca ma...</i>	2. 57
<i>Picea I</i>	3. 52	<i>Phillyrea</i>	2. 36
<i>Picea II</i>	3. 8	<i>Phleus</i>	13. 48
<i>Pila marina</i>	16. 30	<i>Phlogion</i>	9. 48
<i>Pilosella</i>	13. 18	<i>Phlomis</i>	6. 57. 58
<i>Pimpinella</i>	7. 57. 8. 5	<i>Phlomis</i>	8. 48
<i>Pimpinella Romana</i>	7. 58	<i>Phlos</i>	9. 48
<i>Pinaster</i>	3. 52	<i>Phenicia herba</i>	4. 48
<i>Pinus I</i>	3. 52	<i>Phenicia balani</i>	2. 46
<i>Piper</i>	2. 22	<i>Phenicia</i>	4. 58
<i>Piperella</i>	2. 27. 11. 47. 55	<i>Phanos</i>	3. 50. 13. 44

. I N D E X .

<i>Phrynyon</i>	8.	6	<i>Potentilla</i>	14.	23
<i>Phu.</i>	4.	2	<i>Poterium</i>	8.	6
<i>Phycas</i>	16.	24, 25	<i>Pothos</i>	10.	5
<i>Phyllitis</i>	16.	7	<i>Potulaca</i>	3.	19
<i>Phylkon</i>	8.	2, 30	<i>Prasura</i>	13.	36
<i>Phythema</i>	9.	30	<i>Prasion</i>	11.	26
<i>Placida</i>	2.	2	<i>Prasion</i>	10.	12
<i>Planta Domini</i>	8.	46	<i>Prateoli</i>	16.	45
<i>Plantago</i>	8.	16, 17	<i>Primula Veris</i>	6, 57. &	12, 26
<i>Plantago aquatica</i>	14.	15	<i>Prouinca</i>	8.	29
<i>Platanus</i>	2.	11	<i>Prunella</i>	11.	37
<i>Platocyminum</i>	7.	32	<i>Prunuli</i>	16.	43
<i>Platyphyllos</i>	9.	12	<i>Prunus</i>	2.	15
<i>Podagra lini</i>	8.	41	<i>Prunus albus</i>	3.	13
<i>Pronia</i>	15.	36	<i>Pseudanchusa</i>	11.	8
<i>Polemonia</i>	6.	50	<i>Pseudobunium</i>	7.	42
<i>Polium montanum</i>	11.	44	<i>Pseudo cyperus</i>	4.	64
<i>Polluciana</i>	12.	40	<i>Pseudo dictamnus</i>	11.	27
<i>Polyacantha</i>	13.	36	<i>Pseudo ligusticum</i>	7.	46
<i>Polyantheum</i>	14.	2	<i>Pseudo-nardum</i>	11, 46, 58. &	27
<i>Polygonos</i>	12.	3	16.		27
<i>Polygonos Artemisia</i>	12.	36	<i>Psora</i>	13.	57
<i>Polygonemum</i>	11.	37	<i>Psychotrophon</i>	11.	21
<i>Polygala</i>	6.	24	<i>Psyllium</i>	8.	21
<i>Polygonatum</i>	5.	32, 33	<i>Ptarmica</i>	12, 25. &	13, 54
<i>Polygonum</i>	4.	36	<i>Ptelea</i>	2.	9
<i>Polygonus famina</i>	16.	15	<i>Pteris</i>	16.	2, 3
<i>Polypodium</i>	16.	6	<i>Pugio</i>	10.	35
<i>Polyrrhizon</i>	6, 76. &	15, 5	<i>pulegium</i>	11.	60
<i>Polytricum</i>	16.	11, 12	<i>pulicaria</i>	8, 21. &	12, 40
<i>Polytricum Apulei</i>	16.	21	<i>Pulmonaria</i>	11, 5. &	16, 20
<i>Pondina</i>	6.	54	<i>Pulmonaria Romana</i>	11.	5
<i>Ponxinus</i>	3.	59	<i>Pulsatilla</i>	14.	11
<i>Populus</i>	3.	45	<i>Pungitopum</i>	5.	28
<i>Porcellia</i>	13.	2	<i>Punica</i>	3.	60
<i>Porcini</i>	16.	42	<i>Pusine</i>	2.	37
<i>Porrus</i>	10, 12. &	16, 25	<i>Puze</i>	16.	39
<i>Portulaca</i>	6.	61	<i>Pyracantha</i>	3.	13
<i>Portulaca sylvestris</i>	6.	37	<i>Pyrafter</i>	3.	62
&	9.	16	<i>Pyrethrum</i>	7, 30. &	12, 23
<i>Potamogeton</i>	8, 22. &	16, 16	<i>Pyrina</i>	3.	13

Pyrus

I N D E X.

<i>Pyrus</i>	3. 62	<i>Rhenbarbarum</i>	4. 29
<i>Pyxantha</i>	3. 16	<i>Rheum</i>	4. 29
		<i>Rhodacena</i>	2. 17
		<i>Rhododapne</i>	3. 41
		<i>Rhododendron</i>	3. 41
		<i>Rhododendron Alpinum</i>	15. 17
		<i>Rhoens</i>	15. 19
		<i>Rhophilon</i>	15. 7
		<i>Rhus coriariorum</i>	2. 41
		<i>Rhus obsoniorum</i>	2. 42
		<i>Ribes</i>	3. 12
		<i>Ricinus</i>	9. 19
		<i>Risum</i>	4. 59
		<i>Robur</i>	2. 2
		<i>Rosa</i>	3. 10
		<i>Rosa græca</i>	6. 43
		<i>Rosa Hierci</i>	2. 23
		<i>Rosa marina</i>	16. 28. 30
		<i>Rosa Sanctæ Mariæ</i>	2. 23
		<i>Rosmarinum</i>	7. 44
		<i>Rosmarinum coronarium</i>	11. 45
		<i>Rosolaccium</i>	15. 10
		<i>Rubeacintorum</i>	8. 8
		<i>Rubertiana</i>	14. 28
		<i>Rubia</i>	8. 8
		<i>Rubidium</i>	6. 6
		<i>Rubus</i>	3. 11
		<i>Rubus caninus</i>	3. 10
		<i>Ruca</i>	8. 61
		<i>Rumex</i>	4. 29
		<i>Ruscus</i>	5. 28
		<i>Ruta</i>	15. 14
		<i>Ruta sylvestris</i>	8. 50. 9. 2
			S.
		<i>SABINA</i>	3. 57
		<i>Saccarum</i>	4. 56
		<i>Sacolla</i>	9. 37
		<i>Sacra herba</i>	11. 32
		<i>Sagapenum</i>	7. 2. 50
		<i>Sagina</i>	4. 53

Q U E R C U L A

<i>Quercus</i>	2. 2
<i>Quercus marina</i>	16. 34
<i>Quinquefolium</i>	14. 19
<i>Quinqueneruia</i>	8. 16
<i>Quisquilium</i>	2. 2

R:

R A D I C C H I E L L A

<i>Radicula</i>	6. 48. 8. 55
<i>Radix</i>	8. 55
<i>Rafanus montanus</i>	8. 78
<i>Ragadiolus</i>	13. 10
<i>Ragaggiolo</i>	13. 10
<i>Ranunculus</i>	14. 2, 3, 4, 5
<i>Ranunculus purpureus</i>	14. 6
<i>Rapa</i>	8. 58
<i>Rapa sylvestris</i>	8. 59. 60
<i>Rapus</i>	8. 57
<i>Rapum sylvestre</i>	6. 51
<i>Rapunculus</i>	9. 29
<i>Rapys</i>	8. 57
<i>Rauanellus</i>	8. 55
<i>Recticortex</i>	2. 2
<i>Regamum</i>	11. 52
<i>Rena herba</i>	7. 49
<i>Rha</i>	4. 29
<i>Rhabarbarum</i>	4. 29
<i>Rhamnus</i>	2. 28
<i>Rhamnus tertia</i>	3. 25
<i>Rhaphanis</i>	8. 55
<i>Rhaphanus</i>	8. 54
<i>Rhaponticum</i>	4. 29
<i>Rhaphys</i>	8. 57
<i>Rhaued</i>	4. 29

I N D E X

<i>Sagitta</i>	14.	16.	<i>Scabiosa</i>	13.	37.	38.
<i>Salicasteum</i>	5.	10.	<i>Scabiosa arborescens</i>	13.	60.	
<i>Salvia domestica</i>	11.	15.	<i>Scamonea</i>	9.	22.	
<i>Salvia sylvestris</i>	11.	16.	<i>Scamonia</i>	9.	22.	
<i>Saliunca</i>	4.	4.	<i>Scamonia tenuis</i>	9.	24.	
<i>Salix</i>	3.	46.	<i>Scamonium maius</i>	9.	23.	
<i>Salsicortum</i>	2.	2.	<i>Scandella</i>	4.	45.	
<i>Salsola</i>	4.	39.	40.	<i>Scandix</i>	7.	24.
<i>Sambach</i>	4.	10.	<i>Scariola</i>	13.	2.	20.
<i>Sambucus</i>	3.	4.	<i>Scarleggia</i>	11.	17.	
<i>Sampficum</i>	11.	56.	<i>Scarogie</i>	16.	47.	
<i>Sanamunda</i>	14.	12.	<i>Scarola</i>	13.	19.	
<i>Santa Maria herba</i>	12.	12.	<i>Scarsapepe</i>	11.	53.	
<i>Santa Alberti herba</i>	8.	65.	<i>Scerbrum</i>	9.	7.	
<i>Santa Antony herba</i>	8.	60.	<i>Schenianthos</i>	4.	69.	
<i>Santa Francisci spina</i>	13.	28.	<i>Schianza</i>	4.	68.	
<i>Santa Jacobi herba</i>	12.	37.	<i>Scissima</i>	2.	3.	
<i>Santa Laurentij herba</i>	11.	36.	<i>Scitica</i>	6.	41.	
<i>Sandali</i>	3.	36.	<i>Sclarea</i>	11.	17.	
<i>Sanguen</i>	3.	26.	<i>Sclarea sylvestris</i>	11.	18.	
<i>Sanguinella</i>	4.	57.	<i>Scolopendria</i>	16.	7.	
<i>Sanguis draconis</i>	2.	32.	12.	<i>Scolopendrium</i>	16.	39.
<i>Sanicula</i>	14.	22.	<i>Scolymus</i>	13.	33.	36.
<i>Santolina</i>	12.	57.	<i>Scopa</i>	3.	20.	
<i>Santonicum</i>	12.	4.	<i>Scopa regia</i>	11.	17.	
<i>Saponaria</i>	6.	48.	<i>Scordium</i>	11.	42.	
<i>Sarcocolla</i>	2.	33.	<i>Scorodon</i>	10.	15.	
<i>Sardoia herba</i>	14.	2.	<i>Scorodoprason</i>	10.	14.	
<i>Sari</i>	4.	63.	<i>Scorpio</i>	6.	25.	12.
<i>Saxiphagon</i>	6.	45.	46.	<i>Scorpioides</i>	11.	12.
<i>Saxaparilla</i>	5.	27.	<i>Scorpius</i>	3.	37.	
<i>Sarsaparilla</i>	2.	24.	<i>Scorpiuros</i>	11.	11.	12.
<i>Sassafras</i>	2.	23.	<i>Scorzonera</i>	13.	25.	
<i>Sasandra</i>	11.	49.	<i>Scotinum</i>	2.	39.	
<i>Satureia</i>	10.	45.	46.	<i>Scrofularia</i>	13.	15.
<i>Satyrum</i>	10.	47.	<i>Scrofularia maior</i>	8.	49.	
<i>Satyrum basilicum</i>	10.	47.	<i>Scrofularia minor</i>	14.	7.	
<i>Satyrum regium</i>	10.	47.	<i>Scylla</i>	10.	8.	
<i>Saxifraga</i>	4.	40.	6.	<i>Sebesten</i>	2.	18.
15.	15.	16.	<i>Secacul</i>	10.	44.	
<i>Saxifraga</i>	6.	45.	7.	<i>Securidaca</i>	6.	30.
7.	57.	8.	31.	32.	32.	

I N D E X

<i>Securinta</i>	16. 30	<i>Sideritis</i>	11. 13
<i>Sedum</i>	15. 20, 21, 22	<i>Sideritis Achillea</i>	12. 10
<i>Selago</i>	4. 13	<i>Sideritis Herculea</i>	11. 35
<i>Selinon</i>	7. 37	<i>Sideritis secunda</i>	8. 50
<i>Semen</i>	4. 43, 44	<i>Sideritis tertia</i>	14. 28
<i>Semen sanctum</i>	12. 3	<i>Sigillum Sancta Maria</i>	10. 49
<i>Semperuivum</i>	15. 20, 21, 22	<i>Sigillum Solomonis</i>	10. 49
<i>Semperuivum maritimum</i>	4. 13	<i>Silago</i>	8. 19
<i>Semyda</i>	3. 45	<i>Silauis</i>	7. 26
<i>Sena</i>	3. 39	<i>Siler</i>	3. 50, 7. 31
<i>Sena herba</i>	6. 36	<i>Siler mentanum</i>	7. 32
<i>Senecio</i>	13. 51	<i>Silicia</i>	6. 15
<i>Serapias</i>	10. 46	<i>Siligo</i>	4. 42
<i>Serica mater Tuberes</i>	3. 21, 24	<i>Siliqua</i>	6. 3
<i>Seriphium</i>	12. 3	<i>Siliqua arbor</i>	3. 27
<i>Seris</i>	13. 2	<i>Siliquastrum</i>	5. 22
<i>Sephricum</i>	12. 3	<i>Siliqua sylvestris</i>	3. 29
<i>Seris</i>	13. 2	<i>Silis semen</i>	7. 33
<i>Sermoneanum</i>	7. 32	<i>Silium</i>	3. 50
<i>Serpentaria</i>	4. 33, 5. 35	<i>Silphion</i>	7. 48
<i>Serpentina</i>	8. 20	<i>Silybum</i>	13. 37
<i>Serpillum</i>	11. 54	<i>Sinapi</i>	8. 61
<i>Serpillum citratum</i>	11. 52	<i>Sinon</i>	7. 40
<i>Serpillum rectum</i>	11. 47, 55	<i>Sion</i>	7. 39
<i>Serralia</i>	13. 20	<i>Siracosta</i>	2. 13
<i>Serretta</i>	13. 53	<i>Siringa</i>	3. 9
<i>Sertula campana</i>	12. 12	<i>Sisarum</i>	7. 55, 56
<i>Sesama</i>	8. 79, 9. 33	<i>Siseleos</i>	7. 31
<i>Sesamoides</i>	9. 34, 15. 28	<i>Siser</i>	7. 55, 56
<i>Seseli Aethyopicum</i>	7. 34, 35	<i>Sison</i>	7. 40
<i>Seseli Creticum</i>	7. 33	<i>Sitanium triticum</i>	4. 42
<i>Seseli Maziliense</i>	7. 31	<i>Symbrium</i>	11. 64
<i>Seseli Papoloponense</i>	7. 32	<i>Sisyrobrium aquaticum</i>	8. 68
<i>Setunea</i>	3. 15	<i>Sisyrobrium sylvestre</i>	8. 69
<i>Sferra cauallo</i>	6. 32	<i>Smilax arbor</i>	3. 54
<i>Sicaminon</i>	3. 2	<i>Smilax aspera</i>	5. 12
<i>Sicomorus vulgaris</i>	3. 23	<i>Smilax hortensis</i>	6. 14
<i>Sicya</i>	5. 5	<i>Smilax inter Glandiferas</i>	2. 12
<i>Sicyos</i>	5. 5	<i>Smilax lauis</i>	4. 10
<i>Sicyos sylvestre</i>	5. 6	<i>Smirnum</i>	7. 43
<i>Sicyos</i>	5. 5	<i>Soda</i>	1. 40

INDEX

<i>Solanum arborescens</i>	5. 23	<i>Squinantum</i>	4. 69
<i>Solanum furiosum</i>	5. 16	<i>Stachys</i>	11. 16, 20. 46
<i>Solanum hortense</i>	5. 18	<i>Stachytes</i>	8. 22
<i>Solanum manicum</i>	5. 16, 17. 18	<i>Stacte</i>	2. 29
<i>Solanum somniferum</i>	5. 21	<i>Staphisagria</i>	15. 31
<i>Solaris herba</i>	11. 11	<i>Staphylinus</i>	20. 21
<i>Solacrum maius</i>	5. 18	<i>Staphylodendron</i>	3. 44
<i>Solacrum minus</i>	5. 19	<i>Stephan</i>	7. 48
<i>Soldanella</i>	9. 26	<i>Stelephuros</i>	8. 16
<i>Somphos</i>	5. 3	<i>Stelis</i>	13. 7
<i>Sonchus</i>	13. 11	<i>Stella herba</i>	8. 19
<i>Sopraggine</i>	13. 22	<i>Stellaria</i>	13. 48. 14. 24
<i>Sorbastrella</i>	8. 5	<i>Siba</i>	13. 48
<i>Sorbus</i>	3. 63	<i>Sticados</i>	11. 46
<i>Sorbus torminalis</i>	3. 64	<i>Scabe</i>	13. 48
<i>Sparganium</i>	4. 67	<i>Stœcados</i>	11. 46
<i>Sparton</i>	3. 35	<i>Stœchās</i>	11. 46
<i>Spartion</i>	3. 35	<i>Stœchās citrina</i>	12. 13
<i>Spatula fatida</i>	10. 38	<i>Stoppione</i>	13. 43
<i>Spelta</i>	4. 44	<i>Storax</i>	2. 34
<i>Sphacelus</i>	11. 15	<i>Stramonia</i>	5. 17
<i>Sphagnos</i>	16. 23	<i>Stratiotes aquatica</i>	16. 36
<i>Sphendannos</i>	2. 12	<i>Stratiotes terrestris</i>	12. 11
<i>Sphondylium</i>	7. 54	<i>Strobilus</i>	3. 52
<i>Spica Cœlica</i>	4. 4. 16. 22	<i>Strumea</i>	14. 7
<i>Spica Italica</i>	11. 46	<i>Strumum</i>	5. 18
<i>Spica Nardi</i>	16. 27	<i>Struthia</i>	3. 61
<i>Spina</i>	8. 24	<i>Struthium</i>	6. 48, 49. 13. 52
<i>Spina alba</i>	13. 40	<i>Struthos</i>	6. 48
<i>Spina Arabica</i>	13. 41	<i>Strychnos</i>	5. 15
<i>Spina candida</i>	13. 49	<i>Styrax</i>	2. 34
<i>Spina cerualis</i>	3. 17	<i>Suber</i>	2. 2
<i>Spina Christi</i>	3. 37	<i>Suberella</i>	2. 2
<i>Spinacia</i>	4. 28	<i>Succinum</i>	3. 45
<i>Spina marruca</i>	3. 25	<i>Succisa</i>	13. 58
<i>Splachnon</i>	16. 23	<i>Suilli</i>	16. 42
<i>Splenion</i>	16. 8	<i>Sumach</i>	2. 42
<i>Splith</i>	6. 76	<i>Sycaminon</i>	3. 3
<i>Spodium de Cana</i>	14. 56	<i>Sycis</i>	3. 1
<i>Spondylus</i>	13. 34	<i>Sycomoros</i>	3. 2
<i>Spuma maris</i>	16. 30	<i>Symphitop</i>	11. 7
			Sym-

I N D E X

<i>Symphytum petreum</i>	11. 44. 50	<i>Thermon</i>	8. 28
<i>Syringa</i>	4. 39	<i>Thlaspi</i>	8. 74. 76
<i>Syringia</i>	4. 39	<i>Thlaspi Creticum</i>	8. 77
		<i>Thlaspi magnum</i>	8. 78
		<i>Thridacine</i>	13. 20. 22
		<i>Thryalis</i>	6. 57
		<i>Thryallis</i>	6. 57. 8. 18
		<i>Thuia</i>	3. 56
		<i>Thusa</i>	2. 28
		<i>Thusa terra</i>	4. 43
		<i>Thyax</i>	3. 56
		<i>Thylactis</i>	4. 3
		<i>Thymbra</i>	11. 49
		<i>Thymelea</i>	4. 8
		<i>Thymum Creticum</i>	11. 47
		<i>Thymum Italicum</i>	11. 48
		<i>Thypha palustris</i>	4. 68
		<i>Thymica</i>	12. 13
		<i>Tilia</i>	2. 37
		<i>Tilia mas</i>	2. 37
		<i>Tinum</i>	2. 40
		<i>Tropa</i>	4. 44
		<i>Tithymalus</i>	9. 4. 5
		<i>Tordite</i>	7. 33
		<i>Tordilium</i>	7. 33. 58
		<i>Tormentilla</i>	14. 21
		<i>Tornabena</i>	8. 43
		<i>Tora herba</i>	14. 8
		<i>Tragacanta</i>	8. 7
		<i>Tragian</i>	6. 25
		<i>Tragium</i>	18. 3
		<i>Tragium Creticum</i>	8. 6
		<i>Tragopagon</i>	13. 23. 24. 25
		<i>Tragoriganum</i>	11. 52
		<i>Tragos</i>	4. 39. 40. 6. 25
		<i>Tragum</i>	4. 45
		<i>Trasi</i>	4. 63
		<i>Trias</i>	14. 8
		<i>Tribulus</i>	4. 27
		<i>Trichomenes</i>	15. 11. 12
		<i>Trichophyllum</i>	16. 24

.I. N. D. E. R.

<i>Tricoccum</i>	9. 20	<i>Verbenaca</i>	11. 32
<i>Trifolium</i>	6. 16	<i>Verbenaca recta</i>	8. 36. 11. 33
<i>Trifolium balsaminum</i>		<i>Verdemarcum</i>	9. 3
<i>Trifolium bituminosum</i>	6. 18	<i>Veriquercus</i>	2. 2
<i>Trifolia</i>	6. 17	<i>Vermicularia</i>	15. 21
<i>Trinitas</i>	9. 40. 14. 8	<i>Vermicularia arborescent</i>	4. 13
<i>Triomum</i>	4. 26	<i>Vernella</i>	4. 42
<i>Tryphylon</i>	6. 18	<i>Vernilago</i>	15. 34. 38
<i>Tripuli</i>	6. 17	<i>Veronica femina</i>	6. 67
<i>Trissago</i>	11. 40	<i>Veronica mas</i>	8. 27
<i>Triticum</i>	4. 42	<i>Verrucaria</i>	11. 11. 12
<i>Triticum sylvestre</i>	4. 47	<i>Vescaria</i>	5. 20. 9. 21
<i>Trogetes</i>	3. 36	<i>Verinum</i>	3. 36
<i>Tuber</i>	3. 21. 23	<i>Vesca</i>	16. 39
<i>Tubera</i>	16. 38	<i>Vetrica</i>	3. 46
<i>Tuber terra</i>	9. 36	<i>Viburnum</i>	2. 41
<i>Tunica</i>	6. 43	<i>Vicia</i>	6. 11
<i>Tunisi herba</i>	6. 43	<i>Vincaprouinea</i>	8. 29
<i>Turca herba</i>	4. 20	<i>Vinciboscum</i>	5. 11
<i>Turbith</i>	7. 3	<i>Vincitoxicum</i>	6. 72. 79
<i>Turini</i>	16. 45	<i>Viola alba</i>	8. 80
<i>Turpetum</i>	7. 3	<i>Viola damascena</i>	6. 45
<i>Turpetum album</i>	9. 8	<i>Viola flammea</i>	9. 40
<i>Turpetum nigrum</i>	9. 6	<i>Viola matronalis</i>	8. 80
<i>Tussilago</i>	11. 17. 12. 21	<i>Viola nigra</i>	9. 39
		<i>Viola purpurea</i>	9. 39
		<i>Virga aurea</i>	12. 41. 42
		<i>Virga pastoris</i>	13. 27
		<i>Virgaregia</i>	8. 47
		<i>Virga sanguinea</i>	3. 26
		<i>Viscago</i>	6. 49
		<i>Viscum</i>	3. 7
		<i>Vismalua</i>	14. 31
		<i>Vismaga</i>	7. 14
		<i>Vitalba</i>	14. 1
		<i>Vitex</i>	3. 51
		<i>Viticella</i>	14. 1
		<i>Vitiflora</i>	14. 14
		<i>Vitis</i>	3. 18
		<i>Vitis alba</i>	5. 7
		<i>Vitis nigra</i>	5. 8
		<i>Vitis</i>	

V.

V ALERIANA	4. 2
<i>Valeriana inodora</i>	4. 5
<i>Velenium</i>	12. 33
<i>Venenum terra</i>	15. 5
<i>Veneria</i>	10. 40
<i>Veneris pecten</i>	14. 29
<i>Veratrum album</i>	15. 27
<i>Veratrum nigrum</i>	15. 28
<i>Verbascum</i>	8. 46
<i>Verbasculum</i>	8. 57. 58
<i>Verbascum sylvestre</i>	11. 28
<i>Verbena</i>	11. 32

I N D E X.

<i>Vitis marina</i>	16. 34		
<i>Vitis sylvestris</i>	5. 9. 10	X	XIPHION 8. 3
<i>Vlmus</i>	2. 9		<i>Xilobales</i> 2. 27
<i>Vlua</i>	4. 68		<i>Xitobalsamum</i> 2. 26
<i>Vmbilicaris</i>	9. 41		<i>Xiphion</i> 10. 35
<i>Vmbilicus Veneris</i>	15. 25, 26		<i>Xiris</i> 10. 38
<i>Vnedo</i>	3. 19		<i>Xylon</i> 15. 3
<i>Vngula caballina</i>	1. 21,		Z
<i>V</i>	15. 7	Z	ZAFFERANVM 10. 20
<i>Vrceolaris herba</i>	4. 38	<i>Zea</i>	4. 43, 44
<i>Vrtica</i>	4. 15	<i>Zedoaria</i>	10. 42. 15. 35
<i>Vrtica herculanea</i>	11. 63	<i>ZinZiber</i>	10. 43, 44
<i>Vrtica mortua</i>	8. 48. 11. 21	<i>Zizipha</i>	3. 23, 24
<i>Vsne</i>	4. 40	<i>Zizoba terrestres</i>	4. 63
<i>Vsnea</i>	16. 23	<i>Zura</i>	3. 24
<i>Vulparia</i>	15. 34	<i>Zuccharum</i>	4. 56
<i>Vua spina</i>	3. 12	<i>Zurumbes</i>	10. 42
<i>Vua taminia</i>	5. 9	<i>Zygia</i>	2. 12

F I N I S.

I
ANDREAE CAESALPINI
ARETINI

DE PLANTIS LIBER PRIMVS

CAP. PRIMVM

VM natura plantarum illud solum genus animæ sortita sit, quo alantur, crescant, & gignant sibi similia; careant autem vi sentiendi, & mouendi; in quibus animalium natura consistit: iure optimo plantæ longe minori instrumentorum apparatu indiguerunt quàm animalia. Multæ enim sunt partes in animalibus ad sensum facientes, quæ multiplici forma & numero sunt constitutæ: plures adhuc in eisdem reperiuntur ad motus præstandos: nam huius gratia vniuersa ferè ossium substantia articulis distincta est, & caro in musculos est digesta neruis in omnes partes discurrentibus; si præterea viscera contemplerur, quæ altricis animæ sunt instrumenta, ob similem animæ facultatem, modicam quidem similitudinem cum plantarum partibus intuebimur; sed in plerisque maximam dissimilitudinem. Natura enim venarum, quæ alimentum ex ventre hauriunt, vt illud in vniuersum corpus distribuunt; aliqua ex parte respondere videtur cum plantarum radicibus; nam similiter hæ ex terra tanquam ex ventre cui implantantur, trahunt alimentum. Cum autem animalia exquisitiõri ciborum genere indigerent, & multa eorundem præparatione coctioneq; eorũ radicibus ventres sunt appositi, aliq; multi ductus ad alimenti excrementa separanda. Quæ omnia plantis negata sunt. Quo fit, vt corpora plantarum valde simplici substantia constare videantur, & maxime accedere ad naturam simularium, discedere autem ab operosa organicarum compositione. Quoniam autem altricis animæ opus est gignere quale ipsum, siue id ex alimento fiat ad conseruationem singulorum, siue ex semine ad specierum æternitatem: duæ ad summum partes perfectioribus datæ sunt, maxime necessariæ: Vna, per quam sumant alimentum, quæ radix appellatur. Altera qua fructum tanquam fetum ad speciem propagandam ferant, qui caulis vocatur in humili materia, caudex autem in genere arboreo. illa quidem superior, quia principalior licet intra terram condita sit; viuunt enim multæ plan

tæ solæ radice, postquam caulis exaruerit per se, & semine, vt Cyclaminus, Aristolochia, & pleraque inter Acanthos, & Verulaceas hæc vero inferior quamuis supra terram attollatur, excrementa enim, si quæ sunt, per hanc partem excernuntur: quomodo in animalibus pars superior & inferior accipitur. Verum si nutritionis modum inspexerimus, alio modo partem superiorem inferioremque statuemus. Cum enim tam in animalibus quam in plantis nutrimentum sursum feratur; leue enim est, quod nutrit, utpote quod à soliditate sursum ducitur: radices in inferiori parte implantari necesse fuit, caulem autem rectum sursum attolli: nam & in animalibus venarum radicatio in inferiori ventre est, caudex autem sursum petit ad cor & caput. Vtrum autem aliqua pars in plantis statuenda sit, in qua sit animæ principatus, vt cor in animalibus, considerandum est; Esse igitur in illis oportere aliquam huiusmodi partem ex eo contactari licet. Cum enim anima sit actus corporis organici, neque tota in toto esse potest, neque tota in singulis partibus, sed tota in aliqua parte principali, vnde cæteris ab ea pendentibus vita communicetur, vt vniuersaliter à nobis ostensum est in Questionibus Peripateticis: ex propriis autem, quæ circa plantas contingunt, hoc modo ostendi possit; si enim radice opus est alimentum ex terra trahere: caulis autem semen ferre: neque commutantur vnquam, vt radix semen ferat, & germen intra terram condatur; aut duæ erunt animæ specie distinctæ & loco separatæ, vt altera in radice sit, altera in germine: aut vna erit vtrique propriam facultatem impartiens: Non esse quidem duas animas specie diuersas, & loco separatas in vna planta illud argumento est: quod sæpe videmus radicem abscissam germen emittere, & ramum abscissum radicem intra terram egerere: quasi indiuisibilis specie anima sit in vtrisque partibus. Hoc autem videretur ostendere totam animam in vtrisque partibus esse, & totam in tota planta, nisi illud obstaret, quod similiter in multis videmus, diuisas esse omnino facultates in vtrisque partibus, vt germen, quo modocunque fodiat, radices nunquam emittat, & si abscindatur, pereat: vt in Pinu & Abiete, radices quoque auulsæ in eisdem pereunt: quasi principium quoddam sit vitale, à quo vtrisque vita impartiat, quamdiu adnatæ illi fuerint. Verum enimvero difficile fuerit in plantis huiusmodi partem inuenire, in qua sit animæ principatus. Si enim illas plantas inspexerimus, quæ multum temporis viuunt sola radice, postquam caulem cum semine abiecerint, videbitur principium in radice esse, si vero rursus illas intuebimur, quæ ex ramo, aut surculo propagantur, vt Olea, Vitis, & Punica, principium in germine esse fatebimur; Erumpit enim ex illis radix, si serantur. Si præterea partium differentias contemplemur, tum in radice, tum in germine, in radice quidem omni duas partes inspiciemus, corticem scilicet, & corpus, quod intra certi-

cam continetur; in aliis quibusdam lignosumque; in aliis autem molle carnosumque: in caule autem partium genera ipsum constituentia, corticem scilicet externum, medullam internam, & medium corpus inter corticem & medullam, quod in arboribus lignum vocatur. Si igitur in omnibus natura in intimis recondere solet vitalia principia ut viscera in animalibus: rationi quoque consonum fuerit in plantis non statim intra corticem, sed intimius principium condidisse, scilicet in medulla interna, quæ tantum in caule est non in radicibus. Hanc autem fuisse antiquorum sententiam ex nomine coniectari possumus: hanc enim partem in plantis cor appellabant, a Cerebro, alij matricem, quasi hinc fertificationis principium ducatur. Quoniam autem in medio esse maxime oportuit id quod extensis partibus vitam distribuit. duæ autem sunt partes plantarum maxime conspicuæ radix scilicet, & id totum, quod sursum attollitur, merito in intermedio, qua scilicet radix germi coniungitur, locus videatur cordi plantarum opportunissimus. Apparet autem in hoc loco substantia quædam, tum à germine, tum à radice distincta, mollior enim & carnosior est utrisque, unde cerebrum appellari solet, in multis cibo accomodata antequam senescat; nam per ætatem dura & lignosa redditur, ut cæteræ quoque partes, pulcherrime autem huic parti convenire videtur cerebri nomen, quemadmodum enim in animalibus cerebri medulla in capite est, unde spinalis medulla exoritur in totam spinæ longitudinem diducta, sic in plantis cerebrum in radice tamquam in capite sedens per totum caulem quasi per spinam dorsæ medullam deducit ad vitalem humorem ramis & extremis surculis distribuendum)

CAP. II.

QUA autem ratione fiat alimenti attractio, & nutritio in plantis, consideremus. Nam in animalibus videmus alimentum per venas duci ad cor tanquam ad officinam caloris insiti, & adepti inibi vltima perfectione per arterias in vniuersum corpus distribui agente spiritu, qui ex eodem alimento in corde gignitur. In plantis autem neque venas, neque alios ductus manifestos conspiciamus, neque calorem vllum sentimus, ut mirum videatur, qua ratione in tantam magnitudinem arbores adolescant, cum longe minus calidi innati habere videantur quam animalia. An animalibus ob sensum & motum, plurimum calidi innati datum est; & recta ratione minus adolefcunt, quia multum nutrimenti absuntur in obeundis sensuum & motuum operationibus; plurimum enim eius conuertitur in spiritus: huius igitur gratia venas habent latas, ut multum alimenti continere possint. Plantæ autem cum

soli officio nutritionis indulgeant, potius autem calido innato, & magis adolefcere & fructus multos edunt. Quis autem sensui immānifestus sit calor, non ob id negandum, quæ enim minus calida sunt quam tactus noster, frigida indignantur. Venas quoque datas esse plantis licet exiguas argumento sunt illæ, quæ lacte manant vt Tithymalorum genus, & Ficus, nam si abscindantur, manat multus humor, vt incisa carne animalium sanguis: quod & in Vite maxime contingit, sed propter meatuum exiguitatem conspici nequaquam possunt; apparent autem in omni carne & radice quædam vel instat neruorum fililia secundum longitudinem, quos neruos vocant vt in Abiete: vel crassiora quædam in ramos deducta, quas venas vocant in foliis plerisque manifestissima: hoc igitur esse alimenti meatus putandum est, & proportione respondere cum venis animalium. Non est autem in plantis vnus venarum caudex vt vena caua in animalibus, sed multæ & tenues ex radice in cor, & ex corde in caulem ascendentes: non enim in ventre aliquo communi contineri oportuit alimentum, vt in corde animalium fuit necesse ad spirituum generationem: nam feruente humore multo simul in vase spiritus fit multus: sed satis fuit alterari humorem tactu medullæ cordis, vt in animalibus cerebri medulla, aut iecoris caro facit: nam & in his non magnæ aut paruæ, sed frequentes & valde tenues sparguntur venæ. Fit autem per has alimenti attractio non motu aliquo fibrarum attrahentium, quod familiare est, & expellentium, quod fuerit contrarium: nam sine aliquo sensu alimenti hæc non fiunt: huius enim gratia gustus & tactus datus est animalibus. Cum igitur plantæ omni sensu careant, genus alimenti non foligunt: sed humorem in terra mixtum alia ratione trahunt: quæ autem ista fuerit, difficile est videre: neque enim ratione similitudinis dicere possumus, vt magnes ferrum trahit: nam in his, quod maius est, ad se trahit id, quod minus: quod si id fieret in plantis, cur potius humor terræ non traheret humorem plantarum? neque ratione vacui: cum enim in terra non solum humor contineatur: sed etiam aer, hic autem insequatur facilius vim attrahentis ob vacuum, quam humor, vt patet in cucurbitulis terræ admotis: plantæ aere potius replerentur quam humore. An quædam sicca secundum naturam humorem trahunt? vt lintea, spongiæ, pulueres: quædam respuunt, vt auium quarundam plumæ, Adiantum herba, hæc enim & si in aqua degant, non tamen madefiunt aqua ipsis non hærente: illa autem multum sorbent; quia cum aqua conueniunt magis, quam cum aere. Ex huiusmodi igitur natura partes illas in plantis constare putandum est, quibus vtitur anima altrix ad trahendum alimentum: Idcirco eæ non ad venarum similitudinem meatu quodam continuo peruiæ sunt: sed potius instar neruorum ex villosa constant substantia: sic enim bibula earum natura continuè humorem

ad principium caloris innati in lucernarum luminibus videmus; funiculo enim quodam v. oleum continue ad flammam ducatur. Aduuat autem humorem caliditas innata humorem affluenter absumens in germina & fructus: necesse est enim alium subinde consequi absumpto priori ob easdem causas, vt hi faciunt, qui penicillo in humore imposito, vt altera eius pars extra vas propendeat, humorem a feculentia secernunt: Distillant enim per penicillum exterius pendentem humore, alius continue subsequitur ascendens ex vase, donec vniuersus exeat clarus: sic radices plantarum ex terra, humorem puriorem continue bibunt, donec humor suppetat, & calor distribuat: quod enim ibi grauitas humoris facit, vt scilicet deorsum distillando prolatur: hic leuitas praestat; calor enim hoc modo sursum ducit. Ob id plantae plerumque Vere & aestate germinant magis, & fructus edunt: quia a calore externo augetur humoris attractio: Hyeme latitat in profundo exilis flamma modico egens nutrimento, contra quam in animalibus natura calidioribus; viget enim in his calor innatus hyeme magis quam aestate. Deficiente igitur aut diminuta humoris absorptione deficit, aut minuitur attractio: contingit autem id, vt summatim dicatur, vel defectu caloris insiti, vt in congelatione facta a frigore, & in aestu pabulum absumente citius, quam possit alter humor accedere: vtroque enim modo extinguitur calor innatus, quo extinto humor non digeritur; eo autem non distributo alius non attrahitur, vel ob uitium instrumenti, quo fit attractio. si enim hoc aut durius reddatur, quam oportet, vt in senectute fit, aut morbos alios patiat: ad humoris transmissionem ineptum redditur: vnde plantas contabescere aut interire necesse est. Quo igitur ingenio natura vtatur ad alimenti attractionem in plantis dictum est.

CAP. III.

QUOMODO autem germinatio fiat, & cuius gratia, dicamus; sic enim caeterae quoque partes fient manifestae. Videtur autem propria esse plantarum germinatio, non enim in animalibus vllis huiusmodi affectionem perspicimus: illorum enim partes omnes factae sunt, antequam in lucem exeant. Plantae autem, quamdiu viuunt, nouellas edunt partes, quae germinatio vocatur. Forte autem in animalibus, pilorum, & dentium, & cornuum generatio germinationi similis videatur, cum posterius erumpant. Verum partes haec cum facultatem nullam habeant ab anima; sed vsum tantum praestent, merito non constituunt animalium substantiam: at plantarum germina tamquam animata vires eius animae & opera pulcherrima ostendunt. solum in vetero gerentibus videtur vera germinatio. Fetus enim, qui adnascitur, tamquam

quam germen eius partis vivit nutritur eadem affluente. Differre autem; quoniam in his principibus us ducitur, scilicet ex semine maris, alimentum ex utero trahit. plantis autem tum materia, tum principium intrinsecus provenit: in Oviparis tamen crescat ova, & ea, quibus propendent sine semine maris, at infœcunda; sensualiter enim animam, qua animal est, non habent sine maris coniunctione: hoc autem principio nequaquam eget ipsum vegetativum, quali huius folius fit ex se germen emittit. In his autem colligere id quoque possumus: edendi fructus gratia germinationem datam esse; si enim in animalibus conceptus non fit sine aliqua germinatione, necessarium quoddam videatur ad eam propagationem, quæ ex semine fit: sunt enim plantarum semina tamquam fetus animalium. Magis autem manifesta est in plantis germinatio, quia ex præter radicem & cor, reliquas omnes partes ferendi fructus gratia habent: animalia autem solum uterum. Amplius quæ gignuntur, in utero latent ad partum usque: quia foueri proprio calore festum oportet: plantarum autem fructus, cum solis calore egeant ad perfectionem, non intro semper concludi oportuit: sed pro opportunitate explicari & ad lucem emergere fuit necessarium. Hoc autem facit ipsa germinatio; erumpit enim tamquam ex utero omne germen & fructus, & paulatim in apertum exit: omnibus autem explicatis & in lucem editis, id totum, quod fructus gestat, videatur vterus inuersa, cui fetus multi sint appensi. Ea autem pars, vnde germen erupturum est, oculus vocatur, quam solent accipere, qui inserendis arboribus student: turgente enim arbore ut cortex ob humorem subiectum facile abungi possit à surculo, circumciso circa oculum cortice, auferunt, & alteri inserunt, in sedem eius plantæ oculi iuste aptantes: quam inoculationem vocant; sic enim erumpit germen pro natura oculi insiti, extuberante autem iam germinis principio non dum autem explicato: partem hanc gemmam vocant, germinis autem explicatio fit dehiscentibus foliis: quanto enim magis erumpit germen, eò magis folia ipsum circumplectentia, tamquam manibus inuicem superpositis explicantur, solo pediculo adnexa: quasi huius gratia folia data sint, ut tenerum germen tueantur vel etiam fructum, vbi fructus erumpit cum germine: postquam verò eadem explicata sunt, alium usum præstare videntur umbram scilicet, ne à sole nimis vrantur tum fructus, tum nouella germina: moderatos enim solis radios utraq; desiderant, quod foliorum positione, & forma præstatur illos partim transmittentium, partim retinentium. Ideo plurimis in autumno decidunt folia perfectis fructibus, & germinibus induratis. Si quæ autem diutius seruant fructus, diutius quoq; retinent folia: adeo ut quædam usque ad alteram germinationem & ulterius asseruent, ut Pinus, Arbutus, Laurus. Ferunt autem in regione feruente, vbi perpetui fe-

re sunt æstus, nullis arboribus decidere: quod recta ratione fit: egent enim plantæ perpetuis inibi: oportet ad umbram faciendam. cum igitur folia ad tegendum dantur: merito ex cortice tantum ortum ducunt, quasi eius appendices quædam, cortex enim conuestiendi gratia datus est. Cum autem cortex ex duplici corpore constet, scilicet ex interno duriori robustiorique, qui in arboribus liber appellatur, & externo molliori quidem tenuiorique in iunioribus germinibus, in vetustis autem ob siccitatem asper redditur, & sæpe dehiscit in ætorem genere: folium in plerisque ex externi corticis substantia magis constat; unde eius tenuitas & mollities oritur, & facile per siccitatem decidit secundum naturam quidem in autumnno, præter naturam autem in æstate. Quibus autem perpetuum est folium, his ex interni corticis substantia multum retineri in folio putandum est, sunt enim duriora & crassiora eorum folia, tam in arboribus, quam in humili materia. Venæ autem, tum quæ per medium dorsum, tum quæ in latera sparguntur, ex interiori cortice oriuntur; hic enim solus venosus est; quod autem ex cortice consistit folia, illud argumento est, quod in quibusdam videmus totum corticem in folia transire, ut nullus relinquatur germen conuestiens præter folium: ut in Harundine, Tritico, Ferula: sed in his magis folij pediculus quam folium caulem circum amplectitur substantia crassior existens, quam folium. Cuius igitur gratia data sunt folia germinantibus, & qui sit eorum ortus, ex dictis contemplari licet. Germinis autem substantia interius principium ducit; non enim sine medulla est, neque sine eo corpore, quod medullæ circumponitur; si quis enim virgam germinantem denudare à cortice studeat, auferet quidem cum cortice folia, utpote quæ illi soli sint appensa, germina autem non auferet; continua enim sunt cum interni corporis substantia: idque recta ratione; Cum enim germen ferendi fructus gratia datus sit, vis autem prolifica in medulla tamquam in corde contineatur: hanc per tota germina deductam esse oportuit: quod si hanc, & lignum quoque circumpositum medullæ, aut aliud corpus huiusmodi & extremum corticem. Videntur autem quædam sine medulla vivere, ut Calami, & quæ caulem concavum ferunt: sunt & arbores, quarum caudices excavati viuunt, ut Salix, Olea. An medullæ natura in his non seiuncta est à circumposito corpore seu ligno, & forte in nullis? oportet enim venas alimentum trahentes tangi à medulla, ex autem per totam caudicis substantiam feruntur: quantum igitur medullæ in medio est venas non tangens, crescente caule, aut caudice evanescit, locum concavum relinquens: in nouellis enim germinibus, seu à radice, seu ex ramis nulla reperiuntur concava. Dubitabit quoque quis non in medulla; sed in cortice magis vim prolificam esse: inoculatio enim fit solo cortice insito; germinat autem secundum naturam corticis, non secundum naturam ligni

ligni subiecti. Præterea pleræque arboribus circumciso in orbem solo cortice emoriuntur in totum. *reseda* autem excauata medulla. Dicimus corticem insitum ideo germinare, quia prorumpit ex subiecto ligno germen, cui cortex agglutinatur ob affinitatem; nisi enim corticis oculus, oculo ligni accomodetur, non germinat; producantur autem & folia & fructus secundum naturam corticis: quia hæc in omnibus ex cortice ortum ducunt: semina autem interna non secundum naturam corticis, sed ligni subiecti sunt; nam si serantur nascuntur, non pro natura insiti corticis, sed vt plurimum syluestre genus: ortum enim ducunt ex medulla, non cortice; quod autem corticis in orbem circūcisio in plerisque arborem enecet, fit; quia geminatio non fit sine cortice; vt superius est explicatum, qui autem derelinquitur supra circumcisum locum, emoritur; quia ablati sunt alimentum ductus ex infernis; si quis autem ex ligno subiecto alii possit, viuit, vt contingit Suberi, & aliis quibusdam, quibus pertinaciter cortex ligno inhaeret.

C A P. I I I I.

P R I M A autem plantarum germinatio est à radice, quod enim primo nascitur siue ex semine, siue per putredinem radix est. Cum autem in eius capite sit ea pars, quæ cordi animalium respondet, vnde germinis principium ducitur, aliquando vno caule, aliquando pluribus; cor enim in quibusdam indiuiduum est, vnde vnica caulis assurgit, vt in plerisque arboribus: in quibusdam quodam modo diuisionem patitur, vnde ab eadem radice multi caules erumpunt, vt in Triticis. Numquam autem vnum & idem cor author est plurium caulium: patet autem in iis, quæ a vno priori caule alterum fundunt, vt in ferulaceo genere; numquam enim ex eadem parte, sed à latero germinant; Vt autem vnum cor vnus est caulis, sic videretur vnus quoque radicis vnum cor esse, quod si hoc esset, nullæ essent, quæ plures caules ferrent. An radix vna vnum quoque germen initio profert; postquam autem eadem magnitudinem adepta est conspicuam, diuiditur in quibusdam in plura principia vel simul, vt in Triticis, vel successiuè, vt vno extincto alterum subnascatur vt in Ferula. Plantarum enim plurimarum natura est, vt diuisæ viuunt: quia earum principium licet actu vnum sit, est tamen potentia plura: nihil autem refert, siue à nobis plantæ diuisio fiat, siue sponte diuidatur principium solum: diuisæ enim radices quædam, licet in paruas partes cōcisæ sint, germinant vt Graminis, Raphani Montani: nam vbiq; erat cor potentia, & hæc radice feri possunt: sponte autem multitudo germinum fit, vel eadem subiacente radice communi, vt in Feniculo: vel singulis germinum principiis noua suborta radícula, vt in Cipro,

Iride

radice & tandem genicula in quibus: quasi sponte natura ipsa radicem diuisionem in genicula tribuit. Inter has quedam sunt, in quibus noua orta radice & germine, prima tamquam senio confecta emoritur, vt in Satyrio, & Gladiolo contingit; diuidit autem natura ex totum germinum principiis etiam nouas radículas, in Allio & ceteris Bulbaceis: Alij enim spicæ appellatæ principia sunt germinum omnia ab eadem radice orta, qua exsiccata propriæ singulis suboriuntur radiculæ, qui propagandi modus per sobolem appellatur. Germinatio igitur ex radice hoc modo debet, exortui autem in hac germinatione caulis quidem in humili materia, caulis autem in arborea; cum autem omne germea fructus ferendi gratia datum sit, quod à radice est, aut statim fructus gestat, vt in Bulbaceis, & frumentorum generibus, & in Palma, aut alijs intercedentibus germinibus, idque vel per vnum vel per plura media, secunda igitur germinatio in caule fit ramos constituens, tertia in ramis ramusculos produuens: & sic deinceps. Appellant autem extremas germinationes in arboribus surculos, quos ad inferendum assumunt. In genere igitur humili, quæ caulem amittunt, nullæ ferè transeunt tertiam germinationem: in genere autem arboreo, ad minus tertia germinatio fructificat, vt in Vite, idque non ex semine, sed si seratur ramo, singulis annis nouo germine prodeunte, non omnibus vno anno erumpentibus, vt in genere herbaceo. Germinis autem eruptio, non ex omni parte caulis fit: sed maiori ex parte ex alis foliorum, qua scilicet parte folij pediculus nequitur cauli, inibi enim oculus est futuri germinis, quasi folium eius custodiendi gratia sit appositum, sinu quodam in cortice relicto, qua ab eodem exoriens abscedit. Fit enim in hac parte veluti alterum cor erumpente in eam sedem ex interna medulla principio. Quapropter nodus quidam caulis apparet, qui si totum caulem cingat, geniculus vocatur, vt in Tritico & Calamo, coeuntibus & veluti implicatis in hac parte neruis, partim ad robur, in quibus caulis est inanis, vt in Tritico, partim ad noui germinis productionem, quibus germinatio in caule data est. Ordo autem quidam germinum spectatur vt foliorum, nam vel singula in singulis nodis, siue geniculis nascuntur, idque vel in duobus lateribus tantum, hæc quidem in dextris, hæc vero in sinistris alternatim, vt in Arundine, vel pluribus, in quibus ordo minus perspicitur, vel in singulis geniculis bina, aut etiam plura ferunt folia, ac germina; quæ autem bina ferunt, alternatim disposita sunt, vt hæc quidem ante & retro spectent, hæc vero in dextra & sinistra: ob quam foliorum & germinum positionem in pluribus caulis redditur quadratus, vt in Marrubio. Horum igitur omnium à latere germinatio fit; sic enim disposita sunt folia, ex quorum alis erumpunt germina; vnde & rami alæ vocantur; sparguntur enim à

latere instar alarum : Quædam autem plantarum germinatio non in omni foliorum exortu ; sed in summo fit veluti fillo in ea parte caule, vt Tithymalorum genus, *Li*nospermon, & inter arbores Abies, Pinus : omnibus enim his foris vndique dense vestiunt caules ; vt non pateat germinis exortus nisi in summo : ideo in his rami ex certo interuallo & numero conditi pulchre spectantur, quod in ceteris non videtur : licet enim geniculi, vel nodi certo interuallo distent, non tamen in omnibus germina proueniunt, vel non paria : Germinationes igitur ordine dispositæ à radice vsque ad extremos surculos fructus ferentes huiusmodi sunt.

C A P. V.

QUONIAM vero plantarum principium, quod cor appellatur, non quemadmodum in animalibus in vno quodam loco seueratum permanet : sed veluti in omnes partes distributum est, fit, vt multæ diuisæ non solum viuant, vt quædam animalia inter infecta faciunt : sed per diuisionem propagentur, quod nullis animalibus contingit : vbiunque enim est cordis natura, ibidem est & germinis & radicis principium : ante diuisionem quidem potentia, postea vero etiam actu, idcirco radices quædam abscissæ germen emittunt ; & è contra caules quidam abscissi, si intra terram condantur, radices egerunt, & alimentum trahunt : quamquam non similis in omnibus sit propensio : quædam enim radice diuisa melius proueniunt, vt Helenium. Raphanus montanus, quædam caudice, aut ramis maioribus seri postulant, vt Olea, quædam surculis, vt Punica & multa in genere suffruticum : Magis autem radices, ex vetustioribus ramis erumpunt : germina autem ex iunioribus : idcirco, qui serunt, surculo aliquid annotini rami relinquunt, vt in Vitiùm malleolis. Quod autem ob iniuriam diuisionis multæ faciunt, idem sine diuisione quædam moliuntur : nam si contingat ramos terram attingere, radices in contactu dimittunt intra terram, & nouam prolem germinant, quas viuiradices vocant, vt in Vite & ferè omnibus, quæ ramo, aut surculo proueniunt. Maxime autem id fit in herbaceis quibusdam, quorum caules humi serpunt, vt in Hedera terrestri, Ranuculo quodam, Pentafillo, & Humirubò : nam in his, duo genera caulium natura moliri videtur, vnum, qui attollitur ad fructum ferendum : alterum qui serpit ad sobolem in singulis geniculis procreadam : idem quædam intra terram faciunt, vt Gramen, & Ciperus ; nam & hæc in singulis geniculis & radicant, & germen emittunt. Illud autem peculiare adnotauimus in minori Dentaria : cum enim hæc caulem rectum ferat ; radículas tamen geniculatas in singulis foliorum alis fert, quibus deci-

decidentibus in terram nō qua erumpit planta, cum tamen in summis caulibus eadem siliquis ferat, in quibus semina continentur, vt simul in eodem caule vtrumque moliat, & sobolem. Quamuis autem alia sint, quarum caules radices cadunt supra terram, non tamen ad sobolem gigniendam: sed auiditate nutrimenti illas egerunt, vt Hedera, quæ suo amplexu arbores, vel parietes numerosis radiculis exugit, & Melica, ac Semperuiui quoddam genus arborefcens: hæc namque radiculas ex caule longas dimittunt, donec terram attingant. Peculiare quoque in Allio & Porro videatur: cum enim hæc sobolem ad radices ferant, gignunt etiam in summis caulibus loco seminis. Quæ enim feruntur, radicum capita sunt non semina, similem sobolem etiam in summis foliorum vidimus in quodam Bulbo, quem Moji vocant: Differt autem soboles à semine, vt fetus viuens ab ovo: semen enim tanquam ouum est, in quo est principium vitale; at vita nequaquam, sobolis autē viuit primo quidē iuxta parentē, vt eius germen, postea verò per se ipsam propriis radicibus ex terra humorem trahens. Præterea soboles, vel radix est incoata, vel germen, vel vtrumq; conspicuam magnitudinem habens: semen eorum principium gerit inclusum in cortice: idcirco nutrire multam sobolem plantæ nequeunt, semina autem valde numerosa ferre possunt, vt in animalibus Vipera & Ouipera se habent: sobolis autem generatio simplicior est tanquam ex particulæ auulsione propagatio. Seminis constitutio multiplices partes requirit. Postquam igitur & radicum, & germinum ortum & constitutionem explicauimus, deinceps seminum apparatus aggrediamur.

C A P. V I.

CVM in ea propagatione, quæ fit ex semine, plantarum finis consistat, quæ enim ex sobole fit imperfectiorem naturam sequitur, qua scilicet plantæ diuisæ viuunt, merito plantarum pulchritudo in seminis productione maxime ostēditur: Nam & numero partium, & figuris, & conceptaculorum differentiis fructificatio longe maiorem ornatum præferat quam germinatio: adde florum admirabilem venustatem, qui genitricis naturæ delicias in seminibus condendis præmonstrant. Quemadmodum igitur in animalibus semen excrementum est ultimi alimenti in corde, cuius calore vitali cum spiritu apprehenso fecundum redditur: sic in plantis necesse est seminum substantiam ex ea parte secedere, in qua principium est caloris innati, quam medullam esse superius comprobauimus. Hinc igitur ex humidiori purioriq; parte alimenti seminis medulla exoritur, ex crassiori autem eiusdem putamina ad tutelam circumposita. Non fuit autem necesse in plantis genituram ali-

quam distinctam à materia secerni, vñ animalibus, quæ mare & fœm-
na distinguuntur : maris enim genitura materiam in fœmina efformat sua
ytens corpulentia tamquam instrubento, vt in Quæstionibus Peripateri-
cis explicauimus. At plantæ cum non multa egeant organorum distin-
ctiõne, pauciorique spiritû vtantur, materiam simul cum spiritu formã
te secernunt, qui conceptus est tamquam ouum : idcirco maris & fœmi-
næ distinctiõne non indiguerunt, quamquam secundum aliquam simili-
tudinem quædam mares appellentur, quædam fœminæ. Inest igitur in
omni semine quædam plantæ incoatio. Quæadmodum enim in ouo
quædam particula continetur, in qua est animalis futuri veluti delineã-
tio, reliquum autem corpulentia pro alimento est : sic in plantarum se-
minibus pars illa principatum continet, vnde radix erumpit & germen;
est enim quasi corculum quoddam reliqua parte seminis alimentum illi
primum subministrante : patet autem id maxime in Tritico; pars enim
quædam inest veluti oculus, quam si laceras, nequaquam nascitur : ob id
eam particulam formicæ erodere solent, antequam recondant intra terrã.
Si autem reliqua pars seminis vulneretur, aut à vermiculis perforetur, in
tegro seruato corde nihilominus prouenit. Est autem seminis medulla
in plurimis candida, sicut & animalium genitura : principia enim cor-
porum naturalium vt plurimum candida sunt, vt elementa, siquæ tamen
flaua sunt vt multorum leguminum semina, ad albedinem aliquo pacto
vergunt. Pinguedinem præterea plurima præferunt : adeo vt ex qui-
busdam oleum extrahatur, vt ex Nucibus, Amigdalis, Sinapi: Humidum
enim vitale, in quo spiritus cõtinetur, calidum est & aereum, non aqueû :
Non tamen humida sunt, vt animalium genitura; longe enim siccior est
plantarum natura quàm animalium; at molliciem cum ea siccitate quan-
dam habent, cum præcipuè fuerint humectata : nam circa exortum om-
nia humidiora sunt, per ætates autem continue exsiccantur. Quamuis
autem quædam semina ossea ex toto videantur, vt Palmæ, vel cartilagi-
nea, vt Rusci, Gladioli, & aliorum quorundam : latet tamen seminis
medulla mollior in exiguo quodam meatu, vnde erumpit in exortu plan-
tula integro osse derelicto. Sicca igitur cum propria mollicie semina es-
se oportet, cum perfecta sunt, exempta scilicet à sole omni aquea humi-
ditate non aerea : sic enim sata humorem facilius trahunt è terra, quo
ante omnia intumescunt : Deinde excitato ignis principio in ipsis laten-
te, vt Calci contingit, in humoris occurso, idem humor cum lactea se-
minis substantia permixtus & concoctus, tamquam familiare alimen-
tum auget conceptum antea incoatum; Tunc autem radix primo emer-
git peciolo quodam ex corde seminis prodeunte, qua corticem dehisce-
re & egressum semini concedere necesse est : postquam autem radicem in
terram egerit, reliqua seminis corpulentia in plurimis ex suo cortice

tam-

inquam ex ovo in lucem prodit, quæ in duo foliola pulposa explicata particulam ostendit, unde germen erupturum est: Qua enim hæc duo folia exortum ducunt, cor est, quippe radices caput, & germinis principium, sunt autem hæc alterius generis folia, quàm quæ in germinatione exoriuntur: illa enim tantum ad tutelam data sunt tenuia ex solo cortice orta, hæc partes sunt seminis ad alimentum primum cordi ministrandum: ideo crassa existunt; tota enim ferme seminum pulpa in his consistit: ob id magna pars seminum in duas partes dissecta est corde tantum contingente; si quæ autem sunt, in quibus diuisio nulla sit, ut in grano Triticæ: seminis pulpa in exortu minime egreditur è cortice, germen vero è latere erumpit integra seminis corpulentia cordi hærente, idem quoque fit in multis leguminibus, quamuis eorum semina bifida sint: cum enim germen ex latere erumpat non ex medio, seminis partes non explicantur in folia, ob id neque exeunt è cortice: manent autem iuxta nouellas plantas huiusmodi seminis appendices donec totus humor lacteus cum sua pinguedine in partium nutrimentum transierit, quo tempore exsiccatae decidunt. De ortu igitur seminum & natura, ac substantia dictum est, de ceteris autem partibus seminis gratia datis deinceps dicamus.

C A P. V I I.

QUÆMADMODUM in animalibus circumuolui fœtum membranis oportuit ad tutelam, sic seminibus plantarum multiplicia data sunt inuolucra ob eandem causam: sed eorum quædam abscedunt incoato semine nondum perfecto, ut flores, quædam postquam semen absolutum est, ut pleraque vascula & filiquæ; dehiscunt enim sponte exsiccato semine; quædam perpetuo hærent quousque semen germinare incipiat; tunc enim intumescente medulla cortex abrumpitur. Flores igitur partim ex necessitate, partim ad tuendos fructus incipientes dati sunt; ex necessitate quidem, quoniam turgente planta, ut in Venere solent animalia, effari necesse est aliquem spiritum; non enim sine spiritu fit seminis eruptio: quod autem ex huiusmodi substantia flores orti sint, manifestum est: id enim indicat & substantiæ tenuitas, ex qua constant, & odores, quos ut plurimum spirant: indicat & mellea dulcedo, quæ in plerisque reperitur, quamque apes seligentes in suos alueolos recondunt: ut enim mel aereum ex percocta à sole exhalatione nascitur roris modo ex aere decidens, sic ex plantæ halitu percocto, qua parte egressum habet, veluti sublimatum, floris concamerationi & staminibus hæret, alterum genus mellis, quod apes colligunt, & fauis reponunt. Quod autem interim ad regendos fructus

fructus flores dati sint, patet: priusquam enim explicentur, aut insident ipsi fructibus, ut in Rosa, Malo, Piro, aut illos undique circumplectuntur, ut in Amigdalâ, Pruno, Olea: crescente autem fructu, iam flores aperiuntur, ac paulo post tamquam in futurum inutiles decidunt arefacti. cum enim non ex qualibet materia nutriantur: sed alitiosa, quæ vnâ cum semine erumpit, necesse est ea deficiente marcescere, cum præsertim à sole citissime huiusmodi substantia resoluatur. Quem igitur vsu folia tenellis germinibus præstant, eundem flores nascentibus fructibus opiculantur; plurimi enim foliati sunt. Differunt autem, quia folia explicata alium vsu præbent, quem superius diximus: Flores explicati omnino inutiles redduntur. retinentur igitur folia diuturno tempore, & propter vsu: & quia continue affluit nutrimentum ex cortice, flores cito decidunt ob causas contrarias; (color quoque foliorum herbaceus est: humor enim plantarum soli expositus hunc colorem contrahit, ut in aquis stagnantibus apparet, cum exsiccantur à sole: Flores autem nulli, aut paucissimi herbacei sunt, omnino virides certè nulli: cum tamen cæteri colores omnes excepto nigro in floribus spectentur, sique venustissimi, modo simplices, modo omni varietate commixti quasi natura de industria pingente. hoc enim est spirituum sublimatorum opus, ut in subterraneis apparet, nam tingente exhalatione & lapides & pulueres omni colorum varietate spectantur; natura enim spiritus ob materię puritatem sinceros recipit colores, ob tenuitatem verò eisdem facile commutabiles: Vnde vel puncta vel tenuissimæ lineæ versicolores oriuntur. Merito autem virides nulli videntur flores, quia eorum materia non humor est, sed potius spiritus: neq; nigri ex toto; nigredo enim aut humorem sequitur semiustum, aut cuiusque corruptionem; neutrum autem in florum generatione inest: constant autem flores plerique ex folio, & stamine & floccis; folium in circuitu magis ambit, modo vnicum & indiuisum, concavum, vel patulum, ut in Smilace, Anchusa, modo in plura folia dissectum, ut in Papauere, Rosa, stamina in medio tantum foliorum sunt ex summa parte fructus egredientia, quippe quæ ex sede seminum vltius producta nascantur, ut in Croco & Lilio terna; quia seminum sedes in vasculo tripartita est: Flocci in ambitu magis sunt iuxta folia, pendent autem corpuscula quædam ex tenuissimis filamentis, quorum ortus similis videtur fungis, qui in lucernarum luminibus ex fuligine oriuntur: hinc enim multum spirant flores, numerosa autem sunt huiusmodi corpuscula, in quibus semina numerosa sunt, ut in Papauere, quasi hæc sint singulorum seminum propagines: patet id in Chamæmelo, & Ranunculo: nam præter folia ambientia singulis seminibus proprii insident flocci potius quam flosculi. Non sunt autem in omnibus manifesta vel folia, vel flocci, vel stamina propter exiguitatem: quapropter

propter aliquando his carere putantur : in quibusdam folia adeo tenuia
 sunt, vt flocci videantur lanuginei, vt in Thaliethro, muscosos flores hu-
 iusmodi vocant) Transeunt in quibusdam flores in aliam substantiam,
 fructus ipsos præter lapsi, vt in Nuco Auellana, Castanea, & tãdem Amen-
 tiferis omnibus . Amentum enim pro flore est corpus oblongum, ex se-
 de fructus productum : ideo fructus sine flore spectantur manifesto ; sta-
 mina enim in Amenti longitudinem transeunt, folia autem & flocci in
 eius squamas degenerant. simile quid videatur quod in Milij Indici sum-
 mis calamis effunditur spirituum modo ; Flores enim, qui singulis semi-
 num paniculis distribui debuissent, in huiusmodi Amenti genus abie-
 runt . Nec absimilis fuerit Ricini flos ; nam & hic sine fructu est, non
 multum tamen illum præter lapsus ; quod & in herbis quibusdam no-
 tauimus . sunt etiam quædam, in quibus Amentaceum quid oritur sine
 vlla spe fructus ; steriles enim omnino sunt ; Quæ autem fructum ferunt,
 non florent, vt Oxycedrus, Taxus, & in genere herbaceo, Mercurialis,
 Vrtica, Cannabis ; quorum omnium steriles mares vocant, fœminas au-
 tem fructiferas : Quod ideo fieri videtur ; quia fœminæ materia tempera-
 tior sit, maris autem calidior ; quod enim in fructum transire debuisset,
 ob superfluam caliditatem euauit in flores, in eo tamen genere fœminas
 melius prouenire & fœcundiores fieri aiunt, si iuxta mares serantur, vt in
 Palma est animaduersum, quasi halitus quidam ex mare efflans debilem
 fœminæ calorem expleat ad fructificandum . Omnis vero flos cum ex
 intimis partibus, vnde seminis materia erumpit, ortum ducat, exteri-
 us tegitur altero inuolucro, qui calyx vocatur in quibusdam vt Rosa & Pa-
 pauere : oritur autem hic cum extimus sit ex caulis cortice seu tunica,
 ideo herbacei coloris est, vt folia, dehiscit autem vnâ cum flore ; sed non
 decidit vt flos ; nutritur enim ex cortice, & sæpe eo vititur natura ad fru-
 ctum continendum, vt in Ormino & Acanaceis : semina enim eorum in
 calyce floris continentur, postquam flos deciderit : peculiare in Vescaria
 & Cicorio, quod eorum calyces dehiscunt quidem, dum flores pandun-
 tur : sed postquam deciderint, contrahuntur vndique fructum ample-
 ctentes, vt Cicorij semina eximi nequeant, nisi madescant ; sic enim con-
 ceptacula aperiuntur . Hæc vel continuo constant corpore, vt in Polo-
 monia, Calamento : excepta ea parte, qua flos erumpit, vel in plures par-
 tes dissecta, vt in Rosa, Cicorio, Acanaceis, Frumentis ; sunt enim in ple-
 risque veluti squamæ inuicem amplexæ . Hæret autem huiusmodi floris
 tegmen in quibusdam adeo pertinaciter, vt disiungi nequeat à flore, vt in
 Ornithogalo ; flos enim eius interius lacteus est, exteri-
 us herbaceus ob caulis tunicam : idem Elleboro contingit, quod in causa est, vt vniuersus
 flos quodammodo herbaceus sit, & non decidat ; retinetur enim à tunica
 adiuncta : Hæret quoque similiter & ipsis fructibus, in quibus flos aut
 nullus

nullus est manifestus, vt in Ficu, aut in summo fructu insidet, vt in Cucurbita, Punica; continuus enim est in his floris calyx, cum extimo fructus cortice: quibus autem huiusmodi cortex abiunctus est à fructu, flos in radice fructus exoritur; omnis enim flos intra caulis corticē continetur. De flore igitur, & de floris tegmine hæc in vniuersum dicta sint; de fructu autem, qui sub flore continetur, similiter dicamus.

C A P. V I I I.

FRUCTVM vocamus, quod ex semine & semen continentibus corporibus constat: quamuis propriè secundam nominis appellationem ea pars significetur, qua fruimur in cibis expetentes; expetimus autem inter cibos aliquando nuda ipsa semina, vt Pini, Nucis, Castaneæ, & omnium frugum & leguminum. Aliquando carnem seminibus circumpositam, quam proprie Pericarpium vocant, vt Mali, Piri, Melopeponis. Cum igitur de semine superius dictum sit, relinquitur, vt de circumpositis corporibus dicamus: hinc sumpto initio. Seminibus omnibus inest humor quidam fecundus, quo euanescente, aut per ætatē, aut ab externa iniuria redduntur infœcunda: Huius igitur custodiendi gratia natura omnibus corticē quendam circumduxit, qui perpetuè hæret, donec germinare cœperint; Ob id enim plurimam asseruari integra per annum possunt, quædam longe diuturnius, quod animalibus nequaquam contingit paucis exceptis. Traduntur enim piscium Oua maxime perdurare eo argumento, quod lacus exsiccati per æstatem, aduentante imbre pisciculos ferunt. Papilionum quoque ova per annum durant: minimo autem omnium auium ova asseruantur. At plantarum quarundam semina, vel in quadragessimam annum fecunda perdurare proditum est: magis autem perdurant, quæ osseo putamine muniuntur, quàm quæ membranaceo, ob eadem rationem: seminibus igitur mollioribus natura corticem duriores crassioresque tribuit, vt Nucleis, Pincis, Palmeis, Persicis, & tandem omnibus, quæ osseo cortice teguntur: omnium enim medullæ molles & pingues sunt, vt mirū videatur, quo pacto in seminis germinatione os adeo durum dehiscat in duas partes dissectū, cum vix ictu mallei rumpatur. Quibus autem duriora & sicciora insunt semina, iisdem cortex tenuior, & mollior datus est, scilicet cartilagineus, aut membranaceus, vt Castaneæ, Glandi, leguminibus, frumentiisque. Quemadmodum autem in ouo sub cortice testaceo, membrana quædam mollis continetur, mollem fœtus materiam tangens, sic seminibus omnibus duplex cortex datus est, internus quidem tenuior, ac mollior, membranaceus medullam vndique tangens, qui tamen in quibusdam facile abscedat, vt in Pincis, in quibusdam pertinacius hæreat, vt in Tritico: externus

vcrō

vero durior & crassior, vt plurimum osseus, vel cartilagineus: qui facile seiungatur ab interna membrana in plurimis, in quibusdam tamen propter tenuitatem seiungi difficilius possunt, vt in leguminibus & frumentis: intra membranam internam vnã vnũ cum perpetuò semen continetur: sub cortice tamen externo casu aliquando bina continentur seiuncta per propriam membranam, vt in Amygdala: Nectitur semen cum cortice, qua parte cor est. Cum enim in ea parte sit radicis principium, per eandem quoque veluti per vmbilicum ex parente trahit alimentum: patet autem alimenti ductus ad eam partem tendens; perfecto enim iam semine, à cæteris quidem partibus seiungitur; hæret autem solum, qua cor est pendens aliquando medio quodam pectolo in corde seminis desinente, vt in seminibus Mali & Piri est manifestum. Verum non similiter externus cortex in omnibus secundum eandem partem cum planta nectitur: Nam quædam eo modo sedent, vt seminis cor exterius vergat, vt in Castanea, & in plerisque arborum fructibus contingit. In herbaceis vero pluribus idem est nexus seminis & externi corticis, vt in leguminibus & frumentis; cum autem seminis substantia ex interna caulis medulla ortum ducat; necessarium fuit ex intimis germinum partibus neruulos egredi ad fructum vsque, per quos materia seminis ferretur: Hinc fit, vt non fructificent plantæ ex ramis crassioribus, paucis quibusdam exceptis, vt Siliqua & Ficus Aegyptia: sed ex furculis, vt plurimum annotinis, vt Amygdala, aut nouellis germinibus, vt Vitis. Nam seminis materia ex his magis erumpere potest, quàm ex crassiori ligno: iis igitur neruulis alimentum ferentibus appensa sunt omnia semina cū propriis corticibus: vt neruulorum substantia in corticem transeat, tenuius autem alimentum in semen: Est autem neruulorum nexus cum cortice durior, aliquando in ea parte, cui subiacet seminis cor: aliquando in altera: in his autem necesse est intra duriozem corticem neruulum ad seminis cor ascendere, vt manifestum in Persicis est & in Amygdalis, & omnibus, quorum cor spectat extra. Corticis figura in plerisque pro figura seminis contenti habetur: Nam hoc vel rotundum, vel oblongum, vel depressum, vel recuruum, vel angulosum est. Aliquando tamen aliter se habet, vt in semine Rusci: medulla enim tenuis est, & oblonga vix conspicua ob exilitatem, cortex vero rotundus & crassus osseus vt totus ex osse constare videatur. In aliis appendices corticis datæ sunt, vnde variatio figuræ, vt in Tribulo. Color cuiuscumque generis reperitur perfectis seminibus viridi excepto: sicca enim est valde corticis substantia, herbaceus vero color sine humore non fit in plantis. Nigra & omnino atra multa sunt: corticis enim substantia excrementitia est, non pura, vt contenti seminis. Id circo semina alba tantum sunt, vt interna plantarum non tacta ab aere ambiente: sic enim & folia alba redduntur, si obruantur, vt Intubi, Porri, Cardui,

& flores, quamdiu inclusi sunt suis calycibus, calidiores sunt, explicati, vt aere circumfuso fruuntur, colores proprios assumunt. Seminum autem cortices ob impuritatem alimenti nigredinem assumere potuerunt, & cæteros colores licet non adeo sinceros, vt in floribus; Vergunt enim aliqua ex parte ad eosdem colores cum floribus, cum eorum materia simul erumpat; recedunt autem: quia purior materia secernitur in semina, tenuior in flores, crassior in cortices, pro diuersitate autem externi corticis denominantur ipsa semina alba, vel nigra, ruffa, punicea, aut alia huiusmodi; quoniam hic perpetuè hæret semini. Cortices igitur, qui semen custodiunt ad germinationem vsque, hi sunt in omnibus.

C A P. I X.

QUAMVIS autem inuolucra, quæ diximus, sufficere videantur ad perfectorum seminū tutelam; non sufficiunt tamen ad eorum dem perfectionem: Nam antequam efficere possint talia, qualia ipsa sunt, egent concoctione quadam perficiente; quoniam autem concoctio à calore interno fit, humorem seminum in crassando; Initio enim semina omnia humida sunt, & feruè aquea: perfecta autem constant & sicciora sunt reddita, oportuit calorem innatum foueri in seminibus, ne exterius transpirando, ipsa euanida redderentur. Huius igitur gratia natura semina obduxit alio corpore, vt plurimum carnosio & humecto: quemadmodum Medici tuberculis concoquendis cathaplasma aliquod superponere solent, vt humiditas cum calore in parte conseruetur. Appellatur autem in fructibus hæc pars pericarpium; quia pulpa est exterius obducta, quæ in maturitate cibi expectitur in plerisque; vt in Vua, Cerasis, Piris: Dum igitur maturatur pericarpium à calore in forno, adiuuante tamen extrinsecus sole, semina interius recondita perficiuntur: simul enim ab eodem calore pericarpij humor post acerbitatem, aut aciditatem per maturationem acquirit dulcedinem, & semina ad perfectionem accedunt, vt sibi similia gignere possint. (Non est autem eadē seminis materia & pericarpij; illa enim ex profundis partibus erumpit, vt superius comprobauimus: hæc autem ex exterioribus magis accedit, scilicet ex cortice. Rationi enim consonum est, vt quemadmodum pars neruea cum medulla cortice tegitur in germine, sic in fructu, quod ex internis oritur tegatur ab aliquo corpore, quod ab externis ortum ducat, & vt ibi tria sunt scilicet, Medulla, lignum, & cortex: sic in fructu, semen, cortex, & pericarpium, aut aliud quid, quod pericarpij vicē gerat. Indicio autem est, quod pericarpium materiam ex cortice sumat; nam inoculatio fructum parit pro natura corticis inoculati. Semen autem pro natura ligni, vt superius notauimus) Nec obstat, quod flos externus sit,

fit, qui tamen ex internis proueniat : quando enim flos circumdat , pericarpium adhuc non est factum , sed uestigium tantum adest tum seminum tum reliquarum partium : postquam uero flos deciderit , iam incrementum omnia assumunt . Præterea nil mirum videatur , si floris materia ob tenuitatem erumpere extra pericarpium possit , cuius tamen materia non ex internis proueniat . Pericarpium omne ante maturitatem coloris herbaceum est , ut germinum cortex : iis exceptis , quæ altero cortice in reguntur ; ut Punica : Nam quæ aeri non sunt exposita , alba sunt : postquam uero maturata sunt , omnia proprios colores acquirunt , sed exterius magis quam interius , & maxime quæ solem spectant . Nam uel flaua redduntur , uel punicea , uel purpurea , uel nigricantia , uel alba quædam etiam cærulea , ut Lauri syluestris baccæ , diuersa quoque redduntur & odoratiora per maturationem . Constant quædam magis humore , ut Uua : quædam carne ut Ficus : Quædam duriori pulpa ut Pomia : inest quibusdam succosus aquosus , qui facile putrescit ; ut Cerasis , Persicis ; & tandem fructibus æstiuis , quos Otarios uocant : Quibusdam melleus & hi exsiccati diucius conseruantur , ut Ficus Uua . Quibusdam pinguis , ex quibus oleum extrahitur , ut ex oliuis , quibusdam exiguum inest pericarpium , ut Laurinis bacis ; & tandem syluestribus omnibus : Contra multo abundant pericarpio , quæ aquosa sunt ; ut Cucumeres , & tandem fructus domesticæ : Aliis pericarpium singulis seminibus proprium datum est , ut Punica . Aliis commune pluribus , ut Melopoponi , semina in quibusdam seiuncta à pericarpio membranæ intercedentibus , ut in Pomis , & tandem iis , quorum semina cortice non osseo , sed membranoso constant ; ut enim in foetu humor excrementitius inter membranas continetur , ut foetus in sicco sit non in humido ; sic semina maxime in sicco esse uolunt ; in quibusdam humor pericarpij utriusque continetur , quibus stipantur semina ut in Limonibus , quibus & duplex genus pericarpij datum est unum succosum iuxta semina , alterum carnosum exterius loco uasculi : Syluestrium fructus ad maturationem minus perueniunt ob siccitatem : cum tamen eorum semina non minus perfecta sint , fit enim in domesticis aliquando tanta pericarpij accessio , ut semina reddantur uana , aliquando solum inest seminis uestigium , ut in Punicis dulcibus sæpe contingit . Quibus autem pericarpium est natura sic siccus , non maturatur ; ut in Amigdalâ , & Nuce , à quibus abscedit , cum semen perfectum est , maturatio enim in humore fit ; post maturationem autem pericarpium omne exsiccat in membranosa substantiam , & tabescit , ut patet in Cucurbita , & Mandragoræ fructu seminibus integris permanentibus ; si uero putrescat prius , periculum est ne semina contagio afficiantur , & pereant ; putrescunt autem imbribus superfluis , uel si lædantur ictu , ideo in arbore melius exsiccantur à sole , si cætera tempestiue succedant .

autem fructus quidam magis, quidam minus putrescunt; idcirco qui semina colligunt, eximunt à pericarpio, antequam putrescat, & in sole siccant. De pericarpio igitur hæc satis.

C A P. X.

NON omnibus autem datum est pericarpium; nullis enim Frumentis, neque leguminibus, neque, ut summam dicatur generi herbaceo, paucis quibusdam exceptis, ut Solano, Mandragora, Fragaria: arboribus autem & fructibus plerisque datum est. Eo autem carent Pinus, Abies, & reliquæ coniferæ, item Auellana Fraxinus, Glandiferae omnes: quibus autem pericarpium negatum est, iis aliud corpus, quod eius vicem gerat, tributum est, siccus quidem pericarpio, sed non durius seminis cortice; oritur enim, ut pericarpium ex extrema parte geminis, & eandem præstat semini utilitatem. Quoniam vero eorum natura siccior est, siccus quoque corpus seminibus fovendis concessum est: Nulla autem sunt, quæ aut pericarpio, aut proportionali tegmento careant usque ad seminis perfectionem: nisi fortè pauca, quibus satisfaciat corticis crassities & durities, ut Tribulus, Lithospermon; in his enim videntur nuda omnino semina in caule ferri: extra corticem enim lapideum nullum est aliud involucreum; sunt tamen umbilici quidam florem tegentes, in quibus multo tempore clauduntur semina, perfectio autem semine, resupinantur, & nudum id ostendunt, in sceniculo & cæteris ferulaceis, teguntur semina quadam cute caulis striata: nam in quibusdam eius generis manifestus est nucleus internus durus, ut in cædido Rosmarino; creduntur tamen in omnibus huiusmodi nuda esse semina, quia externa cutis non abscedit à cortice ob exilitatem, & similitudinem substantiæ: extrema enim caulis ferulacei non multum distant ab intimis, cum cortex abierit in folia, Hordei quoque granum, & Zeæ nudum videatur: quia utriculis quibusdam clauditur florem tegentibus, qui difficiliter abscedant. Quibusdam igitur sufficit tegmen flori superpositum, ut in Marrubio, Buglossa, Tritico, quo deficiente, abutitur quandoque natura ipsis foliis, ut in Mili Indico, nam paniculæ integræ foliis involuuntur, cum singulis seminibus neque flores, neque florum tegmina data sint. similiter autem in Tritico, & cæteris spicam ferentibus, aliquo tempore spica foliis est involuta, sed postea erumpit. Aliis autem natura præter floris tegmen proprium involucreum seminibus tradidit; idque aut singulis singula, ut in Auellana, Glande, Nuce Vnguëtaria, aut unum commune pluribus seminibus, quasi vasculum multis modis formatum; nam vel oblongum corniculi modo, quæ siliqua appellatur, ut in leguminibus, vel rotundum capitis modo, ut in Lichnide, vel alia qualibet figura,

gura, idque vel vnica cõmmuni cavitare, vt in Rosa, vel in plures loculos partita, vt in Papauere: aliisque variis modis. Quæ distinctio etiam in pericarpis reperitur: sunt autem quædam, quæ & vasculum habeant & floris tegmen vt Polemonia, Lichnis. Quædam præterdicta lanosam quandam substantiam habent, qua semina farciuntur & fouentur, vt Asclepias, Rhododaphne, Populus, Cicoracea, quibus Pappi seminibus insident, veluti plumæ quædam: proportione autem respondent hæc iis; quæ in vasculo aliud genus pericarpij habent, vt Aurantia, Punica; differunt autem: quoniam pericarpium externum magis videtur, scilicet à tunica gorminis ortum: Pappi autem, è cortice seminis efflorescere videntur, vel in summo tantum, qua etiam flosculi in Cicoraceis exoriuntur: vel vndique vt in Rosarum seminibus; est enim valde tenuis & sicca lanuginis substantia, & vt plurimum uolat cum semine relicto vasculo: feruntur enim in auram huiusmodi semina, & volitant ob lanuginem ad iunctam. sedent autem in vasculo semina suis neruiculis adnexa; vel in ambitu, vt in Ficu; vel in medio, vt in Lichnide; vel ab uno latere, ut in leguminum siliquis; uel in duobus lateribus, ut in Chelidonio; uel in inferiori parte, ut in iis, quorum uasculum est floris tegmen, uel in superiori, ut semina deorsum inclinentur superius appensa, quod in plerisque reperitur. Sunt, quorum uascula resupinantur, ideo semina exterius uergunt, ut in Chamemelo, idem uidetur contingere in fructu Mori, & tandem omnibus, quibus semina exterius acruata sunt, ut Rubo, Fragaria, Ranunculo: Mori enim fructus est ueluti Ficus inuersa, ut pulpa in medio sit, in ambitu semina, similiter se habent inter se Rosæ fructus & Rubi uascula, ut plurimum duplici corpore constant, externa quidem cute molliori, interna uero duriori opposito modo, quàm in seminibus: quod recta ratione fit; cum enim hæc à cortice caulis orientur, hic autem duplex sit in plerisque, & externus quidem mollior, internus uero durior, qui in arboribus liber appellatur. merito eadem ratio respondet in fructu: patet autem id in siliquis omnibus; tenera enim est pars externa, adeo vt in quibusdam mandatur cocta, vt in Pisis, & Phaseolis, in quibusdam etiam cruda, cum sponte maturetur in dulcem substantiam, vt in Siliqua arbore. interna autem pars membranosa est & dura: aliquando carthilaginea, ut cum dehiscit perfectis seminibus, ea longius proiciat cum crepitu, ut Sparto contingit, sed maxime omnium Ricino. Oxy quoque longius expuit semina, & Catanance, ut difficile sit colligere. Cucumis syluestris alia ratione longius unà cum seminibus expuit humorem pericarpij } Quia uasculum quasi supra modum tensum abscedente fructus pediculo per ostiolum exprimit, quicquid intus est, ubi maturus est fructus: seiungitur autem pediculus eo tempore minimo tactu. Opposito autem modo se habent uascula, quæ pericarpio constant; durior

rior enim est pars externa, ut in Cucurbita; Punica, similiter se habent, quæ solitaria sunt, Persica, Pruna: iis enim cutis durior exterius circumposita est ad tutelam pericarpij mollioris, quibus superdatur floris tegmen, nisi consent pericarpio, vasculum, ut plurimum cartilagineum est totum, ut Lichnidis, Polemonia. Est autem unus fructus, qui uno tegmine continetur externo, quamuis interna diuisa sint; ut in Peonia, & Aconito; tres siliquæ aut plures in eodem exortu sub eodem flore continentur; quæ enim sub eodem flore sunt, sunt etiam sub eodem floris tegmine, quod externum est. Plures uero qui nullo communi tegmine teguntur, licet ex eiusdem sedis diuisione orientar, ut Vuarum acini; singuli enim sub singulis floribus sunt; licet racemus unus sit. Ambigunt quidam, ut partim vnus videantur, partim plures, ut Frumentorum spicæ: cum enim vnus sit initio, totius spicæ tegmen ex caulibus folijs vnus videatur fructus; cum vero in spica singulis seminibus singuli flosculi & membranulæ flosculos regentes dati sint; plures videantur in vna spica fructus. An si tegmina ex folijs consideremus, omnia huiusmodi vnus essent fructus non plures? Nam omnes racemosi & spicosi fructus in exortu folijs teguntur: & tandem quæcunque in nouello germine fructificant, fructum sub folijs reconditum initio ferunt, sed quoniam folia alterius finis gratia data sunt, flores autem & florum tegmina folijs fructus gratia & merito ex his non ex folijs vnitas & multitudo fructuum spectanda est: si qui autem flores sunt singulis seminibus distributi, sed sub vno communi florum tegmine, ut in Acanaceis spectatur; vnus est fructus dicendus non plures: si autem nullum sit commune tegmen, licet flores racematim cohercant & fructus, ut in Ligustro & Vite, nõ vnus est dicendus fructus: sed fructuum racemus. Est autem vnus racemus, qui vno principio ex caule finditur in plures fructuum sedes. Non tamen in omnibus id racemum vocant; sed in quibus fructus pericarpio constant, ut in Vite: in frumentorũ genere spicam vocant, quæ erecta est; Tubam, quæ sparsim propendet ut in Milio; Paniculam, quæ magis compacta, ut in Panico; in genere ferulaceo, Umbellam, seu Vmbra culum vocant; quia erectum in latam quandam superficiem desinit ad eorum similitudinem, quibus utimur in itinere ad arcendos solis radios. Fructificant aut quædam in summis caulibus, ut Cæpa, & inter arbores Palma. Quædam in summis surculis, ut Verbenaca, & inter arbores Rhus. Quædam à latere, idque vel in ipsis foliorum alis, ut Ficus, vel in opposita foliorum parte, ut Vitis, vel in alis ramusculorum in ipsamet diuisione, ut Tithymalus: quæ non possunt simul florere: sed particulatim pro ramusculorum germinatione quædam in ipsis folijs fructificant, ut Ruscus, Chamædaphne; eorum enim folia neruosa sunt, parum differentia à caulis substantiâ; idcirco sedem seminibus impartiri potuerunt: super
etiam

etiam quorum folia adeo crassa, vt in ramos & caudicem transeant, vt Oponia, in cuius summis foliis tanquam in surculis fructus nascuntur. Quædam in radice fructificant fructuum pediculos potius quam cauliculos ferentes, vt Viola, Ciclamini, Madragoras, Chariæleon. Quædam florent priusquã folia edant & germina, vt Amygdala: fructificant enim in annotino surculo. idẽ contingit iis, quæ in ramis grandioribus & caudice fructificant; & inter herbas quædam ex iis, quæ in radice fructificant, vt Cholchicum, Narcissi quoddam genus, Ciclamini. Quæcunque autem in caulibus fructificant, & inter arbores, quæ in nouellis geminibus, omnia germinant prius, & folia edunt quã flores, sunt quædam, quæ vtroque modo fructificant vt Ficus: quidam enim in annotinis surculis proueniunt, quos grossos vocant, quidam in germinibus nouellis, qui & posterius maturantur; Tempora autẽ fructificationis sunt pro germinationis tempore, cum ad perfectam ætatem prouenerint, in qua gignere possint sibi similia, Vere autem plurima tum germinat, tum fructificant inter arbores, sed de fructificatione & partibus ad fructus constitutionem datis hæc sufficiant in vniuersum; nam singillatim in singulis differentias contemplabimur.

C A P. X I.

SVNT porro aliæ quædam partes in plantis nonnullis, vt in animalibus, cornua, pili, & vngues, partim alicuius gratia, partim ex necessitate; Alicuius quidem gratia plantis, quarum caules infirmiores sunt, quã vt se ipsas aut fructus sustinere possint, natura addidit capreolos, seu clauiculos, quibus tanquam manibus vicinas plantas apprehendant, & veluti funiculo circumducto amplexentur, vt earum adminiculo sustentari possint, vt Viti, Cucurbitæ, Pifo. Oriuntur autem capreoli, vel in ipsis foliorum alis, vel à latere, vel ex aduerso, vel etiam in summis foliis, vt leguminibus quibusdam contingit; Quædam foliorum pediculis pro capreolis vtuntur, vt Clematis: Hedera aliud genus capreoli sortita est; nam veluti vngues per totum caulem frequentes, aut veluti Centipedum, pedes disponuntur, quibus pertinaciter affigitur arboribus & parietibus. Quod autem capreolorum instrumento quædam faciunt, aliæ suismet germinibus præstant serpentis modo se circumuoluentibus: Nam hoc modo vicina amplexantes scandunt, vt Periploca, & inter herbas Helxine, quasi sensus quidam adiacentis corporis illis videatur inesse, cum repant, donec inueniant, & inuentum apprehendant. Aliis ad arcendas iniurias, aut etiam inferendas tributi sunt aculei; nunc in caulibus, vt Rubo; nunc in foliis, vt Agrifolio; nunc in fructu, vt Tribulo; nunc sub foliis tantum, vt Ononi: nunc vbiq; vt plurimis

rimis Acanaceis: Quibusdam surculi ipsi in pungētes aculeos desinunt, vt Iuacus acutus, & Nepa, aliis ipsamet folia aculei sunt; vt Asparagus. Partes autem ob solam necessitatem additæ videntur, quæ in vetustis arborum caudicibus & ramis innascuntur, vt villi quidam conuestientes pilorum modo, aut ad similitudinem Iubæ propendentes, quem Mogeum vocant; Peculiaria etiam quædam sunt, vt in Robore Galla, in Illice granum puniceum, in Vlmo vesicæ quædam, in Rubo Canino villosi quidam tuberculi, quæ spongiolæ vocantur, & in aliis multis diuersa, quæ tanquam excrementa sunt iudicanda, cum nullius gratia data esse videantur, licet hominibus usum aliquem præsent. His autem explicitis sequitur, vt plantas in genera distribuamus.

C A P. X I I.

SVNT quidem omnibus recepta quatuor genera plantarum ex totius habitu & vita distincta: Arbor, Frutex, Suffrutex, Herba; ex totius igitur habitu Arbor & Frutex à reliquis differunt: nam corpulentia illorū longe durior grauiorq; spectatur, quod lignum vocatur: Reliquorum autem mollior substantia, & laxior est, ideo & diutius viuunt Arbores, Fruticesque, & vt plurimū magnitudine quoque vincunt. Arbor autem à Frutice differt simplicitate; vnico enim caudice apta nata est arbor assurgere, nisi impediatur, eoque habitiori, quàm Frutex, Hic aut pluribus, iisque gracilioribus, nisi arte coerceantur; affinis enim eorum natura est: Suffrutex autem & herba inuicem ex viuendi tempore distinguuntur. Suffrutex enim per plures annos viuunt, aut radice tantum, vt Ferulacea, & Acanacea, quorum caules singulis annis pereunt, aut etiam caule, vt Ruta, Sampfucus: ideo sæpius semen ferunt: ex vitæ igitur diurnitate videntur accedere ad Fruticum naturam magis, minus; recedunt autem ex mollioris substantiæ natura. Si quæ autem in eo genere, aut etiam in genere herbaceo solidiori corpore constant, & habitiori, arborecentia cognominari solent, vt in genere Maluæ, & Tithymalorum, & Ferularum reperiuntur. Aliter autem Suffrutex quoque accipitur, qui surculosus assurgit similitudine quadam Fruticis, quod & inter herbas reperitur, qui & Fruticulus appellari solet. Herbe autem proprie appellantur, quæ postquam semen perfecerunt, moriuntur ex toto, vt Fruges & Olera plurima, quamuis alio modo Herbarij accipiant, herbas appellant, quæ in foliis insitas habent vires, vt etiam rustici appellare solent, quarum folia ad iumentorum pabulum veniunt, & ex quibus scenum parant. Alij herbas vocant, quæ à radice foliatæ exeunt, vt caule non caudice semen ferunt: quasi herbis vnicus caulis insit, vt arboribus vnicus caudex; sic enim à Suffruticibus, & Fruticibus distinguuntur; quæ exeunt

surculi.

fūrculoſa, nec à radice foliata : Sunt autem ſecundum primam ſignifica-
 tionem herbarum, quædam annuæ, quæ intra annum ſemen abſoluunt
 & vitam, vt Fruges : Quædam Biennia, quæ non niſi anno ſecundo ſe-
 men ferunt, vt Apium ; Triennias etiam quaſdam nouimus : quo autem
 modo ſingula hæc genera in ſpecies distribuenda ſint, difficile eſt videre ;
 cum enim innumerabilis pene ſit platarum multitudo ; necelle eſt, & alia
 genera multa eſſe intermedia, ſub quibus vltimæ ſpecies continentur, ſed
 pauca adhuc nota ſunt ; nam præter frumenta & legumina, quæ commu-
 ni nomine Fruges vocantur, & præter Olera vix alia reperiemus manife-
 ſta, & hæc ab uſu potius aſſumpta, quàm à formæ ſimilitudine, quam que-
 rimus : inter Fruges enim Sefamum pumerant, & Irionem ; quia eorum
 ſeminibus veſcimur, formis maxime cæteris diuerſa. In Oleribus autē
 longe plura reperiemus formis diſtantiffima, vt Aſparagum, Braſſicam,
 Portulacam, Cicoriū, Bulbos, aliaq; multa, quæ in nulla re alia conueniūt
 præter quam in uſu cibario, vel tenera germina, vel folia, vel radices, vel
 totas plantas nobis aſſumentibus. Inter ſuffrutices quoque pauca quæ-
 dam genera notantur, vt Coronarium, quod eorum flores, vel folia ob
 quandam coloris venuſtatem, vel ſuauitatem odoris in coronas aſſumi
 ſoleant : cum tamen in cæteris inter ſe valde diſtent. Idem in genere acu-
 leato reperiemus, & ferulacæo : præterquamquod hæc à quarundam par-
 tium ſimilitudine aſſumpta ſunt ; Ferulacæum enim genus ponitur, quod
 caulē ſimilem Ferulæ gerit : aculeatum verò ; cuius vel folia, vel fru-
 ctus, vel caulis aculeis armatur : quamuis huiusmodi inter frutices quo-
 que, & inter arbōres, & inter herbas repetiantur. In iis præterea, quæ
 vires habent medicatas, vnum genus herbarum ſtatuum, cum tamen &
 multitudine differentiarum, & totis formis maxime omnium vagum ſit.
 Ex hiſ igitur, quæ hucusque tradita ſunt, difficilis valde eſt plantarum
 cognitio : indiſtinctis enim generibus, ſpecies multis modis confundi
 necelle eſt ; orta autem eſt difficultas, quia incertum eſt, vnde ſimilitudo
 generum colligenda ſit. cum enim duæ maxime conſpicuæ ſint planta-
 rum partes radix & germen, ex neutrorum ſimilitudine, & diſſimilitu-
 dine genera, & ſpecies colligi poſſe videntur ; nam ſi vnum genus earum
 ſtatuumus, quæ radice conſtat rotunda, vt Rapum, Ariſtolochia, Cyclam-
 minus, Aron, ab eo genere ſeparabimus, quæ maxime conueniunt, vt
 Napum & Raphanum, quæ cum Rapo, & longam Ariſtolochiam, quæ
 cum rotunda ; coniungemus autem diſtantiffima. Cyclamini enim &
 Rapi diſtantiffima eſt natura in cæteris omnibus. Similiter autem ſi vnū
 genus ſtatuumus eorum, quæ radice conſtat fibroſa, vt Tritici, Ranunculi,
 Ellebori, in eaſdem difficultates incidemus : quod & in cæteris differen-
 tiis contingit. Si vero caulium differentias contemplemur, vt unum ge-
 nus eorum ponamus, quorum caules nudi ſunt, ut Iunci, Cæpe, Aphacæ

inter Cicoracea, Viola: similiter connectemus diuersissima, & disiungemus maxime affinia. Positum est genus Ferulaceum ob caulis similitudinem, qui propter leuitatem baculis expetitur præcipue pueris cedendis, ferulam comprehendens Asphodolum, Elleborum candidum Papyrus, & alia huiusmodi in cæteris distantissima. Quod si foliorum caulem uestientium differentias notemus, aut etiam florum, in easdem difficultates incidimus; multa enim sunt genere distantissima, quorum folia maxime similia existunt, ut Polygoni, & Hyperici Eruce, & Sesamoidis, Apij, & Ranunculi, & quæ eiusdem generis aliquando foliorum differentia ualde differunt, ut Ranunculorum species, & Lactucarum. Tanto minus florum colores aut figuræ, aut alia huiusmodi similitudinem genericam plantarum constituent. Quid enim commune habet Vitis cum Oenante, præter floris similitudinem? Quod si omnium partium similitudinem quæramus in generibus constituendis, non magis species ultimas quàm genera constituemus. Nam quæ similia in omnibus sunt, ut plurimum specie non differunt. Modica enim earumdem differentia non semper speciei diuersitatem facit, cum sæpe ob locorum diuersitatem, & culturam, multum immutentur tum folia, tum flores, tum reliquæ partes, ut præcipue patet in arboribus. Si enim domesticæ serantur semine, ut plurimum syluestres nascuntur, quasi indifferentes specie sint, quæ cultu, aut alia ratione fuerint alterata: nam simile ubique simile gignit, secundum naturam, & eiusdem speciei; si uero plurimarum partium similitudo sufficiat generi, multa effugient genus proprium, ut Elleborus niger non fuerit eiusdem generis cum albo; tota enim facie differt: similiter se habet Lactuca syluestris cum domestica, præterquam quod eo modo inuestigantibus plantarum genera non erit manifestum, quo pacto superiora genera sint constituenda; quæ enim in plurimis partibus similia sunt, proxima sunt speciebus ultimis. Quæ igitur difficultates contingunt in plantarum tractatione huiusmodi sunt. Idcirco Dioscorides secundum uirium similitudines in medicina coniunxit, & distribuit. Theophrastus genera assumpsit uulgo nota, quæ ab usu magna ex parte accepta sunt, alia à loco ut Aquatilia, Montana, & huiusmodi.

C A P. X I I I.

CVM autem formarum similitudines, & dissimilitudines quæramus, ex quibus constat Plantarum substantia, non autem eorum, quæ accidunt ipsis: accidètia enim posterius innotescunt cognita substantia. Idcirco neq; ex facultatibus medicatis, neq; ex alia utendi ratione, neq; ex locis, in quibus proueniât, aut aliis huiusmodi genera eorum, & species sunt constituendæ: Hæc enim omnia accidentia sunt. sed substantia.

stantiæ ratio forte incognita est, incognitis differentiis vltimis, vt multi putant; idcirco oportere per accidentia circumscribere. At contra hanc sententiam disputatum est abunde in quæstionibus Peripateticis. Alij differentias secundum formam ex anima tantum colligi oportere putantes, coguntur fateri omnes plantas vnus speciei esse, cum vnica animæ partem, quæ vegetatiua appellatur, sorbitæ sint omnès. At ostensum illud quoque est, differentias formam constituentes etiã ex materia, quæ illius gratia data est, colligi oportere, si igitur in plantis indifferentes essent partes ad operationes secundum illam animæ partem præstandas, vna esset omnium plantarum species. Quoniam vero videmus multis modis differre, idcirco in multas species, & genera distribui necesse est. Cum igitur omnis substantiæ ratio à fine petatur; propter illum enim substantiæ quoque sunt, quæ illius gratia habentur, videndum est in plantis, que similitudo & dissimilitudo in iis fuerit, quæ primi animæ operis gratia data sunt, deinde quæ secundi, & si quæ alia sequantur deinceps. Est autem primum vegetatiui opus, quod omnibus viuentibus inest alimenti attractio; quo nutriantur & crescant. Partes autem huius gratia datae sunt radix & germen: ex horum igitur differentiis prima genera constituenda sunt: vt quorum radices & germina habitiori substantia, & duriori constant, quod lignum vocatur, arbores sunt & frutices. Quorum vero tenuior & mollior substantia est suffrutices sunt & herbæ: Petitur enim hæc differentia ex natura similium partium totas plantas constituentium. Similiter altera diuisione addita vtraque genera subdiuidi possunt: vt quorum simplex germen assurgit, arbores sunt, vt herbæ, quorum vero multiplex, Frutices sunt & Suffrutices: sumptis ex numero differentiis. sed quoniam Suffruticis & herbæ nomen vario modo accipitur, vt superius notauimus; clarius agemus, si altera diuisione neglecta, duo tantum genera constituamus cum arboribus coniungentes Frutices, & cum Suffruticibus herbas. Præterea ex propriis radicum differentiis, & caulium singula genera summam diuisionem patiuntur. Vt si radix erecta vnica vel plures, vel obliqua, vel geniculata, vel fibrosa, vel rotunda, alba, ruffa, crocea & cætera huiusmodi; similiter si caulis rectus, aut obliquus, humi stratus, aliena scandens, concauus, geniculatus, aculeatus, asper, leuis, rotundus, quadratus, ex quibus omnibus & huiusmodi, abditis etiam foliorum differentiis suprema genera distinguuntur: quatenus plantarum partes ad primi operis functionem datae sunt: sed ex his nequaquam alia genera colliguntur, cum hoc ad partes secundi operis spectet. Secundum autem vegetatiui opus est generare sibi simile, quod & perfectione prius est, cuius gratia dati sunt fructus & partes ad fructificationem facientes; cum igitur id non omnibus insit, sed perfectioribus, pro fructificationis similitudine, & dissimilitudine poste-

fiora genera, tum in genere arboreo, tum in humiliori materia constituenda erunt: Nihil autem refert siue nominata sint genera siue innominata; non enim omnibus nomina sunt imposita, sed iis magis, quæ utilitatem aliquam conspicuam hominibus afferunt, ut frumenta, legumina; quod si tertium aliquod esset vegetatiui opus, ex illo similiter, & ex partibus illi destinatis, tertia colligenda esset partitio, qua superiora genera in alia diuiderentur. Sed quoniam duobus prædictis absoluitur plantarum operatio, idcirco in illis tantum versabitur generum collectio & partitio. Et merito ex modo fructificandi multa emerferunt plantarum genera: in nullis enim aliis partibus tantam organorum multitudinem & distinctionem natura molita est, quanta in fructibus condendis spectatur. Quemadmodum enim animalia ex sensuum, aut motuum instrumentis plerasque & præcipuas differentias sortita sunt: ultra enim sensum & motum alias operationes non habent: sic plantæ in fructificatione, tãquam ultima perfectione admirabilem uarietatem ostendunt. Si similiter animæ pars intellectiua instrumentis uteretur: hominum genus ex illorum differentiis in multas species distributum esset. Quoniam uero intellectus, per quem homo est, nullo corporeo utitur instrumento, idcirco natura unicam speciem condidit humanam; & si enim quidam Aethyopes sint, quidam Gigantes, quidam monstruosa aliqua forma, omnia accidentia sunt; non enim qua homines sunt differunt, secundum partem scilicet intellectui seruientem: idem in quibusdam plantis inspicere licet, quæ specie differre videntur, quarum tamen differentia accidentia sunt. sed quo pacto distinguenda hæc sint, ab his quæ substantiam constituunt, inferius patebit. Enitatur igitur ex propriis, quæ fructificationis gratia data sunt, plantarum genera inuestigare, tum in arboribus tum in fruticibus, & reliquis humilioribus.

C A P. X I I I I.

PLANTARVM quædam nullum omnino semen ferunt, quippe quæ cum imperfectissimæ sint, ex putredine tantum ortum ducant: idcirco eas nutriri tantum & augeti contingit: generare autem sibi simile nequeunt tanquam media inter plantas & inanimata, quemadmodum Zoophyta, inter animalia & plantas, ut Fungorum genus; Lenticula palustris, Lichenes, Frutices multi marini. Quædam moliri quidem semen uidentur, sed imperfectum efficiunt ob propriam naturam, ut inter animalia Mulus; sunt enim ueluti aliarum plantarum abortus aut morbi, ut multa in genere frumentorum, quibus spica inanis & ferculnorum genera, & Testiculorum, Orobanchæ, Hypocistis: nam in his

pro semine pulvisculus, aut muccus conceptaculis continetur. Quamvis autem inter perfectiores, quædam sint steriles, non sunt in hoc genere ponendæ: quoniam imperfectio, in illis non ex natura speciei contingit, sed individui. Quædam aliquid ferunt, quod proportionē respondet semini; nam per id uisæ sunt propagari; est autem lanugo quædam foliis insidens, caule autem & flore & semine carent, ut Filix, Adiantum Phillitis. Quædam tandem semen perfectum ferunt, quod genus cum multam habeat latitudinem, id primo loco partiamur; continet enim plantas perfectiores. Cum ad organorum constitutionem tria maxime faciant, scilicet, partium numerus, situs, & figura, (magnitudo enim non uidetur speciem organi immutare, nisi simul figuram immutet: Solutio autem continui, aut unio ad numerum pertinent: durities, molli- ties, color, & reliquæ qualitates ad similes partes referuntur) natura secundum illorum differentias in fructibus condendis multis modis lufit, ex quibus uaria plantarum genera constituta sunt. Nam primum, cum flos & floris tegmen extimum sit fructus inuolucrum, aut sub vno flore vnum semen condidit, vt Amygdala, vel vnum seminis receptaculum, vt Rosa, aut duo semina vt Ferulacea, vel duo seminum receptacula, vt Nasturtium, aut terna eadem vt Tithymalorum genus terna semina, Bulbacea terna conceptacula aut quaterna, vt Marrubium quaterna semina, Siler quaterna conceptacula, aut plura vt Cicoracea, & Acanacea plura semina, Pinus plura seminis conceptacula: Deinde seminis situs in suo conceptaculo, vel in sede, aut eo modo est, vt eius cor exterius spectet vel interius. Similiter de situ floris considerandum: nam aut exterius summis fructibus insidet, aut inferius circa sedem fructus exoritur. In omnibus autem dictis consideranda est vltimo figura tum seminum, tum conceptaculorum, tum florum: Amplius fructuum sedes, molli- ties, durities & cætera huiusmodi, ex quibus propinquiora subinde genera constituuntur. Hæc vero eadem secundum proportionē reperiuntur tum in genere arboreo, tum in humilioribus. Si quæ autem his differentia accedant, ex foliis caulibus, radicibus, aut aliis partibus, quæ ad fructus constitutionem non faciunt, quodammodo per accidens erunt, quodammodo autem per se, quatenus fructus gratia datæ sunt, vt folia ad vmbra præstandam, caules ad fructus ferendos, radices ad alimentum subministrandum; idcirco ex illis differentia, cum iis, quæ ex fructificatione sumuntur vsque ad species vltimas genera contrahunt. Quæcunque autem neque ad totius plantæ, neque ad fructus constitutionem faciunt, vt colores, odores, sapores, & alia huiusmodi, accidentia sunt; Ideo sæpe aut ex cultu, aut locorum, aut cæli diuersitate variantur. Quæ autem per se sunt, vbique eodem modo spectantur. Quædam tamen sequuntur naturam specificam, vt plantarum vires in

De Plantis

medicinis, sapes, & alia proprietates, quas Medici in primis considerant, quæ etsi aliquando per se insint, non tamen differentia sunt constituentes earum substantiam, quas hoc loco querimus.

Incipiamus igitur ab arboribus cum quibus ob affinitatem Frutices quoq; coniungemus secundum rationem predictam in genera & species partiendo; Deinde ad Suffrutices & herbas accedemus.

Finis Primi Libri.

AN...

ANDREAE CAESALPINI³¹
ARETINI

LIBER SECVNDVS DE ARBORIBVS.

CAP. PRIMVM.

QVM in omni tractatione, ordo partim ad faciliorem doctrinam faciat, partim ad memoriam: in explicandis arboribus visum est à Simplicioribus incipere. Sunt autem simpliciores, quæ sub vno flore vnicum semen ferunt, aut vnum seminis conceptaculum, quàm quæ plura. Vocq autem seminis conceptaculum, quod aptum est plura semina cum propriis corticibus continere, vt Castaneæ, Echinatus, Calyx; Quoniam vero hoc non vnum genus est, nisi forte secundum analogiam: ex aliis differentiis superius positis genera colligenda sunt. ex situ igitur seminis & floris, accipiamus primo ea, quorum semina eo modo sedent, vt cor exterius vergat, quod in plerisque arboribus contingit: similiter flos, si quis insit, in summo fructu insideat. Plurima autem in hoc genere flore carent, cum flos in plerisque abierit in amentum, vt in Glandiferis omnibus & Nucibus. Carent eadem pericarpio sola seminis medulla in cibus exposita. Differunt autem quoniam his quidem seminis cortex crustaceus est, vt in Glande, & Castanea: his vero osseus vt in Nuce. Incipiamus igitur à Crustaceis, horum semina in calyce solitaria sunt excepta Castanea, quæ terna ad summum continet. Calyx omnibus asper, in quibusdam etiam spinosus, vndique semen circumplectitur in Castanea & Fago, partem autem tantam in Glandibus. Nam acetabuli profundioris modo excipit glandis partem; Vnde glandis figura oblonga extra suum acetabulum prominet.

C A P. I I:

GLANDIFERVM differentie partim ex glande, partim ex foliis, caudice, & materia colliguntur; Folia omnibus integra, modice oblonga; his quidem in ambitu sinuata magis minus: his vero absq; vlla sectione: cortex crassus, & scaber: lignum carnosum & graue; amant aprica. plura in hoc genere reperiuntur apud autores nomina, quàm species, aut quia in Italia non omnes proueniunt, aut quia apud diuer.

De Plantis

diuersas gentes diuersa sint eiusdem nomina. Videamus igitur prius species, quas nouimus. Folio igitur sinuato, & deciduo tres notæ sunt, quarum vna Quercus vocatur, frequens in collibus; caudice intorto, ramis in multam latitudinem sparsis; folio non valde sinuato; glande mediocri, licet quædam maiorem, quædam minorem ferat glandem optimam ad saginandos iues; folium similiter hæc latum, illa angustum fert. Altera erecto caudice in ingentem altitudinem folio maxime sinuato, glande in Echynato calyce insuauis; quæ Certus appellatur. Tertia erecto similiter caudice non adeo excelsa: folio latiore modice sinuato, glande maxima rotundiori: Appellant in Etruria Farniam, triremibus fabricandis expetitam: materia enim flexilis & enodis: Eadem in maritimis reperitur, sed operibus inutilis: Quæ autem folio constant non sinuato, dissimilia secundum ætatem folia ferunt, nam initio obrotunda sunt modice sinuata in angulos acutos: adulta autem arbore oblonga redduntur & angustiora, quasi Oleæ similitudine, sed ampliora, inferne candiantia: glandem ferunt tenuem in acutum desinentem inutilem, perpetuo virent: Huius generis quinque nouimus species, scilicet Suberem, Suberellam, Ilicem duplicem, & Granum tinctorum Suber corticem habet, subalbidum, crassissimum, fungosum ad cadorum obturamentum utilem, & crepidas; caudex magnus non multis ramis. Suberella in cæteris Suberi similis, cortice tenui, folio latiore, modice sinuato: vtraque in maritimis tractibus oritur. Ilex minor est Subere, cortice nigro, asperio; folia eadem: nascitur in asperis collibus: Alterum genus fructicosum rotundiori folio modice sinuato. Audio in Hyspania quoddam genus oriri, cuius glans dulcis comeditur, ut apud nos Castanæ, Enzinas vocant patrio nomine. Granum Tinctorum in Hyspania provenit, foliis pungentibus, quæ præter glandem, granum quoddam leue & puniceum fert, quod Coccum antiquis appellatum est, à hostriis Granum Tinctorium, in grano vermiculus nascitur, qui in aceruis parietes scandens linteis colligitur, ac vino irrorato congeritur, & contunditur: Chermesium vocant fetidis tingendis facit incomparabilem purpuram. Quæ igitur apud nos sunt notæ, tot sunt inter glandiferas. At Theophrastus, quæ folio constant deciduo communi nomine *Αρϋ*: idest Robur siue Quercum vocat, cuius modo quatuor, modo quinque facit species: Nam qui Idam incolunt, Roboris quinque faciunt species, quarum prima Hemeris siue Placida vocatur, glande post Fagum dulcissima, non erecta, nec leuis, nec excelsa, sed corpore in orbem commoto, contorto, sinuosoque, ut nodosa, alofaqûe assurgat, materies robusta, verum infirmior, quam Fago, ex quibus manifeste significatur ipsum intelligere nostram Quercum, tenuiori glande & folio; Secundo loco Cerrum numerat, qualis etiam superius à nobis descripta est. Tertio Latifoliam, rectitudine, & excelsitate

excelsitate post Cerrum : glandis autem dulcedine post Placidam , quæ
 notæ in nostra Quercu Latifolia reperiuntur . Quarto loco Fagum po-
 nit , non quam nos ex Plinio Fagum vocamus , quam post Castaneas com-
 modius , vt puto , reponemus : non enim proprie glans vocata est Fagi-
 nea , vt etiam notat Plinius . Fagus igitur apud Theophrastum quarta in-
 ter species Roboris , germinat paulo ante Equinoctium , auctu facillima :
 Robur syluestre à quibusdam vocatur ; quia montosis nascitur , ligno
 scabro , sed glande dulcissima , licet quoddam eius genus amaram illam
 habeat : lapidescunt eius partes postremæ vtrinq̃ue in genere masculino ,
 modo in putamine , modo in carne ipsa : caudice crassissimo , materie ro-
 bustissima , putrediniquè nulli obnoxia , & madefacta melior redditur ;
 permanere etiam in aqua posse videtur incorrupta : arboris species in or-
 bẽm carnosa , minus torta quàm Quercus : Macedones ei glandem rotun-
 dam tribuunt . hæc nequãquam Vulgari Fago conueniunt , sed potius
 Farniæ in montibus altissimis ad naues quæsitæ . Quinto loco Naliphlios ,
 seu Salticortex additur , quæ etiam Recti cortex cognominata est ; glande
 post Latifoliam dulci , cuius postrema vtrinq̃ue lapidescunt vel in puta-
 mine , vel in carne , quod masculis tantum eius generis contingit , vt etiam
 Fago : crasso caudice , sed fungoso , & magna ex parte cauato , si crassus
 sit : hæc ædificiis minus utilis habetur : breui putrescit , vnde concava
 redditur . ideo sunt qui hanc solum corde carere volunt , & fulmine so-
 lam iaci , quãuis non altitudine excellat . Ad cremandum quoque , &
 ad Carbonem faciendum vitis obnoxia est ipsa & Latifolia : hanc puta-
 verim apud nos illud genus Farniæ esse , quod in maritimis prouenit :
 facie quidem parum discrepans : sed ligni asperitate multum Mace-
 dones autem Roboris quaterna genera faciunt , aliis nominibus , scilicet
 Etymodrym , seu Veriquercum , quæ glandem dulcem producit . Hæc
 cum Placidã eadem videtur esse , secundo loco Esculum , quæ glandem
 amaram fert , Latifoliam uidentur intelligere . Tertio Fagum , quæ ro-
 tundam fert glandem ; quæ Farnia est . Quarto Cerrum , quam quidam
 sterilem putant , alij fructum adeo uitiatum ferre , ut eum nullum ani-
 malium mandere possit , præterquam Sues , & hos cum alium nullum ha-
 bent , & caput magna ex parte tentari . materies quoque improba , & la-
 borata quidem omnino inutilis , rumpitur enim & cadit ; rudis autem
 melior , ob id sicca utuntur . carbō eius transilit & scintillat comodius
 in ærariis officinis : hæc autem Certo superius dicto satis conueniunt ,
 Reliquarum autem glãdiferarum , quæ perpetuo uirent , numerantur ab
 eodem Theophrasto species quinque scilicet . Illex , Smilax , Phellodrys
 apud Arcades uocata : Suber , Aquifolia : De Illice igitur inquit , folio
 Roboris est , uerum minori , aculeatoque : cortice leuiori , quàm Robur :
 Arbor ipsa magna assurgit modo Roboris , si locum & solum adipisca-

turidoneum : materies spissa robustaque radix alta admodum & multiplex : fructus glandosus , sed glans pusilla sero maturelcens , ideo uetere nouus occupat , unde bifera à nonnullis existimata est . Fert præter glandem granum quoddam puniceum , & uiscum atque Hyphear : montibus propria , nasci in planis nequit , quædam fructifera , quædam sterilis , ambæ tamen florescunt . Ex quibus significatur eam describere , quæ Coccum fert . De Smilace autem inquit apud Arcades vocari arborem Ilici similem : folio tamen non aculeato : sed molliori profundiorique , nec materie , ut illa solida , spissaque , sed soluta mollique in opere . Hæc apud nos Ilex vocatur . De Phœ^lodry quasi Suberis Quercu inquit inter Ilicem , & Robur esse , quædam Ilicem fæminam putant , qua pro Ilice vtuntur ad plaustra , vbi Ilex non prouenit : est mollior , & solutior Ilice , durior , & spissior Quercu : color ligni decorticati candidior Ilice , fuluioer Quercu : folio similis ambabus ; maiori quàm Ilex , minori quàm Quercus , fructum maiorem Ilice habet , minorem Quercu : Acylum vocant huius , & Ilicis fructum , Roboris autem glandem , medulla manifestior , quàm Ilex . Videtur his describere quam nos Suberellam vocamus . De Subere inquit arborem esse caudicosam , parum ramigeram , admodum proceram , auctu insignem , ligno robusto , cortice vnice crasso , quod distumpi solitum in fragmenta grandiora . Folia Fraxini crassa oblongiora perpetua , fructum glandosum assidue fert Aquifoliæ similem : detracto in orbem cortice meliorescit , triennio regignit , cortex scaber , carnosus , qui etiam viridis leuis est , tardissimo tempore germinare . Suber tractatu facilis mollisque est , & leuis , ex quo simulachra quondam fiebant , sed postea ex Palma : nam similiter leuis , & mollis , at minus rigida ; Videtur autem intelligere non ligni materiam , sed corticis , hic enim Suber proprie vocatur , ut etiam apud nos . De Aquifolia inquit montibus propriam esse , perpetue virentem , fructu Suberis græce Agrian vocat . Forte Ilicem fruticosam intelligit . Plinius autem plures adhuc species afferre videtur glandiferarum , cum Robur & Quercum non pro vno genere , ut Drys apud Theophrastum , sed pro duabus speciebus accipere videatur , quæ vbique vulgo nascuntur . Glans optima in Quercu atque grandissima , dulcissima , dulcior , & mollior fæminæ , maris spissior : lignum fortius habet & incorruptius ramosa & ipsa procerior tamen , & crassior caudice . Roboris autem glans parua est , fungosam carnem in Sue facit . Fert præter glandem plurima . Esculus non vbique nascitur Ioui sacra , Glans eius post Quercum cæteris præfertur , fungosam parit carnem . Cerrus in Italia quidem maiore ex parte nota est : glans tristis horrida echinato Calyce ceu Castaneæ , solidior carnem facit : sed duram . Latifoliæ ex argumento dictæ glandes maxime probantur proceritas magna , carbo viciosus , solum græcis utilis officinis , quia prætinus

extinguitur flatu desinente, plurimis scintillis. Gallam Hemeri similem sed leuiorem minus probatam; fert, & nigtam. Hemeris maximam fert glandem breuior in orbem comosa alisque ramorum crebro cauata: Gallam optimam perficiendis coriis aptissimam fert. Aegilops excelsissima incultis amica, Haliphleos dicta, cui crassissimus cortex atque caudex, & plerunque cauus fungosusque & cætera ex Theophrasto: omnia vero hæc desumpta videntur ex variis earundem appellationibus: nam Robur, Quercus, Hemeris aut eandem arborem significant, aut parum differentes: Aegilops, & Cerrus similiter conueniunt, sic Latifolia, & Esculus: Haliphleos autem apud eundem cum Cerro Arcadum eadem putatur. Circa reliquas autem glandiferas idem Plinius numerat, Ilicem, & Suber. Ilicis duo genera, quæ in Italia folio non multum distant ab Oleis. Smilaces à quibusdam Græcis dictæ in prouincijs Aquifoliæ. Vtriusque glans breuior, & gracilior, quam Homerus Acylon appellat, eoque nomine à glande distinguit. Masculas Ilices negant ferre. Ilex multas Roboris dotes solo prouocat Cocco; granum hoc primoque ceu spectes frutices paruos Aquifoliæ Ilicis, Quisquilium vocant: pensionem alteram tributi Pauperibus Hispaniæ donati: gignitur, & in Galatia, Africa, Pisidia, Cilicia, pessimum in Sardinia. Suber minima arbor glans pessima, rara, cortex tantum in fructu præcrassus acris nascens, atque etiam in denos pedes vndique explanatus: vsus eius ancoralibus maxime Nauium, piscantium tragulis, & cadorum obturamentis, præterea in hyberno calceatu fæminarum. sunt qui fæminam Ilicem vocant, atque vbi non nascitur Ilex pro ea Subere vtuntur in carpentariis præcipue fabricis vt circa Elem, & Lacedæmonem nec in Italia tota nascitur, aut in Gallia omnino, ex quibus colligitur, Ilicem Coccum ferentem non nasci in Italia, neque in Gallia: similem quidem paruis frutibus Ilicis Aquifoliæ: Coccus enim non in adulta arbore, sed in surculosis germinibus prouenit, vt etiam ex Dioscoride colligitur, qui fruticem paruum tradit Coccum ferentem, licet è Quercubus colligi in Cilicia asserat. Præterea Suber à Plinio accipi videtur eadem cum Phellodry Theophrasti, cum Suberi ea tribuat, quæ Phellodry Theophrastus. Tandem Ilicem Italicam Smilacem esse, similemque, in prouincijs Aquifoliam vocari, sed de glandiferis hæc satis.

C A P. I I I.

SEQVNTVR inter crustacea, quorum semina vndique vasculo integuntur, in quo genere duas tantum nouimus, Fagum scilicet, & Castanæam. Fagus in hispidis, non tamen pungentibus vasculis, fert duo, vel tria, ad summum quatuor semina, glandis parvæ magnitudi-

rudine, oblonga, triangula, dulciora glande; folia breuiora quam Castaneæ, minusque serrata: Arbor excelsa, caudice crassissimo, non nisi in Alpium iugis proueniens: cortex subalbidus, læuis, materies robusta, rufescens, expetitur ad arcas, & tabulas, quibus libri integuntur: Plinius inquit Fagi glans nucleis similis, Muribus, & Gliribus, & Turdis gratissima, triangula cute includitur: folium tenue ac læuissimum, Populo simile, celestime flauescens, & media parte plerumque: gignens superne paruulam baccam viridē, cacumine aculeatam. Cortex utilis ad facienda vasa, & corbos, & prætexta tuguriorum. conscribitur recens incisus literis, vnde religiosus habitus, in quibusdam sacris, sed non durat arbor ipsa. Hæc nostræ conueniunt. Pandectarius Ornum vocat inter glandiferas ipsam Fagum intelligens. Apud Theophrastum Scissima ut Theodorus vertit grece Oxya vocatur in agro Latino mirabilis; nasci tanta latitudine cæditur, ut pro carina Etruscis nauibus possit sufficere. simplex genere est erecta, læuis, enodis, crassitudine, & altitudine æqualis ferme Abieti, cui, & in cæteris non absimilis: nam lignum coloratum, robustum, neruatumque, cortex læuis, & crassus: folium difficile ad findendum (sic enim verbum: *διχῆς* interpretor non bifidum ut Theodorus) oblongius quam Pyro, extremo aculeatum, hoc Plinius de parua bacca affirmat, quæ in medio folio plerumque gignitur; nam hæc in extremo aculeata est, ut patet in nostra Fago; radices nec multæ nec altę descendentes, fructus læuis, glandeus in calyce Echinata, placida tamen, & læui, non hispida ut Castaneę, similis tamen illi dulcedine atque succo: nascitur & in montibus candida materie, quę ad multa perutilis, ad carpenta, lectos, subscilia, mensas, & nauigea: campestris nigra, ad eadem minus utilis, fructum tamen similem ferunt. Hæc omnia nostræ Fago conueniunt, sed campestris adhuc nobis non visa est.

C A P. I I I I.

CASTANEA in echinato vasculo ternā semina continet, multo maiora glande, in latitudinem magis quam in longitudinem aucta, inuicem farcta: Quercum medium ut plurimum grandius: præstant dulcedine hominum eibis expetite multis modis. Folia trium digitorum latitudine, multo longiora, serrata, tenuia, transuersis multis venis ex dorso: arbor procera, amans frigora, & Aquilonios tractus in montibus: cortex læuis, maculosus, subniger: materies robusta non sentiens putredinem, in ignem multum crepitar, carbones statim extinguuntur, his ferrarij libenter vtuntur. Differunt magnitudine, & paruitate fructus, item figura, cum quædam in ventrem magis crescant, quędam in longitudinem, sapore quoque: nam ob id etiam syluestres quędam

dami vocantur, quedam domesticę gustu gratiores. Traduntur Castaneę Equinę Constantinopoli, de quibus in Glando vnguentaria dicemus. Apud Theophrastum Iouis glans, & nux Castanea vocatur inter mansuescentes. Sylvestris frigoris cupida, & montana nasci in planis nequit. Amentum fert: germinat ineunte Vere: fructum reddit Autumno circa Virgiliarum occasum. Quę omnia nostris Castaneis respondent. Hanc eandem videtur alibi intelligere sub nomine Nucis Euboicę, quam Theodorus aliquando Juglandem vertit, materię perpetua, nam in aqua nequaquam putrescit: frangi se sonitu p̄nunciat, vt p̄sentire homines possint ponderum, quę sustinentur ruinas: expetitur enim in opere tectorio. Carbonis ~~ex ea~~ molliores expetuntur ferreis metallis: Euboicum idest eius fructus crusta obductum est, vt glans. Plinius nuces inquit vocamus, & castaneas quamquam accommodatiores glandium generi, armatum iis echinato calyce vallum, quod incoatum glandibus trini partus in quibusdam ex vno calyce, cortexque lentus, membrana corpori proxima saporem infestat, ni detrahatur, Torrens has in cibis gratius: Molutura quandam panis imaginem p̄stant. & Sardibus primum prouenere, vnde Sordiani balani, idest glandes dicte. Nunc plura genera, Tarentinę figura planę faciles nec operoso sunt cibo: at purgatu difficilior, rotundior, quę Balanitis vocatur: purgabilis maxime & sponte proficiens Salaria pura, & plana est: Corelliana laudatior ab equite Romano facta, dum suomet furculo infereret: Meterana ex ea facta in serendo rubenti cortice: populares triangule, & nigra: quę Cottinę vocantur inferiores, laudatissimę in Tarento, & Neapoli, cęterę suum pabulo gignuntur cortice in tra nucleos permeante: Huiusmodi hodie aliis nominibus, & si non omnia multa tamen habentur.

C A P. V.

QUAB autem in genere p̄dicto ossco cortice integuntur pro flore Amentum ferentia duo tantum apud nos reperuntur Nux Juglans, & Auellana: vtraque solitatio in propriis calycibus semine. Videtur autem Auellana non multum discedere à Carpino & Alno, tum foliorum specie, tum fructu non vndique concluso. Juglans autem ad Fraxinum, & Acerem accedit magis: Nux Juglans arbor est ingens, equat Robora p̄cipue in planis, cortice albo & leui, materies densa, cor nigricat, pro lautioribus operibus expetitur, nam recipit nitorem: folia multipartita, bina in pediculi interuallis disposita trium digitorum latitudine oblongiora, odore graui, vmbra reddunt noxia: nam capitatis grauitatem faciunt p̄cipue sub ea dormientibus: fructus rotundus obductus vndique externo putamine carnosio viridi, qui non matu-

marefcatur, ſed perfecta nuce dehifcat, intra offeum corticem medulla dulcis, & pinguis continetur, vnde extrahi oleum queat; diſtincta in quatuor partes intercurſantibus lignoſis membranis, quod in nullis aliis ſeminibus reperitur. differunt magnitudine, & paruitate, & offis duritie: quæ inter eas purgari vix à putamine poſſunt, ſurdę vocantur. Theophrastus *Carya*, id eſt nux inquit, fert ſemen ligno obductum, carnoſum, pingue inter manſueſcentes, ſylueſtris eſt; nam montibus propria: germinat ineunte vere, fructificat Autumno, Amentum fert, germinat à latere tantum, deſinunt germina in vnicum folium, ex ea fiunt optimi ſomites, ſeminis ea pars germinat, quæ aduerſa eſt nexui vt in plerisque arboribus. Plinius nucem Iuglãdem inquit *Caryon* à grecis vocari ob capitis grauedinem, propter odoris grauitatem, nuptiis religioſas nuceſ ob ſimilitudinem cum fœtu multis modis munito; nam operimentum eſt puluinati cælycis, mox lignei putaminis: tinguntur externo cortice lanę, & ruſſatur capillus, vetuſtate pingueſcunt, putamina in binas carinas diuiduntur, nucleorumque quadripartita diſtinctio, lignea intercurſante membrana; quæ omnia nucibus noſtris quadrant.

C A P. VI.

N Vx Auellana arbor eſt fruticoſa, cortice ruſſo, exiguis maculis, materie candida, molli, folio integro lato, rotundo, ſerrato, hirsuto. fructus longe minor Iuglande rotundus, vel modice oblongus, exteriùs tegitur membranoso calyce diſſecto: intra offeum corticem continetur medulla dulcis. Theophrastus nucem Herculeam vocat; arbor, libenter in fruticem tranſit, quo modo melius, & copioſius fructificat. Folia inſecta: Iulum id eſt Amentum fert callo compactili: montibus magna ex parte prouenit, manſueſcit tamen, fructum meliorem, & folium, amplius ferens: in utroque genere quædam rotundam, quædam oblongam nucem ferunt. Vrbanaſ fructus candidior, in aquoſis frutificant melius. ſylueſtres tranſlatę manſueſcunt; Plinius Auellanas in nucum genere antea Abellinas vocabant; in Aſiam & Græciam è Ponto venere, ideo Ponticę nuceſ vocantur: haſ mollis protegit barba. putamini & Nucleis ſolida rotunditas ineſt. Eæ etiam torrentur, vmblicus illis in ventre medio. Arbor *Corylas* vocatur, conueniunt hæc omnia noſtris Auellanis.

C A P. VII.

S VNT præterea in noſtris Alpibus duę arbores Fago ſimiles: ſed materie candida, folio rugoſo, & circum minutiffime ſerrato, longiore quàm in Fago, & frequentioribus neruis, qui ex medio caſtarum

rum modo, recti producuntur: fructus utriusque valde exiguus: nam altera in cacuminibus racemulum densum fert, flavescentem ex folliculis quibusdam membranaceis oblongis constantem, in singulis autem folliculis, tanquam utriculis singula semina parua cartilagineo cortice, & candido obducta continentur. Altera autem non in folliculis, sed umbilicis foliaceis, singula aut bina semina fert maiuscula, & striata; utranque vulgo Carpinum vocant. Videtur Theophrastus Ostrym seu Ostriam appellasse marem, & feminam similem Scissimæ tam corpore quam cortice. Folia Piri sed multo longiora, & in acutum productiora, maioraque, multis nervis costarum modo ex medio prodeuntibus, alis rectis, & in longum productis, & crassitudinem habentibus: rugata, & circumtenuiter serrata; materiem duram, & exalbidam, fructum pusillum, oblongum hordeo similem, colore flauum, radices sublimes; amat hæc arbor aquas, & conualles: infelix, nam ea in domum illata mortis miseram inferri, & difficiles partus, si qui sunt, reddi tradunt. Plinius similem Fraxino facit cortice, & ramis, cætera autem ut Theophrastus. Sed Carpinus apud Plinium alia ab his est.

C A P. V I I I.

ALNUS vulgo Ontanum vocant, arbor iuxta aquas nascens, siue in montibus siue in planis, minor Carpino: sed latioribus foliis rotundioribusque: cortice subaspero, qui coriis atro colore tingendis expetitur: materie ruffa, quæ quamquam mollis fundamentis tamen expetitur, quia in aqua non putrescit. Hyeme fert Amentum Auellanæ modo, æstate autem, quæ in eo genere sterilis non est, racemulos fert squamosos, compactiles figura vuarum, qui nigrescunt Autumno, inter squamas reconduntur semina exigua & depressa in apicem desinentia. Theophrastus Clethram idest Alnum tradit in aquis tantum nascentem, alibi autem nullo modo, alicubi in aquis degere incipiti viti, & in montibus & in planis: quandam præterea sterilem, quandam fructiferam ambas autem florere: germinare statim post Fauonium, fructum ferre in Autumno, auctu facillimam, corpore recto, ligno molli, medullaque molli, ut virgæ graciliores totæ concuari possint: folio Piri, sed ampliori nervosiorique, cortice scabro intus ruffo, quo coria tinguntur. Radice summa, tenui nec maiore quam Laurus. Quamuis autem alicubi testetur quandam sterilem, & quandam semen ferre, vnigena tamen est natura: ex eodem enim semine tum fertilis, tum sterilis oritur, ut mas, & femina in animalibus, quæ tamen specie non differunt: appellantur præterea aliquando ab eodem Theophrasto communem loquendi usum sequente steriles cæ omnes, quæ fructum non conspicuum, aut inursem ferunt, ut Vlmus Ostrya, Alnus.

CAP. VIII.

VLMS arbor ingens in latitudinem magis, quàm in altitudinem funditur; provenit in collibus, & planis, quæritur ad vites sustinendas, cortice valde aspero, rimoso, & crasso; adeo ut ramuli nouelli, striati appareant extremis furculis tenuissimis, folio Carpini breviori magis rugoso, minus serrato, floret primo Vere ante foliorum exitum racematim circa ramulos: flos Persico similis, rubens, ex staminibus tantum constans, transit in foliaceum quiddam, vnguis magnitudine subrotundum, medio quodam ~~deorsum~~, in quo semen paruum continetur; de pressum, & oblongum, quod mense Martio perficitur, antequam folia omnino exeant. Vesicas præterea fert in æstate, in quibus humor continetur, qui concrevit ingummi: in iisdem animalia culicibus similia reperiuntur, vtilis tum vesicæ tum humor contentus ad puerorum ramices cataplasmates; glutinant enim, & astringunt. Alterum genus habetur cortice lævi, ruffo, vel cinereo, & maculoso, quod in altitudinem ingentem adolescit, in utroque genere quædam steriles omnino reperiuntur. Theophrastus, Pteleam græce vocat, cuius genera duo tradit, montanam, & campestrem: montanam grandiorem; alteram fruticosam magis: vtranque tamen arborem amplitudine & altitudine præstantem: folium indivisum; læviter circum serratum oblongius, quàm Piro, scabrum: materiem flauam, robustam, nernatam, de formem; nam tota cor esse videtur, rigorem seruat, ut non peruertatur; sterilis putatur, coniciunt tamen semen ferre, quia in loca proxima nascitur, ex semine scilicet flatibus delato: Gummam in peciolis gignit seu folliculis, in quibus & animalia ficariis culicibus valde noxia oriuntur: vuas, & amenta fert in Autumno peculiaria multa minuta, & nigra, amat lucos, & aquas, Plinius in Italia quatuor numerat, Albineas excelsissimas, quæ non ferunt samora, quo nomine Vlmi semen intelligitur, Quamuis alij etiam Albineas illud ferre testentur; Alterum Gallicas, Tertium Nostrates densiore folio; & ab eodem pediculo numerosiore, Quartum Sylvestre: quæ autem Amentum ferat, & vuas non dum vidimus, ut suspicari liceat, ne cum Vlmi genere comprehendant Carpinum vtranque, aut Alnum, Tiliamq; appellatam, quasi Pteleam.

CAP. X.

TILIA arbor in Alpibus tantum proveniens, Alno similis, sed foliis in acutum desinentibus, ac iuxta pediculum recurvis, serratisque, & similiter rugosis, fructus minor quàm Alni, striatis, se
min

mina inter squamas continens depresso : materies alba , aut flavescent , mollis , quam Cerdones expetunt , vt super illam coria incidant , quia minimè aciem cultri hebetat . Theophrastus Phyliram appellat marem , & femina : sed distantes inter se , tum materia , tum totius corporis forma . Mas sterilis nullo flore cui materies dura , flaua , magis olida , & dēsior , cortice crassiori , qui detractus inflexibilis propter duritiem est : Fœmina fructifera , odoratiore ligno ; candidiori cortice , & magis flexibili , ex quo cunas , & funes faciunt : floret cum vrbanis , flos caliculaeus iuxta ligni peciolum Amentum futurum , virens quamdiu clausus est , apertus autem flavescit . fructus orbiculatus , oblongus fabæ magnitudine , similis Hæderæ acino , quæ cum perfectus est , angulis quinque distinguitur , veluti neruis eminentibus , & in acutum coheuntibus . cum scabitur , parua quædam , & tenuia semina emittit quanta Atriplicis , ingu stabilis , folia dulcia , & suauia , vt cortex quoque , Hæderæ figura , sed in angulum acutiorem , & longius productum , rotundata , & iuxta pediculum magis curuata , crispa in orbem , & serrata : lignum molle ; exigua medulla , rarum , & solutum , flexibile , sed aciem ferri hebetat maximè , quod tribuitur caliditati , descriptio igitur Philydæ fœminæ , nostræ Tiliæ conuenit ; licet Cerdones oppositum experiantur in coriis incidendis ; nisi enim acies adigatur in carnem Tiliæ , minime hebetatur : ob mollitudinem autem , & naturam eius flexibilem cultro cedit , ideo non retundit ; quia non scinditur . Maris autem cum non describantur folia difficile fuerit coniectari , quam arborem eo nomine significauerit : nam ex toto diuersa ponitur , vt etiam Plinius testatur ; differunt , inquit omnimodo Tilia mas , & fœmina ; nam maris materies dura , ruffiorque , & nodosa , & odoratio , Quod Theophrastus οξωδότηρον : id est olidius vocat , cortex quoque crassior , ac detractus , inflexibilis , nec semen fert aut florem , vt fœmina , quæ crassior arbore , & quæ sequuntur . Quid , si dicamus intelligi lignum putridum Vulgo vocatum , à nobis alibi describendum , quæ non multum à Dioscoridis Phyllirea distat ? nam hæc longe tenuior est Tilia , lignum habet sætens , flauum , ac durum , & corticem inflexibilem , ceterasque conditiones dictas ; perpetue quoque viret , vt simpliciter de Phyllirea testatur Theophrastus : quod cum nostræ Tiliæ non conueniat , quæ femina est , intelligendum est de mare ; Quamquam autem aliquæ ex his fructum ferant , & florem nõ alterius speciei sunt cum iis , quæ steriles sunt , vt in aliis multis notatum est .

C A P . X I .

PLATANVS tantumdem videtur à genere Roboris discedere , quantum à Castanea & Fago recedit Carpinus , & Alnus , & illi congeneres arbores ; vt enim ille fructum magnitudine conspicuum fati-

F tis

tis, eumque rariorem ferunt, sic hæc pusillum admodum, & in suis racemulis frequentem. Est igitur Platanus ingens arbor specie Quercus; ramis in latitudinem sparsis; cortice similiter crasso & rimoso; materie lenta; folia latiora multo, quam Quercus; angulis paucioribus longioribusque ad similitudinem palmæ manus ex longo pediculo pendentia, quæ etiam siccata diutius seruantur in arbore, vt in genere Roboris: semina pusilla, oblonga, effigie glandis, in tenuissimum apicem desinentia, inuicem facta in rotundis racemulis, pilularum modo, media quadam stipante lanugine. Platani pilulas vocat Dioscorides, Theophrastus arborem palustrem esse inquit raram in Italia, radices ei longas & multas tribuit, vt compertæ sint aliquando circa aqueductum, triginta trium cubitorum longitudine; Folia ampla propendentia, & tremula, quæ alibi ob naturam loci sunt perpetua, quamuis ex propria natura decidua sint: semen manifestum est, ex quo gignitur, licet pulcherrime ex auulsiõne proueniat: germinat paulo tardius, quam Populus; materies lenta & humidior. Plinius propter umbram tantum expeiri Platanum scribit, & eius gratia in Italiam fuisse transportatam.

C A P. X I I.

ACER arbor est in montibus tantum proueniens; cortice scabro materie ruffa; ad multa opera percommoda, quæ Torno fiunt: folia sunt lata in angulos desinentia, vt Platani longissimo pediculo; fructus oblongus paruus, ex paruo racemulo pendens, geminus in geminas membranaceas linguas desinens, similitudine quadam forficis. Opulus autem illi similis etiam in plana descendit; cortice scabriore, vt Ulmus; materie candida: foliis minoribus: sed similiter angulatis; fructu quoque simili, sed ligulis in diuersa tendentibus non vt Acceri iuxta productis; expeitur hæc arbor maxime ad Vites sustinendas, vt Ulmus. Theophrastus videtur vtrasque Sphendamnon, quam Latino Acerem vocant, appellasse, cum inquit duo eius genera esse, Zygiam, quam Plinius Carpinum Latine appellari testatur, quem sequitur Theodorus; Alteram nomine generis Acerem, quam alij Glinon & vt Theodorus vertit Plinium secutus, Gallicam; Carpinum in montibus tantum nasci; materie flaua, & crispa, & solida, qua ad opera lautiora vtuntur; hanc hodie Acerem vocamus; Gallicam autem etiam in planis prouenire; materie candida, neruata, rariore & minus crispa, marique materiem crispiolem esse atque contortam, & in planis potius eam nasci: germinareq; maturius: hanc nos Opulum vocamus, cuius mas fuerit, quæ sterilis; vtrique folia tribuuntur Theophrastus ampla, diuuriis Platanti tenfa: sed tenuiora & minus carnosã, & molliora & longiora, patris autem

tem folij scissæ in acutum tendunt, scissuris non ad medium vsque, vt in Platane p̄ouenientibus, at cacuminibus distantibus magis, neque pro magnitudine multis neruis constât, quæ notæ ob deprauiatum codicem, ignotribuuntur errore manifesto; corticem præterea esse paulo asperiorẽ Tilia, subliuidum, crassum, & Picea magis vstibilem, flexibilemque: Radices paucas, & summa tellure magna ex parte intortas habent tum candida, tum flaua: Rignis potissimum nascitur, inuentuque rara est, florem nesciri, fructum esse non valde oblongum, Paliuro similem, longiorem tamen. Tradi ab aliis tertium quoddam genus, quod Clinotrochon, quasi lecti rotarium appellant. Plinius quoddam genus Flauis esse crispo macularum discursu, quod ~~est~~ excellentior fuit, à similitudine caudæ pauonum nomen accepit in Istria Rethiaque præcipuum.

C A P. X I I I.

FRAXINVS arbor est in incultis magis proueniens, cum tamen alicubi colatur ad Vites sustinendas, vt Opulus, & Ulmus in Umbria: simplex assurgit, erecta ad multam altitudinem, hastis fabricandis vtilissima: folia non secundum partem scissa, vt in Acere, sed ex toto, vt ex vno pediculo plura coniugatim prodire videantur, longis intervallis in acutum desinentia, leuia, & leuiter ferrata: fructus Aceri similis, sed copiosior, & minor in summis ramulis, neque coniugatim, sed sparsim è comis propendet, desinens in tenuiorem, & oblongiorem ligulam; vnde lingua Auis à Medicis appellatur, cuius medulla ad Venerem stimulam laudatur à Serapione, & Auicenna. Theophrastus duo genera tradit Meliam scilicet, & Bumeliam vocans, idest Fraxinum, & Bubalam Fraxinum, seu magnam Fraxinum: hanc excelsam, & proceram: lignum candidum, crassiuenum, neruatum, mollius, enodius, & crispus: in locis concauis, & madidis prouenire. Alteram humiliorem, scabriorem: duriore ligno, & flauiore: in siccis, & saxosis ortam: vtriq; folia laurinis similia, acutiora, coniugatim exeuntia ex vno pediculo: in maiori quidem longo intervallo disposita, & pluribus coniugationibus, vt in Sorbo, longiora, & angustiora: in minori autem breuiora intervalla, & pauciores foliorum coniugationes traduntur: fructus minutus, nucosus, idest, medullam continens, vt Amygdala, gustu subamarum. Præter fructum alia quædam ferunt, vt Mulcos in globum coactos specie pilorum Platani, & alta quædam implicamina. Plinius Fraxino tribuit, quæ potius à Theophrasto Taxo tribuuntur, quæ Melos græce dicitur, non Melia; vt illud: in Ida esse adeo Cedro similem, vt fallacementes cortice ablato, & folia esse iumentis mortifera, cæteris fuminantibus innocua. Dioscorides ligni scobem potu letalem

credi tradit; cum tamen sint, qui eius decocto vtantur vice ligni Guaiaci felici successu. Eius cortex internus aquam, in qua maduerit, cæruleam reddit, quam apponunt gallinis, cum morbis vexantur. Exhibent quidam eius corticis decoctum ad lienes extenuandos. Ex hoc genere forte fuerit lignum in noua Hispania repertum, cuius ramenta in aqua post horæ dimidium cæruleum elegantissimum reddunt, cum ipsa candida sint: Vtuntur aqua prædicta in potu quotidiano vsu cum vino ad Renum morbos, Vrinæ difficultatem, & Ischiadicos. Columella inter Fraxini genera Ornum vocat arborem proceram: caudice tereti: leui cortice; esse autem syluestrem Fraxinum. Hodie in Calabria Ornum intelligunt eam, quæ in siccis & ~~leuibus~~ nascitur, scilicet Meliam; Fraxinum autem eam, quæ depressis & madidis nascitur, id est, Bumeliam. At Hermolaus Ornum à quibusdam interpretari scribit, quæ Oxya dicitur à Theophrasto: nam Mattheus Syluaticus Ornum inquit glandiferam esse Quercui similem, sterilem: videtur autem intelligere nostram Fagum, quam Oxyam apud Theophrastum esse diximus. Repertur quidem Orni mentio apud Plinium inter arbores, quæ amant montes; descendunt tamen in plana; nec tamen cum Fraxino coniungit; nam interponit Acerem. Fraxinum, & Ornum solas Mannam ferre testatur in Calabria circa Canis ortum, cuius est vsus in tota Italia ad aluum lenientiam dissolutæ iure, aut sero pondere vnciarum duarum, aut trium; mirrissimum enim est medicamentum solum tenues humores educens: Sunt autem micæ quædam candidæ, aut flauescentes, pingues, sapore mellis. Eius differentiæ sunt; nam quædam minutioribus micis constat, quam Mannam foliorum vocant; quia ex foliis colligatur, quæ magis probatur: altera crassioribus, quam Mannam corporis appellant; quia ex ramis tanquam ex corpore arboris habeant: & hæc aut sponte, aut vulnerato cortice; nam ex vulnere primo exit liquor turbidus, nauseosus cum quadam amaritudine; postea emanat purior, quamuis glebis grandioribus. Probatur pinguis, & quadantenus translucida Mastichæ quam simillima: Improbatur arida, & cinerei coloris: Item sapor optimæ suavis cum dulcedine modice linguam mordens; quæ enim morfu caret, euanida est; & quæ nauseosa, est impura, aut adulterata; aut Senæ infusione, aut addito ScamONIO. Fertur aliquando & ex Syria longe candidior Italica, cuius Mastichina vocatur, quæ translucida Mastichæ similis, paruis granulis, efficacior Italica: Bombicina autem minimè translucida, crassioribus micis Gossipij. Putant hanc Saccharo adulteratam esse; sed dentibus deprehenderetur; Saccharum enim sub dentibus crepitat, Manna autem mollis est. Colligitur aliquando & apud nos in Apennino diebus canicularibus & serenis promiscue in pluribus arboribus, sed præcipue in Quercu, & Salice, nunc concreta similis Calabrensi,

nunc

nunc liquidiſſor melli ſimilis . A Græcis Aeromeli vocatur, quali mel aereum, de quo Galenus in alimentis, vbi de melle agit, Mel roſcidum ſiue aereum inquit eſſe, quod in plantarum foliis aliquando per æſtatem cõſiligitur rori ſimile; copioſum verò eſſe in monte Libano Syriæ; colligi autem decuſſis arboribus in ſubiectas pelles ſtratas . Et Theophrastus Roboris dotes recensens inquit : Nascitur vel hic melleus humor cælo cadens, nec aliis magis frondibus inherens. Meminit & Plinius eiſdem; ſcribit enim mel ex aere venire præcipue ipſo Syrio explendefcente, nec ante Vergiliarum exortum, ſublucanis temporibus; itaq; ſiquis eo tempore matutino ſub dio fuerit, ſentiet veſtes & capillum concretum eo liquore, & arborum folia melle roſcida inueniet. Cæleſtem verò eius naturam eſſe; præſertim ſi purus, & ſyncerus, vt deſluit, haberetur, & non diuerſarum plantarum; ac terræ halitu fordeſceret; donum enim cæleſte, & quali diuinum Nectar malis mortalium à morte reuocandis. Si poſt ortum ſyderum nobiliſſum, aut Arcus cæleſtis non ſequantur imbres; ſed ros coquat̃ur radiis Solis, medicamenta non mella gigni, oculis, vlceribus, internisq; viſceribus dona cæleſtia . Si verò ſeruetur hoc Syrio oriente, & caſu contingat, vt eodem die Venus, aut Iuppiter, aut Mercurius exoriatur, non eſſe aliam eius ſuauitatem, vſumq; quam diuini Nectaris. Hęc Plinius. Putauit Hermolaus apud Dioſcoridem Elçomeli ob nominis affinitatem idem eſſe quod Aeromeli; pingue quoddam è caudice arborum manans, craſſius melle, ſapore dolci in Syria Palmyris : Nam, vt Galenus Elçomelitis non meminit, ſic Dioſcorides Aereomelitis : vtriq; præterea tribuitur vis purgandi bilem & cruditates . Sed de Elçomelite noſtram ſententiam alibi explicauimus . Arabes Mannam vocant & Tereniabin; quamquam apud Serapionemq; diſſerere videantur hæ voces inter ſe, cum in diuerſis locis agat de Manna, & Tereniabin interpretantem Mannam eam, quæ concreta eſt in grummos; Tereniabin autem eam, quæ melli ſit ſimilis . Meſues tamen & Auicenna nomine Mannæ quodcunq; genus intelligunt; tradunt enim Mannæ eadem, quæ Serapio Tereniabin; neque ea diſtinctio ſatis congruit ſententiæ Serapionis, vt Tereniabin ſit ſubſtantia liquida, Manna autem concreta; nam de Tereniabin ſcribit, eſt ros, qui è cælo cadit melli in granula concreto ſimilis, vocantq; id Mel roſcidum, ſiue aereum, & quæ ſequuntur . ſed hæc parui momenti ſunt, illud potius diſquirendum videtur, vtrum Manna, qua vtimur, ſit inter genera mellis aerei, an proprius ſuccus Fraxini & Orni, vt contendere nituntur quidam ex Recentioribus; quoniam ros promiſcue ſuper omnes plantas, lapides, & terram decidit; at Manna Calabriensis ſolum in Ornis & Fraxinis reperitur, idque non in omnibus, ſed quibuſdam. Præterea ros non emanat ex vulnere arboris, ut Manna ea, ſed exterius ex aere adhæret; nam factò experimento

rimento linteo scilicet arbori super extenso, quod rorem cadentem exciperet; reperta nihilominus Manna ex arbore emanans; nulla autem in linteo. Tandem multum differre à Manna prædicta roris concretionem in mellis substantiam; ros enim frigore noctis concrefcit, Sol autem aduentante, aut alia caliditate soluitur, vt putant; Manna autem nostra, vt succus concrefcit à calido & sicco; meridie enim colligunt magis densatam: hæc & alia huiusmodi sunt, quibus Manna nostra à genere mellis aerei, & Manna Arabum explodunt, ac Fraxini & Orni propriam quandam lachrymam censent. At hoc modò cauillari etiam de Quercu licebit, cuius foliis maxime insidet mel aereum; sic enim ros non magis super vnã plantam quam alias decidit, cur maxime hoc genus reperitur in Quercu? Quod si id tribuatur naturæ Quercus, vt liquorem illum cœlestem conseruet; aliæ autem plantæ magis & minus absumant; cur eadem non liceat de Fraxinis & Ornis assignare? Quum enim intime hauriant hunc rorem, totum autem non absumant in nutrimentum aut ob multitudinem, aut ob aliam causam, necesse est, vt reliquum tanquam excrementum expuant, alteratum tamen, & magis addensatum quam in Quercu ob aliquam eius concoctionem; ob id non in foliis solum reperitur, vt in multis alijs arboribus, sed vndique ex intimis corporis exit. In foliis autem Quercus maxime reperiri melleum liquorem dicemus; quia eã arbor minime omnium bibit eius humorem; idcirco defluit mellea substantia ex iis, non multum addensata, & Sole aduentante facile euanescit, vt contingit substantiæ aeræ facile in spiritum ressolubili. In quibus autem paucissima, aut nulla reperitur huiusmodi concretio, cum tamen locus eo humore scateat, vt quibusdam Ornis & Fraxinis contingere aiunt, absumitur auidius ab illis huiusmodi humor in earum nutrimentum; ideo nec ros liquidus permanet in foliis, nec expuitur addensatus: Neque illud omnino verum à frigore noctis addensari rorem in melleam substantiam, vt modò concrefcit ad similitudinem pruinæ ob vehemētiorem frigiditatem, modò in liquidiorẽ substantiam à minori frigiditate ad roris similitudinem; non enim hæc corpora aquea tantum sunt, vt ros & pruina, sed terram habent aeri mixtam, vt tradit Aristoteles. 4. Meteor. cap. 7. de melle; nam & mel, quod apes condunt in suis alucolis, ex huiusmodi rore constat, quod super diuersas plantas colligitur, non sucatur earum, neque fructus; neque pars, sed eiusdem est cum rore generis, vt testatur Gal. 3. de Alim. facult. c. 39. non tamen omnino ros, simplex scilicet aqua; sed ob æstiuam caliditatem terræ in halitum digestæ commixta, & incrassata magis & minus in melleam substantiam. Aëget tamen halitus aqueus frigiditate noctis, vt constat, simplex quidem in rorem & pruinam, commixtus autem in melleam substantiam, quæ non amplius à solo calido liqueatur, sed ab humido,

humido, vitales: Aliqua tamen ex parte à calido sicco liquari huiusmodi corpora, quatenus à frigore condensata sunt, non est absurdum, ut contingit Nitro, Alumini, Calcantho, Saccaro; in igne enim prius liquefcunt, deinde siccantur: humido autem frigido, id est, aqueo omnia hæc corpora soluuntur, non calido, quale est oleum. Sed hæc fusius quam pro nostro instituto dicta sufficiant. Apud Indos plura sunt genera Mannæ, quæ nequaquam feruntur ad nos: quandam tradunt ex arboribus distillantem roris modo, vtribus collectam, sapore faui mellis, quam Siracost vocant: Alteram granulis Coriandri similibus addensatam, colore ruffo, quam ex capitibus Cardui cuiusdam decutiunt, Terreniabin vocant: Tertiam grandioribus glebis, ut plurimum foliis admixtam similem Calabriensi, quam magnificiunt: Quartam mellis albi purgari similitudine, quæ cito corrumpitur, nisi vasis vitreis condatur, quibus ea gens caret.

C A P. X I I I.

QUAE autem pericarpium ferunt, seminis cordo exterius vergente, aliæ quidem florem in summo fructu gestant; aliæ verò eundem in sede fructus habent: Explicemus autem prius, quæ vnicum in hoc genere semen ferunt, quarum plurimæ florem inferius sedentem habent. Quamuis inter has quædam ambigant cum iis, quæ pericarpio carent, ut Amygdala, quæ partim inter Nuces reposita est apud antiquos; quia osseo cortice constat, medulla interna ad cibos utilis; partim verò ad hoc genus, de quo agimus, reducenda videtur ob similitudinem floris; & germinandi modum. Amygdala igitur arbor est mediocris; cortice nigro, & aspero; foliis angustis, digitali latitudine, longis, serratisq;. Floret prima inter vrbanas, non dum exacta hyeme, ante quam folia edat. Flos candidus; vel modice ex candido rubens. Fructus oblongus, depressus, minor Nuce, cute intectus hirsuta: osseum putamen læue est: intus medulla dulcis; in quibusdam amarescit, vetustate pinguescit; vnde oleum extrahitur: totus fructus tenellus, ante quam os induruerit, cibus gratus est, subacidus: laudantur in hunc usum, qui lanugine carent, & grandiores sunt: huius gratia inserere solent super Prunum. Theophrastus sparsim scribit radicem quæ ex medio prægratam esse, & alto dimissam cito germinare; tarde folia amittere: semen ligno obductum, succo pingui: florem foliatum, quarundam subrufum; fructificare ex annotinis furculis: feri posse auulsione; ex semine degenerare tum sapore, tum duritie; cultu mitescere; lachrymam fluentem diutius ferendo paxillo adacto, & fructus melius retinere ea cucurbitaceis: seminis ea pars germinat, quæ aduersa est nexui, quæ omnia

in nostris Amygdalis reperiuntur. Plinius Amygdalam quendam Nuce-
ces græcas vocatas fuisse Catonis ætate; vnde suspicatum tunc temporis
in Italia non fuisse: Juglandibus similes externo & secundo patamine;
nucleo dissimili latitudine, & acriore callo: prima omnium flores men-
se Ianuatio, Martio poma fert matura, id est, esui apta.

C A P. X V.

PRUNUS. arbor mediocris est: cortice fusco, scabro: materie fra-
gili; subrussa: fert gummi: folia duorum aut trium digitorum
latitudine, paulo oblongiora: Iustus sinuata: floret in annotinis
germinibus: flos candidus, foliatus; fructus suavis tum recens, tum
exiccatus: pericarpij pulpa succosa, tenui tunica obducta: differet ma-
gnitudine, figura, colore, ac saporis bonitate; nam rotundorum qui-
dam Mali amplitudine, flauis, dulces, odorati, qui primo maturantur;
cognominantur autem à Malis: his minores, & austeriores, qui Augusto
maturantur, Pruna Augustana vocata, & Albanula inter præciosas; alia
nigra, duriore carne, sed gratissimo sapore; vulgo Pernicon cognomi-
nant: grandiora iis sunt Massimiana, ac succi bonitate præcellunt: si-
mili specie constant alia quædam, vt etiam fallant, sed in suauitate saporis
quam primum discernuntur, vt quæ Asinaria, & quæ Gubia alicubi
vocantur ingustabilia: paulo minora iis & oblongiora Viridacea, sic ap-
pellata; quia dulcia sunt ante perfectam maturitatem, dum adhuc viri-
dia sunt; hæc maturitate perfecta ad ruffum tendunt, sed dulcedine mi-
nus grata: Alia in longitudinem extenuantur iuxta pediculum, vt Da-
mascena colore flauo; Catelana colore subuiridi; alia colore nigro:
multæ alia sunt inexplicabiles differentiæ, vario cultu, & studio inseren-
di inuentæ. Est & sylvestris Prunus, prunula ferens vulgo appellata;
spinosis ramis; breuior; fruticosa, baccas potius quam poma fert, ro-
tundas, nigras, sapore valde acerbo, cuius carne Medici pro Acacia vtun-
tur. Peculiare in fructu Pruni, quod deflorescens, si multi imbres con-
tigerit, conuertitur in oblongum quoddam corpus inane, quos Turcas
vocant, semen omnibus intra osseum corticem continetur, depressum,
læue, vt in Amygdala; sed minus, licet totus fructus sæpe maior sit, Græ-
ci Coccimeleam vocant, de qua Theophrastus inquit; corpore paruam
esse; modica radice sustentari: Illi tamen altissimam radicem inquirunt,
sed numerosam; diutius viuere, & contumacem emori: lachrymam gi-
gnere: folium Arbuto simile; succo ex carne & neruo constantem suc-
co diluto; semen contineri intra nucleum & carnem: Florem foliatum
super fructum insidentem. peculiare, fructum in pappum perire, quod
in nulla alia arbore visum est; quæ omnia Prunis nostris conueniunt, si
pappus

Pappus hic non lanuginem, sed inane corpus significet; quem diximus Turcam vocari: Plinius ingentem Prunorum turbam esse tradit; Hordearium, quod cum Hordeo maturatur; Asininum à vilitate cognominatum serius, & maius, vtrunque versicolori nigro candicans; esse & nigra laudatiora; cerina; atque purpurea: Armeniaca sola etiam odore commendata; Nucipruna Nucibus insita; insita quoque Malis Malina, Amygdalis Amygdalina, quibus intus in ligno Amygdalæ nucleus est; Persica alia ex Perside aduecta; Damascena à Syriæ Damasco, & tandem syluestria vbiq; nascuntur; asseruari in cadis condita vsque ad alia nascentia, vt de Vua fit in Autumno Nucipruna, Persica, Cerina, & syluestria, reliqua fugacia esse: sed Prunis innumerat Persica & Armenica, & Mixas, & Perseam, quæ differentias habent manifestas valde à Prunis differentes, vt mox patebit.

C A P. X V I.

AR M E N I A C A arbor Pruni magnitudine; cortice subrufo; foliis Pruni mollioribus; fructus rotundus, cute subaspera, in maturitate aureus, odoratus, ex acido dulcis, intra pericarpium nux continetur subrotunda, leuis, & intus nucleus Amygdala breuior, suavis, qui in eo genere maior est. vulgo Baracocca vocantur, vterq; inter præcoces: Dioscorides inter Mala numerat Armeniaca, à Romanis Præcocia appellata, Plinius Præcocia inter Persica recenser.

C A P. X V I I.

PE R S I C A parua arbor est; citissime omnium senescens; cortice Armeniacæ; foliis Amygdalæ, paulo latioribus serratis; flos roseus; fructus rotundus Mali amplitudine, lanuginosus; odoratus; caro fissilis inneruos, suauissima: osseum putamen, asperum, subrotundum; nucleus amarus; amara & folia, & flores. Eius genera plura; quædam os habent à pericarpio explicabile; quædam id pertinaciter hærens, quod genus duracinum appellatur: figura quoque differunt; nam quædam orbiculata rimula quadam à latere: quædam in rotunditate oblonga, quod genus Cariota cognominatur; colore alia candicans; alia modico rubore aspersa sunt, præcipue qua Solem spectant, & intus in ossis contactu; alia Buxea ex toto, quæ à Cotoneis cognominata omnium tardissime maturantur; quædam enim præcocia sunt, insita super Amygdalam Nucipersica vocant, nucleo etiam grato. Dioscorides inter Mala recenser Persica, Plinius Persicorum palmam tribuit Dutacinis, & alia cognomine Gallica, & Asiatica, quæ post Autumnum ma-

urantur, præcocia ætate, Supernatia è Sabinis veniunt, Popularia vndique, pomum innocuum expetitur Aegris, sed omnium fugatissimum, longissima enim decerptio bidui mora est, cogitque se venundari, ex quibus significatur aliud esse Persicorum genus, quod recensuit inter Luna, quæ cadis condita asseruantur, Græci quidam Rhodacena appellant, forte à roseo floris colore.

C A P. X V I I I.

MΥΧΑ apud Plinium arbor est in Damasco popularis, quæ & cœpit Romæ nasci in Sorbis: ex Myxis in Aegypto vina fiunt, quidam rubescentes, quibus Persea similis est. Paulus Aegineta fructum ferè minorem Prunis, sed facultate consimilem; quidam Galeno putant Serica: Serapio Sebesten vocat, fructum in Arabia plantæ ferè arborentis; cortice albo; ramis virentibus: folio rotundo, amplo; fructus Auellanæ nucis magnitudine; in racemo dulcis, dum maturefcit, potissimum pallefcens, candido lentore plenus, cum interiore nucleo quasi Olyuæ siccatur. Afferuntur hodie fructus sub eo nomine ad alium purgandam, ex cuius lentore viscum fieri tradunt, quod Venetiis Alexandrinum vocant; similes sunt paruis Prunis exsiccatis, quibus adhæret paruus umbilicus membranaceus; intra pericarpium os durum continetur, modice depresso, in quibusdam triangulum aspersiusculum; intra os seminis medulla parua continetur.

C A P. X I X.

PΕΡΣΕΑ apud Plinium arbor est in Perside venenata, translata in Aegyptum mitigata est: eius fructus Myxis rubescentibus similis est; nec extra Orientem nasci voluit; semper folia habet, & poma subnascentibus aliis. Theophrastus describit; aspectu magnam, formosamq; Piro similem folio, flore, ramo, & tota figura, sed folio perpetuo: fructum abunde parit, & omni tempore perficit, nam nouus anniculum semper occupat, magnitudine Piri, figura oblongus Amygdalæ modo, colore herbaceo; nucem intus habet, vt Prunus, longe minorem, & molliorem; carnem vehementer dulcem, suauem, concoctus facilem; nam etiam si nimium comedatur, nihil nocet; radix magna; materies robusta, visu decora, atra, ex qua simulacra, lectos, & mensas faciunt: sed huiusmodi fructus in Italiam non venit: nisi forte fuerit, qui Anacardus vocatur, seu Anacardium à recentioribus Græcis nomine deriuato à corde: Afferuntur ex Oriente fructus exsiccati, colore nigro, figura turbinata, cordis effigie parum depresso, ad periculum sessilera:

Liber Secundus .

51

Serapio in os paruum continetur. Serapio describit fructum ex arboris planta corculo auiculæ non dissimilem, subrubrum ferè colore cordis, rubente etiam; num intus liquore veluti sanguine, cuius potissimum est usus; Aduchi è Syria; prouenire etiam ex Sicilia montibus ignem eructantibus, vim habere calefaciendi & siccandi in quarto ordine; hæc Serapio. Succus ille à Medicis mel Anacardinum vocatur. In India fructus est innoxius, vt Garzias testatur; nam vtuntur eo Asthmatici in sero infuso, & ad vermes necandos: Virides muria conditi vt Oliuæ assumuntur in cibus; sed siccati vrentem facultatem habent. Auicenna inquit nuclei medullam similem esse Amygdalæ dulci, in qua non est nocumentum; sed cortex eius rarus, perforatus, in quo mel continetur viscosum, odoratum: manducatur à quibusdam sine noxa præcipuè cum Nuce: Eius mel vlceratium est, & adustium sanguinis & humorum: est ex summa venenorum, & interficit; licet aliquas habeat vtilitates in Medicina, vt idem tradit. Ab Anacardo igitur non abhorrent conditiones traditæ Perseæ; nam similis est Myxis rubentibus, vt Plinius testatur: depressus autem est Amygdalæ modo, cui Theophrastus comparat: præterea venenum continet, licet alicubi innoxia comedatur.

C A P . X X .

CERASVS arbor alta; recto caudice; cortice læui, maculoso; materia subruffa; fert gummi; folia longiora Pruno, leuiter serrata, in acutum desinentia; floret in annotinis surculis: flos albus: fructus rotundus, minor Pruno, rubens, pediculo longo, pulpa aquosa, dulce, nucleo rotundo, læui, maturantur ante ceteros fructus, licet tardius floreat: Differentiæ ex colore; nam quædam in maturitate parum rubent ex candido; quædam magis; alia ex rubro nigricant tingente succo: Ex sapore, alia dulcia; alia amaritudinis quid retinent, non tamen ingrata, Amarena vocant; alia acidula Agriotta appellata; alia pulpam duriozem habent, Duracina vocant: alia teneram & aquosam: Magnitudine quoque, & paruitate differunt non solum fructus sed & arboris: nam Amarenæ & Acidulæ breues sunt, pediculo quoque breui, licet fructus non minor sit cæteris: Est & quædam syluestris breuis, racemolis oblongis, fructum ferens paruum, qui in maturitate ex viridi flauescit, subausterus, nucleo subaspero. Theophrastus Cerasum describit magnitudine excelsa, ad vigintiquatuor cubita, rectam, admodum crassam, bicubitali etiam ambitu, folium Mespili; durum, latius; corticem Tiliæ similem, leuore, colore, & crassitudine, apta ad tunicas, scissilem in tenues tunicas; nervis non in rectum neque in girum tenentibus: sed oblique sursum se interfecantibus, quod & in

ligno euenit : ramis crescentibus; alij deorsum assidue pereunt; alij sursum versus crescunt, ideo minus ramosa & enodior Populus; radix multiplex per summa non crassa, cui eadem circumuolutio nerborum; flos candidus Piro & Mespilo proximus ex paruis floribus constans Faul modo; Fructus rubet figura Iouisflammæ, magnitudine Fabæ; nucleo molliori; nascitur vbi Tilia iuxta amnes & rigua. Plinius inquit Cerasorum Aproniana maxime rubent: Actia nigerrima sunt: Cæciliana etiam rotunda: Iuliana iucunda sub arbore gustata: nam adeo tenera, vt gestatum non tolerant: Duracina principatum tenent; Laurea non ingratis amaritudinis, insitæ in Lauro: Macedonica parua arboris, raroque tria cubita excedentis, Chamæcerasi minore etiam num frutice, inter prima, annuam gratiam colonis refert è pomis; gaudent Septentrione & frigidis: siccatur etiam sole, & conditur, vt oliua cadis: videtur igitur per Lauream significare nostra Amarena, per Macedonica autem ipsa Acidula, Chamæcerasus autem incomperta adhuc.

C A P. X X I.

L AURVS arbor enodis, perpetue virens: cortice tenui: materie rara, ideo expeti ad igniaria, Theophrastus author est; radices crassas, inæquales, & obliquas fert: folia odorata, minora quam in Malo Citria, aridiora lateribus modice sinuata: flosculos pallefcentes inter folia: baccas subrotundas, breui pediculo adnexas in maturitate nigras: tenui putamine, crustaceo: externa tunica oleosa; vnde oleum laurinum excoquitur, medulla intus ampla, & amara. quædam floret tantum, fructum non fert, cui copiosius est flos, racemosusque, quam Theophrastus Vuam vocat in Lauro præter fructum, in sterili copiosiore, quam masculam nonnulli appellant. Dioscorides vnam latifoliam, alteram angusto folio tradit. Plinius plura genera affert, Mustaceam folio maximo, flaccidoque, & albicante: Delphicam æquali colore, viridiorum, maximis baccis, atque è viridi rubentibus, qua Delphis coronari, & triumphantes Romæ solebant: Cypriam folio breui, nigro, per margines imbricato, crispam. Baccaliam, quæ vulgatissima est, baccarumque fertilissima. Triumphalem, sterilem, minima altitudine, folio crispo, ac breui, inuentu raram: Taxam in Topiario genere, cui in medio folio paruulum excrescit veluti lacinia folij. Spadoniam, quæ mira opacitate, ad quantamlibet vmbra solum impleret. affert & alia genera, nomine potius quam generis societate communicantia, Laurum scilicet syluestre, cui cærulea inest bacca, hanc nos vulgo Lentagine vocamus, opere Topiario, fruticem potius, quam arborem, de qua alibi dicimus, & Laurum regiam amplissimam, & arbore & folio, baccis gustatis quoque

Liber Secundus.

53

S que non asperò. Hanc Pisis habemus peregrinam, foliis longioribus, pul-
 pifis que, ad malum Medicam accidētibus, perpetuo virentibus, sed odo-
 re gratum: flores in racemis erectis fert, candidos, suaue olentes: baccas
 Lauro similes, paulo maiores, oblongiores, in maturitate nigras, peri-
 carpio pulposo, suauis, quod quo magis siccatur, in arbore, dulcius red-
 ditur: intus nucleus est oliuaris, fragilior, perficitur Autumno incipien-
 te: medulla interna amara: seritur optime ramo.

C A P. X X I I.

P I P E R rotundum granum est nigrum ex India aduectum, rugo-
 lum, acerrimi saporis, gratissimique in condimentis: Alterum
 genus candidum, crassiori grano, nequaquam rugosum, acrius:
 Tertium longū, veluti ex minutis granis congestum, effigie Amenti
 ti, nucis Auellanæ breuius, colore nigro feruentis gustus: sed sine gra-
 tia, Lodouicus Romanus in suis nauigationibus testatur in suburbio
 Urbis Calecut Indiæ, Piperis fruticem nullo adhibito cultu prouenire,
 Hæderæ modo vicinas arbores scandentem, ramis multis, duorum vel
 trium palmorum longitudine, in quibus folia Mali Assirij crassiora, ac
 paulo pinguiora, minutioribus venis ex aduersa parte intercurrentibus.
 E singulis malleolis senos racemos pendere, palmares Passulis non ab-
 similes, densiores: color baccæ, qui Vuis immaturioribus colligitur men-
 se Octobris, & Nouembris, cum adhuc subuiritidis est, deinde soli expo-
 nitur, triduo autem nigrescet, dum siccatur. Alterum genus in Ta-
 probana oriri copiosum, quod patrio nomine Molaga vocatur: in to-
 tum procerius, crassiore caudice, amplioribus foliis, carnosioribusque,
 bacca grandiori, candidiorique inani, ac plurimum mordaci, leuioris
 ponderis. Idque maxime apud Tartaros dispensari. Piperis longi arbo-
 rem non reperio à Recentioribus descriptam; quamquam fateantur qui-
 dam, diuersi generis illam esse, Reperio in India Occidentali, quoddam
 genus Piperis longè oriri acrius & odoratius rotundo, quo indigenæ lo-
 co Piperis nigri vtuntur in condimentis: pingunt fructum longiorem
 Orientali non excedentem indicis longitudinem cum pollice, crassitu-
 dine parui funiculi, quo pueri Trochos versant, circa tenuem festucam
 hærent granula dense iuncta, ac veluti retorta, crassitudinem prædictam
 facientia, quibus ablati festuca munda remanet: viridis est, quamdiu
 recens, Sole autem maturatur & nigrescit. At plantam hanc fructum
 ferentem non pingunt, sed altam inquit esse. Theophrastus innuit
 longum diuersi generis esse: inquit enim Piper fructum esse, eiusque ge-
 nera duæ: vnum enim rotundum Erui modo, tegmine carneque con-
 stans, sicut Laurina bacca, subrutilum. Alterum oblongum, nigrum
 femina

semina Papaueris continens longe validius altero : ambo enim calefacto-
 riam vim obtinent, ideo contra Cicutam auxiliari. Dioscorides autem
 tria genera Piperis ex eadem arbore haberi traditum scribit : **Piper** quidem
 quidem prælongum fructum esse, veluti Siliquam, quod Piper longum
 est habens intus aliquid tenui Milio simile, quod tandem euadit in per-
 fectum Piper, procedente tempore dehiscens id, & pandens sese racemum
 fieri grana ferentem, qualia videmus, ea autem acerba quidem candidum
 Piper esse; tempestiua autem maturitate nigrum fieri, & odorarius, acrius,
 & ad condimenta vtilius, gratiusque : album infirmius esse, quod tamen
 Galenus acrius testatur : longum vehementius mordere, & subamarum
 esse, vtrunque aduersus venena expeti. inter nigra reperiri quædam gra-
 na inania intus ob defectum nutrimenti, quod Brasma vocant. **Piper** eligi
 nigrum, quod grauissimum & plerius est, sine multis rugis recens, &
 minime fufurosum : Arborem paruam esse foliis Casiæ, vt scribit in Ca-
 sia : radicem falso putari à quibusdam Zinziberim, potius radicem Pi-
 peris esse quandam Costo similem, quæ ora gustantium accendit, & saly-
 uam elicit. hæc de Pipere traduntur à Dioscoride : Plinius eandem ha-
 bet sententiam. Ternas scilicet fructus differentias ex eadem arbore ha-
 beri. At arbores Iuniperis nostris similes esse; semina à Iunipero distare
 paruulis siliquis, quales in Fæcolis videmus, has, prius quam dehiscant,
 decerpas, tostasque sole, facere, quod vocatur Piper longum; paulatim
 vero dehiscentes per maturitatem ostendere candidum Piper, quod dein-
 de tostum solibus, colore, rugisque mutatur, carbunculari interim ali-
 qua, fierique semina cassa & inania. Qualis autem sit Piperis radix non
 explicat, tantum non esse Zinziberim : in Italia quoque haberi Piperis
 arborem, maiorem Myrtho, nec absimilem amaritudinem : grano ean-
 dem, quæ Piperi Musteo creditur esse : deesse tostam illam maturitatem,
 ideoque & rugarum, colorisque similitudinem, Solinus quoque testatur
 in Caucaſo monte Indiæ arbores Iunipero similes, primos fructus ferre,
 vt corili simbria quod Piper longum est, posterius album, & nigrum :
 Quod si vera est Recentiorum sententia de Piperis hystoria oculata fide
 habita, dicendum rotundi Piperis albi, & nigri arbores vnus quidem
 generis esse, vt Theophrastus innuit, differre autem magnitudine & co-
 lore fructus, quarum folia Casiæ similia sunt, vt Dioscorides tradit: nam
 tum Piperis, tum Casiæ folia Mali Assirij foliis comparantur à Recentio-
 ribus. Quæ autem longum Piper fert, diuersi omnino generis esse, vt Iu-
 nipero similem, vt Solinus & Plinius tradidere: quam autem radicem
 Dioscorides acceperit, à Medicis vsurpatam tamquam Piperis radicem
 cum Zinziber non sit, explicabimus in Galanga. At quænam sit arbor
 Piperis in Italia apud Plinium Myrtho similis, explicabimus cum Ribe.

CUBEBE vulgo appellantur grana Piperi nigro similia, ex Oriente aduecta; tenui pediculo adnexa, intus inania, sapore amaro, & acri, odorata: hæc si ore detineantur, claram vocem faciunt concionantibus, cuius gratia vtuntur: Ferunt & Veneris voluptatem ad augere, si in coitu detineantur ore. Plantam describit Garzias Lusitanus: Frutex est syluestris Hederæ modo scandens arbores, foliis Piperis angustioribus: flore odorato: fructu racemoso, non Vuz modo in communi racemo, sed singulis granis singuli pediculi dati sunt. Medici accipiunt pro Carpesio putantes esse fructus Myrthi syluestris, quam Arabes Carpesium Galeni esse putauere, vt alibi suo loco explicatum est. Ego potius putauerim esse Amomi fructum, quæ melior est pars eius fruticis, vt ex Dioscoride & Plinio colligere licet; inquit enim Dioscorides, Amomum fruticem pusillum esse, veluti racemum è ligno sibi ipsi implicitum; flore Leucoij paruo: foliis Brionæ: laudari maxime Armenium colore aureo, ligno subrufo, valde odoratum: quod in Media nascitur imbecillius esse, sed magnum & colore subuiridi vt pote quod in planis & humectis locis nascitur, vel prouenit: tactu tenerum: ligno fibroso, odore Rutæ (alij legunt Origani) Ponticum colore subrufo, non longum, neque fructu difficile, racemosum: fructu plenum, odore valido: eligendum esse recens, & candidum, aut subrubens, non constipatum, neque in se conuolutum, sed solutum & fusum, semine plenum, simile racemulis, ponderosum, valde odoratum absque garie, acre, mordaci gustu, colore simplici non vario. Adulterari planta simili, quæ Amomis vocatur, sine odore ac sine fructu, quæ nascitur in Armenia, flore Origani: ideo satius est fragmenta vitare, integrum autem fruticem cum radice sumere, hæc Dioscorides. Plinius vero inquit, Amomi vua in vsu Indica Vite Labrusca, vt alij existimauere, frutice venoso, palmi altitudine: capiturque cum radice manipulatim, læniter componitur, protinus fragile: laudatur maxime, Punicæ Mali foliis simile, nec rugosis, colore rufis: secunda bonitas pallido: herbaceum peius: pessimumque candidum, quod vetustate euenit, pretium Vuz in libras decem nummis sexaginta: friato vero Amomo quadraginta octo; nascitur & in Armenia, Media, & Ponto. Adulteratur foliis Punicis, & Gummi liquido, vt cohæreant, conuoluantque se in Vuz modum: Est & Amomis minus venosa ac durior, ac minus odorata. ex his patet, meliorem partem Amomi Vuam esse, quæ hodie affertur abiectis fruticis ramentis. Forte autem Quintus Medicus, & qui ante Galenum, Carpesij nomen vsurpauerunt, aut fructus hoc intellexerunt, aut alios huiusmodi, vt Gariophyllos, quibus pro Cynna-

Cinnamomo utebantur : nam Græce à fructu Carpesij nomen videtur deriuatum : vnde huc usque Cubebæ vocantur in officinis fructus prædicti, quæ autem Amomis vocatur à Dioscoride & Plinio, fructus Rosæ Hyerici, vel Sanctæ Mariæ vocatur : fruticulus cum sua radice palmaris, lignosus, ramulis frequentissimis implicitus, rotunda figura, quasi Chamæleontis albi caput, antequam dehiscat; dehiscit autem, cum in aqua calida ponitur; vnde mulieres enixuræ confidunt in hoc frutice facili sibi fore partum, si is pandat se Rosæ modo: fructus fert in medijs ramulis frequentes, figura Myrthi: tenuiores, duros, candicantes; qui idem est totius fruticis color: continentur intus in duplici cavitata pauca semina nigricantia, quibus satis aliquando prouenit planta folijs paruis vt Poligoni, sed ad frugem non peruenit.

C A P. X X I I I.

CINNAMOMVM, Galij Cinnamum vocant, ex India importatur, cortex à virgis, delibatus fistulam representans; vnde apud nos vulgo Canella vocatur: odore eximio: sapore acri, mordente, cum quadam dulcedine iucunda: ideo maxime expetitur ad condimenta: color est subfuluus, superficie leui, vt pote cui detracta sit externa cutis libro tantum relicto. Eius differentiæ plures, crassitie, & bonitate: angustiiores fistulæ, ac leuiiores præstant & odoris suauitate, & saporis dulcedine. Quibus autem lata est fistula, & asperior, iis pro dulcedine astrictio quædam inest linguam exsiccans, & odoris fragrantia minor. Qui nostra ætate Indicas oras perlustrarunt, referunt vniuersi consensu, Cinnami arborem Lauro haud absimilem, præsertim folijs, baccas quoque Lauro similes, sed minutiores albicantes, incidi ab indigenis eius ramos singulis ternis annis; caudicem nequaquam; asseruari enim, vt novos stolones ferat: ramos præcisos delibrari: corticem eodem modo detractum Cinnamomum vocari: at protinus cum collectum est, non inesse absolutam suauitatem, sed post tres menses odoratissimum reddi: eius maximam esse copiam in Zeilan insula Indici maris prope Aequinoctialem, vt Ludouicus Romanus testatur. Theophrastus historiam non absimilem refert, sed duos esse frutices inquit vnam Cinnamomum, alteram Casiam: vtrunque non amplum magnitudine Viticis, permultis furculosisque ramis. Cinnamomum decerptum in quinas partes discerni, & esse præcipue bonitatis, quod germinibus proximum fuerit, idque ad palmi longitudinem cædi, aut paulo maius; secundum, quod sequitur, quod etiam minus cæsum est, Tertium deinde, & quartum notatur, Vltimum verò, quod deterrimum, proximumque radici; hoc enim minimū corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno: Qua

Qua de causa præferri cacumina solent, quod corticis plurimum habent. **C**asiam vero crassiore sarmento constare, neruosamque admodum esse, nec villo pacto posse decorticari, ac eius quoque corticem esse vilem: cum igitur virgas secant longitudine trium digitorum, aut paulo ampliores abscindere, recenteque bouis corio eas persuere: tum ex eo lignis putrescentibus vermiculos nasci, qui lignum erodant, corticem vero nullatenus tangant, ob amaritudinem, acrimoniamque odoris: hæc Theophrastus: ex quibus colligere licet, tum Casiam, tum Cinnamomi corticem quæri non lignum: Cinnamomum præterea facile decorticari posse, Casiam vero nequaquam sine artificio, cuiusmodi erat, vt per putredinem lignum eroderetur à vermiculis: Si igitur nostri Cinnamomi fistulas contemplerur, illas vero & lægiprimo Cinnamomo respondere inuenimus, quæ ex toto absolutæ à ligno sunt, quarum præstantiores comperimus, quo magis prope germina fuerint. Quibus autem adhæret aliquid ligni, crassam fistulam vocant, ad Casiam pertinere putandum est, argumentum certissimum non ex surculis; sed ex crassioribus ramis cæsas fuisse, siue eiusdem plantæ, à qua Cinnamomum cæditur, siue alterius. Profecto Galeni testimonio eadem planta aliquando & Casiam, & Cinnamomum reddit: Visam enim esse Casiam inquit, cuius surculi Cinnamomum erant: at nostri nequaquam arboris differentiam animaduertentes promiscue Cinnamomum vocant tum nobilius, tum ignobilius, sed vt res clarior fiat, videamus, quæ de vtroque à Galeno & Dioscoride scribantur. Casiam igitur sine ligno afferri solitam indicat Dioscorides, cum fistulosa prædicet, modo angusta fistula, modo lata constantem. Cinnamomum autem integrum à radice fruticem asportat: iubet enim seligi integrum, vitari fragmenta ob fraudem. Quod & apertius Galenus testatur: vidisse enim Romæ apud Imperatores multa genera Cinnamomi: nam olim è Barbarorum terris arcam cubitorum quatuor longitudine cum dimidio Romam perlatam, in qua Cinnamomi primi generis integra arbor erat; Alia genera ætate Adriani & Antonini reposita valde parua: nullum enim eorum caudice in ramis diuiso constabat, sed Ellebori figuram præseferbat, ceu paruus frutex ab vna radice sex, aut septem virgulta vel paulo plura, aut pauciora emittebat, non æquali omnia longitudine, verum quod maximum erat, pedis Romani dimidium non excedebat. ex quibus patet decorticandi morem non semper extitisse in Cinnamomo: idcirco eius plantulas tenuibus surculis constantes seligebant, in quibus parum ligni inesset: nam Dioscorides primum genus Cinnamomi inquit laudatissimum, si tenuibus surculis constet leuibus, ac nodis frequentibus: colore nigro ex cinereo in fuluum desinente; colore iucundissimo, & vt Galenus, inexplicabilis suauitatis; sapore acri, mordente cum quadam salugine; ideo non ingrata mordaci-

citas, vt Galenus inquit, in frangendo puluerem spargit, scilicet ob medullæ internæ cariem, non tamen facile friatur. Secundum genus Montanum, quod crassum & breue admodum, colore subrufo, Tertium nigrum furculosum, paucioribus geniculis; odore vehementer iuundo: Quartum candidum, fungosum, tuberosum, aspectu vile, protinus fragile; radice grandi Casiam redolente. Quintum, cui cortex subruffus: solidum: firmumq; tactu: nec magnopere neruosum: surculis crassis: odore minus suauis. Pseudocinnamomum quoque traditur odore languido, sine viribus. Xylocinnamomum autem esse lignosum Cinnamomum, distans, proceritate, firmitateque virgultorum & odore multo inferiori, licet sint, qui genus diuersum esse prædicent. Hæc Dioscorides. Si igitur Cinnamomi notas contemplerimus, præcipue odoris, & saporis proprietates, dicemus procul dubio inter nostras fistulas, optimum Cinnamomum haberi, à substantia lignosa, & inutili purgatum: nam falsugo illa ac credini adiuncta dulcedo est, quam in optimo Cinnamomo sentimus: sal enim cæteris saporibus admixtum dulciores reddit. At Casia in cæteris quidem cum Cinnamomo conuenit, sed loco falsuginis astrictionem habet, vt ex Dioscoride & Galeno habetur, describit Dioscorides: surculis crassi corticis: folio Piperis multorum generum: prima ab Alexandrinis mercatoribus, Daphnitis vocatur rubescens, quasi corallus: foramine vehementer angusto: prælonga & crassa fistula: mordaci gustu, & cum quodam feruore astringens; odorata vinum, ob oleus: Secunda præstantior Medicis, utilissima, purpure nigrantis aspectu: crassa: odore Rosæ: Tertia germen Mosyleticum vocatur aspectu quodam primi generis Cinnamomi: reliqua genera viliora, vt quæ nigra est odore ingrato, prætenui tunica, & illa, cui cortex vltro dehiscit, & abscedit à corpore, est & Pseudocasia specie maxime simili, sed non acris, nec odorata, corticem obtinens adhaerentem medullæ. inuenitur & lata quædam fistula minimo pondere, tenera, furculosa, melior ante dicta; scabrosam & subalbidam improbant redolentem virus hirci, ac tenuibus fistulis. hæc de Casia Dioscorides. Quidam ex Recentiorebus ob fistulosam Casiæ formam, putauerunt omnes Cinnamomi appellati fistulas ad Casiam pertinere; & Cinnamomum legitimum deesse. At eximia illa odoris fragrantia, & saporis dulcedo, qualis reperitur in fistulis quibusdam, nequaquam Casiæ conuenit. Plinius inter fabulas multas de Cinnamomo vulgatas, hystoriam recenset: oriri in extrema Aethyopia fruticem duorum cubitorum altitudine amplissimum; minimum autem palmi, quatuor digitorum crassitudine, statim à terra sex surculis veluti digitis arido simile, cum viret non odoratus, folio Origani, siccitate gaudet, sterilior imbre gignitur in planis, sed densissimis scopulis, rubisque; difficilis collectu; præcipua bonitas virgultorum tenuissimis

partibus ad longitudinem palmi; Secunda proximis breuiore mensura, atque ita ordine; Vilissimum, quod radice proximum; quoniam ibi minimum corticis, in quo summa gratia, qua de causa preferunt cacumina; ubi plurimus cortex, ipsum vero lignum in fastidio est, propter Organi acrimonia. Xyllocinnamomum vocatur. Quidam Cinnamomi duo genera tradiderunt; candidum; nigricansque; Frutex & Casia est, iuxtaque Cinnamomi campos nascitur, sed in montibus crassiore sarmento, tenui cute, verius quam cortice, quem, contra quam in Cinnamomo, leuari, & exinaniti precium est. Amplitudo fruticis trium cubitorum, color triplex, cum primum emicat, candidus pedali mensura, deinde rubescit addito semipede; ultra nigricans; qua aetate maxime laudatur, ac deinde proxima; damnatur vero candida; probatur recens, & qua sit deotis mollissimi, gustu quam maxime feruens potius quam lento tepore leniter mordens; colore purpureo; quaque plurima minimum ponderis faciat breui tunicaeum situla; & non fragili; Alia est Balsamodes ab odore simili appellata sed amara, vtilior Medicis, sicut nigra vnguentis; his addidere Daphnoidem Isocinnamum cognominatam, cortice Laurino, tenuissimis surculis; quae & in nostro orbe feritur, qua Rhenus alluit; vitit in alueariis apud Sarras; color abest ille torridus Sole, & ob id simul idem odor. Nuper ex India Occidentali lignum afferretur; cortice odorato; specie & odore simile Casiae; appellant Sassafras; arborem ingentem; simplicior caudice, erecto, ut Pini, ramis in summo tantum patulis, ut Palmae; Foliis Ficiperpetuis videntur decocto praecipue radicum, quibus vis maior inest, aut ramorum, aut caudicis una cum cortice excocctis admodum Guaiacci ad febres putidas, & multos morbos.

C. A. P. I. N. X. X. V.

AFFEREBANTUR quondam ex Oriente surculi quidam cum foliis Laurinis & haccis, quod Follium Indum vocabant quasi esset Malabathrum Dioscoridis. Quidam putauerunt esse Casiae aut Cinnamomi folia, aut Gatiophyli; alij rectius putant esse Tembul apud Auicennam, de quo inquit, frigidum est in primo gradu, sicum in secundo; astingit, & exsiccatur, corroborat gingiuas, & ventriculum, cuius gratia mandunt Indi continuas; hoc videtur intellexisse Plinius cum de Malabathro inquit, aliud esse Malabathri genus e Siria; arborem folio conpoldato arido simile, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta; Fertilius est eiusdem Aegyptus; non est autem hoc illud genus Folij, quod Indi Betehas, de quo dicemus in legitimo Malabathro.

BALSAMI arbor inter has numeranda videtur, vt ex fructu colligere licet, qui fertur ad nos sub nomine Carpobalsami: bacca enim sunt, figura oliuari, sed valde tenues, subruffæ, striatæ, osseo cortice constantes, molliori tamen, vt dentibus mandi possint, primo gustu suauis, cum quodam odore Balsami, procedente tempore linguam mordent, minutiora grana odoratiora sunt & acriora; quæ crassiora sunt, imbecilliora reperiuntur, omnia vero intus inania: argumentum, colligi ante medullæ perfectionem: vnâ festucæ quædam tenues ad sunt subruffæ simili fermè sapore & odore, Xylobalsum vocant, crassiora quoque sarmenta ferunt, subruffo cortice, & rugoso; ligno fungoso, leuiter fluorescente, gustu odorato, sine morfu: eius lachryma, quæ Balsamum vocatur, desiderari cœpit, posteaquam horti Iudææ, quibus frutex colebatur, interierunt Zelimo Turcarum Imperatore, Cayrum occupate anno Dominicæ incarnationis 1516: extare tamen adhuc Memphi Aegypti viridarium testantur, sed tanta succi parsimonia, vt vix regibus eius loci sufficiat. cœpit autem nuper aliud genus Balsami ex Hispaniola insula Indiæ Occidentalis afferri, quod decoctione fit non incisione. At Balsamum Aegyptium, lachryma est incisione corticis stillans, aut folij auulsione, in ea parte, qua spectat Sol, vt referunt; stillare enim guttam lucidissimam, & admodum odoratam, quæ vitreis ampullis colligitur. Theophrastus testatur in Syriæ valle quadam duobus hortis coli; arborem inquit esse magnitudine magnæ Punicæ; ramis multis; folium Rutæ simile, candidum, perpetuo virens; fructum Terebinto similem figuræ, magnitudine, & colore, qui admodum odoratus est, atque etiam magis quàm lachryma; colligi lachrymam in caudice, & parte superna facta incisione vnguibus ferreis; subsidere; cum æstus maxime angit; collectionem fieri tota æstate, non tamen multum esse, quod emanat. Sed odorem eximium & copiosum inferri; adeo vt ex paruo spatium prælogum odor valeat permeare: Sincerum nullum aduehi, sed pluribus mixtionibus vitari solere; virgas quoque eiusdem arboris valde odoratas esse; amputari autem quotiânis, & cultus gratia & ob quæstum, ad cultum etiam facere irrigationem; assidue enim irrigati; ex crebra autem amputatione prohiberi arboris auktionem, & virgas tantum produci: Balsamum syluestre nullibi compertum esse: Dioscorides soli Iudææ quadam conualle, & Aegypto concessum testatur, arborem magnitudine Licij aut Pyrocanthæ; folio Rutæ candidiori perpetuo; differre asperitate, longitudine, ac tenuitate; quoddam enim coma capillacea consistere, vt demoti possit, reliqua, vt Theophrastus recenset, succum ex plaga emanantem

tem Opobalsamum vocari, cuius probatio est, vt sit recens, odore vege-
 to & sincero, non subacidum, facile dilui, læte, gustu astringens, & qua-
 dam tenus mordens. Adulterari variis oleis admixtis melle, & cera: de-
 prehendi sincerum tribus experimentis: Primum, si gutta eius super ve-
 stem laneam ceciderit, & eluta maculam non reliquerit; nam olei ma-
 cula abluī nequit: Secundum si lac coagulet: Tertium, si gutta eius la-
 tei aut aquæ instillata cito diffundatur. Quidam legunt non *Xylo*: sed
Uitæ, id est sidit ex Plinio, & lactescat; nam vitiatum supernatat olei
 modo, & in modum stellarum spargitur; tempore tamen id, quod sincē-
 rum est, crassescere, ac deterius fieri: errare autem qui id sincerum pu-
 tant, quod aquæ instillatum ima perit primo, deinde supernatat diffu-
 sum; Sarcmenta eius & surculos amputari, quod Xylobalsamum vocant;
 laudari recens, tenuibus festu cis, ruffum, bone odoratum & modice re-
 dolens Opobalsamum, fructum, cuius etiam vsus est; Eligi flavum, ple-
 num, magnum, gravem, mordaci gustu, & feruido, modice Opobalsa-
 mum redolentem; ferri autem è Petra semen quoddam Hyperico simile,
 quo fructum adulterant; dignosci; quia maius est, inane & infirmum,
 Piperis gustu, Plinius visam Romæ Balsami arbusculam scribit Vespasia-
 nis Imperatoribus ostendentibus; postquam Iudæos in seruitutem rede-
 gerunt, post quæ tempora Fiscus serebat, nec vnquam numerosiorem fuis-
 se, aut proceriorem; esse autem Viti similiorem quàm Myrtho; malleolis
 feri; colles vinearum modo impleri, ac nuper vinciri vt Vitem; sed po-
 stea sine admimiculis sustinere se; Tonderi similiter fruticantem, & rastro
 nitescere; properantem nasci; & intra tertium annum fructiferam; fo-
 lium Rutæ proximum; comam perpetuam; proceritatem intra bina cu-
 bita sustinere: Arboris tria genera, tenui & cappillacea coma, quod vo-
 cant Eutheriston. Alterum scabro aspectu, incuruum, fruticosum, odo-
 ratius; hoc Trachy appellant. Tertium Eumeces, quia est cæteris proce-
 rius, læui cortice: huic secunda bohitas, nouissima Eutheristo, semen eius
 vino proximum gustu, nec sine pingui: peius in grano quod leuius, atq;
 viridius: inciditur ramus crassior Myrtho, ea diligentia ne vulnus intra
 corticem descendat idque vitro, lapide, osseis cultellis, non ferro; nam
 protinus emoritur; tenuis gutta emanat è plaga, quam Opobalsamum
 vocant, eximie suauitatis, quam lanis colligunt in parua cornua, simi-
 lem crassiori oleo candidam primo, deinde rubescit, simulque dutescit,
 & translucida est; Ter æstatibus percutitur, deinde amputatur. cætera
 præterea idem Plinius enarrat circa succi probationem, & de Xylobalsa-
 mo, & de fructu fere vt Dioscorides, Addit succum in herescere manū
 inuersa, & in aqua tepida sedere ad ima vasis condensatum, quod etiam
 præstat i, quod gummi vitiatum est. Nouum genus Balsami nuper ex
 India Occidentali afferri cœpit, liquor est ex ruffo ad nigredinem vergēte

ponderosus, odore valido, suauis, quasi Syracis, caput feriens, linguam mordens ut Piper, cui magnas vires tribuunt, præcipue vulneribus glutinandis, & ceteris ad quæ Opopalsamum Aegyptium laudatur. Extrahitur in noua Hispania insula ex arbore quadam, cuius amplitudo traditur maior Malo Granato; Folia Viticæ ferrata ac tenuia, Indi appellant Xylon, huius ramos in parua dissectos decoquunt multa aqua affusa, deinde postquam refrixerint, colligunt oleum, quod innatat, conclearibus & argenteis vasis, aut stanneis, aut vitreis condunt; nam in alia materia permeat; sponte etiam inciso cortice testantur defluere lachrymam perlucidam, candidam, odoratissimamque, longe præcisiorem eo, quod decoctione fit, sed adeo modicam, ut longa tedia sustinere nequeant; huiusmodi autem vberius colligit in terra continente ex arbore simili multis ramis constante, cuius externus cortex crassus est, internus tenuis ligno adherens, quibus incisus lachryma fluit prædicta, cuius gutta vna preciosior est quam multa quantitas alterius Balsami, quod per decoctionem habetur. tradunt huius arboris fructum pro magnitudine arboris paruum esse; Ciceris albi modo inclusum, in extremo tenuis vaginæ digitali latitudine, colore candido; eo vtuntur Indi in suffumigijs ad dolores capitis, & distillationes siccandas; lachryma autem, aut Oleo per decoctionem extracto, ad dolores ex causa frigida exterius inuncto, & interius ad dolores internos, ad spirandi difficultatem, ad vrinas promouendas, & menstrua, aliaque multa, quatuor autem aut quinque guttas assumendo in vino modico, aut aqua, concleari intra fauces intromissa, ut linguam non attingat; nam alioquin lingue pertinacius hæretet, & gustum offenderet.

C A P. X X V I I.

DICANTUR hic reliqua ligna lachrymas odoratas ferentia, quæuis arborum effigies apud nos nequaquam peruenerint: Inter hæc affertur ex India lignum Aloes vocatum à Recentioribus. Sunt ramenta quædam ligni nodosa, densa, subcinerea, maculis nigris, quæ si fricentur, odorem suauem spirant; si admoueantur igni, pinguedinem refudant: sapor inest subamarus: Tradit Ludouicus Romanus in suis navigationibus in India Orientali, triplex genus eius arboris haberi; primum quod ibi Calampat vocatur, optimum, vendi in vrbe Sarnau, apud quos oritur, aut eis decem in libras, sed hoc distribui apud reges eius loci, non ferri ad nos: eius fragmentum duarum vnciarum manibus contrectatum inenarrabilem suauitatis odorem super omnia suffimenta exhalare, duo alia genera in insula Taprobana haberi; quorum vnum flumine quodam importatur, quod Lubam vocant, Alterum, Bochor,

chor, cuius ortus illis manifestus est; quæ duo genera ad nos conuehuntur. Don Grazias Lusitanus arborem eius scribit Oleæ similem aliquando maiorem; vidisse enim ramum eius cum foliis. Esse quoddam genus sylvestre, odoratum tamen, quo defunctorum corpora comburunt. Dioscorides Agallochum vocat lignum ex India & Arabia allatum simile ligno Thuiæ, maculosum, odoratum, astringens cum aliqua amaritudine; vestiri inquit cute verius quàm cortice; colore vario. Arabes multa genera eius haberi tradunt, optimum tamen esse Indicū, nigrum; verficolori, humectum; recens, ponderosum, densum, crassum, difficile aduri, & quod in aqua submergitur obrutum terra per annum, vt marcescat, fieri odoratius; reperiri arenosum fluminibus deuolutum, fructum arboris cōseri, quam Piperellam vocant, colore purpureo, rubroue; forma minuto Piperi non absimilem. Aetius Xyloalem vocat, & Tarum; de Zoro Plinius inquit, ex confinio Casie Cinnamomique, & Caracaminum, ac Tarum intachitur, sed per Nabateos, Troglodytasque confines?

C. A. P. . X. X. V. I. I.

THUS, qui Græcis Libanos, & Libanotos vocatur; vnde barbari Olibanum appellant, lachryma est sicca in suffimentis odoratis familiarissima, veluti guttæ coagulata, colore candicante, aut subrufo, translucida, sapore astringente, & subamaro; arborem nemo ex nostris vidit, apud antiquos solus Theophrastus describit, referentibus iis, qui ad ea loca nauigarunt, gigni in Arabia apud Sabeos arbores Thuris, alias in monte, alias in pede montis, colique à dominis has, illas vitam incultam agere; quinis fere cubitis attolli; permultis ramis; cortice leui, ad modum Lauri, folio quoque Lauri, licet quidam Piri folium tradant, alij Lentisci subrutilum; Fructum quoque Lentisci, à ramis incisis, aut vulneratis securi, lachrymam aliam decidere, aliam arbori inhære; recentium arborum candidiorem, minusque odoratam & veterum flauiolem & magis odoratam. Thus, quod tegetibus excipitur purum esse & perlucidum, quod in terra minus, quod arboribus inhæret, ferro depecti, & ideo corticem nonnullis adiungi, in Arabia suauius nasci, sed melius in vicinis insulis: in his enim & figurari in arbore posse, quæ forma volueris: siquidem pro incisura facta figuris Thuris sequatur, necesse est. Plinius locum, vbi Thus nascitur, religiosum haberi, nec ullis dari ingressum, præter familiis, quibus ius illud conceditur, idcirco non constare, quæ sit eius arboris facies, quamuis Romani res in Arabia gesserint, eorumque arma in magnam partem eius penetrauerint: nam regio, quæ Saba appellatur, ad ortum solis æstiuo spectans, vndique rupibus inuia, & à dextra maris scopulis inaccessibilis redditur, quæ so-

la regio Thurifera est in Arabia. Putauit autem Plinius, præter Arabiam nullis Thura communia esse, quamuis Theophrastus in insulis nasci dicat, & Dioscorides Indici Thuris meminerit: nam Iuba in insulis negauit nasci. Thus probari, candore, amplitudine, fragilitate, carbone, ut statim ardeat; Item ne dentem recipiat, potius quam in micæ frangatur, præcipuam esse gratiam mammoso, cum hærente lachryma priore consecuta alia miscuit se: masculum autem vocari, quod rotunditate guttæ pependit, cum aliàs non vocetur mas, vbi fœmina non adsit; at hic religioni tributum est, ne sexus alter vsurpetur: micæ autem concussu elisas mannam vocari. Dioscorides præfert id, quod guttæ rotundæ figura natura constat indiuiduum, quod masculum appellatur, candidum intus, pingue, & celeriter flagrans. Fieri & arte rotundum, Indicum Thus, quod subruffum, liuidumque est, glebis prius quadrangula figura excisis, deinde attritis angulis infictili quatiendo, quod genus tempore flauescit; secundum locum tenere inquit id, quod minutionibus granis constat & fuluius est: esse & quoddam genus alioquin candidum, sed in mandendo consentiens, ut Mastiche; Adulterari Resina, Pice, & Gummi: deprehendi igne & olfactu; vtilem quoque esse corticem Thuris; Eligi autem crassum, pinguem, odoratum, recentem, leuem, non scabrum, aut membranaceum; Adulterari cortice Pini, & Piceæ, qui similiter igne deprehenduntur; Manna quoque Thuris recensetur, quæ probatur alba, pura, carthilaginea; adulteraturque, Resinâ Pice cribro effusa, vel puluere molarum cum Thuris cortice confuso. hodie apud nos neque cortex per se aduehitur, neque Thuris ramenta, quam Mannam vocant, separatim Thure. Quondam cum arte confingeretur rotundum, attritione puluerem fieri oportebat, idcirco separatim vendebant, sed promiscue nunc cum Thure cortices venduntur, & retrimenta; probatur autem carthilaginosa Manna; id est consistentia carthilaginea, non puluerulenta, ut Chondri, quam Alicam vocamus. Recentiores nomine Manne non Thuris retrimentum intelligunt, sed ros melleum, quo ad purgationes vtuntur.

C A P. X X I X.

BELZOI vulgo appellatur lachryma ex Oriente aduecta in sufficientis, longe suauior Thure: sunt glebæ ingentes consistæ veluti ex pluribus in vnum coactis, ut ex coloris varietate coniectari licet; si enim frangatur, micæ apparent alæ candicantes, alæ fuluæ, alæ subrubentes ac translucide: facillime autem friatur, ut arida resina; gustui suavis, & modice calida; colligi ex arbore in India, & præsertim in insula Taprobana, testatur Ludouicus Romanus eius ligna rogis comburi,

comburi, vt cætera odorata; putauit autem idem author Laserpitium
 esse apud antiquos; at cum arboris formam non describat, & cum Laser
 pitium inter Ferulas reponatur non inter arbores, non possum eius sen-
 tentiæ subscribere. Belzoi arbor traditur à Don Garzia Medico, qui
 dum in India Orientali apud Præsidentem à Lusitanorum Rege in illis re-
 gionibus constitutum commoraretur; hystorias aromatum, aliorumq;
 simplicium, quæ inde ad nos aduehuntur, perscripsit. Arbor inquit
 excelsa, erecta, & pulchra; ramis frequentibus ordine elatis, vt amplam
 umbram efficiant; caudice crasso, robusto; foliis paulo minoribus Ci-
 trij; aut Limonis, non adeo virentibus, sed inferne albicantibus; quæ au-
 tem in crassioribus ramis proueniunt, ad folia Salicis accedunt, paulo
 rariora, breuioraq; ex inciso caudice lachryma emanat copiosior;
 ex nouellis longè odoratior, appellant Belgioinum de Boninas, quod
 optimum est, & pinguius, vt videatur Syraci liquidæ permixtum: Fo-
 lia tenella aceto condita seruari in cibis testatur: Hanc tamen hystoriam
 ex relatu scribit; periculosum enim iter ad earum syluas ob frequentes
 Tigrides. Suspicio Myrrham esse: De Myrrha Theophrastus inquit in-
 ter lachrymas odoratas esse, quibus ad vnguenta vtuntur. eius arborem
 cum Thure nasci in Arabia, minorem Thure, fruticosiorem; caudice du-
 ro, & contorto crassioriq; iuxta terram sura hominis; cortice læui, si-
 mili Portulacæ: Folio crispo, vt Vimi, in ambitu spinoso, vt Illicis, quam-
 quam alij arborem Therebintho similem dixere, sed scabriorem, (spinoso-
 remque; folium paulo rotundius, gustu proximum Therebinto. Myr-
 rhæ, aliud stillatitium, aliud fictitium esse; probari meliorem gustu, de-
 inde, & concolorem. Dioscorides Myrrham similem adit, lachry-
 mam Arabicæ arboris, quæ spinæ Aegyptiæ similis est, qua vulnegrata ema-
 nat lachryma in subiectas tegetes, alia in caudice ipso addensata. Eius
 genera plura, partim ex diuersis locis cognominata, partim ratione pin-
 guitudinis & bonitatis. Quædam enim adeo pinguis est, vt inde expri-
 matur Staçtæ idest stillatitius liquor, Bediasimos cognominata ab ipsa ex-
 pressionè, pinguisimâ vero inter omnes Gabirça locis pinguis nata;
 quæ plurimam reddit Staçtæm, in quo genere præfertur natione Troglö-
 dytica, subuïridis, melius vt puto vertendum subpallida verbum $\upsilon\pi\acute{o}\chi\lambda\omega-$
 $\rho\omicron\varsigma$: mordax, perlucida. post Troglodyticam laudatur tenuis quædam,
 Belli modo lentescens, odore subuïroso, locis apricis nata; improban-
 tur reliquæ scilicet Cauçalis præter modum exoleta, nigra, retorrída, &
 Ergasima omnium deterrima; squalida, sine pingui, acris, specie & fa-
 cultate Gummi, & quæ Aminea vocatur. Ex omnibus his pastilli com-
 ponuntur, ex pinguibus quidem pingues, & odorati, ex sicciorebus au-
 tem squalidi, & inodori; inconstantesque, nisi oleum in confectiõne ad-
 misuerint; adulteratur Gûmi permixto, quod prius dilato Myrrhæ per-
 fun-

fundunt; Seligenda recens, fragilis, leuis vndique concolor, quæ contracta intus diuisiones habet candidas, & læues, quasi vngues, & quæ paruis glebis constat & amara & odorata, acris, calida. quæ autem grauis est, & colore picis inutilis est. Myrrham præterea & aliam tradit in Beotia natam ex arboris cuiusdam radice vulnerata, quæ ad suffitus utilis est vicina Myrrhæ suauitati. De Staete autem inquit pinguedinem esse recentis Myrrhæ, quam exprimunt ex ea cum modico aque lusa, odoratissimam, & valde præciosam, ac per se vnguentum facere: illam vero probari, quæ nullam olei ad mixtionem passa est, & cuius minima portio plurimum calefacit. Plinius Myrram non solum apud Sabeos nasci, sed & aliis locis: arboris veto descriptionem affert, quàm Theophrastus: quàmuis alij similem Iunipero tradiderint, & Iuba folium Olufatri, satiuam multum præferri syluestri; sponte sudare antequam incidatur, Staetem dictam, cui nulla præfertur; longe autem plura affert genera, quam Dioscorides, sed in plenum probatio est, inquit, minutis glebis, nec rotundis, in concretu albicantis succi & tabescentis, utque contracta candidos vngues habeat, gustu leniter amara; secunda bonitas intus varia: pessima, quæ intus nigra; peior, si etiam sit foris. Indica Myrrha è spina quadam ibidem colligitur, tanto deterior, ut facilis sit distinctio. hoc nomine venditur hodie lachryma, non in pastillos coacta, sed dissoluta in parua fragmenta, colore ruffo, aut liuido, nigroque, gustu amara, odore paruo, non iucundo, ideo solis Medicis in vsu; non vnguentariis; vili precio venditur. Puto Indicam Myrrham esse à Plinio vocatam, qua Myrrha adulterabatur, sed facili distinctione, cuiusmodi etiam apud Dioscoridem erant genera improbata; At Myrrha, vnde exprimitur Staete, res odorata est, quàm vnguentarij in folles confarciunt, digeruntque odoris, ac pinguedinis argumentis, ut Plinius inquit. hæc hodie Belzoi vocatur, alij Bengioinum, ut notas conferenti manifestum est: deest quidem amaritudo; gustu enim suavis potius est, quod cum his, quæ à Theophrasto traduntur, consentit; seligit enim ea, quæ gustu meliori prædita est. Staete autem quondam cum oleo Styracino ex Alexandria afferebatur sub nomine Balsami; sed postea desit, cum ex India Occidentali nouum genus Balsami afferri cœpit, sola autem expectta Myrrha affertur glebis magnis coacta, ex hoc genere videtur esse, quod vulgo Anime vocatur à nostris, quasi aminea Myrrha; ex Oriente affertur duorum generum, odoris suavis, quibus vnguentarij vtuntur; Vnum candidum; Alterum flauum; album præstantius; referunt Hispani in India Occidentali. in suffimentis odoratis loco Thuris sacerdotes vti, candida quadam Resina, quàm Copal vocant, translucida magnis glebis; oriri & Anime flauius, in granulis Thuri simile, sed valde odoratum est, & suaue. Dioscorides autem inter reprobatas Myrrhas, Amineam

neam vocat: sed Galenus Minzæam vt Plinius appellat, quam & cætera præfert, Anthidotis Minzæam expeti præ cæteris & quia odorator, & quia si non admixtum est, Opocalpasum, quod est genus veneni.

C A P. X X X.

BDELLIVM lachryma, hoc nomine affertur Myrrhæ vulgari similis, magis perlucida, & ruffa, quæ sub dente lentescit, vt Gummi, gustu amara; Differt à Myrrha, quia illa fragilior est, & in igno ardet, vt Resina; At Bdelium magis naturam Gummi possidet, difficile enim ardet, & humore mollescit: Olor alioquin suavis, sed non sine austeritate. Dioscorides ex arbore Saraçenicâ laudat, gustu amarum, translucidum, Laurino glutini simile, interius pingue, facile mollescens, absq; cortice & sôdibus, in suffumigiis odoratum, simile vngui. Alterum autem genus ex India aduectum sordidum & nigrum, grandioribus glebis in massam conuolutis. Serapio non *παραβύδες* legit; id est coactum in massam sed *ασπαραβύδες*: id est odore Aspalathi: Hoc Galenus Scyticum vocari tradit: Alterum vero Arabicum: tertium è petra siccum, resinosum, liuescens, bonitate secundum; adulterari Gummi admixto, quod non adeo amarescit, neque carbonibus odoratum est, Plinius Bdelij arborem tradit apud Bactrianos nigram, magnitudine Oleæ; folio Roboris; fructu naturaque Caprifici. Gummi esse debet translucidum, simile ceræ, odoratum, & cum fricatur, pingue, gustu amarum, sine acore; in sacris vino perfusum odoratius; nascitur & in Arabia, India, Media, & Babylone. Adulteratur Gummi ex Amygdala puce, vel cortice Scordasti, quæ arbor emula Gummi; deprehenditur odore, colore, pondere, gustu, igne, Bactriano nidor siccus, multique candidi vngues. Quod igitur Dioscorides vngui simile dixit, de colore intelligit. Plinius, non de odore, vt multi vertunt, quasi odor conueniret vnguis Marini. Arabes Bdelium duplex tradunt, appellantes vnum Bdelium de Meccha, alterum Bdelium Iudaicum; intelligunt autem per Bdelium de Meccha arboris fructum, vt tradit Auicenna; per Iudaicum autem lachrymam ipsam, forte quia in suffumigiis vsurparetur à Iudeis, scribiturque à Moyse in paradiso voluptatis oriri. Serapio duplici mentione de Bdelio agit; vna inter Palmas, inquit Bdelium de Meccha esse arborem Iunci, maturari autem scilicet fructum in Meccha & comedi, ac dulcem esse; in Hispania autem non maturari, sed esse valde acerbum, & asperum, cum pauco humore, Cifilionem appellari eius arboris cor, cuius natura est similis Palmis; videtur autem intelligere genus Palmæ syluestris, quod in oris maritimis nascitur apud nos, cuius Palmitia Iunci modo ad nexus vtilia sunt, exornantque iis Oleæ ramusculos, vario plexu

& nodulis conuestientes in sacris Dominicæ diei palmarum misteris; altera vero mentione Bdellium Iudaicum appellans Gummi esse tradit, tantum scribens, quæ apud Dioscoridem, & Galenum de Bdellio scribuntur. Auicenna vtrunque coniungit, Bdellium enim de Meccha, quem fructum esse tradit & Bdellium Iudaicum ambo esse ex arboribus Aldum, quam interpretantur Palmam. Audio autem in Sicilia ex palmis iis, quos Cefaliones vulgo appellant, effluere gummi odoratum; quod genus Bdelli fuerit apud Arabes. De Arabico tamen Bdellio scribit Auicenna aliud esse à Bdellio arboris Aldum, quod cum Plinio consentit, qui arboris faciem describit à Palma diuersam.

C A P. X X X I .

L A C C A vulgo appellatur lachryma lignosis quibusdam furculis adhærens, spumosa, dura, sub dentibus quasi lapidosa; colore ruffo, odore viroso; nam in ignem coniecta quasi vrinam putridâ redolet; hac infectores lanarum colore rubro tingunt. Ludouicus Romanus gigni in India pluribus locis testatur & in insula Taprobana, in arbore suglandibus nostris simili: præstantior censetur, quæ furculis adhæret: Laccam Sumetri vocant; quia ex Sumetra insula, id est Taprobana habetur; vilior, quæ in glebis sine furculis affertur, hanc Laccam Comberti vocant; Serapio ex autoritate suæ gentis inquit, Laccam à cælo cadere, super arboris Mespili ramulos in Syria locis maritimis; substantiam rubram esse super ligna tenuia; sapore non ingrato, quam decoquunt, & rignant pannos colore rubro; colligi etiam, quod remanet post tincturam apud infectores, quod genus Laccæ fertur ex Armenia, abluiturque contritis eius lignis aqua calida, in qua serbuerit Aristolochia, & Squinanthum, donec exeat clara; dein siccat ac vitreis vasis reconditur: remedium ad obstructions Hæpatis & Ventriculi auferendas, & morbum Regium: Esse autem idem Camcamum apud Dioscoridem, & Galenum. Dioscorides Camcamum inquit, lachryma est Arabicæ arboris Myrrhæ similis, viroso gustu; quo in suffumigiis vruntur; nam & vestes suffumigant addita Styrace & Myrrha; propinari tradunt cum aceto mulso pluribus diebus ad corpora obesa extenuanda; Lientosis, Comitialibus, Anælofis. Plinius aduehi Camcamum ex confinio Casiæ Cinnamomique per Nabateos, Troglodytasque confines tradit; at conditiones eius nullas affert. Auicenna de eo bis agit, putans rem diuersam Camcamum apud Dioscoridem, & Laccam apud reliquos auctores; cum tamen de Lacca agit, Paulum sequitur de Camcamo loquentem, vt Dioscorides: Venduntur hodie nomine Laccæ duo; Vnum quod Gummi Laccæ vocant, quod legitimum est Camcamum; Alterum dicitur biculis.

Lis formatum rubicundis, factitium, quod incertum est, vtrum ex Cam-
~~amo~~ præparatum sit, vt docet Serapio, an ex cæteris, quibus color Cher-
~~mesini~~ paratur; hoc vtuntur pictores. sed de Gummi Lacce dubitant
 nostri; non enim videri Camcamum; quia odor ingratus, qui in Lacca
 est; non videtur conuenire suffumigiis; grati enim odoris Camcamum
 traditur à Paulo; præterea sapor nõ ingratus est in Lacca, quod & Arabes
 testantur; & Cácamum gustu visoso scribitur. Videtur autē Dioscorides
 non bene verbum. *Bpouadis*; id est olidum gustui tribuere, cum olfactui
 conueniat; forte igitur transposita sunt verba, vt hoc modo legendum sit,
 Camcamum lachryma est Myrthe similis, gustu olida, quã in suffumigiis
 vtuntur cum Styrace & Myrtha, quasi per se sola in suaui sit; multa enim
 sunt, quæ in commixtione gratia addunt, cum per se ingrata sint. Aut ver-
 bum Bremodes gustui: vtendum crepitans sub dentibus, cum degusta-
 tur; lapidosa enim ferme eius substantia, strépitu facit; cum dentibus
 atteritur, quale est Electrum; & nouum illud genus ceræ lapidosum ab
 Hispaniis repertum, quo epistolas sigillant liquantes igne, quam audio
 fieri ex Lacce Gummi additis variis pigmentis. Referunt hoc genus
 gummi non ex arboribus sponte stillare, quibus adhæret, sed à formicis
 quibusdam alatis extrahi & agglomerari, vt mel ab Apibus; ideo reperti
 aliquando earum alas gummi agglutinatas: Arborem excelsam esse, folij
 Pruni. Id genus Gummi petebatur primũ, ob præcipuum in medicina
 vsus, postea & pannis tingendis, nunc autem repertis aliis nobilioribus
 Chermesini coloris infectionibus, exoleuit Lacce vsus, ideo rarum nunc
 est gummi Lacce apud nos, tantum affertur factitium genus Lacce in pil-
 lulas digestum, vt prædictum est.

C A P. X X X I I.

SANGVIS Draconis lachryma est concreto sanguini similis, tin-
 gens colore sanguineo; sapor inest siccaus non ingratus, in suffumi-
 giis odor, nares ferit. Adhæret vt plurimum corticibus quibus-
 dam crassis similibus nucleis Mali Persici, ruffis, qui in igne resudant,
 lachrymam rubicundam prædictam: Adulteratur valde simili specie,
 addito Gummi colore simili, sed gustu cognoscitur & igne; Venditur &
 factitium quoddam genus panibus coactum ex Rubrica & Pice Coloso-
 nia, quò potissimum veterinarij vtuntur, admiscentes emplastris astric-
 riis; legiptimam autem lachrymam fert arbor in Africa auctore Aloyseo
 Cadamusto in suis nauigationibus; crescunt præcipue inquit eius arbo-
 res in parua quadam insula Atlantici Oceani, prope Mederam, cui no-
 men dederunt Lusitani vocantes portum sanctum; fructum ferunt instar
 Cerasi mense Martij, gustu eximium, coloris veneti; sauciant arbores ferro
 quo-

quodam anni tempore, & anno sequente lachrymam emittunt ex vulnere, quam decoquunt Athenis & defecatam, sanguinem Draconis appellant; hæc Cadamustus. Referunt & Hispani in noua Hispania India Occidentalis, apud Carthagenam probatissimam lachrymam sanguinis Draconis oriri; rationem vero nomenclaturę esse; quia eius fructus Draconis animalis formam omnino præfert, folio quodam rotundo inclusus, arbor procerâ, tenui cortice, qui vulnerari quacunq; repossit, vnde erumpit lachryma: Fieri etiam decoctione non adeo bonum sanguinem Draconis, qui in panes cogitur. hæc Mōnardes Hispanus refert: Dioscorides Cinnabarim appellat diuersam à Minio inuehi ex Africa magnò precio paucum vt vix pictoribus sufficiat, ad lineas ducendas coloris variandi gratia. Est inquit color grauis, & valde saturatus; vnde quibusdam visum est non aliud esse, quam sanguinem Draconis; Facultatibus iisdem poller, quibus lapis Hematites, magis astringit, & sanguinem cohibet & acrem quandam qualitatem adjunctam habet. Plinius inuentionem Sanguinis Draconis scribit in hunc modum: expeti à Draconibus propter astum sanguinem Elephanti; quia frigidissimus: huius gratia insidiari bibentibus mersos in amnibus, morsum insingere in aure, indeque sanguinem exhaurire donec Elephas moribundus collabatur; præ pondere autem opprimi Draconem sanguine inhebratum: Sanguinem autem vtriusque animalis permixtum Cinnabarim vocari, quæ in picturis proprie sanguinem reddit. Antidotis quoque medicamentisque utilissima est & adulteratur sanguine Caprino, aut Sorbis tritis. Actius colligi in India Sanguinem Draconis: tradit ex herba Dracunculo appellata, quod ad veritatem magis accedit. Serapio ex auctoritate Constantini tradit Sanguinem Draconis, succum esse Sideritis Achilleæ valde rubrum, sapore astringente. Ex quibus patet hodie opera Hispanorum certiorẽ huius haberi historiam, vt multorum aliorum, quam præcis.

C A P. X X X I I I.

S A R C O C O L L A inter lachrymas affertur minutissimis guttis constans, veluti sudore concreto, friabilis, subcandida, aut subruffa; sapore subamaro, ac medicamentoso; in igne difficile ardet; attollitur in spumam; odore ingrato. Dioscorides describit, lachrymam arboris in Perside Thuris pollini similem, colore subruffo, amaram: eius naturam glutinare vulnera, & fluxiones oculorum sistere. Plinius addit, Spinæ lachrymam putari, cum quadam acrimonia dulcem, quæ vetustate nigrescit; melior, quò candidior. Mesues numerat inter medicamenta purgantia; eius arborem esse veluti Fruticem, spinosum; ramis nodosis, ad arborem collectis: lachrymam colligi aliam albam sicut Thus; aliam

Niam subcitrinam : efficaciorē esse subcitrinam, & quæ magis amara
 Purgat humores pituitosos, & crassos, drachmæ unius pondere usque
 ad duas confert præcipue articulis, quam facultatem antiquiores nequa
 quam nouerunt.

C A P. XXXIII.

STYRAX in agro Romano prope Tigolim provenit, arbor Malo
 Cotoneo simili caudice, & foliis, candidiori tum cortice, tum fo-
 lio in parte aduersa : floret in nouellis surculis ; flos candidus ex
 multis foliis constans, odoratus, magnitudine, & specie floris Au-
 ranticæ ; fructus rotundus, externa cute crassa, candicante, magnitu-
 dine Auellanæ ; intra cutem modo vnicum, modo duo semina continentur
 osseo cortice obducta, medulla interna insuavis. Arbor lachrymam dat
 suauem, sed exiguam. De Styrace apud Theophrastum nihil habetur
 præterquam, quod est inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur. Dio-
 scorides lachrymam esse arboris Malo Cotoneo similis. Plinius in Sy-
 ria Iudeæ gigni supra Phœnicem : eius arborem Malo Cotoneo similem,
 succo prægnantem ; intus similitudo Harundinis ; cum erodunt æstate
 pennati vermiculi, vnde liquor effluit, scobe permixtus. Serapio fru-
 ctum tribuit candidum Auellana maiorem, Pruni albi similem, duplici
 cortice ; exteriorem mandi, quamuis amaram : ex interno nucleo oleum
 exprimi. Quamuis igitur ea, quam descripsimus in Italia lachrymam
 paucam ferat, vt alia multæ, quæ in feruida regione succo multo abun-
 dant ; tamen ex similitudine tradita coniectari possumus Syracem esse :
 Placet hic de eius lachryma aliquid dicere, cum diuersa auctorum dicta
 controuersiam fecerint : Apud Dioscoridem igitur traditur quædam trans-
 lucida, Gummi similis, Myrrham redolens, sed exigua & rara. Altera fre-
 quentior, cuius probatur, quæ colore ruffo, pinguis, resinosa, fragmentis
 albicantibus, odore perseveranti. Hæc subacta melleum liquorem red-
 dit : damnatur nigra, friabilis & surfurosa. Fieri quoque ex ea oleum
 Styracinum in Syria. Plinius secundam tantum describit non discedens
 à Dioscoride. Serapio Syracem diuidit in liquidum & siccum, per li-
 quidum intelligit modo oleum, ex nucleis extractum, modo ipsam ar-
 boris lachrymam, modo stillatitium humorem è recenti Myrrha extra-
 ctum, quam Dioscorides Stactem vocat ; per siccam autem intelligit cor-
 ticem fructus, postquam expressum est oleum. Auicenna similiter hu-
 midum & siccum esse, humidum vnum sponte fluentem ex arbore, coloris
 citrini, quem Storacem Calamitam vocant ; alterum per decoctionem, co-
 loris nigri, quem Storacem liquidum appellant ; feces autem Storacem
 siccum esse ; Calamitæ vocabulum videtur à Calamis deriuatum ; quia
 teste

teste Galeno, in Calamis afferretur, vel, vt Plinius; quia arbor Calami modo concava succo plena est. Aucennæ explicatio videtur magis cum Dioscoride cōsentire, vt quædam sit arboris lachryma sponte fluens, quæ cum in ligni scobe reperiatur, veluti leptosa redditur; congeri enim circa caudicem, multam scobem, erodentibus vermiculis testatur Strabo, cum qua lachryma se permiscet, sine iactura tamen odoris. Quædam artificio extrahatur per decoctionem, vt solet ex Cædri lignis, Cedria, & luniperi oleum; sic ex Styraeis lignis, aut ipsamet scobe per ignem resudet Styrax liquidus, quem Dioscorides oleum Styraicinum vocat; ipsa vero scobes exsiccata, & retorrda Styrax siccus sit. De quo Dioscorides inquit, damnari nigrum, friabilem, & fursulosum. Hodie tria eadem habentur; nam arboris lachryma non sine scobe quadam Styrax cognomine Calamita tamquam optima in suffumigia præciosa venit. Arida quoque ipsa scobes modo ruffa, quæ laudatur, modo nigra quæ damnatur, similiter quaritur ad suffimenta odorata. Styraicinum vero oleum, vendebatur Balsami loco ex Syria aduectus; sed desit postea quam nouum genus Balsami ferri cepit ex Occidente; liquor autem ille putridus, quod ad scabiæ iniungendam vtuntur, vilissimo etiam precio; quamuis Storax liquidus vulgo appelletur, aliena omnino res est. Forte Aelcomeli Dioscoridis, quod è pinguedine surculorum fieri scribit, cuiusdam arboris in Syriæ Palmitis; ex ea enim sponte manente oleum melle crassius; sapore dulci; ad purgationes aptum; atte quoque fieri oleum è pinguedine surculorum; optimum vetus, pingue, non turbidum; illinitur ad lepras & reliqua. Testantur autem mercatores, vulgarem Storacem liquidam, ex decoctione quorundam surculorum in aqua fieri. Ad Storacis genera videretur reduci posse, quod ex India Occidentali fertur, Liquis dambrium vocatum, Resina liquida valde odorata, apprehensis & arboris corticibus simillimo odore Styraicis. Eius arborem in noua Hispania magnam tradunt frequentibus ramis, ac foliis Hederæ; crasso cortice, quo inciso lachryma funditur prædicta ex hac recenti stillare tradunt per se oleum quoddam odoratius, exprimi quoque, vt maiorem quantitatem habeant, sed minus perfectum; quo Chirothecas inficiunt.

C A P . X X X V .

OLEA non multum distat à Lauri natura; nam similiter folio constat perpetuo, sed patulo, angusto, & candidante, duro, cuius pars prona candidior, breui pediculo; Fructum fert Oliuam appellatam, Laurinis similem; pingui pericarpio; vnde oleum copiosum extrahitur, nucleum intus durum, cum parua medulla oblongum; floret à lateribus, & aliquando in summis ramulis, quod signum est habertatis,

bartatis, racemulis exiguo flore onustis candicante: ipsa arbor nodosa
 Maxime in caudice, nodos eos Rustici oua Olearum vocant; nam sata
 germinant numerosa sobole; materies fragilis, spissa, & crispa: medul-
 lam paruam & incertam habet: radices multas, crassas, inæquales, &
 nodosas, summæ terræ hærentes habet: paruam autem eam, quæ ex me-
 dio: rimas non sentiunt ob carnis æqualitatem; vnde simulachra scul-
 pere solent perpetua, auctore Theophrasto, in quem vsus odie Olea-
 strum Rhodium maxime expetitur, maculosa facie, prædensum, vt quo-
 dammodo Agallochum Indicum emuletur, in postoribus adulterandi
 ansam præbens. Oleaster idest syluestris Olea, Cotinus etiam vocatur
 apud Dioscoridem & Plinium, folus breuioribus constans, & fructu
 minori, qui oleum reddit amarum, in Aethyopia lachrymam fundit
 Dioscoride Auctore, Scamonio similem, mordaci gustu, ruffiorem, &
 minutis stillis constantem. In mari Rubro peculiarem describit Theo-
 phrastus, e cuius lachryma Medici medicamentum componunt sisten-
 do sanguini. Plinius Enhæmon appellari Oleæ lachrymam in Arabia
 singulari effectu, contrahendis vulnerum cicatricibus. Hoc forte fue-
 rit illud, quod à Recentioribus Chyrurgis vocatur Gummi Aælemi.
 Olearum differentia ex fructu magis, quam arbore spectantur, scilicet
 pro magnitudine, pinguedine, & probitate: Vnde Plinius Oliuarum
 multas affert species. Pausias primo purpureas, deinde in nigrum tran-
 seuntes, plurimum carnis habentes Autumnio colligendas. Orchites,
 quibus plurimum Olei post Radios, eodem colligendas tempore. Ra-
 dios tenerimas, vnde citissime eas occupat ætas, & à murca cogit deci-
 dere; Liciniam in agro Vefrano callosam in Martium mensem durare,
 probatissimum oleum fundere, eius baccas auis non tangit. Cominiam
 similiter callosam. Regiam, quæ & Phaulia dicitur, & Maioranam gran-
 dissimam minimo succo non nigrescit ante Februarium. Sergiam, quæ
 vt Regia in illud tempus nigrescit. Colymbades franguntur & con-
 diuntur, herbarum viridum sapore sunt & superbæ præter iam dicta ge-
 nera, sunt & prædulces per se tantum siccatae, vniisque passis dulciores,
 admodum raræ in Aphrica & circa Emeritum Lusitanæ. Hodie gran-
 dissimæ fere nucis magnitudine afferuntur ex Hispania muria condita,
 quæ superbe merito dici possunt. Nostratum, quæ minores, rotundio-
 resque plurimum olei habentes, Oliuolæ vocantur, quæ masculæ, &
 oblongæ dulcissimum oleum reddentes, sed parcius; Raggiatæ à radiis.
 nomine deflexo: Maiores adhuc pulposioresque ad condituras tantum
 quæ sitæ Regiæ fuerint. sunt & quædam, quarum caro abscedit ab ossi,
 cum franguntur, virides, quæ condita gratissimæ sunt, quas Colimba-
 des dixerim. Oliuas omnes, cum nigrescere incipiunt Drupas Latini
 vocant, quæ optima ætas ad decerpendum: nam maturiores pinguiori

quidem succo constant, sed minus grato, in maturiores oleum reddunt præstantissimum; quod Omphacinum vocant, sed exiguum.

C A P. X X X V I.

ILATRUM vulgo appellatur, alij Linternum, frutex in maritimis tractibus frequentissimus, voluti Olea, quædam parua; multis ramis fruticantibus; foliis Oleæ durioribus, ac viridioribus, similiter perpetuis; floret à lateribus in alis foliorum, non oblongo racemulo, vt Olea, sed acruatis granulis fructum fert nigrum Ligustro similem; vnico intus officulo, tenui putamine, figura oliuari; Frequentior in hac est sterilis quasi in eo genere mascula, quam Plinius Alaternum vocat inter steriles, quæ fructum nullum ferunt, ei folia inquit sunt, inter Ilicem & Oliuam; Vidimus tamen quandam angustiori folio quàm Olea, quam latiori breuiorique ad Ilicem valde accedente. Hanc videtur Theophrastus Phillycam appellasse, perpetuo virentem; vnde illi honor in alendo pecore, cum semper fronde abundet: obedientissima est materies candorque ei Celastri modo; germinat ineunte vere: fructum reddit post Occasum Vergiliarum, montibus est propria. Dioscorides Phylliream vocat, arbor inquit est Ligustri magnitudine; foliis Oleæ latioribus nigrioribusque; fructu Lentisci, nigro, subdulci congesto Vuarum modo in locis asperis: in foliis facultas est astringendi, vt in Oliuastrò.

C A P. X X X V I I.

PHULLIRA mas Theophrasti, vulgo in agro Plumbinensi vocant legno Puzzo, & Putine, quasi lignum putridum, copiosa ibi nascitur, arbuscula est, Lauro similis, foliis breuioribus, leuiter serratis, similiter perpetuis, leuibus, lentis, flosculos fert racematim circa ramulos herbaceos, baccas paruas ternis intus officulis, rotundas, rubentes; cortice interno pallido; materie rara, leuissima: medulla ruffa, putant quidam Phylliream Dioscoridis: sed magis placet vt Phillyra mas dicatur apud Theophrastum, seu Tilia mas, vt Plinius vocat, vt explicatum est in Tilia: nam & multæ steriles in his reperiuntur, vt in Alaterno.

C A P. X X X V I I I.

RHAMNVS Frutex est virgas ferens albas, longas, & inclinatas; paucis ramis: aculeis rectis & crassis: foliis Oleæ, perpetuis, ex viridi candicantibus, pulposis: flores in summis germinibus, specie Gelimini, ex purpura candicantes: baccas paruas Oleæ
figu-

figura : floret in autumno . Alterum genus arborefcit ramis rectis, Sal-
 tis modo: cortice minus candido: foliis angustioribus, longioribusque,
 non propositis, veluti puluisculo ferrugineo inferne obfitis: iuxta folia,
 folliculos quosdam tenues sine flore fert, Hordei figura & magnitudine,
 puluisculo sciatillante obfitos colore ferrugineo, ij in maturitate paruz.
 Oliuz speciem gerunt, rubentes: succo intus croceo, tenui tunica in-
 cluso: maturantur hyeme: semen vnicum continetur nigrum: aculeos
 rariore habet acutiorefcque, sed infirmiores . peregrina hæc apud nos:
 superior autem frequens in sepibus nascens: vt Rubus . Theophrastus
 Rhamnum fruticem esse scribit perpetuè virentem: racemum ferre in
 summis virgis: commodam ad igniaria paranda: eius duo genera esse:
 aliam nigram, aliam candidam, fructuque diuerso, & ambas aculei-
 geras . Erit igitur candida, quam primo loco descripsimus: altera vero
 nigra . Plinius inter genera Ruborum recenset Rhamnum à Grecis ap-
 pellatum, quorum alter candidior & fruticosior: floret ramos spatgens
 rectis aculeis, non, vt cæteri, aduncis, foliis maioribus: Alterum genus
 sylvestre nigris, & quadantenus rubens, fert veluti folliculos, quæ simi-
 liter quadrant duobus à nobis propositis: maiora enim insunt folia in
 candido: nigrum quadantenus rubet, ob puluisculum ferrugineum:
 sed apud Dioscoridem tria Rhamni genera proponuntur: primum ramos
 fert rectos, & aculeos in acutè spinæ modum: foliis paruis, oblon-
 gis, subpinguibus teneris. Alterum eius genus candidius: his videtur si-
 gnificare duas à nobis propositas: primam quidem nigram: alteram
 vero candidam; Quod verò tertio loco describit Paliurum esse apud
 Theophrastum puto, vt suo loco explicatur .

C A P. X X X I X.

SCOTANVM: vulgo appellatur Frutex contortis caudicibus non
 crassis, quibus decorticatis infectores vtuntur; Flavè enim colore
 tingunt: cortex est ruffus: lignum pallidum: folia Piri rotundio-
 ra: in summis furculis magnus exit racemus capillaceus, in quo rara
 apparent semina flavescentia, exigua, quasi triangula, depressa, duro pu-
 tamine, sed ob tenuitatē impartibili: flosculus pallescens, aut herbaceus,
 vix conspicuus: ex nominis similitudine Cotinus videretur antiquis vo-
 catus; Quæ sylvestris Olea est Dioscoridi, sed facie valde distat, apud Pl-
 nium tamen Cotinus appellatur in Apennino frutex ad liniamenta; mo-
 do conchilij, colore insignis .

C A P. X L.

LENTAGINEM in Hetruria vocant fruticem in syluis nascentem, foliis Lauri rotundioribus, subirsutis, perpetuis : ideo queritur hic frutex ad exornanda viridaria opere Topiario : flores fert in umbella candicantes in summis fruticibus : hyeme autem floret : baccas fert Myrtho similes coloris cærulei, splendidas, tenui pericarpio, tenui quoque crusta seminis, sapore acerbo ; Fructus annotinus nouellum expectat. Quidam, Tinum appellant, Plinius hanc videtur intelligere, cum inter Lauros inquit esse Laurum syluestrem, quam alij sui generis arborem dicunt, cui cærulea est bacca.

C A P. X L I.

LANTANA vulgò à quibusdam appellatur frutex qui creditur Virtutum esse apud Virgilium, constat multis virgis cubitalibus, digiti crassitudine, lentis, & hirsutis ; Folia ex interuallis bina, Vlmolatoria, & magis hirsuta ; in summis virgis umbellas fert Sambuco similes, minores ; flosculos minutos, candidos, grauiter olentes, qui similiter summis fructibus insident, quibus decedentibus bacca subsident oblongæ, modicè compræssæ, in maturitate primum rubentes, postea nigre, sapore ingrato ; intus semen vnicum continetur, latum, depressum, & striatum, osseo cortice intectum, ex eius radicibus viscum extrahi tradunt : hanc videtur Theophrastus Rhoem, seu Fluidam, vt Theodorus vertit : appellare, cuius mascula dicitur, quæ sterilis ; Femina, quæ fructifera est. Virgas ferunt non longas, nec crassas ; folium Vlmolimit simile paulò oblongius, aliquantum hirsutum, ramulorum nouellorum. Folia paribus internodis coniugatim condita adherent ordine disposita : inficiunt his coriarij alba coria ; flos candidus racematim nascens, quo decedente, fructus cum labrusca rubescit ; fiuntque ceu lentes tenues congestæ, figura his quoque in modum Vuç : osseum intus continetur medicamentum, fluida dictum ; radix per summa & simplex, vt facile auelli possit radicitus. lignum sine medulla, & cæsum quoque incorruptum perdurat ; nascitur omnibus locis, sed in argillaceis potissimè præstat. Plinius hanc eandem sub nomine græco Rhus intelligit, cum inquit : Fruticem esse coriarium, subrutulum, cubitale, et assitudine digitali, cuius aridis foliis, vt Malicorio, coria perficiuntur ; Medici autem Rhoicis vtuntur, id est fructibus ad contusa, & quæ sequuntur, & alibi inter Syriæ arbores describit, vt Theophrastus. Dioscorides huius non meminit ; nam sub nomine Rhus aliam intelligit. Quauis autem hodie

hodie in Italia ad coria depfanda ea nequaquam vtuntur; tum quia rara, tum quia alia forte meliora in eum vsum venero, vt Myrthus & Lentiscus; — ob id negandum Lantanam Rhoem coriariorum esse apud Plinium & Theophrastum.

C A P. L X I I.

R HUS obsoniorum, vt Dioscorides vocat, vulgo autem Sumach, arbuscula est in petrosis nascens vltra bicubitalem altitudinem; ramosa; Foliis pluribus in communi pediculo coniugatim dispositis, vt in Lentisco & Terebintho, subhirsutis, & lateribus modice serratis, vt in Sorbo rotundioribus; floret in cacuminibus racematim flosculo rubro & minuto: grana fert congesta veluti in spica Lentis modo depresso, quorum externa tunica, veluti roscida, tactu pingui, sapore acido, & gustui grato, ideo pro condimentis vice salis inspergi solita est antiquis: internum putamen carthilaginosum colore Castaneæ, medullam seminis exiguam continens; huius foliis coriari vtuntur ad depfandum vt aliis astingentibus. Plinius hanc Rhoem Erithron appellari testatur ex Dioscoride, cuius semen aspergitur, pro sale obsoniis: Nam aliam meminit, cuius semen medicamentis assumitur ex Theophrasto, quam nos vulgo Lantanam appellamus. Dioscorides inquit Rhus, quod obsoniis pro sale aspergitur ab aliquibus Erithros appellatur. semen est ex coriarij fruticis eiusdem nominis. Excoriarius hinc vocatur; quoniam qui pelles condepfant, spissandis cotiis folio eius vtuntur. Arbuscula est in petrosis duorum cubitorum altitudine proueniens; Folium est sublongum, modicè querutilum, serratumque, & incisum per horas; fructus in racemulis densus, magnitudine Terebinthi latiusculus: pars corticea, quæ semen ipsum complectitur, Medicinæ percommoda est: huius fruticis foliū vim habet astringēdi velut Acacia, & quæ sequuntur.

C A P. X L I I I.

L ENTISCVS frutex est frequens in asperis maritimis perpetuè virens; foliis, magnitudine Myrthi, in communi pediculo coniugatim dispositis, magis pulposis, & durioribus; flosculi racematim coherent circa ramos inter folia subrubentes; baccæ rotundæ ac rubentes parvæ, quibus medulla inest viridis, huius quoque folia assument ad coriam depfanda; virgarum materiem lentam; exacuisse ad repurgandos dentes; nam consolidat gingiuas, & dentes confirmat, sunt qui huius gratia, & folia ipsa mandunt; apud nos lachrymam fert exiguam, sed in Chio copiosam, quæ Mastichæ vocatur. Dioscorides

arbo-

arborem tanquam notam non describit; de Mastiche eius scribit; resinam esse Lentisci, quæ laudatissima, & copiosissima in Chio insula gignitur: probatur quodam ignis fulgore splendida, candorem cæ Tyrrhænicæ præferens, crassa, retorrida, odorata, friabilis, minus proba est colore viridi; adulteratur Thure permixto, resinaque.

CAP. XLIII.

TEREBINTHVS arbor est Lentisco similis; foliis coniugatim ex vno pediculo exeuntibus, vt in Fraxino; deciduis apud nos, quanquam Theophrastus inter perpetuè virentes recenseat, specie Lentisci sed maiora: in foliis aliquando vesicæ quædam oriuntur rubentes; floret à latere in racemulis oblongis; flos rubens & paruulus; fructus parvus, depressus Lentis modo, & rubens; cortice iuciso lachrymam fundit quanquam exiguam in Italia. Resina Terebinthi hodie ex Cypro affertur paulo crassior, sed multo odoratior vulgari Terebinthina, quæ ex Larice habetur. Theophrastus Terebinthum fructu & resina vtilem, in montibus tantum nascentem tradit, in eo genere esse maiorem, quæ sterilis, & scæminam fructum ferentem; hunc in alia paruum esse protinus ruffum, magnitudine Lentis, qui concoqui nequit, in alia primo viridem, postea ruffum, vltima maturitate nigrum, Fabæ magnitudine, resinofum, & sulphurosum, in India Amygdalæ magnitudine, arborem circa Macedoniam & in Ida breuem, & fruticolam & contortam, sed apud Damascum Syriæ magnam, & decoram, copiosamque materiem lentam, nigram, spissam, & in Syria nigriorem Ebena, ex eaquè capulos pugionum fieri, & pocula Tornari, quæ à fictilibus discerni nequeant, sed cor tantum accipi ac perungi; folia Laurina ex vno pediculo coniugatim prodeuntia, vt in Sorbo, minus angulata, pingua cum vniuerso fructu; florem Oleæ, colore ruffo; ferre etiam quædam concava Nucis similitudine, vt Ulmus, in quibus bestiolæ innascuntur culicibus similes, humore quodam resinoso putrescente, at Resinam ex ligno manare, ex his videtur Theophrastus non solum nostratam Terebinthum indicare, cui parvæ sunt baccæ, sed & Pistaceam, cuius fructus grandiores vtilis in cibis afferuntur, aut Pistacea ex Syria quanquam & in Sicilia, in Agrigentino proueniant: nuclei sunt oblongi paulo crassiores Pineis, aut Auellanam oblongam referentes; cortice albo crustoso magis quam oleo, externa tunica arida, subnigra, & decidua, medulla interna viridis, dulcis, & subacris: Arbor, quæ ex eius (atu aliquando apud nos prouenit, magna est, foliis Terebinthi, aut Siliquæ perpetuis; floret in cacuminibus racematim, vt Rhus, exiguo & rubro flore; Hanc Theophrastus Terebinthis annumeravit, cum aliàs Pistaciorum non meminerit,

testa-

testatur & Athenęus credi à nonnullis Terebinthos, quę Siri Pistacia vulgo appellant. Dioscorides de Pistaceis & Terebintho diuersis capitibus scribit, sed utranque tanquam notam non describit.

C A P. X L V.

GLANS vnguentaria, quam vulgo Ben vocant, nucleus est triangularis Auellanę, aut Pistacę similis, medullam candidam & plenam continens, oleosam; cortice crustoso, cinereo, aut nigricante, qui in alio externo ac deciduo reconditur. Exprimunt Vnguentarij ex eius medulla oleum ad odores conservandos, quia solum vetustate non rancescit. Arborem Dioscorides tradit, Myricę similem in Æthiopia, Ægypto, Arabia. Theophrastus glandem vocat peculiarem Ægypti, quę peregrinari nequit, Myrtho similem; folio oblongiori, con tortam & magnam; fructu magnitudine & visu Capparis, cuius putaminibus Vnguentarij vtuntur; quia boni odoris sunt, alioquin ipso fructu inutili existente: ligni materies valida, commoda ad nauigia: quam alibi Glandem inter minora recenset caule carnosio, vt Beta. Plinius Myrabolanium appellat; folio Heliotropij herbę simili: fructu magnitudine Nucis Auellanę, quę Glans appellatur in alijs nigra in alijs candida, rubens in Ægypto, viridis in Arabia; gracili nucleo, & odoratiore liquore in Æthiopia. Quod igitur Plinius folio Heliotropij describit; fortę intelligit; quas Castaneas Æquinas appellant Constanti-nopoli, cuius arbor traditur procerā folio Pentasili maiorem, Ricini magnitudine: Echinum fert spinis firmis & raris, in quo fructus Castaneę similis, dulcis, rotundior, crassior: cortice subnigro, sede candida figura cordis. Mefues quoque inter Arabes Ben quendam magnum scribit, vt Auellana; quendam paruū Cicetis magnitudine. Hispani inuenerunt in insula sancti Dominici, Indię Occidentalis, Auellanas purgariuas vocant, quia ad purgationes vtuntur, quod etiam tentantes Hispani vim vehementem inuenerunt ac valde laboriosam, ideo tostis vtuntur.

C A P. X L V I.

PALMA sola inter arbores nullis ramis constat, vim genitalem indiuisam, in cacumine candicans, habens tanquam in capite: hęc enim medullę copia continetur, quod cerebrum Palmę appellatur: hinc & folia & fructus erumpunt, emoriturque præcisa ea parte: simplex est caudex rectus, licet alicubi bifidus, & in plures partes diuisus assurgat, vt author est Theophrastus, cortice scabro, ligno neruoso, sine medullę discrimine, tractatu facilis, præualida ad sustinenda pon-

pondera, non enim flectitur deorsum, vt cætera ligna, sed pondere renitendo sursum incuruatur: Folia sunt Harundinea, sed multa ex vno pediculo lignoso, & crasso aculeatoque prodeuntia in multam longitudinem angusta, quæ cum nouella sunt inuicem cohærent, colore subalbido, leuia, cultellos vocant, quos in sacris mysteriis vnâ cum Olea atlumunt, vitilia ad nexus & ad leuia capitis vmbraçula texenda. Eadem postea explicantur durtiora effecta ac viridiora, inflexaque ad latera, alio ex media Palma subnascentibus a figura folij explicati, qualis hominis palma, sed longissimis digitis numerosisque, quanquam differentias multas sortiantur; Quædam enim etiam explicata nunquam tamen inuicem disunguntur, vt in nuper nascentibus Palmis omnibus, & in quodam genere peculiari; quædam disunguntur quidem vsque ad certam mensuram, sed non ex toto, vt relinquat palmæ manus latitudinem præter digitos, vt in quodam genere humili, quod sponte in scopulis maritimis oritur, vt in insula Ilua, & Palmeola vocata Insula illi contërmina, in Sicilia Cefalione vocant. Quædam ex toto disunguntur vsque ad pediculum, vt in Palma, quæ in Italia feritur ex fructibus peregrinis, quos Dactylos vocant. Hæc in arborem prægrandem assurgit; folia ei ad longitudinem quatuor cubitorum, cum suo pediculo sparguntur in orbem, quos Palmæ ramos aliqui vocant: iis præcis vestigia in caudice frequenti & relinquuntur ad scandendum oportunissima, alioqui si derelinquantur in penetrabili vallè scandentibus aditum intercludunt: fructus racematim veluti ex Mili júbis dependent, prodentibus non ex medio cerebro, vnde nouella exeunt foliorum germina, sed à laterè; vestitur initio racemus tunica conuoluta similitudinem gerens Ensis cuiusdam lati sua vagina inclusi, ventre quodam medio latiore, prope cubitali longitudine stans inter folia. Elatem Dioscorides & Spatham vocat, Palmitem Plinius. disrupta ea tunica Iuba, quæ intus latitabat, ostendit in mare quidem flores tantum sine fructu, candidos, puluere quodam refertos; in scæmina autem fructus sine flore. Author Theophrastus puluerem illum Maris scæminæ aspersum scæcundiorè reddere, nec fericari ipsas scæminas nisi iuxta mare adfuerit. Fructus ex cuius semine Palma, quam diximus in Italia prouenit, oblongus, figura Glâdis, sed amplior, colore Castanæ, exterius pulpa constans carnosa & dulci: intus osseum quid continetur solidum, cui rimula in parte prona, in dorso autem seminis pulpa ob partitatem vix conspicua; nam in ea parte nascitur paruo relicto foramine; idcirco prona serere oportet non supina, & plura simul, vt habitior ex pluribus principiis, fiat caudex. Sed apud nos omnes steriles, aut fructum moluntur tantum, nec perficiunt; appellant autem eos fructus in Italia Dactylos. Eosdem inter alia genera, quæ traduntur, Dioscorides & Plinius Caryotas videntur appellasse, laudatas ad faucium asperitates.

Quarum

Quarum nobilitas in Iudea maxime Hiericunte Theophrastus in sola Syria, idque in valle Palmaria reconditos fructus seruari testatur, cum ceteri fugaces sint, ideo recentes consumuntur. Arabes quoddam genus Bdellium de Meccha vocant, cuius fructus in Meccha maturatur, & dulcis fit; in Hispania autem nequaquam. Ex eadem Gummi haberi, quod Bdellium Iudaeorum vocant, ut in Bdellio explicatum est. Sed præter Caryotas recenset Dioscorides Phænicobalanus, quasi Palmæ glandes in Aegypto acerba & astrictoria facultate, qui si crudiusculi decerpantur, ut fieri solet, in media fere maturitate, virides sunt, figura Myrobalani Arabicæ, odore Mali Cotonei; & Thebaicas, quarum decocto contra æstus ardoresque utebantur, & ad vires in ægrotis recreandas, ex quibus etiam vina fiebant ad eisdem vsus, facultate vehementer astringendi repellendique. Theophrastus multas affert fructuum differentias: nam quidam, inquit, sine ligno intus sunt; quidam cum ligno, eoque in aliis duro, in aliis molli: alij candidi: alij nigri: alij flauis: nec pauciores colores, quam in Ficorum generibus: quidam figura Malorum & amplitudine: alij minuti Ciceris magnitudine; Quidam nunquam maturescunt: Quidam non nisi triennio, ut semper nouo subnascente vetustus adsit, ex quo contuso panis fiant in Aethyopia: Quidam manduntur tantum, ut expuantur expresso succo. Plinius vnde quinquaginta genera numerari, si quis velit omnium nomina persequi, & vinorum ex his differentias. Sed cum ij in feruida tantum regione proueniant, considerandum, utrum præter Caryotas aliud genus vllum hodie adferatur ad nos. Videntur autem ex genere Palmarum esse ij fructus, quos vulgò Mirabolanos vocant, quasi Myrobalanos, ut aliquando Plinius vocat, quos fert Palma probatissima in Aegypto, que ossa non habet in balanis, reliquarum modo, eundem viridem, odore Mali Cotonei tradit, ut Dioscorides: nam alibi per Myrobalanum, intelligit ipsam Glandem Vnguentariam, quam Dioscorides Balanon Myrepicen appellat: afferuntur autem quinque Mirabolanorum genera, omnia arida, sapore acerbo, sed facultate purgandi prædita, ut Arabes adnotarunt. Eorum tria os continent, solida pulpa, & crustosa inclusum, striatum: veluti tripartitum, durissimum, non tamen omni ex parte solidum, ut in Dactalis, sed in media cavitare, que parua est medullam seminis continet, Primi generis sunt cognomine Citrini, colore pallido, figura Glandis, striati. Secundi Chebuli grandiores figura Prunorum Damascenorum nigricantes, crasso fiore pulpa, qui etiam saccharo condiri solent, recentes aut siccati, humoreque remolliti: Bellirici Gallæ modo rotundi, flauis, tenuissima crusta obducti. Duo præterea sunt nullo intus nucleo manifesto scilicet Indi nigri, Oliuæ depressæ figura & magnitudine; & Emblici figura parui Mali, sed eos in parua fragmenta dissectos & siccatos ferunt nigricantes. Quid

si hos Phenicobalanos dicamus? nam nullo intus ligno spectantur; & cum maturi sunt, nigrescunt, vt Plinius testatur. Qui autem os intus habent, ad Thebaticos & Arabicos Mirobalanos reducamus: de ~~menim~~ inquit Plinius, in totum arentes Thebaides, & Arabicæ macro corpore, exiles, & assiduo vapore torrentes, crustâ verius quam cutem obducunt; Thebaidis fructus, ex templo in cados conditur, alioqui celeriter expirat, marcescitque, non retostus furnis: præterea compertum est eorum succos artificio quodam paratos, vt docet Mesues, nō solum ad febrium ardores multum pollere, sed etiam in omnibus putridis adeo virtutem roborare, vt breui natura ipsa putredinem vincat, & expellat; repetio apud Asclepiadem Chrysobalanum, quasi ipsum Myrobalanum Citrinum. Arbores quorundam generum describit Garzias in hunc modum. Folia Emblicarum quidem tenuiter diuisa sunt magnitudine Palmæ. Citrinorum autem vt Sorbi. Indorum, vt Persici. Arbores omnium magnitudine Pruni: syluestres esse, Emblicis vtuntur ad coria depfanda, vt nos Rhoe.

C A P. X L V I I.

M VSA vulgo appellata inter Palmas videtur recenseri posse; oritur in AEGYPTO & Cypro: eius folia visuntur apud nos aliquando saccari panes conuestientia: distinguuntur ab Algâ, latifolia, qua similiter saccarum condunt in Occidente: quodd. Algæ folia nulla media costa visuntur, Musæ autem folia costam perpetuam & crassam habent, per medium folium discurrentem, aliquando aculeis quibusdam à tergo armatâ, folij latitudo ferè cubitalis, longitudo aliquando bicubitum excedit: Figura simili ei, quam Indicam Harundinem vocant. Tradunt eius caudicem, Palmæ modo ad quina, & sena cubita attolli squaroso foliorum cortice vestitum; nullis ramis; è vertice germen molle exire cubiti longitudine sustinentem: fructus parui cucumeris magnitudine, qui per maturitatem quadantenus flauescunt; cortice Fici, qui eodem modo digitis detrahitur, substantia pulpæ Melopeponis, nullo intus osse; nec semine: sapore grato: quamuis initio insipidus videatur: fructus quoque hos Musas vocant: seri stolonibus Agnoscentibus.

C A P. X L V I I I.

N VSA Indica ingens est fructus amplitudine Mali Citrij, aut Melopeponis: externo cortice arido & fibroso: Trilatera ferè figura, qui intus degenerat in stamina lini modo: succedit seminis

nis cortex ossis, durissimus, ouatus, leuis, ex quo pocula sūt lienosis vi-
lia in ta hunc medulla inuoluta sua molliori tunica, sapore dulci & pin-
di: Crescente Nuce, aiunt colligi humorem, sub extimo inuolucro in-
ter stamina; qui Nuce perfecta aquæ rosaceæ similis effunditur, mensura
trinitaliciis ex singulis nucibus, potu. suavis: arborem tradunt Palmæ
similem: folia apta ad ædium imbricamenta, nam per sex menses aquam
continent: adeo, factum tectum præbent: amputant ramos primo vere
quodnam plurimum luxuriant: Incisæ arbores largè gemunt, vt Vitis;
lachrymas vasis excipiunt, & recente humore pro vino vtuntur: nam
triduo cæscit in acerum: liquor idem percoctus transit in melleam sub-
stantiam: aliaque multa admiranda tradunt de hac arbore apud Cale-
doneses: Videntur autem in genere Caryotarum esse, quos Plinius Ni-
gholâos vocat; in eo genere sicciore amplitudinis præcipuè; nam qua-
terni cubiti longitudinem efficiunt; aut quod paulo post Pæton vocat
numioli quore a uindanis; rumpit enim se Pomi ipsius etiam in suam ma-
trem ebrietas; calcatis simile. Affinis huic videtur fructus apud Indos
vocaturs Arca; & Fanfel; quem rulum manducant cum folio Indo; nam
præter odorem gingiuas consolidat: Arbor erecta fungosa; foliis Palmæ
Fructus: Nucis Muscatæ, tenuior, intus durus, venis exterius albicanti-
bus, & rubentibus magna ex parte, non omnino rotundus, sed altera
parte compressus, continetur inuolucro crasso, lanuginoso, exterius fla-
uogimicante: Dactylos maturòs, sed non siccos; sapor. inest austerus.
Hæc tradit Garzias Lusitanus. Hunc fructum aliquando vidi inter me-
ces Indicas.

C A P. X L I X.

N Vx. Muscata ex Insulis ultra Gangem aduehitur, maior Auella-
na; minor Iuglandè rotunda; pinguis multum aromatica; af-
fertur autem purgata à suis putaminibus; aliqua tamen vise
sunt, cum suis corticibus & pte immaturæ, quarum exterior tunica dis-
secta magis quam Auellanarum calyx, colore ruffo, aromatica, totam
nucem circumplectens: sub ea cortex ossis continetur. Tradunt eius
arborem Persico Malo similem; foliis paulo angustioribus; in incultis
hæc; fructum ante maturitatem circumdatè instans florētis Rosæ, quæ
postea perfectam nucem complectatur vndique; incolas vto eius loci,
quam primùm huiusmodi complexum vident; certatim colligere;
Alij distinctius referunt arborem, specie & folio Nuci Iuglandi similem;
fructum completum magnitudine Mali Codonæi; externo cortice pin-
di, & crasso, vt in Iuglandè, qui saccato conditus gratus est gustui & aro-
maticus, sub hoc membranam tenuem contineri, quæ Macem circumdat

rubicundum & implicatum circa duriores corticem: intra hunc postremum Nuce Muscatam contineri: eius mentio reperitur apud quosdam ex Græcis recentioribus, Moscocaryon, & Myristicam Nucem vocantes. Fortè Aëtius eandem intellexit sub nomine Nucis Indicæ, quam recipit in suffimento muscato. Arabes authores optimè nouerunt in medicinis expetentes, & medullam internam, & externum corticem tenuem, quem Macim vocant; nam medius, qui osseus est, inutilis iudicatur. Maccis nomen assumptum est ex Macere, cuius Dioscorides & Galenus & Plinius meminerunt; nam Serapio ex Dioscoride transfert in corticem Nucis Muscatæ, quæ de Macere scribuntur. Scribit Dioscorides de Macere, qui & Macis, & Xilomacer vocatur, ex Barbaria aduehi corticem flavescentem crassum; gustum per quam astringentem, quoad cruentitas ex creationes, & alui fluxus; & Dyssenterias vtuntur; Plinius ex India aduehi corticem rubentem radicis magnæ, nomine arboris suæ; sed qualis ea sit incompertum habere. Galenus similiter ex India conuehi Macerem, qui cortex est acerbo gustu, cum læuicula acrimonia odorata, vt pleraquæ aromata, quæ ex India aduehuntur. Ex hac ieiuna descriptione significatur incertam illis fuisse Maceris hystoriam, & non esse extimam Nucis Muscatæ tunicam: repugnat enim eius tenuitas, & acredo maior, quam astrictio, cum in Macere sapor acerbus multum possit, sed fortè, si diuinare liceat in re adeo ipsis authoribus incomperta, quid obstabit? si dicamus extimum Nucis Muscatæ corticem apud Dioscoridem vocatum fuisse Nareaphthum inter suffimenta odorata, quod ex India corticosum aduehitur simile putaminibus Sicomori, non arboris libro, seu cortici, vt multi accipiunt: λεπτομαλα enim tenuia sunt, & putamina fructus Sicomori scissa sunt, vt sæpe etiam Fici, nec crassa, cuiusmodi est Macis Nucis Muscatæ. Alterum autem eiusdem corticem crassiorem, esse Macerem, qui ob substantiæ crassitiem acerbus sit; & minimum quid redolens, ideo inutilis iudicatur Serapioni. Quasi putamina tantum iis temporibus afferrentur, Nuce in patria remanentes ea tamen, vt præciosa & valde peregrina ex osculabatur antiquitas.

C A P. L.

Nvx Metel vulgo & Fungus Orientalis appellatur osseum quidam compressum, & circulare instar Fungi abiecto pediculo; aliud integro circulo; aliud deficiente, vt Luna; in centro apex quidam; in labro seminis medulla continetur, ob paruitatem inuisibilis, vt in Dactylorum ossibus, quasi ab eis differat tantum; quia in Dactylis extrema ossis vtrinque replicata sunt media quadam rimula constituta: in Nuce Metella eadem sunt explicata & aperta, vnde circularis figura:

figura: est autem id lanugine tenui obductum & candicante: vtuntur eo solum pro veneno ad canes interficiendos puluere insperso carnibus; Item pisces & aues obstupescit: Putarunt quidam hanc esse Nucem Vomicae Serapionis, quae describitur maior: Auellana, & nodosa, cuius corticibus, pro medicamento vomitorio non pro veneno utebantur: minus etiam fuerit, quae Nux Metel apud eundem, & Auicennam traditur: fructui Mandragorae similis: cortice scabro, licet ea obstupesciens sit venenum, sed apud Plinium videtur inter Palmae fructus poni, cum inquit, quibusdam osseum continetur, lunatumque, dente contra fascinationes religione politum. Fortè Nux Vomica fuerit, quae in officinis Galla Orientalis vocatur, ad pisces obstupesciendos quaesita sunt baccae quaedam inanes cortice nigro: in cavitae inchoatio tantum seminis apparet, indicium colligi ante perfectionem, non enim grandiores sunt Auellana, vt monet Serapio.

C A P. L I.

GARIOPHYLLVS vulgo appellatur fructus odoratissimus ex India allatus vna cum festucis quibusdam, lignosis, colore, ex fuluo nigrescente sapore acris; & mordente, cum quadam amaritudine: fructus cum perfectus est ad maturitatem vsque, minus odoratus est, ac minus acris, figura & magnitudine constat, Laurinae baccae oblongae, aut fructus Rosarum; semine intus durissimo nigro implicato, recens verò natus odoratissimus, ideo maxime expetitur in condimentis, angustus & oblongus, in cacumine vestigium floris getens, quaternis angulis, vt figuram parui clauis referat: Placent integri assis carnibus infixi Meminit huius Plinius inquit: Est etiam num in India Piperis grani simile, quod vocatur Gariophylon grandius, fragiliusque: tradunt in Indico loco id gigni: aduehitur odoris gratia. Paulus Aegineta Gariophyllon vocari inquit, quasi Nuci Folium, cum potius sint stipulae & flores arboris Indicae, nigri coloris digiti longitudine, odorati, acres, subamari, calidi & sicci In tertio ordine: Serapio laudat ad Venerem stimulandam, tum fructus, tum cortices, lignaue, ex India aduehi inquit, cum cortice, lignoque: in summo capitula sunt serrata, quae laudatissima colore subruffo, odore firmo. Anthophylli apud Nicolaum intelliguntur grandes Gariophylli: qui ad maturitatem peruenerunt minus acres; cum tamen verbu Anthophyllon debuisset florenti fructui aptari, Gariophyllon autem fructui perfecto ob Nucis similitudinem. Qui ad Indicas regiones nostris temporibus nauigarunt, referunt Gariophyllon tantum prouenire in quinque Insulis Oceani, vltra sinum Gangeticum, locis montanis, & si aliò transferantur, nequaquam viuere; caudice conflare

stare Buxo non absimili: folijs Cinnami rotundioribus ad Lauri folia accedentibus: in cacuminibus fructus ferre, quindecim aut viginti simul, initio candidos, postea rubentes, cumque maturefcere incipiunt, cultores harundinibus flagellare arbores, constrato prius solo tegetibus; idque bis in anno sub vtroque Solstitio; non sinere autem, vt ad perfectam magnitudinem intumescant; quia duri euadunt, & inutiles præter corticem & saporis acridinem inesse etiam arboris cortici, ligno, ac folijs virentibus, vt fructui; hæc referunt. Ex Gariophyllis extrahitur artificio distillationis Oleum odoratissimum, quò vice Balsami vtuntur, si quid autem est quod Cinnamomi vicem supplere queat, Gariophylli Clauus esse possit, vt forte hoc fuerit Carpesium apud Quintum Medicum à fructu cognominatum, sed Galeno incognitum.

C A P. L I. I.

LOTVS arbor, quam in Hetruria Bagattum vocant inter viles fructus etiam num in prouerbio Amat colles, magis, quam plana caudice crasso; ramis in latitudinem magis quam in altitudinem folijs: cortice læui, & subalbido: folijs vltimi longioribus & magis in acutum desinentibus, magisque serratis inferne candicantibus, superne viridioribus, similiter rugosis: floret à latere solitarijs stoculis, qui ex binis foliolis constant summo fructui insidentibus: baccas fert Ceraso similes longo pediculo pendentes minores, rotundioresque, in maturitate nigras: externa pulpa dulci, ossiculo intus duro, veluti quadripartito, vt in Glante Vnguentaria; intus vnica seminis medulla continetur dulcis Dioscorides inquit, planta est magnitudine arboris iustæ; fructu maiore quam Piperis, dulci, graue olente, qui stomacho utilis sit, aluumque supprimat. Plinius hanc in Aphrica insignem esse, ibique Celtim vocari, Italiae quoque familiarem: sed terra mutatam, fructum colore Croci esse post maturitatem. Ex Theophrasto, Celtis Piro æquipatur: sed Incisuræ sunt in folijs, vt Illicis videantur esse: materie nigra, dura, spissa, & enodi. fructus magnitudine Fabæ, qui ante maturitatem plures colores mutat, vti Vua: quidam cum ligno, intus, quidam sine ligno, melior, ex quo etiam vinum exprimitur: multæ frugis apud Lotophagos ab eo fructu appellatos: nam rufus reconditur cum interiore nucleo. Aliam præterea tradit fruticosam, fructu Nuce obducto: parte externa minime carnosio, sed potius pelliculari. puto apud eundem Theophrastum, Loti fructum, Diospyron appellari, quasi Iouis triticum, non Iouis Flammam, vt Theodorus vertit. similis est inquit Cerasi figura, sed nucleo duriori, est album, & nigrum: puto autem à Tritico cognominatum, quia in panes cogebatur more tritici.

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE PLANTIS LIBER TERTIVS.

CAP. PRIMVM.

FAPLICATIS haecenus iis arboribus, quarum semina ita sedent, vt eorum cor non in sede fructus, sed exterius vergat, reliquas nunc persequamur, quarum semina cor in inferiore parte habent, qua scilicet, aut pediculo fructus, aut conceptaculo nectuntur, maxime autem à supradictis diuersa est earum natura; Nam in illis plures erant solitariis seminibus, in his è conuerso paucae reperiuntur, quae solitaria ferant semina, sed magna ex parte plura, aut in communi conceptaculo, aut in pluribus. Incipiamus autem ab iis, quibus nullus flos, aut in summo fructus parum perspicuus existit. Ficus igitur arbor est iustae magnitudinis: cortice leui, cinereo, quo incisio manat lacteus humor acris: materies carnosae, mollis: folia ampla, paucis sinibus excauata, aspera fructum in singulis foliorum alis singularem, in summo sessilem, iuxta pediculum pyramidalem, in quo exigua granula numerosa sedent in interna circumferentia, medio spatio inani: floris vestigium tantum in summo, qua etiam ostiolum patet in internam cauitatem. Fructus ipse in maturitate dulcis melleo succo, qui saepe in floris ostio concreuit in lachrymam, tunica mollis, quae in maturitate dirumpitur, nigra, vel subrubra, vel candicans ex viridi, aut flauescens: exsiccantur fructus in sole, aut furnis, vt toto anno asseruari possint, quas Caricas vocant. Plurimae bis ferunt fructus: primum enim ante foliorum germinationem, in annotino surculo, qui grandiores sunt, & maturescunt circa solstitium, quos grossos vocant, deinde nouello edito germine, alios ferunt minores, qui maturescunt autumnis. Quaedam tamen grossos tantum maturant, reliquos ferunt deciduos. Quaedam utrosque maturant. Quae autem grossos tantum ex natura ferant deciduos, non vidimus: nam saepe ob siccitatem, aut aliam iniuriam decidunt ante maturationem. Syluestre genus neutros maturat: Quaedam singulis annis grossos ferunt: Quaedam alternant: Aliquando visum est precedente vere valde sicco omnes ficus grossos tulisse, & ad maturitatem perduxisse. Differentiae multae extant, & earum variae appellationes apud diuer-

diuersas gentes. Theophrastus similiter describit Syen; id est Ficum simpliciter vocatum: caudicē breui, contorto, paucis nodis: carnosō ligno, enervi, sed tamen robusto, si in rectum stans pondus sustineat, vt columna corticē leui: radicibus multis, & longis & obliquis, in longissimum aliquādo spatium productis, si locum inanem & humectum assecuta fuerint: fossia ampla, laciniata & cruciformia, succo lacteo (semina congesta putamine inclusa, succo dulci: fructificat in nouellis surculis: plura producit: nam affert grossos precipuos & caprificos, siquē in ter ficos, caprificare consueuerunt: prouenit omnibus aliis modis præterquam ligno & surculo, ex semine autem degenerat in Caprificum, vel ficum syluestrem, & sæpe alio colore; nam ex nigra oritur candida, & ex candida aliquando nigra; Caprificus autem ficus fieri nequit, alicubi tamen pro ostento id visum est: De Caprifico scribit, moribus propriā esse, germinare ineunte vere fructus non maturare, nec perficere, sed ex putredine in illis gigni paruos culices, qui alimenti gratiā aduolantes alios Ficos petant, & crebro morfu aperiant eorum ora, quo fit vt superfluo humore consumptō, & ore ad aperto, fructus & magis perspirent & proprium humorem concoquant, nam alioqui grossos decidere, nec ad maturationem peruenire. huius igitur gratiā, caprificos ficis appendere solere, vt culicum opera ficus tueantur, ne decidant, & maturentur; aut prope ficos caprificos conferunt, vt culices aduolare facile possint: in Italia autem non egere caprificatione: quia sponte ficus maturantur: laudantur potissimum caprifici nigræ, & locis ortæ saxosis: quia istæ per multa grana contineant. noscuntur, quæ aptæ culicibus, emerferint, quod rubræ, & versicolore, & robustæ constant, contra quæ minus aptæ, albæ sunt & imbecilles: vbi plurimus sit puluis, ibi plurimæ validissimæque caprificus exeunt: Ficarios culices deuorat quoddam bestiolarum genus, quod Vimi folliculis innascitur: remedium, caneros alligare; nam in eos se vertere aiunt. In Aegypto Ficus non maturantur, nisi scalpris fructibus, oleoque perunctis: ex his manifestum est in Italia Ficos, aut alterius generis esse, aut ratione soli, & celi aliquam differentiam acquirere, cum non egeant caprificatione, nec adhuc sciatur Caprificos apud nos oriri, licet syluestres Ficus multæ sint. Plinius Ficorum multa affert cognomina, vel à figura, vel à gente, vel authore derivata; Calcidicas, Lydias quæ purpureæ; Mammillanas, quæ mammarum similitudinem habeant; Callistruthiæ parum sapore præstant, Ficorum omnium frigidissimæ Africanæ, quas multi præferunt cunctis, serendæ in loco crasso, & stercoreato. Terina quasi delicata candicans est: Rodia, & Tiburtina inter præcoces nigrescunt: Liviæ: Pumperæ: Mariscæ, & quas Harundinei folij macula variat: omnes sole siccantur in annuos vsus aptissimæ sunt. Herculanæ; Albicerata; Aratia; Alba, pediculo minimo latissi-

latissima; Porphyritis longissimo pediculo primo prouenit. Popularis inter minimas & vilissimas: Chelidonia sub hyeme maturatur. Omnia inter serotinas; cortice duro: sunt præterea eadem serotinae, & præcoces, bifere, alba, & nigra cum messe, vindemiaque maturæscentes; omnibus mollis tactus; maturis frumenta intus; maturescentibus succus lacteus, percoctis melleus; senescunt in arbore; anisque distillant Ygummi modo lachrymam, siccanturque; laudatas recondunt, & oblonij, & panis vice, Cottanas, & Caricas, & Cauncas vocant; De Caprifico autem, è genere syluestrium transcribit ex Theophrasto, quæ dicta sunt, Difficile autem fuerit simul, & inutile, prædictas appellationes, nostris accommodare, vt Aphrycanas iis, quas vulgo Hetruria Brusciottos vocat inter nigras, Aratias, seu potius Auratias à colore aureo inter albas iis, quas quidam Citreas cognominant inter præcoces; nam post grossos primæ maturantur, sed de Ficis simpliciter vocatis hæc satis.

C A P. I I.

AD Ficum reduci posse videtur peregrina arbor, quam Ficum Indicam vocant, ob quandam fructus similitudinem, licet planta non solum à Ficis, sed à cæteris quoque arboribus maximè differat. Tota enim arbor ex foliis inuicem insidentibus constat; sunt autem folia crassa valde, & carnosa, figura Clipei, oblongioris, aculeis paruis vndiq; armata quæ tempore incrassantur magis, & transeunt in lignosam substantiam, & caudicem, & ramos constituunt: prouenit facillimè folio, tanquam surcula; nam radices multas ex folio dimittit; germinat Vere in summis foliis, tria aut quatuor in singulis foliola erigens, aut fructus oblongos, paruis Cucumeribus similes; similiter aculeatos vt folia, quibus summis flos insidet luteus, in tres continentur semina in carne præhumida, vt in fructu Mandragoræ minora; sapor dulcis, sed ferinum quid præferens, non multum in Italia adolescit; quia frigoris impatiens, vt plurimum perit ante perfectam magnitudinem. Afferit Theophrastus non valde absimilem Ficum Indicam; tradit enim arborem esse, mira magnitudine vt ymbra ad bina stadia facere dicatur, caudice crassissimo; folium habet amplissimum non minus Pelta, & præ copia nutrimenti radicem ab eius foliis dimissarum generatio videtur accedere; dimittit autem singulis annis radice è ramis non nouellis, sed anniculis atque etiam vetustioribus: illæ se terræ coniungentes, ceu sepem circa arborem faciunt, veluti Tabernaculo constructo, sub quo morari homines, solent; totaque arbor fornicato ambitu, pulchre orbiculatur: radices autem nascentes euidentissimè à ramis discernuntur; sunt enim albiore, hirtæ, tortuosæque bigaque fronde foliatæ:

M cum

tum autem mira magnitudine sit, fructum exiguum ad modum, eundemque paucum fert magnitudine Ciceris Ficus similem. Quatenus igitur inquit, cum de causis loquitur, ex foliis radices dimittere alibi autem et ramis annotinis, significare videtur eius folia, in ramos transire. Quod præterea tradit folia Poltæ; & fructum Fico similem licet exiguum, indicium est, nequaquam genere differre hanc ab ea, quam descripsimus; non tamen in regione adeo peregrina, & frigida dimittere radices illas queat; neque ad magnitudinem propriam accedere, quamvis fructus sit maior. Eandem similiter Plinius describit adeo vastis ramis diffundi, ut præ pondere in terram curuentur: ibique annuo spatio infingantur, nouamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbis opere quodam Topiario, decora specie subter intuenti, proculue fornicato ambitu; superiores eiusdem rami in excelsum emicant; syluosa multitudine vasto matris corpore, foliorum. Latitudo Palte Amazonicæ effigie habet ea de causa fructum integes crescere prohibet, rarus que est, nec fabæ magnitudinē excedens. Describuntur ab iisdē alia genera Ficus, quarundam regionū propria, quæ peregrinari nequeant, ut circa Idā fructicosa, crassa, contorta; lenta; nullo superius ramo, sed giro comatō, colore liuido, tum corticis, tum foliorum, quæ figura, & magnitudinæ Tiliæ similia, mollia, & lata: flos Mespili: fructus rufus, magnitudine Oliuæ, rotundior; gustu Mespilaceus, quem Ficum vocant. Plinius hanc Ideam, & ibi Alexandrinam vocari sine lacte, & cætera eadem; quæ Theophrastus. In Aegypto autem propriam Theophrastus sicaminem, id est Morum vocant, Moro similem folio, magnitudine, & aspectu, valde lactuosam; fructum fert non in germinibus, nec ramis; sed in caudice magnitudine Ficus, & visu proximum, succo, & sapore Caprificis similem, sed longè dulciorem, internis granis omnino carentem, qui numerosior maturefcere nequit, nisi scalpatur: vnguibus enim ferreis scalptus quarta die, maturefcit, coque ablato alius subnascitur similis, quod ter, & sæpius factitare affirmant: lignum cesum non siccat nisi aquis submersum, donec ob leuitatem emergat. Plinius hanc Ficum Aegyptiam vocat similiter describens. Dioscorides Sicomorum appellari tradit eius fructum ob gustum, quendam ignauum; nasci etiā in Caria, & Rhodio. In Creta autem quædam Ficus Cypria vocatur caudice magno, Populo albæ simili; folio Vlmi: fructus similiter in caudice nascitur germinibus quibusdam ad nexus sine foliis; quater fructificat, toties germinat, sed nullum producit ad maturitatem, nisi pomo inciso emissoque lacte; dulcedo ficibus non ab similis, & interna grossis planè conueniunt; magnitudo autem Pruni est. Plinius magnitudinem sorbi tribuit, Dioscorides gigni in Cypro arborem genere distantem, quæ cum sit Vlmius, prædita tamen est foliis Sicomori, fructu Pruni magnitudine multo dulcior

de Sicomoro. In cæteris simili. De Ficu igitur, & de iis, quæ ad Ficum reducuntur hoc satis.

C A P. I I I.

MORVS arbor est intorta; cortice aspero; ligno flauo, aliquando & Buxeo; foliis Fico minoribus, rotundioribusque, minusque sinuatis, sed serratis magis; in tenellis quoque geminibus lacteus inest succus, quamuis parcius, quam in Fico; non florot euidenter, sed fructus nascens binis squammis tegitur, quibus decidens, veluti flosculorum apices totis fructibus insident; Fructus vinosus, in aliis candidus, in aliis sanguineus, qui & maior & gustu suauior; constant veluti ex coagmentatis squamis pulposis, sub quibus semina Ficus similia continentur, vt videatur quasi Ficus inuersa: Nam in Ficu intra reconduntur, & flosculi, & apices, quibus grana sunt appensa, ventre quodam medio relicto: eadem in Moro exterius spectant, nullo cortice continente, vtpote qui in communem sedem internam abierit.

• Colitur hæc Arbor, solum ad alendum id genus erucarum: quod sericum gignit; non enim alia vescuntur fronde. Theophrastus nomine à Ficu deriuato Sycaminom vocat; materie spissa & lenta, valida, & facili in operibus, quæ vetustate nigrescit, vt Lotus; medulla quoque nigra & dura: tarde germinat & cito folia dimittit: Fructus paruus pro magnitudine arboris, læuis, ac dilutus, ex humore, & cute constans succo vlnoso flos lanugineus totis fructibus insidet, quæ omnia nostræ Moro conueniunt. Plinius candidam, & nigram videtur eandem accepisse, cum inquit, Moris succus in carne vinosus, trini colotes, candidus primo, mox rubens, maturis niger: in nouissimis florent; inter prima maturescunt: tingunt manus succo matura; eluunt acerba. Non aliæ in hac arbore differentiæ, quàm pomi magnitudine: sic enim differunt, Mora Ostiensis, & Tusculana. Romæ nascuntur, & in Rubis multum differente callo; quasi candida, quæ hodie frequentissima est, & optima ad sericum præstandum Peregrina quondam fuerit in Italia, vt etiam Bestiola, quæ eius frondis pastu sericum reddit: Nigræ folia, vtpote magis pulposa conueniunt adultis: sic enim serico pondus maius acquiritur & crassities. Quoniam vero Rubi quoque fructus Moræ vocantur ob similitudinem, distinctionis gratia, arborem Morum excelsam vocant, vulgoque

• Gellum.

C A P. I I I I.

SAMBVCVS virgas multas fert à radice; ideo ad hortorum septa quæritur: crassatur in caudicem, qui vtraque manu comprehendi possit, aut paulo amplius: cortice albo, tenui; ligno duro; sed

medulla molli, fungosa, vt excauari possit instar Harundinis : folia multi partita, vt in Iuglande, tenuiora & serrata, odore graui, ex longis interuallis, quæ geniculi visuntur : mature germinat, cum tamen frigora patitur ; umbellas fert latas, in alis foliorum molles ; quibus flosculi insident candidi, odorati, quos placet panibus inspergere cum oleo, gratiam quoque aceto reddunt infusi. baccas in eisdem Rotundas fert paruas viuentes, in maturitate nigras, vinoso succo tingentes : intus includuntur terna semina oblonga. Alterum genus in montibus reperitur umbellis paruis, baccis rubentibus ; Describit Theophrastus Artem idest Sambucum, iuxta aquas potissimum nascentem, qualem prædiximus, ex qua baculi fiunt leues ; sed tamen robusti, cum siccati sunt, aquis inoffensi : radices agit summa tellure multas, nec grandes ; folia Lauri latifoliae serrata, multa ex communi pediculo ; subruffa admodum, & fungosa : colorantur autem in Autumno tantum eius folia ; vt Viri etiam contingit ; flores minuti, & candidi redolent liriū, grauius enim, fructum racematim, nigrum Eruo paulo maiorem, aspectu vineæcum, interna visa fosamacca continet. Dioscorides similiter describit. Plinius montanum quoque videtur nouisse, cum in montibus etiam nasci tradat. Alia Sambucus apud nos in palustribus Pisanis nascitur, virgas ferens Sambuco similis : sed folia lata angulosa, vt Opuli, rugosa, longo pediculo, non multi partita, vt in Sambuco. Cacuminibus fert umbellas, paruas, flore candido, foliato baccas depressas, in maturitate rubentes, quæ siccatæ, visus passis similes sunt, cum dulcedinem austeræ intus nucleis duo, similes semini Atriplicis compressi.

C A P. V.

HEDERA frutex est peculiarissimam sortitus naturam : non enim solum radicibus in terram dimissis uiuit, sed & germinibus alimentum exigit, & arborum caudicibus, quas scandit ; nam præcisa iuxta terram, non emoritur tamen, nisi à totis caudicibus auellatur ; frequentissimas enim, easque breues per tota germina radículas. Centipedis animalis modo edit, quibus pertinacissime herens arbores suffocat, & ædificia (quamuis robusta) tandem demolitur ; expetitur tamen viridatis ; nam sponte nullo adminiculo totos parietes circumuestit, fronde perpetua exornans ; ex cultu arborefcit, caudicem satis crasso, & ad magnam altitudinē latitudinemque distenditur, nisi desit, quod amplectetur. cum ad eam ætatem prope accesserit, in qua fructum ferre possit, quasi ex pueritia in virilem habitum transiens, totam mutat faciem, naturamque ; nam per se erigitur nullum querens adminiculum, nixa nouis radicibus in parietem, & arborum caua demissis, vt aliquando nullum relinquatur coniunctionis vestigium cum repente Hedera, sed omnino

omnino separata à parente viuat ; foliis quoque longè diuersis vestitur .
 Quamdiu enim affixa est, folia fert in plures angulos desinentia, ad sum-
 mum qui nos, quorum duo vtrunque prominent, vnus in summo folio :
 quo autem magis adolescit ; Folia, & pauciores edunt, angulos obtusio-
 resque, & ipsa maiora fiunt, ac virentiora, & vnicolora, cum ab initio
 eadem pusilla sint, nigra, & maculis albis distincta aliquando inferne
 subrubentia ; cum autem erigitur, folia rotundantur oblitteratis ex toto
 vtrunque angulis omnibus, solo eo, qui in summo est, relicto ; semper ta-
 men dura sunt folia & lenta, & in superiori parte leuia, pediculo longo
 adnexa flos lanugineus totos fructus vestiens : racematim in cacumini-
 bus tantum baccæ rotundæ in maturitate nigre, raro flauæ, quaterna, &
 quina femina ad summum continentes, rimosa, tenui membrana obdu-
 cta : circulus in summa bacca, qua floris vestigium : differentias alias
 non ætatis, sed generis adhuc non vidimus, quamuis Dioscorides tria
 afferat genera candidam nigram ob baccarum colorem, & tertiam Helicem
 quasi clauiculam sterilem. Theophrastus quoque, & Plinius eadem
 tria in alias plures differentias distribuunt, pro fructus magnitudine, sa-
 pore, & colore, foliorum, sed de Helice ambigit Theophrastus, vtrum
 generis, an ætatis sit differentia, vt multi putant, primo fieri Helicem,
 deinde vetustate in Hederam transire ; appellant autem hederascere, &
 in Hederam transire, cum erigitur nullis affixa, quando, & simpliciora
 sunt folia rotundioraque, cum in Helice sint parua, angulata, & concin-
 ne disposita ac sine fructu : contendit Plinius eadem genere differte ma-
 xime ob foliorum varietatem in Helice. Quandam enim herbaceo fo-
 lio virentique, aliam candido, tertiam versicolori constare, quæ Thracia
 vocatur, eandem Dioscorides tradit Rubro folio, quod nemo alius no-
 tauit ; sed non cogimur ob hæc Helicem genus diuersum ponere cum in
 eâ, quæ manifeste hederascit, variam foliorum & germinum naturam
 contemplerur, quod in paucis aliis reperitur, vt notauit Theophrastus.
 fit vero alicubi, vt Helix nunquam hederescat ob imperfectionem quan-
 dam, non speciei, sed indiuidui, vt in arboribus plerisque accidit, sed
 præter dicta genera esse, & humilè Hederam græcæ Chamecissum, quàm
 inter herbas recensemus, & rigentem Hederam, quæ per se stat, sine ad-
 miniculo, ob id sola omnium generum vocata est, Cissos græcè idest He-
 dera, vt tradit Plinius, sed hanc in Theophrasto non aliam intelligimus
 quam ætatis perfectæ Hederam. Anquiuoce quoque, ob græci nominis
 similitudinem Hederæ nomen transit in Cistum, cui flos Rotæ syluestris
 inodorus, vt Plinius scribit ex Theophrasto, vbi Cissos legitur non Ci-
 stos, sed de hac inter suffrutices agemus. Smilax quoque aspera Hedera
 Cilicia cognominatur, de qua suo loco agendum, Hederæ mira natu-
 ram traditur à Plinio ad experienda Vina, si vas fiet ex ligno eius, vina

tran-

transfluere, ac remanere aquam, si qua mixta fuerit. Theophrastus ignia-
ria ex ea materia fieri testatur, quoniam calida.

C A P. V I.

AGRIFOLIUM frutex est; virgis virentibus; folio aculeato; fi-
gura Lauri, rotundiori, lateribus fimbriato, ut llicis, hæc per
ætatem arborefcens; Hederę similis redditur, folio nequaquam
fimbriato, nec pungente; flosculos candicantes iuxta folia gignit; bac-
cas fert rubentes racematim circa ramos, carne modica, sub flaua con-
stantes, & sub dulci; officula intus tria aut quatuor oblonga striata, &
depressa; perpetuo folio constat, ac læte virenti; ideo transfertur in Vi-
ridaria ex montibus, vbi gignitur. rustici, ex cortice radicum decocto
viscum parant, hæc fortè Rigens erit. Hedera apud Plinium.

C A P. V I I.

VIS CVM frutex est in alienis arboribus viuens præcipuè in Quer-
cu, Cerro, ac Pino; Pluribus circa arborum ramos in orbem ad-
natis cubitalibus ramosisque, foliis veluti linguis binis in lon-
go pediculo semper virentibus, baccas fert virides succo lento plenas, ex
quo Viscum conficitur, bina intus semina continentur depressa, Theo-
phrastus Viscum in Quercu, llice, Terebintho & aliis pluribus oriri scri-
bit. Idem vero esse Hyphear apud Arcades, & Stelim apud Euboenses,
sed in Pino, & Abiete: Alij autem differre etiam formis tradunt, & fru-
ctu, quamuis in eadem Arbore nascantur; aliud folio perpetuo consta-
re; aliud deciduo; his pro pabulo vtuntur, post messem boues, & iumen-
ta, & pinguescunt. Oritur stercore auium confecto in eorum aluis, visco;
semine autem puro cum excremento demisso, vnde pululat tanquam fi-
mo adiuuante mirum autem quod in terra pupulare nequeat, & vt Pli-
nius recenset, omnino satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum
auium redditum, inaxime palumbis, & turdis. Hæc est natura, vt nisi
maturatum in ventre auium non proueniat. Altitudo eius non excedit
cubitum, semper fructicosa, ac viridis mas fertilis, femina sterilis, ali-
quando non fert; Viscum fit ex acinis immaturis collectis in messe, de
in siccatis, & aqua conditis, vt putrescant, duodenis fert diebus: iterum
tradunt, & à corticibus carnem lentescens separant, hoc est Viscum
pennis auium tactu ligandis, sed oleo Iuglandis subactum, cum libeat
insidias moliri. Druides in Gallia Magi nihil habent Visco & arbore, in
qua gignitur, si modo sit Robur, sacratius. Dioscorides fruticem Buxeo
folio constare scribit, ex cuius acinis in Quercu nascentibus, fit Viscum;
gigni

Liber Tertius.

95

igni etiam in Malo, Piro, & aliis plerisque arboribus. Hodie lignum Visci Quercini derafum Drachmæ pondere exhibent Pleuriticis ex aqua hordei, aut alia simili; nam sudore copioso ab orto dolorem sedat.

C A P. V I I I.

LIGVSTRVM frutex est sepibus nascens; perpetua fronde; Foliis Oliuari figura, sed mollibus, viridibus, maioribus; Floret cacuminibus racematim; exili flore candido, & valde odorato; baccas fert nigras succosas; intus duo semina vel tria continentur; colitur etiam in hortis opere Topiario, & floris gratia: Dioscorides Cyprum vocat foliis Oleæ latioribus, mollioribus, & viridioribus; flore candido, muscoso, odorato; Semine Sambuci, nigro, ex eius floribus unguentum Cyprinum paratur. Plinius Cyprum arborem Aegyptiam scribit: foliis Ziziphi: semine Coriandri: flore candido odorato, quam putant quidam esse in Italia Ligustrum.

C A P. I X.

SIRINGA. vulgo appellatur frutex, qui in Viridariis colitur floris tantum gratia, vix excedens bicubitalem altitudinem: cortice albo: foliis coniugatim per interualla, vltimi minus rugosis, & nervis, in longitudinem discurrentibus, vt in Plantagine: flores fert candidos, valde odoratos: ex quatuor foliis constantes parvæ Rosæ magnitudine, tres aut quatuor in vno pediculo summis fructibus insidentes: fructus est cutaneus Rosæ similis; sed breuior, ac tenuior in quatuor barbularum desinens; intus semina dura, & sarcta, tria aut quatuor.

C A P. X.

ROSÆ frutex est infirmus & cito senescens, nisi recidatur, vt cum Suffruticibus ambigere videatur: Ideo Theophrastus modo inter Suffrutices, modo inter Frutices numerat: ramis hospidibus frequentibus, aculeis non rectis, sed modice recuruis, vt in Rubo: foliis subrotundis circum serratis pluribus in vno pediculo, dispositis vt in Praxino: florem iucundissimum fert, nomine sui fruticis: foliarum, & latis foliis, in medio stamina sunt luteis apicibus, quem proprie Rosæ florem vocant: foliorum color aliis rubens, aliis candidus, aliis candor inest rubore aspersus, qui proprie roseus, & carneus vocatur, aliis Pallidus. Differentia quoque est ex numero foliorum, magnitudine, & odore, comitante quoque aliqua fruticis differentia, pro magnitudine, & paruitate,

aritate, asperitate, & leuitate. Quæ igitur roseo colore est, nascitur in frutice valde hispida, quaterna cubita excedente, primò floret inter cæteras: campanam videtur appellare Plinius, quæ præcox est, & Trachiniam minus rubentem: Rosam fert multis foliis constantē amplam odore iucundissimo, ex hac colligitur aqua per distillationem odoratissima; Medici quòque oleo infundentes rosaceum componunt: succus ex iisdem & infusio, ad purgationes paratur: Theophrastus plurimis quinque folia esse, quibusdam duodena, vicenaq; , aliis longe plura: sunt enim quas centifolias vocant, sed folia interna parua admodum sunt non iucundi odoris, nec amplæ magnitudinis: odoratiores inter amplas, quibus pars ima scabra: quamuis locorum ratione & odoris, & coloris, præstantia contingat. seritur optimè caule conciso, nascitur etiam semine, sed tardius quod flori subditum suo in Malo contentum Cnico simile, aut acanaceis lanugine quadam obductum gerit, recisa, & vsta florem melius profert, relicta autem excrescit, & syluescit: ideo sepius transferre melius est. sic enim Rosam effundi pulchriorem, syluestres asperiores tum virgis, tum foliis constat, & florem minus odoratum ferunt, minusq; coloratum, & minorem; hæc Theophrastus de omnibus Rosis. Apud nos, præter carneam Rosam, quædam rubens est multifolia, minus tamen quam carnea, & latior minime amara ideo sine vi purgandi: conditur saccaro ad astringendum roborandumque. Oritur hæc in breui frutice, vix cubitum excedente, & aculeis infirmioribus, constat calyce scabro, sericis floret, odore iucundo sed exili. hanc Plinius Milesiam vocat, colore ardentissimo, quæ non excedit duodecim folia, seraque est. alia apud nos huic sigillis inter peregrinas visitur, colore magis diluto, accedente ad carneam, latissimis foliis, pluribusque in se conuolutis, vt explicari nequeant, odorator rubente. Eius frutex similiter paruus est, & solus spinis caret. hanc Græculam videtur Plinius appellasse, conuolutis foliorum paniculis, neque dehiscentem nisi manu coactū, semperq; nascenti similem, latissimis foliis. quarta candida maxime omnium numero folio constat, sed paruo, odore valde exili, floret cum rubente, in frutice quoque simili. Plinius hanc Alabandicam vocat, viliores albicantibus foliis: & Spermoniam plurimis foliis, sed minutissimis, vilissimum non multo odoratam; Quæ ex translatione in Campanica & circa Philippos adeo profecit, vt latissima, & maxima folia prouenerint, non tamen odoratissima, quàm Centifoliam vocant; Muscatula apud nos appellatur, ob odoris excellentiam, sed quæ opere Topiario colitur; caudice cæteris crassiore: ramis longissimis: aculeis rarioribus. Rosa parua ex quinque foliis constans candidis, multis, intus floccis, puluisculum luteum, fundentibus amarior hæc & maiorem vini pugnandi habet: tardissime floret, & prædurat vsque in autumnum, in hoc genere quædam

quædam reperitur multifolia, forte Prænestina apud Plinium, quæ cele-
 ratissima, nouissime desioit. Syluestris in sepibus sponte nascitur, vir-
 gis prælongis, rubo similibus fert paruum Rosam non excedentem quin-
 que folia, colore albo, aut subrubente, exili odore: altiôres virgæ, & spi-
 nosiores sunt, quibus subrubentes Rosæ, humiliores quibus albæ in ra-
 mis: vtriusque sæpe visuntur spongiolæ, villosæ, quibus magna vis ad cal-
 culum frangendum potu, & capillum nutriendum in vntione; Dio-
 scorides eandem Cynosbaton appellat, quasi rubum Caninum; nam ru-
 bo similis multo amplior, arboreus; folia tenuiora, quam Rosæ, Latio-
 ra quam Myrthi: Aculei Robusti circa virgæ: flos albus: fructus ob-
 longus, nucleis Oliuarum similis, in maturitate rubens: lanæa intus
 natura, semina complectens angulosa, & alba, vt in ceteris Rosis. Theo-
 phrastus inter Rubos tertium genus describit Synosbaton fructu subru-
 bente simili Malo Punico, inter fruticem & arborem Punicæ non absimi-
 lem: folio Viticis: fructus colligendus auerso flatu, alioqui periculum
 oculis imminere, Theodorus aliquando Caninam setem verit. Plinius
 modo Cynorodon, modo Synosbaton vocat, videturque aliam intelli-
 gere: nam de Cynorodo inquit, radicem syluestris Rosæ, quam Cyno-
 rodon vocant, somnio ostensam, valere ad morsum canis rabidi, in lacte
 bibitam, etiam cum aquas incipiunt expauescere, spongiolæ, quæ in me-
 dij secus spinis enascuntur, cinere cum melle alapecias explent, alibi in-
 ter Rubos inquit, Alterum genus Rubi est, in quo Rosa nascitur, gignit
 pilulam Castanæ similem præcipuo remedio calculosis, vbi per pilulam
 Castanæ similem videtur spongiolam intelligere villosam, Echino Cas-
 tanæ similem. alibi de eodem scribit, aliud genus Rubi, Rose simili-
 tudine, qui vocatur Cynosbatos, alibi inter Rosas coroneolam vocat in
 Rubo natam, iucundi odoris, quamuis angustæ, licet alteram coroneo-
 lam scribat media magnitudine: autumnalem sine odore: sed aliam in-
 telligit Cynosbatum, quæ & Cynosbatos vocatur, folio vestigio homi-
 nis simili: fert vnam nigram, in curuis acino neruum habet, quæ hacten-
 us incomperta est, Capparis quoque Cynosbatos vocari traditur ab eo-
 dem: sunt & Rosæ luteæ quinque foliis constantes, vt syluestres latiore
 tamen: odore ingrato, frutex, & folia similia syluestri. Plinius alte-
 ram Græculam vocat, Pallidam, Spinofam, longissimis virgis quinque
 folium. Addit autem Plinius alia genera, vt Græcam, quæ Lychnis vo-
 catur à Grecis non excedens quinque folia, Violæ Magnitudine: odore
 nullo, in humidis nascens, & Mosceuton à caule Maluaceo, sed ex æqui-
 uocè potius Rosæ appellatæ sunt, alio loco explicandæ.

RUBUS frutex est vbique proueniens, virgas ferens longas, & infirmas, inclinatas ad terram, colore subrubente aculeis frequentibus aduncis, vt in Rosa, præsertim syluestri: folia fert in vno pediculo terna, vel quina, latiora, asperioraque quam Rosa, nigricantia: floret in summis Ramulis, tanquam in cacemulo quodam raro: flores longe minores, quam in Rosa syluestri, candidi aut subrubentes sedent, in inferna parte: fructus, qui Moro similis dum maturatur, rubescit, tandem niger fit, succo vinoso, ex austero dulci, Rubi Morum appellatur, in hoc igitur singulis seminibus pericarpij succus datus est, in Mali Punico granis, nullo externo cortice præter florem, & floris in uolucrum, quod in Rosæ fructu, & Punico nunquam abscedit: sed in fructu corticem, aut pericarpium abit: vnde flos in summo insidet in iis; in Rubo autem circa sedem: Eius tres differentias nouimus, vnum, qualem descripsimus, sepibus idoneum: alterum humilior, fructu paruo, sed grauioribus acinis, duobus aut tribus, aliquando vnicis, suauiori succo, in humidis nascens: tertium montibus proprium, infirmis spinis, iisque paucis, & breuibus, quæ facile decidant: foliis oblongioribus, & in acutum desinentibus, inferne candidis: fructus alioqui similis excelsiori Rubo, sed in maturitate rubescit tantum, non nigrescit, sapore acido, gustui grato, in Alpibus Ampomelas vocant. Theophrastus Rubum, qui græce Batos dicitur, spinosum tradit non solum ramis, sed & foliis cunctis, folia in extremo & lateribus sinuata, perpetua alicubi in aquis nasci, esse autem plura genera, sed maxima inter se discrimine distantia: quædam enim erectam, & excelsum esse aliam quæ prope à terrâ, & protinus deorsum vergit, cumque se terræ coniunxerit, sursum radicat, quem quidam appellant: Esse Humirubum præterea Cæni Rubum græce Cynosbaton vocatum, de quo diximus in Rosa. Videtur autem per excelsum Rubum nostram significare. Humirubus autem inter plantas humilioris naturæ recensenda est, quæ à nobis Fragaria appellatur; Nul- lum enim genus Rubi nostri eo modo radicat. Dioscoridès duo genera tradit, Rubum vulgaris notitiæ, alterum Ideum: quoniam in Ida copiose prouenit, longe tenerior priore, & minoribus spinis quanquam, & sine spinis inueniatur, quæ conditiones satis conueniunt, nostro montano Ampomelas ferenti. Plinius Rubi inquit Mora ferunt, & alio genere, Cynosbatos similitudinem Rosæ, Tertium genus Ideum tenuius est, quàm cætera, minoribusque spinis, & minus aduncis.

C A P. X I I.

VVA Spina vulgo appellatur frutex brevis, quæ in hortis colitur: frequentibus virgibus, cubito altioribus, aculeis rectis ternis per interualla folia laciniata, quasi Appij, aut Vitis: flosculi inter folia subcandidis summis fructibus insidentes: fructus rotundi, acinis vix similes, subhirsuti, in maturitate ex viridi flauescentes, seminibus intus paruis: matureſcunt æſtate incipiente in ſaporem dulcem, & pinguem cum antea austeri eſſent vix acerbæ modo. Aluis frutex in Alpibus, naſcitur prædicto ſimilis, ſed nullis ſpinis, vulgo Ribes vocatur: folio latiore: fructu in maturitate rubente: ſapore acido, quo Medici vtuntur ad februm ardores. Serapio aliam videtur intelligere hoc nomine Ribes: inquit enim folia in ſunt lata, rotunda, & viridia, fert capreolos nuper prodeuntes colore è rubro in viridem languſcentem: fructum ſubacidum: aſſumi autem ſuccum è capreolis, ac fructu ad febricum ardores. nam acidus vtrique. At planta, quam deſcripſimus, capreolis caret. forte intellexit Creſpini noſtri tenella germina, rubſcentia, & acida: eſt autem Creſpinus, qui à quibusdam Berberis vocatur, frutex ſpinofus, virgibus bicubitalibus, rectis; tenui cortice, alboque; foliis ſubrotundis, in ambitu ſerratis, Illicis modo, angulis acutiſſimis; ſed nequaquam pungentibus: ſub ſingulis foliis tres aculei recti ac firmi acutiſſimi, quæ ſunt, nouella tamen germina aculeis carent, quæ dum tenella ſunt cum ſuis foliis ex viridi ſubruberibus guſtui grata ſunt ob aciditatem: flosculi ſunt pallidi in racemulis, è quibus rari fructus pendent, oblongi & rubentes; magnitudine grani Punici, ſapore aſtero acidoque, intus vnum aut duo ſemina nigra continentur oblonga, nullo oſſe, oritur in Alpibus: Alius eſt frutex Ribi ſimilis, ſed fructu nigro Piperi ſimili, & acri, quod Piper vocant, peregrina planta. Hanc forte intellexit Plinius, cum inquit Piperis arborem, iam etiam habet Italia, maiorem Myrtho, nec aſimilem, amaritudo grano eadem, quæ Piperi Muſteo credituſſe, deſt toſta illa maturitas, ideoque, & rugarum, colorisque ſimilitudo.

C A P. X I I I.

OXACANTHA, quàm aliqui vulgo Prunum album vocat, arbor eſt in ſæpibus naſcens, cortice, ligno, ac foliis Azarolo ſimilis: ideo Azarolus ſylueſtris vocari poſſit: nam & eius inſitiones optime recipit: ſed minor, ac valde ſpinofa: flosculos fert candidantes, longuiſculo pediculo, fructus ſimiles, ſed paruos fere

Myrthi magnitudine, rubentes : pulpa intus flava, minus suavi : osse fructus paruitatem vnico, & grãdiusculo, diutius seruantur in arbor fructus per hyemem, postquam folia deciderint : hanc Plinius videtur tertium genus Mespili appellasse, cùm inquit : degenerat, tam & Anthedoni similis est, quod Gallicum vocant. Theophrastus græce Anthedonidem vocat, quasi specie Anthedonis : vtrique lignum spissius est, & flauius, solidum, nullam sentiens putredinem. hanc eandem Dioscorides, Oxyacantham, quasi acutam spinam vocat, & Pyrinam, seu Pyracantham, Pirastro similem, minorem, & valde spinosam : fructum Myrtho æqualem, in maturitate Rubrum friabilem intus nucleum habentem, radicem Multifidam, & profundam sed alia est Oxyacantha apud Theophrastum, vt patet in Lycio.

C A P. XLII.

AZAROLVS vulgo dicitur arbor iustæ magnitudinis : caudice candicante : ligno intus flauo : folia fert in extremis, scissa, quasi Apij : fructum paulo minorem Mespilo, paruo quodam umbiculo flavescentē, cum quadã rubedine odoratum, cū dulcedine austerrum. tria intus ossicula continet subrotunda : maturescit autumno incipiente : apud Theophrastum, & Plinium Anthedon vocatur : minori fructu quàm Satanea, sed qui odore præstet, & gustu astringentior sit, ac diutius asseruari possit. Arbor magnitudine excellit, eidem folia sunt scissa, quæ parte postrema Apium imitantur, amplioribus scissuris distensa, neruata, Appio tenuiora, & longiora, longo, & tenui pediculo : vehementer rubescunt : antequam decidant : radit alta, & numerosa, ideò inexplicabilis. Dioscorides Aronam, in genere Mespilidã nonnullis vocari tradit, spinosam arborem, folio Pyracanthæ, fert pomum suaue, exiguo malo, non dissimile, tribus intus ossiculis : vnde nonnulli Tricaceum appellauere. Nostra tamen vtpote magis domestica, spinis caret, vt testatur quoque Theophrastus, vbi de Sorbo loquens inquit, tam Sorbum, quàm Mespilum aculeis carere, quod quidem huic generi conuenit non vulgari Mespilo.

C A P. X V.

MESPILVS arbuscula est ramis in latitudinem sparsis, spinosisque : cortice subruffo : foliis Lauri longioribus, angustioribus : fructu rotundo amplitudine parui Mali, exterius fuluo, interius albo, resimo umbilicum circumdantibus quinque barbulis, quæ florem tegebant ex ruffo pallefcentem : intra pulpam quinque ossi-

Spicula continentur depressa : sero maturæscit hyemem attingens, sapor cum austero dulcis : Theophrastus & Plinius, cum tria genera faciant, Mespili. hanc Setaniam, seu Sataniam vocant, grandiore fructu, albidiore solutiore : ligno intus molliori : Dioscorides in Italia nasci Seraneam, quàm aliqui Epimelida vocant : foliis Mali sed minoribus : pommo rotundo, esui, apto : latiore umbilico, quod astringit, seroque maturæscit.

C A P. X V I I.

Lycium in Italia arbuscula est aculeis acutissimis armata : cortice lævi, subfulvo, sed interius pallido : foliis Buxo longioribus, in ambitu, serratis perpetuis : flores in cacuminibus racematis iniatim insunt candicantes, baccas autem fert Myrtho minores, in maturitate cruceas, saturato colore, gustu insuaues : nucleis intus duobus, aut tribus : perdurant autem hæ in multam hyemem ut Oxycantha : oritur locis humectis, & incultis, Dioscorides Pyxacantham quoque appellari testatur, ob similitudinem cum Buxo : arborem spinosam : ramis tricubitatibus, amplioribus : foliis Buxi densis : fructum fert Piperis, melinum, id est luteum (vbi loco huius $\mu\lambda\iota\kappa\alpha$ legitur $\mu\epsilon\lambda\alpha\upsilon\alpha$: id est nigrum, densum, amarum, leuem corticem aut pallidum, referentem Licij medicamenti colorem, cum soluitur : radices multas, obliquas, & lignosas habet : amat loca aspera, est autem Lycium medicamentum, succus expressus, & densatus, vel ex fructibus vel ex radicibus, ramisque tuis, decoctisque, colore exterius nigro, interius ruffo, & crocum reddente, quale optimum, quod ex India afferebatur morbis oculorum præstantissimum. Plinius eadem fere ex Dioscoride transcribit. Apud Theophrastum Pyxacanthæ, seu Lycij nomen non reperitur, videtur autem hanc intellexisse sub nomine Oxycanthi, id est acutæ spinæ iniquens : eam perpetuo vivere : in plana descendere, geminare ineunte vere : fructum reddere post Vergiliarum occasum, eiusdem fructum inter sylvestria recipi in coronis, nam hæc perpetue scilicet vivere, & fructum in coronas expeti : nequaquam sylvestri Azarolo conueniunt : illa enim sparsos gerit fructus inter spinas, hæc racematim totis fere ramis onustis fert colore elegantissimo. Recentiores aliud genus Lycij confici præcipiunt ex Caprifolio, quàm & Matrisyluam appellant, de qua alibi dicitur.

C A P. X V I I I.

SPINA Cernalis vulgo appellatur arbuscula in palustribus, Pruno similis, aculeis rectis, longis, & raris : sed foliis, & flosculis Sileri similis est : flosculos habet magis herbaceos, baccas nigras, Myrthi ma-

magnitudine, pulpa intus viridi, qua pictores utuntur, eadem sacchari condita aut melle aluum purgat: semina intus, aut tria, aut etiam quatuor continentur.

CAP. XVIII.

SEQVUNTUR, quæ florem non in summo fructus, sed in sede habent, ac plura semina in communi conceptaculo. Inter hæc Vitis ambigit inter arbores, & frutices: caudice infirmo, & intorto, ut sine adminiculo per se sustineri nequeat: cortice aspero, & nigro, fibrosoque: germina edit longissima, quæ claviculis quasi manibus vicinas arbores amplectuntur, & scandunt, ideo brevi tempore ad magnam altitudinem crescit, & nisi crebra amputatione coerceatur, multitudine Viticularum luxurians sylvescit: folia fert ampla, varie laciniata, ut Ficus, quos Parapinos vocant: flosculosos paruos, & candidos, ut Olea & racemos ingentes, onustos suis granis, quæ Vua appellatur, vnde vina vice diuini nectaris pro hominum potu habentur, alba, flaua, rubra, vel nigra, dulcia vel austera, odorifera, multum spiritus ætherei participatia, pro varia vuarum differentia in iis semina tria continentur, oblonga, quæ vinaria vocantur. Vites ex arboris quidem specie non differunt euidenter: sed pro vuarum colore magnitudine, & sapore multum, maximo autem ex vinorum varietate, multum ad hoc conferente Soli, & Cæli statu: adeo ut terrarum qualitates, & adiacentium herbarum, vina redolent, idcirco Vites in saxosis, & tofaceis satæ, & præculasimo, cæterisque malo olentibus sincerissima reddunt vinâ, & gustui gratissima, saluberrimaque. Ex Theophrasto hæc habentur, Vitis corticem speciem radicis habere, neruosum, macilentum, tunicis multiplicem, quem auferunt cultores: medullam carnosam: materiem lentam: radices tenues, sobolem sursum versus præcreantes, ideo euellendas, quæ in summa tellure sunt: folia ampla, aliquatenus fissa, longo pediculo præpendentia, & tremula ex neruulo, & cortice, & carne constantia: frutificate ex nouellis surculis: florem laugineum amplectentem fructum nam decidunt perforati: fructum congestum: succum vinosum. Ex semine natam degenerare, ut pro nobili ignobilis, & sæpe sylvestris oriatur, adeo ut quædam fructum non maturet, quædam eundem non compleat, sed ad florem usque perducatur. Dioscorides sylvestris fructum si ad maturitatem proueniat, paruum esse, & nigrum, & astringentem. Plinius Labruscam vocat ipsam Vitem sylvestrem, & quandam albam esse testatur, cum dicat Ananthem ex alba Labrusca præstantiorem esse quam è nigra est autem Ananthè, ut idem inquit Vitis Lambrusce vua, quæ cum flore colligitur, quando optime olet, vel, ut Dioscorides, eiusdem fructus flore.

Florescens, id est racemi flore onusti, qui à Medicis expetuntur, ad ventriculum roborandum, quamuis etiam herba quædam Oenanthe appellatur alibi explicanda. Alia quoque traditur Vitis Sylvestris, & Vitis alba, ac nigra, de quibus inter Infrutices agemus.

C A P. X I X.

AR BUTVS in montibus tantum nascitur: arbor non magna: cortice ruffo, & fibroso, quale in Scopa: materie dura, & ruffa: folia fert Lauri, paulo angustiora, longioraque, vndique ferrata, perpetua: flosculos in racemulis fert concavos, & candidos in summis ramulis circa vtrumque Solstitium: fructus rotundos, aspera superficie, in maturitate ex croceo rubentes, pulpa intus flaua, quæ in medio mollior est: circum ipsam semina rariuscule disposita sunt, parua, oblonga, nigricantia, leuia, exterius pro cortice circumducitur pulpa asperior, ossiculis multis inspissata: incipit maturescere in autumno, & perdurat in multam hyemem, quando iterum floret. huius arboris differentias conspicuas, nequaquam animaduertimus, præter modicam quandam in fructu: nam quidam parui Mali amplitudinem imple rubore magis nigricante: mollior & suauior in mediterraneis proueniens: quidam Auellanæ magnitudinem non excedit, flauior & asperior, in maritimis tractibus magis: Theophrastus tria habet nomina, quasi tres eius sint species: Comaron, quam Arbutum interpretantur: Neleam, quam Latine Vaedonem, quia vno edito ob igniuiam in gustu, negligitur, vt Plinius scribit: Tertiam Adrachnem, quod Portulacæ herbe nomen est. Theodorus Adrachnem legit ex Plinio, & Potulacam interpretatur: omnibus cortex cadit: folia perpetuè vitent. Arbutus est, quæ pomum cibo idoneum fert: magnitudine non multum præstat: corticem tenuem Tamatici similem: folium inter Ilicem & Laurum: floret mense Pyaneptione, quem male Iulium interpretantur, cum potius Nouember sit, aut October: flores concavi ore aperto, vt ouum exalptum, racematim coherent, qui cum deciderint, perforati reperiuntur, remanente fructu, instar verticilli circa fustum: fructus anno integro maturefcit, vt simul hunc haberi, & alterum florere contingat: carbones optimos facit, quippe solidissimos, viles ad argentum excoquendum. Videtur autem intelligere, eam, quæ fructum maiusculum ferat, & gustui gratiorem. Potulaca autem folio Arbuti, vel Mali Medicæ: cortice albo circumrumpi solito, quo in orbem detracto non interit, etiam sitam interuenus, quam externus detrahatur: lignum mulieribus ad opus texorium vile: montibus propria, germinare incipit cum Urbanis: fructus Arbuti similis: maturatur primus, cum Vua dulcescit, posterior, cum floret:

ret: bis enim frutifera est hyeme incipiente: hæc omnia nostræ conueniunt præter corticis albedinem: Vnedonem autem priuatim non describit. Plinius Vnedonem alio nomine Arbutum vocari, arborem fruticosam, cuius pomum terrestribus Fragis simile, sed inhonorum; anno maturefcit, pariterque floret, subnascens cum aliud coquitur: hoc duobus nominibus græci vocant, Comaron, & Memecylon, ex quo apparet totidem esse genera. Dioscorides tamen tanquam vnicum Comaron quidem ipsam arborem vocat: Memecylon autem ipsum fructum, de Adrachne autem inquit arborem in Græcia esse syluestrem, non in planis, similem Vnedoni, folio tantum minore, & nunquam decedente: cortice nec scabro quidem, sed qui circumgelatus videri possit, tam tristis aspectu est.

C A P. X X.

SCOPA, frutex est in incultis & aridis copiosissimus: intortis ramis: cortice ruffo, ac deciduo, vt Arbutus: ligno durissimo, ac subrubente: radicibus tuberosis, & inæqualibus: foliis tenuissimis, vt Myrica, perpetuis: flosculi sunt arentes circa summos surculos, tanquam in spica, concaui, vt in Arbuto, sed exiliores valde, albi aut purpurascens, in quibus aridum semen continetur tanquam in folliculo, minutissimum, asperumque, eius differentiarum plures: nam quædam flosculos in quatuor particulas dissectos fert: quædam tanquam minuta granula habet, virentia, quæ nequaquam dehiscunt: frutice quoque distant, magnitudine, & paruitate, & inteneas, quædam ramos humistratos fert circa stagna marittima. Dioscorides Ericam vocat, fruticosam arborem, Myricæ similem longe minorem; cuius flore apes improbum mel efficiunt. Theophrastus inter frutices numerat, qui cacuminibus fructum ferunt. Plinius fruticem non multum à Myrica differentem colore Rorismarini; & penè folio: in Autumno sola floret in syluis, & plurima est ab æquinoctio, Autumni vsque in occasum Virgiliarum, ideo mel eo tempore improbum fit arenoso simile, quod Ericæum vocant.

C A P. X X I.

ERMBELINVS, arbor est peregrina: non parua: cortice subcandido & leui, materie alba corde nigrescente, adeo vt quidam Guaiacci lignum esse putauerint: folia fert Citri angustiora, & candidiora, mollia, decidua: flosculos racematim surculis hærentes, concauos Arbuto similes, sed ex candido pallefcens, ac minores: fructus orbiculatos sine pediculo hærentes vmbilicis quibusdam, magnitudine Arbuti tenuioris, sed læui superficie, colore fuluo, seminibus intus ser
oblongis

Plongis cartilagineis, circa medium dispositis, sepiente pulpa; maturescunt hyeme incipiente, sapore glutinoso, dulci, & austero, Ermelina vocant in Hetruria. floret æstate incipiente. Quid si apud Plinium dicamus inter Mala, esse Tuberum alterum genus, quod Sericum cognominatum est à calore? peregrinum in Italia: arbor aggeribus præcipue decora, Quoniam & in tecta iam sylvæ scandunt. fructus baccis similiore, quam Malis. Galenus Serica ab insolentibus tantum, & Effrenatis pueris, ac mulieribus cibo expeti testatur: Exiguum præbere alimentum. difficile concoqui, stomacho inutilia.

C A P. X X I I.

GUAIACVM lignum ex India Occidentali primum aduehi cepit, vbi Guaiacam appollant: oriri testantur in insula Sancti Dominici, ex quo loco Christophorus Columbus, cum viros & mulieres in Italiam duxisset; ferunt simul & Luem, quam inibi Buuam appellanc eius regionis familiarem tulisse, qui postea Morbus Gallicus appellatus est; vnde contingit ex eodem loco remedium quoque aduectum esse. Sunt autem caudices crassi, quorum maximi virilem crassitudinem non excedunt, minimi vero crura hominis æquant: ligno densissimo, in ambitu albo, vel potius flavescente; in medio, qua cor, nigro, Ebeni formæ similitudine, resinoso, sapor inest non insuavis, sub amarus, cortex crassus, coloris cinerei scaber, similitudine quadam Buxi, gustu amarior ligno. Hispani referunt arborem magnam Illicis magnitudine, multis ramis, cortice crasso, gummoso, qui sponte abscedit à corpore, cum siccatur, amplo corde ad nigrum tendente; tota materie valde dura, vt Ebani atque etiam magis: folio paruo, duro; singulis annis flores ferre luteos, è quibus fructus emergit, rotundus & solidus, semina intus continens magnitudine Mespili. Alterum genus in Insula Sancti Ioannis, supradicto simile, sed caudice, & ramis tenuioribus; nullo intus corde, aut paruo qui in trunco est, non in ramis: hoc genus odoratius esse & amarius, & efficacius in sanando morbo Gallico; Idcirco Lignum Sanctum vocant, quod Guaiaco præfertur: Guaiacum postea in Orientalibus repertum esse testantur, magnitudine Fraxini: foliis Plantaginis breuib; ac duris: floribus luteis: fructu Iuglandis magnitudine, qui esu aluum subducit: cortice annosis quidem nigro, iuuenibus vero subrutilo: vsus autem, tum Guaiaci, tum Ligni Sancti, & corticis apud Indos traditur, non solum ad prædictam luem sanandam, & ex toto extirpandam: præceteris aliis remediis proprietate quadam Naturæ, sed etiam ad plerosque morbos antiquos, ab humore frigido, prouenientes, qui cæteris remediis tolli non potuerunt; vtuntur

tur autem simplici decocto in aqua nullo alio admixto: Quamuis enim multi varia immiscentes vsi sint satis fœlici successu, tamen experientia compertum ferunt, longe fœlicius egisse, qui simplici decocto vsi fuere, quasi proprietas substantiæ diuersarum rerum mixtione hebetescat: Vim habet calefaciendi & exsiccandi mediocriter tamen: at in time in partes solidas & osseas peruadens abstergit, & sudorem prouocat. placet autem modum præscribere, quem Indi obseruant in tradenda eius ligni aqua. Assumunt ligni tornoderasi libram vnam, corticis eiusdem comminuti vncias duas, aquæ fontanæ aut alterius optimæ libras duodecim, ponunt omnia in olla noua, vt per horas vigintiquatuor infundantur, obturata diligenter olla, coquunt postea carbonibus prius ignitis, ne fumus attingat, lento igne, donec absumantur octo libræ, relinquuntur autem quatuor, quod mensura prius designata cognoscunt baculo intromisso: cum refrixerit colant, & asservant vitreo vase. Iterum eidem ligno semel decocto affundunt aquæ libras sexdecim coquuntque, donec absumantur libræ quatuor, relinquuntur autem duodecim, quam refrigeratam & percolatam seruant seorsum. Aeger igitur præpurgetur Thalamum ingredi præcipitur, in quo maneat tutus à frigore, & aëre externo, & matutino tempore, assumat aquæ prius decoctæ vncias decem, quæ sit admodum calens, & confestim stragulis optime se operiat, vt sudor eliciatur saltem spacio duarum horarum, inde sudore absterse induat linteum calidum & reliquas vestes, ab hinc quatuor horis comedat Vuas passas, Amygdalas, & panem biscoctum mediocri quantitate, ac bibat aquæ secundariæ, quantum sufficiat ad sitim arcedam, etiam interdiu cum opus fuerit. post prandium hora octaua iterum in lecto assumat aquæ calentis primæ vncias decem, eademque obseruet, quæ sudoris eliciendi gratia dicta sunt, & postquam duabus horis sudauerit, absterferitque sudorem, induat calefactas vestes, & interuallo vnus hore, postquam sudauerit, in cœna vescatur iisdem cibis, & potet de aqua secunda, vt in prandio dictum est, & hæc omnia præstet quindecim diebus continuis, si vires robustæ fuerint; si vero debiles, vt eam victus rationem perferre nequeant, incipiat nona die pullum paruum assatum comedere, vel etiam statim ab initio si valde imbecilles fuerint. Decima sexta die iterum purgetur ex sola Casiæ pulpa pondere Drachmarum decem, qua die absteineat à portione aquæ primæ, sed de secunda tantum bibat; altera die à purgatione reuertatur ad portiones aquæ primæ sudorificæ, vt prædictum est, assumatque viginti diebus continuis: in cibo autem dimidium pulli assati, & circa finem amplius; semper autem in potu vtatur aqua secunda, conceditur hoc tempore, vt assurgat vestibus optime indutus, non tamen, e Thalamo egrediatur, & in fine iterum purgetur, quibus omnibus per actis ad cibaria consueta se transferat.

Per quatuordecim dies cibis optimi succi utatur, in potu autem aqua secunda, aut alterius generis, ut in cocto Aniso vel Feniculo; abstineat autem a vino a Venere, & cœna sit parcior, absque carnis esu: hunc meliorem ac magis tutum ligni prædicti usum scribunt.

C A P. X X I I I.

TUBER, quam vulgo falso Sicomorum vocant, peregrina arbor: recto caudice: cortice leui, liuido, & maculoso: folia ampla, dissecta in multas partes Fraxini modo, sed pediculo ramoso, ut in Filice, aut Cicuta, quod in nullis aliis arboribus vidimus: foliorum partes latiores, quam Fraxini, in acutum productæ & serratæ: flores odorati in ramosis racemis, candidi, modico rubore aspersi ex foliis, veluti stellarum radiis constantes, medio caliculo nigricante: fructus rotundi, Sericorum ferme amplitudine, in maturitate candidi, laxa & fungosa pulpa, sed ignavi dulcedine: ossicula intus setis continentur, non seiuncta ut in Sericis, sed in vnum coeuntia, medio relicto foramine, vnde transfigi & corollis inseri solent: asseruantur hi fructus in arbore amissis foliis per totam hyemem, donec alij subnascantur; sed imbris corrumpuntur, cum decidunt calcati crepitant, vesicæ disrumpæ modo, Plinius Tuberes candidos vocat cum Sericis affines, & cum ziziphis: omnia peregrina in Italia bæccis similia, quam Malis: in Castrorum aggeribus sata specie decora, cum etiam intacta scandent syluæ opere scilicet Topiario. Columella zizipha videtur appellasse, quos Plinius Tuberes, cum similiter scribat, eorum duo genera, rutilum, & album. Vtriusque floribus apes maxime delectantur. Forte Plinius zizipha hoc genus Tuberum intellexit, cum scripsit, eius florem inter Coronarios esse odoratum, similem Olearum floribus: folia vero Cypro similia.

C A P. X X I I I I.

IVYBA, domestica arbor est mediocris, in fruticem tamen spinosum facile degenerans: spinis validis & aduncis, colore subrubente, sed cum senescit aculeis caret: folia fert Corni angustiora oblonga, paribus interuallis bina in tenui surculo, quasi pediculo disposita: flosculos pallidos in alis foliorum, ut Buxus: fructus oblongos Corno crassiores, qui in Autumno maturescunt, colore exterius ex pallido nigrescente, quasi Fumo infectæ videantur, pulpa subalbida molli, fungosa, dulci & pingui, vtili ad ruffim leniendam: osse intus Olivæ, duro, aspero, bina conceptacula habente, in quibus singula semi-

na continentur : aliquando tamen alterum delirescit in crescente altero. Serapio Iuiubas putat esse apud Galenum, quæ vocat Serica, inter fructus reprobatos, à pueris tantum & mulieribus expetitos, exigui alimentati, difficilis concoctionis, stomacho inutiles, quorum tamen decoctionem, Arabes laudant ad sanguinis feruorem, & acrimoniam, extinguendam, ad Tussim ex caliditate ortam, ad venum & vesicæ dolores, eadem Actuarius & Recentiores Græci testantur Zizipha vocantes. Plinius Zizipha distinguit à Sericis, vt superius in Tuberibus diximus, quæ difficile est nostris Iuibis aptare. Quid sit Paliurum apud eundem Plinium, & apud Dioscoridem asseramus esse nostram Iuibam, nam Dioscorides de Paliuro hæc scribit. fruticem esse aculeatum, & validum; eius semen pingue, ac fuliginosum, id est colore fuliginis coloratum, quod potum Tussi opitulatur, & vesicæ calculos comminuit, & quæ sequuntur: nam & Arabes easdem vires in esse Iuibis testantur, cum ad vesicæ, & renum dolores, & tussim laudent. Plinius autem Paliurum Spinæ genus esse scribit, cuius semen Aphrizuram vocant contra scorpiones efficacissimam, item calculosis & tussi, baccas esse, quæ purgationibus feminarum, celiacis, dysentericis, ac colericis profunt, Quid si & Theophrastum eandem intellexisse dicamus, cum de Paliuro hæc scribit. fruticem esse, qui ex cultu arborefcit; aculeos habere in ramis: fructum, ferre in fibra quadam quemadmodum folium, vbi græce sic habet *Ἐν λωβῶτινι τὸν καρπὸν ἔχει καθ' ἅπαν το φύλλον*, quem locum Theodorus conuertens, in siliqua semen ferre dixit, & adtulit illud verbum sicut folium; At verbum *λωβός* significat etiam extremitates quascunque, vt extremas auriculas, & pulmonum fibras. fert igitur Paliurus in extremis ramis tenues quædam virgulas, in quibus fructum fert & folia: imò vnicum folium videtur communi pediculo tres aut quatuor fructus continens, vt inquit Theophrastus, quibus Medici contra Tussim contusis vtuntur: habent enim lentitiam quandam, & pinguedinem, vt semen Lini; nascitur locis dilutis & aridis: foliis deciduis: differentias nonnullas habet, cum omnes fructifera sint. Quod autem de foliis scribit in extremo & lateribus sinuata considerare, vt in Rubo & plerisque aliis; accipiendum est de integris virgulis, tamquam foliorum pediculis, quarum gratia alibi testatur Paliuri folia reddi spinosa, vt Rubi: eius fructum oblongum esse idem testatus est, in Acere; reddi autem post Vergiliarum oecatum, aliam porro describit Paliurum in Africâ nascentem loto magis fruticosam: folio similem nostrati Paliuro, sed fructu diuerso: non enim lato, sed turbinato rubroque magnitudine qua Cedri, aut paulo minore nucleum habet non loti modo mandendum, instar acinorum Mali Punici, qui per se iucundus sit, & cum vino suauior, cuius etiam meminit Plinius in Cyrenaica regione loto ante
lere

Dente, sed magis fruticosam, magisque rubentem & reliqua vt Theophrastus. Ex quibus colligitur Paliurum fructum ferre nucleum continentem, nostratam autem ab Africano differre figura & colore: non enim in acutum turbinatur, sed æqualem amplitudinem seruat per totam longitudinem fructus. Theodorus tamen verbum *σπργγύλον* non turbinatum vertit, sed rotundum. Quamuis Iuiubam syluestrem habeamus fructu non rotundo, sed in latitudinem depresso, de quo mox agemus?

C A P. X X V.

IVIVBA sylvestris, quam in Hetruria Spinam Marrucam vocat, fructus est domesticæ similis, priusquam arborescat, virgas rectas ferens, & ramos circa eas deorsum inflexos, colore subrubenti aculeis tenuioribus: folia quoque similia, sed fructum in latitudinem quandam depressum, ex tenui pediculo pendentem, pulpa quadam fungosa, in tenuem latitudinem circumducta, ossiculo intus rotundo, intra quem tria sunt seminis conceptacula, singulis seminibus, donata quæ in suis alueolis tintinnabuli modo sonant. hæc igitur seu idum interpretationem Theodori erit apud Theophrastum Paliurus in Grecia nascens, fructum ferens latum instar folij in quo tamquam in siliqua tria semina continentur, aut quatuor, adhuc tamen quatuor semina ferentem non vidi, qua interpretatione melius quadrabit similitudo, quæ in Aceris fructu traditur, definit enim & ille in foliaceam quandam longitudinem, vt Paliuri fructus in latitudinem. Apud Dioscoridem autem hæc interdum genera tertio loco ponitur, latioribus foliis, nigrioribus, & quæ dantenus rubentibus, virgis longis fere cubitorum quinque, magis spinosis, aculeis infirmioribus mucronatis: fructu lato, candido tenui, foliulari specie, simili Verticillo.

C A P. X X V I.

CORNUS arbuscula est in montibus fruticosa, virgas rectas ferens nodis frequentibus robustissimas, quibus lanifices ad concutiendas lanas vtuntur: folia fert Iuiubæ latiora acutioraque: flosculos in foliorum alis pallidos ineunte vere: fructum oblongum specie Iuiubarum, paulo tenuiorem, in maturitate rubentem, intus & extra: sapore austero & dulci, nucleo intus simili. Theophrastus duo genera tradit marem & feminam utrasque folio Amygdalæ pinguiori crassiorique: cortice nervoso, ac tenui: nodis per intervalla geminis: flore Oleæ: fructu dulci, odoratuque grato, nucleo intus Oliuæ: rem solidiori materia constare sine corde solida, spissa, & firma, vt Cornu

Cornu ad vsum Venabulorum, longitudine duodecim cubitorum ad summum hanc fructum reddere circa æstiva solstitia. Quidam autem sterne esse asserunt: feminam autem virgas paruas ferre Vitici similes magis fruticosam, molliori materie, medulla intus fungosa, quæ cavari possit. hanc serotinam esse: nam post Autumnum fructum reddit, cumque ingustabilem: nasci etiam in humidis non solum in siccis. hæc apud nos Sanguen vulgo vocatur. hic frutex est sæpibus nascens inter Ligustra virgis rectis sanguineis, flexibilibus. folia insunt Corni latiora, subhirsutaque: flores cacumina edunt in Umbella candicantes: fructum nigrum ut in Ligustro rotundum: osse binas cavitates habente, in quibus singula semina continentur. fructus is à Turdis multum expetitur: hanc Plinius videtur intellexisse Virgam sanguineam vocans, cuius cortex interior cicatrices, quæ persanauere, aperit. hanc autem Theophrastus Cornum feminam videtur intelligere: Dioscorides differentias in fructu notauit: nam fructum Oliuæ modo, oblongum esse, primo quidem virentem, postea per maturitatem aut rubentem, aut cæcæ colore. quasi Zizipha ob colorem cæream nitor Corna recenseantur: non tamen astrægentia sunt: sed sapore pingui. alius quidam frutex est in Alpibus sine nomine, similis Corno, breuior: fructu similis paruis Cerasis, qui geminus in vno longo pediculo est rubens in maturitate, coeuntibus aliquando ex toto granis, in singulis duo, aut tria semina continentur sine osse, bipartito conceptaculo, ipsa semina oblonga, ut etiam grana, ut Corni sapore amaro. hæc quoque Cornus scemina dici possit apud Theophrastum.

C A P. X X V I I.

SVNT inter arbores, quæ semina ferant in siliquam, quippe sede in longitudinem producta; hæc proportionem gerunt cum leguminibus in humili materia, inter has est siliqua arbor sic appellata, quia semen fert in siliqua leguminum modo: similis est Terebintho, sed foliis rotundioribus latioribusque: floret incunte Vere: in caudice, & grandioribus ramis, racematim, tecas fert palmi longitudine, latitudine pollicis compressas; in quibus semina per interualla disposita sunt depressa, & ferme ossis modo prædura, bivaluia, ut faba: maturantur Autumno, ut ipsarum tecarum corpus prædulce fiat succo melleo inter fibras inspissato. fructus hos Carrubias vulgo appellant: inuehuntur ex Apulia. Plinius appellat prædulces siliquas, quarum cortex ipse lignosus manditur, digitorum hominis longitudine, & interim falcata Pollicari latitudine seminis ea est proprietas, ut neque corpus, neque lignum, neque cartilago dici possit: Dioscorides Ceratiam vocat ob corporum

Liber Tertius.

III

Foliorum similitudinem. arborem Ceroniam Theophrastus appellat, quæ semen in siliquis fert ex grandibus ramis & caudice: folio perpetuo: flore candido.

C A P. XXVIII.

CASSIA appellatur longissima quædam siliqua fermè cubitalis: teriti figura, nigra, aut fulvescens: intra corticem lignosum semina continentur siliquæ similia, interuallis septo membranaceo, distinctis & modica quadam medulla succosa, nigra, dulci, sed nauososa, qua Medici vtuntur ad aluum subducendam, afferuntur ex Alexandria meliores, & ex Occidentali India, tradunt arborem eius in Aegypto, nasci crassissimam: foliis quadantenus Mori, aut Nucis Iuglandis: (nos vidimus ex semine nuper natam, folia siliquæ produxisse) flores largos, candidos: copiosum fructum, vt præponderare rumpantur rami, nisi ante maturitatem leuentur. In India traditur arbor Piri magnitudine: foliis Persici angustioribus & virentioribus: foliis Genistæ luteis: odore Gariophylli, quibus decidentibus siliquæ longè subnascuntur colore viridi, in maturitate nigre, longitudine aliquando quinque palmorum, nunquam minore duobus palmis: vbiq; sponte oriri. Videtur Theophrastus hanc intellexisse, cum siliquas quasdam Ficus Aegyptias appellari scribit. Quamquam errore manifesto nomen transferatur ad Ceroniæ fructum, quæ in Ionia, & Syria, & Cypro nascitur; illa enim in Aegypto non prouenit. Quæ autem scribit fructum scilicet anniculum nouum expectare, subnasci ante nouellum fructum sub Cane, postquam alter detractus fuerit, veluti racemum vniformem, qui in Autumno explicetur in flores candidos, deinde per hyemem vsque in æstatem enutriti: folio perpetuo, magis Cassiæ conueniunt, quam siliquæ supradictæ. Plinius quoque tamquam alteram videtur intellexisse, cum de siliqua Ceronia appellata transcribit ex Theophrasto ea, quæ dicta sūt.

C A P. XXIX.

SILIQVA syluestris, arbor non magna: nascitur in asperis: cortice subrubente: folio lato, & leui, non diuiso in plura folia, vt cæteræ siliquæ, sed exactæ rotunditatis, deciduo: floret in caudice, & ramis grandioribus, initio Veris ante foliorum exortum: flos rubens & oblongus, racematim coherens: siliquas fert exiles, quales in Genista, latiores, & depressas sine succo. Sub eodem nomine meminit Plinius in Thessalica Tempe fontem quendam mirandæ naturæ suis ramibus amplecti & florere purpura. Eadem apud Theophrastum videtur

detur Cercis appellata, ob circinnatam folij rotunditatem, quæ semen in siliquis fert.

C A P. X X X.

TAMARINDVS affertur ex Orientalibus, fructus pulpa nigra constans, vna cum seminibus in panes coacta: sapore acido, & subdulci, qua vtuntur ad alui subtractionem, & feruorem bilii extinguendum. semina autem sunt Siliquæ similia, sed maiora. Tradit Serapio eius arborem in India nasci foliis Salicis: fructus esse colore rubro, copiosiore carne, quam Siliquæ & firmiore, coloreque ex luteo in nigrum languescente, & pingui succo scatente. Ex quibus colligimus esse ex genere Siliquæ, non autem Palmæ, vt quidam putant, appellantes, Oxyphenica, quasi acidas palmulas: nam semen bialuæ est vt leguminum, durum verò, vt Siliquæ, & Cassiæ. Garzias inquit; arborem nequaquam similem esse Palmæ, licet nomen Tamar apud Arabes Palmam significet, forte ob seminis duritiem, similem ossi Palmularum; sed magnitudine Fraxini, aut Nucis, aut Castanæ; ligno densò, non fungoso: multis ramis ornatam, & multis foliis tenuiter incisissimâ magnitudine Palmarum: fructum noctu foliis inuolutum, interdum panis foliis ostendi arcus modo incuruatum, aut instar digiti inflexi, cute viridi tectum ante maturitatem, postea cineream, qui facile ascendit; pulpa viscosa, & lenta, cuius est vsus abiectis nucleis; sapore dulci; sed fructus viridis acidus est non sine suauitate: Infundi solere pondere vnciarum quatuor in aqua frigida per tres horas, vt facta expressione propinetur cum saccharo ad purgandos biliosos humores. Vidi plantam ex semine natam; folio ramoso; cuius ramuli Coluteæ folia imitantur.

C A P. X X X I.

ANAGYRIS arbor est fruticosa: cortice aspero, & candicante: trifolia, foliis oblongis: sædi odoris: germinat in Autumno; & per totam hyemem floret: flores lutei, longi racematim coherentes circa ramos grandiores, & in caudice. Teras fert æquales ferme Siliquæ: sed putamine arido, intus semina continentur longis intervalis disposita, figura Fascoli, dura, colore ex albo in cæruleum vergente, quod sub Cane perficitur, quo etiam tempore folia decidunt, cum paulo post germinatura sit. Aliqui hanc ob seminis similitudinem Fascolariam vocant, cui magna vis ad euomendum venenum: foliis autem ad Alopegias sanandas illitu. Dioscorides describit foliis & virgis similibus Vitici: fruticosam arboris modo, per quam graui odore: flore Brassicæ, semine in corniculis oblongis, simili renibus, vario, subrotundo,

Liber Tertius.

113

dundo, & solido, quod durefcit fere vna maturefcente: Apud Plinium Anagyros vocatur eadem descriptione. Non multum ab hac recedere videtur Colytea apud Theophrastum: folio Salicis (nam & Vitici Salicis folia tribuuntur) sed valde olido, & copiofo (quamuis in aliam sententiam vertat Theodorus) arbor in totum magna: semen in filiqua lata, more leguminum, paruum, modice durum, non copiofum. Quasi hæc Anagyris quædam magna fit, minori tamen semine.

C A P. X X X I I.

L A B V R N V M vulgo Auornellam vocatur: arbor in Alpibus Fraxino fimilis: cortice læui, & subcandido: trifolia: foliis Anagyro, latioribus, rotandioribusque: floret Vere in cacuminibus, racemis longis, pendentibus formè semicubitali longitudine, forma, & colore Geniftæ: filiquas fert exiguas, in quibus femina nigricantia, magnitudine lentis, sed figura Fafeoli: materies deniffima, candida, & flaua, ad parua opera Torno elaboranda excellens. Plinius Alpinam arborem effe, quæ aquas odit: dura & candida materie, cuius florem cubitalem longitudine apes non attingunt.

C A P. X X X I I I.

C Y T I S V S frutex est in agro Neapolitano candidus, tum cortice, tum foliis: ligno duro: medulla nigra: foliis in tres partes diuifis, vt in trifoliis, sed paruis, & subrotundis, ac perpetuis gustu Ciceris recentis: floret Vere in cacuminibus, paruis racemulis: flore Meliloti vulgaris: Siliquas fert falcatas, exiles, & depreffas, in quibus femina flaua continentur. Dioscorides fruticem effe inquit in totum album, vt Rhamnus: ramis cubitalibus, & maioribus: foliis Fenogræci, aut Loti trifoliz minoribus: dorfo medio prominente, quæ trita digitis, olent Erucam: gustu Ciceris recentis. Plinius repertum primo in Cythno infula: fruticem anguftioris trifolii in canum afpectu, qui poftea translatus est in Græciam, magno casei prouentu: nam optimum est iumentorum omnium pabulum, faluberrimumque: toto anno durat, licet æftate viridi, hyeme ficco vtantur: In Italia rarum effe: de eodem pauca Theophrastus, infestum adeo effe cæteris plantis, vt omnes formè enecet, subrepto alimento: eius medullam duram effe, ac spiffam, & nigram, vt proxime ad Ebenum accedere videatur: apud nos Cytifus fyluefttris nascitur, quod Ipum vocant vulgo, frequens in Italiz montibus, frutex est alteri fimilis: afpectu viridiori: floribus non adeo croceis, sed pallidioribus, non in cacuminibus sed circa ramos:

P Siliquis,

filiquis subrectis; semine subnigro: huius duas notauimus species eus-
dentissime distantes inter se: vnam in maritimis collibus albidiorē;
foliis ferme sine pediculo hærentibus, gustu dulci. Alteram nigriorem
in montibus frigidioribus pediculo longiori; foliis gustu amaris: fili-
qua longiore ferme Genitæ modo: Vtrique folia decidunt hyeme, & al-
titudo fruticis æqualis, ac lignum durissimum, medulla interna nigra &
syluestris Cytisi mentionem facit. Columella.

C A P. XXXIII.

E BENVS lignum est nigerrimum, durissimumque, odoratum, si
fricetur, aut carbonibus iniiciatur: vtuntur eo in coronis globu-
lis ad præces numerandas, & alia parua opera lautiora: nitorem
enim recipit pulchrum præ materiæ densitate. Dioscorides optimam
Ebenum ex Aethyopia haberi scribit nigram, nullo venarum discursu
leuore cornus elaborati, densam, eum frangitur, gustu mordaci & astrin-
gente, suffi i iucundo odore super carbonēs sine fumi tedio; si recens
ad ignem admoveatur, ob pinguedinem accendi, & tritam ad cotem rufi
fescere. ex India alterum aduehi internatis segmentis, candicantibus,
& modice fuluis, & frequentibus maculis bonitate inferiorem: vendi
apud quosdam pro Ebena ligna consimilia, sed fungosa, purpurascen-
tia, nihil mordacitatis habentia in gustu, neque suauē olentiæ in suffitu.
Sesamina & Acanthyna, potius Sicamina legendum videtur, patm Mo-
ri medulla dura & nigra est teste Theophrasto. Spinam quoque Ebenæ
similem tradit Plinius, lucernis deprehendi: nam protinus ardet. Theo-
phrastus duo genera similiter tradit, vtraque in India: vnum materiæ
laudatum, pulchrumque: alterum vile, vitiatumque: rarum, quod
præstantius, reliquum copiosum: hæc non recondita, colorem commen-
datum, sed statim sua natura capessit: fruticosa est Cytisi modo: lignum
aspectu Buxo simile constat: sed decoctum nigerrimum redditur,
vtile oculis vitum ad cotem, graue etiam, cum siccum est: quia den-
sum sua tantum medulla, in qua & coloris nigredo, constat, & mate-
ries spississima, ac grauissima, perpetua. Plinius de genere meliori, quod
rarum est, inquit arboreum esse: trunco enodi: materie nigri splendo-
ris, ac vel sine arte protinus iucundi. Alterum fruticosum Cytisi modo,
& tota India dispersum est. Pausanias à quodam Medico accepisse se to-
statur, Ebenum radicem tantum esse sub terra conditam, nec folia, nec
fructus ferentem: ideo difficile inuentum: in Aethyopia artifices esse Ebe-
ni scrutandi, gnaros. Theophrastus quoque inter fossilia Ebenum reperi-
ri testatur, aliis lapidibus inclusum tanquam in ventre. An id ex ge-
Gagatis est, seu Ambæ nigra? differt ab Ebena leuitate ponderis.

C A P. XXXV.

GENISTA Frutex in Italia vocatur : materie densa, vt Cytisi : ramis iuncis, vtilibus adnexus : floribus luteis : siliquis Vicię nigris, hirsutis, depressis, duo genera, vnum quadrato iunco : paucis foliis, exilibus, initio trifoliis, postea simplicibus nigricantibus : alterum rotundo constat iunco robustiore, ac magis flexibili : folia huic initio tantum sunt, cum germinat, simplicia quasi Lini : adultis iuncis nulla sunt, sed flores circa summum speciosi, odorati, lutei, qui expetuntur in coronis : siliquas altero longiores fert, quę in arescentes crepitu semen ei aculantur : vtrumque in collibus saxosis oritur : quadratum magis inter scopas reperitur. extat in Alpibus quadrati genus quoddam exiguum, lato cespite, palmaribus vincis, mollibus sine foliis. rotundi quoque genus in Ilua est, frutice densissimo, orbiculato, humile acutis iuncis & valde robustis, pungentibusque figura Histricis animalis. Plinius de Genista inquit vinculi vsum præstare : Flores apibus gratissimos esse : ideo feri iusta earum aluearia, decerpi ad coronas, colore luteo, semen eius, quod Greci Sparton vocant, in folliculis Fascoolorum modo nascens, purgat Ellebori vice & cęteras vires ei tribuit, quas Dioscorides Spartio tradit. Dubitat tamen an hæc sit, quam Gręci authores Sparton appellauerunt, ex qua linea piscatoria fiebat, & cętera nauium armamenta : quamque Homerus intellexit, cum dixit. Nauium Sparta dissoluta. nam eruditiores interpretati sunt linea armamenta : quoniam Sparta cum dixit, significauit fata : Sparti autem vsus post multa secula cęptus est. In Hispania herba sponte nascitur, seu iuncus aridi soli, vbi nec aliud feri aut nasci potest : gignitur in Africa exiguum & inutile, sed in Hispanię quadam parte, vbi nascitur, montes operit : hinc strata rusticis eorum, calceamina & pastorum vestes, ignes, facesque, animalibus noxium, præterquam cacuminum teneritate ad reliquos vsus laboriosę euellitur, liccatur sole, aqua marina aut dulci maceratur, ac tunditur : sic enim vtile redditur, præcipue in aquis, marique inuictum. Dioscorides Spartion vocat fruticem, qui longas fert virgas sine foliis firmas, fractu contumaces, quibus vites vincuntur : semen lenticulę in folliculis Fascoolorum modo : florem luteum, vt Leucij : inest floribus ac seminibus vis purgandi vehementer per superiora Ellebori modo, ac per inferiora. Mesues Albrachim vocat, quod significat apud Arabes arborum vinculum, latine autę inquit Genestrę vocari, cui flores insunt lunaris figure cytrinitatis multę, folliculi Orobi modo, in quibus semina distincta eęu lentis : purgat vehementer pituita vtrinque : confert articulis, & renibus, ex quibus manifestum est Genistam rotundam Spartum esse.

siue Spartium à Græcis appellatum. Theophrastus Lynosparthum, & ut Theodorus vertit, Linogēnistā appellat: cortice tunicis multiplici.

G. A. P. XXXIV.

ASPALATHVS: apud nos in asperis maritimis nascitur; frutex trifolius, spinosusque: cortice, & foliis Cytisi Sylvestris: perpetue virens floribus Genistæ: siliqua breui, modice lata, hirsuta: seminibus nigricantibus; materie dura; & candida sine odore seruat: adhuc vulgo in Græcia Aspalathi nomen in hac planta, quamuis eius brevis descriptio sit apud antiquos. Nam Dioscorides fruticem esse surculosum, spinosumque: ligni autem duo genera, quibus ad vnguentorum spissamenta utebantur: vnum, quod probatur magis, colore intra corticem subrubente, aut in purpuram vergente, densum, odoratum, gustum amarescens: Alterum candidum lignosum, sine odore, deterius. Plinius esse Spinam candidam, & sylvestrem, magnitudine arboris iustæ: flore Rosæ, cuius radix expetitur vnguentis: probatur autem colore ruffo, vel igneo, tactuque spisso, & odore Castorei: alium præterea scuticæ humiliorem, & spinosum esse, qualem descripsit Dioscorid. s. nō ubique odoratum, Aspalathum quoque appellare in Hyspania Spinam vulgarem, qua corticæ fulloniæ implentur: afferuntur autem hodie ex Oriente duo genera ligni odorati: vnum candidum, alterum rubrum: Sandalos vocant, Medicis Arabibus sic appellantibus, traduntur autem à Serapione sandalorum tria genera è Syria allata, candidum, rubeum, & flauum, quod Citrinum vocant, quorum præstantissimum flauum, pingui quodam scatens, secundum bonitate rubeum, quod siccius: tertium candidum, facillimum ad leuigandum in pollinem tenuissimum: flauum quod hodie habetur, est candidi medulla, multo suauior reliquo ligno, quod album est; rubeum varia sorte visitur: quoddam enim exigui odoris: quoddam nullius: quoddam præterea longe odoratius flauo, non sine quadam Castorei emulatione. Sandali rubri præterea semina ad manus venerunt, dura paruis Faseolis simillima, colore tam rubeo, ut corallum vincant, quamuis autem ex his non licuerit natas plantas videre, putandum tamen est, esse ex genere Trifolij; & ab Aspalatho Dioscoridis non multum recedere. Spina autem vulgaris fullonum, quam in Hyspania Aspalathum vocari à quibusdam testatur Plinius, hodie Verzinum vulgo vocatur, lignum rubrum crassitudine tibiam excedente, rubeo colore inficiens, cuius puluere adulterant odoratum Sandalum. De Sandalo albo, & citrino scribit Don Garzias Lusitanus in India oriri, arbores simillimas inter se, differre tantum colore ligni: similes esse Nuci Iuglandi: foliis Lentisci, intense viriditatis, flore cæruleo nigricante.

cante: fructus magnitudine Cerasi, initio viridis, postea niger, sine sapore, qui facile decidit: lignum sine odore esse quamdiu tegitur cortice, & ante quam sicceat; vim odoris in medulla esse tum in albo, tum in flauo, non in ligno; probati id, cui multum inest medullæ, seu cordis: flauum odoratus, sed raro ferri ad nos; quia apud Indigenas in frequenti vsu est in balneis tum odoris, tum refrigerationis causa: Vbi oriuntur album & flauum, non reperiri rubrum; sed qualis sit arbor rubri, apud eum non constat.

C A P. X X X V I I.

SPINA Christi vulgo appellatur, frutex in totum spinosus: ramis trium cubitorum altitudine: cortice albo, & aspero, ac deciduo; vt in Vite: nullis foliis, sed ipsæ spinæ, tum foliorum, tum germinum vicem gerunt, digiti longitudine virides, quæ à latere alias spinas ferunt breuioribus, & in his flores luteos Genistæ similes: incipit florere in Autumno, perseveratque per totam hyemem ac Ver assidue florens: siliquas fert breues, & hirsutas, paulo minores Aspalatho. Theophrastus Scorpium vocare videtur. Theodorus Nepam vertit, sed inter suffrutices syluestres, qui ex toto aculei sunt, vt Asparagus, & flore candido accedente ad purpuram: radice singulari, quæ conditiones in hoc frutice non in sunt.

C A P. X X X V I I I.

EMBRVS vulgo appellatur frutex Cytiso æqualis: cortice subalbido: foliis in vno pediculo multis, coniugatim dispositis, virentibus, læuibus, subrotundis, & paruis: flores luteos, longo pediculo pendentes, figura Genistæ: siliquas fert tenues, & longas, in quibus semina continentur, nigricantia, & modice depresso: expetitur multum ad pecudum pabulum in collibus. Alterum genus siliquas fert veluti vesicas flatu plenas, læui membrana, & subrubente constantes, in quibus semina Lentis continentur nigra, in ceteris supradicto simile, præterquam quod simplex assurgit arboris modo, ac non excedit quatuor cubita. Ex hoc genere videtur apud Theophrastum esse Colutea Liparæ propria, arbor magnitudine præstans, fructum in siliqua ferens magnitudine lentis, qui oues mirum in modum pinguefacit: folium non absimile Feno græco: nascitur semine: germinat primo vnicaulis vsque ad tertium annum: quarto anno in ramos funditur, & arborefcit, præcidunt baculos triennio: quia pulchriores, sed emortitur arbor: quia non germinat à latere: cum hæc aut eadem, aut non absimi-

lis fuerit, apud eundem Theophrastum Colectia arbor Liparæ propria, quæ semen in siliquis fert.

C A P. X X X I X.

SENA à quibusdam Senna vocatur, medicamentum purgans ex Oriente illatum: folia sunt cum siliquis, quas folliculos vocant: folia Coluteæ similia, angustiora, oblongioraque: siliquæ latæ ac vehementer depressæ, instar Lunariæ græcæ, longo & tenui pediculo pendentes: fruticem videre non licuit, quamuis alia inter herbas connumera nascatur apud nos, quam serunt alicubi pro Sena, sed longe imbecillioris effectus. Serapio de Sena inquit tantummodo exsiccata asseruatur: siliquas fert, folliculosue oblongos, lunatosque, in quibus semina in ordinem belle disposita clauduntur, qui quidem folliculi pediculo quam tenuissimo, sic ramulis inhaerent, vt à vento facillime procidant concussi, indeque à pastoribus leguntur. Ex his significatur arborem esse eius naturam, non humilem esse plantam. Mefues tamen herbaceam videtur significare, cum dicat eius ortum similem esse Orobis, inueniri inquit, domesticum, & syluestro: melior pars plantæ est folliculus, deinde folia, in quibus vis est valde imbecillis: folliculi laudantur colore subviridi, ac sub nigro, modice amari, cum quadam astrictione, seminibus intus amplis & compressis, purgat atram bilem, & humores adustos imbecilliter tamen, & tarde, efficacior est eius decoctio, quam puluis, vt Serapion tradit, ex puluere tamen vna exhibetur drachma, ex decocto autem quinque: respicit Cor, & Cerebrum.

C A P. X L.

BARBA Iouis arbuscula est in scopulis marittimis ex toto candida, terna cubita parum excedens: ramis erectis, & densis: cortice rugoso: folio Lentis, molli, argenteo quodam splendore perpetuo: flosculos racematim in cacuminibus fert, ex candido modice rubentes, & breues, ac rotundos, siliquas, vt Glaux. De hac Plinius inter arbores inquit, odit aquas, & quæ Iouis barba appellatur in opere Topiario tonsilis, & in rotunditatem spissa, argenteo folio.

C A P. X L I.

SVNT, quibus seminis sedes bipartita est, vt duo aliquando conceptacula videantur, vt in Rhododaphne & Periploca, Populo, Salice, Mirica: omnibus his semina lanugine sunt inuoluta paucis qui

quibusdam exceptis. Rhododaphne vulgo Oleandrum arbuscula est, nascens (pote in præruptis maritimis inde in hortos pulchritudinis gratia transfertur, mollis nature: leui cortice, ac cinereo: foliis Lauri longioribus, crassioribus, angustioribusque perpetuis: in cacuminibus flores fert speciosos figura calicis, sed labris dissectis, colore roseo: siliquas fert digitales duplices, & striatas; in singulis conceptaculis semina multa continentur: lanugine flava obducta, non dehiscunt nisi hyeme prope exacta: Dioscorides Nerion, & Rhododendron etiam vocari testatur, notum in Græcia fruticem prope flumina & in maritimis nascentem: foliis Amygdalæ longioribus, & crassioribus: flore roseo: fructu corniculato, quod apertum ostendit lanosam naturam, qualis in Spinarum pappis videtur: radice longa, & fastigiata lignosa, gustu falsa. Plinius Sempiternum fronde Rosæ similitudine, caulibus fruticosum, iumentis omnibus Capris, & Ouis venenum: hominibus remedium aduersus serpentium venena.

CAP. XLII.

PERIPLOCA frutex est ex Syria allatus, qui præ infirmitate non per te stat, sed aut humi reptit longissimis viticulis cum lentore robustissimis, vt pro sumibus vtantur, aut arbores vicinas serpentis modo amplectens, adeo arte vt strangulet, scandit ad quamcunque altitudinem: cortice leui: foliis Lauri magis fastigiatis, mollioribusque, lacteo succo: è summis arboribus propendent ramuli multi, minus obsequiosi: brevioribus foliis, in quorum cacuminibus flores sunt magnitudine & forma, quales in Gellimino; sed colore tristi, ex purpura nigricante: siliquas fert Rhododendro æquales, similiter duplices, sed in extremis tantum coadunatas, in medio distantes, dehiscunt exacta hyeme: semina intus nigra, & oblonga, in candidam lanuginem desinentia. Alter frutex ex eodem loco habetur, quam Periplocam non repentem vocant: nam humi tantum serpit, nec arbores scandit: crassiori caudice: constat viticulis frequentioribus, brevioribusque, erectis: folia fert Hederæ, sine angulis cinerei coloris, sub croceo succo: folliculi sunt candidi in racemulis densi: siliquas fert breviores: folia, & flores grauius olent: Dioscorides Apocynum vocat: similiter enim describit, fruticem scilicet esse longis viticulis Vitilium modo obsequiosis, & fracta fere inuictis: folio Hederæ molliore & in extremo acutius, lento: graui odore: lacteo succo: siliquas seu fabarum folliculari specie digitali longitudine: semine intus duro, paruo, & nigro: folia enecant canes, lupos & vulpes coacta in panes cum adipe; protinus resolutis coxendicibus.

CAP. XLIII.

FRVTEX quidam peregrinus, vocatur Ligustrum Orientale à quibusdam, magnitudine Ligustri: foliis Apocyni tenuioribus & minus candidis: racemos fert Ligustro grandiores, in quibus flores sunt, figura Gelsimini minores cærulei, modico rubore aspersi, & si conuertas candor quidam argenteus spectatur, iucundi odoris: siliquas fert breues similiter duplices, in quibus semina oblonga, sed sine lanugine. fortè fuerit Iseseminum cæruleum Arabum.

CAP. XLIIII.

STAPHYLODENDRON apud Plinium vocatur arbor trans Alpes: simillima Aceri albo materia: fert siliquas, & in iis nucleos: sapore nucis Auellanae. Apud nos frutex magis quam arbor ostenditur foliis Fraxini. fert in duplici vesica membranacea, ac viridi nucleos Auellana minores, binos in singulis conceptaculis medulla intus dulci: Pistaceam syluestrem quidam vocant. Affinis videtur Aceri & Fraxino, solum tunica externa in vesicam dilatata, & plures complexa nucleos.

CAP. XLV.

POPVLVS arbor est excelsa & erecta: materie candida, in planis & humectis nascens: eius duo genera nigra & alba, ob corticis & foliorum colorem distincta: nigrae cortex cinereus est, leuis & vetustate disruptus: folia Hederæ figura ex longo pediculo in acutiorem angulum desinentia & tenuiora, vtraque parte viridia, ac tremula: Ante foliorum exortum ineunte vere quædam floret, at fructum non fert: est autem flos veluti Amentum, colore rubente, aut candicante: quædam fructum fert: at non floret: est autem eius fructus: racemulus oblongus grana continens viridia, & rotunda Vuarum modo, in quibus lana continetur candida, paucis seminibus lanæ appensis, iisque adeo paruis, ut visum fere fugiant: quamuis autem vnica sit concavitas in rotundis acinis: sedent tamen semina in duobus lateribus: succus quidam resinosus inest in gemmis erumpente germine, aureo colore, quem cogi in Eleætrum putauit antiquitas auctore Dioscoride: gemmas eas assumunt hodie ad vnguentum Populeum parandum. hanc Aegyron Græci vocant: similis in Alpibus nascitur nigriori aspectu: tenuioribus foliis, ferratisque, quam Plinius Libicam vocat, laudatissimam fungis enascentibus. Alba vulgo Albarus vocatur, quamuis & eo nomine nigram quoque

quoque intelligant quidam : cortex ei albus, non disruptus ut nigrae, sed veluti leprosus : folia inferne candida, superne viridia, subhirsuta, latiora, quam nigrae & varia : Nam virgarum nuper nascentium Altheae videntur esse, ramorum autem angulosa Tussilaginis, aut Vitis modo, vetustioribus redduntur nigrae similia : vuas lanosas similiter fert : quaedam sterilis, ut neque etiam floreat, quod & nigrae contingit. Graeci Leucem vocant ab albedine. Ei similis in Alpibus nascitur candidissimo cortice ac leui : folia fert nigrae similia, laeviter serrata, inferne subhirsuta punctis albis distincta : hanc Betullam Plinius vocat, Gallicam arbotem, mirabili candore, atque tenuitate terribilem Magistratum virgis, eadem circulis flexibilis, & Corbium spartis. Bitumen ex ea Galliae excoquunt. Theophrastus Semidam vocat : folio Nucis paulo angustiori : cortice versicolori, & materie leui, non nisi ad baculos utili. Idem Theophrastus Leucem & Angiron, id est Populum albam, & nigram vniiformes esse testatur, utraque erecto corpore, & ligni albedine ac foliorum figura similes, sed nigram excelsores esse, ac leuiorem : Albæ folia tempore immutantur : nam initio rotundiora sunt, vetera in angulos exeunt. Vertuntur quoque in Solstitio, ut prona supina reddantur : putantur utraque steriles, ut neque flores quidem ferant : in Creta nigrae complures fructificant, licet translate sterilescent : descendunt utraque in plana, gaudent palustribus & aquosis : Albæ præterea similem tradit Cercim, quam Theodorus Alpinam vertit : ramis albican- tibus, folio Hederæ, alioqui sine angulo : sed unicam appendicem longam & acutam habente, colore tum supra, tum infra ferè simili, pediculo longo, ac tenui, & ob id inflexo ; cortice asperiori, quam Populus alba : videtur autem nostram Alpinam significasse. Alibi tamen Cercim vocat arborem, quæ semen in siliquis ferat more leguminum, licet alij codices, non Cercim, sed Cicim legant. Plinius Populi albæ folium tradit superne candicans inferiore parte viridi, quod post Solstitium contingit, cum folia conuertuntur. Quod præterea Theophrastus de alba scripsit, Plinius nigrae quoque accidere vult, variari folia, ut ex rotundis angulosa fiant, quod in nostris non reperitur, grandissimam præterea lanuginem Populorum foliis inesse scribit, quæ candida candida euolat, ut Iulus : hæc de racemulis Iuli figura, ac virentibus, ut folia numerosa videantur præsertim in albæ intelligenda sunt : nam ante foliorum exortum, iis tanquam foliis virescunt Populi ; Vuam Populi albæ alibi meminit : nam acini sunt vuarum modo lanuginem continentes. Quod autem scribit Populi albæ vuam Bryon vocari in vnguentis laudatū, ansam dubitandi præbet, ne villosam substantiam intelligat in multis arboribus ortam, ut in Quercu & Cedro, ut tradit Dioscorides, quam Latini Muscum vocant. Numerat præterea Populū inter steriles, quæ neq; fructū, ne-

Q que

que semen ferunt; licet Theophrastus variam de hoc fuisse sententiam ferat, cum tamen Dioscorides, & idem Plinius Populi nigre semen laudent ad comitiales. Eius ambiguitatis id fuit in causa, quod superius notauimus: quasdam scilicet neque florem, neque fructum ferre; quasdam florere tantum: Quasdam autem lanosam in visis substantiam ferre seminibus visum fugientibus, ob paruitatem. In hoc genere videntur esse arbores, quae Camphoram ferunt, in India Orientali: nam & in nostris bituminosus quidam liquor nascitur, qui in Electrum densari Dioscorides testatus est; & Plinius de Betulla Bitumen, ex eoque in Gallia scripsit. Videtur autem Camphora ex genere Bituminis esse; quoniam rapacissime ignem excipit, & ardet in aqua: substantia Gummi similis, candidissima, & translucida; odore valido, non ingrato; facillime euanescit in auram, nisi in loco frigido & concluso seruetur. Arabes Caphur vocant, & recentiores Graeci Chaphuram. Serapio scribit longiorem Camphorae prouentum expectari, si praecesserint fulgura frequentia, & tonitrua, & terrae motus; quasi inde exhalatione scilicet sicca, a qua incensa illa fiunt, Camphorae materia suggeratur arboribus, quae illam ferunt, vt contingit apud nos Fraxinis, & Ornis ex rore caelesti Mannam reddere. Idem tradit, Gummi esse, seu lachrymam maculis rubentibus ex arbore, quae copiose in insulis maris Indici prouenit, materie leui, colore e candido in nigrum languescente, in cuius corde Camphora reperitur in interueniis impacta: Erumpit quoque extra, & defluit, & corticibus haeret, quae magis probatur, maculis inter initia rubentibus; postmodum calore solis candescens; huius globuli drachmam vnam pondere non excedunt: secundum bonitate locum habet, quae crassa, colore atro, nec pellucens: Vltimum locum habet, quae fragmentis, & assulis implicita est; more Gummi agglutinata lentiscit, in grummos coiens magnitudine Amygdalae, aut fabae, aut lentis, hanc Pontificum, & sacerdotum suffimentis in templis assumunt. Sed haec omnia per sublimationem in igne purgantur, & clarificantur, adeo vt inde exeat Camphora candida in laminas pellucens digesta, quae Camphora elaborata appellatur; sed cum magno dispendio; nam quoddam genus ex libra vix selibra redit. Vim habet refrigerandi & siccandi in tertio gradu. Veneris impetus extinguit: somnum conciliat, fluxus sanguinis sistit: Ardores quoscunque corporis compescit, sed vsu frequenti caniciem accelerat, Haec Serapio. Qui Indicas merces nostris temporibus scripserunt, referunt arborem magnitudine, & specie Nucis Iuglandis, foliis albicantibus, Salici similibus, neque fructum, neque florem ferre, quod sciatur: Caudicis color cinereus, vt Fagi, aut paulo nigrior: substantia mediocriter densa: visuntur aliquando eius tabulae & alia opera Camphoram continentia in rimulis. Camphorae duas esse

esse præcipuas differentias; vnam, quam Būrnei vocant carissimam, quæ nequaquam fertur ad nos, quæ granulis Milij magnitudine constat, vi-
lior, quæ grandioribus, præcisior pro ratione magnitudinis, vt contingit
in Margaritis; alteram è Chinna, quam ferunt ad nos rotulis coactam.
Si quæ maculosa fuerit, aut sordida, sola ablutione in candorem restitui,
si linteolo inclusa abluatur in aqua calida, adiecto sapone, & succo limo-
si: sic enim nullis ferè dispendio ponderis dealbari. Qui dimisso seu-
su rationem quærunt, contendunt Camphoram non esse arboris la-
chrymam, sed rem fossilem inter genera Bituminis, vt Naphtha, ne-
que temperamenti frigidi & sicci, refragante scilicet odoris vehemen-
tia, & mira familiaritate cum igne; sed calidi & sicci; nam etiam eius
nimius vsus vigilias facit teste Serapione, & Auicenna. At quid pro-
hibet sub exhalatione tenuissima, quæ calida & sicca est, latere frigi-
dam substantiam, quæ extincta exhalationis flammula ob tenuitatem
minime vrente agat, & penitius, quo profundius ob tenuitatem exha-
lationis penetraverit? vigilias autem nimio vsu efficere non est absur-
dum ob siccitatem, vt in senectute. Sed quoniam Auerroes tradit
Ambram, idest Succinum esse Camphoræ speciem, vnde rem fossi-
lem indicare videtur, dicamus & de Succino, quem Electrū vocat
Dioscorides ex lachrymis Populi condensatum, vt narrant; sequutus
fabulam Phaetontis; eius sorores in Populum versas iuxta Padum; la-
chrymas autem in Electrū; vocari & Pterigophoron; quia pennas
trahat: Eius varia historia apud antiquos, sed Plinius certitudinem
habitam testatur ex equite quodam Romano, qui ad id comparandum
missus fuit à Iuliano Neronis Principis munus gladiatorum curante:
lachrymam esse arboris in genere Pinorum densatam, & vndis maris
raptam ferri ad littora Germanorum; vnde copia multa colligitur, inde-
que Pannoniam & Venetias a portari, & circa mare Adriaticum: esse au-
tem ex Pineæ arbore succinum illud affert signum, quod eo attrito odor
Pineus sentitur, & accensum flagret Thedæ modo. Quod verò liqui-
dum prius sit, deinde densetur, indicio esse, quod sæpe intus traslucen-
tia appareant, vt formicæ, culices, lacertæ, & huiusmodi alia, quæ adhæ-
sisse oportet, cum liquidum esset deinde simul concreuisse. Authores
Germani, quamuis ad eorum littora ventis quibusdam flantibus Succin-
num magna copia feratur, vnde rebus explicatur, tamen nihil certi de
eius origine habent; solum enim Sacerdotem quendam testari visam à
se lachrymam è scopulis fluentem in mare; vnde putant rem fossilem es-
se ex genere Bituminis. In hac sententia & quidam ex antiquioribus fue-
re: Nam Theophrastus effodi scribit in Liguria, quod quidem hodie no-
scitur; & Philemon in Scitia duobus locis. Alij quidam iuxta mare Atlā-
ticum esse lacum Cephisidam, qui sole excalfactus è limo dat Electrū

fluitans ; & Cratimannem in Sicione è lacu in Oceanum effluentem eadem ratione Succinum ferre : Ideo fuere, qui sudorem terræ pinguem appellarunt à Sole excitatum, qui densatus, & vndis Oceani raptus feratur ad littora Germanorum . In eadem sententia est Albertus, & Euax, qui sub Gagatis nomine de Succino agunt. An & trahi humorem huiusmodi pinguem in arbores quasdam non mirum ? vnde fluxus lachryma dicitur ferur, & lapidescat ob maris falsedinem ? Sic diuersorum huiusmodi historiae necesse quam negandæ : eadem enim terræ pinguedo genera Bituminis & Naphthæ sub terra gignere potest, & à diuersis arboribus ob quandam affinitatem attracta & Camphoram & Electrum reddere vt ros cælestis Marzam . Dioscorides Lyncurion quoque appellari testatur ; quia ex vrina Lyncis coagulata esse existimetur, vt tradit in vrinarum examine . Alius tamen est lapis lyncis apud Euacem ; ferre toto anno optimos funges, vt explicatur à nobis in fungis . Forte huiusmodi lapis ex corticibus Populi fit aliquid conferente vrina Lyncis : Tradit enim Dioscorides corticem tam albæ quam nigræ Populi segetibus stercoratis inspersum fungos vtiles, innocentesque toto anno ferre . At Succinum inter gemmas reponitur perspicuas colore aureo : vulgo Ambra gialla : extat tamen, & candida odoratio, ac præciosior : Alia coloris cærei : Quædam imitatur vinum Falernum, vnde cognomen assumpsit : alia ignei magis coloris, aut mellis decocti ; alia ciperæi . Mira eius natura in trahendis paleis, pennis, foliis, & quibuscunque corpusculis leuibus, vt Magnes ferum : Exhalatio enim vtilis valde addensata ob partium tenuitatem ; corpora sibi similia circumposita trahit ; sunt autem similia leuia quæcunque, & vtilia ; id reliqua non faciunt, vt Sulphur & Bituminis genera ; quia minus densa . Idem efficiunt gemmæ densiores, vt Adamas, si prius fricando in calefcant . Vtuntur Medici ad omnes fluxiones sistendas seu sanguinis, seu humorum ; ad vomitus compescendos, & distillationes : potu : suffitu aciem pestilentem fugat . Officinæ Carabem vocant nomine Arabo .

C A P : X E V I :

SALIX arbor non procera, iuxta fluminum ripas & palustris degit : materie candida, minimi ponderis, cum sicca est ; natura admodum lenta, vt ad nexus nulla alia commodior sit, eiusque gratia colitur ; caudex vetustate concavus redditur ; cortice valde disrupto, ac nigricante : amat detruncari ; sic enim vimina multa, & longas periticas gerit tanquam ex capite : feritur quoque ad Vites sustinendas quem admodum Populus : Virgarum cortex leuis est corij modo lentus, colore pallido, aut subrubente : folia Oleæ longiora, ac molliora, viridia, amara,

amara, racemulos fert Populo breuiores oblongis granulis lanam sitti-
lem, & semina continentibus vna cum foliorum exortu, quæ scilicet in
eo genere sterilis non fuerit: sterilis autem ante foliorum exortum flores
fert Amentaceos, pallidos: Alia est iuxta Alpium flumina, gracilior, vi-
minibus rubentibus: angustiore folio: Tertia colore luteo breuissima,
quam prope terra præcidunt; sic enim vitina aptissima fert ad circulos
generum colligendos: Quarta fragilis, fruticosa; cortice cinereo, &
maculoso: foliis latioribus, subrotundis, hirsutis, quam Vulgo Ve-
tricem vocant; quia vitri modo frangitur, solum ad vinearum pedamen-
ta, & baculos utilis. Quamuis autem, magnitudine, & paruitate, colo-
re, & vsu in plures species distribui possint, quatuor tamen diætæ euiden-
tissime distinguuntur. Theophrastus arborem palustrem scribit, cum ta-
men agat vitam ancipitem in aqua scilicet, & in siceo, in montibus, &
planis; caudice breui, & contorto; materie lenta ad scuta utili, & ad ci-
stillas, & Canistrum: sata germinat, & celerrime, pulcherrimeque, ex
auulsione sterilis putatur. Quidam generare affirmant, sed celeriter fru-
ctum dimittere, antequam in plenum crassetur, percoquatque: unde
ab Homero Frugiperdis appellata est: multigena est: nam alia nigra ap-
pellatur cortice nigro, aut puniceo, quæ virgas pulchriores & ad texen-
dum commodiores fert; alia candida albo cortice, densioribus virgis.
in vtroque genere tam albo, quam nigro tertium quoddam genus reperit-
ur paruum, quod non augetur in altitudinem; quam Arcades vocant
non Salicem, sed Helicem, putantque fructum secundum ferre. Quæ fa-
cile aptari possunt tribus generibus Salicis à nobis descriptis. Quod au-
tem quarto loco posuimus, Vetricem appellatum, videtur apud Theophra-
stum Oleagnus vocata in lacu Orchomenio insulis fluitantibus, licet
forte aliis locis proueniat, specie Oleæ, & Angui, idest Viticis, natura
fruticosa non ab similibus ceteris Anguis, folio figura proximè cæteris, sed
molli vt Malus, lanuginosoque, flore Populi albæ minori: fructu nullo,
forte ex nominis similitudine, hanc apud nos Vetricem dici putarim,
quasi Viticem. Plinius vsu distingues plura genera tradit. Nam quæ-
dam in magnam proceritatem perticas emittunt, vinearum, Iugis, idest
pergulis vocatis, commodus, pariuntque baltheo corticis vincula; aliæ
virgas sequacis ad iuncturas lentitiæ; aliæ prætenues; viminibus texendis
spectabili subtilitate, aliæ firmiores corbibus, delibrantur quædam, vt
candidiores fiant, & læui tractatu ad molliora vasa; & Cathedras texen-
das: coloribus autem duo genera facit, rubentem quam Græcam vocat,
quæ finditur: candidiorem, quam Amerinam appellat, paulo fragilio-
rem, sed quæ solido ligat nexu. Indicat autem Oleagnum, in Asia præ-
ter nigram, & candidam, tertiam esse breuissimam, quam Helicem vo-
cant apud Latinos quoque multos tria nomina esse. Vimineam eandem

purpuream. Vitellinam alteram à colore, quæ sit tenuior, Gallicam tertiam, quæ tenuissima: Salicis fructus ante maturitatem in Araneam abit.

C A P. X L V I I.

MYRICA frutex est in maritimis palustribus frequens, cultura tamen crassescens in arborem iustam: materiam, ut Salicis, sed foliolis veluti squamis ramusculos conuestientibus, ut in Cupresso: nam ipsa germina folia videntur carnosæ, sed exiliora Cupresso: fructum fert in spica Salicis modo, sed exilioribus vasculis, quæ dehiscunt in quatuor partes, tenuem lanuginem effundentes cum seminibus. Quædam autem in hoc genere steriles videtur, florem tantum ferens in spicis exilioribus, veluti Scoparum granula. Theophrastus fruticem hunc in plana descendere ait: ligno imbecillo in Græcia, sed in Arabia valido Ilicis modo, perpetue virente: foliis carnosis, constantibus pulpa. Dioscorides arborem sylvestrem apud stagnantes aquas nasci: fructum autem ferre quasi florem muscosum: Alterum autem genus in Aegypto & Syria domesticum oriri, in cæteris sylvestri simile, sed fructu Gallæ proximo atringenti, quo vice Gallæ utuntur. Plinius Myricam & Tamaricem uocat similem Scopis Amerinis, inter infelices arbores putatam; quia nihil ferat, nec seratur unquam; in Aegypto tamen & Syria abundanter lignosum fructum ferre, maiorem Gallæ, gustu asperum.

C A P. X L V I I I.

TRIPARTITA seminis sede pauca in genere arboreo reperiuntur: hucusque autem nouimus Buxum, & Myrthum, quarum flores summis fructibus insident. Buxus arbor est tenuis: materies densissima, & ualde æquali: colore pallido ad lautiora opera, quæ torno elaborantur utilis: cortice albo, & scabro: foliis densis, & paruis in rotunditate, oblongis, perpetue uirentibus, opere Topiario: flosculos fert inter folia racematim colore pallido: fructum colore uiridi, aridum Myrtho paulo maiorem, qui in summo in tres partes dehiscens binæ semina in singulis ostendit oblonga. Theophrastus de Buxo hæc habet: magnitudine non excellit folio Myrthi: nascitur in locis argenteis, & asperis, perpetue uirens: serotina admodum fructum fert ingustabilem omnibus animalibus: materies spississima, & grauiissima, etiam cum sicca est, rimas non sentiens, enodis; unde simulachra sculpere solent perpetua: medulla inest parua, & incerta. Plinius tria genera tradit Gallicum, quod in gretas emittitur, amplitudineque procerior est.

Olca

Oleastrum in omni usu damnatum ; fert grauem odorem . Tertium nostrate , quod putat syluestre , mitigatum saturo , diffusius , & densitate parietum , uitens semper , & tonsile . An Oleastrum fuerit densissimus frutex , qui in scopulis marittimis sponte uiuentorum tondetur Buxi modo , quem Alaternum alibi uocat ?

C A P. X L I X.

MYRTHVS arbor est fruticosa in sterilibus montibus, & maritimis nascens : subrufo cortice : materie candida : foliis Buxo latioribus, in acutum desinentibus, odoratis, perpetuisq; : flores fert candidos, foliatos, multis in medio staminibus, ex alis foliorum longo pediculo prodeuntes, ex quibus aqua odorata per distillationem extrahitur : fructus oblongos, Oleæ figurâ minores, qui in tres apices florem sustinentes desinunt : intus semina multa, candida, & depressa triplici sepro membranaceo distincta continentur ; circumdata exterius communi pulpa odorata : color in maturitate, aliis niger, aliis ex rubro candicans : differt quoque latitudine foliorum, & angustia . Ex Hispania quoddam genus habetur angustissimi folii, sed numerosissimi : coluntur in hortis opere Topiatio, licet in montibus cedantur hodie ad coriædoplanda, ut Rhus, & Lentiscus : Dioscorides Myrthum domesticam uocat, candidam ; & nigram, licet in eodem genere quandam montanam appellet in Medicinâ magis probatam, fructu tamen in firmiori . Syluestrem autem Myrthum inter suffrutices reconset Oxymirsinem & Ruscum appellans, de quo nos suo loco dicemus . Ad Myrthi caudicem adnasci verrucosum quid intumescens, & inæquale, & concolor, ueluti manus caudicem amplectens, Myrthidanum uocant, quod in pastillos coactum, & umbra siccatum, multo efficacius est ad astringendum, quam folia & semen . Plinius coniugalem quandam uocat a coniugiis dictam, nam Veneri dicata est . Hanc nostratam esse folio paulo, Tarentinam aliam folio minuto, Exoticam densissimo senis foliorum uersibus . Theophrastus arborem in fruticem transire, nisi sæpius purgetur, & quo pauciora reliqueris melius germinare, & fructum copiosius ferre . Agit uitam ancipitem in montibus scilicet & planis . In agro Latino in planis . Mons Cyrcæus ea scater, quæ modo Coronarij generis videtur, cum cæteræ ampla exeant magnitudine, perpetue vires : foliis crebris, angustis, & odoratis : flos super fructum insidet : fructificat autem ex annotinis : fructus vinosus : oritur ligno & ramo; ex semine degenerare aiunt, nec colorem seruare, sed ex fructu nigro rubrum fieri . In Agypto tenuis est, & odore longe præstantior : fructu exiguo, nec candido, sed nigro .

C A P. L.

QUADRIPARTITA seminis sede habentur manifeste quidem Siler, obscure autem ob fructus paruitatem Vitex. Siler quem vulgo Silium, alij Fusaginem uocant, arbuscula est in sarpibus nascens inter Ligustra, & sanguineos frutices: cortice constat candido: materie densa, candida, quæ laudatur ad parua opera Torno elaboranda, & fusos: quia non curuatur: foliò latiore quam Ligustrum, serrato: floret uere in racemulis paruis: flosculus ex uiridi candidus: siliquas fert quadrangulas, quasi cruciformes, in maturitate puniceas: in singulis loculis, singula aut bina semina continentur, magnitudine Vicia, tenui quodam pericarpio croceo obducta, quibus mulieres vtuntur ad capillum nutriendum cum axungia. Plinium puto hanc Sileris nomine intellexisse, quamuis pauca de ea tradat notas: recenset enim cum virga Sanguinea, & Ligustro Silerem, cuius folia illita fronti capitis dolorem sedant: eiusdem semen tritum cum oleo Phthiriasis coercet: serpentes & hunc fruticem refugiunt: baculumque rustici ob id ex eo gerunt: gaudet aquosis, vt etiam Ligustra: Theophrastus videtur eandem Euonymum appellasse, arborem Punice magnitudine: folio maiori, & molli: germinare incipit mense Septembri: floret in vere: flos colore albæ Violæ: odore graui veluti cruoris: fructus cum putamine Siliquæ Sefamæ proximus, intus solidus in quatuor partes diuisus: hic pecus esse catagustatus, etiam folium, præsertim capras. Forte melius hæc Atractylis dicenda esset à fuso, quam spinosa herba in genere Cniciphonos appellata à Theophrasto; quia cruorem fundit, & redolet morticinium. Nam similitudine odoris, non vsu aliquo, fusorum translatum videtur nomen Atractylidis ex Fusagine in Phonon, quem Theodorus Fusum syluestrem vertit. Plinius ex Theophrasto Anonymon deprauate forte legit non absimilem Punice arbori, interque eam & Laurum folij magnitudine: figura vero & mollitia Punice: flore candidior est, statim pestem denuncians. Fert siliquas Sefami Similes quadrangula figura: intus granum pissimum lætale animalibus, nec non & in folio eadem vis.

C A P. L I.

VITES vulgo Agnus Castis, arbor est minor Salice, virgas longas ferens, lentas, cinereo colore: folia Salicis, sed in vno pediculo plura, Canabis modo: floret in summis virgis per intervalia, vt Marrubium: floribus Verticilli modo cingentibus surculos: figura Rorismarinis Coternari, sed magis in cæruleum vergentibus: fructus rotundos,

rotundos, aridos, Piperis magnitudine, cinerei coloris, quaternis intus seminibus, sed vix discretis, odore acuto. Theophrastus Agnon vocat vt Dioscorides, sed non bene Theodorus Amerinam vertit Salici ascribendam: frutex ex cultu arborescit: flos super fructum insidet: frutificat cacuminibus. Plinius Viticem scribit non multum à Salice distantem ~~Vitium~~ vsu: foliorum quoque aspectu, nisi odore gratior esset. ~~Agnon~~ à Græcis vocatam; quoniam castitatis custodiendæ gratia Matronæ his foliis cubitus sibi sternunt. Duo eius genera: maior in arborem Salicis modo assurgit: minor ramosa: foliis candidioribus, lanuginosis, prima album florem mittit cum purpureo, quæ & candida vocatur; nigra, quæ tantum purpureum: nascuntur in palustribus campis. Dioscorides inquit frutex est in arborem assurgens: nascitur in fluminum ripis asperisque locis: ramos gerit longos, fractu contumaces: folia Olivæ, sed molliora, Duo genera eius: vna album florem mittit cum purpureo, altera tantum purpureum, & semen vt Piper.

C A P. L I I.

MULTIPLICI seminis sede, & indeterminatori numero multa reperiuntur: horum autem quædam fructum ferunt exterius communi cortice in tectum, vt Malorum genera, quædam eundem habent tegente proprio singulorum corpore, vt Conifera: hæc enim veluti ex squamis compactilem fructum ferunt, sub singulis squamis semina continentur, vt Pinus, Picea, Abies, Cupressus, & cætera huiusmodi. Seminis autem cor in omnibus iis est in parte inferna. Flos autem nullus, aut si quis est, amentaceus est: constant omnia succo pingui, quæ Resina appellatur, sponte, aut vi ignis resudans ex ligno, aut etiã fructu, & foliis: omnibus folia angustissima sunt & dura, longissima quidem in Pinu, breuissima in Cupresso, medio modo in Abiete. Pinus ingens est arbor in montibus apricis: cortice scabro, & subrubenti: materie robusta, sub flaua, odorata, pingui: Rami ordine prodeunt ternis per interualla germinibus, vt eius summa in amplam latitudinem ad rotæ similitudinem spargantur: foliis in modum setæ productis, acutis, perpetuis numerofo ordine totos ramos vestientibus: Amentaceum quid fert vere puluerulentum: Nuces in rotunditate modice oblongas, turbinata figura, implentes vtramque manum, ex lignosis squamis compactas: subsingulis squamis bini, vt plurimum continentur nuclei, oblongi, offei, subnigro quodam puluisculo obsiti: seminis medulla intus pinguis, gustu dulcis, & odorata, non bipartita, vt in cæteris plurimis. sed veluti in aluo nouellam Pinum tanquam fetum continens, cuius radix inferius spectat, quo modo tantum nascitur vnica radice in alrum

R dimissa

dimissa. In hoc genere feminam vocant longiorem, nucem ferentem, ma-
 rem autem rotundioram. Pinaster id est Pinus sylvestris in cæteris simi-
 lis, sed graciliori caudice; nuce pyramidali; & nucleis ob paruitatem inu-
 tilibus, præterquam ad columbarum cibum; his enim vberius fecundant.
 sunt nuclei nigriores, ac dentibus fragiles; quibus membranacea quæ-
 dam alia adnexa est. Aliud genus paruum in maritimis oritur, cuius cor-
 tice ac cinereo: nucem hæc Pinastro similem fert, sed multo minore.
 folia capillamenti modo tenuissima: Picea, quam in Alpibus Fedam
 vocant: quia utuntur ad lumina, erecto caudice assurgit, non fisso in-
 ramos, vt Pinus, sed ab imo ad verticem vsque ramis veluti brachiis gra-
 datim porrectis, vt in Abiete, vtriusque minor: foliola fert breuia specie
 quidē Pini, totos ramos circumdantia, sed breuiora multo, tenuioraque,
 & virentiora; paniculas potius quam conos fert, longas & graciles, ter-
 rati figura, ex tenuibus squamis compactas, & fragilibus, resinofas, atque
 odoratas, in quibus semina exigua continentur ferme foliaceæ. Audiq̃
 in Tridentinis montibus alias differentias reperiri. Quandam in genere
 sylvestris Pini ramos ferre, humi procumbentes, vtilem ad cingenda va-
 sa vinaria: aliam aspectu Piceæ, sed foliis Pini: nucleis fragilibus, vt fa-
 cile dentibus comminui possint, Cerabrum vocant, & aliam, cui soli folia
 decidunt hyeme, eximie proceritatis; cortice valde crasso, rimosoque,
 intus rubente; ramis è caudice gradatim prodeuntibus, ad nativum
 more Salicis, lentis, colore luteo, odore non iniucundo: foliis densis, ob
 longis, mollibus, comosis, Pineis angustioribus, & minime aculeatis:
 conos ferre Cupressinis admodum similes, cui & similia existit, cum no-
 uella est, odore non ingrato: Flores ineunte vere emergunt in cacumini-
 bus in purpura valde rubentes, odoratique; materies durissima, præ-
 sertim quæ in meditullio rubefcit, in hac sola Agaricum reperiri: Resi-
 nam fundere liquidam, quæ pro Terebynthia venditur, hæc vero Lar-
 ricem vocari. Theophrastus Pinum Græce Peuce vocat: Piceam vero
 Pityn, licet Theodoros eandem aliquando Laricem vertat. De Pinu igitur
 hæc habet, arborem proceram, nodosam, non nisi locis apricis pro-
 uenire: radicem vnã, & prægrandem, quæ in altum descendit, paruis
 compluribus ab illa prodeuntibus, sed nulla sobole; iis enim adultis
 nunquam regerminare visa est: vetustate Tedam ingerit radice & medul-
 la, quæ lignosa est: per morbum autē tota efficitur Teda: ramos ex æquo
 conditos habet, geniculis inuersus rectos porrectis, germinatione ter-
 termissa paucis diebus, & ter nouis editis per interualla germinibus de-
 ciso cacumine inarescit radicitus eodem anno: semine tantum proue-
 nit: folia capillata, pingua multa excavata, profunda, & inclinata, ex-
 tremitate pungentia: præter fructum amentum fert deciduum, quem
 aliqui florem putant; genera vero assignat Urbanam; & syluestrem: Vt

banæ quoddam genus folium habere perpetuum. sylvestris autem omni id perpetuum esse, cuius duo genera, Ideam in monte Ida, erectiorem, excolliorē, ramosiorē, & crassiorē, quæ & copiosiorē dat Picem: Nucem verò oblongiorem, viridem, quæ minus dehiscat: Marittimam alteram: folio tenuiori, imbecilliorique: cortice leuori, vtiliquè ad coria: lignum rariū: nucem rotundam, quæ breui dehiscat: Alij Ideam feminam esse: maximam autem matrem; & tertium genus addunt sterilem, quæ conifera non sit. Quod vero Pinis subnascitur colore Teda rubidius, maribus potius inest, odoris gravissimi, nec Tēdam redolens, nec flagrans, sed ab igne disiliens: ex quibus colligi licet urbani quoddam genus esse, cui folia decidunt, quod in ea solum est animaduersum, quæ Larix putatur: Nam & Plinius Larici tribuit, quæ Theophrastus Pino: cui autem folia insunt perpetua, in genere urbano notissimum est, id scilicet, quod initio descripsimus. Sylvestris autem genera iis, quæ posuimus, satis conuenire possunt, quamuis id, quod in maritimis vidimus, non rotundam sed oblongam nucem ferat, in acutum desinentem, quasi mas & femina, & in marittima, & in montana, & in urbana notari possint. De Picea autem scribit, caudicem Pino minorem, minus erectum habere, & euidentiorem, id est materiam magis perspicuam, & operibus tenuiorem, id est minus aptam: folia capillata quidem, & in extremo pungentia, ut Pini, sed pauca, tenuiora, squalidiora, & horrentiora, perpetua: conum minorem, & nucleum horridiorem, magis resinosum: adustis radicibus, ægerminare affirmant: montibus propriam; quia in planis nasci nequit: auctu facillimam, & protinus fructiferam: amentum ferre, quem alibi racemum florentem appellat, non vnam, ut Theodorus vertit. Duo genera esse urbanam, & sylvestrem: Urbanam, quæ conifera alibi *φθοροποιός* cognominatur: Theodorus Piceam Tineo sam vertit: puto autem à fragilitate nucleorum potius cognominari: *φθορός* enim fragilem significat. Plinius Sapineum vocat huiusmodi fructum & Picea latua, nucleorum cute verius, quam putamine, adeo molli, ut simul mandatur. Alterum Tarentinum, digitis fragili putamine, auiumque expositum furto in arbore, fuerit autem hic, quam Ceraurum vocari diximus in Tridentinis montibus. Sylvestris autem Picea *φθειροφθορος*: id est pediculifera cognominatur ab eodem Theophrasto: ex illi semine ut Cupressi, qualis ea est, quam vulgo Tēdam vocari diximus. Plinius autem sex cognatas arbores tradit. Pinum, Pinastrum, Strobilum, Piceam, Laricem, Tēdam. Pinus in vertice tantum ramosa, fert minimum resinæ, interdum ex nucibus ipsis, quæ grandissimæ sunt, quæ nostra est urbana. Pinaster mira altitudine, & à medio ramosa, copiosiorē dat resinam: Videtur Ideam intelligere. Strobilus per oram Italiæ gracilis, succinctior, & enodis penè sine resina, ad vsus liburnicarū,

maritimam intelligit. Picea montes amat & frigora, plurimam resinam fundit interueniente candida gemma, qua Thus adulteratur: folia breui seta, & crassiore, & dura: rami statim a radice modici velut brachia, lateribus inherent, vt in Abiete, materia utilis ad trabes, & alia opera plura; resina ei, vitium est, quam paucam resudat solibus; Videtur autem urbanam Piceam intelligere, cuius fructum Sapineum vocant, & non enim syluestrem intelligit, cum eius materies sit ceteris ineptas, & nã plurimum ferat. Latix in eodem situ nascitur, quo Picea, eademque facies, altior, materia longe prestantior, incorrupta, & morti contumax, rubens, & odore acrior: cortice crassior, leuiorque: folio villosior, pinguior, & densior, moliorque flexu, toraque horridior, & perfusa resina. At Picee rariora, siccioraque folia, & tenuiora, ac magis algentia: plus Larici erumpit liquoris melleo colore, atque lentiore, nunquam duro sentis: eius morbus est, vt Teda fiat, sed a ceteris differt: atque enim Teda accensæ fuligine immo dica carbonem repente expuunt cum eruptionis crepitu, & ejaculanturque longe, excepta Larice, cuius Teda ne ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur, quam lapides. Ceteræ quoque perpetuo vitent, nec facile discernuntur in fronte a peritis: Latix vtilis radicibus non repullulat Picea repullulat. In ceteris nucamenta panicularum modo squamatum compacta pendent, præterquam Larici. Datur mas & femina, vt in ceteris generibus, in Macedonia Laricem masculam vrunt ad picem: femine radices tantum: hæc satis conueniunt Larici superius dictæ. Teda proprie dicta abundantior succo, quam reliqua parciore, liquidiorque, quam Picea, flammis, & luminibus sacrorum etiam grata, eandem videtur intelligere sub nomine Piceæ, cum inquit, eam totis paniculis minoribus, quam in Abiete mascula, & gracilioribus, nucleos minimos ac nigros habere, propter quod Græci Phthiophoron appellant: in eadem nucamenta compressiora maribus sunt, ac minus resinatofcida: hæc Picee syluestri conueniunt, quam etiam hodie Tedam vocant. Dioscorides meminit Picee, & Pini, & Strobili arboris: eadem vi corticis & foliorum, quæ Pini & Picee: resinam quoque Strobilinam inter siccas recenset: Strobilos autem fructus eiusdem laudat ad vrinam & renum vitia, tanquam diuersos a Pityide, qui fructus est Piceæ & Pini in conis repertus ad tussim, & vitia pectoris utilis: Plinius tamen Pityida vocat Epinastris: meminit & Laricis resinæ sic patrio nomine appellatæ. in Gallia inter liquidas melleo colore, quam nos vulgò Trementinam vocamus.

CAP. XLIIII

ABIES arbor est rectitudine & altitudine cunctas excedens : ramis
 ab imo ad summum usque caudicis undique circumdanti-
 bus veluti infixis usque in internam medullam, quod materiam
 communem frequentia robustiorem reddit, alioqui nervosam valde : fibris
 in rectitudinem tendentibus : rami perpetuo ordine coniugatim à late-
 ribus tantum germinant cruciformi aspectu, totam latitudinem implen-
 tes, quibus parietes stragulorum vice exornant : nam & folia similiter cun-
 cta per totos ramos tendunt in latera, autum pennas imitantia quæ alio-
 qui viderentur. Piceæ, nisi latiuscula, & minus acuta essent, hilaris aspectu
 perpetua, cono fert. Piceæ vomiticas habet intra corticis tunicas resinoso
 succo plenas, quem oleum Abietinum uocant odoratum, uulneribus
 optimum, lachrymam quoque fundit ex gemmis more Populi, odoratissi-
 ma. Theophrastus de Abiete hæc habet, motibus propria; nam in pla-
 nis nasci nequit, sed in umbrosis pulcherrima assurgit, ut in Arcadiæ lo-
 co quodam concauo, & silente à ventis, quem nunquam solem attingere;
 aiunt: Abietes plurimum tum longitudine, tum crassitudine cæteris præstant;
 ex quibus nauium majores & antenas, & trabes optimas faciunt, sed ad
 lauiora opera in apricis magis laudantur, cortex ex multiplici tunica cõ-
 stat; lignum heuofum & fissile in nodis rectis, ramis quodammodo infixis:
 Ideo Abies ualidissima ad pondus sustinendum; nam neque rumpitur,
 neque cedit, rectis idonea ob corporis raritatem; radicem unam pragran-
 dem in altum demittit ut Pinus, & germinationem similiter intermittit:
 ramis ex æquo conditis, perpetue uiret folia multifida, & quasi serrata ex-
 tremitate pungentia alarum similitudine, semper in minores pennas de-
 sinentia, ut tota species sit Filicis femina; ad eam densa; ut neque niuem
 neque imbrem transmittat, succum fert pinguem & resinosum; Amen-
 tum siue florem croci colore pulchrum, paulo ante solstitium : fructum
 dimittit post Virgiliarum occasum : prouenit tantum semine: deciso ca-
 ecumine inarescit radicitus eodem anno. Duo genera mascula & femina
 Mari folia acutiora & magis pungentia; & magis flexa, ideo aspectu cri-
 spior tota arbor uidetur, in conis summis paucos fert nucleos, femina au-
 tem nullos: Plinius Abietem scribit e cunctis amplissimam, cuius sæ-
 mina etiam prolixior & materia mollior utiliorque : arbore rotundior;
 folio pinnato densa, ut imbres non transmittat, at hilarior intuitu, Abie-
 tes masculæ in nucamentis prima in parte nucleos habent, non item
 feminae.

CAP. LIII.

TAXUS vulgo Naffus vocatur, in Alpibus, arbor Abieti valde similis, minor: foliis nigrioribus acutioribusque: hosculos amentaceos fert inter folia sine fructu: quæ autem fructus fert, cum rotundum gerit, & rubentem. Agrifolij baccis gracilem, gustu dulcem, & vinosum: sed qui mandit, in febrem & dysenteriam incidit: lignum subrubens, venosum ac densum, ad lautiora opera tornatile; caret resina: quamvis autem hæc conum non ferat, constitutio tamen fructus similis est, ut patebit in Cedro, & Iunipero: Theophrastus græce *μύλον* vocat: montibus propriam: in planis nasci nequit: gaudet vehementer umbrosis: genere simplex, procerâ, aucta insignis, similisq; Abieti, non adeo excelsa, magisque alis sinuata: folio quoque similis: sed pinguior, molliorque ligno: quæ in Arcadia nascitur, nigro aut punicco, quæ autem in Ida, flavo, & Cedro simili, ut pro eo vendant, nam totum cortex se videtur detracto cortice, quem scabritia, & colore Cedro similem habet: fructum fert Faba paulo maiorem, rufum & mollem, qui ab aliquibus hominibus innoxie manditur, suavisque: folia aiunt iumentis lætalia, ruminantibus nequaquam: perpetue viret, germinat tardissime, & floret, & fructum reddit cum Abiete. Plinius Taxum scribit Abieti similem, minus virentem, gracilem & tristem, ac diram, nulla succo: ex omnibus solam bacciferam. Masitoxio fructu, præcipue in Hispania, & lætale venenum baccis inest, vas etiam viatorum ex eis vinis facta in Gallicia mortifera fuisse compertum est. In Archadia tam pestilentis vocant, ut si qui dormiant sub ea, cibumve assumant, moriantur: sunt qui toxicæ venena, quondam toxica ab hac arbore appellata scribantque Dioscorides Smilacem vocat Abieti similem in Italia & Narbonensi Gallia Hispaniæ contermina; baccis noxiam in Italia, ymbra in Narbonensi, & p.

CAP. LIV.

CVPRESSVS arbor est, quam iuxta sacras ædes ferunt ornatus gratia, in rectitudine tantum crescens, more Abietis & Picæ; ramis densè circumuestientibus, modo fastigiatis: quæ fœmina vocatur: modo ad latera sparsis, quæ mas; foliis nullis, sed ipsa metegemina tenuiter Feniculi modo scissa: folia videntur pulpôsa, in summa: men in nuper nascentibus foliola brevia: autave, sed hæc in adultis degenerant, in breuissimas veluti squamas totos furculos conuestientes: amentaceum quid exile fert, in summis germinibus, conum Nucis magnitudine, ex crassis & lignosis squamis constantem, quibus dehiscenti-

bus

bus parua quædam semina decidunt. lignum odoratum, & resinofum, non sentiens putredinem | Theophrastus arborem proceram scribit, & longo caudice: lignum macilentum, perpetuum, rimas non capit ob carnis æqualitatem; unde symulachra fiunt: radices summe hærentes terræ: sed nulla sobole; folia carnosâ velut pulpa constantia, perpetua vixit. semina parua visu vix percipienda, non enim fructus id totum quod pilæ species gerit; sed quod cono innascitur, prætenue, exile, & quâ Piceæ seminat proximum; quod pilula sua dehiscente dilabitur, & legi proinde non nisi ab experto homine potest. Ex semine tantum provenit cæteris in locis: At in Creta etiâ truncus, est enim Cupressus illi insulæ familiaris, ut ubique etiâ terra subacta, & dimota sponte nascatur. Est mas & femina, sed ex semine pterumque pro femina marent nasci affirmant; simum & aquam nullo pacto concupiscit, imò emori dicitur, si novella copiose adaqueur. Plinius aduenam in Italia quondam fuisse, & difficillime nascentium, Diti sacram, & ideo funebri signo ad domos positam. Duo genera earum Meta in fastigium convoluta quæ femina appellatur, placebat tantum distinguendis Pinorum ordinibus, postea consilis facta in densitate parierum coercita gracilitate, perpetuè tenera trahitur etiâ in picturas opere Historiali. Venatus, & classis, & imagines rerum tenui folio breuique ex virente superueftiens. Mas spargit extra se ramos, depuraturque, & accipit. Vitem, utraque autem immittitur in perticas assersque amputatione ramorum, qui decimo tertio anno denariis singulis veneunt. Quæstuosissima in satus ratione sylva. Vulgoque dotem filiarum antiqui plantaria appellabant.

C A P. L V I.

AD Cupressum reduci oportere videtur Thuia apud Theophrastum: nascitur in montium cacuminibus & locis algenribus, apud Ammonis Fanum, & in Cyrenensi agro, excelsa, Cupressi similis tum ramis, tum foliis, caudice, fructuque, vel potius cum Cupressus sylvestris: materies incorrupta omnino, ut contignationes ex ea vetustissimæ reperiantur: radice arboris nihil crispus, ex qua præciosa opera conficiunt & symulachra. Plinius hanc Cedrum ab Homero Trogetem vocari, ab aliis Thya celebrem, non modo ad vetustissimas contignationes, sed etiâ ad mensas, ut Ciceroniana memoria est, arbor Cupressi semina etiâ num sylvestri similis, folio, odore, caudice. laudatissimam fert mons Anchorarius citerioris Mauritaniæ, præcipua dos mensis in vena crispis, vel in vertice variis, quibusdam Tigri, quibusdam Pantheræ similitudine, quædam vindatim crispæ maiore gratia, si Pauonum caudæ oculos imitentur, sed harum materia Tuber est radice vitium.

CAP. LVII.

SABINA vulgaris arbor in maritimis, petrosi, crassior Iunipero : alioqui similis tum cortice, tum ligno; sed foliis Cupressi : in nuper tamen nata folia sunt Iuniperi pungentia, sed brevis fructus fert rotundos, flavescentes, magnitudine Fabae resinosos, in quibus tria aut quatuor semina continentur, ut Iunipero, tota odorata est. Dioscorides in codice Hermolai Iuniperum maiorem vocat, seu Cupressum sylvestrem, Cupresso persimilem, quæ nascitur in asperis, ac fere maritimis. Theophrastus quoque Iuniperum vocat, licet ab aliis Cedrum, vocari testetur : sed foliis maxime distat : non enim dura & acuta, qualia Oxycedro, sed mollia Iunipero sunt folia : excelsior quoque nasci videtur. Plinius hanc inter Cedros minore odore præstantem scribit. Sabina vera arbuscula est brevis, cacumine, & omnibus ramis deorsum inflexis in terram, ut in quodam genere Iuniperi contingit : folia Cupressi videntur, nisi squamulæ acutiores essent, odore acri : fructum non vicimus. Dioscorides duas affert, vnam, quam modo descripsimus, breuem, & in latitudinem magis fusam : folio Cupressi, spinosiorum : odore graui, acuto, feruenti gustu, qua ad suffitus pro Thure vtuntur. Alteram Tamarici similem. Plinius herbam Sabinam vocat, quam Græci Bratym appellant, duorum generum, Altera Tamarice folio similis est, altera Cupresso. quare quidam Cupressum Creticam vocant à multis in suffitu pro Thure vsurpatam; propagine seritur & auulsione, ut Rosmarinum, quoniam neutri semen inest.

CAP. LVIII.

IUNIPERVS arbuscula est, fruticosi potius generis : cortice scabro, & deciduo : ligno crispo, & flauo; odoratoque, tenuem lachrymam gignens, resinofam, Vernicem vulgè appellant fabris & pictoribus vtilem ad tectoria cum oleo : folia Piceæ robustiora, magis pungentia, & superne candicantia, quæ floret, fructum non fert : sunt autem flosculi amentacei exiles inter folia : quæ fructum fert, non floret : fructus baccas est rotunda, tanquam ex tribus squamis constans : vnde paruus quidam triangulus in summo apparet : pulpa non lignosa, ut in cæteris coniferis, sed in maturitate mollis, & dulcis cum quadam acedine : semina intus tria, aut quatuor continentur, veluti triangula : matrefcit anno secundo, ut aliquando fructus trium annorum continentur, cum is, qui maturus est, seruatur ad tertij anni fructum nascentem. Eius duo genera summa, vnum in montibus magis, & locis argentibus : fructu

fructu magnitudine Myrthi, in maturitate nigro: flosculus similiter eius generis nigricat: Alterum in marittimis: fructu nucis Auellanæ magnitudine, in maturitate flauo: flosculo autem eius generis flauescente. Reperi & Montanum fructu flauo. Montanum facilius in fruticem degenerat; & quoddam Sabinæ modo toto frutice in terram inclinatur: ~~Majorem~~ ~~et~~ magna ex parte crassius, ramis minus densum. Dioscori- ~~des~~ ~~et~~ ~~Maritimum~~, Juniperum minorem vocat, fructu Auellanæ magnitudine, odorato, rotundo, & in mandendo dulci cum quadam salsedine, montanum autem non Juniperum sed Cedrum appellat Juniperi modo baccas ferentem, Myrthi magnitudine, rotundas. Videtur autem duo Cedri genera ponere magnum scilicet & paruum, licet verba eius non exprimant in nostris codicibus: in quodam tamen verusto codice in hunc modum reperitur. Cedrus arbor magna est, ex qua picem colligunt, quæ Cedria vocatur: fructum fert vt Cupressus, sed vt plurimum maiorem, fertur autem & altera Cedrus parua aculeata, quæ Juniperi modo baccas parit Myrthi magnitudine, & quæ sequuntur. Galenus quoque id comprobatur asserens. Cedrus specie duplex est, altera fruticosa Juniperis assimilis, altera arbor non exigua. Plinius similiter minoris & maioris Cedri meminit: minor Junipero similis: duo genera, Lycia, & Phœnicia, differunt folio: nam quæ durum, acutum, spinosum habet, Oxycedros vocatur, ramosa & nodis infesta: Altera odore præstat: fructum ferunt Myrthi magnitudine, dulcem sapore. Videtur autem, intelligere per Oxycedrum Juniperum montanam, per alteram autem odore præstantem, nostram Sabinam vulgarem: utriusque enim fructum ferunt Myrthi magnitudine, licet Sabina illa paulo maiorem habeat, quam Juniperus montana: Maioris quoque Cedri duo genera esse tradit, quæ floret, fructum non fert: fructifera non floret, & in ea antecedentem fructum nouus occupat: semen Cupresso simile, Quidam Codrelatem vocant ipsam magnam Cedrum, cuius laudatissima resina Cedria appellata, & materies æterna, ex qua Deorum symulachra factauerunt. hanc diuersam à Thua puto, de qua superius diximus. Nam & apud Theophrastum reperio huius Cedri magnæ factam mentionem præter Thuiam. De Junipero autem idem Plinius, vt Dioscorides tradit, duo genera, maiorem & minorem. Alibi scribit Juniperos non florere: Quidam earum duo genera tradunt, Alteram florere nec fructum ferre, quæ vero non floreat, ferre protinus baccis subnascentibus, quæ biennio hæreant rarius oleo vires Cedri insunt: nam materies peruncta, nec tineam, nec cariem sentit. Vasta hæc in Hispania maximeque bacce eius: medulla eius vbicumque solidior etiam, quam Cedrus, videtur autem intelligere Dioscoridis Juniperos, scilicet vnam fructu nucis Iuglandis: Alteram Auellanæ. Theophrastus diuersas affert sententias,

circa Iuniperi, & Cedri appellationes. Nam quidam duas Cedros tradunt, unam Lyciam; alteram Phœniciam; Alij vnicam tantum esse Cedrum, scilicet Iuniperum; sed folio maxime distare, hanc Cedro durum & acutum & spinosum esse; Iuniperum autem mollius, quæ & excelior est. Ex quibus colligo per Cedrum intelligere nostras Iuniperos, per Iuniperum autem nostram vulgarem Sabinam. Quæ autem subiungitur de Iuniperi sententia utriusque Cedris vocari; sed alteram distinctionis gratia Cedrum, id est Cedrum acutum appellari; in eadem versari videtur; scilicet non pungentem Cedrum vocari; pungentem autem Oxycedrum. utriusque nodosam, alosam, & ligno tortuoso. Alibi autem decernere videtur, cum subdit, magis autem Iuniperus parvam habet & densam medullam, & cum ceditur, cito putrescentem. Cedrus autem plurimum cordis habet, & non putrescit; cor in vniisque rubet; in Cedro quidem odoratum, in altera autem nequaquam. Fructus autem Cedri quidem flavus, Myrthi magnitudine, ac Theodorüs non hoc modo legit, sed pulcher; odoratus; gustu suavis; Iuniperi autem in extoribus similis, sed niger, acerbus, & quasi ingustabilis, durat in annum, decidens; cum alter subnatus fuerit; At ut Arcades volunt, fructus similes ternos retinere, id est anni proxime exacti non dum maturum, & tertij ante presentem maturum, atque gustabilem, & tertium novum ipsum demonstrant. Ambas sine flore, cortice similes Cupresso, verum scabriore; radices raris & summa tellure, nascuntur in saxosis & frigidis locis, ex quibus colligere licet per Iuniperum significare nostram montanam Iuniperum, per Cedrum autem Marittimam. Ad hanc Iuniperi acceptionem reduci videntur, quæ alibi sparsim de Iunipero scribitur, scilicet montibus propriam esse, non florere vel, ut Alij; Alteram quidem florere; sed fructum non ferre: Alteram non florere, sed protinus fructum ostendere, solam hanc in biennium fructum seruare, & tardissime omnium perficere in cacuminibus montium, & locis argentibus nasci quidem, sed non in excelsum: ad rem ædificatoriam, tum subdualem; tum obruendam sub terra commodam esse, quia eo modo durat immunis à putredine. lachrymam gignere. Ad Cedrum autem eo modo acceptum reducenda sunt, quæ sparsim de Cedro loquitur, scilicet lignum esse macilentum, seu materiem excarnem esse, & æqualem, ut rimas non capiat, perpetuam, unde symulachra sculpere solent. folia extremitate pungentia, radice per summa inniti. In Syriæ montibus longitudine & crassitudine præstantissimas esse, ut sint, quas vna hominum quatuor nequeant amplecti, & inibi uti ad Tritemes. Deciso cacumine interire, ut quidam testantur. Eius materiem natam esse humorem emittere; ut cæteræ, quibus humor inest oleosus. Quamobrem visas esse, statuas è Cedro aliquando sudasse; propterea ex his Deorum statuas condere solent. Ex quibus significatur Cedrum

Cedrum quandam magnam esse congenerem minori; cuius etiam mentio fit Plinius, & quam videtur intellexisse Dioscorides. cum Cedrum inquit esse de magnis arboribus, quæ picem dat Cedriam vocatam: Ex lignis Juniperi montani igne superposito liquor extrahitur, qui oleum de Junipero vocatur apud Mesuem, efficacissimum ad cutis infectiones, & alia. Si hoc pro Cedria uteremur, puto non minorem in ea efficaciam, quam si ex magna Cedro haberemus. Ex fructibus quoque oleum extrahitur per sublimationem, vino prius madefactis; qua operatione & aqua & oleum elicitur. Aqua ad calculum renum & vesicæ prodest, urinam & menses elicit singulis diebus pota à duabus uncias ad tres; extrahit quoque fatum mortuum uncias quatuor bibita; aduersatur venenis: Oleum efficacius ad omnia prædicta: extrinsecus quoque iungitur ad frigidos articularum dolores, & terra ulcera. Recipitur in aqua ardente adiectis aliis quibusdam aromatis, & pugnantiibus aduersus putredinem pestilentem; ut ex omni miscella iterum aqua distilletur, præsentaneum remedium in febre pestilenti, exhibita à drachmis duabus usque ad quatuor cum rotidem uncias aquæ Acetosæ paulo ante accessionem; Nam veluti fulgur propellit ab internis, & dissipat malignam putredinem, nunc sudores mouendo, nunc urinam copiosam, aut aliam insensibilem excretionem, repetitur potio usque ad tres vices. Ex fructibus iisdem, aut Juniperi marini, cum maturi sunt, vino remollitis exprimitur liquor, qui saccharo exceptus, utilissimus in tempore pestis; præseruat enim ex pulmone ac pectore educit purulenta.

C A P. L I X.

MALORVM genus fructu constat pulposo: sed pulpa in aliis reperitur simplex, ut in Malis proprie dictis & Piris: in aliis duplex, ut in Citrio, Aurantio, Limone; Quorum interna substantia, in qua iacent semina, succo constat, veluti ex parvis vtriusculis congesta, sapore acido, intercutantibus membranis multa semina cum succo claudentibus, distinctis; vndique septis pro sedis seminum multitudine: externus cortex est continuus, carnosus, & crassus: arbor Lauro similis tum cortice, tum foliis, maioribus tamen, mollioribusque; & magis odoratis; aculeos habet rectos, & robustos, non tamen frequentes: flores candidos ex pulposis foliis constantes, valde odoratos: in se de fructus: gaudet apricis & lætæ solo: exornat viridaria, & parietes conuestit perpetua fronde & fructu, qui etiam maturus diutius conseruatur in arbore, donec alter subnascatur. Distat fructu, qui in aliis oblongus est, in aliis rotundus: magnitudine quoque & paruitate: sapore: aliisque differentiis. Citrus fruticosa est: longiori folio, fructu grandissimo,

quod Citrium vocatur, aliquando magnitudine Melopeponis, oblongo, & tuberoso, colore pallido, exterius carne candida, duriuscula, dulci, & valde odorata: internus succus subalbidus, parcius est, & valde acidus: semina oblonga, membranoso cortice, intacta, quo ablato semina videntur Piri, amara: toto anno floret; facile prouenit ramo sata commodissime iuxta parietes, vt rami affixi pondus fructus sustinere possint: radices Vitis modo, alias profundas, alias summa tellure agit, sed hanc putant, ne in aestu arescentes totum fruticem ledant. Theophrastus Malum medicam, seu Persicam vocat: Media, & Persiae peculiarem: arborem folio Potulace, odoratissimo, aculeis vehementer acutis, & validis, vt in Piro, & spina acuta. Pomum eius non manditur, sed odore precellit, huius gratia conditur inter vestes, vt a tineis defendantur: facit & ad oris suauolentiam, & mortifera venena ebibita, si quis interna eius decoxerit, expresserit, ac absorbuerit, fert poma omnibus horis, aliis decidentibus, aliis subnascentibus, aliis maturefcentibus, floribus iis tantum fructus enascitur, qui veluti colum extantem in medio gerunt, quibus carent infecundi labuntur; seritur semine sulcis, aut vasis fictilibus perforatis, & cum adoleuerint, transferuntur vere in solum pingue, & riuuum. Plinius Citrum vocat, quam aliis malum Assyriam, alii Medicam vocant recensens eadem, quae ex Theophrasto scripsimus. Tentauerunt reges transferre ad se propter remedij praestantiam, sed nisi apud Medos & in Perside nasci voluit. Haec est, cuius grana Parthorum proceres incoquant esculentis commendandi halitus gratia. In facris Citri, & Cedri fruticum, fumo vtuntur. Citria mala contra venenum in vino bibuntur, vel ipsa, vel semen: ipsa vero contra stomachi infirmitatem, sed non nisi ex aceto facillime manduntur. Dioscorides tradit Malum oblongum esse, rugosum, colore aurum imitans, cum gravitate, odoratum, & semen Piri. Ex quibus affirmare licet pomum hoc translatum in Italiam, cultu, aut caelo adeo mitigatum esse, vt non amplius ingustabile sit, sed per se suauitatem crudum, tum saccharo conditum. Limon arbor est Citrio similis, tenuioribus tum foliis, tum fructu, qui similiter oblongus, & tuberosus, & pallidus est, sed multo intus succo acido, parua corticis pulpa dulci, quae tenerior est Citrio, & cibus facilior cum interno succo. Eius plures differentiae, quidam enim oblongiores, asperioresque sunt, & cortice crassiori, Citris magis similes, vt qui in Gaeta nascuntur: alij leuiori cortice, tenuiori que, succo acidiori: probantur, qui crasso cortice constant, teneriori que, & succo dulciori, quos dulces Limones vocant: Quoddam praeterea genus in Hispania habetur minimo fructu, vix nucis amplitudine, odore caeteris praestantiore, excellentiore arbore. Aurantia arbor Limone maior: folium alioquin simile, sed veluti binas appendices iuxta pediculum habet: fructus rotundus aureo colore ad croceum

cum adcedente : fungoso cortice, & amaro : succo intus multo pallide
 ferre : qui in aliis dulcis est, in aliis acidus, in aliis mediocris, ad sitim
 extinguendam valde expetitus, floretur copiose mense maio, ex cuius flo-
 ribus aquam odoratissimam distillant, quam vocant *Lansam* : *Melangu-*
lam, quam alij, *Citrangulam* vocant, frutice & fructu similior est *Citrío* ;
 ingens enim est fructus omnium maxime tuberosus, & crispus, colore
 pallido, sed rotunditas & succus internus inest *Aurantia* : cortex quo-
 que similiter fungosus, sed tener & dulcis, cum laui quadam amaritudine,
Ponzius ambigit inter *Limonem* & *aurantiam*, non enim oblongus, vt
Limon, nec omnino rotundus, vt *Aurantium*, vtrisque amplior : cor-
 tice crasso & leui, colore ad *Aurantium* vergente, dulci cum quadam
 amaritudine, succo intus *Limonis*.

C A P. L X.

P *VNICIA*, quæ *Malum granatum* fert, partim cum *Citró* & que
 eius sunt generis conuenit, partim cum *Malis* : fructus enim eius,
 sub externo cortice succum habet, vt *Citria* & *Aurantia*, membra-
 nis septa distinguentibus, sed peculiari quodam modo, nam in illis suc-
 cus à seminibus est seiuñctus, vtriculo quibusdam inclusus, in *Granato*
 idem singulis seminibus circumducitur, vinosus, colore carbunculi : se-
 des quoque seminis diuersa. Non enim ex medullis oritur, sed ex cor-
 tice appendicibus quibusdam pulposis intus spectantibus, circa quas se-
 mina coherent facta, ex paruis ossiculis mollibus constantia, quæ simul
 cum succo manduntur, cortex vero exterior, veluti corium flauum mo-
 dico rubore aspersum : pulpam intus pallidam a terbo sapore & ingustabili,
 hoc in maturitate abrupitur, grana intus rubra ostendens. Cum *Malo*
 autem conuenit, quia eius flos summo fructui insidet, sed proprio quo-
 dam colore puniceo vasculo dentato & rubente inclusus, quod remanet
 extuberante. *Malo*, arbor fruticosa non magna, in tota cortice albo &
 aspero & materie flaua ramis spinosis : foliis *Olea* breuioribus, leuibus
 virentibus : floret æstate : fructum rotundum, & magnum fert. Diffe-
 rentia tantum in succo : aliis enim acidus : aliis dulcis : aliis mixtus me-
 dio quodam sapore : dulcia vt plurimum grandiora, granis maioribus,
 in quo genere quedam reperiuntur adeo paruo osse, vt eo carere videantur.
 Reperitur in hoc genere sterilis, sed peregrina in *Italia*, flores tantum fer-
 rens, adeo multiplici folio constantes, vt *Rosa* videantur centifolia, col-
 ore saturato. *Dioscorides* domesticam & syluestrem affert : *Domesticæ*
 fructum aliis dulcem, aliis acidum, aliis vinosum mediæ naturæ, horum
 flores *Cytinos* vocari. *Syluestris* florem *Balaustum*, *Cytino* similem,
 aliis candidum, aliis fuluum, aliis colore roseo. ipse vidi tantum colore

Rosa

Rose, valde saturato Plinius Malum Punicum circa Cartaginæ cognomen traxisse scribit. Ab aliis Granatum appellari, id cui lignosus nucleus abest. Apyrinum grandiori natura, blandioribus acinis, minus amaris, qui membranis distinguuntur: nucleos habentium quinque species, Dulcia, Acris, Mixta, Acida, Vinosa, primus pomi huius partus flores incipientis Cytinus vocatur, & flosculi in Cytino erumpentes. *Παλαιοί*. Esse & sylvestre Punicum, à similitudine appellatum, eius radices tuberosæ, & potè sônos faciunt, semen potum aquam, inter cutem siccat, hodie Medici etiâ Cytinos ipsos Balauſtia vocant. Theophrastus Punicam ex cultura unico caudice apparere ceteris abscissis testatur: caudicem breuē & contortum: medullam carnosam: radices pocas summæ herentes terra: sobolem sursum versus procreantes: ramos aculeatos: folia angusta & fructum ex humore & cute constantem. semina congeſta, putamine inclusa, succum acidum, in aliis dulcem: florem in hac sola puniceum, qui super fructum insidet, satam ex semine degenerare; nam ex acinis dulcibus vilem oritur (quo loco non *γλαυκίαν*, sed *γλυκίαν* legendum; non enim glaucis acimis reperitur) & ex enucleatis dura, & plerumque acida, in Aegypto tantum ex acida in dulcem conuersam, & in Cilicia omnes sine nucleis nasci. Quoddam genus fructum perficere nequit; sed ad florem vsq; generatio tantum prouenit: eius flos copiosus & densus est, & latius amplitudine quodammodo pomi. Ex Malis punicis contulis cum suis corticibus exprimitur succus, qui purgat bilem flauam: idem si coctione inspissetur Polypum narium delet: reprimit enim carnem supercrescentem, & tenellam absumit: inest enim in cortice cum aſtrictione amaritudo quædam.

C A P. L X I.

QUAE in genere Malorum, pulpa simplicis constant, semina in media carne membranosis septis distincta feruntur, aut reuera in singulis septis, quæ autem in hoc genere breui pediculo adnectuntur proprie Mala vocantur, ab aliis Poma: quamuis hoc communissimum sit nomen fere de omnibus fructibus perspicuè magnitudinis: quæ autem longo pediculo pendet, Pyra vocantur: omnibus flos in summo fructu insidet. Malus iuste magnitudinis arbor est: cortice leui, & subnigro: longis ramis in latitudinem fusis: folia fert Lauro breuiora, mollia, subhirsuta: florem candidum, aut modice purpurascens; fructum magna ex parte orbiculatum, utrinque depressum, scilicet quâ pediculo necesse est, & quâ flos insidet; hic caros constat, ut plurimum sanguosa, succosaque, unde facile rugas contrahit; sapor aliis acidus, aliis aquosus; aliis austerus, aliis dulcis. Differunt quoque colore, magnitudine, & figura, adeo ut difficile sit species enumerare. Quæ tamen euidentiores differentias habent, huiusmodi sunt. Cotonea magnitudine præstant: carne constant durior-

duriori, & criorique, austera, colore pallido: cortice lana quadam obdu-
 ta. Seminibus rotundis, lentore quodam oblitis: arbor brevis: folia la-
 tiora, & candicantia: Eorum duo genera, quædam orbiculata & vtrin-
 que depicta, Mala cotoneæ vocantur: Quædam oblonga, vtr plurimum
 in vertice tenuiora, quasi figura mammæ amplioris molis. Pira cotoneæ
 vocantur. Dioscorides, illa quædam Cydonia vocat, rotunda, parua &
 c. l. e. t. a. quæ in v. s. c. e. d. i. t. o. magis probantur: hæc autem Struthia ap-
 pellat, magna quidem, at minus vilia. Theophrastus Cotoneum gene-
 re deterius Struthio tradit: nam si semine serantur genere deterius oritur
 ex dulci quidem acida, ex Struthia Cotonea. Plinius Struthæ lanugi-
 ne obducta scribit. Melappia parua sunt, nucem vix excedentia, rotun-
 da, exterius tantum pallida, odoratissima, sapore dulci. Viderentur hæc
 Apiana esse, apud Plinium ab Appio e Claudia gente in sito. Cotoneos
 quibus odore est Cotoneorum, magnitudoque sed cum obster magna
 iudiciorum, melius dicetur apud Dioscoridem Melimela à sapore melleo esse,
 quæ à multis dulcia Mala vocantur. Nullum enim in genere malorum
 illis dulcius est. Rosea mediæ magnitudinis sunt orbiculata colore ru-
 benti, qua parte sol aspexerit: odore est suavis: sapore dulci subacidus,
 tota hyeme seruantur incorrupta, meliora sunt, cum rugas contraxerint.
 Dioscorides Epirotica & orbiculata vocat stomacho vilia. Plinius ex
 Epiro primæ illa putat ob nominis argumentum. Sanguinea Roseis
 similia, minus odorata, insipidioraque. Plinius colorem sanguineum
 ex insitu Mori tractum putat: in hoc genere quædam oblongiora, figura
 Mammæ, acidi saporis, Plinius Orthomastica vocat. Calamagna quasi
 pulchre magnitudinis Mala: colore rubente: sapore magis aquoso, Pli-
 nius Pulmonia videtur appellasse, quæ stolidè tument, Quædam colore
 quasi ferrugineo, solidiori carne, sapore dulci ex austero, vulgo Testa vo-
 cant, figura Strutheorum. Quædam parua humili frutice, orbiculata, viridè
 adhuc, gustui non ingrata. Plinius inter vilissima Dacta vocat, quæ primæ
 aduètu decerpi properant. Dioscorides per verna hæc videtur intellexisse
 oia damnata. Sylvestria similiter parua, quæ præ acerbitate ingustabilia.
 Dioscorides Verhis similia scribit. Multa alia nomina recitet Plinius, vtr
 Gemella, nunquã singula in fructu. Petisia parua gratissimi saporis, & ab ori-
 gine Matiana, Gestiana, Manliana, Claudiana, & alia quæ hic referre super-
 fluū videt. Theophrastus Malū tradit vnico caudice ex cultura apparere,
 ceteris abscessis, si autē multiplici caudice exilitatis causa, cortice leui
 Nodos in ea esse peculiare, faciebus belluarū similes, vnū prægrādē, alios
 circa eū complures paruos, illico in ramos spargi, radices paucas sūmē hō-
 rētes terre: folia oblonga, florē foliatū fructui insidentē ex annorinis surcu-
 lis, semina cōgesta putamine inclusa, germinare serotinus, fructū redde-
 primis frigoribus, eius succum, aquosum, acidum, vel dulcem esse.

PIRVS arbor Malo similis; asperiori cortice: ramis erectioribus; foliis subrotundis, leuibus, longo pediculo; flores similes Malo: fructus figura vt plurimum turbinata, crassiores iuxta florem, graciliores iuxta pediculum, contraquam in Malis oblongis, in quibus figura Mammæ: carne constant densiori, quam Mala, quamuis non minus succosa; acerosa circa medium substantia. Genera eorum non pauciora, quam in Malis: syluestre præ acerbitate ingustabile, & paruum: eius arbor aculeos rectos habet & crassos. Domestica alia æstate maturantur inter fructus fugaces; alia in Autumnum prorogantur; Quædam non maturantur nisi frigoribus hyemis, postquam fuerint decerpta: Inter æstiuæ prima sunt Moscatula ab odore Moschi appellata, parua, & dulcia, ex viridi flauescencia, forte apud Plinium superba cognomine; parua hæc sed ocycissima: paulo post succedunt Iuniola appellata; quia mense Iunio maturantur paulo Moscatulis maiora: colore virentia: succosa multum, quæ videtur Plinius Falerna vocasse à potu; quoniam tanta vis succi abundat. Hinc turba sequitur, sed in iis Glaciola præferuntur in acutum longius producta pyramide, lacteo intus colore. Vnde lactea vocat Plinius: & Rudia turpi quidem colore, sed sapore cæteris dulciori Glaciolis, crassiora, breuioraque. In genere Autumnalium Sementina vocamus crassa & breuia, rubentia, præsertim qua sol aspicit, sapore subacida, quæ appellatio etiam apud Plinium & Catonem reperitur, quia in tempore sementæ maturantur. Tiberiana eadem, quod Tiberio Principi placuerem. Hyemalia magna ex parte crassiora sunt; cæteris vtiliora; quia per totam hyemem asseruantur; & pleraque gratiori etiam succo constant, quam fugacia. In his Carouella crassa, & oblonga, breui pediculo, colore ferrugineo. Quæ Plinius Testacea à colore appellata scribit, vt nos in genere malorum Testa vocamus colore simili. Sunt Papalia grandia, & breui pediculo sessilia. Qualia Plinius regia vocat. Sunt Bergomata, magis depressa & Bronchia oblonga omnia colore viridi. Sunt Cucurbitana sic etiam à Plinio appellata ingentia sed ignauia. Multa alia sunt nomina, tum apud nos, tum apud Antiquos; Variis ex diuersa regione, aut cultu nascentibus. omnia ante maturitatem acerbo sapore, sed cotta redduntur grata. Theophrastus Pyrum ex cultura vno caudice apparere scribit cæteris abscissis: folia orbiculata: florem foliarum; fructum succo aquoso constantem: semina congesta, putamine inclusa: fructificat ex annotinis surculis: germinat ex cacumine & latere; serotina est: quippe quæ Hyeme sua perficit poma: Quoddam genus Autumnano. Pynaster, quam græcè Achrada vocat,

vocat, a sulcos fert in ramis: ex eius materie Cerdonea suas faciunt tabulae, quia in dura materie acies ferri magis acuitur: germinare incipit paulo post urbanam: prius amittit folia, quam fructum percoquat Domestica ex semine sata, viciatum oritur Pyrastrum, Pyrastrum autem Pyrus fieri non potest. Apud Dioscoridem Achras, species est Pyri sylvestris, quod tarde maturatur.

CAP. LXII

SORBVS arbor est recto caudico, materie robusta, nodosa: ramis erectis, & frequentibus: foliis in uno pediculo multis, coniugatim dispositis, excepto postremo, solitario, ut Rhus: flores multi ex summo quodam pedicolo prodeunt candidantes: fructus parvis Piri similes flavescentes, succo ante maturitatem aded austero, ut stragulent: Maturescunt autumno, & hyeme incipiente etiam decerpti, colore in rutilum transeunte, qualis in Mespilis succo dulci. Extat & sylvestris in Alpibus, baccas ferens rubentes similes Sorbo Torminali. Theophrastus arborem magnitudine & rectitudine praestantem scribit, forma concinna quasi nucis pineae in vertice. Materiem solidam, spissam, coloratam, & ualidam: Radices non multas, nec alte descendentes, ualidas tamen, & crassas, & incorruptibiles: amat loca frigida, & humecta, sterile scit autem si ad loca feruentia venit: folia Lauri tenuifoliae ambitu serrata, breuiora, & rotundiora, ordine disposita in vno prolixo, & neruaceo pediculo, lateribus, alarum modo, solum extremo impari existente, ut totum vnicum folium videatur, sed ad neruum vsque laciniatum ampliusculo distantibus particulis. Flos racematim singulari pediculo e multis minutis, & candidis constans: fructus quoque cum large fructificatur racemi modo aceruatus producitur; quippe multa eidem cohaerent pedicolo; ita ut saui quodammodo speciem gerat: Eroditur hic a vermibus super arborem crudus adhuc, magis quam Mespila Pyraque, quamuis hic maxime omnium sit acerbus. Ipsa quoque arbor uermibus est obnoxia, atque ita senescens exarescit. Noua admodum fructificat; nam trima continuo parit. Autumno, cum folium amiserit, protinus amenitaceum gerit pediculum, pinguem, & turgidum, quasi iam parturiat germina, itaque hyeme perdurat. Caret aculeis: constat noua laui cortice pinguisculo, colore ad flauum albicante; anno saepe autem scabro, nigroque. Duo genera tradunt; feminam fructiferam; marem sterilem. Differunt quoque fructibus; nam aliae orbiculatum; aliae ouatum ferunt. Orbiculati magna ex parte odoratiores dulcioresque; ouati saepe numero acidi, minusque odorati. Sylvestris maturior, suauiorque urbana; quia natura potius sylvestri constat, & cultum non paritur. Plinius quatuor

De H. & A. in Lib. 2. d. 1. 147
ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SUFFRUTIGIBVS ET HERBIS.

LIBER QVARTVS

CAP. PRIMVM.

EXPLICATIS Arboribus & Fruticibus sequitur, ut eodem modo humiliorem materiam persequamur, Suffrutices scilicet & Herbas. In his igitur perquirendis sunt prius, quæ solitaria ferunt semina sub singulis floribus, aut solitarium seminum conceptaculum: secundo loco quæ bina sub eodem flore continent uel semina, uel seminum conceptacula: tertio, quæ ternae eadem: quarto quæ quaternae, aut plura eadem ratione includunt: Quibus explicatis ultimo loco eas plantas percensebimus, quæ secundum propriam naturam nullum semen mouentur, in quibus uniuersa plantarum historia erit absoluta. Solitaria autem ferunt semina etiam quaedam inter eas, quæ plura in vno conceptaculo ferre apta nata sunt, ut quaedam Trifolij genera, Capnos, & alia quaedam, & in genere arboreo Mespilus sylvestris: At genus, quod hic quaerimus, ineptum est plura ferre, non enim in conceptaculo aliquo fert, quod sub flore contineatur, sed prope modum nuda ostendit semina, ut Valeriana, & eius affines, aut pericarpio circumdata, ut, Thymela: Si quod autem seminis conceptaculum fuerit, id non intra florem continetur sed extra, florem tegens, ut in Blito, & plerisque oleribus, & frumentaceis omnibus. Horum autem quaedam & florem & seminis cor in summo ferunt, ut Valeriana, & quæ Cassia lignea vocatur, quaedam utrunq; intra habent, ut frumenta: quaedam florem quidem intra, cor autem seminis extra, ut Thymela, Blitum, & illis affinia. Incipiamus autem ab iis, quorum maxime nuda sunt semina, quæ Valeriana uocantur, quarum tum flos tum seminis cor exterius sita sunt. insident autem omnibus pappi quidam summis seminibus & omnes racematim in summis cauliculis florent exiguis flosculis, rotundos caules, & inanes, ac bina folia ex interuallis ferunt. Vidimus autem hucusque earum septem differentias, quarum quatuor odore praestant, reliquæ sine odore.

VALERIANA, quam optimam cognominant, radicem vnam fert digiti crassitudine, in obliquum tendentem, alias præterea deorsum ab eadem ortas multas, hæc huius, vt in Elleboro albo, valde odoratas. Folia à radice oblonga quasi Lactuce partim integra, partim sectiones quasdam habent, prope pediculum: folia verò, quæ in caule, frequentiores habent sectiones. Caulis rectus cubito altior, ac lenis est: flores fert candidos, quasi in Umbella, paruos, & concauos dissectis labris: semina oblonga, & depressa, figura seminis lini in pappo desinentia: floret circa finem veris, colitur autem in hortis, & ad amatoria expetitur. Altera Valeriana, quæ syluestris cognominatur, oritur in montibus, locis riguis: radices habet ex eodem capite ortas, vt in Elleboro, non ex altera obliqua, vt in optima Valeriana: hæc tenuiores, minusque odorata sunt. folia diuisa, vt Sorbi, ac subhirsuta: eandem alteri æqualem, striatum, flosculos ex candido purpurascentes. Dioscorides eas plantas Phu vocat, sed vnica descriptione videretur duas prædictas significare: Nam folia Olusatris, priori magis conueniunt. similitudo Elaphobosci secundæ magis: radicis descriptio priori quadrat: floris color secundæ. Quod autem de flore inquit esse Narcisso, proximū, maiorem, ac teneriorem, puto pro Narcisso Nardum, legendum esse, Nardi enim Celticæ flos luteus traditur: Phu, autem ex candido purpurascent, qui & maior ac tenerior est: ponitur autem Phu inter Nardi generatum à Dioscoride, tum à Plinio Nardum syluestre, & Creticum vocantibus, Galenus optimam illam Valerianam Carpesium vocauit, quæ herba est Phu appellato genere similis: valentior tamen, & odoratum quiddam spirans: Tenuia autem sunt sarmenta Cinnamomi virgulis similia: Duo genera Ponticum, quod præstantius, Laertium, quod infirmius: Quidam pro Cinnamomo vtebantur per sarmenta igitur Cinnamomi similia, non fruticem intellexit: herba enim est, vt ipse inquit, sed radices, quæ Elleborum imitantur. Teste Dioscoride, vt parua quoque Cinnamomi virgulta: Ellebori albi radicibus comparantur ab eodem libro primo de Anudotis: consentit quoque locus Natalis, vt enim Galenus Ponticum Carpesium præfert, sic Dioscorides Phu in Ponto nasci testatur. Serapio putauit Carpesium Ruscum esse: Cubebas vocans, vel quia de Carpesio nullibi Dioscorides egit, & de Rusco nullibi Galenus, vel quia radicibus Rusci adulterabatur Phu, teste Dioscoride. Sed officinæ pro Cubebis substituerunt granam quædam odorata forma Piperis, quem legitimi Anomi fructum puto, vt suo loco explicatum. Sed Carpesium apud Quintum Medicum, quo vice Cinnamomi vtebatur, non has.

has radices intelligi puto, sed Garjophyllon nam & fructus expetebatur de nomine Carpesij, & virgulta, vt in Cinnamomo.

CAP. III.

NARDVM Montanum radices tres, aut quatuor fert Glandio-
 figura, Asphodeli modo extra subnigras, intus candicantes, val-
 de odoratas: folia molliora quam Betæ, alia integra, alia infer-
 na dissecta Erucae similitudine, caulem, non dum exacta hyeme,
 fert simplicem, infirmum, cubitalem: flosculos purpurascens, vt Va-
 leriana syluestris: aduentante vere caulem amittit; nam cito exarescit,
 nec omnibus annis fert: Viuunt autem diutius effossæ eius radices, ac
 regerminant hyeme. Nuper hæc planta visa est in Italia. Dioscorides
 in Syria & Cilicia nasci tradit appellatam a quibusdam Thylacitim,
 ab alijs Nerim: folijs Eringij minoribus, nequaquam spinosis: radici-
 bus duabus, aut pluribus Asphodilo similibus, tenuioribus, odora-
 tis, ac nigris: carere autem & caule, & fructu, & flore, ex quibus
 patet male superius in codicibus scriptum esse, folia & caules Eringij:
 nam quæ adnectuntur, non caulibus, sed folijs tantum redduntur, pu-
 tata, est autem caulem, non ferre, aut quia non vbique ferat, vt contin-
 git Helenio, aut quia cito perit, vt alijs quibusdam contingit. Folio-
 rum similitudo cum Eringio non dissonat, nam & in Eringio super na-
 to folia quædam integra, quædam dissecta sunt. Theophrastus Nerum
 appellat inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur.

CAP. IIII.

NARDVM Gallicum, quæ & Spica Celtica vocatur, herbulæ
 est, non excedens cum sua radice quatuor digitos, nuper in-
 uenta, primum in Istriæ, & Syriæ montibus, postea & in Ligu-
 ria: tota odorata excepto flore: ideo colligenda antequam flo-
 reat: radículas habet fibrosas: foliola dense cauliculos vestientia: figu-
 ra quidem optimæ Valerianæ, sed longe minora, nequaquam disse-
 cta, colore flauescente: ex medijs folijs cauliculus ferme nudus erigi-
 tur, concavus, vt in ceteris eius generis: Vinbella in summo par-
 ua, colore hyteo. Dioscorides similiter describit, ac Plinius: Videtur
 autem alibi Plinius eandem describere sub nomine Saliuncæ, quæ fo-
 liosa quidem est, sed breuis, vt nec in coronas non possit, radici-
 numerosæ cohæret herba verius quam flos, densa veluti manu præssa,
 breuiterque cespes sui generis odore suauis, in Pannonia, & Norici:
 Diosco-

150

De Suffruticibus & Herbis

Dioscorides Aliungiam vocari scribit ab indigenis in Liguria¹ ¹ipibus vbi nascitur : Nascitur & in Istria, frutex pusillus, qui cum radice vtilitur, & in fasciculos manuales digeritur. Folia ei longiuscula, leuiter flauescencia : flos luteus. Vsus eius in caule tantum atque radicibus ; quoniam odorata : solum hæc habentur. Secerni quoque debere tradit ab alienis herbis & paleis premadefactum, ne in fragmenta abrumpatur : Herbam quoque, quæ Hirculus vocatur à gravitate odoris, intermisceri, qua maxime adulteratur : Sed facilis distinctio ; nam sine cauliculo est, candidior, & minoribus foliis, radice nequaquam amara, neque odorata. Hodie adulterari solet quodam genere Mulci, quod loco proprio indicabimus.

CAP. V.

VALERIANAE in odore tres hucusque compertæ apud nos, quarum prima oritur in vmbrosis montium iugis, Valerianæ optimæ similis ; sed folio breuiori, latiorique, quasi Viole, nequaquam secto eò, quod ab radice oritur ; sed quæ in caule, minora sunt, & diuisa : caules ab eadem radice plures cubitales : flosculi racemosi ; expurpura candicantes : radices paucæ Iuncæ, gustu subdulci non sine aliqua suavitate. Altera palmi longitudine similis sylvestris, oritur in Ilia sine vilo odore. Tertia in ædificiis antiquis oritur, frequens in menibus Pisanis : ramis ab eadem radice pluribus, cubitalibus, leuibûs, subcandidis : foliis oblongis, in acutum desinentibus, nulla ex parte scissis, leuibûs, & subcandidis : flosculi multi racematim insunt Puniceæ coloris Centaurio minori similes, idcirco à quibusdam inter Centaureas media cognominatur. Semina similiter plumosa, vt in cæteris Valerianis.

CAP. VI.

QUAE autem solitaria ferant semina protegente altero corpore, manifesto multa sunt ; id autem aut pericarpium est, aut membranosum quid, facile abscedens à semine, idque aut intra florem continetur, aut ipsum floris involucrem, pro tegmine seminis est ; intra florem igitur paucis datum est solitariis seminibus, alterum tegmen : hoc enim arboribus magis contingit. Sunt autem quædam in genere suffruticum, quibus magna ex parte inest pericarpium : Quibus igitur in hoc genere seminis cor exterius sedet, flos interius, sunt Thymelæa. Chamelæa. Daphnoides, & quæ, iis similia sunt. Daphnoides vulgo à nostris Laureola vocatur, frutex est non altior cubito ; ramis valde lentis ; & cortice tenaci instar corij ; folia fert Lauri breuiora, crassa, len-

Lentaque, ac leuore quodam splendentia; florem album; & baccas nigere crassiores iuxta folia: sed in maturitate folia interna decidunt: fructus autem relinquuntur, ramis herentes infra folia: radicem ramosam fert, obsequiosam. Dioscorides describit cubiti altitudine, ramis flexilibus multis, à medio sursum versus foliosis: cortice viscoso, foliis Lauri, gracilioribus, mollioribus, fractu contumacibus, quæ manducata os incendunt à floribus candidis: baccis nigris: oritur in montuosis.

— 2001 v. 100.

— 2001 v. 100.

— 2001 v. 100.

CHAMELAEA, quam vulgò in alpibus Oliuellam vocant, duplex est: utraque paulo minor Daphnoide, obsequiosa: paucis ramis: foliis Oleæ virentiori, ac latiore: fructu Piperis, nigro iuxta folia, virentis, facultatis à radice longa, ramosa, ac lenta: distant folio. & flore: nam alteri folium durum, & quadantenus pilosum, flos purpureus, oritur in Sicilia. Alteri folium leuius, ac mollius: flos candidus, Laureole magis similis, oritur in Appennino: Distant utraque à Daphnoide, quod surculi in his ramosi sunt, in Daphnoide autem simplices. Dioscorides Chameleæ folia tantum describit, Oleæ quidem similia, sed tenuiora, amara, lingua mordentia: ramos dodrantales: cum in nostra Chameleæ folia, sine nequaquam Oleæ minorum, sed latiora potius, in eo præsertim genere, quod in Appennino oritur, tenuiora tamen sunt mollioraque. Plinius Chameleam in petrosis nasci tradit, non ultra palmi altitudinem, foliis Oleæ amaris, odoratis: videtur autem intelligere Coeorum candidam Theophrasti, quæ inter coronarias Casia à Latinis vocatur.

— 2001 v. 100.

— 2001 v. 100.

C. A. P. V. I. I.

THYMELAEA ab eadem radice plures virgas rectas fert, cubitales, atioresque, frequentibus foliis vndique refertas, media quadam magnitudine, inter Oleam & Linum, duris & fauces exurentibus. Floret in summis virgis autumnò, racemulos paruos ferens: flosculi candidi sunt, Ligustro similes: baccas fert oblongas, tenuiores Myrtho, in maturitate flauicantes ex rubro: semine intus nigro: sed medulla candida & oleosa: radicem crassam gerit: ramis longis & obsequiosis: frequens oritur in maritimis incultis. Dioscorides tradit, eius folia priuatim Coereon appellari, fructum autem Coccum Gnidium: Describit autem in hunc modum. Frutex est, in quo nascitur Granum Gnidium, quod Syri Apolinon, alij Linon appellant à similitudine quam

quam cum Lino satiuo habet. Rami tenues, speciosi, cubitorum ^{h. binorum} affurgunt. Ipsa similis Chamelez: foliis angustioribus, pinguis, gummosis, si mordeantur, glutinosisque; flores albi, & inter eos semen, quale Myrthi, exiguum, rotundum, initio virescens, postmodum rubens: quod autem intra pericarpium continetur, durum, nigrumque intus album. Detrahuntur eo per aluum biles, aquę, pituitę; si quis ē viginti granis interiores nucleos bibat: vrit hoc fauces, ideo cum farina, polentaue deuorandum, aut acino vuz inclusum, aut in melle decocto folia eius, quę priuatim Cneoron vocantur, messibus lecta, & siccata in vmbra, seruantur, in vsu tunduntur. Denis exemptis, purgantur eo aquę, & quę sequuntur. Ipsa herba inimica stomacho: Pecus quidem in vtero, vel ad motum necat. Nascitur in montibus solo gracili. saluantur, qui granum Gnidium ē Chamelęa herba gigni autumnant, similitudine foliorum decepti: Hęc Dioscorides. Plinius inquit, in quo nascitur granum Gnidium, quod aliqui Linum: fruticem verò Thymelęam, alij Chamelęam (& alia nomina addit, quę Dioscorides Chamelęę tribuit) est similis Oleastro: foliis angustioribus, gummosis, si mordeantur, Myrthi magnitudine, semine, colore, & specie foris, ad Medicinę tantum vsus. In Gallia succus Euforbio similis, sed multo inferior fit ex herba Chamelęa granum Cocci ferente: fractus Ammonico similis est, etiam leui gustu, os accensum diu detinens, & magis ex intervallo, donec fauces quoque siccet, Cocco Gnidio color croci, magnitudo grano Piperis maior, vis ardens; itaque in pane deuoratur, ne adurat, cum gulam transit. Huic vis presentanea contra Cicuratam, sistit aluum. At qui fieri potest, vt quod vehementer soluit, aluum sistat? Arabes Mezereon vocant omnes has plantas, scilicet Chamelęam, Thymelęam, & amplius ipsam Daphnoidem, & forte Cneoron, cuius mox mentionem faciemus: Nam Serapio quidem initio describit, vt Dioscorides suam Chamelęam, sed in processu distinguit in album, & nigrum; in latifolium, & tenuifolium: laudat autem magis latifolium: Insunt autem Chamelęę folia latiora, & albidiora, quam Thymelęę. Mesues plures affert differentias: describit autem primo loco Thymelęam, cum altitudinem bicubitalem tribuat, sed in reliquis notis innuit reliquas; scilicet folia Oliuę, sed maiora; grana nigra Myrthi magnitudine; Species plures; quędã enim magna habet folia & tenuia; quędã verò parua; sicut folia Oliuę, & spissa nimis; quędã crispa, & aspera: & ex eis aliud est colorē habens viridem, & aliud colorē subnigrū producentem colorē Pãuonis. laudat autem magis folia magna, & tenuia, & viridia habentem; indicans Laureolam, & nostram Oliuellam: Damnat autem eam, quę habet folia parua & spissa, cuiusmodi sūt in Thymelęa & Cneoro: item improbat habere folia crispa & aspera, cuiusmodi sūt in Sicula Chamelęa

GELSIMINUM vulgò appellatur frutex in viridariis opere topiario, & flore gratus: Sarmenta fert longissima, leuia, virentia, ac lenta, quæ circumuoluendo se scandunt, & sylua decora conuestiunt parietes, arcus, ruguria; & quæcunquë fuerint amplexata: Crassescit vetustate ferè specie arborea coeuntibus viticulis instar caudicis. Folia fert Hederæ in longum mucronem producta appendicibus quibusdam pediculo adnexis coniugatis, oblongis. Flores veluti in umbella pediculis ab eodem exortu prodeuntibus, vt in Hederæ corymbis, concavos, angustos, & oblongos, in extremo dilatatos, ac scissos, vt plurimum in quaternis foliola, candidos, odore gratissimo; vt figura Leucocion candidum imitentur. Floret post Rosam diutius in singulis foliolum alis. Fructum apud nos nequaquam perficit, sed incoationem tantum molitur; peregrinam enim quondam in Italia fuisse constat, licet nunc copiosissima sit, facillime enim prouenit furculo sata. Hyeme amittit folia. Duo alia genera nuper visuntur, humiliora, quæ nequaquam scandunt: eorum alterum flores fert grandiores, ac rariore, supernè candidos, inferne subrubentes, odore acriori: floret Autumnò, & ferè per totam hyemem: Alterum luteos flores gerit in æstate, minores, atque sine odore. Huius fructus vidimus perfectos: baccæ sunt nigræ, vt Ligustrum; tingentes, unico intus semine depresso. Arabes Sambach vocant; eorum interpretet Ieseminum. Flores tradunt esse in Aphrica trium generum, candidos, luteos, & cæruleos; præferri autem candidos; ex eis oleum parari Sambacinum, quod liberalius olfactum in calidioribus naturis sanguinem elicit è naribus: ac cæruleum in hoc genere adhuc non vidimus, sed inter frutices ostendimus, quæ vulgò Ligustrum Orientale vocant. Apud Dioscoridem Iasme inter vnguentà recensetur: fieri inquit apud Persas ex candidis Violæ floribus odoris gratia; ac cum non describatur ab eodem hoc genus Violæ, tantum ex nomine colligere licet aliquod Gelsimini genus indicari, præcipue illud, quod hyeme floret; acriori enim odore constat. Testatur autem Dioscorides Iasminum vnguentum ob odoris grauitatem aliquibus minus placere. Dicta autem fuit Iasme quasi medicatus odor, aut immutata litera Iosme, quasi Violæ odor. Sed vulgare Gelsimum, quod reperit arbores, videtur apud Dioscoridem Smilax leuis esse, de qua inquit: Constat foliis Hederæ, mollioribus, tenuioribus, leuioribus; sarmentis, quæ arbores scandunt, Smilacis asperè modo, sed nullis spinis: in iis fructus instar Lupini niger, & paruus: Flores candidi multi ac rotundi continuè superioribus partibus orientur per totam Smilacem: utilis in æstate ad umbras parandas;

sed autumno folia decidunt. Scio autem pro Smilace leui oste di vulgo Conuoluuli, cui non solum folia, sed & caules cum tota planta hyeme inarescunt; nec adeò adolefcit, vt ad vmbas accomodari possit: Quamuis autem Dioscorides, odorem floris subtraheret; reperio tamen apud Homerum *σμυλακος ὄσων*: id est Smilacem redolens.

C A P. X I.

GELSIMIUM rubrum nuperrime visum est in viridariis feruente satum, sed frutice valde dissimili. Nam caules fert crassos, bicubitales & ampliores, geniculatos; ramis multis, in latera tendentibus. Folia herere laetiora, mollia, nullis appendicibus. Flores puniceos sine pediculo multos, in alis infixos, duplo maiores, ac longiores albo; at sine odore, aut exili; ideo magis colore placent & fructus nigros, rotundos; magnitudine Ciceris; aspero cortice, medulla intus candida absque pericarpio; floret propè finem ætatis per totum autumnum; hyeme caules amittit; regerminat vere. Radice constat crassa, exterius nigra, intus candida, sed, cum scinditur, ruborem contrahit sanguinis modo; multos ramos in altum dimittit, inuicem hærentes, & conuolutos, vt Mandragoras; carnosa constat substantia, sapore insipido. Puto hanc Mandragoram apud Theophrastum vocari: longe enim diuersam tradit, quam Dioscorides, & Plinius: conuenit autem cum cæteris in radice tantum. Caulem, inquit Ferulæ proximum fert: fructum peculiarem scilicet nigrum, racematum, vinosumque suo sapore. Eam effodientes ense ter circumscribere iubent, & alterum succidere ad occasum spectando, alterum circumsaltare, plurimaque de re Venerea dicere. Folium vtile ad vlcera cum farina tradunt, radicem ad erysipelata rasam, & aceto subactam; & ad morbos podagricos, & ad somnum atque amorem datur ex vino aut aceto; consecant quoque eius orbiculos, sicut radice, quos transfixos in fumo suspendunt. Alterum genus Gelsimini rubri nunc visum est inter peregrinas plantas multis viticulis circumuoluens se, frequentibus foliis tenuiter scissis instar Myriophylli, floribus prædicto similibus.

C A P. X I I.

FLOREM autem in summo fructu gerentia, & seminis cor, hucusque noui Cassiam ligneam, vocatam, & alias nonnullas. Quæ in officinijs hæctenus Cassia lignea appellata est, paruus est frutex, similis Genistæ, foliis angustioribus, quasi Lini, pulposis, colore nigricante; fert flosculos herbaceos iuxta folia, & fructum initio oblongum,

In tres floscis appendices desinentem, qui maturefcens in autumno totum
 huiusmodi colore rubente, sapore & odore ingrato; oritur in collibus.
 Hæc putata est inter Sabinas esse, quæ scilicet folio Tamaricis constar.
 Quod autem Plinius de Sabina dixit accipi solitam in medicamentis du-
 plicato pondere pro Cynamomo, vt de Cassia scribit Galenus, tradi-
 tum fuit huic plantæ Cassiam ligneam vocâibus. similem vidi in Agro
 Plumbinensi totam rubentem, & ramis, & foliis; ideo quidam Genistam
 rubram vocant, cum tamen initio nigra sit, vt superior. hæc apud Pli-
 nium Osyris videtur: inquit enim: ramulos fert nigras, tenues, lentos,
 & in iis folia nigra, ceu Lini, semenque in ramulis nigrum initio, dein
 colore mutato rubescens, sinigmatâ mulieribus faciunt ex his, radicem
 decoctam potum sanat arthros, eodem prius, quam maturefcant, semen,
 concisâ & sole siccat: alium siltunt, post maturitatem vero collectæ, &
 in sorbitione decoctæ, reumaticis ventris medentur, & per se trix ex
 aqua cælesti bibuntur: forte & eandem Dioscorides intellexit, quamvis
 de fructu mentionem non fecerit; nam in cæteris similis est descriptio:
 fruticulus est niger, virgas ferens tenues, lentas: foliola tria, aliquando
 quatuor, quinque, & sex ceu Lini, initio nigra, mutata autem subrubra
 fiunt: hæc descriptio secundo generi, quam rubram Genistam diximus,
 conuenire possit, his conueniet quoque, quod Galenus inquit cetera
 ex ea fieri solere, id est scopas ad verrendum aptas.

C A P. X I I I.

PARVVS quidam frutex in Alpibus nascitur similis Cassiæ lignæ,
 dodrantali altitudine; tenuibus ramulis: foliis angustioribus, si-
 militer pulposis. Grana fert in alis foliorum parua, oblonga, in
 quorum summo flosculus est candidus. Alius in saxosis nascitur fragi-
 lissimus, foliis quoque fragilibus, paucis, Vermiculariæ modo pulpo-
 sis, longioribus: flosculos fert herbaceos, summis cauliculis sparsos:
 sapor inest subsalsus in foliis. Tertius in maritimis asperis, bicubitali-
 bus ramis, lignosis, frequentibus foliis quasi Ericæ, sed crassioribus, &
 pulposis: Quidam Semperuium maritimum vocant, aut Vermicula-
 riâ arborecentem: flosculos fert iuxta folia pallidos, ac minutos Eri-
 cæ modo. Putarim Selaginem dici apud Plinium, quamvis non descri-
 batur, sed eo tantum argumento, quia similem herbæ Sabinæ tradit:
 Quædam enim Sabina Tamarici similis est, cui & Erica ipsa comparat-
 tur. Hanc inquit contra omnem perniciem habendam prodidere Dnei-
 dæ Gallorum, & contra omnia oculorum vitia fumum eius prodesse.
 Sed colligi oportere modo quodam superstitioso.

C. A. P. XIII.

B VPLEVERON herba est in arvis nascens, geniculata binis foliis, geniculos cingentibus, oblongis costæ similitudine, leuibus & grauiusculi ex singulis geniculis, bini prædeunt: flosculi sunt can- dicantus in summis ramulis parua Umbellæ modo: granula au- tem tunica membranosa obducta, veluti ex tribus partibus constantia: in quatuor vna semen est exiguum in acutum tendens, duæ reliquæ par- tes inanes sunt. Tenella hæc herba inter syluestres assumitur hyeme in acetariis, vulgo Morbidellos vocant: Differt magnitudine, nam quædam parua non excedens dodrantalem altitudinem: foliis Lini latioribus: Altera quæ maior est ferè ad cubitalem altitudinem accedit, foliis lati- tudine pollicis. Plinius hanc inter sponte nascentes tradit, caule cubi- tali, foliis multis longisque, capite Anethi, laudatam in cibis ab Hyp- pocrate.

C. A. P. XV.

Q VIBVS autem pro seminis tegmine datum est floris inuoluerum seminibus solitarijs existentibus, sub singulis floribus, multa sũt in genere herbarum: sedent enim in iis semina tanquam in um- bilico magna ex parte membranaceo: flosculi autem in plerisque ob exi- litatem sensum fugiunt, cum præfertim lateant, vt plurimum sub folli- culo. Duo autem genera summa eorum manifesta sunt, vnum quod se- minis cor exterius profert, vt Beta, Vrtica, & olera multa, alterum quod idem inferius habet, vt frumentacea omnia, in vtroque genere, quædam reperiuntur, quibus flos sine fructu est, & fructus sine flore, vt in genere frumentaceo, quod Maiz, vocatur, & quæ lachrymæ Iob dicuntur: in al- tero genere Vrtica, Lupulus, & alia nonnulla. Vrtica ob proprietatem notissima, quia lanugine potius, quam spinis, mordax est, vt leui tactu pruritur, & vredinem confestim excitet. Tenella herba iuxta ædes, & in hortis nascens quadrato caule, foliis per interualla binis, latis, & in acutum desinentibus vndique serratis. Quatuor noui differentias, vnam lato folio, ac magis serrato, semine maiusculo, quodammodo ad Lini se- men accedente, in rotundis racemis, globi modo latis. hæc Romæ ne- scitur, alibi rara: hanc Dioscorides primo loco pingit syluestrem vo- cans, a superiore, foliis latioribus, & nigrioribus, semine Lini minore. Plinius eandem videtur Caniam appellasse, quæ acrior, caule quoque mordaci, fimbriatis foliis. Altera in longitudine magis, quam latitudi- nem crescit, ad bina aliquando cubita, candidior molliori lanugine: fo-
liis

is longi
bribus; semina in oblongis racemulis, sine flore fert, exigua & in asperis folliculis, leuia colore nigricante: Dioscorides hanc secundo loco describit non æque asperam, minuto semine. In utroque genere reperiuntur, quæ florent tantum, neque fructum ferunt, nam in genere Canicæ exigua quedam est, foliis quoque secundum proportionem paruis, sed simili figura, asperitateque: flosculos ædit purpurascens, in tenuibus & oblongis racemulis; in altero autem genere hæc quidem altior, sed breuior, fructifera, foliis similibus, flosculis candidioribus: Addit Plinius Yrticam Herculeam, quæ odorata est: & innoxiam, quam Lamium vocat, de quibus alibi commodius dicendum erit. Illa enim inter Calamenti genera, hæc autem inter Marrubia continetur.

CAP. XL

CANNABIS herba est bicubitalis, & amplior, recto caule, & concauo, cuius cortex Lini vsum prestat, huiusque gratia teritur: folia fert in eodem pediculo, quinque aut plura, manus digitos imitantia, & subaspera, odore graui: quæ floret, fructum non fert: flores autem in racemis pendent subcandidi, lanuginei puluisculum quendam fundentes, quæ fructum fert, non floret: semina in alis foliorum aceruata sunt, in suis folliculis modice compressa, maculosa, & splendida: Dioscorides satiuam Cannabim vocat, ad funes præcipue questuram ob firmitatem, foliis Fraxini: odoris grauis: caulibus proceris, in anibus: semine rotundo. Galenus similem Vitici facit non solum figura, sed & facultate: genituræ enim pro fluuium siccat, eius semen potum: Cannabis autem syluestris, apud Dioscoridem, & Cannabis Rosca apud Plinium, inter Maluas potius recensendæ sunt.

CAP. XVII

LYCIVUS herba est nascens inter vepres, cuius viticula longæ, & tenues ac subasperæ, frutices scandunt, circumuoluentes se, huius recentes Asparagi in cibos veniunt cocti, folia insunt quasi Vitis, minora, rugosa, & subaspera. Quæ floret, sine fructu est; flores sunt similes Cannabi in Autumno prouenientes: Quæ fructum fert, non floret, semen rotundum labelis cutaneis adnexum in racemove uti ex squamis compactili continetur, figura & magnitudine conii Cupressini, odore Allij. serunt Germani potum ex eo parantes cum hordeo, quam Cernisiam vocant. Apud Plinium iudicatur esse Lupus salictarius, inter herbas sponte nascentes ad cibos, quamuis eius nullæ afferantur notæ. Mesues inter genera Volubilis numerat, foliis asperis, vt Citruli.

ramuli, cuius flos est sicut ampulæ herentes, quod de tacto ^{minis vi-} videtur dictum. Laudant recentiores ad atram bilem contempere ^{dam} & reliquos humores adustos in potu ex aqua.

C A P. X V I I I.

AMBROSIA, quæ vulgo à quibusdam Ambrosiana vocatur, ramosa est herba, cubito breuior: foliis Arthemisiæ minoribus, & nigrioribus, subasperis, & crispis, odore multo & graui: foliola autem in ramis minus incisa sunt, iuxta quæ semina fert rotunda, & spinosa, congesta, sine flore, quosdam tamen flores fert in æstate similes Absinthio herbaceos circa summos ramulos, sed sine fructu, quibus decidentibus in Autumno, semina fert in inferioribus ramulis. Apud Dioscoridem videtur hæc Ambrosia esse, frutex pusillus trium palmorum altitudine, ramosus, foliis Rutæ, paruis circa imum cæulem, in ramulis semen est racematim sine flore, odore vinoso iucundo, nisi obster odoris iucunditas; nam ob odoris grauitatem non ab re putant quidam apud Hippocratem libro de Mulieribus secundo esse Conizam Apio crispo similem, in maritimis, sabulosisque nascentem, odoris teteri & maxime fastidiendi. nam inter cætera nomina Dioscorides Apium rusticum appellari testari ipsam Ambrosiam: forte odor ingratus, dum virens est, gratus fit & iucundus, cum siccatur, vt contingit Coriandro. Plinius inter Artemisias secundo loco pingit, teneram tenuioribus, foliis, & non nisi in maritimis nascentem.

C A P. X I X.

BOTRYS herba est ramosa, in sabulosis, arenosisque locis, & torrentium alueis siccatis: altitudine eadem, qua Ambrosia, sed rectoribus ramis, tenuioribus, longioribusque: foliis Cerri, rarioribus diuisuris: colore ex viridi pallecente: ramuli pleni semine minuto, splendido, & nigricante in suis folliculis viridibus, admodum racemi, tota succo glutinoso veluti roscida est, odorataque: Dioscorides & Plinius, similiter describunt, fruticosam scilicet herbam, totam luteam, multis alis, semen circa totos ramulos: folia Cicorio similia (nam similiter laciniata, licet tota forma ad Quercum magis accedat) suauem odorem spirare, ideo vestimentis inter poni, nasci autem in torrentium ripis, & conuallibus.

CAP. XX.

HERBA Turca, vulgo appellatur herbula humi strata: ramulis
 dod. ante minoribus: foliis Polygoni breuioribus: semini-
 bus racematim herentibus, per totos ramulos inter folia, mi-
 nutis, vt Botrys, exili odore: nascitur in solo arenoso, cuius puluere pro
 efficaci remedio vtuntur ad vitnam mouendam, & calculos frangendos.
 quædam in montibus prouenit, locis sabulosis, palmi altitudine: folio-
 lis angustioribus: ramulis densis, racemosis semine onustis, quod follicu-
 lo quodam barbato includitur, odore iucundo, sapor inest subamarus,
 & siccans. Hanc Ambrosiam esse quandam paruam non dubito.

CAP. XXI.

BELYEDRE, vulgo appellatur herba ramis adeo densis & rectis,
 vt Cupressus videatur, vltra bicubiti altitudinem: folio numero-
 so, longiore quam Lini, late virenti: seminibus exiguis, neque
 multis, iuxta folia sine flore, seritur in Viridariis spectaculi tantum gra-
 tia, nam per totam æstatem viret. An hæc fuerit apud Plinium Chame-
 cyparissus herba, quæ ex vino pota contra venena serpentum omnium, &
 & scorpionum pollet.

CAP. XXII.

BETA olus est frequentissimum in cibis: foliis latis, subrotundis
 & crassis: caule striato, ramofoque, altitudine bicubitali & am-
 plius, semina racematim fert, sine flore manifesto circa ramos,
 dura ossiculis binis, aut ternis cohærentibus inæqualibus, tunica herba-
 cea obductis, eius quatuor differentias habemus, vnam vulgarem, folio
 breuiori, & viridiori: alteram candidantibus foliis, longioribusque mul-
 to, & amplioribus quasi Brassicæ prælatam in cibis: Tertiam colore ru-
 bro, radice quoque rubrâ & magna, quæ condita seruatur in cibis. Quar-
 tam radice Buxæ: caulibus quoque Buxæis: foliis virentibus. Diosco-
 rides, Plinius, & Theophrastus, duo genera tantum faciunt, nigram, &
 candidam, Theophrastus candidam sapore præstantiori esse, pauciorumq;
 seminum, quam Siculam quidam appellauerunt. Betam ex cultu arbore-
 scere: caule carnoso, radice singulari, & carnosa, longa, crassa, & recta,
 vt Rafani, suauis, vt crudam nonnulli mandant: germinat radix à latere,
 ex semine pauca proueniunt anno primo, sed longo tempore post pullu-
 lant, anno scilicet sequente & tertio.

ATRIPLEX

CAP. XXIII.

ATRIPLEX Oulus est, Betæ magnitudine: paucioribus ramis: altiore caule: folia latiora quam Betæ & breuiora, & quasi triangula, vt Spinaciæ, colore ex viridi pallecente: semina sine flore fert, racematim circa summos ramulos, compressa, & rotunda, intra folliculum foliaceum contenta latitudine vnguis, colitur in hortis ad cibos, vt Bera in Gallia Cisalpina, & paucis Aethiopia ruribus: est & syluestris sponte nascens in hortis & secus vias, læto solo: breuior fatiua folia simili, sed minore ac nigriore: seminibus similiter depressis, nigris, in folliculo quadrato: folia quæ circa summum caulem sunt, tenuiora & longiora sensim fiunt in utroque genere. Dioscorides Atriplicem, & Chrysolachanum vocat, oulus cognitum, fatium & syluestre. Theophrastus radicem lignosam tradit, vnam alte descendentem, vnde alix exant, copiose frutificare, nam protinus nodis singulis semen insidens racematim gerit à latere & in summis, semen foliatum, vt in Laserpitio. Plinius ex Pythagora damnat Atriplicis vsu, quoniam Hydropicos faciat, morbos regios & pallorem, & alios plurimos morbos, stomacho contrarium, lentigenes & papulas gignere, nec nisi mutata sæpius aqua concoquendum.

CAP. XXIII.

HALIMUM oulus est marittimum, ad fruticis naturam accedens; ramos fert cubito altiores, multos, & candidos: folia quoque candida Oleæ similia, pulposa, falso gustu: in summis ramulis racematim semina coherent autumno & per hyemem sine flore, Atriplicis syluestri similia: eius duas notauimus differentias, vnam tenuiori folio, quam Oleæ, alteram latiore longioreque, quasi ad Atriplicem syluestrem accedentia. hæc quoque ramos crassiores fert & longiores, vt Rhannus alioqui videretur, nisi careret aculeis: Dioscorides, fruticem esse sepibus idoneum, similem Rhano sine spinis, foliis Oleæ latioribus, in sæpibus marittimis. Plinius similem descriptionem affert: Amplius ex aliorum sententia oulus marittimum esse: foliis in rotunditate longis salsum, vnde nomen Halimi: duorum generum; syluestre, cui folia tenuiora sunt, efficacius in sananda scabie, mitius alterum, vtrumque mandi, & condiri in cibis. Theodorus apud Theophrastum Auronem vocat: inquit, cæteras plantas interimit, etiam Cytium: perniciosior est Hedera; nam nimio pabuli desiderio & salugine sibi ingenita arbores necat, prouenit locis salis.

CYNO-

C A P . X X V .

CYNOCRAMBE olus est syluestre iuxta parietes hortorum nascens, & prope sterquilina, ramis cubito minoribus, candicantibus: folia fert veluti cinere aspersa, alioqui Atriplicis syuestris, sed minora ac serrata Mercurialis modo: semina racematim fert sine flore exigua, & rotunda. Alterum est in eisdem locis foliis nigrioribus, latioribusque, specie quadam pedis anseris, unde à quibusdam pes anserinus vocatur: Tertium etiam vidimus in maritimis, ramis humi procumbentibus, candidis: foliis veluti puluisculo argenteo aspersis, rotundioribus. Dioscorides describit cauliculo duorum dodrantum, molli, subalbido: foliis Mercurialis aut Hederę similibus per interualla, subcandidis: semine paruo, rotundo, foliis herente. Alia vero est Cynocrambe apud Galenum, & alios, quę alias Apocynem vocatur foliis Hederę candicantibus, de qua alibi dicitur à nobis. Hermolaus testatur apud Plisium Chenopum idest herbam simili anserino pedi in quibusdam codicibus vetustis legi, quod in aliis acinos legitur, quam Epipetron vocant, quę nunquam floret. his affinis est herbula quędam, scđissimi odoris, vulgo Connina, nam redolet muliebria, vt vel leui contactu, pertinacissime odor perseveret, in æstate prouenit iuxta parietes præcipue, qui lotio asperguntur: ramulos fert dodrantales humi procumbentes, subcandidos: folia subrotunda, candicantia, quasi cinere aspersa, tenuiora, quam Cynocrambe, minime serrata: semina racematim fert sine flore exigua, & rotunda: videretur Conyza tertia apud Dioscoridem, crassiori, & molliori caule: foliis medię magnitudinis, minime pinguibus, sed multo grauioris odoris iniucundiorisque, in locis humentibus proueniens: at hæc locis prædictis nascitur.

C A P . X X V I .

BLITVM olus est syluestre, saporis ignaui, in eisdem locis, vbi Cynocramben, cubiti altitudine: foliis subrotundis, crispis, minime serratis: semina exigua fert, nigra, & splendētia, racematim in tenuibus membranis inclusa. eius duo genera, rubrum colore sanguineo, tum caulis tum foliorum, mitius; Alterum syluestrius, colore herbaceo. Theophrastus olus hoc scribit vtraque parte fructificare, scilicet cacuminibus, & lateribus, ideo copiosius, protinus enim nodis singulis semen insidens, racematim gerit: caret radice illa singulari, quę in rectum tendit, sed cōtinuo ab extremo multas crassas, prolixiores, quam Atriplex gerit, lignosas. Duo alia Bliti genera, peregrina hodie feruntur

in hortis non solum ad cibos, sed etiam magis pulchritudinis gratia ob coloris venustatem, quorum vnū grandē est, specie fere arborea: folia sunt Blito longiora, rubentia, caulis crassus, striatus, tuberosusque ad quaterna cubita accedens, ex alis, & ex summis ramis paniculę longissimę exeunt ac tenues, colore nigrantis Rosę, speciem floris Amaranthi, sine odore: semina in iis multa continentur, candida, Panico exiliora, quę in cibos veniunt. An hæc Erysimum fuerit apud Theophrastum inter fruges? Trionum verit Theodorus. Plinius Erysimum vocat inter fruges æstiuas: foliis Sesami, caule Ferulaceo: cum virens est, à nullo animalium manditur, Sesamo pinguiusculum. Plinius folia tribuit sanguinea & cætera ex Theophrasto. Galenus huius meminit esse inter fruges, Sesema deterius, & insuauius, minus alens, temperamento calido. Alterum vero est apud Dioscoridem Erysimum, de quo inter Erucas dicemus. Alterum Bliti peregrini genus breuius est cubito, numerosis foliis, ex lato in acutum tendentibus, alternis viridibus sanguineis flauisque. & plerumque in eodem folio tres colores spectantur, extremo flauo, medio Puniceo, reliquo viridi, vnde vulgò Meraviglia, idest miraculum vocat semina racematim sunt inter folia, vt in Blito nostro, scilicet nigra, exigua, & splendentia.

C A P. X X V I I.

TRIBVLVS fructus est robustissimis aculeis armatus eo ordine vt qualitercumque ponatur, vnus sursum spectet, tres deorsum, quibus tanquam pedibus fulcitur. Duo eius genera apud nos, aquaticum, & terrestre, quod in aquis degit præcipue in paludibus reperitur, fructu nigro, magnitudine castanę, medulla intus dulci, quam comedunt more castanearum: eius planta multis ramis frutificat, superne crassioribus, qua folia & fructus gerit, inferne tenuioribus, sine foliis, qua veterum foliorum, quę deciderunt, pediculi in capillamenta quædam extenuati caules conuestiunt. Folium est in rotunditate latum, ac pulposum longo pediculo. Theophrastus tradit, Tribulum aquaticum in fluminum palustribus tantum pronenire, profunditate ad summum quinquorū cubitorū aut paulo altiore, nihil autem eius excedere præterquam ipsa folia inflexa quodammodo, & occultantia Tribulum, quimersus in aquam pronus ad imum vergit: folio amplo ad effigiem Vilmiei, pediculo admodum longo; caule parte summa crassiore; vnde folia & fructus dependent: inferna grãtiosiore continet vsque ad radicem capillamenta quædam gerente, quę asidue prope radicem ampliora sūt: Germina à latero multa ternā, quaternaque, quorum maxima, quę proxima sunt radici: fructus niger durusque vehementer. Dioscorides similiter

militer describit in Thracia è uirenti equos saginare, è semine dulci & exulento panem facere. hæc de Aquatico. Tribulus Terrestris in rudibus æstate nascitur, & harenosis locis, ramulis multis, humi stratis, subitalibus, tenuibus, foliis multipartitis, ut in Cicere tenuioribus, pinguibus, iuxta quæ parui fructus candidi inuicem herentes quinque ad summum vnicum constituentes veluti capitulum rotundum robustissimis aculeis. Dioscorides hanc describit foliis effigie Portulacæ, tenuioribus, viticulis in terra stratis, spinis secundum folia rigidis, præ duris, iuxta amnes & rudera. Theophrastus inquit, ex folio Ciceris, in terra stratus multifidus, fructu aculeigero, qui maturius provenit. semen Sesame simile. Plinius non *σισυμῶδες* legit, sed *ἀμμῶδες*, idest arenaceum; Alterum genus terrestris tradit Theophrastus, quod similiter humi stratum, & multifidum est: serius germinat: spinoso quoque folio: rotundo semine, ac nigro in siliqua: provenit apud septa villarum, quod genus adhuc nobis est incompertum. Plinius Theophrastum sequitur, vnum in paludibus tradens, quod excipitur in cibis, iuxta Nilum, & Strymonem, alibi dira res, nam in reliquo orbe, genera duo, vni Cicerculæ folia, alteri aculeata; hic & serius floret, magisque septa obsidet villarum: semen ei rotundius, nigrum in siliqua, alteri harenaceum. esse autem Tribulum inter frugum morbos, potius quam terræ pellem, ut Carduum, Lapparaque non minus quam Rubum.

C A P. X X V I I I.

SPINACIA vulgo appellatur olus, alioqui Betæ simile, sed foliis in extremo angustioribus, figura ferme triangula appendicibus quibusdam prope pediculum: ramos breuiore fert, in quibus aut flores sine semine pallidi, aut sine flore aceruata sunt semina dura & spinosa: vnde nomen venit: in cibos cocta, ut Beta, appetentiam excitat subacido sapore, cuius gratia feritur in hortis, quædam syluestris reperitur in montibus breuiore, & latiore folio: Quid si Spinaciam dicamus Lapathum domesticum? quam Dioscorides tanquam notam nominavit tantum pro secundo genere, solum inquit non similem figura esse cum Oxylapatho, distat enim tum folio, tum semine, conuenit autem sapore cum cæteris Lapathis. Plinius tamen aliter scribit, Oxylapathum scilicet fatiuo similius esse. At quod de Oxalide Plinius scribit, idem comprobatur, cum inquit, esse Rumici fatiuo proximum: foliorum enim figura eadem est, ut suo loco patebit.

CAP. XXI X.

LAPATHVM, seu Rumex olus est syluestre, passim in campis humecto solo nascens: cubiti altitudine: radice Betæ carnosâ, intus Buxei coloris: folia sunt Betæ, sed longiora, angustioraq; in acutum desinentia: subrubra, sapore subacido: eius rami undique semine onusti sunt, comam constituentis rectam, & densam: semen triquetrum in acutum desinit pendens in folliculis, qui veluti ex tribus labiis constant membranaceis, colore rubro, sapore austero. Dioscorides Oxylapathum vocat, in palustribus nascens, subacidum, & in summitatibus durum. Plinius non subacidum legit, sed acutum, de foliorum figura intelliges, quæ & rubriora inquit esse, quam satium. Lapathum rubrum Cretense iam seritur in Italia: non solum foliis, sed & caule sanguinei coloris, succo quoque sanguineo inficiente inanis, simpliciore caule, constat, quam nostrum, & foliis paulo latioribus, rotundioribusque. Est & magnum Lapathum in paludibus nascens, quod Hyppolapathum vocatur, magnitudine tantum distans, ab Oxylapatho: nam radix crassa est, vt Rhubarbarum imitetur, non solum colore sed etiam facultate purgandi, cum astrictione: folia sunt Betæ candidæ, longiora: caulis erectus tricubitalis. Dioscorides de Hyppolapatho inquit, olus est magnum in paludibus. Plinius inquit maius satiuo esse, candidius, ac spissius: adiecit & Hydrolapathon in aqua natum, quæ eadem videtur esse, reperitur & Lapathum syluestre passim in rudibus nascens, & prope vias angusto folio strato, cui plerunque sectio quædam est circum partem: caulem ramosum fert: ramis non in rectum, sed in latera tendentibus, in quibus semina tenuiora, & rariora sunt. Dioscorides hoc genus paruum inquit esse, humile ac molle Plantagini simile. Plinius genus syluestre non distinguit ab Oxalide, reperitur & in montibus quoddam foliis in latitudinem magis, quam longitudinem dilatatis: radice crassa, & crocea, vt Rhubarbarum. Forte apud Plinium Bulapathum vocatur radice tantum altitudine differens, efficacis remedij ad dissentericos. Theophrastus Rumicem, siue Lapathum describit radice singulari omnium olerum altissima, maiore semipedibus ternis, carnosâ, viuaci, ideo diurnitate vincit etiam syluestrem, & omnia olera, multicaulis, & ramosus consistit, & tota forma cum perfecta est Betæ proxima: syluestris radicem breuiorem agit, gratior quam urbana: tamen succo acidior: olera cocta tantum cibo idonea. ex his videtur Urbanam Rumicem Hyppolapathum intellexisse, hæc enim radice multos annos viuit. Galenus meminit Lapathi, Oxylapathi, & Hyppolapathi. esse autem Lapathum veluti syluestrem Betam, ex quibus colligitur non esse

esse apud Galenum Rumicem satiuam, & forte per Oxylapathum acce-
 pit Oxalidem; per Lapathum autem simpliciter dictum vulgarem Ru-
 micem, tum maiorem, tum minorem. per Hippolapathum autem Ru-
 micem magnam. ex hoc genere videtur esse Rheum ab antiquis appella-
 tum, vt testatur quidam Hesiodi commentator, qui Lapathi radicem
 Rheon appellari astitit. Dioscorides stirpem non describit, sed radicem
 tantum ex locis ultra Asphorum allatam, quæ etiam Rha, & à Romanis
 Rhaponticum appellatur nigra, Centaurio magno similis, minor, ruf-
 fior, fungosa aliquantum, leuis, sine odore; gustu cum astringitione lente-
 scens; præterea commanducata reddit colorem pallidum, & croceum.
 Arabes Raued vocant, & Rheubarbarum, cuius non absimilis est descri-
 ptio apud Mesuem inter medicamenta purgantia, quamuis eius tria ge-
 nera faciat, vnum Indicum, quod optimum est, & Raued sceni vocant:
 alterum Barbarum; Tertium Turcicum deterius: laudat subnigrum ten-
 dens ad rubedinem, quod graue cum sua raritate, & in fracturis mixtum
 colorem reddit rufum cum glauco, tincturæ crocæ. Adulterari testa-
 tur infuso in aqua per dies quinque, postea exsiccato anima extracta.
 Idem Galenus in primo de Antidotis fieri testatur in Rhapontico. Pau-
 lus Aegineta vim purgandi in esse testatur in Rhapontico, quod alibi
 Rhabarbarum vocat in compositionibus. eius tamen facultatis nec Dio-
 scorides, nec Galenus meminerunt. idcirco Auertoes eos accusat, quod
 huiusmodi vim non cognouerint in Rheubarbaro. Quamuis autem re-
 centiorum quidam acriter contendant alterum esse Rhaponticum à Rheu-
 barbaro, quod & Rhabarbarum vocatur, quia testentur se vidisse legit-
 timum Rhaponticum à Rheubarbaro diuersum: quia tamen video Ara-
 bes omnes, & Paulum rem eandem sensisse, purandum est radicem quan-
 officinæ pro Rhapontico substituerunt adulterinam esse, vt nunc quoq;
 visitur, ipsam Centaurij maioris radicem pro Rhapontico vendentibus,
 deest autem color rufus, & succus croceus: rectius autem alij Hippola-
 pathi nostri radicem substituerunt, Rhabarbarum vocantes. sed in ge-
 nere Rhabarbari Turcicum apud Mesuem Rhaponticum fuerit, quod
 deterius est, quale illud est, quod officinæ acerbum Rhabarbarum vo-
 ceant, colore minus vario, minus croceo, minus odoratum, minus desum,
 ac facultate minus soluente, vnde in fluxibus alui magis probatur.

C A P. X X X.

O XALIS, vulgo autem Aceto sa inter olera domestica reponitur,
 quæ cruda comeduntur ex oleo & aceto; nam colitur in hor-
 tis, licet etiam sponte nascatur gracili folio, tenuis herbula:
 foliis digitalibus, in tres angulos definentibus: figura quasi sagittæ:
 sapore

sapore ob multam aciditatem grato; cauliculum tenuem fert, dodran-
talem; comam rubram, in qua semen ut in Oxylapatho pendet, tenuius
Alteram in montibus maior, foliis ad Spinaciam accedentibus, sapore
simili. Tertia etiam est mediæ magnitudinis; rotundioribus foliis. De
Dioscorides Oxalidem quartum genus Lapathi ponit, cuius folia syluestri
scilicet exiguo Rumici similia: caulis non magnus: semen subacutum,
rubens, acro in caule, & agnatis appendicibus, quibus paruum illud
videtur significare. Plinius Oxalidem syluestre Lapathum esse, satiuo
proximum; foliis aquosis, colore Betæ candidæ, radice minima, ex qui-
bus videtur significare, reliqua genera maiora; illa enim Spinaciæ pro-
xima sunt, quod Lapathum domesticum posuimus ex Dioscoride.

C A P. X X X I.

FORMENTONE vulgo vocatur, aliis Sarselinum, semen trilate-
rum, figura seminis Lapathi, grandius, cortice nigro, candida
intus substantia, ut Frumenti, quod in cibis coquitur, Farris, &
Orizæ modo, cuius gratia seritur inter æstiuas Fruges: eius planta caules
cubito maiores fert, infirmos colore sanguineo, leues: folia Oxalidis
mediæ, quæ cum tota planta aliquando rubescunt, ex alis Foliorum ra-
cemuli exeunt cum flosculis candicantibus, è quibus pendent semina,
qualia dicta sunt, Alterum eius genus est, quod sponte oritur, Conuol-
uulo simile, tenuibus cauliculis, vicinas plantas amplectens, semine La-
pathi, hoc in gracili solo totum rubet.

C A P. X X X I I.

LIMONIVM herba in palustribus, præcipue marittimis, oritur:
radice crassa, & rubra, ac ramosa, astringenti, qua pro Been ru-
bro vtuntur: folia à radice tantam fert Rumici similia: caulem
nudum, tenuem, cubito minorem, qui in summo finditur in ra-
mos, in quibus herent flosculi parui quales in Polygono, alij candican-
tes, alij purpurei, alij punicei: in his semina Polygoni includuntur.
Alterum eius genus exiguum reperitur, foliolis parvæ Oxalidis, cauli-
culis quatuor digitorum altitudine in locis aridis. Dioscorides descri-
bit foliis Betæ, tenuioribus, ac longioribus, decem aut pluribus, caulem
tenuem, rectum, Lilio æqualem seminibus rubris, scatenem, gustu astringe-
nte. Plinius Limonium Betam syluestrem vocari tradit, multo mi-
noribus tenuioribusque foliis ac densioribus, vndecim sæpè caulium.
Galenus Betam syluestrem nullam nouisse se testatur, nisi quis Rumicem
accipiat, certe hæc plena est seminis rubri, & astringentis. Limonij ta-
men seorsum meminit, vires ex Dioscoride examinans.

BISTORTA

C A P. X X X I I I.

BISTORTA vulgo appellatur in alpihus radix conuoluta serpenti-
tis modis, vnde Serpentariam quidam vocant, colore rufo, astrin-
gentis saporis: folia fert ab radice Lapathi syluestris figura, plum-
bei coloris: in parte prona caulem simplicem fert & rectum raris folio-
lis, in cuius summo spica est Persicariae similis semine rufo. Plinius Mo-
lybdenam, id est Plumbaginem appellat herbam, quae vulgo nascitur
etiam in aruis folio Lapathi, crassa radice, hispida: alibi videtur intel-
ligere inter Dracontia sibi demonstrata, primum foliis Betæ non sine
Tyro, flore purpureo, reliqua vero genera cum Aro a nobis explica-
buntur.

C A P. X X X I I I I.

PERSICARIA vulgo dicitur herba, in humidis & palustribus lo-
cis ferme cubitalis, paucis ramis Calami modo geniculatis, co-
lore rubro, foliis Persici, aut Salicis, gustu acerbo, in summis ra-
mulis paruae spicae sunt, refertae semine candicante, aut subrubente, figu-
ra cuspidis lanceae, radice geniculata nititur pallida, aut rubente: eius
duae inueniuntur differentiae, vna folio constat leui, & maculoso, ma-
cula in medio folio subrubente, figura triangula. Alteri folium aspe-
riusculum est, ac sine macula, acerbioris saporis. Dioscorides Britanni-
cam vocat seu Bretanicam, quae & Bettonica dicitur, cui folia syluestris
Lapathi, sed nigriora & pilosiora, gustu astringentia: radix tenuis, &
breuis: caulis non magnus: exprimitur succus e foliis, qui igne, aut so-
le cogitur, vim habet astringentem, potissimum ad depascentia oris, &
tonsillarum ulcera. eandem puto describi iterum mox sub nomine Bet-
tonicæ: radix enim rubens non sine odore: caulis rectus, Calami modo
geniculatus, in quo folia oblonga, & medio macula rubens triangula:
inquit enim Bettonica nascitur in fenariis campis, locis montuosis, pu-
ris & placidis apud virgulta, animas hominum & corpora tætur à malo-
ficiis, & piaculis omnibus ac periculis, contra peregrinationes nocturnas,
itinerà insidiosa, difficiles sonnos, in totumque per omnem medicinam
ante cunctas celebratissima est: eius descriptio hoc modo legitur: habet
radicem totam rubram & odoratam, folia autem prasina, & quod in me-
dio foliorum puniceum, & recto calamo triangulum, & super ipsa flo-
res purpurascens: eius virtus huiusmodi est recens detrita vulneribus
capitis imponitur ad dolorem leuandum, conglutinat, & ossa fracta
extrahit, quod singulis diebus fit donec sanentur, serues facta in aqua do-
lores

lores capitis sanat, si ea irrigetur, & cum bitumine temporibus nutritur: radix quoque suffuta idem prestat, hæc Bettonicæ narratio a recentioribus tanquam spuria deleta est. Plinius Britannicam vocat, miraturque nominis causam, cum in Britania non plurima nascatur, in Germania trans Rhenum marittimo tractu, fontem esse aquæ dulcis, qua pota, dentes intra biennium deciderent, & compages in genibus soluerentur, repertam auxilio herbam Britannicam non solum nervis & oris malis salutarem, sed ad anginas & serpentes, quæ habet oblonga nigra, radicem nigram, succus eius exprimitur, & ex radice, florem Vibones vocant quia collectus antequam tonitrua audiantur, & deuoratus securos in totum reddit.

C A P. X X X V.

HYDROPIPER, aliqui Persicariam minorem vocant, in totum Persicariæ similis: tenuioribus, ac breuioribus foliis, leuibus, sine macula: ramis, & fructu magis rubentibus: sapore acri, similiter in aquosis nascitur. Dioscorides apud aquas stagnantes nasci tradit: caule geniculato, solido, multis alis: foliis Mentæ maioribus, mollioribus, candidioribusque, gustu Piperis, citra odoris gratiam: fructum autem acrem in surculis paruis fert prope folia racematim: radicem paruam nullius vsus. ex hoc genere videtur apud eundem Dioscoridem Cratægonem esse, foliis Melampyri, multis calamis ex vna radice prodeuntibus, multorum geniculorum, semine Milij: nascitur in opacis, & frutetosis, parte plurima summopere acre. Plinius de eo scribit Spicæ Tritici simile est, id est Melampyro, multis calamis ab vna radice, multorumq; geniculorum, in opacis semine Milij vehementer aspero gustu, qui sapor Persicariæ magis conuenit. Theophrastus Cratæum vocat, cuius fructus ex aqua semen prolificum facit, nascitur id, Lini modo ruffum, & fructum tanquam Milium fert.

C A P. X X X V I.

POLYGONVM, quæ vulgo Centinodia vocatur, herba est humistrata; in ætate passim proueniens multis ramulis Iunci modo lentis, tenuibus, geniculis frequentibus: singulari folio iuxta singulos geniculos, quod paræ linguæ similitudinem gerit, ideo Lingua passetina à nonnullis vocatur: iuxta singula folia flosculi sunt pauci exigui, rubentes, aut candicantes: semen autem in suis folliculis triquetrum Acetosæ simile. reperitur quædam longiori tum semine, tum folio erecta in montibus: alia quoque in marittimis breuior & crassior, tota candida

A & humi strata. Dioscorides Polygonum marem vocat, exilibus ramis, teneris, multis, Graminis modo geniculatis, humi stratis: foliis Rurum mollioribus, longioribus: semine sub omnibus foliis turgente: flore candido, aut puniceo. Plinius hanc in marem & feminam distinguit. Mas marem attollitur e terra, foliis Rutæ, similis Gramini. Femina maior, minus nigra, geniculis densior, semine sub omnibus foliis turgente. Quidam hanc marem, illam feminam vocant: Quamuis autem utriusque semen sub omnibus foliis insit: quam tamen erectam posuimus, videtur Plinius posteriorem intellexisse: Aliæ autem plantæ, eodem nomine appellantur, tum à Plinio, tum à Dioscoride, de quibus alio loco dicendum est.

C A P I T U L U M XXXVI.

ALSINE herbula est iuxta hortorum parietes, & in umbrosis, læto solo altoque similis Helxinæ, sed ramulis humi stratis, dodrantalibus: foliis per intervalla binis, paulo Helxinæ minoribus, leuibus, crassis Portulacæ modo, odore omnino Cucumeris, si terantur digitis, fructum sine flore fert in alis foliorum, more Polygoni, sed rotundum, & durum hyeme, & Verstatantum. Dioscorides inquit, eadem esset quæ Helxinæ, nisi humilior, minoribus foliis, non hirsutis, cum rexitur, odorem habet Cucumeris, nascitur in opacis, & lucis, & ut inquit Plinius, eadem fere ex Dioscoride repetens, in hortis, & maxime in parietibus, appellatam etiam fuit Myosotis, quia, cum proreperit, musculorum aures imitatur foliis: Quamuis autem hæc descriptio satis conueniat alteri plantæ, quæ vulgo Morsus Gallinæ, & Centumculus vocatur. affiniorem tamen Helxinæ illa est, quam descripsi, nam præter cæteras similitudines, semina circa caulem sine flore fert, alioqui hæc vix à Centumculo distinguitur, visu, sed inuentu rarior.

C A P I T U L U M XXXVII.

HELXINÆ vulgo autem Parietaria, herba est, vbique in parietibus nascens: cauliculis subrubentibus, teneris & quadantenus perspicuis: folia insunt figura Hedere, parua, insecta, subnigra, aspera, ut vestibus herent: semina in alis foliorum pauca racematim fert, folliculis asperis inclusa: eius succus maculas ex oleo abstergit, propinant quidam eundem miro effectum ad urinam mouendam, & renes à calculis purgandos. Dioscorides tradit in parietinis, sepibus, & maceris nascentem, foliis Mercurialis, hirsutis: cauliculis subrubentibus, circa quos veluti semina aspera, vestibus herentia insunt. Plinius quam

Y quam

quam sub hoc nomine plures plantas intelligat. hanc tamen describitur
 multa ex Dioscoride mutuatus est, aliter autem foliorum similitudinem
 tradit, mixtæ scilicet similitudinis Plantaginis, & Marrubij, cuius vultus
 densos, leuiter rubentes, semina in capitibus Lappaceis adherentibus
 stibus, vnde nomen Helxines, inficit lanas. forte commixtauit cum Per-
 dicio, quam herbam Vrceolarem à nostris appellat, tradit: folio Ocy-
 mi tantum nigriori: nascitur in tegulis, parietibusq;: præcipue remedij
 lapsis ex alto succus potus, monstrata somnium Mineruæ Pericli Athē-
 nensium principi, vnde & Parthenion vocatur. Galenus quoque Hel-
 xinem, & Perdiciam & Parthenium vocari testatur: si igitur in Plinio
 folia Ocyimo similia, sed nigriora accommodentur Helxine, cui Diosco-
 rides Mercurialis similitudinem tribuit, licet non sint serrata: folia au-
 tem mixtæ similitudinis Plantaginis & Marrubij reddantur herbæ Vrceo-
 lari, dicemus Vrceolarem herbam, cui vasculum Vrceo simile & folia
 Plantaginis, vulgò autem Saponaria appellatur, quia lanas purgat, quan-
 quam & illi congener sit, quæ folio est Ocyimi, vnde Ocymoides vocatur,
 de quibus inferius erit dicendum.

CAP. XXXIX.

QUIDAM. Salfolam vocant, herbulam in maritimis nascentem,
 ramosam: foliolis thereti figura pulposis, vt Vermiculariæ, in
 aculeum tenuem, & pungentem desinentibus, florè rubente:
 aliquando tota rubet multis ramis humi sparsis, semen fert in autumno,
 veluti in fouea, ternis circumdantibus foliolis pungentibus. Herba dum
 tenella est, assumitur in cibus cum oleo & aceto: quoddam genus colitur
 in hortis, vulgò Isgarum vocant: foliis nequaquam pungentibus, lon-
 gioribus, ac viridibus: ramis maioribus: semine nigro simili Vermicu-
 lo in spiras conuoluto, quod gustu fauces vrit: herba ipsa assumitur in-
 ter olera. apud Dioscoridem putatur Tragos, at sapore non constat acer-
 bo, nec acinis constat. Plinius inter genera Halimi recenset, cum inquit
 alij olus maritimum, salsum, & inde nomen, foliis in rotunditate lon-
 gis, laudatum in cibus: Duorum generum syluestre & mitius. vtrumque
 dissentericis, & exulceratis. Syluestri tenuiora folia: efficacior in sanan-
 da scabie: vtrumque mandi & condiri. Crætas tertiam genus, longio-
 ribus foliis hirsutioribus, odore Cupressi, nasci sub Hedera. Quæ autem
 intelligatur odore Cupressi adhuc incertum est. Quædam in maritimis
 nascitur foliis tenuioribus Isgaro, numerosioribusque, nequaquam pun-
 gentibus, rubris: in autumno copioso semine racematim ramulis hæ-
 rente, nigro simili Blito: hæc quoque salso sapore constat: aliæ huic con-
 generes iuxta parietes, & sterquilinia nascuntur: foliis gracilioribus, vi-
 ridibus: semine Polygoni, gustu insipido.

C A P. X L.

ALIVS genus Salsolę in maritimis nascitur, palustribus: fruticosa, nullis foliis: Cupresso nuper nascenti similis: pulposis ramulis: nullo gustu: colore rubente in maturitate. aiunt ex hac combusta, Nitri quoddam genus facere, quam Sodam vocant, ad vitrum eliquandum necessarium. hæc summis ramulis turget in autumno: semina intra se condens tanquam in aluo: constat enim ramusculorum compago ex frequentibus squamulis pulposis, sub quibus instar Lentis, semina cōcipiuntur parua, quæ decidunt arescentibus squamulis in hyme, eius duas notauimus differentias: vñum simplicius, & breuius doratali altitudine, rectum, annuum: Alterum multis ramulis, fruticans, lignosum & grandius, perpetuum. plurimum in Ilua, portu Ferrario, aliquando in scopulis. Serapio Vñem & Cali vocat, eo nomine intelligens tum plantam, tum Nitrum ex ea paratum. Plantam alicubi tantæ magnitudinis tradit, vt facile sub ea, quis vñbram inuenire, & meridiari possit: totam etiam num lignosam esse. huic Plantæ Tragos videretur conuenire, cum fruticosa sit ac sine foliis, non tamen acuto cacumine adhuc visa est. potius Empetron dici apud Dioscoridem puto, quæ & Phacoides appellata est à Lentis similitudine, sed apud Galenum, & Paulum deprauate, vt puto vocatur Prasoides. inquit Dioscorides de Empetron, nascitur in montibus maritimis, salsa, quo vero à mari longius recessit, magisque terrena fuerit, eo amarior sentitur. sumitur in iure aliquo aut hyrdomelite, pituitam inutilem trahit, & bilem, & aquam. Plinius eadem fere tradit. Empetron nostri Calcifragam vocat, nascitur in montibus maritimis ferè in saxo, quo proprius mari fuerit, minus salsa est, potaque bilem trahit, ac pituitas: quo longius magisque terrena, amarior sentitur, trahit aquam: vetustate vires perdit: recens vrinas citi decoctum in aqua, vel tritum calculos frangit. Qui fidem huic promisso quærent, affirmant lapillos, qui subferuefiunt, vnâ rumpi. Videtur autem Plinius, Empetron, & Saxifragam Dioscoridis eandem plantam putasse, cum vtriusque vires & nomina vni huic tribuerit. Galenus certo Saxifragę non meminit in simplicium censu: Empetri meminit. alibi tamen idem Plinius Saxifragam à nostris appellari tradit ipsum Adiantum nigrum, nõ quod in saxis nasceretur, sed quod calculos mire pellit.

C A P. X L I.

FRUMENTA inter fruges numerantur non solum hominum, sed & iumentorum, cibus maxime proprius, cuius gratia singulis annis seruntur: annua enim sunt. seminibus inest multa vis alendi,

nec herba ipsa inutilis, cum depascantur illa tum viridi, tum sicca. ^{num sicca dicitur} ne pecudum & iumentorum genús. peculiarè in seminibus ^{his; non enim} ab eadem parte videntur radices in terram agere, & germes ^{radices} quidem ab ea parte, qua cor est, quod inferius sedet. ^{germes autem est} altera, & exteriori, quod nullis aliis contingit: eadem enim particula in omnibus seminibus principium est tum radices, tum germis. At verò neque in frumentis distat vere huiusmodi particula, sed in ita corticem latente seminis corde; radix quidem inferius, ^{germen autem} superius emergens, corticem distumpit in opposita parte: non enim semen biva-
ue est, vt in leguminibus, & cæteris plerisque bina folia in orru ostendem-
tibus: nam in iis tota nouella plantula tanquam fetus, è cortice semi-
nis erumpit vnica parte: in frumentis autem continetur intra corticem
seminis corpulentia, vnde primum alimentum habetur, & tam diu hæc
duper nata plantula, donec tota eius substantia in radices & germina
abierit. Quod aliquando & bivalet contingit, cum præ brassicæ semi-
nis, & corticis duriæ, binæ illæ seminis partes non erumpunt in folia,
sed statim proprium foliorum genus ostendunt: sic frumentorum ge-
nus vniuersum se habet: radicem non vnicam in altum dimittit, sed sta-
tim plures fibras sine ramis spargunt: caules ferunt simplices, genicula-
tos, & concauos magna ex parte, sine cortice, sed folij pediculus circum-
quaque vestiens cortices vicem gerit, vt in fetulaceis; caules hoc culmos
vocant, & calamos folia in longitudinem producta & indiuisa, neruo-
saq;: semina summis calamis continentur in spicis, aut racemosa iuba,
aridis folliculis inclusa, qui plerumque in aristas desinunt, id est tenues
& asperas festucas: flosculos edunt lanuginosos è seminū folliculis erum-
pentes; frumentorum hyberna dicuntur, quæ hyeme & Vere sata, æstate
perfecta sunt: æstiuæ autem, quæ in æstate sata, in autumnum prorogan-
tur: hyberna spicis magis continent semina aristis munita: æstiuæ autem
racemosis potius iubis exposita, paruis autibus sunt, vt Milium, Pani-
cum, eorum quoque alia folliculis multipartitis includuntur, à quibus
facile absoluuntur, vt Triticum, Far, Secale: alia vno continuo folliculo
inclusa permanent, vt Spelta, Hordeum, Avena.

C A P. X L I I.

TRITICUM frumentorum optimum: nam ex eius farina panes
sunt ad homines alendos optimi: in granis subrotundis & læ-
uibus rimula per longitudinem discurrit; color aliis candidus:
aliis subrufus: aliis rotundiora: alia oblongiora: grandiora quoque;
vel tenuiora: in spicis quoque aliqua est differentia; plurimę enim aristis
munitæ sunt: quædam illis carent: ramosæ quædam sunt, in quibus
gran-

candora sunt grana: plurimæ simplices, ex his genus, quoddam can-
 didissimum in spica sine aristis gignitur, apud Aretinos Galbigiam vo-
 cant, quam Siliginem vocat Plinius Tritici delicias, cui candor
 & sine virtute & sine pondere, convenit humidissimis tractibus, ali-
 bi transit in Triticum biennio, spicam fert sine aristis, similiter vt Far, ex
 cepra Laconica, nunquam maturescit pariter, & minime dilationem pa-
 ritur decidentibus granis, sed minime in stipula periclitatur, quoniam
 stipulam habet rectam, nec rorem continet, qui rubiginem faciat. Gales-
 nus panem Siligineum purissimum esse testatur, Græcis tamen incogni-
 tam Siliginem fuisse: Aliud rotundo magis grano, quod seritur Veræ,
 vnde Vernellam vocant vnico culmo: Dioscorides Trimestre vocat, &
 Sitanium; quod leuiorem cibum & reddi faciliorem præbet. Farinæ au-
 rem differentiæ sunt Pollen, Similago, Secundarium, Furfur. Pollen vt
 Plinius inquit idem in Tritico est, quod flos in Siligine: vtuntur pro
 glutine libris glutinans teste Dioscoride, etiolat autè Pollen, vt vicinis pa-
 rtibus & molis hereat. Similago est Tritici farina purissima, vnde panis
 similaceus, post Siliginem proximus, vt inquit Galenus, plus alit, quant
 cibarius, vt inquit Dioscorides. Fit etiam ex ea gluten, vt ex Polline: se-
 cundarium apud Plinium, ex quo cibarius vocatus panis fit, quem Dio-
 scorides Syncomiston vocat. Videtur hoc quod secundo loco post Si-
 milaginetu excernitur, medium inter Furfur & purissimam Farinam, ex
 quo pauperes panem conficiunt: Galenus tamen Syncomiston, & Auto-
 pyron vocari tradit panem, qui ex tota Farina cum Furfuribus paratur:
 Furfur pars est crassissima ex Tritici cortice constans ad panes pro can-
 bus alendis commoda.

C A P. X L I I I.

QUOD vulgò Far vocatur, non vnum semen est, sed aliud apud
 diuersas gentes intelligitur, vbiq; tamen Far vocant quodcum-
 que semen quod à cortice mundatum, & contractum, elixatur
 in cibus. In Sicilia ex Hordeo parant, & in quibusdam Appen-
 nini locis: quoddam genus hordei habent paruum, alibi Spelta vtuntur.
 In Gallia Cisalpina semen est proprium, Tritico longius, dorso acuto, co-
 lore ruffo, in spica crassiori, quam Spelta, multiplici folliculo, binis or-
 dinibus, & in singulis ordinibus, bina semina coniugatum disposita pro-
 priis membranis acutè inclusa, culmus multiplex; breuior Tritico, folia
 angustiora, amat loca pingua, seriturque Vere: difficile exteritur à fol-
 liculis. Aliud nobilius, sed rarius in Italia seritur, longe crassiore gra-
 no, & candidiore, quod è suis folliculis facilius erumpit more Tritici:
 eius spica sine arista est: Plinius quoque multa genera Farris tradit: de his

autem,

autem, quæ modo descripsi, videtur intellexisse, cum inquit. Far ~~Sicca~~ ferre sine arista, vt Siligo : nam de altero genere Farris, quod veteres Adoreum appellabant : quia difficulter exteritur, inquit conditum ~~se~~ palea, & stipula tantum, & aristis liberari, ad nostrum genus Farris etiam illud pertinere videtur quod inquit : Galliarum quoque suum genus Farris habent, illic Brancæ vocatum, apud nos Sandalum nigrissimi grani. quod plus panis affert quaternis libris, quam Far aliud. Quod præterea inquit in Aegypto fieri ex Olyra, ad alterum nobilius Far pertinere videtur, quod etiam tempore Plinij in Italia ferebatur, licet esset sub alio nomine Galliarum proprium. Quod enim Olyra in Aegypto est, Arinca in Gallia vocatur, qua decocta medicamentum fit, quod Aegyptij Atharam vocant infantibus vtilissimum. ex Arinca inquit dulcissimus fit panis, ipsa spissior, quam Far & maior spica & ponderosior : modius grani sexdecim libras implet. exteritur in Græcia difficulter, ob id iumentis dari : in Aegypto facilis fertilisque. Dioscorides nostrum Far videtur Zeam Dioccon appellasse, quæ duo grana in duobus folliculis iuncta gerit, ex qua Chondros fit, quam Alicam interpretantur multi non bene : Galenus, ex genere Tritici esse Chondrum scribit. & Olyra Dioscoridis eiusdem generis cum Zea habetur : solum nutrit minus : panis ex ea fit & tunditur in crassiorem Farinam, vt Zea, quam Crimnon vocant pro pulvere. Theophrastus Zeam, quam Theodorus semen vertit ex Plinio per quam similem Tritico esse scribit, & in Triticum mutari sperare, si pistum eius granum seratur, idque non protinus, sed anno tertio, aliquando in Auenam : mature seritur, exit Tritico & Hordeo similis robustissima, & maxime terram extenuans, quia radix ei multiplex atque alta, culmusque numerosus constat, sed fructus facillimus, omnibus animalibus gratissimus : solum pingue, & letum desiderat. Olyram autem quam Theodorus Siliginem auertit, molliorem Zea, & infirmiore scribit mature feri, Tritico & Hordeo similem : semina multiplici folliculo includi.

C A P. X L I I I.

S P E L T A vulgo appellatur veluti exiguum Triticum suo folliculo perpetue inclusum, qui singulis seminibus vnicus est, leuis, candidans, & modice depressus, in aristam desinens subasperam, spica brevis est, & depressa, seminibus vtrinque vnico ordine dispositis, culmus quoque brevis : amat solum tenue & aridum : panem modicum quidem, sed suauem reddit ; sed propter exilitatem iumentis datur. Dioscorides Zeam simplicem appellat, quæ vi panificia magis Hordeo, minus Tritico nutrit : ori grata, ex ea quoque fit Crimnon, quæ crassior est Farina, ex qua puluem faciunt, vt ex Tritico & Olyra ; à pulvere autem Spelta

Spelta videtur appellata. Plinius testatur Romanos pulte non pane longo tempore vixisse, sed tam Greciꝝ pultem ignotam, quam Italix polentam. Plinius à Grecis accipiens aliquando Zeam vocat, quod à Latins semen appellatur, maxime in Campania: quia res præclara etiam Homero testatur, nudante arua Zeam ferentia: ex hoc semine Alicam fieri, de qua inquit, semen maxime nudum esse, vt Hordeum, quod nequaquam Chondro conespere videtur: Tunditur granum eius in pila lignea, excussis inde testibus, iterum nudata medulla conciditur in tria genera, minimum scilicet, secundarium, & grandissimum. Alica præterea res Romana est inquit, neque Pompei magni etate in vsu fuisse traditur, Prisanæq; antefertur sine dubio: nam laudes Prisanæ, quas Hippocrates vno volumine condidit, omnes in Alicam nunc transeunt. Contra, quanto innocentior est Alica: Hippocrates tantum sorbitionis gratia laudauit: quoniam lubrica sitim arceret, in aluo non turneresceret, facile redderetur, & assuetis hic solus cibus in febribus die possit dari, tantum remotus, ab istis, qui Medicinam fame exercent, de Alica confirmat & Paulus Aegineta, aliam esse à Chondro, cum inquit similem esse Chondro natura, nisi quod ventrem magis supprimit, vt Dioscorides testatur de Zea, præsertim tosta in Crimno. Galenus Speltam videtur intellexisse sub Tiphæ nomine, inquit enim esse veluti Triticum paruum, longe exilius, colore magis flauo, cortice vestitum vt Hordeum; equorum cibus commodum, decorticatum in panes recipitur, vel aqua elixatur, manditur cum sapa, aut sale.

C A P. X L V.

HORDEVM: semen est in medio crassum, & rotundum vtrisque extremis in acutum desinentibus, cortice potius quam folliculo inclusum: adheret enim semini, vt cum labore auellatur: ponuntur semina in spica nulla alia protegente membrana, ideo nuda videntur vt Speltæ: & similiter in aristam desinunt, longam, & asperam aliquando binis versibus, vt vnicum vtrinque semen ordine procedat: longissima spica, quod genus Ordeolam vulgo appellant: in montibus & locis frigidis satam, breuiori grano, ac rotundiori, candido, quo pro Farre vtuntur. Hoc forte fuerit Far Adoreum apud Plinium: inquit enim fuisse primum antiquis Latio cibum Far Adoreum magno argumento in Adoreæ donis: ex omni genere durissimum, & contra hyemem firmissimum, patitur frigidissimos locos, & minus subactos, vel æstuosos sitientesque: purgari non potest nisi tostum: ideo spicam Farris tolli pinunt ruuido-pilo, sed ad satus seruant cum suis vaginulis & non torrent: quia difficulter exteritur: conuenit cum pelea sua condi, & stipula

la tantum & a fistis liberatur. Ad hoc genus refertur videtur, quod dicitur
 inquit, quod Zea utuntur, non habent Far, per Zeam intelligit, quæ in Cam-
 pania semen appellatur, ex qua fit Alica. Alterum genus Hordei simili-
 dem spicam fert paulo breviorum; granis tenuibus, utrinque altera in
 ad latera inclinantibus, ut in Spelta, in montibus Lucanis Scandel-
 lam vocant, ex qua panes faciunt reliquo Hordeo inferiores; sed iumen-
 tis noxia est: nam aluum turbat. Galenus forte hæc genera Hordei inter
 Olyras recensuit, cum inquit, Olyram colore candido: corticem extrin-
 secus habere, ut Hordeum, & decorticatam assummi in panes, qui si ex
 optima Olyra fiant, post triticeos sunt præstantissimi: secundi ab his sunt
 Tiphini. Quod si Olyrini ex vitioso semine sint facti Tiphini non erunt
 eis inferiores, ex nobilissima quoque Olyra, cum, ut dicitur, fuerit decori-
 ticata, nominatum Tragum conficitur, quo plerique utuntur primum
 in aqua decoquentes, deinde ea affusa, Sappam, aut Vinum dulce, aut mul-
 sum infundentes super iniiciunt, & pineas nucas aqua præ maceratas,
 donec plurimum intumuerint. Quidam autem inquit, semen hoc ge-
 nere quidem non tamen specie cum Olyris idem esse affirmant. hæc Gale-
 nus. Dioscorides Tragum inter fruges (nam & alia est Tragos inter her-
 bas medicas Scorpios cognominata) Chondro similem figura tradit, quæ
 multo minus, quam Zea nutrit, quod multum aceris habeat, quare
 ægrius conficitur, aluumque magis mollit. Plinius Tragum externum
 esse semen ab Oriente inuectum Orizæ simile.

CAP. XLVI.

HORDEI aliud genus est, crassius, in spica breviori, rotundio-
 rique, quinque ordinibus, raro quaternis aliquando senis, quo
 maxime utuntur ad iumentorum nutrimentum, & rustici ex eo
 panes faciunt: primum metitur inter fruges, magnum in pecu-
 ria suo præcoci adventu afferens adiumentum: huius quoddam genus
 est, cui cortex sponte abscedit, unde Hordeum mundum vocant, quod
 facilioris concoctionis est, & succulentius in prisana conficienda. Pli-
 nius Hordeum Glabrum vocat in Beotia & Africa. Et Galenus Hor-
 deum nudum in Capadocia corticis expers. Ex quocunque Hordeo po-
 lentam fieri, quæ in cibis præfertur apud Græcos. Theophrastus Hor-
 deum describit latiore folio quam Triticum: calamo breviori, tenui-
 orique: semine nudo: nam maxime omnium caret tegumento: spicatur
 inuersus: aliud binos; aliud ternos, aliud quaternos; aut quinos, ad
 summum senos. Quanto autem pluribus versibus constructur, eo spic-
 sius, & positu arctius constat, ut plurimum granum: aliud rotundius,
 minusque: aliud oblongius, maiusque, & in spica rarius: & aliud cap-
 didum:

grum : aliud accedens ad purpuram , quod aduersus frigora , & flatus & cæli mutar hnes validius candido resistit : in gracili solo proficere potest : In Lædi quoddam genus Hordei syluestris est , ex quo Chondrum præparatum faciunt . Dioscorides vnum tantum genus ponit , quod candidum purumque est .

C A P . X L V I I .

A VENA vulgo appellatur semen Hordeo longius , tenuiusque : leui cortice , crasso , ac duro : medulla intus molli , candida , & dulci , tenui quadam lanugine obducta : pendent bina in coma potius quam spica , longis , ac tenuibus pediculis , binis membranis amplectentibus , sine aristis , calami Tritico altiores , nodosioresque : inter segetes præcipue Tritici nascitur : seritur quoque per se ad pabulum iumentorum , vt Hordeum & Spelta : extat mittor , & syluestrior : mitior colore candido : crassiore grano : syluestrior nigra , tenuiorque . Tertium quoque genus est omnino syluestre & immite : breuiori calamo : frequens in Hordeis : grano subrubente , multa lanugine obducto : arista nigra tanquam festuca robusta , medio semini impacta , vt alterum videatur semen , cum tamen bina tantum in hoc sint , vt in cæteris . Dioscorides prima duo genera Bromon vocat , quorum vnum inquit inter fruges Callamum esse , foliis Tritici , geniculatum , qui fructum in summo gerit , veluti paruas locustas , bimembres ; in quibus semen continetur vtile ad cataplasmata , vt Hordeum : puls quoque ex eo fit aluum sistens : eiusdem cremor tussientibus prodest . Alterum inter medicas plantas Aegilopi simile ad Ozenas laudatum , ex quibus manifestum est , Bromon inter fruges numeratum Auenam esse satiuam , & mitiorem , alteram autem Auenam nigram : hæc enim Aegilopi similior . Theophrastus Bromon inter eas numerat , quæ Tritico & Hordeo similes sunt : sed radice numerosiore constat , & multis dispergitur culmis , veluti syluestre quoddam & immite : semen multiplici tunica integitur . Plinius Bromon inter externa recenset ab Oriente inuenta Orizæ similia , & alibi inter vitis segetis Auenæ Græcæ genere , & folio & stipula Triticum imitatur : in cacuminibus dependentes , paruulas veluti locustas habet . Auenam alibi vocat Frumenti vitium , & Hordeum in eam degenerat . Germani edunt ex ea pulsem , semen maxime nudum , vt Hordeum , & Alica , sed hoc aduersari videretur Theophrasto , qui Bromon multiplici tunica tegi testatur , & alibi inquit Auenam maxime natura operuit , vbi græce Crocos legitur , quam vocem Auenam vertit Theodorus , sed Bromos , vt puto , legendum est . Sed Plinius nudum vocauit : quoniam membranæ in maturitate dehiscentes maxime nudum ostendunt semen , proprio tamen

cortice intactum, vt Hordeum & Spelta. Galenus frequentissimum in
 Asia & potissimum in Misia, vbi Tiphæ & O'yre multum, et prouentus,
 sed iumentorum alimentum, non hominum, nisi extreme fame in pa-
 ntes digeritur, coctum ex aqua eius semen cum Sapa, aut Vino dulci, quæ
 ue est, vt Tiphæ, minus durum & minus nutrit, sed panis insuavis. Ter-
 tium autem genus Aegilops vocatur, manifeste quidem à Theophrasto,
 Auenam vertit Theodorus: syluestre quoddam & immitte, quod magis
 in Hordeo nascitur, terram vehementer extenuat, & multiplici tum ca-
 lamo, tum radice, constat folio piloso: cultis melius erumpit: & solum
 frugale desiderat, & coli exposcit, sed deleri contumax, cum annis alter-
 nis nascatur: non enim simul prouenit ex omnibus seminibus, sed par-
 tim anno primo partim secundo: semen continuum, & bifidum eerni-
 tur, vt eius vna pars prius nascatur, altera posterius anno sequente. Dio-
 scorides autem aliam videtur describere Aegilopis nomine, cum scribit
 herbulam esse foliis Tritici mollioribus, in summo capite bina ter nauæ
 semina gerit rubra, quibus aristæ quasi capillaceæ exuunt: medetur oculo-
 rum morbo eiusdem nominis, & duritias discutit, quæ descriptio ma-
 gis videtur convenire Tritico syluestri in Sicilia appellato, quod apud
 nos quoque passim in incultis, & montosis nascitur palmi altitudine,
 duobus aut tribus capitibus in summo duris, quæ multas aristas in late-
 ra spargunt, colore candido: semen intus continetur Tritico simile exi-
 lius. Siculum autem aliud candidum, aliud nigrum, & aristas magis
 subrectas habet. verum si hanc apud Dioscoridem Aegilopam dica-
 mus, incertum fuerit, quid Bromos sit apud eundem Aegilopi similis:
 nihil enim habet Avena simile cum ea plantula, præterquam quod neque
 rubri sint Tritici syluestris fructus, vt Aegilopis, sed candidi, aut nigri.
 Quod si per aristas capillaceas seminibus insidentes in Aegilope, inter-
 pretemur lanuginem, quam diximus in tertio genere Auenæ in esse, nihil
 obstabit, erit enim eadem Aegilops apud Dioscoridem & Theophra-
 stum. Plinius festucam vocat, vt putat à similitudine aristæ ex medio se-
 mine erumpente, tanquam festuca in oculo impacta. Hordeum inquit
 necat Festucam, quæ vocatur Aegilops.

C A P. X L V I I I.

A VENA græca, numeroso calamo nascitur, cubito breuior: semi-
 nibus rubris, ac nudis, in acistas desinentibus, longis, Auenæ mo-
 do, sed depressis, quæ ex ramosa coma pendent, paruis spicis,
 sex aut octo temina, continetibus duobus ordinibus, quæ nunquam
 cadunt: frequens est in aruis præcipue in Scrobium superciliis: huius sa-
 tis conueniret Dioscoridis Aegilops, nisi numerus seminum obstarer,

Plinius

Plinius Auenam grecam seu ad genus pabuli, quod Ocymum appellatur, quia cito prouenit, ei non cadit semen. Hermolaus non Ocymum, sed Ocynum legit, ut quoque apud Varronem, & Catonem legitur quod est pabuli & farraginis quoddam genus, dictum ab ocys verbo, quod significat cito; Ocymum vero aliud est inter olera.

C A P. X L I X.

LOLIUM semen est in Tritici segete maxime nascens, cum præcipue hyems aquosa fuerit, quasi ex Tritici putredine fiat; granum est paruum, cortice fusco intectum, in acutum desinens & tenuem aristulam, quod etiam in parua quantitate Tritico ad mixtum, vertigines facit, & oculos hebetat: stipulam Tritico similem gerit, & folia colore virentiore nitentia: spicas longissimas gerit, alternis vtrinque racemulis breuibis sursum spectantibus per interualla. Theophrastus Lolium græce Abra, sylvestre penitus est: oritur in Tritico & Hordeo corruptis propter imbres frequentes, etiam ex Lino: semen cortice simplici intectum, quod caput tentat, graueque est: folium angustum, pilosum, pingue peculiari quadam pinguedine, Tritico viridius. Plinius aliquando Lolium vocat inter frugum morbos, ac terræ pestem, aliquando Agram, cum inquit Triticum enecare, ut Orabanche Eruum. Eius granum minimum est in cortice aculeato, cum est in pane celerrime vertigines facit, carbonibus iniectum aiunt turbam pellere, & quamuis infelix à Vergilio dicatur, sanat tamen morbos multos exterius applicatum. Dioscorides Lolium, quod inter segetes nascitur, mollisam ad Gangrenas, vlcera putrescentia, feras lichenas, lepras, strumas, & alia multa laudat.

C A P. L.

ORYZA vulgo autem Risum, granum est in vaginula striata inclusum, cui parua insidet aristula, quod deglutitum lacteo colore spectatur, Auona breuius, crassiusque: manditur elixatum Faris modo: pendent semina ex coma ramosa, culmo alto, folio arundineo in gurgitibus, seritur in pluribus Italiæ locis, quamuis quondam esset peregrinum semen. Plinius inquit Oriza Italici maxime gaudent, ex qua pitisanam conficiunt, quam reliqui mortales ex Hordeo: folia carnosa, Porro similia, latiora: altitudo cubitalis: flos purpureus: radix gemmeæ rotunditatis. Theophrastus Oryzam in India seri inquit: id Zeæ simile esse pistumque Chondri modo reddi: concoctu perfacile: aspectu Loliis simile, statque magna parte temporis in aqua: effundit non spicam,

cam, sed veluti iubam modo Milij, atque Panicij. Dioscorides Oryzam frumentorum speciem esse, in palustribus & riguis, quæ mediocriter nutrit, & aluum sistit.

C A P. L I.

MILIVM inter æstiuas fruges granum est ex candido flavescent, leuore quodam peculiari nitens, exiguum, & rotundum, quod a suo cortice deglutitum Oryzæ modo coquitur: eius farina in panes cogi nequit ob naturam friabilem, nisi feruenti aqua vrantur, vt lentorem quendam assumat, & sic quoque panes redduntur friabiles, dulces tamen: proueniunt semina in coma inclinata ac fusa, ex qualibet occasione decidua relicto tenui folliculo: culmus cubitalis Tritico crassior ac plenior; Folia latiora quasi Porri: alterum genus est colore nigro densius, vt vtrunq; auibus nutriendis expetitur, vt columbis & gallinis. Theophrastus Cenichron, idest Milium inter frumenta æstiu diebus quadraginta a satu perficitur: caulis Harundineus: flos lanugineus: iubam ferunt omnia Miliacia, quæ coma est fusa, vt in Harundine: minimum semen, in folliculo copiosum, quod seruari egregie potest. Plinius culmum geniculatum, & concuum tribuit, semen indefensum membranis, ideo paruis auibus expositum, non in spica, sed racemo pendens, Nequit purgari a folliculis nisi tostum: ex eo puls candida in Capania fit, & panis perdulcis, cum musto fermentum fit, in annuum tempus. Dioscorides Milium in panes coactum minus cæteris nutrit, aluum sistit, & vrinam mouet.

C A P. L I I.

PANICVM gerit culmum Milio similem & folia: sed iubam, coactam in rotunditatem, longam: seminibus Milio exilioribus racematim factis: colore flauo: expetitur paruis auiculis. Theophrastus eadem Panicum tribuit, quæ Milio, sed dulcius & infirmius esse; Elymon, & Melinen vocat: sic Dioscorides inquit Milio simile, sed minus nutrit, & minus astringit. Plinius Panicum a paniculis dictum: cacumine languido nutante, paulatim extenuato culmo: acervatur prædens granis quasi in surculū, cum longissimo pedali. Genera plura. Mammosum paruis paniculis, & cacumine gemino, candidum: nigrum: rufum: purpureum: panis ex eo rarius fit, sed apud nos huiusmodi Panicij differentia adhuc non visæ, nisi Milium sub Panicij genere comprehendatur: extat enim Milium candidum, & nigrum: rufum vero Panicum nostrum, purpureum vero quod vulgo Sagina vocatur & Melica.

CAP. LIII.

MELICA forte à Meline appellata, vnde etiam Milium derivari videtur. Alij Saginam vocant, quia ea saginantur animalia: culmum altissimum gerit, plenum: & folia Harundinis modo, in cacumine comam ingentem fert & rectam, semina rubro, quod Milio est longe crassius: rustici ex eo panes conficiunt: si boues herbam virentem depascantur, intumescunt, & pereunt: si culmos exiccatos, proficiunt: seritur læto solo & humecto, ad agrorum luxuriam castigandam: nam radices multas agit robustas ex singulis geniculis. Plinius Milium Indicum vocat ex India inuectum: nigrum colore: amplum grano, Harundineum culmo: adolescit ad pedes altitudine septem prægradibus culmis, Lobas vocant: omnium frugum fertilissimum, ex vno grano terni sestertij gignuntur: seri debet in humidis. ex hoc genere videtur esse Calamagrostis, idest gramen Harundina cœu apud Dioscoridem, in omnibus gramine grandius, iumentis cauendum: necat enim deuoratum præsertim in Babylonis regione, id quod iuxta vias nascitur, & id, quod in Sicilia oritur Cinna ab indigenis vocatum, quod virides bobus appositum, amburit eos.

CAP. LIII.

MAIZ vulgo appellatur apud Indos, semen in Italiam nuper trallatum, culmo Melicæ æquali, ac foliis, paniculam fert non in summo calamo, sed à latere in singulis geniculis foliis inclusa tanquam in vagina, ex cuius summo, cum floret, pendent capillamenta quædam purpurea, florem alium gerit in summo calamo sine fructu similem comæ Harundinum: semina facta sunt, magnitudine Ciceris nullo folliculo inclusa, & sine cortice, alia flavescentia, alia purpurea: coquitur Milij modo, & in panes recipitur. hoc Panicum Indicum imitatione Indici Milij appellari possit.

CAP. LV.

LACHRYMA vulgo appellatur, & Lachrymæ Iob, planta antedictæ similis, breuior, quæ floret tantum, at fructum non fert: flos in summo caule est comosus, à latere ex singulis geniculis ramusculi exeunt, in quibus rotunda quædam gignuntur candido colore nitentia tanquam Margaritæ in medio perforata, vnde alius furculus traiecitur: vtuntur traiectis ad coronas: iisdem propagatur sobole potius quam semine.

CAP. LVI.

CANNA mellea vulgo appellatur similis Melice: colitur in Insulis Athalantici maris, Medera & sancti Thomæ, translata postea fuit. in Sycilia, Cyprum, Cretam, saccari tantum gratia, nam medullæ succus inest melleus, qui decoctione separatur, & cogitur in salem dulcissimum, quod saccarum vocatur. hoc primâ quidem vice coactum, flavescit, postea arte repurgatum, candidius redditur, & durius in pyramidales metas digestum: præstantissimum ex Medera, quod autem ex Insula Sancti Thomæ, quæ sub æquinoctiali sita est, affertur, solutum est parvis glebis, pingue & flauum, dulcedine quadam medicata, ob innatam pinguedinem, neque cogi neque dealbari potest: ideo vruntur eo loco mellis ad excipienda medicamenta pro antidotis & serapiis. Alterum vero genus concretum & candidum, ad dulces confectiones bellaria & condimenta experitur. paratur quoque ampliori decoctione quoddam genus chrystallo simile quod saccarum candum vocant ad leniendam tussis asperitatem in ore detentum, vt lique scat. Dioscorides in Mello inquit. est & aliud concreti mellis genus, quod Saccarum vocatur, in India & felici Arabia in Harundinibus inuentum: consistentia sali simile: dentibus fragile: aluo idoneum, & stomacho vtile, si aqua dilutum bibatur: auxiliatur renibus; & vesicæ: oculorum tenebras clarificat illitum. Plinius inquit Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. est autem mel in Harundinibus collectum gummi modo candidum, dentibus fragile, amplissimum. nucis Auellanæ magnitudine ad medicinæ tantum vsum. Serapio ex Arabibus varia genera affert in primis Zuccharum Labarzet, quod tanquam optimum video ab eisdem Arabibus in confectiones recipi: Alterum, quod ventrem magis mollit: Tertium, quod sali frustatim conciso simile: Quartum minus dulceastringentis saporis, quod in planta nascitur, cui folia sunt lata: stillat enim è ramulis foliorum cauis nõ parum amarescens, fructus fert testiculis Chamelorum similes, in quibus substantia continetur adurens. Inutiliter altercantur in his recentiores nostrum saccarum aliud esse ab eo, quod traditur ab antiquis, asserentes illud quidem sponte nasci in Harundinibus, aut Gummi modo, vt Plinius scribit, aut ex rore cęlesti, in foliis colligi veluti Mannam, Auicenna hoc testante de illo genere, quod quarto loco ex Serapione citauimus, nostrum autem non nisi artificio extrahi. At quis neget nostrum saccarum Arabibus fuisse cognitum? qui illius vsum frequentissimum non solum in medicamentis, sed & condimentis loco mellis inuenerunt. Quod autem præparationis modum non docent, quo ex Harundinibus extrahitur argumento non est

aliud genus intellexisse. Idem ad Dioscoridem dici potest, cum enim dicit in Harundinibus inueniri, siue sponte, siue artificio, non explicatur: nam & Galenus affirmare non audet cum inquit, saccharum, ut vocant, quod ex India & felici Arabia conuehitur, in Calamis, ut aiunt, concreuit. Sed Plinius aut vulgaram opinionem secutus, aut tertium genus a Serapione positum describens, inquit gummium modo in Harundinibus colligi amplissimum nucis Auellanæ magnitudine, cui ad stipulatur, quod subiungit esse scilicet medicinæ tantum vtile, quod nequaquã de illo verum est, quod a Dioscoride & Galeno ponitur: est enim genus mellis tum ventriculo, tum alio vtilius. Forte apud Theophrastum fuit Melfrugum, quod inter loti genera ponitur diuersum, tum viribus in vsu cibario, tum quod non eadem loca desiderat. Inter genera Sacchari videtur esse id, quod apud Arabes Tabasir vocatur: conuertitur autem ab interprete Spodium errore manifestum. Refert enim Don Garzias Medicus Lusitanus hodie in India Tabaxir vocari, & ab incolis, ubi nascitur, Sacar de Mambu. Esse autem liquorem dulcem, crassum, similem farinæ amidi, & simili candore, qui reperitur in Harundinibus quibusdam arboreæ naturæ: Arborem esse aliquando Populi altitudine, aliquando minorem: ramis rectis, internodiis palmum distantibus: foliis Oleæ longioribus: Ramos tamen insecti opere topiario ad viarum umbras parandas, in singulis internodiis succum prædictum colligi, qui postea quam concreuerit, aliquando nigrescit, aut cinereus redditur vel propter humorem aliquem semiustum, vel propter diuturnam moram in ligno: non tamen ob id deterior censetur: nam id contingit & ramis, qui ab igne tacti non fuerunt. Non reperiri autem in omnibus ramis, neque in omnibus locis, sed in paucis quibusdam: vendi magno præcio: ex India asportari in Persiam, Arabiam, & apud Turcas. In Arabia iam æquare præcia argenti: vtuntur ad ardores tum internos, vt externos: in febribus biliosis: & dysenterijs. Serapio vires tantum scribit, at, quidnam sit, non explicat. Auicenna inquit radices esse Cannæ adultæ: aiunt enim aduri propter frictionem extremorum, cum ventus eas pessat, nec alia habetur eius historia: Cum igitur hodie amplior eius notitia habeatur, & ex nomine, quod in hunc usque diem seruetur apud omnes eas nationes, & ex historia prædicta tuto asserere possumus Spodium de Cannâ Auicennæ huiusmodi genus Sacchari esse.

C. A. P. L. V. I. I.

GRAMEN herba est radice repens geniculata, candida, ac dulcis, paruas ex singulis geniculis fibras spatigentes: difficilis ad stirpandum: nam ea concisa renascitur secundis, & breui totum folium

lum implet tanquam agrorum pestis, dum prorepat: caulicos tenues ser-
sum emittit: foliis Tritico breuioribus, paruas spicas in autumnum tert
diuisas in tres partes, aut quatuor, aut quinque veluti lineas, in quibus
rubra semina sunt extremitate pungentia: iis pueri sanguinem e naribus
eliciunt: vnde Sanguinella vocatur. Graminis radice equos resciumt
æstate: cum alia nulla herba viret: aquam ex eadem extrahunt per distil-
lationem laudatam ad puerorum vermes & ad febres malignas. Audio
in Germania quoddam genus seminis gratia seri; assumunt enim in cibis
coctum, vocantes gramen Mannæ. Theophrastus Graminis partes su-
pernas, vt caules, breues & imbecillas esse scribit, infernas autem, gran-
des, frequentes, & validas, geniculatas, quibus concisis nascitur. Dio-
scorides describit geniculatis ramulis serpentem, a quibus radices spar-
git dulces, articulis præcintas: folia acuta dura, & vt paruæ Harundinis
lata: ea depascuntur iumenta, & boues: Affert præterea Harundina-
ceum gramen, & cilicium, de quibus superius in Melica dictum est. Gra-
men vero Parnasium, quod in monte Parnasso densius fruticat: foliis He-
deraceis: flore odorato, candido: semine paruo, non inuiti: radici-
bus digitali crassitudine, quinis aut senis candidis, mollibus, & admo-
dum dulcibus adhuc incompertum est. Plinius de nostro Gramine lo-
quens inquit: geniculatis serpit internodiis, crebroque ab his & ex cacu-
mine nouas radices spargit: folia eius in reliquo orbe in exilitatem fasti-
giantur. in Parnasso tantum Hederacea specie: & paulo post cum inquit,
sunt qui, & aculeatum gramen vocant trium generum, cum in cacumi-
ne aculei sunt plurimum quini Dactylon vocant, hos conuolutos nari-
bus inserunt, extrahuntque, sanguinis eliciendi gratia. nostrum Gramen
manifeste intelligit: sed alterum genus Aizoo simile: & tertium tenue,
in tegulis & parietinis caustica vi incerta adhuc mihi sunt.

C A P. L V I I I.

MULTAE aliz sunt plantæ in genere frumentorum, sed semine
inuiti ac sæpe nullo, licet spicam omnia ferant, vt frumenta.
Hæc multa quidem sunt, pauca autem nominata. Quædam
igitur spicam simplicem ferunt Hordei, aut Tritici modo, sed sine ari-
stis, vt cauda Vulpina vulgaris, & pauca alia: cum arista autem Hor-
decum murinum. Cauda Vulpina spicam mollissima lanugine constan-
tem fert: capillis colore subfuluis, omnino imitantem vulpis caudam:
tenuem culmum cubito breuiorem: folia subcandida, lanuginosa vt
Hordei: oritur in tenui solo. Theophrastus spicosa quædam recenset
inter olera, vt oculus Canis, Alopecuros idest cauda Vulpina. Srelepho-
ros, idest Plantago, & alia quædam, de quibus in Plantagine dicemus:
alioqui

qui hæc maxime videretur Alopecuros, at non floret particulatim. Panicastella vulgo vocata, oritur inter Vites & in hortis, spica figura caudæ Vulpinæ sub flaua, aspera, lanugine adherente vestibus non licet seminibus. Panico exiliioribus. Folia quoque & culmus parui Panici similitudinem gerunt: circum hanc obuersantur libenter perdices & Coturnices; Panicum syluestre id dici potest: est etiam paruus culmus non excedens dodrantem, spica tenui & longa, nequaquam lanuginosa, sed veluti ex minutissimis granis constante, dura, ac rotunda. Altera est cubitali prope culmo spica alioqui caudæ Vulpinæ, sed sine lanugine, ex folliculis latis dense compacta candidis: alia huic similis, solum spicæ, folliculis mollioribus, hirsutioribusque constant ac subrotundis. In segetibus quædam est coacta in crassitudinem spica, magis quam in longitudinem veluti ex squamis constans. Hordeum Murinum passim iuxta vias nascitur, breuior dodrante, folio & spica Hordei, tantum tenuioribus folliculis inanibus, eius mentio est apud Plinium, nascitur inquit inter Hordea, at non describitur. De Tritico syluestri diximus in Avena. Quæ autem spicam inæqualem ferunt, aut ramosam, aut ex racemulis constantem, aut aliter distinctis seminibus, multas quidem habent differentias, sed fere omnia innominata. Herba Luciola vulgo appellatur; quia noctu luces, in montibus nascitur, altitudine duorum dodrantum: foliis Tritici, quibus pauca lanugo inest, veluti pili oblongi: in cacumine inter folia racemosum quid inest, potius quam spica, ex candidis folliculis & mollibus, constans, cui præcipua vis ad recentia vulnera, & sanguinem sistendum. Videretur autem Plinius Ischemon vocare, herba est inquit in Thracia, quæ sanguis sistitur, non solum aperta vena, sed etiam præcisa, serpit è terra Milio similis, foliis asperis & lanuginosis, farcitur in nares: Quæ in Italia nascitur, & sanguinem eadem ad alligata sistit. Duæ sunt spica molli & lanuginosa, racemulis distincta Panici modo; foliis lanuginosis, magnitudine tantum inter se distinctæ, vna cubitali ferme altitudine, altera breuior numerosiore calamo. Quædam in ruderibus culmo inclinato, foliis candida lanugine obfusa Hordeo latioribus, spica comosa, magis densa quam Milij, ex tenuibus, ac mollibus folliculis constante candidis, quadam similitudine Harundinis. Lolium syluestre passim secus vias nascitur, & in agrorum aggeribus, pratibusque calamis Lolio minoribus, mollioribusque, multis quasi circulo dispositis: circa radicem, spicas fert dodrantales Lolio similes, seminibus exiguis: secatur ad fenum. Phœnix pusilla quædam herba est in parietibus & tectis, vix palmi altitudine, spicis Lolii syluestris longe exiliioribus ac magis diuisis colore Puniceo. Dioscorides inquit de Phœnice, herba folio constat Hordei breuior, angustiorque: spi-

ca Lolij, ramis radicem circundantibus senuum digitorum, quibus nascuntur spicæ septem & octo : nascitur in aruis & rectis recens oblitis plaudatur ad aluum sistendam, & sanguinem ex vulneribus, & vrinæ impetus compescendos : Plinius Phœniciam herbam meminit tantum, nec describit. Perlara vulgo appellatur herba in montibus, radices ferè gemmeæ rotunditatis candidas, veluti Margaritas quatuor aut quinque inuicè hærentes, ac si stylo essent transfixæ, fibrosis alis ex postremo exeuntibus : culmos fert cubitales : foliis Trinci, iuba Milij, seminibus Auenæ binis pendentibus tenuioribus à breuioribus aristis, vt Oryzæ : propagatur hæc radice Graminis modo : Oryza syluestris dici potest : nam Plinius Oryzæ tribuit radices gemmeæ rotunditatis : Herba capillaris in pratibus Alpium nascitur : folia ferens capillamenti modo tenuia : cauliculos quoque prætenues : paruis spicis : ramosisque raris folliculis, mollibus, in tenuem apicem desinentibus. Quædam in tenui solo oritur culmo cubitali, sed spica parua in paucos ramos digesta, qui ex folliculis latiusculis dense compacti sunt in apicem desinentibus. In pratibus & ripis fluminum pendet herbula Gramini similis, quæ perpetue radicibus viuit, tenuissimis filamenti modo spicarum ramis, in quibus flosculi sunt purpurei : extat huius generis maior & minor : In aruis duæ nascuntur inter segetes, quarum spicæ floccos habent triangulos sparsim pendentes à ramulis : constant flocci ex latis folliculis sine arista. Vna cuiusdam habet simplicem, prope cubitalè altitudinè, altera breuior ex multis calamis constans, cuius flocci frequentiores & longiores pyramidalis figura.

C A P. L I X.

CVM frugibus & spicosis conueniunt & Calami & Iunci. Calamus siue Harundo frutex est in aquosis, aut pingui solo nascens : à radicibus geniculatis, & obliquis, crassisq; rectos calamos ferens geniculatos, nullis ramis nisi anno secundo : germinant enim tunc è singulis geniculis : folia fert totos geniculos cingentia neruosa in multam longitudinem producta more Tritici, multo latiora : inbani in summo fert villosam, & mollem : seminibus non cõspicuis. Differentiæ apud nos non multæ sunt, quædam enim crassa & valida, colitur ad vites sustinendas, amar solum pingue & bene subactum : feritur radicem geniculis, quæ oua appellantur : Alia gracili Calamo assurgit in palustribus utilis ad tegetes texendas, & tuguriorum tecta : Tertiam habemus in maritimis harenoso solo ex longissimis calamis humi serpentem, ramosam eadem tenuitate, sed angustiore fistula. In omnibus autem anno primo latior fistula, corpus gracilius : contra sequentibus annis : nam incre-
scente

Ante corpore angustior fistula redditur. in omni genere reperiuntur
 quædam frequentioribus geniculis, quædam longioribus internodiis.
 At longe plures ab antiquis traduntur differentiæ, præcipue ob diuersos
 usus cognominatæ. Quoddam enim genus aptum ad cantus Tibiale ap-
 pellatum fuit, græce Auleticon, quia calami tiliarum vicem explebant:
 ex lacu hoc genus petebatur. Plinius Orchomenium vocari tradit ex lo-
 co, continuo foramine peritum: eius quoddam durante inundatione
 crassatur, & plenius fit, carnosiusque, quem calamum Zeugitem Theo-
 phrastus & Plinius vocant. Theodorus Armamentarium vertit. Quod
 autem gracilius deficiente aqua relinquitur, Bombycium, seu Bomby-
 cium vocatur. hæc igitur in genere Tibialis recensentur. Multa præ-
 terea alia ponuntur genera, vnum quod in ripis expatiantis lacus oritur
 in pingui solo. Harundine crassa & valida, Characiam Theophrastus
 & Plinius vocant. Theodorus Vallatoriam, qualis apud nos est, quæ col-
 litur: aliud in insulis fluitantibus subtilius Plocimon Theophrastus vo-
 cat. Textilem Theodorus, Ploriam Plinius: aliud furticosum communis-
 simum, iuxta flumina & lacus Donax appellatur à græcis, Cannam Theo-
 dorus vertit, Dioscorides crassam & concavam esse scribit. Syringa, seu
 Syringia alia dicta est, quasi fistularis concava fere nihil habens ligni &
 carnis, seu totus calamus concavus, vtilissimus fistulis. apud Diosco-
 ridem Syngias, cui multum inest carnis, crebris cincta geniculis ad li-
 brorum compositionem accommodata inter graciles: Nam alia tota
 solida apud Theophrastum, & tota pene intus repleta marem vocat, fe-
 minam vero inanem ad tiliarum ligulas. in istorum genere videtur esse
 ea, quam Sagittariam vocant, ex qua sagittæ factitari solent. Dioscori-
 des Naston vocat à soliditate, hæc nodis paucis geniculata, carnosior om-
 nibus, maxime flexum recipiens & omnino obsequens, quo libeat flecti
 calefacta. Plinius esse in Rheno Bononiensi, cui plurima inest medul-
 la, pondusque volucre contra flatus quoque perucax libra. Aliam
 Theophrastus magnitudine præstantem, ut vicem hastæ præbeat, folio
 non longo, sed simile Salici, huiusmodi fuenit, quæ Aucupatoria voca-
 tur à Plinio. esse etiam in India amplitudine arboræ, quarum singula in-
 ternodia nauigiorum vicem expleant, cui folia similiter breuia. Memi-
 nerunt quoque Plinius & Theophrastus eius, quæ spargitur iuxta terram
 Graminis modo, suauissima animalibus in temeritate. vocatur à quibus-
 dam Elegia. Laconica folio versicolor est. Spadones modica, aut nulla
 lanugine constant. Meminit amplius Dioscorides Phragmitis quasi
 sareta intus fistula. Sed præter omnia Calamus est Aromaticus ex India
 aduectus inter aromata: laudatur fuluus de se geniculatus, plena Arane-
 rû fistula, assulosis fragmētis albi caribus, lentus in mādendo & astringens
 cū aliqua acrimonia apud Dioscoridē, sed huiusmodi hodie desideratur.

IUNCES sunt caules enodes, & flexiles: ideo adnexus commodi. Alij nullis foliis, ut Iuncus rotundus: nam folia à caulibus nõ differunt, quibus insunt semina, vel potius indiscreta quædam lanugo vice feminis. Alij folia habent partim à radice, partim in summo caule, ut Iunci angulosi. Alii folia tantum Iunceæ sunt, caules nequaquam, ut Iuncus odoratus, Típha palustris; omnia in paludibus oriuntur. Iuncus rotundus numerosissimas radices fert, nigras, Ellebori modo, in altum, descendentes, quæ ex obliquo quodam callo oriuntur: ab hoc dum serpit aliæ radiculae nascuntur exsiccatas prioribus, & Iunci prodeunt, qui primo exortu, veluti folia sunt se inuicem complexa, ut in frumentis è postea rotundantur in Iuncum: propè verticem exit à latere racemosum quid constans ex floccis, nullo manifesto semine, idque non ex omnibus Iuncis, multi enim steriles sunt: differunt magnitudine & partibus: duritie & mollitie: extremitate, quæ in quibusdam acuta est & pungens, in quibusdam mollis: lenitate & asperitate: aliisque differentiis. Sed tria genera potissimum notantur. Duo parua cubitum excedentia, quorum vnum maxime leue, non pungens, tenellum, viride, floccis orbiculatis nigris: alterum robustum, extremitate pungens, colore flauescente, granis rotundis, Melicæ similibus, in quibus non seminis medulla aliqua continetur, sed puluisculus quidam. Iuncis his vtuntur pro Spartho ad funes construendos prius contusis: robustissimi enim sunt: oriuntur in maritimis potissimum. Tertium genus magnum est, ad quatuor cubita accedens & amplius, colore virente, qui exsiccatu albescit: asperiori superficie, quam cæteri: substantia molli, ac fungosa: vtuntur ad contexendas tegetes, & vites palo alligandas: floccos fert subruffos, inæquales, non nisi in aquis prouenit. Primi & secundi generis aliquæ reperiuntur differentiæ; tum in semine, tum in Iunco: exigui enim quidam reperiuntur in maritimis: sed inuiles ob breuitatem: floccis inæqualibus, vel nigris, vel subruffis: ex granulis trilateris constantibus. Dioscorides tria eadem genera ponit eodem ordine, primum. Iuncum leuem vocat: Alterum acutum, græce Oxyschenum: quia in acutum mucronem desinit: eius sterilem quendam esse tradit: alium semen ferentem nigrum, & rotundum, huius calami habitiores sunt, & carnosiores: Tertium Holoschenum vocat, reliquis duobus multo carnosiores & asperiores, qui fructum similem supradictis fert, sed quod de Oxyscheno dixit reperiit sterilem, etiã in cæteris animaduersum est, propagantur enim omnes radicibus magis quam semine: Apud Galeum pro Holoscheno, deprauate (ut puto) legitur Oligoschenos, nam eodem

Quem ordine tria recenset genera ex Dioscoride, Juncum leuem, Juncum acutum, & Oligoschemum: Acutum graciliorem inquit esse, & duriorum: Oligoschemum crassiorem laxioremque. Theophrastus quoque, tria genera recenset: Primum acutum, quem Marem, & sterilem esse testatur: Alterum fructiferum, quem Melancranim, quasi atriferum vocat: quoniam semen nigrum ferat, eo crassiorem, carnosioreque: Tertium magnitudine, crassitate & carnositate insignem, quem Holoschemon appellat, ex quibus videtur per Melancranim nostrum primum intellexisse: nam reliqua manifesta sunt: Quod autem subiungit tanquam admirandum, scilicet sterilem & Holoschemon ex eodem cespice oriri, absurdum quidem esset, si cum acuto Holoschemos nasceretur: diuersae enim species sunt: ac sterile & frugiferum nequaquam. addit praeterea propagari radicibus emissis ex capite Iunci, per caput intelligens crassum corpus, unde & Iunci & radices exeunt, ut in Cæpa, non Iunci cacumen ut Plinius accepit. Plinius aliter ea genera distinguit: nam primum genus Mariscum appellati scribit ad tegetes texendas, quod conuenit magno: Alterum genus Marinum, & à Græcis Oxychemum. Acuti tria genera: sterilem, quem marem, Ozyn Græci vocant: feminini generis reliqui duo. Quod semen nigrum fert, Melancranis vocatur, crassior, & fruticosior mare. Tertius qui Holoschemos vocatur adhuc magis crassus, & eodem cespice nascitur cum mare, utilissimus ad vtilia: quia mollis & carnosus est: si uero cum uarum coherentium modo: ac Melancranis sine aliis generibus nascitur, accepit igitur pro tribus acuti teneribus, tria à Theophrasto posita.

C A P. L X I.

CYPERVS inter Iuncos angulosos est trilatera figura: foliis à radice frumentorum modo, sed rima per medium discurrente, dorso acuto, ut tanquam acies scindat euellentium manus, quod & ipsius Iunci anguli præstant: in cacumine eorundem gerit, & breuioribus foliis constantem, interque ramuli sunt spicosi, ut Graminis subrufi, in quibus femina triangula continentur: radices multiplices fert gemculatas, odore suauis, sapore subacri & amaro cum quadam astringentia. Duas nouimus differentias: unum cubitali altitudine: foliis longissimis, digitali latitudine: radicibus Graminis, crassioribus, intortis, exterius nigris, interius candicantibus: amat limosa & palustria. Alterum exile palmi altitudine: numerosis radiculis Oliuæ figura, media quadam fibra tanquam filo connexis multum odoratis: amat loca arenosa: similes radices afferuntur inter externa longe crassiores exterius rubentes. Dioscorides describit foliis Portaceis, longioribus, tenuioribusque: caule cubi-

cubitali, & maiore, anguloso, Iunco: in cacumine folia parua, & quę semen, radices Olivę figura oblongę, aut rotundę, nigra, odorata, amara, quarum est vsus. optimę oriuntur in Silicia, Syria, & Cycladibus, crassa durę, odorata cum quadam acrimonia: ex quibus patet nostrum Cyperum vtrunque aliqua ex parte ab eo differre, licet vtribus forte non sit inferior. Qui enim apud nos radicem oliuarem fert, non ad eam altitudinem adolefcit: cui autem caulis altus est, radix neque oliuaris est, neque rotunda. Theophrasto Cypirum vocat, quem Theodorus Gladiolum vertit: peculiarem inquit in caule æqualitatem habet: radix inæquali, partim crassa, carnosaque, partim gracilis, & furculosa; in altum agitur, ideo contumax emori: caulis enodis: folia angularia, harundinea: in omnibus fere fluuijs, & stagnis nascitur, a radice vtuntur vnguentarij. Plinius Cyperum differre putauit à Cypiro, quem Gladiolum esse inquit: vnde Theodorus in Theophrasto Gladiolum vertit, errore manifesto. Quę enim ascribuntur à Plinio Cypiro, radix bulbosa: odore Nardo vicina, præsertim in Creta: in Aegypto inodora, eadem Cypero conueniunt eodem teste, vnde inquit confundi intellectum: Cyperis autem ab eodem vocatur, cui radix oblonga, Cyperus Indicus à Dioscoride vocatur, radix Gingiberis effigie, Croci colore, si manducetur, facultate depilatoria. Hęc vulgo Curcuma vocantur in officinis, eę vtuntur infectores lanarum. Arabes eo nomine intelligunt Chelidonij maioris radicem, quia crocea, & confectionem diacurcuma; quia recipit Crocum.

CAP. LXII.

GALANGA in officinis appellatur radix ex Oriente inuecta, effigie nostri Cyperi maioris, subrufa intus & extra, sapore Piperis, modice odorata, Arabes sub eodem nomine describunt radicem Casia crassitudine: cortice rubente: interius colore ex rubro in candido languescente ex Syria: oris halitum commēdat, & Venetęm adauget, Græci recentiores Cyperum Babylonicum vocant: idcirco libuit inter Cyperos recensere, quamuis herba à nomine describat, hanc forte accepit Dioscorides pro Piperis radice ob similitudinem saporis, quod alij de Zinzibere putauerunt. esse inquit Piperis radicem Costo similem, quę ora gustantium accendit, & saliuam elicit. circumfertur & altera radix crassior ac tuberosior, quam Galangam maiorem vocant, de qua in Acoro dicemus. Vtriusque Galangę historiam tradit Garzias Lusitanus; Minorem, quę efficacior est, oriri sponte in China: fruticem duorum palmorum altitudine: folijs Myrthi: radice nodosa. Maiorem in Iaua duorum cubitorum altitudine: folijs Myrthi, acutis instar Lanceę cuspidis:

Cyperus: radice crassa, & nodosa Harundinis modo: flore albo: plantam esse saporiferam: seritur radice, non semine, Zinziberis modo, ex quibus significatur has plantas cum nostro Rusco congenere esse.

C A P. L X I I I.

T R A S I vulgò appellantur in Agro Veronensis, radice Cyperi Oliuarii similes, sed candidè, molles, ac dulces, quas esitant Castellaneaurum more, aliqui Zizolas terrestres vocant: & ob similem figuram, & facultatem, qua pollent ad fuscum: caules, ac folia, & semina sunt Cyperi media magnitudine inter magnum & paruum Cyperum: seruntur radices læto solo, & humecto: Theophrastus Malinathallam vocat: provenit hoc non in aquis, sed locis arenosis haud procul à fluvio terrenum, figura rotundum, magnitudine Mespili, sine nucleo, sine cortice & folia, vt Cyperus mittit, hæc incoacta legentes in Brito Hordeaceo decoquant, dulcia admodum efficiuntur, usque pro bellariis utuntur.

C A P. L X I I I I.

P S E V D O C Y P E R V S. maiori Cypero similis est, hirsutior, seminum floccis crassioribus, nigricantibus, forma spicata: radices fert rotundas fere nucem æquantes, nigras, per longa intervalla dispositas, vt in Oliuarii: sine odore, sapore astringente: alias radicales fert fibrosas, summa tellure, idcirco rotundæ illæ difficiles extirpatu ob profunditatem: inveniuntur in fluminum ripis detectæ: ob aquarum cursum: herbam tum huius tum Cyperi secant ad fenum, & pro tormento lectis substernunt Noccum vocantes in Etruria. cum tenella est, mellea quædam dulcedo inest propè radicem, quam brobrem pueri mandunt & exugunt succum. in Paludibus clanc meminit Plinius Pseudocyperi inquit, fruticem esse, qui protinus floret & semen fert, & Dioscorides in Antypodis inquit, quoddam fieri excremento Pseudocypero, cuius gratia putandum est, radices eius rotundas assumi: Theophrastus videtur Mnasum appellasse, inquit, n. herbaceis annumerari in paludibus, nullo alio vsu quam in cibus, quia dulcedine præstat, vt Papyrus, & Sarius.

C A P. L X V.

P A P Y R V S, quem vulgò in Sicilia Piperum vocant, iuncos fert Cypero longiores, crassioresque, ad quaterna aliquando cubita accedentes, angulis obtusis: folia à radice brevia, adulto iunco nulla,

De Suffruticibus & Herbis

nulla, in cacumine comam latam, ex numerosis parvis iuncis triangulis
 constantem, in quorum summis flocci sunt ruffi, Cypero similes inter
 foliola terna; radices habet lignosas, crassas Harundinis modo, geniculis
 latas, numerosa sobole in obliquum tendentes, odore, & sapore Cype-
 rum emulantes, sed infirmius, subrufas: ex inferna earum parte, radi-
 culæ multæ descendunt fibrosæ: ex superna autem frequentes iunci as-
 surgunt, qui dum tenelli sunt, dulci succo constant, venit in hortum Pi-
 sanum ex Siciliæ palustribus. Theophrastus duas describit plantas, ma-
 gnitudine tantum inter se distantes, quæ nostro Papyro conueniunt, sci-
 licet Papyrus & Sari, de Papyro inquit: nascitur non in altitudine gut-
 gitum, sed prope intra duo cubita aut minus: radice crassitudo bra-
 chialis, longitudo ultra dena cubita in obliquum summa tellure tenden-
 tis: vnde radices tenues & frequentes in limum demittunt, sursum au-
 tem quos Papyros vocant trilateros, magnitudine forme quatuor cubi-
 torum, comam habentes inutilem, & tenuem, sine fructu, eos ex multis
 partibus fundunt, radice vtuntur, & ad ignes & ad opera alia faciendâ,
 ob naturam lignosam & pulchram: Papyrus ipse ad multa utilis: nam
 & nauigia ex eo construunt & è libro vela tegetesque texunt, & vestem
 quandam, & stragula, ac funes, aliaque plura, & celebratissimas exter-
 nis hominibus chartas: in cibis quoque multam vtilitatem tribuunt,
 nam incolæ omnes, tum crudos tum elixos, & assos mandunt, succum
 deuorantes & corpus expuentes. Sari autem in aquis prouenit circa pa-
 ludes, planaque, vbi annes recesserint, habet radicem præduram, fle-
 xuosamque, ex qua, quæ Sariâ vocant, exeunt: his longitudo duorum
 cubitorum, crassitudo pollicaris, triangulum id quoque Papyri modo,
 & comam similem gerit, qui manducant, eius quoque manducamen-
 tum, expuunt: ex radicibus carbones faciunt, quibus fabri ferrarij vtun-
 tur ob ligni duritiem. A Plinio Papyrus vocatur, quod nascitur in pa-
 lustribus Aegypti, & quiescentibus Nili aquis, vbi euagaræ stagnant, de-
 scribiturque simili modo, vt à Theophrasto: additur modus conficien-
 di chartas ex eo, diuidi enim in tabulas longitudine, qua est Papyrus,
 madescere Nili aqua, vnde turbidus liquor emanat, qui pro glutine est:
 texti omnes tabulas, & glutine illinici postea transuersas crates peragi,
 præmi deinde prælis, & sole siccati: atque inter se plagulas iungi boni-
 tate differentes. Dioscorides quoque meminit Papyri, vnde chartæ con-
 ficiuntur, quo Medici vtuntur ad asperiendas fistulas: ramenta enim
 eius madefacta, & filo coarctata donec siccantur fistulis intromissa intu-
 mescent: quia bibula est eius natura. habet radix halibile quoddam ac
 tenerum esui, quod mandunt Aegyptij, vt succo expresso expuatur cor-
 pus, intelligit autem teneros iuncorum partus è radice procedentes: nam
 radice inquit, incolæ pro ligno vtuntur. Venit in vsû & charta ex Papyro
 apud

Medicos: nam cinis eius nomas compescit, sed hodie nouo chartarum artificio inuento, dimisso Papyro, reuersi sunt ad lintea, quæ vsu ætæritæ & flaccida tandiu terunt machinis aqua motis, donec in succum dissoluantur: hunc optime aqua dissolutum, non sine glutine, & conturbatum, cribris excipiunt, qui succi crassitiem retinentes paginam reddunt super stramenta ad hunc vsum parata, nam & ante vsum chartarum inter cætera linteis monumenta præsertim priuata conscribunt: & Parthi etiam inuento Papyri vsu, malunt, vt inquit Plinius, vestibus linteras intexere.

CAP. LXVI.

PHALARIS, ambigit inter Iuncos & Calamos: nam ex denso cespite multos fert cauliculos, triangulos, iunceos: sed duobus aut tribus internodiis: cubito breuioribus, obtusioribus angulis, vt quasi rotundi videantur, prope radicem euidetioribus angulis: folia fert Cyperi angustiora, in cacumine non coma, vt cæteris iuncis triangulis, sed Spicæ simplices ex alis foliorum dependentes, in quibus semina sunt Milii syluestri similia, in acutum tendentia, & modice depressa, viridi cortice intacta, radices tenues & fibrosas, quarum tenella germina, dulcedinem, quandam habent, vt reliqua huius generis: oritur in montibus iuxta aquas. reperiuntur eius aliquæ differentia: nam quædam cauliculos fert breuioribus, nullis internodiis, nudos, vnicam in cacumine spicam sustinentes rectam seminibus latioribus: Quædam parua & valde exilis: in cacumine tres aut quatuor ramulos fundit, quibus inest semen triangulum. Dioscorides describit, cauliculis numerosis, ex tenuibus inutilibusque radicibus, qui duorum palmorum longitudine geniculati calamum modo Zeæ similes assurgunt, graciliores & dulces, quibus semen inest candidum, ob longum Milii magnitudine, pollet ad vesicæ cruciatus. Plinius de eodem inquit. Thyrsus habet longum, tenuem, ceu calamum in summo flore inclinatum: semen simile Sesamæ, calculos frangit, & vitia vesicæ sanat.

CAP. LXVII.

SPARGANIUM à radice fibrosa folia fert Cyperi latiora, & pauca quædam breuiora in caule ex interuallis: caulis nequaquam iuncus, sed nodosus, & rigidus, cubitalis circa summum pilulas fert tres aut quatuor distantes Platano similes, in quibus semina congesta, oblonga, Phalaride crassiora: oritur in palustribus: alias pilulas in oblongis peciolis fert inanes loco floris. Dioscorides, describit foliis Gla-

dioli arctioribus, ad terram magis inclinatis, in summo canle veluti pilu & prominent, in quibus semen: radix in vino ad venena serpentum laudatur.

C A P. L X V I I I.

TYPHA palustris. Vlua dicitur à Latinis, vt apud Virgilium. Limosoque lacu per noctem obscurus in Vlua Delitui. & alibi. In formi limo glaucaque exponit in Vlua, Herba Algę similis, sed longe maior: vnde vulgaris versus: Alga venit pelago, sed nascitur Vlua palude: vulgo Schianza dicitur in Etruria, quam ad multa opera expetunt, præcipue ad vitrea vasa conuestienda, ad tegetes, & mulierum sellas texendas: longissima enim sunt folia, plana, ac flexibilia, ex quorum medio caulis exit nudus, rectus, lignosus, leuore quodam veluti perpolitus terna cubita aliquando excedens, qui in summo paniculam sustinet ex densa lanugine constantem, quam vulgo vocant Mazza sorda: non nisi in limo aquarum stagnantium nascitur, ibique copiosa est. Dioscorides describit foliis Cyperi, caule albido, læui, enodi: obducitur in summo flos densus in pappum tendens: nascitur in palustribus, & circa aquas stagnantes: flos sanat ambusta cum suillo adipe eloto. Theophrastus radicem numerosam tradit: caulem enodem, æqualem, sed in lacu Ochomeno peculiare: quia folio caret, neque radice numerosa hæret: pars tenera ab radicibus proxima est, quam pueri mandunt, vtroque loco prouenit terra & aqua.

C A P. L X I X.

IVNCVS odoratus in officinis Squinanthū vocatur: affertur ad nos inter aromata externa, plantula palmum alta, foliis alioqui Tritici, sed in tenuem rotunditatem iunceam desinentibus colore vario, qui enim prope radicem est, albidior est vel subflauus, prope verticem virescit, aut in purpuram vergit: odore iucundo: sapore subacri, præcipue circa summitates: visitur aliquando medius cauliculus lignosus, in quo fructus Harundini similis lanugineus sapore & odore inferiori. Dioscorides eligi oportere inquit, recentem, rufum, flore refertum, tenuem, fragmentis in purpuram vergentibus, odore Rosę, cum teritur: sapore mordaci, igneo: in vsum esse florem, culmū & radicem. Galenus miratur de patet florem à Chamelis, esse tamen optimam Iunci partem, quam Schenianthon, id est Iunci florem vocant. Theophrastus oriri Iuncum cum Calamo odorato trans Libanum in valle minima iuxta lacum, qui odorem spirant ingredientibus in vallem, virides nequaquam esse viden

tur,

sed sicci; forma vero nihil ab aliis differunt: In Arabia odoratiore
 longius spirant. Scrapio describit herbam Paleę similem, ramulis tenui-
 bus, numerosis, duris in summitate spicas ferentibus lanuginosas, qui
 flores odorati Iunci censentur esse autem Iunci fructum similem Harun-
 dinum floribus, tenuiorem & minorem: copiosissime oriti locis hume-
 dis, & pratensibus, vt vniuersum solum occupet, cum siccat albescere,
 odore optimo cum teritur, sapore amaro. ex his autem colligimus,
 Iunci florem; qui ceteris partibus præfertur, non esse vere florem: Iunci
 enim & Calami non florent, sed statim aut floccos, aut lanuginosa quæ-
 dam ferunt, sed per translationem tenuiores Iunci partes florem vocari,
 quæ sunt Iunci summitates, quas Chameli depascuntur, vt inquit Gale-
 nus. Sic enim hodie vulgo Feniflorem vocant, & Pisis adhuc nomen
 Anthi apud rusticos seruatur: tenuiorem feni partem significans, vt in
 aliis quoque multis solemus floris nomen vsurpare, vt farinæ florem, &
 salis, & inuentutem ætatis florem, aliaque huiusmodi. etit igitur Iun-
 cus flore refertus, cum eius folia iuncea ad perfectam magnitudinem ad-
 leuerint, antequam caulescat, & floccos suos ferat minus validos, ob id
 raro affertur Iuncus cum fructu: colligunt enim antequam caulescat,
 cum foliorum cacumina floridum quendam colorem subrubentem ha-
 buerint, vnde eius fragmenta in purpuram vergentia laudat Dioscori-
 des, ac tenuia: quæ conditiones hodie visuntur in Iunci cacuminibus;
 præterea cum dicit, esse in vsu florem, calamum & radicem, dereliquisse
 videretur folia ipsa iuncea, quibus Calami nomen nequaquam conue-
 nit, neque radicis. hæc igitur attestantur Iunci florem huiusmodi folia
 significare. de Calamo autem Iunci, seu idem sit cum Calamo aromati-
 co, seu differat, patet intelligi caulem lignosum Harundineum, qui ne-
 quaquam hodie affertur, cum colligant antequam caulescat, optima
 enim pars est flos Iunci prædictus. At diuersas quidem esse plantas Calamum
 aromaticum & Iuncum tum ex Theophrasto colligere possumus,
 tum ex Dioscoridē, qui Calamum ex India haberi scribit: Iuncum au-
 tem ex Aphrica & Arabia: congeneres autem plantas esse significat Iun-
 ci Harundinea coma, & calamus, visuntur aliquando inter Iunci mer-
 ces adultiores culmi, qui pro Calamo assumi possunt.

C A P. L X X.

QUODDAM genus Iunci rotundi oritur in sicco, locis maritti-
 mis, vnico à radice caule nudo, pedali altitudine, aut amplius,
 in cacumine tria folia fert porracea, deorsum inflexa in quorum
 medio floccus quidam continetur rotundus: à radice nulla folia excurrit.

FINIS QUARTI LIBRI.

190
ANDREAE CAESALPINI
ARETINI
DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER QVINTVS.

CAP. PRIMVM.

ACTENVS explicata sunt, quibus singula semina sub singulis floribus aut folliculo continentur: nunc persequamur, quibus eadem plura sunt, sed vnicum ac simplex datum est sub vno flore seminum conceptaculum: quod aut pericarpio constat, vt Solani fructus, Cucumeris, Cucurbitæ; aut ex sicciore materia, vt leguminum Siliquæ, & alia quædam seminum vascula. Incipiamus autem ab iis, quorum fructus pericarpio constant. Quæ in hoc genere florem summo fructui intendentem ferunt, pleraque coluntur ob fructus in cibis expetitos, vt Cucurbitæ, Meloepones, Cucumeres: fructus, ingentes vt præ pondere sustineri etiam à natura arborea nequirent, ideo humi iacent cum caulibus: quædam ad miniculis innixæ scandunt, in multam altitudinem, vt altissimas etiam arbores superent, vnica ætate, qua viuunt: nam primis frigoribus pereunt omnes huius generis; nec seruntur nisi frigora abierint; semina omnibus depressa, & copiosa carni infixæ sunt pendentia ex mediis quibusdã fibris, tenui cortice carthilagineo tectæ: flos figura calicis albus vel luteus: sunt inter fructus æstiuos refrigerantes, cum multa humiditate.

CAP. II.

CUCURBITA satiuæ fructus est ingens; carnosus, qui elixus, aut assus, & tandem non nisi coctus venit in cibo: eius duo præcipua genera, longa scilicet, & rotunda: longa vt plurimum falcata figura crescit, quamuis varias assumat figuras, vel sponte, vel arte coercita: nam quædam rectitudine seruata prope ad bicubitalem longitudinem protenditur, si pendula sit, nec desint aquæ: nam gaudet irrigatione: quædam ceruicem tantum habet recuruam: quædam dilatatur:

in.

in mentrem ceruici adnexum, qua exsiccata, ac repurgata ab internis sem-
in gibus, & fungosa substantia, vtuntur pro dolio: in cibos autem hæ-
non veniunt, nisi tenellæ, antequam ætate obdurerint, ideo seruari ad
hyemem nequeunt, nisi conditæ saccharo aut melle. Quoddam earum
genus præciditur secundum longitudinem in tenues tabulas dimissa in-
terea substantia fungosa, in qua semina continentur, quæ filo traictæ
siccantur, vt per hyemem asservatæ, cum vsus exposcit, remollitæ coquan-
tur in cibis: distant longè à rotundis semine quoque, & carnis substan-
tia: nam semen in tres angulos definit, candida constant carne, flore quo-
que candido: rotundæ figura constant Mali, sed ampla vastitate, vt ea-
rum quoddam genus amplecti vstrique vlnis vix queat: carne constant
pallida, dulciori quam longè: in medio, cum perfectæ sunt, inanes; as-
servantur per se integrè tota hyeme: semina nequaquam angulosa: flo-
res lutei. Distant colore corticis: nam quædam virides sulcis distincte,
vt Melo pepones: Quædam candidæ: Quædam flauæ: Quædam parvæ
ac tuberosæ sunt, aliæ maculoso cortice constant: Omnium plantæ scan-
dunt, vbi admicula noctæ fuerint ad multam altitudinem clauiculis
amplexantes, alioqui humi serpunt, numerosis propäginibus luxurian-
tes, vt vni plantæ iugerum non sufficiat: folia longissimo pediculo attol-
luntur lata, rotunda, & aspera, latiora in rotunda, & quandoque sinua-
ta. Græci Colocyntham vocant, Theophrastus inquit: semina distantia
fert, succum aquosum, florem in postremo fructus diu infixum seruat,
erumpit circa diem quintum à satū, aut sexto, vel septimo: seminis ætas
recentior maturius provenit: radix brevis. Genera quædam traduntur,
dulciores & molliores redduntur, puluerem surculo excitantes sine iriga-
tione, cum venti anniuersarij perslant, hoc generi rotundo conuenit:
testatur Atheneus longas quidem Cucurbitas vocari, rotundas autem
Colocynthas, quæ & Indicæ vocantur, quas intellexit, cum inquit:
Admirabamur Athenis Cucurbitas mense Ianuario comedentes, quæ vi-
tides durant, proprietatemque succi seruabant: erant enim ab iis com-
positæ condis. Plinius inter satiuas longam intellexit, cum inquit, Cu-
curbita omni modo fastigiatur, vaginis maxime vitilibus coniecta in-
eas, postquam defloruit, crescit, qua cogitur, forma, plerumque & Dra-
conis intorti figura, libertate vero pensili concessa iam visa est nouem pe-
dum longitudinis. Cucurbitarum numerosior vsus, & primus caulis,
in cibo: nuper in balnearum vsu venire vreceorum vice, iam pridem
etiam cadorum ad vina condenda, cortex viridistoner, deraditur nihil
ominus in cibis. semina, quæ proxima collo fuerint, proceras pariunt,
item ab imis, sed non comparandas (supradictis), quæ in medio rotun-
das, quæ lateribus, crassas, breuioreque: siccantur in umbra, & cum
libeat serere, in aqua macerantur: cibis quoque longiores, tenuioreque

cō gratiores, & ob id salubriores, quæ pendendo creuere, minimumque seminis tales habent, duritia eius in cibis gratiam terminante. Duo prima genera. Camerarium & Plebeium, quod humi repit, in priore mire tenui pediculo libratur, pondus immobile auræ, scandit parietum aspera in teetum vsque, natura sublimitatis auida; vires sine adminiculo standi non sunt, velocitas pernix læui vmbra cameraeque & pergulas operiens, vnde Cameraria appellata: seruantur virides in scobe & opaco loco harena substrato, sēnoque sicco opertas ac deinde terra: hæc de longa intelligenda sunt: nam rotunda; quam Plebeiam videtur appellasse, per se seruatut aëri exposita loco sicco.

C A P. I I I.

CUCURBITA syluestris, fructum fert paruum, & ob amaritudinem ingustabilem: duo eius genera summa proportione respondentia satiuis. Quæ cum longa conuenit, figura Piri, & magnitudine constat, ceruice scilicet in gracilitatem producta, colore viridi aliquantum maculoso: hæc similiter vt longa, cum perficitur, durefcit: nec alium vsu præstat, quam parvæ ampullæ exemptis seminibus cum fungosa substantia, postquam in aruit: seritur in viridariis ad parietes conuestiendos. Plinius inter Cucurbitas syluestres Somphon à Græcis appellari scribit: quia inanis digitali crassitudine non nisi saxosis nascens. Quæ autem cum genere rotundarum conuenit, duplex visa est, vna colore viridi, magnitudine, quæ vtramque manuum impleat. Altera minor colore flauo similis Aurantiis Malis, medulla amarissima: huius folia à cæteris distant: incisa enim sunt vt folia Anguriæ, sed longe minora: huius medulla arida & fungosa venditur in officinis inter purgantia medicamenta externa, Coloquintidam vocant: Apud Dioscoridem Colocynthis appellatur: sarmenta, inquit, & folia emitit Cucumeris satiuæ per terram repentia, diuisa; fructum specie medio-cris pilæ conglomeratum, vehementer amarum, quem legere oportet; cum cæperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam vim habet. Plinius vtranque videtur nouisse, cum inquit, Colocynthis inter Cucurbitas syluestres vocatur, quæ plena, sed minor, quam satiuæ, vtilior, pallida, quando eius sunt medicinæ. Herbacea arefacta per se inanit aluum. Mæsues quandam tradit lanuginosam, grauem, & duram, asperamque tendentem ad nigredinem, quæ mas vocatur, alteram seminam à medicis receptam: laudat autem crassam, & læuam, laxam, & albam ac lenem completæ maturitatis, cuius pars interior pulposa, laxa & lenis, & alba vehementis albedinis.

C A P. I I I I.

BALSAMINA. in hoc genere appellatur, ab aliis Caranza: fructus: utraque parte turbinatus, gracilior supradictis, tuberosa superficie, in maturitate croceus, & ferme rubens, seminibus intus latis & nigris, lituris quibusdam inscriptis: utuntur fructu ad vulnera, & dolores coniecto in oleo vice balsami. Planta tenuibus viticulis, ac leuibus scandit opere topiario capreolis amplectens, adminicula foliofero Vitis modo incisa mollia, & leuia.

C A P. V.

CITREOLVS, vulgò appellatur fructus Males Citrio similis, ternis aut quaternis sulcis discurrentibus, extuberantibus veluti pustulis: colore flauo in maturitate: seminibus oblongis, & angustis: carne succosa, candida, dulci, aliquantum nauseosa, cum matura est. Placet nouellus, antequam incrementum assumpserit: crudus enim cum sale estratur, gratissimus stomacho calido, olfactu recreat animo delinquentes. eius planta viticulas fert breuiores Cucurbita, humi stratas, folia fert angulosa, aspera palmi latitudine: flores luteos: feritur in aruis optime subactis. Alter est fructus non absimili sapore, qui crudus ante maturitatem carne tenera, & fragili gratus est, sed forma dissimili: crescit enim, qua cogitur forma, ut plurimum anguis modo intorta pluribus sulcis vel potius striis discurrentibus, simili modo horridus, colore candicante. Florentiæ Mellonem vocant, sed huic minor auctoritas quam Citreolo, eius planta assurgit in pergulas magis, unde fructus pendet, qui si permittantur ad iustum incrementum peruenire, crassescunt in longitudine multum, ut Cucurbitæ. Nuper tertium genus aduectum est, fructu cubitali tenerrimo, prædicti ergo fructus recentior orti & immaturi gratiores sunt, quam perfecti & maturi, omnes oblonga figura constantes, Cucurbitis longis proportionem respondentem. Duo vero alia genera sunt, quibus rotunda inest figura, & saporis suauitas maturis tantum. Eorum alter vulgò Melon, & Pepon vocatur, qui præfertur in cibis ob sapidam dulcedinem, & odorem: ideo stomacho gratissimus: expetitur non solum primis mensibus, ut vinum generosum superbibatur, sed & postremis: nec enim supernatat, sed alio commodius cito descendens: nil tamen fallacius eo: nam vel ex eadem planta alius suavis, alius insipidus nascitur sapore Citreoli maturi, alius mediq modo magis & minus ab optimo Pepono recedens: præcept quoque colligendi tempus: nam immaturus Cucurbitam eundem sapit: deest odor, & proprietates dulces.

dulcedinis, perfecte maturus aquosior redditur, & gratiam amittit. Quibus inest solidior caro: eliguntur ponderosi, utpote ex toto pleni: semini-
 bus carni infixis, exacto rotundi, & quibus pediculus sponte abscedit:
 lato quodam floris vestigio, qua odorem spirant: item quibus aliqua ex
 parte abruptus cortex est: minus probantur, quibus in medio cavitas in-
 est, in qua semina cum fibrosa substantia distant à carne. Differentiæ eor-
 um innumerabiles: nam in dies nouæ species accedunt: figura aliis per-
 fectè rotunda: aliis modico depressa & sessilis: aliis oblonga: Peponif-
 sas vocant, qui ex ventre medio vtrinque fastigiantur similitudine qua-
 dam Citreoli magni: cortex aliis asper, rugosusque, tuberosus: aliis læ-
 uis, nunc viridis, nunc cinereus, nunc pallidus, nunc varius: pulpa in
 terra aliis rufa, aliis candida, virensque: magnitudine quoque distant,
 maximus vix capitis humani amplitudinem excedit, minimum quod-
 dam genus visum est magnitudine Mali rosei, cui & semen proportionè
 minutum est: sunt, qui collecti, domi maturentur, ad hyemem vsque
 perdurantes incorrupti, vnde hyberni cognominantur, modicè oblon-
 gi: cortice flauo; & semine pallecente. Cæteri æstiu: incipiunt enim
 maturescere mense Iulij ac per totum Augustum. Plerique sulcis distin-
 cti sunt: semina ferunt candida, paulo latiora Citreolis, gustui grata-
 tum per se, tum saccharo incrustata vice bellariorum, impellunt vrinam,
 eiusque ardorem corrigunt: sunt, quibus semen sine cortice constat:
 ideo simul cum sua carne comeduntur: fibrosa substantia aqua semina
 enascuntur, in optimis nequaquam abiicitur, sed simul comeditur, quam
 quam nitrosum quid sapiat, sed in cæteris simul aufertur cum semine:
 nam sub amara est, qui sapor aliquando reliquæ carni communicatur.
 Omnium sarmenta humi repunt longiora, quam Citreoli: folia aliquan-
 tum sinuata: flores lutei. Alter fructus, qui non nisi maturus expetitur,
 Cucumer vulgo appellatur, à quibusdam Anguria: hic in altissimam
 rotunditatem crescit, cortice læui, nequaquam sulcis intercepto: exili
 floris vestigio veluti puncto: pediculo tenui: deprehenditur maturitas
 leuitate solum: non enim mutatur color, neque odoratus redditur: co-
 lor aliis virens: aliis maculosis subcandidis maculis Ophitis modo:
 Caro interna aliis candida: aliis rubens: quæ prope corticem durior &
 minus grata; quæ in medullis mollior, & aquosa, veluti cœcreta præing-
 modo, fragilis & fungosa, liquecens in ore: eius vsus post meridiem in
 æstu ad sitim arcendam per se non cum reliquis cibis: nam supernatur
 & ad vomitum prouocat. Sapor est aquosus cum quadam dulcedine:
 dulcior, cui caro rubens: nam veluti mellea: semina insunt latiora Pe-
 pone: crassioraque, lubrica veluti pinguedine oblita colore nigro, aut
 rubente, aut fuluo. Vidimus & sine semine. Quamuis autem humidior
 longe sit eius natura Pepone; diutius tamen asseruari potest decerptus,

ut aliquando hyemem attingat. Quoddam genus sylvestre vidimus trans
 latum ad nos, carne intus lignosa, atque adco dura ut pile modo resiliat,
 nec frangatur proiectum. Omnium planta humi serpit: foliis multifa-
 riam dissectis, subcandidis, hirsutis: flore luteo. Apud Theophrastum
 & Dioscoridem duo tantum genera traduntur: appellat Theophrastus
 alterum quidem Sicyon, alterum vero Sicyan: vterque vertitur a Theo-
 doro Cucumis, quatinus aliquando distinctionis gratia Sicyos Pepo, &
 Cucumer vocetur, Sycia autem Cucumis; vtrique communia hæc tri-
 buit Theophrastus: florem in postremo fructus eo crescente diu infi-
 xum gerunt: radix inest brevis, priuatim autem de Sicyo inquit: seritur,
 cum Cucurbita mense Martio; erumpit circa diem quintum aut sextum
 vel septimum: seminis ætas recentior maturius prouenit, celerius præ-
 maceratum. Megarense dulciores & molliores reddunt puluerem sur-
 culo excitantes, cum venti anniuersarij perflant, & sine rigatione: semen
 lacte præmaceratum saporis differentiam facit: fructus ex carne & neruo
 constat; succus aquosus. Eius genera tria notant, Laconicum, Scytali-
 cum, Beotium: ex his Laconicum melius euadit rigatum, reliqua non
 rigata præstantiora sunt, ad Sicyam autem ea pertinent: Alios flores
 simplices in postremis sarmentorum fert, qui aueruantur, ne incremen-
 tum impediant, figuram accipit loci, in quo posita fuerit: semina ferè
 non congesta sed distantia: ex his colligere licet Sicyam apud Theophra-
 stum significare Citreolum nostrum: hic enim figuram accipit loci, præ-
 cipue genus illud iutorum anguis modo. forte & idem inter Sicyos in-
 telligitur scilicet Laconicus, qui melius euadit rigatus: id enim conue-
 nit nostris Citreolis: gaudent enim aqua, ut Cucurbita longa: reliqua
 autem Sicyorum genera, quæ non rigata præstantiora sunt, optimè qua-
 drabunt nostris Peponibus & Cucumeribus, qui maturi cibis expetuntur:
 hi enim puluere æstiuo gaudent, aquas oderunt. Dioscorides Sicyon ma-
 sculino genere vocat, quam Theophrastus Sicyan appellat. Peponem au-
 tem, quem Theophrastus Sicyon. Sicyos inquit satius stomacho, & al-
 uo utilis est, refrigerans, & corruptionem non sentiens; vesicæ prodest,
 olfactu reuocat animo delinquentes, & quæ sequuntur. hæc profectò
 conueniunt nostris Citreolis. De Peponem autem inquit eius caro in ci-
 bis urinam cit: illita sedat oculorum inflammationes: eius testa pueror-
 um caluarie imponitur aduersus ardores, & fronti ad oculorum fluxio-
 nes, succus cum semine adiecta farina siccatus in sole absterforium fit su-
 ciem purgans, & nitorem afferens, & quæ sequuntur. Ex nomine qui-
 dem colligere licet Peponem accipi debere aliquem ex iis, qui ma-
 turi expetuntur in cibis, ut nostrum Peponem, aut Cucumerem, aut
 utrunque sed ex eo vsu quo ΒΛΪΥΜΑ ΑΥΤῆ ΚΑΤΑ Τῆ ΒΛΪΥΜΑΤΟΣ ΠΑΥΔΙΟΙΣ ΕΜ-
 ΠΙΒΙΤΑΙ: id est eius testa veluti cathartica pueris imponitur ad caluariam.

significatur potius noster Cucumer; rotundum enim eius corpus, & esse modo fragile, & planitie ac leuitate caluariae æmulatur: idem comprobatur & facultas refrigeratoria, & vis repellendi: hæc enim in Cucumere magis est manifesta, quam in nostro Pepone. Apud Galenum reperitur Sicyos & Pepon, & Melopepon: de Sicyis inquit, substantia consistere minus humida, quam Pepones: ideo non facile in ventriculo corrumpi, vt illos, urinam cient minus quam illi, ex largo eorum usu, licet concoquantur in ventriculo; succus frigidus & mediocriter crassus in venis colligitur, qui non probe mutatur in sanguinem. hæc profecto cum Sicy Dioscoridis conueniunt, id est cum nostris Citreolis. De Pepone inquit, vniuersa natura frigidior est, quam Cucurbita, cum humiditate multa: habet autem vim quandam abstergendi, cuius beneficio urinam ciet & deorsum expeditius permeat quã Cucurbita & Melopepon; abstergit & cutem, vitia faciei auferit præsertim semen; quod & calculos renium deterget: succum in corpore vitiosum gignit, cum prope non fuerit concoctum: antequam corrumpatur, ad vomitum excitat, reddit cholerae obnoxios, hæc omnia cum Dioscoridis Pepone conueniunt, & nostris Cucumeribus quadrant: Sed vnum tantum ansam dubitandi præbet, quod ipse inquit, homines in Peponibus, à carne intima, in qua semen habetur, abstinent: contra enim apud nos usu venit: gratior enim est Cucumeris interna caro, in qua semina quam externa prope cortice: De Melopepone autem inquit, hi minus humidi sunt, quam Pepones, nec adeo prauis succi; minus item urinas mouent, tardiusque deorsum descendunt, ad vomitum præterea excitandum non tantum quantum Pepones habent momenti; sicut nec celeriter adeo vt illi in ventriculo corrumpuntur, cum prauus humor in eo collectus fuerit, aut alia quæpiam corruptionis causa ipsum prehenderit. cæterum tametsi in iuando stomacho autumnalibus fructibus longe sint inferiores, haud quaquam tamen ei, vt Pepones sunt noxij, neque enim vomitum vt illi excitant: hæc admissim nostris Melonibus quadrant, sed quod subiungit eadem dubitationem affert, quam in Pepone indicauimus, inquit enim in Melopeponibus homines carnem intimam, in qua semina continentur mandunt; idque ipsis ad deiectionem confert. Qui vero eorum quasi carne tantum vescuntur, nõ tam cito eam, ac Peponum excernunt: raro enim ex nostris Melonibus internam substantiam, fibrosam comedimus, sed: vnã cum semine auferimus: idcirco suspicor errore aliquo commutata esse in eo loco vocabula Peponis & Melopeponis, vt rectius in hunc modum restituatur Galeni locus: huc accedit, quod in Melopeponibus homines à carne intima, in qua semen habetur, abstinent, in Peponibus autem mandunt, idque ipsis ad deiectionem confert. Qui vero eorum, quasi carne tantum vescuntur: non tam cito eam ac Melopeponum excernunt.

Quasi hoc sit in causa, cur Melopepones tardius discedant quam
 Pepones: quia interna caro eorum non comeditur, ut Peponum; vis enim
 ad deiectionem faciens magis, in ea parte est: ideo si ex Pepone aliquis
 tantum carnem duriorē assumeret, ut sit ex Melopepone, sentiret tar-
 diorem Peponis discessum. Plinius omnes hos fructus, Cucumeres vo-
 cat: nam Pepones & Melopepones, inter eos recenset, quasi species. Cu-
 cumis tamen priuātim ab eo intelligitur Citreolus noster: inquit enim,
 fructum esse cartilaginei generis: crescunt, quā coguntur, formā: in Ita-
 lia virides, & quā minimi, in prouinciis quā maximi, & citrini, aut
 nigri. Placent copiosissimi Aphricę, grandissimi Mesię: at cum magni-
 tudinem excesserē, Pepones vocantur; viuunt hausti in stomacho in pos-
 terum diem, nec perfici queunt, in cibis non insalubres; tamen pluri-
 mum natant, oleū in odore mire, nec minus aquas diligunt, in fistula flo-
 re dimisso mira longitudine, crescunt: ex his significatur non solum
 Italici Citreoli, qui parui sunt, sed & grandes, qui peregrini sunt apud
 nos: quōrum autem inquit: Pepones vocantur, cum magnitudinem excess-
 sere, consentit cum nostris Cucumeribus, seu Anguriis: grandissimi
 enim sunt inter hos fructus, cum præterea inquit: ecce cum maxime no-
 uā formā eorum in Campania prouenit, Mali cotonei effigie. forte pri-
 mo natum ita audio, unum; mox semine ex illo genus factum Melo-
 peponas vocant, non pendent hi, sed humi rotundantur. mitum in his,
 præter figuram coloremque & odorem, quod maturitatem adepti, quam-
 quam non pidentes, statim a pediculo recedunt: ex his manifeste indis-
 cantur nostri Melones. Atheneus de Cucumere Authores citat indicantes
 fructus miram longitudinem: est Cucumis, visus mihi terrę filius al-
 me, inter grata iacens olera mensasque tenebat ille nouem: iterum in-
 quit: augetur veluti Cucumis regione madenti. Paruos autem Cucu-
 meres, quales Italici sunt, diminutiue Cucumerculos appellatos tradit.
 De Pepone autem inquit, Cucumerem seminariū nuncupatum a Cra-
 nio in rebus Vlixis: emptum enim in Paro Athenis Cucumerem maxi-
 mum seminariū: ediles autem esse sine semine, Peponas, atque matu-
 ros tantum: Arabes præter tria dicta genera ex Galeno desumpta afferunt
 quartum genus, quod Dullaha vocant, interpretes vertunt Melonem
 magnum, viridem, cui vim tribuunt insignem ad humectandum & ex-
 tinguendum feruorem in febribus ardentibus, & contemperandos acres
 humores; qui magis praua qualitate infestant, quam quantitate: Puto
 intelligi fructus ingentes, quos in Alexandria Batecas vocant; similes
 nostris Cucumeribus, sed eorum caro sponte in succum conuertitur præ-
 dulcem in maturitate, quem per ostiolum in cortice excisum hauriunt,
 & æstuantibus publicè vendunt eius laticis calyce: quamquam hoc no-
 mine Batecha Arabibus nostrum Cucumerem significet. Auicenna Me-

tonem Indum vocat; quia primum ex India habuerunt hunc fructum. In India Batice vocant, de quo Garzias inquit: fructus ingens, rotundus, ouata figura: scinditur tranſuerſus: eius caro ſuauiſ, ſoluitur in ſucco cum aquoſum, febricitantibus optimum: ſemen nigrum.

C A P. V I.

CUCUMIS ſylueſtris, vulgò Cucumer Aſininus, ſponte naſcitur in ruderibus: radice craſſa: foliis Citreoli minoribus, candidioribus, & valde hirsutis: fructu paruo, oblongo, candido lanugine horrido; huic in maturitate pediculus ſponte abſcedit, oſtiolo relicto, vnde conſeſtim totus internus humor, vna cum ſeminibus proicitur in longinquum, contrahente ſe neruoſa corticis ſubſtantia, vt colligentes ſepe illudat, non ſine oculorum pediculo: ſemina ſunt nigra, longe minora ſatiuo. Theophrastus Sicyon ſylueſtrem vocat, ſatiuo penitus incomparabilem, ſed aſpectus tantum ſimilitudinem gerit: loca argentia quaerit: medicamen liquatum ex eius fructu Elaterium vocatur: Theodorus Agitatorium vertit. Dioſcorides inquit ſolo fructu diſtat à ſatiuo, quem longe minorem parit, oblongis glandibus non abſimilem: folia atque ſarmenta ſatiui: radice candida, magna: naſcitur in ſalubetis, & ruderibus: frutice in totum amaro: ex fructu huius medicamentum fit, quod Elaterium vocatur. Decerpti fructus, qui tacti protinus exiliunt, ſeruantur nocte vna, poſtridie cultro ſupino ſcinduntur, vt deorſum humor labatur in ſubiectum vas interpoſito cribro, & ramēta aqua dulci perfundunt, premuntque in ſubiectam peluim: humor collectus in ſole ſiccatur: medicamentum vehementer purgans pituitam & bilem. De hoc Theophrastus inquit, extrahit tam ſuperius, quam inferius, omnium medicamentorum diuturniſſimum; oportuniſſimumque quod vetuſtiſſimum. Quidam Medicus ſeruabat annorum ducentorum, cauſa eius humoris copia, qui nec in cinere ſiccari poſſit, & vſq; ad quageſimum annum lucernis ad motum lumen extinguit: Dioſcorides tamē aliter laudat, quod ſcilicet lucernæ ad motum facile flagrat, hoc ab innatu ad decenniū deiectionibus vtile eſt. Plinius Cucumin ſylueſtrem inquit multi hunc eſſe apud nos, qui Anguinus vocatur, ab aliis erraticus, arbitrantur, quo decocto mures de eius ſparſa medicina non attingunt: eſt multo infra magnitudinem ſatiui. ex eo fit Elaterium ſucco ex preſſo ex ſemine, cuius cauſa niſi maturius incidatur, ſemen exilit, oculorum etiam periculo. Aliqui inquit, in Arabia natum magnificant, mox Cyrenis, alij in Archadia tradunt, ſimilem Heliotropio; cuius inter folia, & ramos prouenire magnitudine Nucis iuglandis ſemen, eſſe autem ad ſpeciem ſcorpionis, cauda inflexa ſed candida, aliqui etiam ab

to Scorpionum Cucumin vocant, efficacissimum contra Scorpionum
 Aetum, & semine, & Elaterio, sed hoc genus apud nos non visum est.

C A P. V I I.

NON multum ab his recedit Bryoniae natura, quae à quibusdam
 Cucurbita sylvestris vocatur: distat fructu, quae exiguae sunt
 baccae in raris racemulis in maturitate ex rubro flavescentes:
 insident in iis flosculi concaui, & caudicantes, At radix vasta, & brevis,
 alba, succo acri praedita: viticulas fert tenues, & asperas, quae clauiculis
 frutices vicinos scandunt: folia quoque hirsuta, angulosa, minora Cu-
 cumere sylvestri: oritur in syluis: viuit haec radice multis annis, ut Cu-
 cumis sylvestris. Dioscorides Vitem albam appellat, & Bryoniam, haec
 inquit, foliis, viticulis, & clauiculis, satiuam Vitem imitatur, sed hir-
 sutiora sunt omnia: proximis fruticibus implicatur suis clauiculis am-
 plectens: fructum habet in racemis rubentem, quo coria denudantur.
 ex ea Asparagi, qui prima germinatione exeunt decocti in cibo, aluum
 & urinam cient: folia, fructus, radix, acrem vim fortiuntur. Plinius
 de Vite alba inquit à Graecis Ampeloleucem, ab aliis Ophioistaphylon, ab
 aliis Melothron appellati, atque aliis multis nominibus: huius sarmenta
 longis, & exilibus internodiis geniculata: folia pampinosa, ad magnitu-
 dinem Hederæ diuiduntur ut Vitium: radix alba, grandis Raphano si-
 milis, initio ex ea caules Asparagi similitudine exeunt: hi decocti in ci-
 bo aluum & urinam cient, folia & caules exulcerant corpus. semen in
 Vuararis acinis dependet, succo rubente, postea Croci: nouere id, qui
 coria perficiunt: illo enim vtuntur. Theophrastus de Melothro inter sus-
 frutices fructum inquit Smilaci similem fert.

C A P. V I I I.

BRYONIAE nigrae radix aliquando ad nostras manus uenit, nau-
 tis causa pro uictu circumferentibus: uocitant panem Turcha-
 rum: Est radix brachiali crassitudine amplior, sed brevis, carno-
 sa, colore intus subrubente, ut diuisa in taleolas, Farciminis speciem ge-
 rat. haec quamuis multo ante eruta, aduentate Vere germinare cepit.
 Quamprimum igitur eam terrae mandauit, ut plantae speciem addiscerem:
 protulit autem caulem circumuoluentem se adminiculis ad multam al-
 titudinem, & folia Hederæ mucronata, colore subrubente, uixit usque in
 Autumnum; frigore uero aduentate penitus extincta est, eius neque flo-
 rem, neque fructum uidere licuit. Dioscorides Vitem nigram, & Bryo-
 niam nigram uocat: folia inquit fert Hederæ Smilacis proxima, sed ma-
 iora:

iota: caules etiam cognatos, qui arbores circumvolutionibus appropinquant: fructus inest racemosus initio viridis, in maturitate niger: radix foris nigra, intus Buxei coloris. Viticulae, quae primò germinum partem erumpunt, in olera recipiuntur. radix eadem praestat, quae alba, sed minus efficax. Plinius inquit, est & Vitis nigra similis albae praeterquam colore, huius enim color niger, cuius Asparagos similes Dioscorides praetulerit ueris Asparagis in cibo urinae scienda, leniq; mi quædo in fructis, & harundinetis maxime nascitur: radix foris nigra, intus Buxei coloris, olla fracta efficacius extrahit, quam alba.

C I A P I T U L U M X.

TAMARUM vulgò appellatur, ab aliis Cerasiola: ob fructus parua Cerasia imitantes: radice subrotundam fert: & subrotundam, colore candido, acrem viticulas simili modo circumvoluentes se vicinis fructibus arboribusque, renit cortice, & candido: Folia Hederæ mucronata, lente virentia, racemulos frequentes suis viticulis implexos instar clauiculorum: flosculis candidantibus minutis, granulis rotundis rubentibusque: oritur in collibus locis umbrosis & riguis: huius recentes cauliculi à veris Asparagis non discernuntur, sed similiter in cibos veniunt: Plinius uiam Tamuriam appellari tradit, eandemque esse putat cum Vite syluestri: inquit enim, quæ à Graecis A hypelo agria appellatur, spissis & candidantibus foliis geniculata, rimoso cortice, fert uvas rubentes Cocci modo, quæ cutem in facie mulierum purgant, & uariis coxendicum, & lumborum vitis tuse cum foliis, & succo profunt, radix decocta in aqua pota in vini Colocyathis duobus: humorè alui ciet, ideo hydropicis datur, utuntur ea pro Amuletis. Dioscorides de Vite syluestri inquit, longas fert viticulas, Vitis modo lignosa: asperas, rimoso cortice: folia autem similia Solano hortensi, latiora, longioraq;: flores capillaceos muscosos: fructum paruis uuis similem, in maturitate rubentem, rotunda figura: Eius radix in uino decocta, & cum aqua pota purgat, datur & hydropicis, & quæ sequuntur. Theophrastus eius radicem scribit anno uilem esse, si in umbra, & sine ictu seruetur: nam alioqui, putrescit, & inanis fit ac fungosa; excaustoria & acrem vim habet, idoneam ad Psilothi usum, & vitia cutis in facie: Fructu eius de foliare arbores solent: succiditur omni tempore praecipue Autumno: at puto corrupte in codice graeco legi pro *δὲ πικρὰ* & *δὲ ὑδαρὰ*: eius enim fructu denudari coria magis uerisimile est, quam arboris, ut Dioscorides testatur de fructu Vitis albae.

C A P. X.

SALICASTRUM uocatum à Plinio, prouenit in humectis & leto solo, sarmenta ferens pollicis crassitudine, ut plurimum humi iacentia: cortice albo, læui: folia fert mollia, mucronata; appendicibus binis ad pediculum, aliquando nullis, aut vno tantum: flores in racemulis latis, figura Solatri, colore cæruleo: ampliores: apicibus quibusdam in medio luteis, sine odore: fructus fert in rotunditate oblongos, qui in maturitate rubent, succo aquoso, seminibus multis ac depressis, ut omni ex parte videatur Solatro cõgener. Inquit Plinius de eaz est Viti syluestri similis, sed in salictis nascens, idem distinguitur nomine, cum eisdem vsus habeat, & Salicastrum vocatur. Scabiem & pruriginem hominum, & quadrupedum aceto mulso trita hæc efficacius tollit. Videtur Dioscorides hanc intellexisse, cum de Vite syluestri dixit: folia habere Solano similia, at relique conditiones magis Tamarum indicat.

C A P. X I.

QUOD vulgò Vinciboscum vocant: quia Frutices amplectendo connectit, nascitur in syluis, sarmenta ferens lignosa, candida, nec crassa: scandunt hæc circumuoluentes se arboribus: folia ex interuallis bina insunt, subrotunda, candicantia, & subhirsuta: hæc circa supremas viticulas inuicem connexa, vnicum folium constituunt concauum umbilici figura, in cuius sinu flores oblongi in extremo hiantes, albi; aut subtrasi ramulos ambiunt odorati, & baccæ in maturitate flauæ pertinaciter hærentes, ingrati saporis, seminibus intus duobus, aut tribus depressis. Multi hanc pro Matrifylua accipiunt, quæ dicenda est inter Hyperici genera: radice nititur tenui in ramulos producta. Dioscorides bis videtur hanc plantam describere: modò Periclymenum: modò Cyclaminum alteram vocans. De Periclymeno inquit: simplex fruticat, ex interuallis parua folia habens caulem amplectentia, subcandida, Hederacea: inter folia furculi exeunt, in quibus baccæ Hederæ similes: flos Fabæ candidus aliquantenus, rotundus, & quasi insertus in folio: fructus durus, & difficilis ad euellendum: radix crassa, & rotunda: nascitur in ruderibus ac sæpibus conuolvens se vicinis adminiculis. Hæc descriptio in cæteris quidem congruit excepta radice: at Plinius radice non meminisse, cum in cæteris consentiat cum Dioscoride inquit: Periclymenos fruticat & ipsa, ex interuallo duo folia habens, subcandida, mollia: in cacumine autem semen inter folia durum, & quod difficile euollatur: nascitur in aruis sæpibusque conuolvens

uens se adminiculis quibuscumque : semen eius in umbra siccatum, tan-
ditur, & in pastillos digeritur, qui in vino albo poti tricenis diebus vri-
na cruenta, aut per alium lienem absumunt. De altero autem Cyclamino inquit Dioscorides : folia fert Hederæ minora : geniculatos cau-
les, crassosque, qui vicinas arbores instar capreolorum se conuoluunt :
Florem candidum, odoratum : acinos Hederæ molles, lenti gustus, ali-
quantum acris : radicem super vacuum : nascitur in asperis : huius aci-
ni drachmæ unius, pondere poti cum Vini albi cyathis duobus quadra-
ginta diebus, lienem per urinam, & aluum absumunt, & quæ sequuntur,
in quibus eadem prorsus facultates leguntur, quæ in Periclymeno. Af-
fert quoque Plinius alterius Cyclamini descriptionem nequaquam di-
uersam à Dioscoridis enarratione : Ex quibus patet prædictam plantam
magis conuenire cum altero Cyclamino ob fructus mollitiem, & radi-
cem superuacuum. si igitur eidem accommodari possit Periclymenum,
& fructus durities de semine intelligatur, auferaturque conditio radicis rō-
tundæ, & crassæ, error erit in repetitione eiusdem diuersis nominibus :
probabilius igitur dicendum videtur, legitimum Periclymenum adhuc
non compertum esse, non tamen à prædicta planta multum differre.
Plinius alibi Climenum vocat : foliis Hederæ ; ramosum ; articulis præ-
cinctum ; graui odore ; seminibus Hederæ.

C A P. X I F.

SMILAX aspera, vulgò autem Hedera spinosa, viticulas fert lon-
gas, aculeis aduncis, & paruis horridas : folia Hederæ, nullis an-
gulis in gracilitatem fastigiata, dura : & capreolos tenues, quibus
arbores scandit ad multam altitudinem : floret in Autumno racemulos-
ferens Labruscæ modo, flosculis candidis, odoratisque : baccas ruben-
tes subdulces ; ossiculis intus duobus, aut tribus solidis, vt Asparagi :
radicem pollicis crassitudine geniculatam, candidam, & lignosam, præ-
longam, fibrosis alis paruis circa genicula exeuntibus. Dioscorides in-
quit Smilax aspera folia habet Periclymeni : sarmenta tenuia multa, Ru-
bi modo, aut Paliuri aculeata : arbores scandit, ab imo ad summa per-
optans, se conuoluens eis : fert racemulos exiles, qui maturi rubescunt,
gustumque leniter mordent : nascitur in palustribus, & asperis : radice
dura, crassaque. Theophrastus simpliciter Smilacem vocat, quam Theo-
dorus Hederam Ciliciam vertit : Amplexi caulis inquit assurgit : caule
aculeato, & præhorrido : folio Hederæ paruo sine angulis in acutum pro-
ducto, iuxta pediculi nexum excauato : proprium huius, quòd medius
neruus, qui spinæ animalium respondet, tenuis est, & stamina non ex me-
dio illo neruo dissepantur vt in cæteris, sed circa illum circulariter du-
centur,

cyetur, orta ab annexu pediculi cum folio. Ad caulem autem infirmum secundum foliorum interualla adnascitur ex eisdem pediculis Iulus quidam tenuis, specie clauiculi: flos candidus suavis, olens Li ium. (Theophrastus non *Κριόν*; sed *Κριόν* legit, id est vernum, quasi vere floreat, non in Autumno: fructus Solano proximus, ac Melethro; maximeq; similis vix: Labruscæ: racemi peniles, vt Hederæ ad Labruscæ accedentes: ab eodem enim puncto acinorum pediculi oriuntur: fructus rubens, nucleos habens plurimum duos, aut ternos, in maioribus; vnicum in minoribus; nucleus verò valde durus; colore exterius nigrus. peculiare racemis, quod tam à lateribus caulium continuus, tum in extremo maximus exoritur, vt in Rhanno & Rubo: in his autem fructus est conspicuus, vt pote qui in summo, & à latere perpetua serie feratur. Plinius Smilacem è Cilicia primum profectam scribit Hederæ similem, densis caulibus geniculatam, spinosam: ramis fruticosam: folio Hederaceo, paruo, non anguloso; à pediculo emittente pampinos: flore candido, olente Lilium: fert racemos Labruscæ modo, non Hederæ, colore rubro complexa: acinis maioribus nucleos ternos, minoribus singulos nigros duosque: in fausta omnibus sacris & coronis, quoniam sit lugubris. Aliibi de eadem inquit quidam duo genera Smilacis dixerunt. Alterum immortalitati proximum, in conuallibus opacis, scandentem arborea comantibus acinorum corymbis: contra venena: omnia efficacissimis est tantum; vt acinorum succo infantibus sæpe instillato, nulla postea venena nocitura sint. Alterum genus culta amaro, & in his gigni nullius effectus, illam esse Smilacem priorem, cuius lignum ad aures sonare diximus: hæc Plinius. At nostræ Smilacis nequaquam lignosa inest natura, aut crassities. Alterum vero genus Smilacis in cultis nascens fuerit Smilax Iouis à Dioscoride tradita:

CAPITULUM XIII

EBULUS: iuxta oppida frequens, nascitur in aggeribus: caule crasso, simplici, ac recto: frequentibus geniculis, in quibus folia diuisa, vt Sambuci; frequentioribus segmentis, angustioribusque; umbellas fert in racumines: & flosculos candicantes in summis fructibus, qui in maturitate nigri, vt Sambuci: succo inficiente manus: radices fert tenues, & longas, iuncæas: tota graue olet. Dioscorides Chamæætem vocat, quasi humilem Sambucum: est inquit longe humilior Sambuco, magisque herbaceo generi assignandus: caule quadrangulo, geniculato: foliis Amygdalæ ex interuallo longioribus, geniculatim expansis, graue olentibus; in ambitu ferratis: umbella Sambuci: flore & acino eiusdem; radice nititur longa, crassitudine digitali.

C A P. XIII I.

BAGOLAE vulgò in Alpibus appellantur, quam Vaccinæ, fructus dulces, & subacidi, parvis vis similes, in maturitate nigri, quos cœtant Alpini: ferè eos parvus frutex dodrantali altitudine: ramulis virentibus, & striatis: foliis in rotunditate oblongis, leuiter serratis, sine pediculo adnexis alternatim: flosculis radicanibus, concavis, vt Arbuti, qui summis fructibus insident: Alterum genus fructu minori constat, & paucioribus intus seminibus: foliis infernè albicanthibus, specie Malicotonei, sed pusillis: Videntur hi frutices, quasi humiles Mespili.

C A P. X V.

SOLANI genera à supradictis distant, quod florem non in summo fructu, sed infra enascentem ferunt, simili modo concavum, aliquando dissectis labris: fructum numerosis seminibus refertum, compressis, & subrotundis: inter hæc hortense feritur inter olera æstiuæ, eius enim fructus venit in cibos, vt Cucurbita, vocant Manum insanam, & Pyrum insanum, quia Mali, aut Pyri effigie constat, alij Melanzanam, & Petroncianum vocant. Pyra igitur insana turbinata figura constant, magnitudine Cotonei, alia colore flauo, alia purpureo: extat & genus candidum candore Eboris, oblongiore figura, veluti parua Cucurbita, gratius in cibis: omnium planta cubiti altitudine attollitur: caule crasso, subhirsuto, ternis assidue ramis fisso: foliis Mali, cotonei, alij quantum angulosis, latioribus, nigrioribusque: flore purpureo, aut candido, dissecto: fructus ante maturitatem elixus, aut assus fungorum more cœtatur, sapore fungos imitante, at non sine condimentis acris, vt Piperi, ad castigandam saporis feritatem, ægre concoquitur in ventriculo: refrigerantis & humectantis facultatis, Græci Stychnon vocant. Dioscorides de hortensi inquit, esculentus, est parvus frutex multis aliis concavus: folio nigro, maiore, quam Ocymi & latiore: fructu rotundo, viridi, qui post maturitatem nigricat, aut fuluescit: herba autem in nocentis est gustus: facultatem habet refrigerandi. Apud Theophrastum Theodorus omne genus Stychni Vesicariam vertit, nomen inquit æquiuocum esse: de Verbana inquit, cibo idonea est, fructum acinosum ferens: recensetur alibi inter olera, quæ coqui exigunt licet cruda etiam mandatur: interpretandus igitur est fructus acinosus, non vix modò granula ferens, sed cuius interna substantia numerosis granulis referta est. Ex hoc genere videtur esse & Corchorus, de quo mox inquit Theophrastus, ob amaritudinem in proverbio est: folium eius Ocymum emulatur.

Plinius

Plinius tertium inquit in genere Stychni est, quod in cibis sumitur: foliis
Ocymii, licet præferatur hortensibus saporibus: Galenus de esculento in-
quit in hortis nasci omnibus notum.

Co. Ac. P. XLV. L.

MALA infana rotundiora sunt, veluti Mala eorum quoque duas
nouimus differentias; vnum colore auro, specie Mali Appij;
vnde quidam Malum aureum vocant; alterum depressius, &
latius; specie Mali rosæ, sulcis distinctum, colore rubenti, quasi igneo.
Vtrique caules sunt veluti sarmenta, longitudine duorum, aut trium ca-
bitorum, qui nisi habeant adminicula, procumbunt in terram: folia
vtrique hirsuta ac diuisa, Erucæ modo, sed multo longiora, ac lactiora:
fiores albidantes: Vtraque peregrina: coluntur in hortis ad spectaculum
potius, quam usum. Quidam tamen fructus in patinis paratos com-
dunt, et Pyra Infana, sed ferinus quidam odor inest, præcipue rubris.
existimo hæc ad Solani furiosi genera pertinere: Non enim vnica apud
Dioscoridem insinuat plantæ, quamuis ex continua verborum serie
vnicam videatur describere: vnde factum est, vt hodie occultum sit So-
lanum Manicum; nulli enim ex nostris tota descriptio conuenit, nec ve-
rissimile est eandem plantam capitula ferre similia Platani pilulis, & fru-
ctum racemosum granis constantem similibus Hederæ corymbis, sed in
his verissimilius est plures plantas insinuari, quod si hoc modo intelliga-
mus, habebimus plantas, quibus optime notæ omnes quadrabunt. Ac
primum Mala infana, quæ descriptimus, ad primum genus Solani furio-
si reducenda erunt, cuius Dioscorides folia tantum, & caules describit
in hunc modum, Solanum Manicum folio constat simili Erucæ, sed ma-
iore quasi Acanthi: caules autem fert ab radice decem, aut duodecim
proceros, altitudine vlnæ: hæcque descriptio est primi generis; nam
quæ sequuntur, ad alia pertinent; de quibus mox dicemus: Eadem ver-
ba leguntur apud Theophrastum, vnde videtur Dioscorides totum ca-
pitulum Solani Manici mutasse; ideo eadem apud eundem difficultas. Pli-
nius consulto præterit eius descriptionem; nam paruo succo insaniam fa-
cit: hoc inquit est venenum, quod innocentissimi auctores Dorycnium
appellauerunt, ab eo, quod cuspidem in præliis tingentur, illo passim na-
scente, qui parcius spectauerant, Manicon appellauerunt; qui nequius oc-
cultabant, Erythron, aut Nemita, vt nonnulli Perisson, ne cauendi qui-
dem causa curiosus dicendum.

C A P. X V I I.

MALVUM spinosum à quibusdam Stramonia vocatur herba inter
 æstivas, cubiti altitudine; caule crasso, lævi, in ramos fillo: fo-
 liis Pyri Insani, candidioribus, lævibus, quibus odor quasi
 Opij: flores fert prægrandes, figura calycis, aut tubæ, colore
 candido: fructum rotundum, hispidum, Mali amplitudine, aut Nucis:
 colore viridi, qui in maturitate dehiscens, semina intus ostendit vehem-
 enter congesta, vt Mali granati, colore candido, compressa, & ferme
 triangula, media fructus parte carnosâ, externo cortice membranoso:
 Peregrina est planta, quæ scribitur in Viridariis spectaculi gratia: huic al-
 terum genus Solani Manici ascribendum cenſeo, quod innuitur à Dio-
 scoride cum inquit: caput fert in cacumine instar Oliuæ; sed hirsutius,
 veluti Platani pilula, maius tamen, & latius. Theophrastus inquit: caput
 fert instar Gethyi, sed minus, atq; hirsutius, simile fructui Platani. Apud
 Auicennam Nux Methel appellatur, de qua inquit. Est venenam obſtu-
 pefaciens similis nuci, super quam sunt spinæ breues, & crassæ, & est simi-
 lis Nuci Vomice, & eius semen est simile semini Citri, pondus trium gra-
 norum inebriat. drachma vna interficit eadem die.

C A P. X V I I I.

SOLATRYM vulgo appellatum, duorum generum est apud nos:
 vnum maius, quod montanum est, Alterum minus, quod passim
 in ruderibus nascitur. Maius in syluis montium nascitur: plu-
 ribus ab eadem radice caulibus, crassis, nigris, bicubitalibus, al-
 tioribusque: ramis ternis in latera tendentibus: foliis Mali cotonei, ni-
 gris, lævibus: flores fert concauos, oblongos, nigros, ordine dispositos
 in ramis per interualla singulos: fructum vix acino similem, grandius-
 culum, in maturitate nigrum, vinosum, seminibus paruis, vt Hyoscya-
 mi, nigris: viuunt hæc radice, quæ crassa est, ramosa, alba, strumosa, atque
 admodum fragilis, & excauata. Dioscorides in Solano Manico postre-
 mo loco hanc ostendit, inquit: flos niger, quo decidente, fructus vix
 specis, rotundus, niger, acini sunt decem, aut duodecim, similes Hedere
 corymbis, molles, vt Vua. radix subest candida, crassa, caua, cubitalis:
 gignitur in montibus, vento perflatis, & riguis. Theophrastus de hoc
 genere inquit Strychnon, quod insanire facit, constat radice candida, &
 longa, ad cubitum, caua: dabitur eius radice drachmæ pondus, si, vt
 quis ludat, seque pulcherrimum putet, voluerit; ac si vis, vt magis insa-
 niat, drachmis duabus opus est; sin autem nunquam insaniam solui, ma-
 lueris,

lucis, tres dabis, & quatuor, si interimendum sit. hule baecae nigrae
 tibi tradit, ubi inquit, in Archadia nascitur utrumque genus Solani,
 quod fructum puniceum fert, idest somniferum, & quod nigrum, idest
 manicum: duo enim esse Solani genera tradit, præter hortense: somni-
 ferum, & furiosum. Plinius hoc genus Cucubalum appellavit, de quo
 inquit, Quidam hanc alio nomine Strumum appellant; alij græce Stry-
 chnon: acinos habet nigros.

C A P. X I X.

SOLATRUM minus nascitur passim in æstate secus vias, locis si-
 mosis: caule subhirsuto, nigricante, similiter diuiso in ternos ra-
 mos, breuiores tamen, quam ante dictum: folia quoque breuiora,
 aliquantum angulosa, nigricantis, subhirsuta: flores fert in inter-
 uallis foliorum plures in vno pediculo, candidos, dissectos, medio quo-
 dam apice luteo: fructus paruis viuis similes, in maturitate nigros, aut
 flauos, humore plenos, & seminibus paruis, candidis, similibus Hyoscy-
 amo: radix candida, quæ hyeme eroritur: vtuntur hac herba frequen-
 ter medici simpliciter Solatrum vocantes ad vlcera vehementer inflama-
 mata, & humores candidos easam in cataplasmate, aut succo illito, aut
 aqua stillatitia irrigata: infunditur & in intestinorum exulcerationibus:
 propinant aquam, aut succum ad ventriculi & reliquorum viscerum in-
 flammationes, vrinæ ardorem, & calculum: aqua sudorem elicit tribus
 vnciis pota cum toridem aquæ Absinthij. putatur hæc Solanum hortense
 vocari à Dioscoride, cum tamē nullibi seratur, nec vilo pacto esculenta
 sit: suspicor autem hanc à medicis assumi pro Hyoscyamo albo, jecio-
 ctis duobus aliis Hyoscyami generibus, vt testatur Dioscorides: inquit
 id placidissimum esse, pinguius ceteris, molle & lanuginosum: flore, &
 semine candido: nascitur in maritimis, & rudibus: excipitur succus
 ex fructu teneto; item ex caulibus foliisque tundendo, & in solem siccan-
 do, & quæ sequuntur. Cum igitur dicat succum excipi ex fructu teneto,
 profecto innuit huius fructum non Cytinis similem esse durum & ari-
 dum, vt in ceteris: reliquæ conditiones manifestissimæ sunt.

C A P. X X.

VESTIGARIA, quæ in officinis vocatur Alchechengi, in agrorum
 limitibus nascitur, & sepibus: caule, vt plurimum simplici, aut pau-
 cis ramis: folia fert maiora supra dicto, iuxta quæ singuli flores
 candicantes, & fructus exacte rotundi, magnitudine Cerasorum, colore
 puniceo, vesicis inclusi rubentibus, sed ante maturitatem viridibus:
 semina

semina in carthe coheruntur, depresso, & candida: singulate remediuntur ad vrinam impellendam, & vesicæ cruciatus, & calculum si tres fructus, aut quatuor ex vino bibantur, quasi natura vesicæ remedia ostendat. **L**durum fructum vesicæ conditum gignit. Dioscorides inter Solani genera, Halicacabum vocat; foliis Solani hortensis, latioribus, & caulis, cum addere, ad terram inclinatis; folliculis orbiculatis, veluti vesiculis, in quibus fructus continetur, rubens, rotundus, leuis, figura acini vix: videtur coronarij, corallis intextentes. Plinius hanc diligenter ostendit, inquit: cui acini coccinei, granosi folliculi, Halicacabum vocant, nostri Vesicariam; quoniam vesicæ, & calculis prodest: frutex est surculosus, verius, quam herba; folliculis magnis, latisque, & turbinatis: grandi intus acino, qui maturescat Nouembri mense.

C A P I T U L U M X X I .

SOLANVM somniferum peregrina est planta, apud nos: suffruticat ab eadem radice, multis caulis, bicubitalibus, altioribusque; lignosis, candida lanugine obductis, in quibus folia Mali coronati candidiora, & flosculi in alis numerosis, ex luteo subrubentes, & folliculi exiles, in quibus grana longe minora Vesicaria, simili colore, sed quasi ad croceum inclinante; seminibus intus flavis; radix crassa, & ramosa, subrusa, vivit diutius: Dioscorides paulo diversum describit inquit: fruticat multis ramis, densis, caudicibus, fractu contumacibus: foliis numerosis, pinguibus, Mali coronati, similiibus: flores rubros, grandi: fructu in folliculis croceo: radice prægrandi, cortice subrubro: nascitur in locis petrosis, non procul à mari: vim somniferam in radice esse, sed blandiorem, quam in Opio: dari drachmam unam, corticis in vino: fructus vrinam vehementer impellit: dantur hydropticis duodecim corymbi: si amplius, alienationem mentis faciunt, & quæ sequuntur. At nostræ, quam descripsimus, non videtur convenire flos, grandis, nigramum onustum flore accipiamus, neque radix subrubra, quod & Theophrastus confirmat inquit: somniferum Strichoon radice constat rubra, sanguinis modo, quæ siccata albescit: fructu Cocco rubicundiore. folio Tymali, aut Mali dulcis, piloto, & prope radicem magno: nascitur in rupibus, & faucibus, atque sepulcris: radicis corticem rursus in vino meracior dant, ut dormire faciant. Plinius nequaquam describit: vocari Halicacabon, quod somniferum est, atque etiam Opio velocius ad mortem.

C A P. X X I I.

PIPER. Indicum vulgò appellatur fructus acerrimi saporis, ex Occidentali India primum allatus, nunc frequentissimus in hortis condimenti gratia latus inter æstiva: caulem fert cubitalem, virentem, aut subnigrum, lævem, paucis ramis: folia Solatri, angustiora, longioraque, ac magis fastigiata, læte virentia: flores in alis singulos, candidos, dissectos: fructus longitudine digitali, fastigiatos, colore rubente in quibus femina similia Vesicariæ, latiora: vrit vehementius, quam Piper, adeo, vt pustulas excitet, tundunt cum mica panis, deinde torrent, sic castigata mordacitate obsoniis inspergunt, loco Piperis extant quædam differentiæ in fructu, nam color in initio aliis viridis, aliis niger, in maturitate autem rubicundus, aut croceus: figura quoque, aliis brevior, & crassior: alijs longior & gracilior: putatur apud Plinium Siliquastrum esse, quæ & Piperitis dicta est: describitur autem Castore Authore, caule rubro, & longo, densis geniculis: foliis Lauri, semine albo, tenui, gustu Piperis; utilis gingivis, dentibus, oris suavitati, & ructibus; bibitur contra morbos comitiales: feritur vbi Smirnum, locis scilicet putrilis, & macris, & rosçidis: ex hoc genere videtur esse, Circæa apud Dioscoridem: inquit enim, foliis constat Solani hortensis, agnatis, multis: floribus nigris, parvis, multis: semine Milij nascente in quibusdam veluti corniculis: radice dodrantali, triplici, aut quatuorplici, candida, odorata, excofaciente: Nascitur in apricis, saxis, & vento perflatæ: eadem ferme ad verbum habet Plinius.

C A P. X X I I I.

SOLANUM. arborescens nuper inter peregrinas allata est: planta, caudice constans crassitudine brachij, hispido, non tamen aculeato, subnigro: ramis ad latera fuis: folio Siliquastris, ac flore: fructu aut rotundo, rubro; grandiore quam Vesicaria, ac sine vesica; femina intus eadem habentur, laudant fructum ad urinam impellendam, ac in foliis vis venefica inest.

C A P. X X I I I I.

MANDRAGORA. planta est in montibus nasçens, vnde translata est in hortos, radice constat crassa, & longa, candida, divisa in duos, aut tres ramos, veluti crura, tenuibus fibris hirsuta, germinat mense Decembri; folia odens in orbem disposita

posita circa radicem, similia Lactucæ; simul & flores, singulis pediculis inter folia, candidos: procedente tempore folia longiora redduntur, veluti Betæ candidæ, aut Hippelapathi; & fructus gerit in terra candidos, rotundos; virides, qui in fine Veris maturefcunt; colore flavo, magnitudine Mali Apij, odore iucundo cum quadam gravitate; semina intus candidantia; & facta; figura renum: Duo alia genera videntur in horto Pisano; flore purpureo; eorum alterum foliis constat hirsuto; vt Anchusa, similiter strato in orbem, breviora tamen, & lanore: floret circa brumam, vt superior: fructum nunquam perficit: radix exterior nigra. Alterum ex Sicilia aduectum est, foliis Lactucæ, vt primum genus fructu turbinato, vt parvi Sorbi, qui in maturitate flavescit: radice candida: hæc germinat, & floret circa æquinoctium Autumni: perficit autem brumam; quo tempore prioribus amissis foliis, & fructu, iterum germinat, noua folia pedens, at sine flore & fructu: omnia autem genera aduentate æstate folia amittunt: nulla caulem ferunt, præter teneres florunt pediculis ab radice: Dioscorides tria eadē genera Mandragoræ describit; albam quidem scilicet priorem, Marem vocans; nigram verò feminam: Tertiam Morion: incipit autem à nigra inquitens; angustioribus foliis constat, & minoribus quam Lactucæ, viridis, & graue olentibus in terra sparsis: Mala gerit Sorbi similia, pallida, odorata, in quibus semen veluti Pyrorum: radicibus inheret magnis; binis; ternisq; inter se conuolutis, foris nigris; intus albis; crasso cortice: caulem non fert. candida autem, quam nos primo loco descripsimus; quia notissima est inquit; huius folia magna, alba, lata, lauia; vt Betæ: mala altiora duplicata, colore in croceum inclinante, iucunde olentia: cum quadam gravitate, quorum cibo pastores aliquantum soporatur: radix alteri similis, maior, & candidior: hæc quoq; orbata caule. Morion postremo e aliorum relatu tradit, in opacis iuxta specus enatum: foliis albis Mandragoræ, minoribus; albis, quadrantalibus circa radicem; quæ mollis est & candida, paulo maior palmo, crassitudine pollicis: Plinius duo tantum priora genera describit ex Dioscoride inquitens: niger, quæ feminæ existimatur, angustioribus foliis quam Lactucæ, hirsutis; & caulibus radicibus binis, ternisque, nigris foris, intus albis; carnosis tenerisque; penè cubitalibus: ferunt mala Auellanarum nucum magnitudine, & iis semen ceu Pyrorum. Candidus, qui mas; huius folia alba, quam altius latiora. vt Lapathi satiuæ: cauent effosuri contrarium ventum; & tribus circulis ante gladio circumscribunt, postea fodiunt ad occasum spectantes; sed hæc ex Theophrasto desumpta sunt; qui tamen dixerat san ab iis omnibus Mandragoram ostendit.

C A P. X X V.

QUÆDAM est planta in Alpibus, quam quidam barbam Capri appellat; folio constat ramoso, instar Ferularum, in multas partes secto, similitudine folij vulgaris Sicomori: caule simplici, recto; cubitali: in cacumine baccas fert, in maturitate nigras; in racemo Ligustro similes, in quibus multa semina continentur deprelata & farta.

C A P. X X V I.

QUIBUS pauciora in fructu semina sunt in hoc genere, magna ex parte eadem ossæ sunt, aut cartilaginea, ut Asparagi, & Rusci: latet autem seminis medulla; quia ob exilitatem inuisibilis fermè est, in ossis meatu quodam inclusa; ut Palmæ contigit inter arbores: Asparagus caules multos ab eodem globo radicum fert, qui vere dum tenelli sunt, in cibis expetuntur tum crudi, tum cocti, quorum exemplo & cæterorum virgultorū tenera germina esui apta Asparagi vocantur. hi procedente tempore in multam longitudinē atolluntur, cæteris fruticibus innixi, lignosi tamen, sed ob tenuitatem infirmi, candicantes, aduncis quibusdam aculeis prope solum, qui facile decidunt; ramuli circundant per tota sarmenta, breues, ac duri; foliolis numerosis, capillaribus, robustis, acutisque, ut ex toto aculei videantur: flosculos fert mense Augusti sub foliolis tenui pediculo pendentes, albicantes; in sex particulas scissos: fructum rotundum Piperis magnitudine, in maturitate rubrum: radices ex globo quodam multæ descendunt in profundum, candidæ, junceæ: oritur locis saxosis inter vepres. Alterum genus colitur in hortis, cuius Asparagi crassiores, & gustui gratiores, sapore quodam fungos Prunulos imitante; caules breuiiores, persistentes: longioribus ramulis: foliolis mollibus, non pungentibus: flosculi longiore pediculo pendent: fructus paulo crassiores, in quibus semina ad summum sex nigra continentur: amat umbrosa: floret verè. Tertium satiuo simile, tenuius, & breuius: oritur in incultis solo hærenoso, vulgò Palatium leporis vocant; quia sub ea latitant lepores. Quartum genus vixit quondam in horto Pisano peregrinum, cui pro folio verè aculei erant, crassi, robustissimiq;, similiter virentes: radices ex communi callo exeuntes, crassiores cæteris. Dioscorides duo genera ostendit: primum Asparagum pettæum vocat, & Myacantham, quasi maris spinam, quam tanquam notam nequaquam describit, at ex cognomine facile coniectari possumus intelligi id, quod primò descripsimus, genus

E B scilicet

scilicet spinosum, quod inter vepres frequentissimum est: de altero autem genere inquit: Tradiderunt quidam nasci Asparagum, arietis foliis contusis, atque defossis, quod non creditur. hic tamen Asparagus multis ramis fruticat: foliis longis, numerosis, Feniculo similibus: radice rotunda, magna, nodum habente. hæc optime conueniunt nostro satiuo, cuius radix maiori globo constat, quam syluestre, & est quasi multarum radicum nodus. Theophrastus vnus tantum meminit, scilicet syluestris, quem Theodorus modò Asparagum, modò Corrudam vertit. est inquit inter suffrutices spinosos, quibus nullum folium iuxta aculeum est, sed ex toto aculei sunt, nisi ipsi aculei folia dicantur: pauca autem huiusmodi sunt: nam præter Corrudam, & Nepam difficile est alios suffrutices inuenire, quæ post æquinoctium Autumni florescunt. Corruda iuxta aculeos peciolum quendam pusillum producit, ex quo flosculus tandem erumpit: innititur radice alta, numerosa, & adeo crebra, vt pars suprema radicum tota connexa, & cõtinua reddatur, ex qua vel ipsorum caulium factitatur prouentus; exit vere caulis ex Asparagia: ciboque idoneus est, deinde durefcit; florefcitque sequenti tempore; flos non solum ex hoc, verum etiam de primoribus emergit caulibus: non enim annuo constat caule. hæc Theophrastus, quæ omnia adamussima vulgari Asparago syluestri conueniunt. Plinius genus satiuum Asparagum vocat; syluestre Corrudam: de satiuo inquit; omnium hortensium laudatissimam esse curam Asparagis: iubebat Cato in harundinetis seri; seritur spongiis (spongias autem vocat globum radicum) est enim plurimæ radice, altissimeque germinat; potest & semine seri; videret Thyrso primum emicante, qui caulem educens tempore ipso, quo fastigiatus est, in toros stringitur: nullum gratius his solum, quam Raennatiura: hæc est hortorum Corruda. De syluestri præterea inquit; Hunc intelligimus syluestrem Asparagum, quem Græci Horminum, aut Myacanthon vocant, aliiisque nominibus; in totum spina, cui efficacior vis, & candidiori maior: addit & tertium, cum inquit: est & aliud genus incultius Asparago, mitius Corruda, passim etiam in montibus nascens, refertis superioris Germaniæ campis, non in Scito Tiberij Cæsaris dicto. Herbam ibi quandam nasci simillimam Asparago. ex quibus manifestum est intelligi per postremum hoc genus, id quod à nostris Palatium Leporis vocari diximus: nasci præterea tradit sponte in Hæside Campaniæ insula, quod longe optimum existimatur. Galenus in alimentis Asparagos vocat, omnia tenera germina, seu ex oleribus & herbis, seu ex suffruticibus, seu ex arboribus, fruticibusque: & inter suffrutices numerat Asparagum ex Oxymyr sine, Chamædaphne, & Oxyacantha (ego potius Myacantha legendum puto) nam Oxyacantham non inter suffrutices est, cum arboræa natura constet: ab his præterea alij sunt diuersi quorum

quorum alius regius, alius palustris vocatur, quemadmodum alius est
 Syoniz ab iis diuersus. in simplicium autem censu vnus Asparagi me-
 minit, quem Petreum, & Myacathinum vocat, vt Dioscorides primum
 genus. Quid autem per regium Asparagum, & palustrem intelligat, dif-
 ficile est diuinare, cum nullæ eorum tradantur notæ; ex nomine tamen
 coniectari licet regium Asparagum vocari Hastulæ regiæ germen, quod
 apud antiquos in maximo erant præcio: in palustribus autem nullum
 aliud germen in cibos assumi inuenio; præter id, quod ex Polygono se-
 mina erumpit ante caulium exortum: figura enim constat Asparagi, nu-
 per erumpentis, sed colore candicante, Menzuculum vulgo appellant.
 Reperio etiam apud Athenum palustris Asparagi mentionem, & mon-
 tani, quorum optimi non seruntur, cum omnium hortensium maxime
 cultum excipiant; qui seminantur, grandes admodum nascuntur. In li-
 biæ Getulia nasci non nulli dicuntur, qui Calami Cyprij magnitudinem
 consequuntur, & duodecim pedum longitudinem. Apud Oceanum
 in montibus crassitie magnarum Ferularum, longitudine viginti ferè cu-
 bitorum, Brassicæ Aspatagus proprio nomine Orminus dicitur: hæc
 Athenus.

C A P. X X V I I.

SARZAPARILLA ab Hispanis appellata radix est in India occi-
 dentali Asparago nostro simillima; nam ex globo quodam crasso,
 mulre, ac longissimæ exeunt iuncæ, candidæ, aut nigræ, sapore nul-
 lo conspicuo, aliquantum glutinoso, visus aliquando est caulis,
 sed abruptus pollicis crassitudine, paruis spinulis horridus, vt aliqua ex
 parte Smilacem asperam æmuletur. referunt Hispani Sarzaparillæ vsum
 ab Indis acceptum esse, ad multos, & varios morbos sanandos. Esse plan-
 tam multas ferentem radices, in profundum actas ultra bicubitalem lon-
 gitudinem, vt integras eruere sit difficile; ramos ferre nodosos, ligno-
 sosque, qui facile atrescunt: flores, ac fructus adhuc non visos; oriri in
 noua Hispania radicibus colore albo ad flauum vergente, tenuibus. Al-
 terum genus in Hondura efficacius, iuxta flumen quoddam, crassiori-
 bus radicibus, ac magis fuluis, aut subnigris, qui color magis probatur:
 in totum experi maxime recentem, scilicet quæ, dum frangitur, pulu-
 rem non spargit, nec corrosa est, quæ in rectum facile finditur perpetua
 fissura, sine puluere flexibilis, item grauior, & cui cortex crassus, carno-
 sus, medulla interna neruosa exigua; virtus enim in cortice est. Inditum
 ab Hispanis hoc nomen ob similitudinem cum Smilace aspera, quam
 Sarzaparillam vocant; ei namque simillima est, quæ in noua Hispania
 nascitur, at non ea, quæ in Hondura, sapor inest ipsipidus, sine vlla acri-

monia, & aqua, in qua decocta fuerit, non magis sapida est quam aqua Hordei: vtuntur ea ad morbum Gallicum, & reliquos morbos diuinos; sanat sudorem prouocando: initio longe diuersus eius erat usus, quam hodie: sic enim Indi utebantur: assuuebant radicem in paruas partes concisarum corde exempto, libram dimidiam, & amplius, contundebantque, & aquę sufficientem quãtitatem affundebant, sinebantque; donec per infusionem emollitę essent, si siccę assumerentur, qua emollitione recentes non egent; postea in mortario optime contundebant, exprimebantque crassum quendam succum; huius succi calentis matutino tempore propinabant egroto vasculum satis amplum, à cuius assumptione large sudabat duabis horis substragulis; iterum vesperi alteram mensuram, similem exhibebant, operiebantque, vt sudor eliceretur. quidam hæc tribus diebus continuis faciebant, quo tempore nil aliud æger degustabat, neque potum, neque cibum; sed prædicti succi quantum libuerit interdium. alij cum cibo sufficienti nouem diebus succo utebantur: posteaquam verò asperior hic curandi modus visus esset, licet valde efficacax, cęperunt decoctionem parare duplicem, vt de ligno Guaiaco fieri solet, accipientes Sarzaparillę minutim cõcisę & parum contusę vncias duas, aquę libras duodecim, similiter infundendo, & decoquendo, vt de Guaiaco fit: & ad secundariam aquam ollam implendo, & vnico tantum feruore decoquendo: exhibebant autem ægrotis præpurgatis, & in thalamo clausis quindecim diebus continuis, cum eadem victus ratione exsiccante, & si perferre nequeant, concedunt paruum pullum gallinaceum assum; postea iterum leuiter purgant, & alijs quindecim diebus aquas prædictas exhibent cum ea victus ratione, quę in Guaiaco præscribitur: post quos dies ad reliqua cibaria optimi succi transferunt, vt tamen per quadraginta dies à vino, & Venere abstinẽant, & bibant aquam Sarzaparillę simpliciorẽ, quę in libras sexdecim aquę assumpserit Sarzaparillę vnciam dimidiam, serbueritque, donec relinquuntur librę duodecim: alij præstantius accipiunt Sarzaparillę vncias quatuor à corde interno mundatas, aquę autẽ libras sexdecim: coquunt ad dimidias, & decocto solo vtuntur, pro medicamẽto, & pro potu singulis diebus præparantes. Quoniam verò sæpe fit, vt propter ægrotantium temperamentum calidius, non sine periculo remedium id exhibeatur, excogitatę sũt à medicis varię mixtionẽs, quibus contẽperetur medicamenti vis: compertum autem experientia. est Sarzaparillam fẽlicius commixtionẽs pati, quam lignum Guaiacum est autem Sarzaparillę temperamẽtum paulo calidius, Guaiaci autem paulo siccus; idcirco vtrunq; commiscet, & Guaiacci siccitatem humectantibus contemperant; Sarzaparillę autẽ caliditatem refrigerantibus in hunc modum: assunt Sarzaparillę vncias duas, ligni Guaiacci vncias quatuor, Iuiabas numero triginta sex demptis

Geripris ossibus, pruna passa demptis ossibus numero vigintiquatuor,
 Norma Borruginis, Violarum vtriusque vnciam dimidiam, Hordei mun-
 di pugillum. Aquæ libras duodecim: coquuntur donec redeant libræ
 quatuor: huius decocti exhibent mane & vesperi vncias decem, adden-
 tes Syrupi violati vnciam vnam. alio modo simplicius: Sarzaparille
 vncias octo, aquæ libras sexdecim: coquitur donec redeant libræ qua-
 tuor, quibus adduntur saccari libræ quatuor, exhibent vncias tres, ma-
 ne & vesperi. Alio modo puluis paratur tenuissimus ex pulpa Sarzaparil-
 le dempto interno neruo, cuius exhibetur pondus drachmæ vnus cum
 aqua decoctionis simplicis Sarzaparille, mane ieiuno ventriculo, & ve-
 speris post cenam, cum victu boni nutrimenti, & potu aque eiusdem.
 Quidam cum vino eundem puluerem exhibent; sic enim ventriculorum
 minus dissoluit; alij addunt medicamenta purgantia. sed hæc præter in-
 stitutum nostrum ob remedij nouitatem subtexere libuit.

C A P. X X V I I I.

R VSCVS in officinis Bruscus vocatur, suffrutex in sæpibus, locis
 saxosis, vmbrosisque; numerosis caulibus, læuibus, virentibus,
 duris, fractu contumacibus, altitudine duorum dodrantum:
 foliis figura Myrthi, robustis, in aculeum desinentibus; hæc nullo pedi-
 culo ramis hærent parte prona, flexa ad latus, vt non sursum, & deor-
 sum spectent, sed dextra, & sinistra: flosculum fert Asparago similem in
 medio folio; quod huic peculiare est, & iis, quæ illi sunt affinia: est enim
 eorum folium de natura caulis, admodum durum, ac robustum: fru-
 ctum rotundum, ac rubentem, crassiolem Asparago, duobus intus ossi-
 culis, candidis, rotundis, quasi carnea substantia: floret hyeme, & fru-
 ctus seruat vsque ad alterum prouentum: radices fert albas Asparago si-
 miles, magis intortas: ramis, vtpote pungentibus, arcentibus Mures,
 idcirco quidam vulgò Pungitopum vocant, imitatione græci nominis
 Myacanthæ, quo nomine Asparagus dictus est ob eundem vsum. Dio-
 scorides Myrthum syluestrem vocat, & Myrthum acutum: folio Myr-
 thi latiore, mucronato, in formam lanceæ: baccis in maturitate ruben-
 tibus rotundis, à medio folio dependentibus, osseo intus nucleo: ra-
 mis cubitalibus, ab radice lentis vitilium modo, fractu contumacibus,
 foliosis: radice Graminis simili, acerba, & subamara: cauliculi recen-
 tes Asparagorum vice in cibo sumuntur; amari tamen sunt, & vrinam
 mouent. Plinius de Myrtho syluestri inter arbores agit cum satiuæ, ea-
 demque illi ascribit, quæ Dioscorides, alibi de Rusco medicas tantum
 facultates scribit. Quamuis idem sit Ruscus Romanis, & Myrthus syl-
 uestris, seu Oximyrene Græcis teste Dioscoride. Arabes Rusci fructum
 Cubebas

Cubebas vocant, putantes esse Carpesium apud Galenum; quia nullibi Dioscorides, de Carpesio, & nullibi Galenus de Rusco egit: sed de Carpesio diximus in Phu, cuius radices Dioscorides tradit adulterari solitas Rusci radicibus:

C. A. P. X X I X.

Ruscovaffines tres hucusque novimus, sed nequaquam pungentes: quarum prima vulgo Bislingua dicitur, & Bonifatia; numerosis ab radice caulibus, simplicibus, dodrantalibus, & fractis contumacibus, ut Rusci: folia fert Lauro similia, quibus alterum foliolum insidet ex medio folio exortum; unde flos pendet, & fructus Rusco similis, minor, unico, ut plurimum officulo: in umbrosis nascitur, montanis: laudatur ad veteri strangulationes; nam folia vel radices in pulverem redacta, cochleari mensura in vino, aut iure haurita, praesentaneo sunt remedio: sanant quoque Enterocelas puerorum, si diutius eundem pulverem sumant pondere drachmae vntus, cum dimidio ex decocto Consolidae maioris: sed in primis diebus pulsum in ramice concitant, ut impelli foras intestina videantur: Dioscorides Hypoglossum appellare videtur, de qua pauca haec scribit: parvus est frutex, folia habens similia Myrtho sylvestri, & tenui, comam autem spinosam habenti, & in cacumine veluti parvas linguas e foliis exeuntes: Si in hunc sensum vertantur eius verba, nulla erit difficultas; sed si, ut vulgati codices habent, Hypoglossum ascribatur coma spinosa, nequaquam nostrae Bislinguae id conveniat, praeter quam quod ex iis verbis innui videtur Hypoglossum tenui folio constare, cum comparentur eius folia Myrtho sylvestri, & tenui, imò etiam significatur Myrthum sylvestrem comam non spinosam ferre, cum de Hypoglossum dicat, similem quidem esse Myrtho sylvestri, sed comam spinosam ferre: idcirco locum hunc, aut eo modo, ut dixi, esse interpretandum censeo, quasi dicat: Hypoglossum folio constare simili Myrtho sylvestri, non quidem illi, quae inter arbores est, sed exili, cui coma spinosa est, id est Rusco; aut, si placeat Hypoglossum verba illa ascribere, comam autem spinosam habet, addendam censeo negationem. Plinius Hypoglossum vocari tradit, & Laurum Alexandrinam; ab aliis Ideam; & aliis nominibus: ramos inquit spargit a radice dodrantales, Topiarij, ac coronarij operis: folio acutiore, quam Myrthi, molliore, & candidiore, maiore; semine inter folia rubro: plurima in Ida, & circa Heracleam Ponti, nec nisi in montosis. Theophrastus de Lauro Alexandrina inquit; circa Idam nasci; fructum super folia gignit, quemadmodum Myrthus sylvestris, quippe fructum ambae super dorsum folij ferunt: Dioscorides tamen aliam tradit Laurum Alexandrinam, diversam ab Hypoglossum, ut mox patebit.

C A P. X X X.

ALTERA in cæteris omnibus Bislinguæ similis est; sed caule constat altiore, ad cubiti altitudinem accedente, simili modo sine ramis: fructus ex medio folio similiter pender rubens, sed magis ex parte prona: caret quoque foliolo imitante linguam: alata hæc ad nos ex Sicilia: Dioscorides Chamædaphnem vocat, quasi humilem Laurum: inquit enim: Quidam & hanc Laurum Alexandrinam vocarunt: virgas emittit cubitales, rectas, tenues, & læves: folia Lauri similitudine, læuora multo, ac viridiora: fructum rotundum, rubentem, foliis adnexum: folia trita & illita, capitis dolores, & stomachi ardores mulcent, ad sedanda tormina cum vino bibuntur: succum cum vino potus menses, & urinam ciet, idem facit pello appositus: hæc facultates satis conueniunt cum viribus Bislinguæ: affines enim plantæ, etiam plerumque in viribus conueniunt. Galenus assumi in cibos eius Asparagos testatur: esse viribus persimilem Lauro Alexandrinæ. Plinius inquit Chamædaphnæ est syluestris frutex inter genera Lauri, est & Alexandrina, & quæ sequuntur: Alibi Chamædaphnem pro Vincaprouinca accipit: describit, & alibi Chamædaphnem ferè vt Dioscorides vnico inquit ramulo est, cubitali ferè; folio tenui, Lauri similitudine: semen rubens, ad mixtum foliis, sed per vnicum ramulum simplicem intelligere videtur; nam alioqui numerosis virgibus constat, syluosa sobole, ab eadem radice procedentibus.

C A P. X X X I.

TERTIA ramoso constat caule: ramis in latera sparsis: foliis candidioribus, caulem cingentibus, vt in Perfoliata: fructum fert rubentem, qui è sinu folij exit, longo pediculo pendens, vt partim ex folio exire videatur, vt in prædictis, partim ex caule; quoniam caulis folium perforat: radice constat Rusci, candidiore: oritur in montibus. Dioscorides, vt puto, hanc Laurum Alexandrinam vocat; sic enim scribit: folia Rusco similia habet, maiora, molliora, & candidiora: fructum in mediis illis rubentem, magnitudine ciceris: ramos ad terram spargit, dodrantales, aut maiores: radicem Rusco similem, maiorem, molliorem, odoratam: nascitur in montosis. Aliam diximus esse Laurum Alexandrinam, apud Plinium, & Theophrastum.

C A P I T U L U M XIXIIII.

FRASSINELLA vulgò appellatur, in montibus, & vmbrosis nascens: caule simplici, inclinato ad terram, longitudine duorum dodrantum: foliis Lauri, latioribus, metuis secundum longitudinem discurrentibus, nullo pediculo in caule alternatim dispositis: ex singulis foliorum alis pediculus exit, vnde plures flores pendent, candidi, oblongi: fructus rotundi, albidij, duobus, aut tribus in tres officulis, depressis: radicem habet candidam, in obliquum tendentem, geniculis veluti nodis distinctam, teneram, odore graui, sapore totius plantæ insuauis, subamaro: radice vtuntur mulieres ad nitorem faciei præstandum, æquam per distillationem elicientes. Dioscorides Polygonaton vocat: nascitur inquit in montibus; frutice cubito altiore: foliis Lauri, latioribus, & læuoribus: sapore Mali cotonei, aut Punici: cum quadam astringitione: flores per singulos exortus foliorum edit, candidos, numero siores, quam folia, supputando à radice: radicem habet albam, mollem, longam, crebro geniculatam, densam, graue olentem, digiti crassitudine, quæ vulneribus efficaciter illinitur, & maculas in facie delet. Plinius inter genera Polygoni recenset, quibus vis inspissandi, & refrigerandi: at non describit.

C A P I T U L U M XXIIII.

QVÆDAM in Alpibus nascitur similis Polygonato, flore, fructu, ac radice; sed caule altiore, recto, aliquando bicubitali; foliis per interualla quaternis, aut quinis, angustis, longitudine digitali; colore cæsius: appellant multi Polygonaton angustifolium. hanc puto apud Dioscoridem esse Ephemeton non lætale, de quo inquit: folia habet Lilij, sed tenuiora, caulem parem; florem candidum, amarum: semen molle; radicem vnã, digitali crassitudine, longam, astringentem, odoratam: nascitur in syluis, & opacis. Plinius florem cæruleum tradit; & semen superuacuum, reliqua consentiunt cum Dioscoride.

C A P I T U L U M XXV.

LILIVM conuallium vulgò appellatur in syluis vmbrosis, planta breuis; duobus aut tribus foliis, Polygonato longioribus, cæu Ellebori candidi, e quorum latere cauliculus erumpit nudus, in quo flosculi ordine dispositi deorsum nutantes, cœcaui, labris parum
fectis,

sectis, candidi, odoratissimiq;, Vere erumpentes : in Etruria Mughertos vocant; fructus fert Asparago similes, in maturitate rubentes : radices tenues, Graminis modo summa tellure serpentes, implicatas : vruntur in Germania floribus in vino vindemmiæ, aut aqua eorumdem cum vino distillata ad cordis palpitationem, comitiales, paralyfim, iclus venenatos .

C A P . X X X V .

PECULIARIS inter hæc est natura Dracunculi, & Ari, & reliquorum huius generis : Dracunculus, quæ vulgò Dragontea vocatur, & Serpentaria, nascitur in umbrosis; caule crasso, & maculoso, specie serpentis, valde leui, qui tunicis constat ex foliorum pediculis conuestientibus : folia in plures partes scissa, tanquam palmæ digitos, vt singulæ folij partes, Rumicis folia videantur, inuicem implexa, & maculosa, candidis maculis, leuia, & mollia : nulli insunt rami, imò neque folia; nudus enim caulis, & simplex vnâ cum foliis ab radice exoritur : induitur autem à foliorum pediculis sic, vt ex caule folia exoriri videantur : In cacumine ægreditur tanquam cornu, longitudine duorum dodrantum, coloris purpurei, intus inane, tenerum : conuestit id, veluti teca, quædam foliacea, quæ cum dehiscit, colorem eundem ostendit, decedente cornu cum sua teca : fructus ostenditur in summo caule congestus, magnitudine Fabarum, qui æstate maturefcit colore croceo, seminibus intus rotundis, & candidis, non osseis, sed cartilagineis, duobus, aut tribus, aut ad summum quinis; aliquando singulis : radix rotunda, colore lacteo, succosa, pustulas excitans, similiter & fructus : tota planta grauiter olet, præcipue cornu cum sua teca . Est aut in hoc genere cornu loco floris, aut amenti, ex summa fructuum sede enatum : teca autem ex inferna . Dioscorides Dracontiam magnam vocat, in umbrosis circumseptam nascitur : caulem habet rectum, leuem, duum cubitorum baculi crassitudine, versicoloribus draconum maculis, purpureis tamen euincentibus : folia Rumicis sibi inuicem implicata : fructum in summo caule racemosum, coloris primum cineracei, mox per maturitatem in crocum, & purpuram vergentis : radicem prægrandem, rotundam, candidam, cortice tenui vestitam . Theophrastus Dracontion vocat, id est Dracunculum : radicem inquit habet cibo ineptam penitus, & medicis tantum commodam; nam data cum melle utilis ad tussis : eius semine nulla in re vti solent : caulis varietatem quandam habet; nam versicolore serpentis speciem representat. Plinius Dracunculi nomine duas ostendit : Dracontij autem, vt Græci vocant, tres : (sed Dracunculum, de quo hic mētio, in Lusitania à se visum testatur, in agro hospiris nuper re-

F R . pertum :

peritum : caulem pollicari crassitudine, versicoloribus Viperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium : ei alia figura inquit inest, quam Dracunculo alibi à se dicto, aliudue miraculum; exeuntis è terra ad primas serpentum vernationes, bipedali fere altitudine, rursusque cum iisdem in terram se condentis, nec omnino occultato eo, apparet serpens, vel hoc per se satis officioso naturæ munere, si tantum præmoneret, tempusque formidinis demonstraret.

C A P. X X X V I.

G I C H E R V M, seu Gigarum vulgò appellatum, optus in sœpibus, & iuxta oppidorum mœnia : foliis magnis, figura sagittæ, quasi triangulis, læuibus, ac maculosis; maculis candidis, vel nigris, hyeme exeuntibus è terra : vere caulem fert, crassum, purpurascentem, dodrantis altitudine : in cacumine tecam herbaceam, ac modice pallescentem fert, quæ cum dehiscit, auriculæ oblongæ figuram præfert, conicula intus tenerimò inclusos, pallescente, fetidi odoris : fructus Dracontæ similis, primum viridis, postea croceus in æstate, quo tempore folia exaruetunt, solo relicto caule, tamquam pistillo : radix initio oblonga, & recurua serpentis modo; postea crassescit in rotunditatem : hæc quoque tactu pustulas excitat, mulieres tamen vtuntur ad maculas faciei tollendas, & nitorem præstandum : præparant quoque ex ea contusa, & diligenter abluta succum Cérussæ similem. Dioscorides hanc non Dracontiam, sed Dracontion paruum appellat; quamquam superflua quædam in eius descriptione legantur, assumpta ex altera Dracontia : iis igitur resecatis apertissima erit hystoria : inquit enim : folio constat Hedere, magno, candidis maculis resperso, (quæ postea de caule subiunguntur superflua sunt) : fructus in summo caule racematim coheret, colore primum herbaceo, & cum maturuerit, croceo; gustu feruens, & mordax : radix aliquatenus rotunda, bulbosa, Aro non absimilis, tenui obdusa cortice nascitur in sœpibus umbrosis, & quæ sequuntur. Plinius; Dracunculum vocat, diuersum ab eo, quem vidit in Lusitania : hic inquit radicem habet subrutilam, & draconis conuoluti modo, vnde ei nomen : Quidam ab Aro non distinguunt, semen eius feruens, mordaxq; ; tantumque ei virus inest, vt olfactum grauidis abortum inferat : effoditur Hordeo maturescente; crescente luna; omnino habentem serpentes fugiunt; ideo percussis prodesse in potu, aiunt maiorem, quasi hæc minor sit.

C A P. XXXVII.

ARON paruum in locis asperis nascitur, & inter saxa plurimum in monte Sancti Iuliani prope Pisas: folia hyeme fert multò minor Gichero, simillima Hederae, subrotunda, sine maculis: cauliculos inter folia fert, nudos, palmi altitudine, punctis quibusdam purpureis insignitos: in cacumine parua est veluti auricula; herbacea, dura; recuruo labro, è cuius sinu corniculus paruus exit. Vere decidente auricula, grana ostenduntur quatuor, aut quinque, Gichero crassiora, & aridiora, primum viridia, deinde nigrescentia: radix rotunda, magnitudine Auellanae, subdulcis, innocenti gustus. Dioscorides de Arone inquit: folia fert Dracunculi minora, & minus maculosa: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, in quo fructus est croceus: radix alba, Dracunculo similis, quae decocta estur, vitore cum minus acris sit: folia ad fumum coniuuntur, & ipsa per se siccata, & cocta manduntur: hæc descriptio, ratione fructus crocei, prædictæ plantæ non conuenit: ac minus conuenire possit Gichero, tum ratione foliorum, tum facultatis, quæ in radice. Theophrastus hoc genus intellexisse videtur, cum inquit: sunt, qui genus quoddam Dracunculi Arum appellant, quod eius caulibus varietatem habeat quandam; nam alterum est Arum apud eundem, quod caulem non fert, ut mox patebit.

C A P. XXXVIII.

ARON magnum, vulgò Colocasia vocatur, oritur in Sicilia: folio grandi, amplitudine ferme Personate, figura Gicheri, sed coniuinctis infernis foliorum angulis, ut si quis quidam in folio relinquatur, superficie valde leui & admodum virente, non sine maculis quibusdam, effigie yndarom late virentium; pediculus id sustinet crassus baculi crassitudine, cubitalis, & amplior; à quo folium pendet deorsum spectans. Vocant incolæ Pampinâ Paradisi vtuntur his ad recentes fructus excipiendos, & caseum recentem: radix subest rotunda, & crassa, & maior Dracunculus; acris quidem; sed innocenti gustus: hæc neque caulem, neque fructum fert: tota estate viret: hyeme amittit folia: gaudet multa irrigatione. Theophrastus Aron appellat, & Aron esculentum; hæc spatim de eo tradit: folia admodum ampla sparguntur, eadem cum latitudine caua sunt; Cucumeracea: caulis nullus: neque flos: radix cibo idonea: & folia in aceto cocta; suavis; & ad fracta utilis: radix est toto corpore mollis, quasi sine cortice, carnosa; alteram habet tenuem & neruosam, ut dubitetur, an radicis nomine dici debeat,

quemadmodum & in Cypero hæc, vt incrementum capiat, cum folijs luxuriatur, folia deflecentes ipsa circum obruere solent, quo planta non in germina excreſcat, ſed totum alimentum in ſuum attrahat caput. Plinius de Aro loquens ſimiliter eſculentum intelligit, magnæ cum Dracontionitis. Quidam enim eandem eſſe dixerunt. Glaucias ſatu diſcreuit. Dracontion ſylueſtrem Arum pronunciano. aliqui radicem Aron appellauere, caulem vero Dracontion, in totum alium: nam Ari radix nigra in latitudinem rotunda, multo quoque maior, & qua manus impleatur, miris laudibus celebrata, & in cibis & in medicaminibus. In folijs Ari caſeus optime ſeruari traditur. In Aegypto Aron vocatur inter genera Bulborum; Scyllæ proximum amplitudine; folijs Lepathi: caule recto, dum cubitorum baculi craſſitudine; radice mollioris naturæ, quæ edatur, & cruda. ſed hoc genus Aegyptium adhuc viſum non eſt à nobis. Ex his colligere licet Dioſcoridis codices perturbatos eſſe, cum in minori Dracunculo multa legantur, quæ Aro eſculento conueniunt, vt verba illa: caſeus folijs inuolutus à putredine defenditur: radix cocta, crudaue ad ſanorum uſus pro olere recipitur. In Inſulis Balcaribus coctam radicem cum melle multo in conuiujs placentarum loco offerunt: & in Aro quædam leguntur, quæ Dracunculo minori conueniunt, vt fructus croceus. inter cætera autem nomina reperitur apud Dioſcoridem Cyprios vocare Colocaſion, quod nomen hodie ſeruatur apud nos, quamquam æquiuocum cum Faba Aegyptia; quam Plinius Colocaſiam vocari tradit.

C A P. X X X I X.

ARIſARON inter ſæpes naſcitur, non longè ab vrbe Roma, herbula, quæ in fine æſtatis floret ante foliorum exortum; exerit enim à terra corniculum cum ſua teca purpureum, Serpentariæ ſimilem, ſed longe minorem, palmum non excedentem, quo are factò ſemina intra terram concipiuntur, breuiſſimo cauliculo intra terram latente: Hyeme folia fert ab radice, anguſta, & oblonga, Lilio ſimilia: vere ſemina iam perfectà ſunt, colore candicante: aduentante æſtate ſiccantur folia: radix eſt rotunda, vt Serpentariæ, quæ perfectà eſt, Nucis magnitudinem implet, cui cauliculus ineſt cum ſemine, reliquæ multæ circa eam minores Oliuæ magnitudine. Alterum genus ex Sicilia aduictum eſt, cuius radix digitali longitudine conſtat, ad modum tenella, & quaſi perſpicua, cui alia rotunda inſidet durior, & nigra exterius: huius folia maiora ſunt, quaſi Rumicis; corniculum quoque maior: gemitinat hæc quoque iſdem temporibus, vt altera: & ſemen intra terram condit. Dioſcorides Ariſarum vocat: exiguam inquit herbula eſt, cuius

radix

radix Oleæ magnitudinem implet, lōge maioris acrimonię, quam Aron-
 xis à Plinio vocatur : nascitur inquit in Aegypto, similis Aro, minor
 tantum : minoribusque foliis ; & vbiq̃ radice, quæ rāmen Olinæ gran-
 dis magnitudinem implet . Alba geminū caulem : altera vnum tan-
 tum emittens . vnum mirandum ingens : contactu genitali cuiusque fe-
 minini sexus, animal in perniciem agi, an id abortum significatur . Quod
 autem ei tradit folia Aro similia, sed minora, innuere videtur id genus,
 quod nos ex Sicilia habuimus : folia enim insunt Rumicis ; qualia Aro
 Aegyptio tradidit .

C A P . X L .

AD genera Dracontij tradita à Plinio ea est reducenda, quę in pa-
 lustribus nascitur Germaniæ : radice oblonga, geniculata, quæ
 à singulis geniculis, vnum pediculum sursum attollit, in cuius
 cacumine vnicum folium est Hedere figura, in acutum desinens, & in si-
 nu eiusdem fructum fert racemosum, rubentem, & acrem, Cichero si-
 milem . De hac Plinius inquit inter Dracontia, tertia demonstratio fuit ;
 folio maiore, quam cornus : radice Harundinea, totidem, vt affir-
 mābant, geniculata nodis, quot haberet annos ; totidemque
 esse folia . Hi ea ex vino vel aqua contra serpentes da-
 bant . Primum autem Dracontium apud eum-
 dem puto esse Bistortam vulgò appellatam,
 de qua alibi sermo est . secundum
 vero genus adhuc incom-
 pertum est .

§

Finis Libri Quinti

ANDREAE CAESALPINI

ARETINI

DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER SEXTVS.

CAP. PRIMVM

LEGUMINA inter fruges numerantur; quia eorum semina in cibos veniunt: condita hæc sunt in vasculis oblongis, chartilagineis, quæ siliquas vocant, ex altero earum latere pendentia, adnexaque, qua pars cor est, supero siliquæ dorso, in quibusdam aded, fatæ, vt ex contactu angulosa reddantur, vt Cicercula, Mochus: in aliis distantia, vt quodammodo septis intercisa siliqua videatur, vt in Faba, & Lupino: flores in omnibus inferius sedent, & tamquam vaginulæ nascentem siliquam amplectuntur, ex duplici folio constantes, quorum alterum inferiorem siliquæ carinam regit; alterum supra eius dorsum protenditur in labrum desinens, latum, & superius reflexum: folia ferunt magna ex parte diuisa, coniugatim pediculo adnexa, postremo tamen in quibusdam impari, vt in Fasiolo, Trifoliis, & Ciceri: in aliis capreolus datus est, ex postremo folij pediculo exortus, vt Piso, Vici: caulis plerisque infirmus adminiculo egens.

CAP. II.

FABA semen est inter legumina maximum, & quò maius, eò magis in longitudinem depressum est; minora autem rotundiora sunt, & modice oblonga: color aliis albicans; aliis niger: rubras quoque fabas vidimus: continentur in siliqua fungula, vt plerimum ternæ Fabæ, ad summum quinæ, quod rarissimè contingit: caules ab eadem radice fibrosa plures mittit, simplices, & per se stantes, cubitales, quadratos, & concauos: folia alternatim disposita, in duas partes subtundas, aut quatuor dissecta, carnosæ, breui, & inutili capreolo: flores in foliorum aliis semper geminos, oblongos, candidos, macula intus nigra. Theophrastus de Faba inquit: pars seminis, vnde principium germinan

Dentule effigiem præber: exit foliis pluribus, rotundis: caulibus pluribus, sine ramis, geniculatis, & inanibus, quasi culmis erectis. Differentias habet colore, & sapore; candida dulcedine præstat. Plinius solam fabam inter legumina vnicaulem tradit, idest sine ramis, vt Theophrastus, & eodem: folio rotundo, & multiplici: in flore eius inesse literas lugubres, ideo quosdam ea non vesci: ex Varrone damnantur, & Pythagorica sententia, vel quia mortuorum animæ sint in ea, vel quia existimantur sensus hebetare, & in somnia facere. esse & sylvestres Fabas in Mauritania. Fabarum farinam Lomentum appellari. Galenus Fabas contra inquit ex substantia fungosa, & flatulenta, quomocumque præparentur, si quadam detergendi. Dioscorides solas vires tradit, prætermittit hystoria, tamquam notissima: Adiungit Fabam Aegyptiam in lacubus nascentem; semine Fabis simili, maiore, & nigricante: at non in siliqua, sed in folliculis, quasi vesparum fauis: folio amplo: radice Harundinis, crassiore, quæ edatur cocta, & cruda, Colocasiam vocant: de eadem etiam Theophrastus, & Plinius; sed hoc genus adhuc non visum est, quamuis Colocasie nomine alia hodie intelligatur in genere Ari, vt suo loco explicatur.

C. A. P. I I I.

PISBOLVS, vulgò appellatur semen candidum, & rotundum, in siliqua ferè columnari, breuiori, quam Fabæ: caules fert infirmos, humi procurrentes, sed vbi ad micula adepti fuerint, assurgunt clauiculis amplexantes, vltra bicubitalem altitudinem, quo modo & fecundiores redduntur: folia multipartita, rotundiora, & graciliora, quam Fabæ, albidioraque, sed binis ad pediculi nexum latis: flores in longo pediculo binos, latiores, quam Fabæ, colore alius candido, aliis rubente, aut vario: gratissima omnium leguminum eius grana recentia, ac tenella ante perfectum incrementum, tum cruda, tum cocta, vel perse, vel cum suis tecis, sed cum adolevere, virus quoddam cum duritie contrahunt, citissimeq; perforantur à vermiculis, qui ipsis innasuntur: extant eius aliquæ differentiæ magnitudinis & paruitatis, cui in siliqua pauciora insunt grana, grandiora sunt, & rotundiora. cui plura, eadem minora sunt, & magis sarcta. omnium siliquæ, quò magis terræ vicinæ sunt, magis scabiosæ redduntur, ac veluti leprosæ. Græci numero multitudinis tantum præferunt, Phasiolos, & Phaseolos appellantes, vt Galenus animaduertit; alios à Phaselo: manduntur, inquit, recentes cum suis siliquis, quas lobos appellant, vnde & ipsi Phasioli Lobi, idest siliquæ dicuntur: inueterati non seruantur, propter humiditatem, ideo siccare solere, vt hyeme perdurent, quo modo eundem vsum præstare, quæ m

quem Pifa: eodẽm Dolicos appellari testatur apud Theophrastum Hippocratem, & Dioclem. Theophrastus de Dolicho, Siliquam Theophrastus vertit: siliqua, inquit, longa affixeris, ascendet, & frugifera fiet alioqui eruginosa reddetur: perit celeriter. Dioscorides Phasioli, inquit, infat, difficile concoquuntur; sed virides aluum emolliunt, contra vomitiones idonei: in summis foliis capreoli insunt, vt testatur in Isopyro. Plinius Faseolum vocat, cui folia venosa; eius siliquę cum suis granis manduntur: serere licet, qua velis terra ab idibus Octobris in calendas Nouembris: ex his patet Faseolos antiquorum nequaquam esse eos, quos vulgò Faseolos vocamus; nam estate seruntur, perficiuntur in Autumnino, seruantur optime incorrupti, facillimè coquuntur, sed natos Piscolos paucis literis mutatis, vt ex descriptione patet.

C A P. I I I I.

PISUM peregrinum est in Italia semen, Piscolo nostro parum in ceteris simile, sed colore viridi etiam cum perfectum est, diuque perdurat incorruptum Piscolus viridis appellatur planta quoque similis: foliis paulo oblongioribus: floribus purpureis. Theophrastus folium tribuit oblongius; caulem humi procidentem; siliquam cylindratam, idest figurę columnaris: & semina intus talem figuram sequentia. Plinius eadem confirmat; caules in terra spargi, si non habeant adminiculum: quo modo & deteriora fiunt: folia multiplicia, oblonga: seri in Gręcia mense Nouembri, vt Lentem, locis apricis: nam frigoris impatientissimum est, ideo in Italia non nisi verno tempore, terra facili, ac soluta: semen angulos habet: siliquā cylindræa. Serapio semen describit inquiens; granum partum esse non absimile Eruo maiori; colore viridi: oculum habens pupilla in albo nigra: plantam vero & siliquam similem Phaseolo. Galenus Pisis substantiam tradit, similem Fabis, minus flatuosam, minus detergentem, & quę tardius descendat. Dioscorides Pisorum non meminit, vt videatur cum Phasiolis comprehendisse.

C A P. V.

ISOPYRON semen est simile Eruilio, atrum, rotundum, quod, dum viride est, coquitur, vt Piscolus, sed perfectum negligitur; eius planta sponte prouenit inter segetes; caule ferme simplici, cubitali, procumbente in terram, nisi adminicula habuerit: folia fert non diuisa, vt cæteris leguminibus contingit, sed integra, ternum digitorum latitudine, in tres capreolos desinentia: florem in alis foliorum fert, luteum: siliquam

filiam Piscolo tenuiorem. Dioscorides de Isopyro inquit; aliqui Phasiolam appellant; quia folium in summo; capreolos fert vt Phasiolus: capitula insunt in summo caule, tenuia, plena seminis, quod Melanthio simile gustu: folium Aniso simile: huius semen cum Melicrato potum, ad vitia thoracis, & tussim confert, Hepaticis, & sanguinem excreantibus vrile: hec Dioscorides. profecto folium optime quadrat, at siliquas tenuia capitula vocauit, semina atra quidem sunt, vt Melanthium, forte & gustu simili, ob quandam acredinem, qua pollent ad pectoris vitia, vt Eruum. Plinius de Isopyro sic habet. Isopyron vocant aliqui Fascalum; quoniam folium, quod est Aniso simile, in pampinos torquetur: capitula sunt in summo caule, tenuia, plena seminis Melanthij.

C A P. V I.

ERUILIUM quod vulgò Rubilium vocant, tamquam Piscolus syluestris est: vendunturque eius grana recentia, aliquando pro Piscolis: deprehenduntur autem, quoniam decoctione rufescunt, & duriores permanent: cum perfecta sunt, nigra redduntur, sed decorticata, pallida sunt: gracilior eorum siliqua: folio constat bipartito, angusto, digitali ferme longitudine, medio capreolo, flore purpureo, aut roseo, qui geminus in longo pediculo est: caules fert Piscolo similes: oritur sponte inter segetes. Quoddam genus in syluis nascitur, pluribus in eodẽ pediculo floribus, roseis: siliquis tenuibus, nigris. Plinius modò Eruilium, modò Eruiliam vocat: ei folia longiora: serenda precipitur iuxta apu alueria; quia apes ea maximè delectantur: graui eius decorticatur, & tostum pinsitur, vt Lens. Theodorus Eruilium vertit id, quod à Theophrasto Ochros vocatur, quamuis aliquando Ciceram vertat, quasi putauerit idem esse, Eruilium & Ciceram, & Ochrum. de Ochro Theophrastus inquit; caulis humi procidit: folio constat oblongo: semen diurnum est; quia plene id habet, quod putredinem arcere, & tutari potest, quippe calidam & siccam naturam. Galenus Ochrum comedi testatur, maceratum in aqua, donec radices produxerit, sumptum ante alios cibos ventrem subducere, nullam habere qualiratem manifestam, ideo in medio poni: Hippocratem citat de Dolichis, & Ochris loquentem, quod celerius secedant, quam Pifa, ac minus flatum gignant, & magis nutriant. De Ciceram mentio est apud Columellam, qui pabuli potius generibus, quam leguminibus eam adnumerari testatur; nam bubus datur Erui modo, nec hominibus inutilis, sapore nihil differens à Cicerula, colore tantum discernitur, qui nigro proprior.

C A P. V I I.

CICERCULA semen est altera parte depressum, quasi effigie cunei: cortice leuissimo, albo, aut nigricante, aut vario, in siliqua breui, & lata: planta breuior Eruiio, humi procubens; multis ramis: folia simili modo bipartita, & angusta, breuioraq;: flores purpurascentes: seritur gracili solo: legumen hoc caput tentat, & officit luminibus. Plinius inquit, est & Cicercula minuti Ciceris, inaequales angulos habens, veluti Pisum, dulcissimum autem, quod Eruo simillimum, firmitusque, quod nigrum, & ruffum, quamquod album: Theophrastus Lathyron vocat, vt Theodorus putat Cicerculam vertens: folio, inquit, oblongo constat, non rotundo, vt pleraque legumina: caulis humi procumbit. Galenus de Lathyro inquit; substantia similis est Ochris, & Phaselis; crassiori tamen; ideo magis nutrit. In Asia plurimum vtuntur rustici; non solum, vt in Alexandria Ochris & Phaselis; scilicet aqua macerantes, donec radices emiserint, sed etiam vt phacotisanam parantes.

C A P. V I I I.

QVI vulgò in Etruria Mochi appellantur, seruntur in Alpibus ad pabulum brutorum: planta in totum similis Cicerculae: tenuioribus foliis: seminibus simili modo angulosis, candicantibus, vel nigris, minoribus, & in sua siliqua magis sarctis, asperioribusque: haec columbis gratissima sunt, vtilissimaq; ad fertificandum. Dioscorides Orobum vocat: frutex est, inquit, paruus, & tenuis: folio angusto: semina in valuulis fert. Theophrastus inquit: diutissime floret; caulis in latus tendit, vt Lentis: siliquas figura tereti fert, vt Pisum, in quibus semina continentur se inuicem tangentia: durant haec longo tempore, incorrupta: seruntur & mature & sero: sed si quis vere serat, facilis, gratusque fit, non grauis. differentias habet, & colore, & sapore: candidus dulcedine praestat. Orobus à Theodoro Eruum conuertitur. Plinius de Eruo scribit, non operosam eius esse curam: Martio mense satum noxium esse bubus; item autumnò grauedinosum, primo autem vere innoxium fieri satum. Galenus de Orobo inquit, in aqua dulcoratum boues pasci, homines prorsus abstinere, nisi in magna fame, nam in suauissimus, & prauus succi est. Medici autem vtuntur praeparatis ad modum Lupinorum Orbis cum melle ad crassos humores ex thorace, & pulmone educendos: albi minus medicamentosi sunt, quam flavescentes, aut pallecentes: biscocti & in aqua dulcorati insuauitatem

Liber Sextus .

— 235

deponunt, simul & facultatem abstergentem, & incidentem, relicta terrestri substantia, citra insignem amaritudinem .

C A P. I X.

A R A C V S exilis est planta ; dodrantis altitudine : foliis Cicerculæ : flores fert luteos ; siliquas longiores, tenuiores, rotundas, & nigras, in quibus semina rotunda nigra, & scabra : oritur inter segetes, gracili solo. Theophrastus inquit . Aracus in Lente nascitur . semen scabrum, & durum . Galenus idem testatur : ex Lente inquit degenerat : semen ineptum cibus : alibi inquit . Quod Aracon vocatur in Asia sylvestre quoddam rotundum, ac durum, Eruoq; exilius, in fructibus cerealibus repertum, quod seligentes proiciunt . Alibi Aracius ab eodem vocatur, semen Lathyro simile, adeo vt multi putarint, ab eo nequaquam genere diversum esse, quandoquidem & vsus ipsius omnis, & facultas Lathyri facultati similis est : nisi quod Araci duriores sunt, minusque facile elixantur, & ideo concoctu difficiliore .

C A P. X.

L E N S semen est in rotunditate depressum, candidans, aut rufescens, valde læue, in siliquis breuibus, & compressis : planta dodrantali altitudine, ramosa : foliis multipartitis, exilibus, oblongis ; extremo capreolo flosculos fert candicantes, vel purpurascens : feritur locis aridis . differunt a amplitudine seminis, & exilitate : probatur latum, & candidius : rufum, & paruum deterius est : elixatur in cibis : perfectum tantum Græci Phacon vocant. Theophrastus eius semen pusillum esse scribit, vnde fertilissimum inter legumina ; caulis in latus tendit : siliquas paruas, & læuiter latus fert pro figura seminis . Plinius duo genera esse tradit in Aegypto ; rotundius ; nigriusque : alterum sua figura, vnde vario vsu translatum in lenticulas nomen : Equanimitatem fieri vel centibus tradunt. Galenus succum melancholicum creare testatur, astringere, & laxare ; ideo ventrem perturbare, nisi abiecto primo iure, iterum affusa noua aqua coquantur . Dioscorides oculorum aciem hebetare tradit longo vsu. Arabes decoctum Lentium laudant ad febres pestilentes, quas lenticulares vocant, quia exanthemata in illis erumpentia lenticulas representant .

C A P. X I.

VICIA semen est nigrum, aut maculosum, Lente rotundius, in filiqua rotunda, prælonga, & nigra: caules ultra cubitum tolluntur admiculis innixi suis capreolis: folia multi partita, vt Lentium foliolis, subrotundis: flores oblongos, purpureos, aut in caruleum vergentes: feritur in campestribus ad pabulum brutorum, quamuis & ad hominum vsum in fame panibus Triticeis admixta eius farina: differunt semina inuicem, crassitie, rotunditate, amaritudine, amarius, quod tenuius est, & rotundius: huius filiqua maior, & aspera. Plinius, inquit Vicia pinguescunt arua, nec agricolis operosa: feritur Decembri vsque ad Martium: amat siccitatem: nec aspernatur vmbrosa; non ferenda inter vites; nam languescunt: Galenus Vicię semina, inquit, figura non rotunda constant, vt Fabę, sed aliquantum depressa, & Lentium: reponuntur cum filiquis, & tota planta ad pabulum brutorum; per famem etiam hominibus in vsu præcipue tempore veris; dum recentia sunt, insuaui, & concoctu difficilia, aluum astringunt, & succum melancholicum gignunt magis, quam Lens.

C A P. X I I.

APHACA semen est in Triticis frequens, longè exilius Vicia, & depressius, nitore quodam splendens, colore nigro, aut vario, maculis albicantibus: in filiqua ruffa, ac depressa, longiore quam Lentis, cauliculos fert tenues, & infirmos; cubitales; binis per intervalla foliolis nullo pediculo adnexis, subrotundis medio vtrinque è lauculo, & flore luteo. Dioscorides in aruis nasci tradit, altiore. Lente: foliis tenuibus; filiquis Lenticula maioribus, in quibus sunt semina terna vel quaterna nigra, Lente mjnora, facultate astringente. At folia tenuia non videntur prædictę plantę conuenire, cum subrotunda sint, pollicis latitudine; Lenti autem multò exiliora insint: verum si integrum Lentis folium assumatur, diuisum in multa foliola, profectò longe superabit Aphacę folium, quamuis in binas tantus partes diuisum. Theophrastus Aphacam non inter legumina, sed inter Cicoracę describit, de qua nos suo loco agimus: videtur autem aliquando etiam Aphacam inter legumina recensere, vt cum inquit, celeriter perit, vt Dolichus eius filiquę leuiter lata: in Aphacis nascitur Securidaca: sero inter legumina feritur, sed in his videtur aliquam speciem Lentis significare; Lens enim celeriter à vermiculis eroditur, feriturque inter legumina ad cibum hominum, non iumentorum, vt quam hoc loco descripsimus.

comprobat Galenus, qui nasci Securidacam non in Aphacis scribit, vt Theophrastus, sed in Phacis, idest Lentibus: Aphacam autem tamquam Vicie affinem tradit ad brutorum pabulum colligi solitam à rusticis. Plinius Aphacem vocat, vt ab altera Aphaca distingueret, quæ inter Cicea reponitur: huic tenuia admodum inesse folia, inquit; caulem Lenticula pusillo altiores: siliquas maiores: semina tria; vel quatuor nigriora, madidiora, & minora Lenticula: per madidiora significare videtur lubricum leuorem, qui peculiaris est in Aphacæ seminibus.

C A P. X I I I.

I A M explicentur, quæ inter legumina capiteolis carent. inter hæc Cicer principem locum tenet: semen propendentibus testiculis simile; in tenuem apicem quasi mentulam desinens, qua parte principium germinandi continetur: cortice rugoso obductum, quasi seroto: coloris ex candido pallefcit: aliis ruffus: aliis niger. continentur duo, ad summum tria in siliqua breui, tumida, & carilaginosa: feritur ætate, ac citissime perficitur: ramos fert lignosos, cubito breuioribus: folia in multas partes diuisa, subrotundâ, & serratas, subhirsutas: in singulis foliorum alis singulos fert flosculos candicantes: tota planta vitens salugineam quædam continet, subacidam in superficie: expetitur in cibis etiam recens, crudus, coctusque. Erebinthon Græci vocant. Theophrastus inquit inter legumina feritur, vtroque tempore mature, & sero, vt grandescat, cum paraminibus madefactum feritur: pars vnde principium germinandi, qua necitur siliquæ, prominere, & mentulæ speciem gerit: exit foliis multis; caule lignosissimo, qui tendit in latus: radicem omnium leguminum altissimam habet, quæ nonnunquam ex latere mittit: diuturnissime floret; paucissimis diebus perficitur; nam diebus quadraginta post sementem absolui potest: siliqua rotunda, parua, pauca semina continet: differunt colore, & sapore; nam candida dulcedine præstant: differunt & magnitudine, odore, & forma, vt Arietinum & Columbinum: cum floret, nocet pluuia, contra quam in cæteris leguminibus, quia abluta salugine tabescit radicitus: ruffum, & nigrum, firmius est, quam album. Plinius inquit; Ciceris natura est gigni cum salugine, ideo solum vit, arietino capiti simile, vnde sic appellatum album, nigrumque: est & Columbinum, quod alij Venereum vocant: candidum, rotundum, læue, arietino minus. Aetius & Columella quoddam Orobianum cognominant, Eruo simile. Galenus tradit, quæ nigra sunt, arietina vocari in Byunia, quæ & exigua, maiore vtrabstergendi, ideo ad renum calculos pollere: omnia Venereum stimulant; & creduntur semen gignere, idcirco exhiberi equis admillariis. Dioscorides sati-

uum & syluestre tradit : inter satiuā quoddam arteminum vocari : syluestre inquit, folijs constat satiuo similibus, odore graui, sed semine discrepat. hoc genus videtur significasse Theophrastus cum dixit inter cæteras differentias, quoddam odore differre. & Aetius Orobiqum hoc idem appellasse videtur, nam ei vim tradit attractoriam, discoussoriam, cicisoriā, & absterforiam, lienem, iecur, & renes expurgare, scabiem, & impetiginem exterere, parotidas, & testes induratos discutere, maligna vulcera sanare : quæ profecto Ciceri satiuo per se non insunt, nisi cum Eruo admisceatur, vt Dioscorides animaduertit. Est autem Cicer syluestre, vt existimo, planta in collibus nascens, cauliculis dodrantalibus, rectis ; in quibus folia alioqui Ciceris satiuī, sed paucioribus, diuisiuis, ternis scilicet foliolis, oblongis, simili modo serratis, & hirsutis, adiungitis appendicibus ad pediculi nexum : specie Ononis (vnde quidam Ononim leuem appellant) : flosculos fert, & siliquas exiliores. Ciceris & semina in his parua, & rotunda, subflaua : tota planta odore constat, valde medicato, Theriacam imitante, vnde vulgo Theriacaria herba vocatur, laudata ad vermes enecandos.

C A P. X I I I I.

PHASELYS, qui vulgò Fasolus appellatur, semen est candidum, effigie nauiculæ, eiusdem nominis, ex dorso scilicet recuruum, re-
nis similitudine ; eius cor in parte. sima est, qua macula quædam nigra pupillæ oculi modo continetur ; eius siliquæ longissimæ, rotundæ, ac recurvæ, effigie corniculorum : feritur æstate in aruis : perfcitur in Autumno. Planta viticulas fert, humi procumbentes, Conuoluuli modo, vicinas plantas circum amplexantes, quamuis capreolis careant : folia in singulis pediculis terna, figura Hederæ, in acutum definentia : flores pallidos : quamuis autem sit amplexi caulis, non tamen ei adminicula adhibent ; vt Piseolis : non enim minus frugifera redditur, præter candidos extant nigri, vel maculosi, & subrubentes : distant & crassitie, ac tenuitate : comeduntur non solum perfecti ; sed & recentes crudi, & cum suis tecis cocti ; Aliud genus peregrinum apud nos feritur in hortis opere Topiario, viticulas enim fert longiores adminiculis egentes : siliquas breuiores, sed latas, & falcatas, instar siliquæ arboris : semina grandiora nostris Phaselis, ac magis depressa, leuioraque, ac nitentia : color aliis ex toto candidus, qui magis probantur in cibus ; aliis melleus ; aliis maculosus ; aliis lineæ nigræ in candido circumaguntur, Phaselos Turcicos vocant : hi recentes insuaues sunt, perfecti coquantur in cibus, vt reliqui. Galenus Phaselum, inquit, alium esse Phasiolis : comedi in Alexandria maceratum in aqua, donec radices emiserit, more Fenigreci,

Oculi, & Lupinorum : substantia mediocri constare : præsumi ante cibos ad aluum molliendam. Paulus comedi etiam integrum cum suis siliquis viride, quemadmodum & Dolichon : genus candidum reperitur in compositione quadam ad renes, sed eo loco Phaseolus legitur, non Phaselus : Dioscorides Smilacem hortensem vocat (aliæ enim sunt Smilaces, vt aspera, & lævis, & quædam inter arbores) huic tribuit folia Hederæ, molliora : caules tenues, & viticulas veluti clauiculos in multam longitudinem, vicinas planctas amplexantes, opere Topiario : fructum Fænigræci, longiorem, habitioemque, in quo semina renum similia, non minus coloris, aliqua, ex parte subfulua : recentes siliquæ Asparagi modo coctæ cum seminibus urinam cient, & tumultuosa somnia faciunt ; Lobia vocantur, à quibusdam Asparagus. hæc descriptio partim nostrates Faseolos ostendit, præsertim siliquæ similitudo cum Fænogræco, partim Turcicos vocatos, cum seminis varios colores tradit. Qui autem ab antiquis dicantur Phasoli explicatum est à nobis in Piscolo. sed verbum *Lolia* æquiuocationem facit ; nam apud Dioscoridem fructum Smilacis significat : apud Galenum autem, & Aetium Lobos est Phasolorum siliqua.

C. A. P. X V.

FÆNUM GRÆCUM semen est Phaselo longe gracilius, ac depressius, fermè quadratum, subflauum, odore quodam cum decoquitur medicato, succumque reddens glutinosum, seminis Lini modo. Planta semicubitum non excedit, ramosa : ternis foliolis in singulis pediculis, instar Trifolij pratensis : flosculos fert subcandidos : siliquas corniculis similes, Phaselo breuiores, ac duriores. Galenus in cibis assumi scribit, eodem vsu, quo Lupini estrantur, magis autem aluum subducere ; in medicamentis emolliendi, & dolores mitigandi facultate polere. græce Telis vocatur, ab aliis Buceras, & Aegoceras à bouis, & capræ cornu. Plinius Fænum græcum à Latinis Siliciam appellari scribit, quæ quanto peius tractatur, tanto melius prouenit : feritur scarificatione sulcorum, quatuor digitorum altitudine.

C. A. P. X V I.

TRIFOLIUM omne à Fænogræco, & Phaselo, tamquam syluestre quoddam, distare videtur ; nam omnibus terna sunt in singulis pediculis folia, & semina, aut ad Phaseli, aut ad Fænigræci figuram accedunt, sed exilia multa : siliquas alia ferunt intortas, veluti cornu arietis, vt Medica ; alia cœleæ modo implexas, vt plurima, quæ in segetibus

segetibus nascuntur, & in incultis; alia rectas, & breues, vt plurimum folliculis florem tegentibus inclusas, vt Trifolium bituminosum, Lagopus, Loti genera, & quædam inter pratensia. Trifolium pratense vqco, quod in fœnalibus campis, & inter segetes ad pabulum iumentorum fecatur; infirmis caulibus, aut stratis in terram, aut procumbentibus. multæ eius differentiæ, magnitudinis, & paruitatis, tum foliorum, tum caulium, tum fructus. Quibusdam macula est in folio nigra, aut candida. lunæ falcatæ figura: folium omnibus subrotundum, aliquando in extremo sinuatum. Grandioribus siliquæ insunt in spiras recurvæ: flosculus luteus in breui pediculo inter folia: spiræ nunc pauciores, nunc puræ, nunc cõpactæ vt figuram Lentis præferat, nunc solute & alio seues, quæ & latiores sunt; aliis asperæ; aliis in ambitu veluti aculeatæ, non tamen pungentes. Quoddam genus in incultis præcipue marittimis oritur, cuius fructus, Tribuli modo, robustissimis aculeis armatur: hoc humi stratum est, & breuius: foliis minutis, candidisque: semina in omnibus ad renis similitudinem efformata continentur, inuicem distantia. Quoddam genus vidi, cuius siliqua valde lata, ac falcata erat effigie lunæ, aut ferri æquini; lanuginosis foliis; humi stratum. Quæ flosculos multos in vno pediculo ferunt, veluti capitulum constituentes, siliquas ferunt breuissimas, & rectas floccis similes: floris color aliis candidus: aliis purpureus; vnum in hoc genere flosculis pallefcentibus reperitur, veluti floccis aridis. Quibus flos candidus est, & macula in foliis candida, iis odor quidam inest suavis, nõ tamen si naribus ad moueatur, sed si quis super herbam deambulet: id quò breuius, eò odoratius est: prouenit iuxta semitas, & in pratis. hoc genus Dioscorides Lotum urbanam appellat: nasci eam inquit in viridariis, quos Græci paradisos vocat: aptissima enim est ad herbosas semitas, atque areas in viridariis parandas; humilis enim herbula, obambulatium pedes non offendit: interim cum pedibus calcatur, suaue quid spirat; valet ad oculorum nubeculas, albugines, atque alia visum obscurantia eius succus cum melle adhibitus, quam facultatem videntur medici à natura edoceri in foliis albuginem ostendente, vt in aliis plerisque solet. De aliis Trifolij pratensis generibus Dioscorides propriam mentionem non facit, sed tantum inter attributa, vt in Medica, & Loto syluestri, & Ononide, quarum folia comparat Trifolio pratensi, aliquando Lotum pratensem vocat. Plinius de Loto Urbana: Lotum herbam vocans Homero teste inquit, primam nostri natam fuisse inter herbas subnascentes Deorum voluptati, non nisi post annum nascitur ex semine suo. Theophrastus Lotum in caule tantum foliatam nasci, non simul ex omnibus seminibus, sed partim anno primo, partim secundo: sed alia multa apud eundem de Loto habentur, quæ Loto Aegyptiæ conueniunt, aut arbori Loto.

CAP. XVII.

TOTVS syluestris vulgò Trifuli, & corrupto vocabulo Tripuli vocatur; prouenit in syluis, & fluminum ripis: caule erecto, bicubitali, multis ramis brachiato: folia fert in ambitu serrata, & quæ à radice latiora, rubra linea discurrente: flosculos luteos, aut candidos, in tenui quadam veluti spica dispositos prodeunte ex foliorum alis: siliquas breues, & exiles fert: ex floribus utpote odoratis extrahitur aqua per distillationem, quæ per se quidem nequaquam grata est, at illis odoratis admixta, valde gratum & perseverantem odorem præstat. Alterum genus peregrinum apud nos, Trifolium Balsaminum vocant, ob odoris vehementiam, qui spirat è semine; caule breviori: foliis similibus: flore non in spica, sed in rotundis capitulis cæruleo: semine flauo, odore valde medicato. Quoddam genus latifolium ex Armenia allatum: odore ingrato. Dioscorides Lotum syluestrum Trifolium minus appellari scribit, ut scilicet differat à Cytiso, quod Trifolium maius appellatum est: constat inquit caule bicubitali, ac maiore; alis multis; folijs Loti Trifoliæ pratensis: semine Fenigræci, multo minore, gustu medicato. Theophrastus hoc genus Loti intellexisse videtur, cum recenset inter odorata, quibus utuntur ad vnguenta: nam Loti nomen inquit æquiuocum esse, cum genera plura sint flore, folio, caule, fructuque discreta; inter quæ recensetur & illud, quod Melilotum vocatur, sic enim legendum puto non Meliassitos, quod Theodorus vertit Melfrugum: diuersa quoque viribus in vsu cibatio, & quod non eadem loca desiderent, in his innuit Lotum Aegyptiam, quæ in paludibus nascitur, & in cibos venit, semine, ac radice omnino diuersa à supradictis, vsu, & loco, & forma. At Melfrugum apud Plinium ex sententia Dioclis ipsum Panicum est: facilis autem fuit commutatio inter hæc duo verba Melilotos & Meliassitos: sed de Meliloto Græcorum non inter Trifolia, ut puto, querendum est; ideo alibi de illo agemus. Serapio tamen inter Arabes Melilotum aliquam ex his, quas diximus intelligere videtur: inquit enim herbam esse foliis rotundis, & virentibus, raris, circa exiles ramulos: semen in siliquis tenuissimis, & rotundis, in quibus rara granula clauduntur, glauci, pallidiue coloris, rotunda, Sinape minora: ex Meliloto autem potissimum siliquæ, & clausa intus granula in vsu habentur. putauit autem id à Dioscoride Melilotum vocari colore Croci, odoratum. in hac descriptione videtur Serapio intellexisse illud Loti genus, quod nos Trifolium Balsaminum appellauimus: eius enim semen cum siliquis odoratissimum est, & reliquas conditiones omnino representat. Alibi omne genus Loti, idem Serapio Handacoccam vocat, includens etiam Lotum Aegyptiã, de Loto Aegyptiã nos alibi loquimur.

CAP. XVIII.

TRIFOLIUM Bituminosum in maritimis nascitur, gracili folio: foliis initio rotundis, procedente tempore in acutum delincentibus, magnitudine ferme Phaseli: tactu glutinoso: odore medicato: caules fert rectos, subasperos, ac nigricantes, cubitales, amplioresque: flores purpureos, capitula quaedam constituentes, in longis, & rectis ramulis: semina facta in capitulis, quorum siliquae breues, hirsute in cuspidem desinunt foliaceam, unico intus semine in rotunditate oblongo, sapore medicato: copiosum in Italia, ubi in sole Dictamum vocant, celebrantes aduersus venena. Dioscorides Triphyllon, & Oxytriphylon, & Menyanthes, & Aspalthion, & Enicion vocat. frutex supra cubiti altitudinem virgas habet tenues, iunceas, & nigras: folia Loti arboris similia, terna in singulis gemminibus, quibus renellis odor ut Rutae, cum adoleuerint Bituminis: florem purpureum: semen latum, & quadantenus pilosum, altera parte cornutum, antennae modo: radicem longam, gracilem, & firmam. Scribonius tradit, plurimum in Sicilia, & in portu Lunensi: foliis & specie Trifolij communis, plenioribusque, & lanuginosis, in extremo aculeatis, fruticem esse altitudine duum pedum, altioremq; cum odor grauis. Galenus scribit Trifolium, cum vere parurit, Iacintho simile: quod de flore intelligendum est, & semen agresti Cnico simile, vnde Cniceum vocatum est. Vis plate calida, & sicca, ut Bitumen, cui odore est similis, vtrinque tertio ordine: pota laterum dolores ab obstructione ortos iuuat, vrinam & menses prouocat, decocta admodum deinde moribus Aranei, vel Viperæ quoque ex aquae fotu adhibita ipsis medetur, & dolores statim sedat. Sin autem in alio non commorso sanum locum eodem fotu circumdederis similem sensum, similesque dolores, iis, quo morsus inuehit, omnes efficit, ut re vera miraculo dignum opus videatur, videlicet herbam & morsum sanare, & ferarum modo sanam partem prauo afficere. Atres minus miranda apud Dioscoridē, qui aquam, qua quis venenatum vlcus sanauerit, si alteri applicetur, vim veneficam inferre scribit. Plinius Trifolium inter coronarias recenset, Minyanthes, seu Aspalthion, idest Bituminosum, maiore folio, quo vtuntur coronarij: Alterum acuto Oxytriphylon. Tertium ex omnibus minutissimum, videtur per Oxytriphylon acutum Trifolium intelligere, quam alibi Oxym vocat, de quo nos alibi agimus: Tertium verò genus pratense fuerit.

C A P. X I X.

LAGOPVS, quasi pes Leporinus, inter Trifolia ostenditur, quæ in segetibus proueniunt ad pabulum iumentorum: caule recto ferme cubitali: foliis oblongis, angustis, lanuginosisque: in cacuminibus ramulorum veluti spicas fert lanuginosas, leporini pedis similitudine, flosculis albicantibus, vel rubentibus, tenuibus, inter fursuraceas membranulas, & exiguis feminibus: extant quædam differentie magnitudinis, & paruitatis: Maiori folia insunt latiora, quam ~~maioribus~~; & cetera secundum rationem: Minori valde angusta, & ramuli tenuissimi. Dioscorides non describit, tantum inquit in segetibus oriri, astringentis facultatis; nam in vino pota atuum sistit, aut ex aqua in febre: ad inguinum inflammationes alligatur. Hippocrates Lagopyron vocat facturibus simile, cū inaruit: folio paruo, quasi oleagineo, longiore, quos cruentis vulneribus imponitur. Galenus Leporariam herbam vocat, quamuis alibi Lagopum ex Dioscoride.

C A P. X X.

MEDICA seritur in Hispania sæni gratia, viuuntque multos annos radice, vt singulis annis demeti sæpius possit, Alfalsam vocat, frutex est multis ab eadem radice cauliculis, cubitalibus, insirmitis, vt procumbant in terram: folia fert parua, ac serrata, initio tamen latiora, vt Loti syluestris numerosa: flosculos in foliorum alis spicatos, cæruleos: semina exigua, oblonga, flauescencia in corniculis recuruis, vt cornu arietis, valde exiguis. Dioscorides inquit, cum recenter prodit Trifolio pratensi similis est, procedens folia angustiora gerit: caules Trifolij: semen Lentis magnitudine, corniculorum modo intortum, quod siccatum iucundi saporis gratia sali condimentario admiscetur, Viride, quibus refrigeratione opus est, illiniri solet. Herba tota pro Gramine vntur, qui pecora alunt. Plinius ex Media in Italiam aduectam esse scribit: seri ad pabulum pecorum tanta dote, vt vno satù plus tricenis annis durare credatur.

C A P. X X I.

ONONIS, quam quidam vulgo Bonagam, alij Bulimacam vocant, sola inter suffrutices Trifolios aculeum gerit: A longis & lentis radicibus caules fert semicubitales, lignosos, simplices, frequentibus foliis, oblongis, serratis, & subhirsutis, initio latioribus.

& tactu glutinosi, odoratisque, procedente tempore iis decidentibus, subnascuntur aculei, atque alia foliola angusta per totum caulem, inter quæ flores subrubentes, & siliquæ rotundæ, Ciceris modo, tenuiores, floret æstate: passim reperitur, præcipuè tenui solo. Huius radix de-rasa ex vino albo pota, mirificè urinam impellit, præcipuum calculosis remedium. Theophrastus Ononim tradit ramis aculeigeram, annuo folio Rutaceo, per totum caulem disposito, ea forma, qua in corollis ne-cti soleat comprehensus vndique & floribus & siliquis: in segetibus, & læto solo oritur, agricolis infesta, viuax, extirpatu difficilis, cum radix à latere anno sequenti germinet, & in profundum agat: germinatione incipit æstate: perficitur Autumno. Plinius inquit post ver spinosa in-ante Fænogreco similis, fruticosior, hirsutior, odore iucundo, ramosa. Dioscorides & Ononim, & Anonim vocat: ramis inquit fert fruticosos, dodrantaes, & maiores; frequentibus geniculis; alis multis; capitulis rotundis: foliis Lenticulæ tenuibus, puillis, ad Rutæ aut Loti pratensis folia accedentibus, subhirsutis, odoratisque: Maria conūtur antequam spinosa fiat, cibus gratissima; rami acutas spinas habent, tamquam spicula firma: radicem albam, quæ excalfacit, & extenuat, cuius cortex in vino urinam ciet, & calculos frangit: per capitula rotunda ipsas siliquas intelligit: folia autem Lenticulæ, ea, quæ in secunda germinatione oriuntur, accipit, quæ & Rutæ comparantur, quia oblonga sunt, & parua. Loto autem pratensis assimilat ea, quæ latiora sunt, in prima germinatione orta, quæ vere agitur, antequam spinosa fiat.

C A P. X X I I.

QUOD vulgò Melilotum appellatur, herbulæ est ramis multis, circa radicem stratis in orbem; tenuibus foliis. quasi Serpilli, in breui pediculo ternis; adnatis duobus, veluti aliis ad pediculi nexum: flores fert in summis ramulis quinque aut sex in orbem dispositos lutei coloris, aliquando ad croceum vergentis: siliquas oblongas, & tenues, in quibus semina Fænigræci exigua. Tota planta odore caret, saporis insipidi cum quadam astringitione: oritur passim iuxta semitas. Huius flores officinæ pro Melilotæ antiquorum substituant, quamvis præter colorem croceum alia nulla qualitas legitimi Meliloti insit, vt loco proprio ostenditur. Alia tamen in syluestribus & veteribus ædificiis nascitur, breuior: foliis subhirsutis, candidioribusque: flore veluti in capitulis copioso, odoris exigui, Lotum æmulantis: siliquas fert incuruas. hanc multi legitimum Melilotum putant. sed hæc forte ad Melilotum Serapionis reduci possit; cõgener enim est cum Loto, cuiusmodi significatæ videtur Dioscorides, cum inquit nascitur & in

Campania circa Nolam, colore in luteum languescente; odore infirmo. At non inest ea odoris præstantia, vt mereatur inter Sampsucum, & Marum connumerari, vt facit Dioscorides. Nos herbam Sanctæ Mariæ legimum Melilotum putamus, de quo suo loco patebit.

C A P. X X I I I.

G L A V X in asperis nascitur, præcipue maritimis: pluribus ab eadem radice cauliculis, lignosis; subasperis: folia fere sine pediculo, vt vulgare Melilotum, quaterna, aut quina ex eodem exoritur, candida, vt Cytisi, sed angustiora, oblongioraque, & magis hirsuta, gustu astringenti: flores in ramulorum cacuminibus congestos, prope folia, ex candido purpurascens: siliquas rotundas, & breues, rubentes, in aculeum infirmum desinentes. Dioscorides de Glauce inquit: similis est Cytiso, aut Lenticulæ foliis, quæ superne virent, auersaque candidiora spectantur: ramulis à terra exiliunt, quini, seniue, tenues, ab radice dodrante alti: flores Violæ albæ, purpurei exeunt, minores tamen: nascitur iuxta mare: coquitur cum hordacea farina, sale, & oleo in sorbitione, ad reuocandam extincti lactis vbertatem. Plinius Eugalacton antiquis appellatum scribit, cuius ramuli in terram serpunt, & reliqua ex Dioscoride transcribit: sed loco verbi από γῆς: idest à terra, legit ἐπι γῆς, idest in terra: sed prior lectio verior est.

C A P. X X I I I I.

P O L I G A L A in maritimis nascitur similis vulgari Meliloto: latiore folio, molli: flore singulari, in summis ramulis, grandi, pallido: siliquam fert longam, & quadrangulam, exiguis seminibus, gustu astringenti: Dioscorides inquit palmi altitudinem petit; foliis Lenticulæ; gustu astricto, quæ pota lactis vbertatem facit, vnde appellatio. Plinius inquit in caule summo foliis constat Lenticulæ, & reliqua, vt Dioscorides.

C A P. X X V.

T R A G O S in maritimis nascitur: ramulis multis ab eadem radice procumbentibus in terra, lignosis, tenuibus, dodrantalibus: foliolis pusillis, nigricantibus: in cacumine flosculos candicantes fert: & fructus Glauci similes, sapore vehementer astricto. Alterum genus in totum grandius, bicubitali altitudine: foliis Glauci, latioribus, vniueque sapor acerbus, tam foliis, tam fructui, qui veluti grana Tritici acer-

acervata, & in aculeum infirmum tamen desinunt. Dioscorides hoc nomine unam numerat inter fruges, de qua alibi dictum est. Alteram, quæ & Scorpius vocatur, in marittimis nascens, pusillus frutex, in ramis præcumbens, oblongus, non magnus, dodrantalis, aut maior: folia autem non habet: in ramis veluti acinos pusillos, rufos, magnitudine Tritici, acuto cacumine, gustu multum astringente, numerosos. Plinius inquit Herba Tragos, quam aliqui Scorpiion vocant, semipede alta, fruticosa; sine foliis: pusillis racemis, rubentibus: grano Tritici, acuto cacumine, & ipsa in marittimis nascens: alibi eamdem Tragion & Scorpiionem vocat, veprem sine foliis racemis rubentibus ad medicinam usum. Sed quod sine foliis traditur, repugnat prædictæ plantæ. An forte hoc hanc conditionem adiectam esse propter æquivocationem, cum Scorpio Theophrasti, quam Theodorus Nepam verit, cui nulla folia, nisi spinæ pro foliis habeantur, ut in Asparago, de qua nos alibi loquimur, quod Plinius significavit, cum de Tragio, id est Trago dixit, veprem esse sine foliis, non enim Tragos spina est, sed hoc Nepæ Theophrasti coniungit.

C A P. X X V I.

LUPINVS, semen est in rotundam latitudinem depressum, colore pallido, sapore amaro: quod tamen aqua calida præmaceratum fuerit, amaritudine dimissa, gratum gustui redditur, ut citra aliã coctionem escitur: eius planta cubitalis est altitudinis, ramosa, lignosaque, ut Cicer: folia in singulis pediculis, ut plurimum septena, oblonga, stellatim disposita: flos in foliorum alis candicans, aut ad cæruleum vergens: siliqua similis Fabæ, sed grana inuicem magis distant, latiorque est: seritur mense Augusti, ac paulo ante colligitur. aliud genus sponte provenit in locis harenosis, breuius: foliis angustissimis: siliquis tenuibus: flosculis cæruleis. Dioscorides græce Therion vocat, sativum & sylvestrem. sylvestres sativis similes, sed omnino minores eiusdem facultatis: Theophrastus sparsim de Lupino hæc habet, natura sylvestris est, culturam nullam patitur. semen diuturnius, male tamen provenit, nisi protinus ab area terræ mandentur, non vult obrui terra, nam etiam si suspensum in herbis procul à terra maneat, germinat tamē, & radicem in terram agit, si sub alta seratur materia, radices obistentes versus terræ summum præscindunt, valenterque germina edunt: solum arenosum, & vitiosum poscit. Viride nullum animal mandit, quia amarum: semina in siliqua magnopere intersepta continentur, cui parte quadam concava noctuntur. Plinius circummagi folia cum sole testatur, unde agricolis horas etiam nubilo demonstrat: ter floret: eo pinguescunt arua, & vineæ: si depositum sit in fronde, inarari protinus solum opus est.

Quod igitur Theophrastus dixit viride à nullo animali mandi propter amaritudinem, de fructu intelligendum est, nam hodie etiam pro boum

phalo scribitur inter Rapas.

C A P. X X V I I.

AET PLANTA hodie à rusticis Lupinus syluestris vocatur: oritur prope flumina præcipue in marittimis: caulibus humi repentibus, cubitalibus, circa radicem subrubentem: Folia fert diuisa Lentis modo: foliolis scilicet coniugatis, in pediculo dispositis; coloris & figura Lupini, infernè candicantibus, supernè viridibus: flores in racemulis oblongis, colore sanguineo, siliquas vagina inclusas, tenues, asperas, interseptas, ac depressas, quasi Lentis, inuicem hærentes & capinguæ sunt iumenta, & à morbis curantur. Alia gracilior in asperis, & petrosis nascitur: dodrantalibus caulibus erectis: foliis ab radice longioribus, nulla ferme diuisura, in caule autem crebris diuisuris, gracilioribusque: flores fert veluti in capitulis rubentes, & exiguas, ac breues siliquas folliculis inclusas: radice nititur tenui colore buxeo: his non absimile videtur Helenium Aegyptiū apud Dioscoridē descriptū ex sententia Crateuæ; Herba inquit est, cubitalibus ramis, Serpilli modo, per humum repentibus: foliis Lenticulæ circa ramos, sed longioribus, crebrisque: radice pallida, digiti minoris crassitudine, per ima tenuis, superne crassiori: cortice nigro nascitur in marittimis, & collibus.

C A P. X X V I I I.

ASTRAGALOS humi strata, est, similis Helenio Aegyptio: foliis numerosioribus, tenuioribusque: flores similiter sanguineos fert racematim in summis ramulis: siliquas autem corniculis similes, rubentes: radicem crassam, ac lignosam, supernè in multis ramos inuicem implicitos diuisam, unde germina erumpunt: oritur in marittimis, gracili solo. Dioscorides scribit paruum esse fruticem, humi stratum: foliis, & ramis Ciceris: flore purpureo, paruo: radice rotunda, Rafani modo, grandis, quæ adnatas appendices firmas habet, nigras, præduras, veluti cornua inter se implicatas, gustu asringentes: nasci in ventosis, opacis, & niualibus. Plinius inquit: Astragalus folia habet longa, incisuris multis, obliqua: circa radices caules tres, aut quatuor foliorum plenos: flore Hyacinthi: radices villosas, implicatas, rubras, præduras: nascitur in petrosis, apricis, & niualibus.

C A P . X X I X .

LEPORIS auricula vulgò appellatur herba multis ramis, humi stratis: foliis indiuisis, prelongis, instar Leporinæ auriculæ: flosculis luteis in summis ramulis vt Securidacæ: siliquas fert longas, & tenues; hirsutas; inuicem implicatas: seminibus distantibus: prouenit læto solo: Dioscorides Clymenum vocat: ei inquit, caulis Fabæ, quadratus: folia Plantaginis: folliculis supra caulem inflexis inuicem. vt Polyporum Cirri: probatissimum est e montibus: celebratum succus ad sanguinem sistendum. Plinius Clymenum à rege quodam appellatum scribit: vnum quidem foliis Hederæ, ramosum, articulis precinctum, graui odore, seminibus Hederæ. His intelligit quam alibi Pezicyclymenum vocari diximus. Alterum Græcorum sententia, Plantaginis simile, caule quadrato, folliculis inflexis, vt Polyporum Cirri.

C A P . X X X .

SECURIDACA. semen est apud nos peregrinum, omnium amarissimum, vt si vel minimum eius degustetur, ingens amaritudo sentitur, depressum est quadrangula figura, ancipitem securim præferens, colore rubro; extat & pallidum: Planta similis Viciæ; frequentibus ramis humi procumbentibus; foliis frequentioribus, læuibus: flores fert luteos, in longo pediculo plures, in orbem dispositos: siliquas digitales, depressas, & aduncas: Dioscorides Hedyfaron, & Pelecinon vocat: fruticem in segetibus, & Hordeis nascentem: foliis Ciceris: semine ruffo in siliquis aduncis corniculorum modo, quod ancipitem securim æmulatur, vnde nomen, amaro: expetitur in Antidotis, spem concipiendi adimit, subiectum cum melle ante coitum. Apud Theophrastum Theodorus Securina vocat securi similem: nascitur in Aphacis, & necat, Plinius inquit Lentem ea strangulari: Galenus quoque Lentem in Securidacam degenerare testatur.

C A P . X X X I .

ALTERVM genus Securidacæ apud nos oritur in syluis grandioribus; ramis tenuioribus; siliquis instar Meliloti vulgaris, semina intus habet oblonga, subalbida: flosculos simili modo in orbem dispositos, albos, aut subrubentes,

C A P. X X X I I.

AD Securidacam reduci posset & ea, quam vulgò vocant Sferracuallo, ab aliis Lunaria: oritur in montibus, in totum minor Securidaca: foliis figura cordis: flosculos fert singulares, luteos: siliquas depressas, alternatim sinuatas, in quibus semina effigie Lunæ falcatæ, aut ferri æquini, vnde nomen. Chimici hanc in archanis habent ad coagulationes argenti viui, quamuis & aliæ Lunariæ ad eundem effectum celebrentur.

C A P. X X X I I I.

QUÆDAM gracili solo nascitur, tenuibus ramulis, dodrantalibus, sparsis: foliis candicantibus, Lente minoribus: flosculis læteis, aduncis, vt vulgare Melilotum: quidam Athyllidem primam putant: at sapor non inest salus.

C A P. X X X I I I I.

CAPRAGO vulgò appellatur, aibi Gralega, in Hetruria Auanelo, frequens est in aruis frugiferis; ramis cubitalibus. firmis: foliis Vicie, multo longioribus, læuibus: flores fert racematim, cæruleos, vel purpureos: siliquas nigras, Vicia breuiore: floret estate: perficitur autumnò. eius succo tumentes ob vènum boues sanant infuso in os. Quidam aquam distillatam in peste exhibent.

C A P. X X X V.

ONOBRYCHIS in montibus riguis nascitur, similis Capragini, breuior: flore rubente, corallij modo: siliquas nigras fert, longas, vt Vicia. Altera latioribus foliis constat, rarioribusq;: flore purpureo: siliquis similibus. Dioscorides folia ei tribuit Lentis, longiora paulò: caulem dodrantalem: florem puniceum: radicem parvam: in viginosis, & incultis. Plinius circa fontes eodè modo describit.

C A P. X X X V I.

SENA nostràs frequens est in agro Pistoriensi, feriturque in quibusdam Florentiæ locis: caule constat cubitali: foliis latioribus Sena Orientali: gustu glutinoso: flores fert luteos: siliquas compressas,

pressas, & falcatas, angustiores Orientali, linea vtrique per medium in equaliter extuberante, semilibris nigris compressis, figura cordis: vsuntur hac Medici loco Senæ Orientalis, sed longe inefficacior est ad pericandōs atros hūmores.

C A P. XXXVII.

TELEPHIUM vulgō, à nostris herba Amoris vocatur, herbula præcipue in vineis nascens, candicans, ramulis ab radice cauliculis, ramosis, in quibus rara insunt folia indiuisa, rotunda læuia, & pulposa, breui pediculo adnexa, binis appendicibus, veluti folliculis adiunctis: flosculos fert luteos in summis ramulis: & siliquas Meliloto vulgari similes, ob quarum similitudinem cum cauda scorpionis, à quibusdam Scorpioides censetur: huius folium cum salina applicatum cutim rubificat, aliquando & pustulas excitat: vnde nunc vsus puellarum in amore explorando: si enim cutem rubefacit, tantum amonitur indicium: si pustulas excitat, odij hunc vsu manique ppete. Telephio tradiderunt, vt apud Theocritum, ob id Philthron quoque appellata est. Dioscorides Telephium, Postulacam quoque syluestrem vocari tradit; nam Portulacæ similis caule, & foliis, alas binas in singulis geniculis habet: ramuli insunt à radice seni, & septeni: foliis ceteris, crassis, lentis, carnosis: flore luteo, aut candido: oritur in incultis, maxime inter Vites: facultas inest detergendi & siccandi: nam senishors illita folia sanant vitiliginem albam: Plinius eadem ex Dioscoridibus habet. Quoddam genus fruticosum peregrinum apud nos cauliculis multis, lignosis: foliis diuisis, vt Securidacæ, sed crassis Portulacæ modō & candicantibus, binis appendicibus rotundis, vt altheum, sapore magis astringente, & vrrente linguam: flores plures in vno pediculo, vt Meliloti vulgari lutei & siliquæ tenues caudam Scorpionum imitantes.

C A P. XXXVIII.

QVAEDAM in incultis, & saxosis nascitur, ramulis hami stratis, palmi longitudinæ: foliis frequentibus, subrotundis, indiuisis, hirsutisque, inter quæ flosculi sunt lutei, & folliculi tumidi, veluti vtriculi: in quibus siliqua clauditur breuis, intersepta rotundis seminibus.

CAP. XXXIX.

CORONEOLA, seu Corneola vulgò ab insectoribus lanarum appellatur, suffrutex lignosus, cubito breuior; rectis ramulis, striatis; foliis simplicibus, figura Lini, latioribus; copioso flore, luteo, simili Genistæ, sed tenuiori; siliquas fert exiles: oritur in syluis, eo insciant colore luteo, vnde non immerito Lutea herba dici possit apud Plinium, qua tingebatur Chrysocolla, vt linum, & lana.

CAP. XL.

ALIVS suffrutex Coroneolæ similis, altior: ramulis obsequiosis, lanuginosisque, qui anno secundo aculeis rectis armantur, quibus alij à latere insunt aculei, vt in ea, quam spinam Christi vocant: folia fert Polygoni: flores Genistæ, minutos: siliquas breues, & latas Lentis modo, in quibus pauca semina continentur. Tota plâta sapore austero, & glutinoso prædita est cum modica amaritudine: nascitur in incultis, & humectis. Videtur hæc apud Dioscoridem esse alterum Acaciæ genus, quod in Cappadocia & Ponto nascitur Aegyptiæ spinæ simile, tenerius, humile, infirmius, cruciformi aculeorum implexum vallatum; foliis Rutæ: semine Lenticulæ minori, in folliculis coniugatis ternum aut quaternum capacibus in autumno, succo astringenti.

CAP. XLI.

GLYCYRIZA, quasi dulcis radix, vulgò autem corrupte Liquiritia, suffrutex est, cuius radix succo dulci prædita est; commaducatur enim, vt succus deuoretur, reliquum expuatur, quod fibrosum est, sunt prælongæ radices, digiti crassitudine, sarmentosæ, intus flauescentes, serpunt in terra, virgas ferentes multas, bicubitales, lignosas, annuas tamen: folia in longq; pediculo coniugatim disposita, subrotunda, vt Rhus, tactu glutinosa: ex alis foliorum racemulus exit flore purpureo, siliquis breuibus: nascitur in Apulia monte Gargano: feritur apud nos in hortis admodum viuax. Dioscorides fruticulum inquit esse, qui virgas fert bicubitales, & folia circa eas frequentia, Lenticisco similia, pingua, tactu glutinosa: florem Hyacintho similem. fructum Platani pilularum magnitudine, asperiores, in quo siliquæ, vt Lentis, fuluæ, prælongæ, radices prolixas Buxei coloris, vt Gentianæ subastringentes, dulces: hæc succum reddunt, vt lycium, qui linguæ subditus, vt liquecat, utilis est asperæ arteriæ, & quæ sequuntur. Theophrastus

Scyticam vocat : est inquit radix dulcis : nascitur apud Meotim : vitis ad anhelitus, & ad tussim siccam, & sthoracis vitiis ; vlceribus quoque prodest ex melle. sitim extinguit, si teneatur in ore ; ideo ea Scythi tolerare sitim vñdecim & duodecim dies affirmant. Plinius, famem quoque ea sedari, eademque scribit, quæ Dioscorides, eo excepto, quod folia Echinata tribuit, numerans inter spinosas pro Schino, idest Lentisco, Echinum legens.

C A P. X L I I.

ALTERVM est simplicis vasculi genus, cui seminis sedes in medio est, circa quam semina distributa sunt extrinsecus protegente vasculo, vt Lychnide, Onagra, Chelidonio maioris. Horum semina longe magis numerosa sunt, & minora, quam in leguminibus ; quia in illis simplicior est seminis sedes in siliquæ dorso, & tota cavitatis seminibus data est : in his seminis sedes multam partem cavitatis valet, & vñdique abiuncta est à vasculo, vt in Lychnide : in quibusdam hæret duobus lateribus, vt in Papauere corniculato. Incipiamus autem ab iis, quæ cum Lychnide magis conueniunt. Horum vascula veluti capitula subrotunda, cum atrescunt, dehiscunt in multas rimulas, & pterumque osculo quodam semen effundunt, recuruatis in summo, veluti denticulis : flores ferunt ex plurimis foliis constantes ad minus quinque, ex sede fructus enascentes, alio extrinsecus folliculo florem protegente : folia omnibus indiuita sunt, & gemina in singulis geniculis, nulla in cibus assumuntur ab hominibus.

C A P. X L I I I.

LYCNIS Coronaria flos est parua Rosæ similis, ex quinque tantum foliis constans, colore rubenti, aut albo, eius planta cubitalis, candida, & molli lanugine obducta est ; ramulis rectis ; paucis foliis, oblongis, similibus Cynoglossæ, angustioribus : calyces in cucumibus fert Rosæ similes, striatos, in quibus semina ex ruffo nigrescunt : colitur in hortis inter coronarios flores, quamuis odore nullo constet. Dioscorides ei tradit florem albæ violæ, purpureum, quo corollæ factitantur. Plinius Lychnin flammeam, & Rosam græcam vocat, non nisi in humidis nascentem ; numquam excedere quinque folia, Violæ magnitudine, odore nullo, inter flores æstiuos. Apud Theophrastum Theodorus Lucernulam vertit, inter flores æstiuos & coronarios. Quamuis autem à nemine planta describatur : ex nomine tamen coniecere licet, quæ hic descripta est, Lychnim esse ; quia eius folia
mentosa,

mentosa, lucernarum luminibus sunt apta, ut etiam illa, quæ inter Verbasci genera dicta est, Lychnitis. Alia sponte oritur in aruis inter Tricnem ultra cubitalem altitudinem, recta; foliis angustioribus, nigrioribus: calyce in longiores barbularum desinente: flore simili magis purpurascente: semine atro, ut Gith, ideo quidam Githonem vocant. Hæc Lychnis sylvestris dici possit, ob maximam affinitatem; quamvis hæc quoque non describatur à Dioscoride; tradit enim in omnibus urbanæ similem.

CAP. XLIII.

ALIÆ sunt plantæ forte antiquis Lychnides appellatæ: floribus in summo caule congestis, umbellæ modo, tenuioribus, venustis, quorum alij coccineo colore splendent, ex quinque foliolis constantes, in extremo sinuatis, vulgò Oculum Christi vocant: allatus hic flos ex Creta, caules fert multos, & simplices, crassos: frequentibus foliis figura nostræ Lychnidis Urbanæ, colore virenti, subhirsutis: calyces fert tenues, & oblongos: Alij ex puniceo purpurascens videntur nostræ Lychnidi similiores; ei folia sunt leuia, ac mollia. Tertium genus est in totum exilius: flosculus Centauri minoris: oritur in montibus: ex eo autem hos flores Lychnides appellatas coniicio; quia Dioscorides Centauri minoris florem Lychnidi similem tradit.

CAP. XLV.

FLOS Gariofilus, quam alij Violam Damascenam vocant, peregrinus quondam in Italia, nunc familiarissimus inter flores atiles principem locum tenet: incuruis ramis, crassis geniculis: foliis Porraceis, brevioribus, crassis, & in caule deorsum incuruatis: radice superius ramosa, flexuosaque, alba, apta ad propagandum auulsione: calyces in summis ramis fert longos, ac læues, florem tegentes, è quibus erumpit flos proximo Rosarum amplitudine: foliis constans in extremo, tenuiter laciniatis, eisque numerosis; adeo ut aliquando abrumpatur calyx, medio stamine capreoli modo intorto: color plurimis rubentis Rosæ, aliis magis saturatæ purpuræ, atque hi nobiliores habentur; aliis candidior modico rubore aspersus; aliquando guttis sanguineis maculatus: odor suavis, qualis in Aromate Gariophyllo: floret in ætate post Rosam diuturne: sunt, qui per totam hyemem floreat ob quandam incultu diligentiam: Intra floris calycem vasculum est paruum, rotundum, nigro semine plenum, quod satum aut nõ provenit, aut degenerat in sylvestrem. Sylvestris in totum tenuior, sine odore: oritur in montibus,

tibus, & pratis, & ædificiis, colore tantum commendabilis, rectis cauliculis: eius quoque multæ differentiæ; magnitudinis & paruitatis; distant & numero foliorum, & colore; nam & rubentes, & purpurei, & maculosi, & albidii reperiuntur ex paruis foliis constantes: Alij præterea sunt inter candicantes, roseo colore, numerofo folio, calyce breui, veluti capitulum constituyente, quod genus colitur à matronis peregrinū extat & minimi floris, qui vix erumpat è suo calyculo, sed coloris saturatæ purpuræ. Apud antiquos de domestico nullam video factam mentionem: syluestrem autem forte intellexit Theophrastus per Iouis florem, qui græce Diosanthos vocatur inter suffrutices coronarios, cuius flos tantum in vsu coronarum, sine odore; prouenit semine, nam & ipsa & radix lignosa: æstate floret. Plinius inquit, colore tantum placet Iouis flos, odor abest. Sunt qui hanc herbam Tunisi à recentioribus medicis celebratam aduersus pestem, & venena esse putent; idcirco huic miras eius herbæ vires tribuunt, Betoniam alteram apud Dioscoridem putantes, vnde Tunica appellata est dempta prima syllaba. de hac Betonica inquit Dioscorides: nascitur in fenariis campis, locis montosis, puris, & placidis, apud virgulta, animas hominum & corpora tuetur à maleficiis, & piaculis omnibus ac periculis, contra peregrinationes nocturnas, itinera insidiosa, difficiles somnos, in totumque per omnem medicinam ante cunctas celebratissima est. habet radicem totam rubram, & odoratam, folia Porracea, in medio puniceum, quid, & in recto calamo triangula, in cacuminibus flores in purpuram inclinatos, recens de trita vulneribus capitis imponitur ad dolorem leuandum; conglutinat, & ossa fracta extrahit, quod singulis diebus fit, donec sanentur: seruefacta in aqua dolores capitis sanat, si ea irrigetur, & cum Bitumine temporibus inungatur: radix quoque suffita idem præstat. Hæc Betonice enarratio à recentioribus tamquam spuria deleta est: Nam Antonius Musa medicus, qui libellum de Betonica conscripsit, in vnam plantam coniungit, quæ in vtraque mentione apud Dioscoridem leguntur. Idem apud Serapionem logere licet, qui vires vtrique attributâs vni Betonice, quæ Cestron à Dioscoride vocatur, ascribit; sed quoniam antiqua hæc descriptio tum plantæ figuram longe diuersam à vulgari Betonica, tum vires ostendit, profecto non inepte, vt quibusdam doctis viris placere video, Gariophyllo flori quadrare possit, quamuis radix omnium non rubeat neque odorata sit; nam in genere syluestri quamdam vidimus subrubente radice, nec sine odore, omnium folia porracea. puniceum autem est quid in medio foliorum interpretatur Hermolaus, stamina; hæc autem aptius quadrare possint flori; hic enim stamina punicea in medio foliorum continet, vt transposita sit hæc particula: si vero in foliis porraceis puniceum quid inest, id non specie staminis est, sed tota pars folij punicea

in

in exortu antequam caulescat planta, ideo in medio foliorum punicum quod inest, triangula vero dicuntur folia; quoniam dorso acuto discurrenter triquetram figuram ostendunt; vt Porri folia, recentiores medicini: quos est Arnaldus Villanouensis herbam Tunicam extollunt aduersus pestem & venena: huius gratia ex floribus domestici Gariofilli conseruam efficiunt, radice quoque fatinam exhibent: arceat enim pestis-contagia; totius quoque herbæ puluis bibitur cum vino albo aduersus toxica, & serpentum ictus, ac scorpionum: discutit horrores quartanæ, & reliquarum febrium: comitialibus opitulatur; partum accelerat: ebrietatem arceat præsumpta: imponitur vulneribus neruorum, & morsuram canis rabidi: extrahit enim virus: inspergitur carcinomatibus, & eius succo abluuntur, priuatim genus syluestre calculum frangit, & educit, vt hinc conuicere liceat hanc apud Galenum intelligi libro quinto de sanitate tuenda; cum ad calculosos aliquid Betonicæ, & Cestri qui in Galliis nascitur, immiscendum præcipit in vino: vocant autem inquit hæc herba eam Saxiphagon. in his verbis significat aliam plantam esse, Betonicam & Cestrum Gallicum: vt utroque nomine Cestri & Betonicæ intelligantur apud diuersos autores: & hodie Galeni exemplo sunt, qui florem Gariofillum inter Saxifragias numerant, vt notat Hermolaus.

C. A. P. X. L. V. I.

SAXIFRAGA Pisis nascitur locis præruptis, non nisi in saxorum crepidinibus tenuissimis, ac iuncea ramis, ultra dodrante ferme, sine foliis, sed per longa interualla binis veluti apicibus angustis: cacuminibus insident flosculi, valde exiles, purpurei, & non nulli iuxta alas, in totum Gariofilli syluestri similis est, sed in omnibus longe exilior: radix subrubens, aut flauescens. Quædam in umbrosis parietibus nascitur, breuior: frequentioribus geniculis: foliolis angustissimis: flosculis candidantibus. priorem illam Hermolaus Barbarus depictam in vetusto codice Dioscoridis vidisse se testatur nomine Saxifragæ, non plus foliis, quam cirris minutis per ramos ex interuallo conditis, nec frequentioribus: in cacuminibus surculorum flocci ceu arentes potius, quam flosculi, subrubida radice non sipe fibris. Alteram similem Romæ ostendi in marittimis, ac montosis tantum; non rubida radice, sed candida: flosculis quoque candidis. Dioscorides Saxiphagon inquit: alij Saxiphagon, alij Empetron. Romani Saxifragam vocant, frutex est surculosus, in saxo, & asperis nascens, similis Epithymo, (quidam codices legunt, Tymo, in aliis spatiosum est inane, vt notat Hermolaus) in vino cocta prodest habentibus febres, & ad strantias, & singultus, calculos vesicæ frangendos, vinas trahendas. Hæc

Dio.

Dioscorides. Huic profecto conuenit Epithymi similitudo, ob surculorum tenuitatem, ferme sine foliis: foliola autem non valde recedunt à foliis Thymi, nisi quod exiliora multo sunt; quamquam ea, quæ ab radice exeant, priusquam caulescat, quodammodo folia Tritici æmulentur, figura, non magnitudine. Plinius aliam ostendit Saxifragam in genere Adianti, ut suo loco patebit: & recentiores multas alias plantas ab effectu Saxifragias vocant.

C A P. X L V I I.

O C Y M O I D E S maior, passim in rudibus nascitur; inermis ramis, cubitalibus, altioribusque hirsutis, in quibus folia Ocymi latifolij, hirsuta, instar Anchusæ: flores fert in summis ramulis candidos, Leucoto similes, aliquando subrubentes: Vascula cytiois Mali Punici similia chartilaginea, in quibus semina Hyoscyami albidiora. Alterum genus paruum in asperis, & saxosis nascitur fruticosus, humi stratum: ramulis frequentibus, dodrantalibus, subrubentibus, hirsutis: foliola fert paruo Ocymo similia, hirsuta: flosculos rubentes, numerosos, aspectu pulchros, at sine odore: tenuia vascula, in quibus semina nigra, ut Nigellæ. Dioscorides describit foliis Ocymi; ramis dodrantalibus, hirsutis; siliquis Hyoscyamo similibus: semine nigro, ut Nigellæ plenis: radice tenui: eius semen in vino potum viperarum moribus, & cæterorum serpentum auxiliatur. Dubium est an Plinius Ocymoidem intellexerit, cum Ocymum sylvestre appellat; an potius Acinum, quod & Ocymastrum à Dioscoride appellatur. Nam certe inter Echy species, eam, quæ Pulegio similis traditur, ab eodem Ocymoidem paruum esse, asserere possumus. Nicander quoque, & Numenius duo similiter Echy genera scribunt, quorum alter Ocymoides appellatur: alterum Alcibium, de quo nos inter Anchusas. Dioscorides quoque statim post Echium de Ocymoide agit, cuius descriptio magis geneti paruo conuenit.

C A P. X L V I I I.

S A P O N A R I A vulgò appellatur in harenosis nascens, pluribus ab eadem radice caulibus, rectis, duorum dodrantum altitudine, frequentibus: foliis leuibus, figura Ocymoidis maioris, instar Plantaginis nervatis: in cacumine flores fert congestos, quasi in umbella, subrubentes, & vascula oblonga: radículas summa tellure, hæc Saponis vicem præstat ad pannos purgandos: altera fruticosior ex Sicilia angustioribus foliis, quasi Oleæ; lato cespite: floribus distantibus. non desunt qui

qui hanc ad Struthium pertinere putant, quæ & herba Lanaria dicta est, ob effectum. certo folia Oleæ, vt tradit Plinius, secundæ hic descriptæ conueniunt, & radix Polemonix, vt tradit Dioscorides: nam in hoc genere continetur. At quia Theophrastus herbam Lanariam inter Acanacea reponit, quamuis seminis conceptus nõ sit spinosus, non licet eam in hoc genere ponere; sed forte apud eundem alia fuerit à Struthio Struthos; nam Struthium inter flores coronarios recenset, & acanacea: de Strutho autem inquit, quo splendorem linteis tribuunt: folium Papaueris Herculani ferre, innuens ex illa adiectione aliud intelligi ab eo, quod inter flores coronarios recensetur. Dioscorides quamuis Struthium non descripsit, tamquam rem notissimam; foliorum tamen similitudinem indicauit in Papauere spumæo, idest Herculano, vt Theophrastus vocat, & in Phyteumate: eius radicem ad lanas purgandas assuamj ab insectoribus, acrem esse, urinam impellere, & inter alias multas facultates sternutamenta mouere, & pituitam ad os trahere, idcirco Arabis sæpe sternutatoriis immiscent, appellantes Condisi. Plinius radiculam vocari tradit, cui succus inest lauandis lanis mirum in modum conferens, candore, & mollitia: æque nascitur satiuæ vbique, sed sponte præcipua in Asia, Syriaque, saxosis, & asperis locis, trans Euphratem tamen laudatissima, caule ferulaçeo tenui, & ipso cibus indigenum expetito, & tingenti, quicquid sit cum quo decoquatur; folio Oleæ, Struthion Græci vocant: floret ætate, grata aspectu, verum sine odore, spinosa, & caule lanuginoso: semen ei nullum: radix magna, quæ conciditur, ad quem dictum est vsus: sed quæ de flore dicuntur, & spinis, & lanugine, ex Struthio Theophrasti desumpta sunt, de quo nos inter Acanacea dicemus.

C A P . X L I X .

NISEAGO vulgò vocatur herba: cuius rami visco obducti sũt, adeo vt parua Muscæ hærentes retineantur: caules fert rectos, & tenues, cubito altiores: paucis foliis, subhirsutis, forma ferre oliuari; radicem candidam, Rafano similem: flores candidos, aut rubentes, Saponaria tenuiores. Quædam racematim tamquam in spica fert, longe exilliores, subpallidos; vascula tenuia: oriuntur in aridis, & præcipue maritimis. Dioscorides inter genera Papaueris syluestris Aphrodem idest spumæum cognominari inquit, ab aliis Heracion: caule dodrantali: foliis inter cætera Papauera, valde paruis, Struthio similibus: fructu iuxta ea candido: tota herba candida est, & spumæa: radix tenuis, & summa tellure: colligitur ætate: fructus, cum perfectò adoleuerit, siccatuque deciderit, qui acetabuli mensura cum aqua multâ per vomitum purgat: subuenit priuatim comitialibus. Hæc descri-

ptio prædictæ plantæ convenire possit, si Spumea, ob viscum inherens appellata sit, nec abhorreret, siquis Saponariam Spumam Papaver diceret, quia tota herba fricata, spumam candidam reddit, ut Sapo: Viscaginem autem Struthium assereret, nam radix descriptioni utriusque magis congruet. Theophrastus veluti æquivocum quoddam inter Papavera sylvestria inquit: Papaver Herculanum folio constare Struthij, quo splendorem linteis tribuunt; radice in summa tellure eunte; fructu albo: huius radix purgare superius nata est: non desunt qui ad comitialem morbum ea utuntur in vino mulso. Plinius in sylvestribus Papaveris generibus inquit est Heraclion, vocatur ab aliis Aphron: foliis (si procul intuearis) speciem Passerum præsentantibus: radice in summo terræ eunte; semine spumeo: ex hoc lina splendorem trahunt ætate: tunditur in pila comitialibus morbis acetabuli mensura: semen in vino albo, vomitiones enim facit. Plinius hinc verbum in Theophrasto Struthon, Passerem interpretatus est, non herbam: & illam adiunctionem, Quo splendorem linteis tribuunt, non Strutho tribuit, sed folio Papaveris Herculani. Quæ sententia non videtur præerrationem in Saponaria: eius enim folia alis expansis Passeri assimilantur, & tusa splendorem linteis tribuunt: quem usum Struthij tantum radix præstat. Dictum autem est Struthium quasi Passerculus.

C A P. L.

POLEMONIA, cuius radice grandi, & candida utuntur officinæ pro Beccalbo Arabum; oritur gracili solo, frequens in vineis: multos ab eadem radice cauliculos gerit, incurvos, cubitales, breves: folia lævia, subcandida, Gariofilo breviora, latioraque: flosculos candidos in tumidis & candicantibus calycibus, veluti vesiculis inclinatis, intus capitulum continetur rotundum, plenum semine nigricante: Altera peregrina apud nos semine ex Sicilia allatæ, cauliculos fert hirsutos; ramis in diversa tendentibus, infirmis, & procumbentibus ad terram: folia Ocyroidi maiori similia, & simili modo hirsuta, sed in ramulis longe minora: flosculos, & vesiculas priori similes, quibus decidentibus capitula ostenduntur nigra, & rotunda veluti bacce pendentes, in quibus semina atra continentur, ob lævorem splendentia: Dioscorides Polemoniam describit ramulis exilibus, ac patulis: folio Rutæ, paulo maiore, longioreque ad similitudinem Polygoni, aut Nepitæ: cacuminibus corymbi dependent nigro semine: radice cubitali, albicante, Struthio simili: oritur in montibus, & asperis. Hæc descriptio utraque prædictas innuit: nam folia in ramis Nepitæ similia, secundæ conveniunt: similitudo autem Rutæ priori magis, sed folia ramulorum accipiuntur, quæ longe exiliora sunt in utraque.

C A P. L I.

RAPVM sylvestre dicta est quedam in hoc genere, similis Polemoniæ lævi, sed caule erecto, foliis latioribus, ramulos in summo spargit, vascula continens striata, ex quibus exit flosculus subrubens, intra capitulum carthilagineum continetur rotundum, in quo semina nigra Rapo similia: radice nititur tenui, oritur in aruis gracili solo. Quamvis hæc nulla ex parte in genere Raporum contineatur, quia tamen semina omnino Rapi videntur, forte Dioscorides sylvestre Rapum appellat; folia inquit fert lævia, digitalis latitudinis, aut ampliora: fructum in siliquis calyculatis, quibus ablati alia intus est siliqua, veluti capitulum, in quo parua semina foris nigra, intus alba continentur, vtilia ad cutem detergendam: in segetibus nascitur, cubitali altitudine, in summo multis ramis constans, lævis. Totius quidem plantæ descriptio etiam in genere Raporum reperitur, excepta siliqua; nullam enim in eo genere adhuc vidimus, quæ siliquam alia inclusam siliqua ferret, ut in hoc genere contingit.

C A P. L I I.

O DONTIDES, quasi denticulata, in pratis nascitur, & humecto solo: cauliculo dodrantali, recto, paucis ramis, hirsuto: foliola fert Ocymoidis, parua, vascula oblonga, figura grani Hordei, ex vno caulis latere prodeuntia, instar dentium: flosculos purpureos: radicem exiguam. Plinius eo nomine appellat inter sæni genera, nascentem in pratis, cauliculis densis, ab eadem radice geniculatis, triangulis, nigris: in geniculis folia parua habet, longiora tamen, quam Polygonum; semen in alis Hordeo simile: florem purpureū, & pusillū.

C A P. L I I I.

CENTUNCVLVS hodie in quibusdam Etruriæ locis vocatur, aliis Centone, & Morsus gallinæ; qui à gallinis, præsertim earum pullis, & anseribus expetitur; tenella, & mollis herbula passim in ruderibus nascens, præcipue vmbrosis, cauliculis tenuibus, humi repentibus: foliolis Parietariæ, exilitioribus, leuioribusque: flosculos exiles fert, candidos, longo pediculo pendentes: ex foliorum, alis & parua granula, in quibus semina flaua continentur. Huius plures vidimus differentias, magnitudinis & paruitate; nam quædam viticulas fert cubitales, & ampliores, & folia proportionem longiora, initio læuia,

circa summos caules hirsuta. Quædam minutissima : cauliculis vt in star
filamenti : foliis valde paruis. Multæ aliæ media magnitudine spe-
ctantur. Quoddam genus extat, hirsutum : recto cauliculo. omnium
sapor insipidus, & subalstringens. Quamquam his multam conuestiat
Alsiæ descriptio apud Dioscoridem, neque tamen ablioret Centuncu-
li appellatio apud Pliniũ : in Italia, inquit, Centunculus vocatur, quam
Græci Clematidem vocant : rostratis foliis, ad similitudinem capitis po-
nularum : iaceos in aruis : facultate astringendi ; Nam folia ex latitudi-
ne sensim in acutum veluti rostrum desinentia imitantur capitis penus-
las, quod erat genus Capitij. Inter Clematidas autem numerat Plinius,
quia sarmentis multis constat : Centunculus autem dicta est, quia Cen-
tonibus familiaris pro Tomento ; mollis enim herba est, vt eudem vsum
prestare possit ; quem Gnaphalion, quam Dioscorides Centunculum à
Romanis vocari tradit, seu hæc sit Alga, qua vitrea vasa fulciuntur, seu
herba Impia Plinij cuius foliola alba, mollia, veluti ex lanosa substantia
constant. De Alsiæ alibi dixi, similem huic plantam ostendens, sed so-
litariis seminibus in alis foliorum, vt Polygoni. Extat & Centunculus
montanus in Alpium pratis : hic dum præcepit, radicat Graminis mo-
do, adeo copiose vt vniuersum solum conuestiat : attollit vere frequen-
tes cauliculos, in quibus flores lactei, veluti stellati insident, sine odore :
folia aliis parui Centunculi ; aliis ad Hederam magis accedentia ; aliis
angusta, paruis ligulis similia ; ob id Linguam quis quidam vocant, &
non nulli Gramen Parnasium putant. Quartum genus tenuissimis fo-
liis constat, lanuginosum, in hoc profecto genere videtur esse Gramen,
quod in Parnasso monte oriri testatur Dioscorides ; celsiore frutice quam
alia Graminis genera ; foliis Hederaceis : flore odorato, candido : semi-
ne paruo, non inutili : radicibus quinis, aut senis, digitali crassitudine,
candidis, mollibus, & admodum dulcibus, de eodem Plinius eadẽ refert

C A P. L I I I E.

CENTVMGRANA vulgõ appellatur herbula, æstate proueniens
iuxta parietes, præcipuè inter saxa, quibus viæ sternuntur, mul-
tis ac breuibus ramulis, quatuor digitos non excedentibus, du-
ris, vt Polygoni ; in quibus foliola insunt rotunda, ac læuia ; in cacumi-
nibus granula frequentia, Centunculo tenuiora : flosculo vix conspicuõ,
candicante ; datur ex aqua frigida puluis ad dissenteriam, & tenesimum,
vnde quidam vulgõ Poudinam vocant ; nam miro modo sanat. sunt, qui
non inepte apud Dioscoridem Paronychiam intelligi putent ; nam exi-
guus frutex in petris nascens, Peple similis, breuior, quamquam non ma-
ioribus foliis ; idcirco nos aliam pro Paronychiam ostendimus.

C A P. L V.

LYSIMACHIA herba est in humectis, virgas rectas ferens, nunc binis per intervalla foliis, nunc ternis, aliquando quaternis, figura Salicis : flores circa cacumina luteos, aut purpureos, in partibus quinque dissectos : fructus rotundos, ut Anagallidis, in quibus semensarctum continetur, & album : Quæ luteum florem fert, in montibus magis oritur, eubitalis altitudinis : foliis latioribus, brevioribusque, gustu acerbo : eius quædam in alis foliorum floret, brevior ; rotundioribus foliis : quædam in cacuminibus tantum, veluti racemum fert non densum. Quæ autem purpureum edit florem, in campestribus magis nascitur iuxta flumina, & in scrobibus, altitudine bicubitali ; foliis angustioribus, gustu glutinosi ; flores densos cacuminibus fert in prælonga, veluti spica ; vascula oblongiora, tenuioraque : radicem ramosam, duram, cortice rubescente, gustu astringente. Dioscorides Lysimachion vocat, caulibus cubito altioribus, fruticosis, tenuibus, à quorum geniculis exeunt folia Salicis, tenuia, gustu astringentia ; flore rubro, vel aurco ; gignitur in aquis, vel palustribus : suffusa acerrimum odorem reddit, quo serpentes fugat, & muscas interficit. Plinius Lysimachiam ab inventore appellatam ; foliis Salicis, viridibus : flore purpureo : fruticosam ; erectis ramulis ; odore graui : in aquis ei : tanta vis, ut iumentis discordantibus iugo imposta, asperitatem cohibeat.

C A P. L V I.

NUMMULARIA vulgò appellatur herba in scrobibus nascens, humi strata, multis ab eadem radice cauliculis, recta circumquaque, serpentibus ; foliis rotundis, figura nummi, vnde nomen, conjugatim per brevia intervalla, sapore acerbo ; flores in alis foliorum fert luteos, & fructus Lysimachia similes. Placet in viridariis opere Topiano ex vasis dependens longissima coma. Quidam Centummorbiã vocant ; mirificam in sanandis vlceribus tum externis, tum internis. Chymistæ sperant hac herba coagulari posse argentum viuum : in archanis quidam Borissam vocant, quidam Lunariam.

C A P. L V I I.

HERBA Paralysis à recetioribus medicis vocatur, in montibus pro-
ueniēs, locis umbrosis, ab radice tantū foliata : foliis Lactuce angustioribus, vnde quidā Lactucā sylvestrem in Alpibus vocant, vesciturque pro clere ; radix subest pollicis crassitudine ex frequentibus radiculis iuceis compacta ; flores fert in singulis cauliculis singulos inter folia, pallidos : fructus aut Lysimachia longiores, folliculo florē tegente inclusos,

& semina intus facta, sapore astringente; floret non dum exacta hyemē, unde primula veris à quibusdam vocatur: laudata ad verrucolorum dolores, & calculum, radicis decocto; florum succus maculas faciei delet. Altera illi similis paulo hirsutioribus, ac rotundioribus foliis, cauliculo dodrantali, candido, hirsuto, in cuius cacumine tres, aut quatuor flores dependent aurei, & fructus alteri similes, vtuntur ad eisdem vsus. Apud Dioscoridem in Verbasco Phlomides duæ, idest Verbascula, traduntur hirsutæ; rotundiis foliis; humiles; ab aliis Thryallis vocatur. apud Theophrastum Thryallis traditur inter spinosa Plantagini similis, de qua nos alibi.

C A P. L V I I I.

A V R I C Y L A Vrsi, seu Lupi vocatur in Alpibus similis herbæ Paralyti: foliis paucioribus, in terra stratis, & conuolutis, vt auricula, alba quadam linea denticulata circumdante, crassis, pulposisque, mollibus, non rugosis vt supradictæ: in cauliculo subhirsuto & nudo fert flores aureos tres, aut quatuor, gratissimi odoris: oritur in altissimis, & præcipitiis. Quid si hanc tertiam Phlomidem dicamus apud Dioscoridem, quæ Lychnitis cognominata est: foliis ternis, aut quaternis, vel paulo pluribus, hirsutis, crassis, pinguibusque; aptis ad lucernarum lumina? Non enim hæc genere sciungitur à supradictis. Plinius fere eadem habet, quæ Dioscorides sunt, inquit, Phlomides duæ, hirsutæ, rotundis foliis, humiles. Tertia Lychnitis vocatur, ab aliis autem Thryallis; foliis ternis, aut cum plurimum quaternis, crassis, pinguibusque, ad lucernarum lumina aptis, ex quibus, Lychnitim sciunxisse videtur à reliquis duabus hirsutis; quia huic nequaquam hirsuta essent folia, sed crassa, & pingua, apta ad lucernarum lumina, vbi exsiccata fuerint; in reliquis autem conuenirent tres Phlomides, rotundis foliis, humiles. in Dioscoride igitur superflua videbitur illud verbum hirsutum in Lychnite quamquam non omnino leue sit eius folium.

C A P. L I X.

A N A G A L L I S herbula est humi procumbens; cauliculis quadrangulis, dodrantalibus: binis foliolis in singulis geniculis sine pediculo adnexis, similibus Centunculo: flosculos in singulis geniculis binos, longo pediculo fert, colore puniceo, vt Corallus, aut cæruleo elegantissimo, patulos, & quinquepartitos sectos: fructus rotundos, pediculos, quibus arescētibus abscedit dimidia vasculi testa, & semen minutū fundit. Punicea passim in hortis, & secus vias prouenit; cærulea

reslea in montosis, & gracili solo. florent utraq; tota æstate. Dioscorides Anagallidis duo genera esse tradit flore distantia: femina flore cæruleo; mas puniceo; futices parui, in terra iacentes: folijs in quadrangulo caule pusillis, subrotundis, ad Helixinæ folia accedentibus: semine rotundo. Plinius eadem ferme tradit: nasci in hortis, & aquis: non altiores palmo: frutice tenero: folijs pusillis, rotundis, in terra iacentibus: prior floret cærulea: aliqui Corchoron vocant. apud Theophrastum Chorchorus inter olera ponitur; sed ob amaritudinem in proverbio est: folium eius Ocimum æmulatur. quod vero asserit Plinius prius florere cæruleam, aliam plantam significare videtur, hyeme incipientē, geminis orbiculis testium modo; de qua inferius.

C A P. L X.

MYRIOPHYLLON. in palustribus Pisanis nascitur; frequentibus folijs, mollibus, tenuissime scissis, instar latæ avium plumæ: radice runcea, alba, fibrosa: caulem supra aquas attollit, nudum, tenerum, ac mollissimum supra dodrantem: flores circa summum, per intervalla congestos, multo latiores Anagallide, colore ex albo modice purpurascente: fructus quoque Anagallide maiores: floret vere: Alterum in eisdem locis foliatum vsque ad verticem; folijs per intervalla quinis simili modo dissectis; minoribus. Thyrsum egerit extra aquas, quatuor digitorum longitudine, in quo fructus per intervalla quini in orbem; Coriandri magnitudine, sine flore. Dioscorides caulem scribit tenerum, & singularem, vnica nixum radice; plurimis folijs; leuibus, Feniculo similibus: caulis flavescit; varius, ac veluti ex industria depictus: nascitur in palustribus; Plinius Myriophyllum à nostris millefolium appellari testatur; caulis est tener, similis Feniculo; plurimis folijs, vnde nomen accepit: in palustribus.

C A P. L X I.

PORTULACA æstate provenit in hortis humi stratum: frequentibus ramis, rotundis, & carnosis: læuibus folijs, subrotundis & crassis: Hærent in alis apices, flosculum condentes luteum, qui aduentate sole aperitur, apice reflexo veluti galea, noctu clauditur, restituta galea: semina veluti in fouea continentur, nigra, operculo tecta. extant differentiz quædam magnitudinis, & paruitatis. Quæ latiora fert folia, attollitur magis & colitur pro olera: quæ angustiora habet, magis humi sternitur, syluestrior, secus vias nascens: hæc florem non explicat, sed intra conditum seruat: venit & hæc in cibos, quamquam ingrator: utraq;

utæque succo glutinoso constant, cui proprietas inest stuporem dentium tollendi, asperitatem leuigando, vt Galenus testatur. Dioscorides & Plinius indescriptam reliquerunt, tamquam notam, sed ad multos morbos efficacem, vt refrigerandi, & humectandi. Theophrastus Portulacæ radicem breuem scribit, tum quæ media est, tum quæ in latus porrigitur; exit tardius post septimam diem à satu. De syluestri Portulaca pluribus in locis fit mentio, scilicet in Thelephio, in Semperuuo minimo, & in Pephio, sed nulla ex his conuenit ei, quæ hic posita est syluestrior. reperitur tamen in codicibus græcis Dioscoridis caput de Portulaca syluestri ad nexum ei, quod de sariua loquitur: cuius principium & finis desumpta sunt ex tertio Semperuuo, sed interseritur Portulaca syluestris, quam proposuimus in hunc modum. Est quando & in domesticis locis oritur foliis Oleæ, minoribus multo, pluribus, & tenuioribus: cauliculis rubentibus, ab radice vna frequentibus, inclinatis in terram: his mansi facile in succum soluuntur tenacem, liquorem cum quodam salis gustu, quæ postea sequuntur: facultas eius calfacere, & reliqua, non ad hanc pertinere videntur, sed ad eam, quam dixit in petris nasci, scilicet tertium Aizoum.

C A P. L X I I.

A M A R A N T U S in Etruria vulgo Fioruelluto, spica est ramosa, veluti ex serico vellere constans, colore specioso nigrantis Rosæ, qui nequaquam marcescit, sine odore: vasculis constat intermultiplices folliculos instar Tritici, in quibus parua semina continentur, pigra, vt Bliti. Planta colitur in hortis inter coronarias, cubiti fere altitudine, recta & ramis quoque rectis: foliis Bliti, angustioribus; spicas fert in summo, & à latere in autumno. Veniunt in cibos folia ex oleo, sale, & aceto. Plinius de Amaranto scribit. Est spica purpurea verius, quam flos, & sine odore: mirumque in eo, gaudere decerpi, & lætius renasci: prouenit Augusto mense; durat in autumnum, Alexandrino palma, qui decerptus asservatur, mirumque, postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit. Summa eius auctoritas in nomine est, appellato, quoniam non maturescit. Sed alia est Amarantus apud Galenum, quæ à Dioscoride Helachryson vocatur.

C A P. L X I I I.

C E N T A V R E A vulgo appellata herbula est in collibus riguis, paulo altior dodrante; tenuibus, & rectis cauliculis, quadratis: foliis per intervalla binis, sine pediculo, subrotundis, paruis, quibus

quibus nervi in longitudinem tendunt: flosculos fert in cacumine veluti in umbella, præsertim, qui summis fructibus insident, secti in quinque foliola: fructus exiles, & oblongos, quibus semina insunt nigra, minutissimis atomis similia: radix subest exigua: tota amarissimo sapore constat, & magnis viribus ad vulnera sananda & purgationes: mulieres caventur ad capillum ruffo colore tingendum, ideo Biondellam vocant. Dioscorides Centaurium minus appellat: Origano aut Hyperico simili est, caule anguloso, palmum excedente: flore Lychnidis è puniceo in purpureum vergente: foliis Rutæ, prælongis, & parvis: fructu Tritico simili: radice pusilla, lævi, & superuacua, amara. Plinius Centaurium inquit cognomine Lepton, minutis foliis, Origano simile; angustioribus & longioribus foliis: anguloso caule, palmum alto, fruticante: flore Lychnidis: radice tenui, & superuacua; succo efficax. Fel terræ nostri nominant propter amaritudinem summam, de Centaurio maiori alibi dicendum.

CAP. LXIII.

ACHILLEOS in incultis nascitur iisdem fere locis, vbi Centaurea: unico caule, rotundo, recto, semicubitali: foliis Centaurea latioribus, per longa intervalla inuicem coniunctis, vt medium vndique caulem amplectantur, colore ex viridi & cæruleo albicante: paucis ramulis, rectis, quibus summis flores insunt lutei, & vascula crassiora Centaurea: nigris feminibus. hæc quoque amaro sapore constat, vulgo accipiunt pro Centaurea maiore; nam Mesues inter Centaureas recenset, magis laudans, cuius flores colorem habent citripum palearem. Plinius ex quorundam sententia veram Achilleon esse scribit, scapo cæruleo, pedali sine ramis, ex omni parte singulis foliis rotundis, eleganter vestitam; vulneribus medetur.

CAP. LXV.

GRATIADBI à recentioribus Medicis in Italia vocatur herba in pratis sènariis, præcipue humectis: caule quadrato, dodrantali: foliis per intervalla geminis, angustis, & oblongis: inter quæ flores sunt concaui, & oblongi, dissectis labris, ex cæruleo purpurascens; vascula seminis rotunda, vt Anagallidis: tota amarissima: efficax vulneribus glutinandis, casu inuēta, cum in campo sènario quidam vulneratus in capite, concidisset, obducta capiti hac herba, cum alia nõ esset ad manus, vulnera glutinata sunt. Altera est paulo altior, ac ramosior; foliis longioribus quasi Lysimachiæ purpureæ: floribus ex purpu-

ra albicantibus: Mattheus syluaticus Persicariam minorem vocat. Germani alias habent hoc nomen.

C A P. L X V I.

CIMBALARIA vulgò appellatur herba in parietibus dependens tenuibus ramulis, fere cubitalibus: foliis subrotundis, Hederæ figura, scissis, paruis, & crassis: flosculos purpureos fert in alis foliorum, caudatos; ore compresso: fructus rotundos, in quibus parua semina, & multa continentur: radix inutilis: vtuntur in subres hac herba pro Umbilico Veneris. Plinius, vè placet Hermolao, Capnon primam intellexit, quam pedes gallinaceos vocant: nascitur inquit, in parietinis & scapibus: ramis tenuissimis, spatissque: flore purpureo: viridis succo caliginem discurit.

C A P. L X V I I.

VERONICA femina vulgò appellatur herbula in aruis strata, similis Cimbalarie: hirsuta: foliis rotundioribus, non incisis: flosculis pallefcentibus: fructu simili predictæ: tota acerbò sapore constat cum amaritudine: effrax ad vulnera sananda, & scabiem, & tumores dissoluendos, præcipue ceruicis, & Elephantiasim illira: altera est Veronica mas alibi dicenda.

C A P. L X V I I I.

CATANANCE, quidam vulgò Balsaminum vocant, herba in hortis feritur, pulchritudinis gratia: caule constat crasso, tenero, subrubro, simili Portulacæ, sed recto, fere cubitali, assidue propè radicem crassiori, paucis ramis, rectis: foliis figura Salicis, serratis: flores in alis foliorum fert: speciosos, concauos, cauda inferius reflexa, hiantes productis duobus labris, colore purpureo: fructus turbinatos, hirsutos, magnitudine siliquarum Ciceris, qui ærescentes peculiari quodam modo dehiscunt: nam rimula lateri aborta, confestim contrahuntur diuisi in plures, veluti vngues aduncos, & in terram decidunt, effuso semine, quod simile est parue Vicia, colore subrubro, punctis quibusdam distincto. Altera in Alpibus nascitur locis vmbrosis: ramis patulis: caule tenerimo, fere perspicuo: foliis tenui pediculo deorsum inclinatis, subcandidis, brevioribus, latioribusque, & subrotundis, mollissimis, magis incisis: flores fert ex longo pediculo veluti filo pendulos, figura grandis scorpionis, cauda superius reflexa, hiantes, colore.

colore aureo, pūctis nigris quibusdam in faucibus: tenues fert siliquas, quæ in maturitate leuissimo tactu dissiliunt in plures partes, vt supradictæ; tamen autem longius eiaculantur, vt colligi nequeat, nisi magna industria: sunt hæc granula paulo oblongiora, simili modo punctis distincta: radices vtrique tenues, & plures: in exortu caulis tuberosæ Dioscorides vtramque Catanancem hoc modo describit: vna, inquit, folio longo constat, vt Coronopus; radice tenui, iuncea, capitulis lenis, septenisque, in quibus semen Eruo simile: flectitur fructus exarescens in terram, & ad speciem vnguium Milui exanimati se contrahit. Altera Mali exigui, magnitudine conspicitur; radice parua ceu Oliuæ; foliis, quoque Oleæ figura, & colore, mollibus, inclinatis in terram, diuisis: fructum in virgulis paruum, Ciceris effigie, in multas partes attritum, punice coloris: Vtramque narrant in amatoria expeti: Thessalicæ mulieres his vti traduntur. Plinius neglexit harum plantarum descriptionem; quia solum ad amatoria celebratæ sunt.

C A P. L X I X.

FLOS quidam vulgo in Etruria Fior Capuccio ob coloris gratiam, quæ etiam arefactis seruatur: expetitur in coronas, caulis est cubitalis, rectus, paucis ramis rectis: foliis numerosis, in angusta, & oblonga foliola diuisis Fæniculo proximis: Flores circa summam virgulas initio antequam dehiscant, effigie Delphinorum; visides: procedente tempore explicati, colorem purpureum elegantem contrahunt, tendentem ad cæruleum, à tergo caudati: Folium in his est quoddam implicatū, quod in albo characteres habet occultatos, ex virgulis cæruleis, duas literas exprimentes: A. I. aut tres. A. I. A.: siliquam fert oblongam, nigram, seminibus nigris, vt Melanthij, sapore ingrato, amaro: colitur in hortis inter coronarias, quamuis & sponte proueniat in aruis. Alterum genus frequens in segetibus breuius: tenuioribus rami, & patulis: tenuioribus tum flore, tum foliis, in quo nequaquam visuntur insculptæ literæ: vtræque annuæ tantum sunt: Recensentur à quibusdam non sine probabili ratione inter genera Cuminii syluestris, ipse nō dubito hunc florem inter coronarios habitum apud antiquos sub nomine Hyacinthi, quem poetæ fabulantur ex Aracis cruore ortum, vt apud Ouidium legitur. De hoc Plinius inquit ita discurrentes Venas inesse, vt græcarum literarum figura. A. I. legatur inscripta. Alius tamen est Hyacinthus apud Dioscoridem inter bullosas, vt proprio loco patebit. De hoc Hyacintho meminit Dioscorides in Delphinio inquiens, alij Hyacinthum appellat: Romani Buccinum, eius duo genera, Maius ramos fert ab vna radice duorum dodrantum, altitudine, vel maiores: & circa eos foliola diui-

sa, tenuia, oblonga, Delphinorum effigie, unde nomen: flos Leucoio similis, in purpuram vergens; semen in siliquis Milio simile: nascitur in asperis, & apricis: semen in vino potum ictibus scorpionum vni medetur: argumento: quoniam obstupescunt Scorpiones ea herba apposita, & inualidos ictus agunt, ea amota pristinas vires assumunt: Alterum scilicet minus, simili antedicto, sed foliis, ad ramis multo tenuioribus, vires quoque similes habet, infirmiores tamen. in hac descriptione illud solum animaduersione dignum, Delphini effigiem, non in foliis esse accipiendam: qui enim fieri potest, ut in foliolis scissis tenuibus, & oblongis, eius animalis figura exprimat? sed in floribus adhuc herbaceis quibus facile agnoscat Delphini effigiem, capite crasso, curuo dorso, in tenuem caudam desinente. Est tamen planta parua foliolis Delphini effigie, curuo dorso: forte minus Delphinium, quam nos inter affines Itrioni describimus.

CAP. LXX.

O NAGRA in Alpibus nascitur locis aquosis: caule bicubitali, altiorique, subrubente, recto, ramis veluti virgis Salicis: foliis quoque Salicis: flores fert circa summas virgas, roseo colore, speciosos, in foliola explicatos: decurtata à tergo cauda: siliquas rectas, digitali longitudine, tenues, subrubentes: hæc dehiscunt perfecto semine in quatuor partes recuruatas: semina intus parua, quibus lanugo inest candida, quæ pappus vocatur. Dioscorides fruticem in montibus prægrandem esse scribit, instar arboris; foliis Amygdali, latioribus, Lilio non dissimilibus: flore rosaceo, magno, radice candida, longa, quæ cum siccata est, vinum obolet. hæc seras mitigat, & sicuras reddit aqua, in qua maduerit, pota: Theophrastus Oenotheram vocat radicem, quæ è vino pota, mitiores hilarioreque mores conciliat. Plinius Oenotheram, & Onurim appellat: Amygdalino folio: flore rosaceo, fruticosum; longa radice, & cum siccata est, vinum olente.

CAP. LXXI.

A LIÆ in campestribus oriuntur, locis palustribus, breuiore: floribus in alis, foliorum, rubentibus, minoribus, qui summis siliquis insident: siliquæ tenuiores, digitali longitudine: semine in pappum desinente: quarum vna hicuta est, latiore folio: altera leuis, angusto folio, quod hyeme venit in olera antequam caulescat. Tertia in montibus, folio ad Hedera admodum accedente. omnibus serrata insunt folia: hæc ex genere Onagretum censenda sunt.

CAP. LXXII.

ASCLEPIAS tota facie Apocynum, quam inter frutices posuimus, representat: nascitur in syluis: multis, & tenuibus radicibus, pluribus virgis, rectis, simplicibus, cubitalibus, succo lacteo: folia insunt Hederæ in acutum desinentia: circa summas virgas racemuli sunt in alis foliorum, in quibus flosculi candicantes, ut siliquæ crassiusculæ in acutum desinentes, quæ rimula à latere dehiscentes semina ostendunt sarctæ, oblonga, & depressa, argenteis quibusdam pappis adnexa, quidam hodie Vineæ toxicum vocant, quia venena depellit, quam vis alia apud recentiores medicos eo nomine accipiuntur, appellatur etiam à quibusdam Hirundinaria ob seminis similitudinem: Dioscorides describit: ramis longis; foliis Hederæ, longis; radicibus numerosis, tenuibus, odoratis: flos graue olet: semen Securidacæ: nascitur in montibus: radices in vino potæ torminibus, & venenatorum moribus subueniunt: folia illita, maleficiis mammaram, & vteri vitiiis opitulantur. Plinius eadem tradit, tantum radicis odor in hac nostra nequaquam euident est.

CAP. LXXIII.

CHELIDONIUM maius, vulgo Celidonia, nascitur inter sepes, & in rudibus prope maceris; herba coloris ex albo cærulei: caulibus cubitalibus, ramosis; foliis diuisis, Ranunculi modo, sed pluribus in vno pediculo: flores in racemulis fert luteos, figurâ Leucosij: siliquas tenues, digiti longitudine, in quibus semina sedent in duobus lateribus nigra, & splendentia: radicem pollicis crassitudine, in multas fibras desinentem, colore croceo: succo mader: tota planta croceo, amara, mordens, graue olens. Dioscorides describit caule geniculato, cubito altiore: foliis Ranunculi, mollibus, glauci coloris, subamaris, graue olentibus: radix superne vnica, inferne fibrosa, croceis capillamentis: siliquæ Papaueris corniculati: semen Papauere maius: floret in aduentu hirundinum, & discessu marcescit; vnde nomen. sunt, qui scribant Hirundines pullis suis in nido mederi illa vitium cæcitatibus abstergentes. Apud Theophrastum Theodoros Hirundinariam vertit: floret inquit in aduentu Hirundinum. Plinius maius Chelidonium inquit, constat fruticoso caule: foliis Pastinacæ erraticæ, amplioribus: ipsa altitudine duorum cubitorum; color albicans: flos luteus: succus Croci, mordax: semen Papaueris: Hirundines hac visum pullis restituunt: distillatur hodie aqua ad oculorum nubeculas, vtuntur radice inserentes cauis

cauis dentibus : purgat enim & dolorem tollit, de minori Chelidonia alibi dicendum.

C A P. L X X I I I L

PAPAVER corniculatum, foliis & flore similem habet cum Papauere: fructu valde distat; non enim calycosa fert, sed siliquam quam palmo longiorem, cornu modo curuam, ac duram, in qua semina nigra continentur, sedi tamquam carni infixi; qua tota siliqua repletur, duobus lateribus adnexa; folia longiora, quam Chelidonijs, lateribus sinuata magis quam diuisa, candida, aspera, lanugine obducta: flores in summis ramis pallidi, magnitudine & figura Papaueris: oritur in montibus; sed copiose in maritimis, cubitali altitudine. Dioscorides describit foliis candidis, hirsutis, Verbasco similibus, in ambitu incisis, vt syluestere Papauer: caule simili: flore pallido: fructu Fenugreci, corniculorum modo inflexo: semine Papaueris, pusillo, nigro: radice per summa cespitum nigra, crassa, in maritimis asperis. Noxas similes affert sumentibus, quas Opium, & similem habet curationem, vt libro sexto inter venena tradit, quod mirum videtur, cum eius temperamentum calidum statuat a Galeno: quod patet ex effectu; nam semen acetabuli mensura purgat aluum cum aqua multa: radix decocta in aqua ad dimidium, & pota, medetur ischiadicis, affibus Iecinoris, & mingentibus crassa, & arenosa: folia & flores ulcera emarginant illita ex oleo, exterunt enim carnem tenellam, & crustas auferunt. An foliis, & floribus, & succo inest vis deleteria partim cum caliditate, partim cum frigiditate soporifera? ideo nemo ea intus exhibet. Theophrastus inter ea, quae æquiuoce dicuntur, Papauer corniculatum recenset, nigrum esse: foliis Verbasci nigri, sed minus nigris, cubitalis altitudinis: radice breui per summa cespitum: fructibus inflexis corniculorum modo, qui per messem colliguntur ad aluum purgandam: nascitur iuxta mare, locis saxosis. Plinius inter genera syluestris Papaueris, Ceratium vocari inquit nigrum, cubitalis altitudinis: radice crassa, corticosa: calyculo inflexo, vt cornu: folia minora & tenuiora, quam cæteris syluestribus: semen exile. Nec absurde Verbasco nigro comparantur folia à Theophrasto & Plinio, nam adulta planta nigriora redduntur, quæ initio candida, vt Dioscorides testatur.

C A P. L X X V.

LEONTOPETALON radix est rotunda, & magna, Rapi modo, nigra, & tuberosa, vnde incipiente vere emergunt folia, longis & tenuibus pediculis, ramosis, in quibus folia inæqualiter diuisa,

diuisa, & subrotunda, candidantia: cauliculis dodrantalis, in quo par-
 te sunt folia, & ramuli, quibus insident flosculi pallidi, quales in Che-
 lidonia: siliquæ breues: paucis seminibus: peregrina apud nos. Audio
 in Apulia copiosior. Alia in montibus vmbrosis; minori radice, fla-
 ua, & excauata: foliis tenerioribus; ac tenuius scissis; ad Fumiterræ fo-
 lia accedentibus: cauliculum breuem, & simplicem fert; cui in mediis
 tantum sunt folia. in Anemnone: flosculi tamquam in spica cobæ-
 ni, & purpurei, figura Fumiterræ maiores: Audio & flore candido re-
 periri. siliquas paruas, alteri similes fert; nigro semine: hac in Germa-
 nia vtuntur pro Aristolochia: quidam Pistolochiam vocant: vtrique
 folia breui tempore adsunt; Vere tantum florent. Dioscorides Leonto-
 peralon non ab similem his tradit: caule dodrantali; aut altiore; pluri-
 mis alis; in cacumine semina parua, duo, aut tria in siliquis Ciceris mo-
 do: flores Anemmonæ similes, puniceos; folia Brassicæ, sed Papaueris
 diuisura: radices Rapi modo, nigras, strumosas: nascitur in aruis,
 & segetibus. Plinius similiter describit: folia Brassicæ; caule semipe-
 dali: alæ multæ: semen in cacumine in siliquis. Ciceris modo: radix
 Rapæ similis, grandis, nigra: nascitur in aruis.

C A P. L X X V I.

SPLI TUR vulgò appellatur in præruptis Alpium, & saxorum crepidi-
 nibus; herbula numerosis cauliculis, dodrantalibus, tenetis: fo-
 liis Fumiterræ: flosculis quoque similibus, colore pallido: sili-
 quas exiles fert, in quibus semina atra continentur: radices tres, aut qua-
 tuor inuicem intortas, pallecentes, amarissimas, quibus magna vis
 ad cerebri, & neruorum, articolorumque morbos sanandos, vt paraly-
 sim, tremores, conuulsiones, dolores, ad quem vsum radix in vino co-
 quitur olla crusta panis obstructa. Huius decoctionis exhibentur vnciæ
 duæ ieiuno ventriculo semel in die, qua portione initio veluti inebriari
 videntur. Quinta ad summum liberari traduntur. Hæc Pistolochiam
 esse apud Plinium existimo; inter Aristolochias quarti generis, de qua
 inquit, tenuior, quam Clematidis, densis radiceis capillamentis, Iunci
 plenioris crassitudine. hanc quidam Polythizon cognominant: con-
 uulsis, contusis, ex alto præcipitatis radice pota ex aqua utilissima esse
 traditur: semine pleuriticos, & nervos confirmare; excalfacere; eadem
 Satyrion est, id est Venereis stimulat.

FUMARIA, quæ & Fumusterræ à recentioribus medicis vocatur, tenera herbula est, passim in hortis, & inter frutes, etiam in parietibus nascens; pluribus, & in firmis radicibus angulosis: foliis multifariam diuisis, instar Apij tenuioris, ciliatis: flosculos in oblongis racemulis fert, tenues, & oblongos, purpureos: fructus rotundos, ac præduros veluti parua capitula, vnico intus semine. libuit autem inter has recensere, quoniam in cæteris magnam video affinitatem. Quædam extat longioribus cauliculis: rarioribus foliis: flore candicante. Dioscorides Capnon græce vocat, quasi fumum: fruticosa inquit herbula est prætenera, Coriandro similis: foliis candidioribus; vndique numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Plinius Capni duo genera facit: primam, quam Pædes gallinaceos vocant, nascens in parietibus & sepibus; ramis tenuissimis, sparsisque: flore purpureo: viridis succo caliginem discutit, sitaque in medicamenta oculorum additur. Hanc Hermolaus existimat esse, quam hodie vulgo Cimbalaria vocant, de qua nos alibi. de altera inquit, similis & nomine & effectu alia est Capnos fruticosa, prætenera: foliis Coriandri, cineracei coloris: flore purpureo: nascitur in hortis & segetibus hordeaceis. claritatem facit inunctis oculis, delachrymationesque ceu fumus. vnde nomen accepit, quæ descriptio eadem est, cum ea, quæ traditur à Dioscoride. Quid repugnaret, si his significari dicamus duo Fumariæ genera prædicta? nam & si vna est flore candicante, in eodem tamen flore purpureum quid inest, oriturque magis in parietibus, & circa maceries: cum altera in aruis magis proueniat. Mesues simili modo duo genera facit; nam quædam inquit, florem fert subalbidum, cineritium; altera pallescentem, violaceum, idest purpureum. recenset inter medicamenta purgantia, infirma tamen; nam euacuat flauam bilem, & humores adustos, ideo confert lepræ, scabiei, pruritus, & Iecinorosis; clarificat sanguinem; eligit autem eam, cui flos subviolaceus. Testatur Dioscorides herbam bilem ducere per vrinam, succum oculis iniunctum claritatem visus facere; ob id Aetius Chelidoniæ appellari tradit, vt Hermolaus putat, ob similem effectum: Capnium inquit in curatione iecinoris obstructi, appellatur etiam Chelidonia; eius succus expressus, & siccatys reponitur redactus in pastillos, & semel quidem adhibitus dolorem omnem adimit, ter autem præbitus in totum ab affectione liberat, & firmitatem visceribus addit: datur cum vino, aut aqua mulsa, idem præstat herbæ decoctum, etiam si valde febricitent ægri: aliquando herba ipsa exsiccatur, eiusque puluis exhibetur cocleari mensura, alibi Chelidoniæ Phragmitem vocat, quia liberat ab infarctu.

CAP. LXXVIII.

GENTIANA non nisi in Alpibus prouenit; caulibus rotundis, rectis, simplicibus, bicubitalibus: foliis Plantaginis, maioribus, per interualla binis: flores circa summas virgas, in orbem dispositos per interualla, luteos, in foliola explicatos, stellæ modo: folliculos breues, & latos, in quibus semina cōpressa: radices in diuersa tēdētes, longas, lentas, pallidas, ex crassa quadam nigra exorientes, amaras. Dioscorides Gentianam appellatam ab inuatore Gentio Illyriorum rege scribit: foliis ab radice quidem Iuglandi, aut Plantagini similibus subrubris, à medio autem caule, & prope cacumen paulum dissectis: caule concauo, læui, digiti crassitudine, geniculato, & per maiora interualla foliato, bicubitali: semen in calycibus habet, latum, sine pondere, paleaceum, ad spondylium accedens: radicem longam, Aristolochiæ longæ similem, crassam, amaram: in altissimis montium iugis, & umbrosis, aquosisque: vis radici inest calfactoria, & astringens, bibitur ex vino ad morsus serpentum: ex eadem succus extrahitur decoctione, qui inspissatur, optimum remedium dolori laterum, lapsis ex alto, ruptis, conuulsis, hepaticis, & stomachicis potus ex aqua drachmę pondere: radix subdita eicit partus, vulneribus quoque, & vlceribus sinuosis utilis. Plinius scribit vbique nasci, in Ilirico tamen præstantissimam: folio Fraxini, sed magnitudine Lactucæ: caule tenero, pollicis crassitudine, cauo, & inani, ex interuallis foliato, trium aliquando cubitotum: radice lenta, subnigra, sine odore: aquosis montibus subalpinis plurimã. componitur ex hac apud Mesuem, & alios plerosque medicos Theriaca Diatesaron idest ex quatuor rebus, scilicet addita Aristolochia rotunda, Myrrha, & baccis Lauri æquali portione, quæ vicem explet Theriacę magnæ. Dioscorides alio modo Diatesaron facit exhibens percussis à serpente radices Gentianæ drachmas duas cum Piperis & Ruta & Vino.

CAP. LXXIX.

VINCITOXICVM à recentioribus medicis vocatur, & Antipharmacum, herba in montibus Getianæ similis: breuiori caule, non ultra binos palmos, purpurascens: folia fert Saponarię longiora, & angustiora, in tenuem mucronem desinentia: flores inter folia caruleos, oblongos, & concauos, parum dissectis labris: siliquas in calyce similes Asclepiæ: radices plures Buxei coloris, longas, digiti parui crassitudine, amarissimas. extat in hoc genere quædam, cuius radices pertusæ eo ordine, vt crucis formam ostendant, vnde Cruciatæ vocatur:

274 De Suffruticibus & Herbis

catur : floribus purpurascens, pluribus, in summo caule congestis circa folia, quæ paulo sunt angustiora : extat & brevior, palmi altitudine. De Vincitoxico Mattheus syluaticus scribit, multum reperitur iuxta Elleborum nigrum : caule violaceo, longitudinis vnus, aut duorum palmorum, foliis Persici : valere contra venenum : ingredi in Theriacam Diatesaron, quasi hæc pro Gentiana accipiat, nam apud Mesuem & reliquos auctores non Vincitoxicum legitur, sed Gentiana celebrantur, radices harum in febribus pestilentibus, & ad vermes enecandos singulari remedio. Alij pro Vincitoxico accipiunt, eam quæ Asclepias vocatur à Dioscoride, non ab simili forma prædictis.

C A P. L X X X.

QUÆDAM in Alpium pratis pusilla, quatuor digitos, aut palmum non excedentes, amaræ, foliis Centaurij minoris, paucis : flores, & fructus eisdem ferunt cum prædictis : radicem paruum, & similiter Buxei coloris : differant inter se magnitudine, & paruitate foliorum, aut florum : flores omnibus coloribus, & seetis labris magis minus, plerisque colore caeruleo, quibusdam candidantes, omnes

Gentianæ congenères.

Finis Libri Sexti.

AN.

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI

DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.

LIBER SEPTIMVS

CAP. PRIMVM.

DOSTOYAM eas plantas persecuti sumus, quibus solitaria sub singulis floribus data sunt semina, aut simplicia seminum conceptacula: iam explicemus, quibus bina semina, sub singulis floribus continentur, ut vniuersum genus Ferulaceum: post hæc autem de iis dicemus, quæ seminum conceptacula bipartita ferunt. Appello genus Ferulaceum, quodcumque Ferularum modo floret, ac semen fert: caulem omnia fere fungosum gerunt, geniculatumque: ramos alternatim, à dextris & sinistris tantum, ramorumque furculos eodem ordine, sed secundum alteram dimensionem: florët non solum in cacumine, tum caulis medijs, tum ramorum, sed etiam à laterè in tertia furculorù productione, atque aliquando etiam in quarta, ut Feniculus, & quibus diuturna est, floris productio: extremi furculi in multos ex eodè callo veluti radios finduntur, quibus summis flosculi quæmotosi insident, rotundam superficiem cõstituentes, specie umbraculi; ideo umbellæ appellantur: latissima, quæ in mediõ caule, eademque prima exoritur, ei succedunt & tempore & magnitudine, quæ in summis ramis maioribus; minimè omnium ac postremè, quæ in ramorum furculis: flosculi summis seminibus insident, constantes ex foliolis: semina bina sub singulis flosculis, inuicem adeo coniuncta, ut vnicum videatur, nec prius abscedunt, quam perfectæ fuerint & exsiccata, eorum cor in parte superiori existit, qua flos insidet; folia plurimis lato pediculo constant caulem cingente internodijs & magna ex parte secta, & in ramos distributa; aut tripartitis assidue ramis ut Apio. Ferulis, Feniculo; aut à medio pediculo pluribus coniugatim exeuntibus, ut Pastinacè, Sio: pauca in hoc genere integro folio constant, plurima verò acris sunt, & odorata; alia quidè semine; alia radice; nonnulla etiã folijs & caula. sunt & quæ lachrymas fundât medicatas, idcirco ex hoc genere multa remedia medici eliciunt: quædã & inter olera assumuntur; quædã & cõdimētis expetuntur.

C A P. I I.

FERULA altitudine caulis, & crassitie forme specie arborea constat; nam ad quina, & sena cubita adolescit, crassitudine brachij: foliis latissimis, tenuiter incisis fere capillamenti modo, vt Fæniculti, pediculo caulem vestiente, vt in Harundine: umbellas fert latas, conuexa superficie, vt Anethi: flosculos pallidos: semen latum, & depressum, subnigrum, vnguis magnitudine, acre: radicem crassam, ramosamque, lacteo succo manantem. Eius duo genera: Mas crassior, & breuioribus internodiis; latiore semine: radice candida: foliis tenuius scissis: femina erectior, geniculis magis distantibus; foliorum segmentis angustis quidem, non tamen capillaribus, vt maris: radice nigra exterior. vtriusque caulis, cum exaruerit, læuissimus est, quia fungosus, adeo tamen robustus, vt sufficiat pro baculo ad sustentandam senectutem: exarescit autem perfecto semine in ætate. eius substantia igni familiaris, nam instar funiculi ignem conceptum tamdiu seruat, donec totus contabescat. Viuunt radice diutius: autumno & per totam hyemem folia ab radice emittunt: ineunte vere caulescunt: mas paulo ante æqui noctium, veluti ouum in medio foliorum producit, quod estur sub cineribus coctum, id in dies in scapum adolescit. Femina paulo tardius caulem extollit: gaudet regione calida, & læto solo: frequentes in Sicilia, & apud nos in monte Argentario. Theophrastus genus Ferulaeum inter suffrutices recenset, hanc quidem Ferulam, alteram vero Ferulaginem vocans vt Theodorus vertit: græce enim hæc Narthex, illa Narthecia vocatur; caule neruoso constat, vnde & ferulacea dicuntur, quæ neruicaulia sunt; medullam habent carnosam, solutam, & membranis similem: natura earum similis est, vt patet, præterquam ratione magnitudinis: Ferula enim grandis admodum assurgit: Ferulago autem parua; sed vnicaules ambæ, & geniculatæ sunt: folia & coliculi quidam geniculis erumpunt, ac alternatim exeunt, idest non ex eadem parte geniculorum, sed permutatim: caulem magna ex parte folia amplectuntur, vt Harundinea, sed ratione magnitudinis, & mollitiei magis deflexa: nam folium his grande, molle, multifidum, fere capillamenti modo, maximaque terræ proxima, & reliqua subinde ad proportionem: flos melinus: semen fuscum, Anetho simile, maius: caulis in cacumine finditur in plures stipites, non magnos, quibus flos, & semen insidet, neque iisdem carent laterales caules, sed Anethi modo ferunt: Annuus est caulis: germinatio autem vere primo foliorum, deinde caulis, radice alte descendit, eademque singulari innititur, hæc Theophrastus: ex quibus coniectere licet Ferulam intellexisse, quam nos marem appellauimus. Ferulaginem

nam autem, aut nostram feminam, quamquam in læto solo, non solum non est humilior mare, sed & altior, gracilior tamen, aut aliud quoddam humilior genus ex dicendis. Plinius Theophrastum secutus inquit. Ferulam calidis nasci locis, atque trans maria, geniculatis nodatam scapis: duo genera: Narthex assurgit in altitudinem: Narthexia semper humilis: à genibus exeunt folia maxima, vt quæ terræ proxima: cæterum natura eadem, quæ Anetho: & fructus similis. nulli fruticum leuitas maior: ob id gestata facilius baculorum vsum senectuti præbet: seruat quoque optime ignem: præcellit in Aegypto. Quæ ab vno caule diuiditur in cacumine, fæmina putatur. caules eduntur decocti, commendanturq; musto, & melle, stomacho vtilis: sin plures sumpti, capitis dolores faciunt. Dioscorides Ferulam tantum describit, & breuiter in hunc modum, caulem inquit profert ternum sæpe cubitorum: folia Fæniculij, multo crassiora, & maiora: ex ea quoque Sagapenum sit prope radicem incisa: de Sagapeno alibi seorsum agens inquit: succum esse Ferulæ in media nascens, de quo nos suo loco agemus.

C A P. I I I.

THAPSIA apud nos in Ilia nascitur Ferulæ feminae similis, minor, & candidior: caulem fert non excedentem bina cubita, candicantem veluti cinere asperso: folia proportionem minora, sed latioribus segmentis, & subcandida: florem similiter luteum in umbellis: semen autem candidum, striatum, crassius & longius, in foliaceis quædam labra defines: radix subest candida, crasso capite, in ramos diuiso, succo lacteo, valde acri, vt tractantium & manus & facies intumescant. Theophrastus simili modo radicem Thapsiæ candidam scribit: caulem ferulaceum; folium Fæniculo latius: radix inquit vomitoria est, & si quis contineat, purgat tam superius, quam inferius: liuida tollere potest: radicis succus validior est: secunda aduerso vento, & corpore oleo peruncto, ne intumescat. Plinius inquit. Quidam Ferulæ semen Thapsiam vocauerunt, decepti tamē, nam Thapsia sine dubio Ferula est, sed sui generis: foliis Fæniculi; inani caule, nec excedente baculi longitudinem: semen quale Ferulæ: radix candida, incisa lacte manat, & contusa succo, nec corticem abdicant: omnia ea venenata, nam etiam fodientibus nocet, si minima aspirat aura, intumescunt corpora, faciemque inuadunt ignes sacri, ob id cerato prius illinunt. Nero Cæsar claritatem dedit, nam nocturnis crassationibus conuerberatam faciem succo illinebat cum Thure & cæra, & sequenti die cutem sinceram contra famam circumferebat. Dioscorides Thapsiam paulo aliter describit, vt videatur non hanc intelligere, sed Ferulaginem, quam nos Ferulam fæminam

appellamus : inquit enim ab insula Thapso, vbi primum inuenta est, nomen inuenisse, & inter cætera nomina Ferulagineam à Romanis vocari : tota natura Ferulæ similis est, tantum graciliore caule; etiam folia habet, Feniculo similia; in cacumine autem umbellas, in singulis ramis Anetho similes, in quibus flos luteus : semen latum, ferulæ simile, tminus tamen : radix magna est, intus alba, exterius nigra; crasso cortice, acris, succus quoque inest lacteus, quem excauata radice colligunt, sed habitu adeo acri; vt tractantibus pustulas in facie excitet, præcipue ad uentilante aura: tam cortici radicis, quam succo inest vis purgandi; nam vtrinque flauam bilem extrahunt, ex alto quoque humores eliciunt. Mesues proculdubio vtrunq; gen^o Thapsiæ Turbith appellat, inquit enim : Thurbith est radix herbæ, cuius folia sunt sicut folia Ferulæ, minora tamen, & est ex habentibus lac. reperitur syluestre, & domesticum : & ex eo etiam est magnum & paruum : & adhuc aliud album, aliud citrinum, aliud nigrum. Quod in locis siccioribus nascitur, fit gummosius propter spissitudinem lactis eius; in humidioribus è contra quod deficit à septem conditionibus, quæ bonitatem eius ostendunt, vt scilicet sit album, & concauum, harundinosum, & gummosum, & sit cortex eius cineritius, & planus, & sit recens, & friabile : citrinum vero malum est, & nigrum peius; crassum est non bonum, & similiter quod tenue est, nam imbecille : & rugoso cortice, & quod interius, dum frangitur, peruos habet, syluestre est & malum : quod non est gummosum, imbecille est, & ventris conturbatiuum. adulterant super illinentes gummi dissolutum; deprehenditur fracturis; nam caret gummi. quod est nimis recens, est conturbatiuum, & subuersionem facit viscerum : vetustum imbecille est, ideo eligitur id, quod in mediocritate consistit. euacuat humores tenues; quod, si addatur Zinziber, educit humores crassos, & viscosos à partibus longinquis, & articulis, & locis profundis. pondus eius contriti exhibetur à drachma vna ad duas : decoctionis autem à drachmis duabus ad quatuor. ex his patet indicari à Mesue nomine Thurbith nigri Thapsiam Dioscoridis, quod genus improbat. Thurbith autem album Thapsiam esse Theophrasti. Tam Dioscorides, quam Mesues corticem radicis assumi testantur, conueniunt & in facultate; nam & superius, & inferius purgant, vt Græci asserunt : quod Mesues inquit purgare cum subuersione & nausea, illi bilem ducere : Mesues humores tenues scribit, de pondere exhibendo non conueniunt Dioscorides & Mesues, quia hic nigrum, ille album assumit : Dioscorides radicis obolos quatuor, succi obolos tres, lactis obolum vnum, si amplius, periculosum esse : Mesues radicis drachmam vnã vique ad duas exhibet, succum solum non exhibet. Galenus maximam differentiam esse recentis ad vetustiorẽ testatur : vis enim huius pharmaci post annum multum

multum exoluitur, atque amplius adhuc post duos annos, ad triennium penitus inutilem esse audeat proferre. Mesues recentem abdicat ob vehementiam, & meram ob ignauiam. Testantur hodie qui Turbith ex Apulia ferunt, radices esse Thapsiæ, ut ex his fateri liceat idem esse Turbith, & Thapsiam. Alia tamen fuit sententia apud Actuarium inter Græcos recentiores; nam Turperum (sic enim appellat) Titimalis ascribit album quidem esse Alypiæ radicem, nigrum vero Pythysæ. Ac longe diuersa est Serapionis opinio, & plurimè enim Turbith esse apud Dioscoridem Tripolium, sed radicem, quæ in hunc usque diem pro Turbith venditur, nec Tripolio conuenit, nec Alypiæ, nec Pythysæ, de quibus suis locis erit manifestum. Thapsiæ succus, aut lachryma, quod sciatur, non adfertur hodie ad nos, quamuis radix succosa, & sincera habeatur etiam ex Orientalibus, sed ob vetustatem infirma, ut eum usum præstare nequeat. Ad extrahendum ex alto, quem sinapismi, & cataplasmata ex succo Thapsiæ præstabant apud antiquos.

C A P. I I I I.

I V E N I O

AD paruas Ferulas reduci posse videntur, quædam genera, Panacis Libanotidis, & Pœcedanum; omnibus enim folia Fæniculii, & radices succo plantæ. Panax Asclepium in montibus prouenit; foliis capillaribus, ut Reniculi, subcandidis; caulem fert rotundum, cubitalem, geniculis crassis; cingentibus non solum caulem, sed & ramos; flores luteos; semina rara in umbella, Thapsiæ albæ similia; candida, & striata; radice nititur alba, crassa admodum sed breui, à qua rami sparguntur. Theophrastus de hoc genera Panacis tradit; radice constat magnitudine palmi, candida, & valde crassa, cortice crasso, & falso; caule vndique geniculato; folio simili Thapsiæ, sed crassiori. Herbarij hanc effodientes, varium genus frugum vicissim terræ iniicere solent, & placetas veluti mercedem quamdam exoluentes. Plinius eadem ferme refert; radicem scilicet multi corticis, & falsæ, ex qua succus extrahitur. Opopanax; hanc sententiam sequutus videretur Mesues, nam Opopanax extrahi testatur ex planta Ferulæ simili, cuius caulis cubitalis, aut bicubitalis est, pallidus; folia Ferulæ, minora; flores aurei, odorati, Anetho similes; incidi huius caulem prope radicem; egredi humorem croceum, qui coagulatur; & fit Opopanax. Dioscorides tamen ex alio genere Panacis scilicet Herculeo; haberi Opopanax testatur; de Asclepio autem inquit; caulem tenuem fert, cubitalem, geniculatum; circæ quæ folia funduntur Fæniculo similia, maiora tamen, & hirsutiora, odorata; in cacumine umbella, in qua flores aurei, acres, & odorati; radix autem parua. At hæc conditio dissonat; repugnat enim ceteris authoribus.

bus. ostendo autem Dioscoridis Asclepium ex Sicilia allatum : foliis circa radicem stratis, densis; foliorum capillis breuibus, subhirsutis; cauliculo tenui; umbellis luteis; seminibus compressis, magnitudine Feniculi; perficitur sub Cane; radix digiti crassitudine, nigra.

C A P. V.

ALIA in montibus nascitur, quam quidam pro Meu falso accipiunt; radice non breui, vt supradicta, sed profunda, cubitali, crassa, candida, medulla intus flauescente; caulibus ab eadem radice pluribus, rectis, striatis, bicubitalibus, ex viridi pallefcentibus; foliis capillaribus, figura Feniculi, vt supra dicta; flores luteos fert; & semina nigricantia, depressa, & oblonga, vt Ferulæ femine. Hanc quidam inter Libanotides reponunt; ego potius ad Ferulaginem; huic enim magis conuenit conditio tradita à Theophrasto & Plinio; nam Ferulæ comparata, cui similis est, parua dici potest, & humilis.

C A P. V I.

PEUCEDANVM in Sicilia nascitur, vnde translatum ad nos semen, plantam produxit aspectu similem Panaci Asclepio, & supradictæ Ferulagini; longioribus foliis, erectis, hirsutis, pediculis densis, ac breuibus eorum capillamentis; caulem tenuem, ac læuem fert, cubitalem; flores luteos; semina oblonga, striata, in foliaceam latitudinem desinentia, sapore resinaceo; radix Pastinacæ figura, sed cortice atro; madet succo multo, qui concrefcit in lachymam, Thuri similem, non solum colore, sed & odore; at sapor acris, & amarus est. in totum videretur Panax Asclepium Dioscorides, nisi constaret grandioribus foliis, erectisque; caulem gignit, cum folia dimiserit, prope finem ætatis; perficit aduentante hyeme: Dioscorides Peucedanum inquit; caulem emittit tenuem, gracilem, Feniculo similem, comam habet circa radicem, copiosam, spissamque; florem luteum; radicem nigram, crassam, graui odore, succo abundantem; gignitur in montibus opacis; tenera radix conciditur, & profluens è plaga succus vmbre mandatur; nam in solo confestim euanescit: Qui colligit nares prius, & caput rosaceo perfundit, ne dolor capitis, & vertigo præmant; colligitur lac & succus tum ex radice, tum ex caule; inuenitur etiam concreta lachryma Thuris similitudine, caulibus; radicibusque adhærens; præfertur succus è Sardinia, & Samotræce, colore ruffo, odore graui, gustu feruens. Plinius, inter primas celebrari, inquit, Peucedanum, laudatissimum in Archadia; mox Samothracia, caulis est ei tenuis longus, Feniculo simili-

lis, iuxta terram foliosus: radice nigra, crassa, grauis odoris, succosa: gignitur in montibus opacis, foditur exitu autumni: placent tenerrime, & ~~radices~~ radices, hæc conciduntur in quaternos digitos ossis cultellis, funduntque succum in umbra, capite prius, & naribus rosaceo perunctis, ne vertigo sentiatur, & alius succus inuenitur caulibus adherens, incisisque manat. Theophrastus Peucedanum radix, inquit, utilis est annis quinque, aut sex: vim calefactoriam habet: quidam ex ea vnguentum Sudatorium faciunt: datur & ad lienes: semen inutile est: nec succus vlla in re prodest. An hoc dixit, quia facile spirat, & euanescit, vt Dioscorides testatus est: nam & lachryma ob id infirmior succo apud eundem est?

C A P. V I I.

LIBANOTIS candida, cuius semen Cachrys vocatur, ex Sicilia trāsata ad nos est: semen est crassum, & rotundum, ac striatum, osseo cortice cādido, quo fracto nucleus intus apparet albicans, multo amplior, quam in Erithmo, feruenti gustu, & resinoso: radix vnica est, profunda, & candida, acris: folia ab radice non in longitudinem extensa, lateralibus tantum ramis, vt in Peucedano, & Ferulis, sed in orbem tripartita, assidue, scissioem in tennitatem Feniculo crassioem, erecta, & prædura, vt integrum folium turbinis figuram referat, in his lacryma con crefcit prope pediculum, ruffa, odorataq;: caulem ad huc videre non licuit, quamuis per multis annis adhuc viuat in horto Pisano ex prædicto semine orta. Dioscorides eam hoc modo describit: Genus fertile Libanotidis, cuius semen Cachrys vocatur: folia habet Feniculi, crassiora, & latiora, specie trochi, terræ incumbentia, iucunde olentia: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, multis concavum alis: in cacumine umbellam, in qua semen copiosum, candidum, Spondylis simile, rotundum, angulosum, acre, resinaceum, quod in mandendo linguam exurit: radix Thus redolet, candida, præ grandis. sed in hac descriptione dissonat Spondylii similitudo, nam depressum eius semē fere in foliaceam tenuitatē, huic rotundū & plenū, vt Crithmi, & Hippomarathi, quæ Dioscorides Cachryi cōparat. An satis est magnitudine spondylium æmulari? in hac planta dicere possumus sterile quoddam reperiri, quod neque caulem, neque florem, neque semen ferat, in ceteris illi simile, quod fertile est, vt tradit Dioscorides, quod & multis aliis contingit, non propter speciei diuersitatem, sed affectionem quamdam, vt alibi ostensum est. nascitur inquit sterile in saxosis & asperis: sed apud Theophrastum tum sterile, tum fertile aliter describuntur, de quibus alibi à nobis dicitur.

C A P. V I I I.

LIBANOTIS nigra, vulgò accipitur pro Peucedano, in montibus, & umbrosis nascitur: foliis ab radice similibus Cachryi, mollioribus, longioribus, & orbem maiorem prope terram describentibus: radicem fert modo candidam, modo nigram, aliè descendentem: caules bicubitales, tenues, ex medio foliorum orbe exeuntes, duos, vel tres, quibus rami prope cacumina simplices, & umbellæ: floribus luteis: & seminibus in fine autumnii, depressis fere in foliaceam tenuitatem, in latitudine, oblongis, & nigricantibus, acris, & odoratis. Dioscorides inquit: est & alterum Libanotidis fertilis genus, omninò consimile, semen ferens latum, nigrum, vt Spondylium, odoratum, minime exurens: radice foris nigra, intus, si frangatur, alba.

C A P. I X.

FÆNICVLVM hortense caule constat cubitali, & paulo altiori, recto: umbellas fert latas: semen crassum, in rotunditate oblongum, candidum, sapore subacri, aromatico: fertur in hortis procondiuentis, & obsoniis, sed anno secundo transit in syluestrem. Syluestre sponte in incultis nascitur montuosis, saxosisque: caulibus ab eadem radice pluribus, ad tricubitalem altitudinem, & amplius: umbellas fert tenuiores: ac semina exiliora, acrioraque: radicem crassiorem, ramosam, candidam, acrem. Folia vtriusque longis & raris capillamentis constant: tenella germina syluestris cocta veniunt in cibos inter olera. flores vtrique lutei, qui crudi placent inter obsonia; nam subacres, & aromatici. Dioscorides Marathron vocat ipsum satium, quod tamquam notissimū non describit: syluestre autem Hippomarathron, quod inquit magnum est, & semen fert simile Cachryi: radix iucunde olet. Galenus de syluestri Feniculo inquit: præ magnitudine Hippomarathron appellatum est: hucus non radix modo, sed multo magis semen Cachryi adsimile est. Theophrastus Feniculum inter olera recenset, & suffrutices Ferulaceos, nam veluti æruicaule est: semine nudo: suauis olentiam præstat: meminit & Hippomarathri, Equifeniculum Theodorus vertit, inter suffrutices Ferulaceos. Plinius Feniculum scribit à serpentibus nobilitatum, quoniam gustatu senectam exeunt, & oculorum aciem succo eius rescipiunt, vnde intellectum est, hominem quoque caliginem præcipue eo releuari: colligi succum caule turgescente: in sole siccati, & melle inungi. Laudatissimum in Iberia fieri è lachrimis & ex semine recenti: ex radicibus quoque fieri prima germinatione incisis.

Liber Septimus :

283

cifis. est & sylueftre, quod alij Hippomarathon vocant, alij Myfincum; foliis maioribus, gultu acriore, procerius; radice brachiali craffitudine, candidior nafcitur in calidis & faxofis ;

C A P. X.

A NETHVM feritur in hortis; nam folia recentia ad condimentum incoquantur, præcipue cum recentibus Pifeolis, fua uolentiam fimul, & coctionis facilitatem in ventriculo præftantia, capillamentis conftat Feniculo tenuioribus, & magis odoratis: caulis cubitalis: umbellæ latæ, conuexæ, ex tenuibus feftucis conftantes: flofculi lutei: femina depreffa, ac rotunda, fulua, fubactria, & odorata: annua eft planta. Theophrastus recenfet inter olera: femine nudo: fua uolentiam præftat, ideo ad vnguenta vtuntur: exit à fatu die quarto: radix lignofa, vniftirps, non proluxa, neque fibris multis, conftat multis caulibus, multisque ramis. nec Plinius, nec Dioscorides defcribunt, fed ex alijs plantis Anetho comparatis facile colligitur eam effe, quæ nomen in hunc ufque diem feruat :

C A P. XI.

A NETHVM fylueftre in Sicilia nafcitur, grandius fatiuo: caule craffo: folijs amplis, vt Feniculi, fed odore Anethi, quamquam infirmo: umbellis amplioribus: flore luteo: femine exigro femine, vt Ameos, fubactri: radix parua, & lignofa: eft annua. hac herba equos purgant; nam miro modo eius vfus vegetiores redduntur.

C A P. XII.

M EV in Alpibus nafcitur; folijs Anetho anguftioribus, longioribusque, & tenuioribus, cretioribusque capillamentis: caule cubitali, & altiore: flore luteo; femine feniculi oblongiore: radix nigra exterius, in longas fibras diuifa, odore valido, fapore amaro. Quidam Imperatoriam vocant. Dioscorides inquit, Meon congnomine Athamanticum in Macedonia, & Hispania plurimum gignitur: folijs & caule Anetho fimile, fed craffius, alicubi altitudinis bicubitalis: radicibus fparfis in obliquum, tenuibus, rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Plinius duo genera facit: nobilius Athamanticum: feri in Italia non nifi à Medicis, & iis admodum paucis: folijs Anetho fimile (vbi deprauate Anifo legitur), & caule aliquando bicubitali: radicibus multis, & obnigris, quibusdam altiffimis, minus ruffum.

N° 2 quam

quam illud alterum. An quod Anethum sylvestre appellauimus ad Meum ignobilius reduci possit, grandius scilicet, sed infirmius.

C A P. X I I I.

CUMINUM vulgò appellatur in officinis semen ex Orientalibus allatum: figura & magnitudine grani Hordei; odore ualido, medicato; sapore acri: colore candicante: eius planta annua est, breuior cubito: foliis paucis, raris capillis: umbellas paruas fert in summis ramulis rotundas: flore candido: semine hoc non solum medicinali utuntur ad dolores internos, præcipue à flatu excitatos, sed & veterinarij cataplasmata conficiunt digerentia ad Equorum dolentes articulos, atque alia multa; columbariis quoque inferunt, ut eius odore columbas alliciant, tritum cum calce condentes. An uero hoc fuerit Cuminum satiuum apud antiquos, an aliquod genus sylvestre, ambiguum est. Quo minus satiuum esse affirmem illud: facit; quia non est ori gratum, ut panibus in spargi possit pro condimento, nec pusillum semine est, ut Theophrastus testatur, nec ullo pacto conferri potest cum Ammi, ut uult Dioscorides; idcirco inclino magis in alteram sententiam, ut sit primùm genus Cumini syluestris, quod à Dioscoride hoc pacto describitur: Plurimum nascitur, & efficacius in Galatia, Lycia, & Hispania ad Cartaginem; frutex paruus; dorranali caule, ac tenui: quatuor, aut quinque foliis, tenuibus, ueluti serratis, diuisum Gingidij: in cacumine capitula quinque, aut sex, mollia, rotunda, in quibus semen acerofum, satiuo acrius: nascitur in collibus: hæc Dioscorides, nec mirum, capitula uocari ipsas umbellas, nam & alibi capitula Anethi uocat: semen autem acerofum uocat, quasi fursurosam; nam cortex ueluti in fursures abscedit: folia ueluti serrata, significat foliorum ramulos in longitudinem productos: capillis utrinque dispositis, ut in Millefolio, qui Stratiotes à Dioscoride uocatur, cuius folia pennis auium, & Cumino syluestri comparantur. possent tamen pro Cumino syluestri alia semina hirsuta ostendi, quæ uerius acerofa dici possint, ut eius, quæ inter Saxifragias numeratur: ex illi semine, ut Ameos ualde hirsuto, & uehementis acredinis, & inter eas, quas pro Gingidio ostendimus: seminibus non in umbellas, sed capitulis inter folia hirsutis, at non ualde acribus. Plinius inquit. Cuminum sylvestre est prætenue: quaternis aut quinis foliis, ueluti serratis: efficacius satiuo: sed alterum Cumini syluestris genus traditur à Dioscoride, cornicula ferens elata: semine Melanthij, de quo alibi dicendum est; non enim inter Ferulacea continetur, & præter folia, nihil comune habet cum aliis Cumini generibus.

C A P. XIII.

CUMINUM fatium existimo semen quoddam exiguum, quod ex Orientalibus adfertur, Armeos nuncupatum in officinis; acro est, & iucundum: sed plantam adhuc videre non licuit: ex eo genere illam esse puto, quæ feritur in Hispania, Visnagam vocant, cuius umbellæ, vasculi modo clauduntur, vt Staphilini: vtuntur autem iis ad repurgandos à prandio dentes, ob sua uolentiam: planta cubito altior: foliis rarioribus, quam Feniculi, nec adeo capillaribus, subcandidis: floribus albis: seminibus exiguis, oblongis, acris, odoratis: annua est planta. Dioscorides de fatiua Cumino inquit: ori gratum est, præcipue Aethyopicum, quod Hippocrates regium vocat, cui Aegyptium succedit: ultimo, quæ in reliquis regionibus nascuntur. eorum usus exalfacere, astringere, siccare, tormina inflationesque discutit decoctum, & alia multa præstat remedia; sed colorem bibentium, aut illinentium mutat in pallorem. Testatur Galenus Cumini semen cibus inseri, quemadmodum Anisi, Cui, Ligustici, & Petroselini. Theophrastus quoque inter olera recenset, semine nudo angusto, instar lituræ (sic enim interpretor verbum *γαμμωδον* nescio qua ratione Theodorus, canaliculatum vertit) esse autem Cumini semen omnium fecundissimum, quia pusillum est, alibi minimum scribit, sed quod maxime fructificat: radix exigua penitus est: cum omnibus viribus superiora petat, inter æstiuas nocet pluuia post fatum.

C A P. XV.

AMMI oritur in Ilua, semen omnium minutissimum, punctis nigris simile, acerrimo sapore, ac suaui, specie Origani: planta cubito minor: foliis initio Nigellæ, sed procedente tempore angustioribus capillamentis, specie Millefolij: ramulos fert tenues: umbellas capillaceas: flosculos candidos: colligi semina ob exilitatem nequeunt seiuncta à suis umbellis: sapor tamen & illis inest acris, & suaui. Dioscorides inquit, hoc quoque Cuminum Aethyopicum appellatum esse, secundum aliquos diuersum ab altero: exiguum semen notum Cuminum longe minus, Origanum respiciens: eligendum autem purum, minime furfurosum. Plinius inquit, est Cumino simillimum, quod Græci vocant Ammi: quidam idem esse putant cum Aethyopico Cumino: plerique alterius naturæ in totum putant; quoniam sit exilitus, & candidus, similis autem huic usus; nam & panibus Alexandrinis subigitur, & condimentis interponitur. At nostrum Ammonigrius est Cumino, vnde

unde colligere licet, *Aethyopicum Cuminum* nigerrimum esse. Est autem quædam pusilla, quæ in asperis apricis nascitur inter saxa: paucis foliis, rarioribus capillis, subcandidis: cauliculo exili, non ultra duos dodrantes: ramis tenuissimis instar filamenti: quibus flosculi candidi, seu flocci arescentes in sparsis umbellis: semen in Autumno figura *Apij*, exilius, nigrum, & atomaticum; acre: radix subrotunda in tres, aut quatuor ramulos diuisa: sapore acri, & amaro. Quidam *Saxifragam*, vocant: Arbitror *Cuminum Aethyopicum* dici.

C A P. X V I.

DAUCUM *Creticum* semen est ex *Creta* nuper allatum, longius, & angustius *Feniculo*, candidius, lanuginosum, acre, odoratum; sed eius plantam adhuc videre non licuit. describit autem *Dioscorides* in hunc modum: *Daucum* aliqui *Daucium* vocant: Genera eius tria: *Creticum* foliis *Feniculo* simile, minoribus, & tenuioribus: caule dodrantali: umbella *Coriandri*: flore albo: semine acri, candido, hirsuto, suauissimi odoris in mandendo: radix digiti crassitudine, & dodrantis longitudine adolefcit: nascitur in saxosis, & à sole illustratis. *Plinius*, de eodem inquit, probatissimum in *Creta*, mox in *Achaia*, & in siccis vbicumque natum, *Feniculi* similitudine: candidioribus foliis, & minoribus, hirsutisque: caule pedali, recto: radice suauissimi gustus, & odoris: Hoc genus in saxosis nascitur meridianis, apud nos in collibus saxosis, nascitur herba *Feniculo* simillima, breuior, candida: ramis in latera tendentibus: flore candido: semine sarcto, breui, vulgo *Fendex saxum* vocant: vtuntur pro *Saxifraga*.

C A P. X V I I.

DAUCUM montanum apud nos in *Alpibus* nascitur; semine alioqui *Cretico* simile, sed nequaquam lanuginosum, acre, & valde odoratum: eius planta foliis constat non capillaribus, vt *Feniculi*, sed specie *Staphylini* longo pediculo in adnexu folioso, prædura hæc, & odorata: caulis striatus, cubitalis, reperitur breuior, non ultra dodrantem: Umbellæ clauduntur, vt *Staphylini*: radix singularis, in altum descendens, vt *Pastinacæ*: *Dioscorides* inter genera *Dauci*, secundo loco describit in hunc modum: syluestri *Apij* simile est, idest *Oreoselinino*, acre, odoratum, aromata olens, feruentis gustus, probatissimum *Creticum*. *Plinius* tertio loco recenset inquit: est simile *Staphylino* syluestri: semine oblongo: radice dulci.

CAP. XVIII.

DAUCUM campestre herba læto solo, & in agrorum limitibus ubique frequens in æstate: caule cubitali, crasso: frequentibus foliis, capillaribus, vt Fæniculi, crassioribus: umbellas fert laticas, tres, aut quatuor, initio conuexas, capitulorum modo herbaceas, quibus postea flosculi insunt candidi: accedente autem ad perfectionem semine, concaue, redduntur: reflexis ad medium corymbis, vt in Staphylino, & tandem clausæ vasculum efformant, in quo multa semina continentur parua, in rotunditate oblonga, sapore acri, & amaro: radix alba est, acris, & odorata, sed lignosa. Dioscorides tertium genus Dauci inquit assignatur: foliis Coriandri: floribus albis: capite, & fructu Anethi: umbella Staphylini: semine oblongo, ceu Cumini, acri, profecto si Cuminum semen illud pusillum est, quod à nobis indicatum est pro Ameos vendi, similitudo huius maxime congruit: folia autem Coriandri, cum sint varia, hac ratione non conueniunt cum hoc Dauco, sed quæ in summis caulibus ad Fæniculaceam ferme tenuitatem scissa sunt, quadrare possint. Plinius de hoc loquens post Creticum inquit: reliqua genera ubique nascuntur: terrenis collibus, limitibusque, nec nisi pingui solo: foliis Coriandri: caule cubitali: capitibus rotundis, sepe pluribus ternis: radice lignosa, sed cum inaruerit superuacua: semineius Cumino simile, prioris Milio album, acre, odoratum omnibus, & feruens: secundum priore vehementius est, ideoque parce sumi debet.

CAP. XIX.

CAUCALIS ubique in aruis nascitur, similis Dauco campestri, sed foliis varie diuisis, vt in Coriandro; nam prope radicem sectiones longes sunt, ac subrotundæ, leuiter in ambitu serratæ, ac leues; procedente tempore, cum caulescit, folia tenuios & inæqualiter scinduntur, & tandem redduntur Dauco prædicto similia, subcandida, & subhirtuta, rariora quam Dauci: caulis candidus, ab imo ramosus, cubitalis, & amplior: umbellas fert capillaceas, tactu aspero, quæ nequaquam clauduntur, vt in Dauco flosculi candidi: semina parua fere, vt Ammi; idcirco pro Ameos hodie à plurimis accipitur, sed pauca inest acredo, cum aliqua amaritudine, nõ insuauis: radix candida est, ramosa, & parua, gustui non ingrata, coquitur in cibus, vt Pastinaca syluestris. Dioscorides de Cauca inquit; ab aliis syluestre Daucum vocatur: cauliculo dodrantali, aut maiore, subhirtuto: foliis Apio similibus, sed in cacumine Fæniculi modo, tenuiter diuisis, hirsutisque: candida

didā in summo umbella, odorata: recipitur inter olera: estur cruda, & decocta: urinam mouet: Plinius inquit, estur & Caucalis Feniculo similis: breui caule: flore candido: cordi utilis: recensetur inter herbas vulgares in cibo. Theophrastus similiter recenset inter olera: pes Gallinaceus vertitur à Theodoro.

C A P. X X.

CAROTA vulgò in Etruria appellatur radix Pastinacæ similis, paulo breuior, aliquando crassior, carnosā, colore sanguineo, intus & extra, reperitur & Buxei coloris: comeditur decocta prius in aqua, deinde ex oleo & aceto parata, aut in patinis addita sapa: usus eius hyeme: folia fert prælonga, crassius diuisa, quam Feniculi, tenuius quam Cicutæ, subhirsuta: caulem cubitalem: umbellas clausas vasculi modo: flore candido: semine paruo, vt Anethi, hirsuto, subamaro: seritur in hortis inter olera. hæc ab antiquis non describitur, quia forte illis vt nobis notissima erat inter olera. puto autem apud Græcos Staphylinum satiuum esse, sic appellatum à colore vix nigrantis. De hoc inquit Dioscorides easdem vires habere, quas Staphylinus syluestris, sed minus efficaces, & cibo aptiorem esse. Plinius Pastinacam vocat, quod Græci Staphylinum. De satiuā autem inquit: seritur radice vel semine, primo vere, vel autumnno, solo quam altissime defosso, annicula utilis esse incipit, bina vtilior, gratior autumnno, patinisque maxime, & sic quoque virus illi intolerabile est. Theophrastus hanc vt puto Daucum vocauit, quam Theodorus Pastinacam vertit: inquit enim in Arcadia nasci colore Croci, insinuans radicem Buxei coloris: sed verbum inibi interpositum Daphnoides postponendum puto, vt herbam propriam significet, non conditio sit Pastinacæ: quæ enim Lauri similitudo esse possit in vilo genere Dauci aut Pastinacæ? nisi Pastinacam nostram intelligat; latifolia enim est, vt particulæ quædam Lauri speciem habeant. scribit præterea in agro pratensi præstantiorem cæteris nasci: huic vis calfactoria est; radix nigra: & alibi, in agro Spartensi Achæiæ laudatissimam referunt: naturam calfactoriam: radicem nigram. ex quibus insinuat illud genus, quod sanguinei coloris est, niger enim appellari solet, huius modi color, vt vix nigra, & vini nigri.

C A P. X X I.

STAPHYLINVS syluestris, quod vulgò Pastriccianum vocant, radices fert candicantes, Pastinacæ similis, longe minores, quæ diutius elixæ mōre Carotarum in patinis parantur hyemali tantum cibo:

·cubo : frequens est in aruis, etiam in gracili solo, & saxoso : folia fert hirsuta, minora quam domestica : & caulem cubito altiolem : umbellas foliolis quibusdam circumdatas, quod fere omnibus his contingit, quæ in vasculi speciem clauduntur : flore candido, sed initio purpurascen- te : semina in vasculo numerosa, hirsuta, & quasi pungentia, paulo la- tiora satiuo. extant quoque huius plures differentiæ, magnitudinis tan- tum & paruitatis : id quod maximum est, Daucum marinum vocant, cuius seminibus officinæ pro Dauco vtuntur. Dioscorides hoc modo describit : folia habet Gingidij latiora, subamara : caulem rectum, sca- brum : umbellam similem Anethi, in qua flores insunt candidi, & in medio purpureum quiddam, ac ferme croceum : radix digiti crassitudi- ne, dodrantalis, odorata, quæ cocta manditur. Plinius Pastinacam erra- ticam vocat, quæ efficacior in medicinis quam satiuæ, magisque in pe- troliis nata. Galenus in alimentis Daucum vocari tradit à quibusdam ipsum Staphylinum syluestrem, qui mendicamentosior est, multumque est elixandus, si quis eo vesci velit, & in simplicium censu vtramque Sta- phylinum Daucum vocari tradit : agrestis quidem inquit domestico minus est esui idoneus, cæterum in omnibus vehementior : at domesti- cus esui aptior, sed imbecillior : acrem & calcaciendi facultatem obtinet, ac proinde etiam extenuandi : certe radix præter iam comprehensa fla- tuosum quiddam obtinet, ac venereum : semē autem domestici quidem, & ipsum quamdam ad Venerem ciendi potentiam obtinet : Agrestis ve- ro plane flatu caret, ac proinde vrinam, mensisque ciet. Iterum sub no- mine Staphylini inquit ; Staphylinus satiuus imbecillior : agrestis ad omnia potentior est : vrinam, mensisque prouocat, tum herba quidem tota, tum maxime semen, & radix : habet porro etiam absterforium in se quippiam. Quamobrem vlcera phagedenica quidam foliis eius cum melle, quo pura reddant, illinunt.

C A P. X X I I.

G I N G I D I V M apud nos est syluestre quoddam olus, quod passim oritur in ruderibus, & vineis, lappas ferens, quæ vestibibus pertina- citer hærent. herbula est parua : foliis Staphylini, longe mino- ribus, ac minus hirsutis, odoratis, quæ pro Apio aliquando venduntur : Culiculum habet tenuem, cubito breuiorem, hirsutum : paruas umbel- las, flore candido : semina Feniculo proxima, in rotunditate oblonga, herentia vestibibus. extant & huius differentiæ quædam magnitudinis & paruitatis, inter quas vna est, quæ fructus inherentes ramis fert nullo pe- diculo, quam aliqui Cicutariam vocant ; nam eius foliola, magis ad Ci- cutæ incisuras accedunt. Dioscorides de Gingidio inquit : plurimum

De Suffruticibus & Herbis

nascitur in Cilicia & Syria: herbula est, similis Staphylino sylvestri; testu-
or; & amarior: radiculam habet subalbidam, amarescentem: venit in
olera; & cruda; & cocta; & condita. Galenus in alimentis coniungit
gingidium in Syria nascens cum Scandice, quæ oritur apud nos; nam
trumque stomachum iuuat; seu crudum, seu elixum, sed elixationem
liuuioriorem non tollat: at medicamentum potius quam alimētum:
habere enim perspicue astringentem, & amaritudinem non mediocrem,
Plinius scribit in Syria, herbam Staphylino simillimam; quam alij
gingidium vocant; tenuius tamen, & amarius; eiu(s)demque effectus est:
crudum coctumque; magna stomachi utilitate; siccat enim ex alto om-
nēs hūmores eius.

C A P. X X I I I.

QUAE DAM in collibus asperis nascitur semine grandi prope nu-
clei oliuarum magnitudine, striato, & valde hispido, colore
candido, medulla intus non iniucunda: eius planta breuis est,
dodrantalibus ramis: folijs Staphylino minutioribus, & tenuius scissis, fere vt
Faniculi: umbellas paruas gingidio similes fert: floribus candidis, la-
tifolijs. hanc congenerem gingidio statuo: quamuis particularem eius
mentionem apud authores non reperio.

C A P. X X I I I I.

SCANDICE, vulgò Acicula à nostris dicitur; frequens in agris in-
ter segetes, fruticosa: dodrantalibus ramis: folijs minutissime
scissis, vt Chamemeli: in cacuminibus flosculi sunt candidi, lon-
gis veluti stilis insidentes, similitudine acus: in his detracto puta-
mine semen continetur, nigrum, & oblongum, gustu non insuaue, vt
neque folia, Dioscorides de Scandice inquit olus est sylvestre, amarum,
subacre, quod manditur, crudum, & coctum, stomacho & ventri vtile.
Galenus eadem confirmat coniungens cum gingidio, sed plantam ne-
mo describit: tantum reperio apud Theophrastum, Scandicis mentio-
nem inter eas plantas, quarum caules humi procumbunt, vt Maluæ,
Cucumeris sylvestris: quo in loco non ἐπετεϊόκαυλα; idest annicaulia
legendum puto, sed ἐπιγειόκαυλα, idest humicaulia, vt opponatur eis,
quæ dixit recticaulia, & neruicaulia. Plinius Scandicem inter olera syl-
uestria recenset & vilia. Aristophanes obiecit Euripidi matrem Scan-
dicem venditasse non olus legitimum, Anthriscu similem esse. Hermo-
laus apicetam vidit Scandicem in vetusto codice Dioscoridis: folio fe-
re Faniculi, cum coniculis in summo: floribus luteis, siue albis: hæc
ipsa

ipsa specie in syluis reperiri : frutice odorato : flore candido. Ex his signi-
ficatur planta, quam descripsi : nati & inter antiqua nomina apud Dio-
scoridem Acucula appellata est à similitudine acus : ob eandem ratio-
nem Anthriscus dicenda est ea, quæ Acus muscata appellatur : fructu
simili, tenuioribus foliis, odoratoribusque, ut suo loco ostenditur.

C A P. XXV.

CARVI in officinis vocatur semen paruum, & oblongum, gustu
feruens, odore Cumini : eo Germani utuntur pro Aniso cum pa-
nibus subigentes. Audio eius plantam in Germania frequentem
in pratis : caulibus ab eadem radice multis, quadrangulis ; foliis Sta-
phylini, minoribus multo, & rarioribus : floribus candidis : semine in
summis tamis copioso, anguloso : radice oblonga, & lutea, à Dioscori-
de Caros vocatur, sed non describitur tamquam notissimum : semen in-
quit gustu iucundum, ac stomacho facile : effectum Anisi ; radix eius co-
cta in cibos admittitur, ut Staphylinus. Hinc patet Carotarum nomen
apud nos, Staphylino accomodatū ; nam radix Buxei coloris Caro si-
milis est, & simili modo æstur. Plinius Careum vocat, peregrinum se-
men, laudatissimum in Caria, proximum in Phrygia, culinis præcipue.
Galenus in alimentis Cari radicem cum Staphylinis numerat, & melio-
ris succi esse testatur. videtur & Athenæus inter Staphylinos recensuisse,
cum inquit : quod Caros vocatur, magnus est Staphylinus, seu ut ver-
tunt, magna est Pastinaca, quæque facile augetur ; meliorem habet suc-
cum, quam Pastinaca : magis calefacit : urinamque magis ciet ; stoma-
cho confert : facileque digeritur, ut Diphilus est author, sed alij codi-
ces non Caros legunt, sed Carton : ponitur autem Carton à Galeno in-
ter Capas, ut alibi suo loco explicatur ; de magna autem Pastinaca suo
loco dicemus.

C A P. XXVI.

SILAVS, ut Plinius vocat, herba apud nos in aquarum riuulis
nascitur, non solum in montibus, sed & planis, numquam ta-
men in sicco : caule recto, cubitali, concauo, crassitudine baculi,
sensim in gracilitatem extenuato : foliis amplis, ut Cicuta, tenuius diui-
sis, ut Staphylini, odoratis : umbellas fert rotundas, flore candido, semi-
nibus oblongis, ut Cumini vulgaris, leuibus, subnigris, & odoratis ;
radices fert fibrosas. Plinius inquit Silaus nascitur Glareosis, & perenni-
bus riuis, cubitalis, Apij similitudine, coquitur ut olus acidum, magna
utilitate vesicæ.

CAP. XXVII.

CICUTA in solo pingui frequens est prope vrbes: caule crasso, rotundo, ac maculoso, ultra bicubitalem altitudinem: foliis amplis, fere ad Ferulam accedentibus, diuisura Staphylini, sectionibus quasi serratis: à lateribus umbellas capitulorum modo rotundas fert: flore candido, graue olente, vt prope accedentibus quasi murium fetor videatur, & diutius obuersantibus capitulis grauitas accedat: semen est rotundum, & candidum, crassius Aniso, cuius esu aues obstupescunt, vt manu capi possint, & si amplius vertigine tentantur, ac moriuntur: radix candida similis Staphylino syluestri. Eadem in Alpibus reperitur, breuior, & odoratior, simili semine. Dioscorides græce Conion vocat, caulem inquit fert geniculatum, vt Fæniculi grandem, folia Ferule angustiora, graui odore: rami mox umbellæ in summo prodeunt; flores albicantes; semen Aniso candidius: radix non alta, concaua: lethale venenum ob summam frigiditatem. Theophrastus caulem inquit carnosum esse, Ferule proximum: radice liquamentum, quod exprimitur, infusa aqua, validius est fructu, & obitum facile, breuique affert, etiam si exiguum potui detur, quod idem & ad alios vsus efficacius est. optimum circa Susam, & in totum locis prægelidis: succus eius cum succo Papaueris, & aliis huiusmodi obitum inferunt sine vlllo dolore, drachmæ pondere, & inremediabile penitus. terenda autem Cicuta prius detracto tegmine; nam id difficilem reddit, & confici contumacem, & affusa aqua prætenui cribro trasmittenda, iis qui bibunt; obitus celer, & facilis occurrit. Plinius Cicuta inquit venenum est publicæ Atheniensium pœna; ad multa tamen vsus non omittendi: semen habet noxium: caulis autem eius & viridis est, plerumque & in patinulis hic & geniculatus vt Calami, nigricans, altior sæpe binis cubitis, in cacuminibus ramosus; folia Coriandri tenuiora, graui odoratu; semen Aniso crassius: radice concaua, nullius vsus: semini & foliis refrigeratoria vis, quæ si necat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Galenus Cicutæ potu quoddam amentie genus fieri tradit, quod Conion ab ipsa Cicuta vocatur: in remediis autem nemo auderet propinare, sed extrinsecus obstupesciando, sæpe commodissimum fit remedium ad ingentes dolores erisipelata, vlcera serpentina, ad mammas lactu priuandas & coercendas, testiculos refrigerandos in intempestiua nocturna pollutione: vsus est succi ex cacuminibus, priusquam inarescant, addensati in sole, vt pastilli arescant. Ad epotam autem Cicuta remedio est; post vomitionem & alui subductionem vini generosi & meracis potio repetita vt alia, quæ apud Dioscoridem leguntur in venenorum remediis.

CICY-

C A P. X X V I I I.

CICUTARIA in collibus nascitur locis humectis, Cicuta simi-
 lina; sed breuiore caule, striato: foliis quoque minoribus, ac
 tenuius scissis, non insuavi gustu: umbellis paruis: flore can-
 dido: semine longo, & angusto, leui, subnigro, vel candican-
 te: radice candida, vt Cicuta, breui, quæ cocta estur, vt Staphylini
 syluestris. Alia in Alpibus nascitur, hirsutior: seminibus grandiori-
 bus, veluti Aucuz: Tertia odore ac sapore Fzniculi domesticam, vnde
 Alpini Finocchiellam vocant, in ceteris antedictæ similis: breuiore cau-
 le: grandioribus seminibus, veluti festucis angulosis: tota odore ac sa-
 pore præstatur recipitur inter olera. A Dioscoride Myrris vocatur, Ci-
 cutæ simillima caulibus, & foliis: radicem habet modice oblongam,
 teneram, rotundam, odoratam, cibo non insuauem: cocta in sorbitio-
 ne tabidis vtiliter datur: tradunt præsumptam in vino bis, teruè in die,
 in constitutionibus pestilentialibus præseruare à peste. Plinius inter
 Gerania secundum latinorum sententiam inquit est Myrris appellata, si-
 milis Cicutæ: foliis minutoribus: caule breuiori, rotundo, saporis,
 & odoris iucundi.

I C A P. X X I X.

PANCASÆOLVS vulgò appellatur in montibus nomine confi-
 cto, ex pane & caseo, quorum vicem in cibis explet radix, quæ ro-
 tunda est & tuberosa, effigie Tuberis, exterius nigra, intus can-
 dida, tenera, sapore dulci, ideo cruda estur: ab radice folia exeunt pat-
 ta, rotunda specie Geraniij vulgaris, aut Anemone, magis diuisa, caulic-
 ulus altitudine duorum dodrantum, tenuibus ramis, paucis foliis,
 iisque tenuius incisus, in eacuminibus umbellæ, flore purpureo: semini-
 bus Fzniculi, paulo longioribus, odoratis, acris. Dioscorides Gera-
 nium vocat, quod scilicet primo loco eo nomine describit in hunc mo-
 dum: foliis constat Anemone, diuisuris longioribus: radice subrotun-
 da, dulci ad mandendum, quæ in vino pota drachmæ pondere, discutit
 vuluæ inflammationes. Plinius similiter inter Gerania secundum Græ-
 eorum sententiã iisdem fere verbis hac ostendit secundo loco iniquens:
 alterum foliis Anemomes, diuisuris longioribus, radice Mali modo ro-
 tunda, dulci, quæ rescipientibus se ab imbecillitate, vtillissima est.

C A P. X X X.

PYRETHRUM, apud nos in palustribus nascitur: radix nigra, breui, diuisa in fibras; specie Men, odorata, amara, linguam non statim exurente, sed cum plusculum mansa fuerit: folia fert Staphylini syluestris, tenuiora: caulem cubitalem, rectum, leuem: umbellas tres, aut quatuor, in cacumine: flore subrubente: semina compressa, & rotunda, figura Lentis, nigra, & feruentia. Clauarum incolæ Imperatoriâ vocant: exhibent radicem in vino maluatico drachmę vnus pondere ad dolores colicos magna efficacia; nam vehementer digerit flatu, & urinam promouet. Alterum autem est Pyrethri genus, quod affertur ex Oriente, radix est alba, prælonga, digitali crassitudine, recta, feruentissimo gustu, sine odore, sed plantæ reliquas partes adhuc videre non sicut: tradunt in Gallia eius plantam Anthemidi similem foliis, & flore. Dioscoridis descriptio radiculae, quæ affertur ex oriente satis conuenit, inquit enim: radix est longa, pollicis crassitudine, gustu feruidissimo: folia, & caulem fert Dauco syluestri & Feniculo similia, umbellam Anethi rotundam. Quo in loco Aldimus codex græcus non *τροχοιδίς*, id est est figura trochi, sed *τριχοιδίς*, id est capillaceam scribit.

C A P. X X X I.

SESEL: Massiliense oritur in maritimis herenosis: lato frutice, candicante: caule contorto, multis ramis, foliis Feniculi, densis, latoribus, crassioribusque: flore candido: semine farcto, candicante, striato, breuiore, quam Feniculi, acri, odorato: radicem habet profundam, candidam, & odoratam, copiosa est in maritimis Pisani: quidam Feniculum marinum appellant. Dioscorides describit hoc modo: folia habet Feniculi crassiora: caulem vegetiorem: umbellam Anethi, in qua semen oblongum, angulosum, gustanti statim acre: radix longa est, iucundi odoris. Apud Theophrastum & Plinium mentio quidem reperitur, & non descriptio: nam Theophrastus in Archadia nasci tradit Sefeli, sed quod genus intelligat, incertum est. Plinius Massiliense optimum inquit; lato enim grano est, & fuluo, sed his notis Peloponense potius indicat, vt mox patebit. Aristotiles tradit ceruas à partu Sefelim herbam petere, &, cum ederint, ad prolem redire, purgat enim à partu, urinam mouet, thoracem expurgat, menses, & partus trahit, & semen & radix. recentiores medici Sefeli corrupto vocabulo, Sifelcos vocant, & Siler. quoddam campestre, quod Massiliense est; quoddam montanum, id est Peloponense.

SILER MONTANVM vulgò appellatur, & Siler montanum, semen in officinis, longius, & crassius Feniculo, striatum, cum quadam grauitate odoratum, instar Cumini vulgaris: vnde quidam Plato cyminum, idest latum Cuminum vocant. eius planta in nostris Alpibus prouenit, alioqui similis vulgari Peucedano, quam nigram Libanotidem appellauimus, sed foliorum particulae breuiores, & latiores sunt, figura ferme Polygoni: integrum autem folium in multam latitudinem extenditur: radix candida, & profunda; caulis cubito altior, reotus: umbellae latæ: flos candidus: prouenit locis vlginosis prope riuulos. Dioscorides Sefeli Peloponense vocat, de quo inquit: folia habet Cicutæ latiora, & crassiora; caulem supra Massiliensis magnitudinē, ferulaceum: & latam in cacumine umbellam, in qua semen latius, odoratum, & carnosius insidet: nascitur in asperis, riguis, & collibus: inuenitur etiam in insulis: Plinius Peloponensis quidem non meminit, sed notas, quæ huic conueniunt, Massiliensi tribuit; latum enim inquit, granum est & fuluum: ei sdem autem viribus præditum est, testè Dioscoride.

SESELI Creticum apud nos in syluis nascitur, tractu marittimo, & collibus harenosis: pauca fert folia, inflexa ad terram, Apij modo diuisa, paruis, & taris segmentis, crassis, & præduris, quæ ex prælongis, & patulis pendent pediculis: caule singulari constat, rotundo, ac subnigro, cubitali: in cacumine duas, aut tres umbellas gerit: flore ex albo subrubente: semina fert in rotunditate, compressa, magnitudine Lenticulæ, circulo quodam foliaceo circumdante, subfulua, acria & odorata: radice constat singulari, in altum demissa, & odorata, & alba. Dioscorides de Sefeli Cretico inquit: Tordylium alio nomine appellari, iuxta Ciliciam in Amano monte nasci herbulam furculosam: semine duplici, rotundo, scutulorum effigie, odorato, subacri: hoc potu difficultatem vrinæ tollit, & cit menses: succus recentis caulis cum semine renes sanat decem diebus haustus ternis obolis cum passo: radix cum melle delincta efficax ad pectoris excreationes. Plinius Creticum Sefeli omnium odoratissimum statuit: alibi Tordylem inquit semen Silis dici à quibusdam, ab aliis herbam per se esse, quam & Syreon vocauerunt, de qua aliud non tradit, quam quod in montibus nascitur. Altera est in montibus similis prædictæ: sed pluribus ab eadem radice caulibus, striatis: foliis longioribus, tenuius incisus, subæctis: radice constat

in multos ramos distributa, & subnigra: semina in totum similia: N. sirco & hanc Tordyliæ congenerem statuo.

C A P. X X X I I I.

SESBIA Anthyopicum nigrum est solum, Olusatro simile, stritum, in suis corymbis factum, tactu asperum, durumque, in mandendo odoratum, & suaue cum quadam amaritudine, & astringione. Eius planta in harenosis nascitur, reperitur & inter segetes, peculiarissimum huic, quod in hoc genere sola ferme folio constat integro nulla ex parte scisso, nec serrato, sed ut in cæteris plerisque Ferulaceis folij pediculus geniculos cingit; sic in hac folium ipsum veluti pediculus est dilatatus, caulem circumdans, ut in Smyrnio, figura umbilici, oblongum, ut in Periclymeno: longiora adhuc sunt, quæ prope radicem, leuia, neruata, subcandida. Quoniam vero caulia folias permeare videtur, vulgò quidam Perfoliatam vocant: caulem fert rotundum: ramis in latera tendentibus, non ultra cubitalem altitudinem: ex umbilicatis foliis umbellæ prodeunt flore luteo: corymbi quoque seminis umbilicis inclusi: laudant recentiores ad glutinanda vulnera, & ulcera tum externa, tum interna, ad puerorum ramices, & umbilicos prominentes: radix parua inutilis. Dioscorides Sefeli Anthyopicum sic describit: folia habet Hederæ minora, & ad Periclymeni modum oblonga: frutex nigricat, palmitibus fere ad bina cubita extensis: ramis dorantalibus: capitulo Anethi: semine ceu Tritici, denso, nigro, aciore, & odoratiore, quam Massiliense, multum suaui: cui ædem vires, quæ Massiliensi. Quamuis autem ea, quæ apud nos oritur, non ad eam magnitudinem accedat, scilicet bicubitalem, non ob id neganda est ad Sefeli Anthyopicum pertinere: extat quoddam genus paruum, foliis Graminis.

C A P. X X X V.

ALTERA est, quæ pro Sefeli Anthyopico ostenditur, fruticosa, virgis prælongis, foliis Oleræ, longioribus, candidantibus, in cæcumine umbella, flore luteo.

C A P. X X X V I.

BATICULA vulgò appellatur, & corrupto magis vocabulo Baciucoco, quæ latinè Batis dicitur, herbula fruticosa in scopulis maris, quæ & seritur in ædificiis, oleris gratia: folia fert breuia, & crassa, diuisa

divisa in foliola, Portulacæ similia, acutiora tamen, & inæqualia, subcandida, sapore salso, & subacri, odorata, quæ in cibis assumuntur, & cruda, & cocta, sed præcipue placent aceto condita: cauliculos fert dodrantales: & in cacumine umbellam, flore candido; seminibus rotundis, angulosis, molli putamine, quod in arescente semine abscedit ab interno nucleonigro: acria & hæc, & multum odorata. Alterum genus ex Sicilia habetur, grandius: foliis tenuius incisus, odore Apij, sed sapore Baticulæ: caules fert cubitales in Autumno, ex lignosis ramis, in terra procumbentibus, crassis: umbellas candidas: semina altero candidiora, modice oblonga, striata, odorata, & gustu feruentia: è caulibus recentibus incisus, lacteus succus emanat, qui concrevit in lachrymam subrusam: radices vtrique ramosæ, & candicantes: vtræque urinam movent, sed efficacius id, quod maius est; nam renes, & vesicam miro modo purgat. Dioscorides Erithimum vocat: fruticosa inquit, & vndique foliosa herbulâ est, cubitalititudinem fere petens: nascitur in maritimis, & petrosis: foliis pinguis, numerosis, albicantibus, veluti Portulacæ, latioribus, & longioribus, salso gustu: flores candidi sunt: & semen ceu Libanotidis odoratum, molle, rotundum, quod siccatum rumpitur, habet intus Tritici modo nucleum: radices digiti crassitudine, tres, aut quatuor, grati odoris, & iucundi: Estur crudum, coctumue in oleere: servatur etiam in muria: ex his Dioscorides cum herbulam vocat foliis Portulacæ innuit nostram Baticulam, quasi parvam Batim; cum vero cubitalem altitudinem tribuit, alterum genus significare videtur grandius. Plinius vtrumque distinguit, tradens Batim hortensam diversam à Chrithmo, quam Crethmon agrion vocat, id est sylvestre: inquit enim Crethmon ab Hippocrate admodum laudatum inter eas, quæ eduntur sylvestrium herbarum. Hancque apud Callimachum apponit rustica illa Hecale, speciesque est Batis hortensis: caulium palmum vnum altus: semen feruens odoratum, ceu Libanotidis, rotundum: siccatum rumpitur: habet intus nucleum candidum, quem aliqui Cachrym vocant, folio pingui, albicante veluti Oliuæ, crassiore, & salso gustu, reliqua ad verbum ex Dioscoride transcribit: alibi de Bati inquit; alium mollit: illinitur podagricis tosta, & contusa.

CAP. XXXVII.

APRUM domesticum vulgò Petroselinum vocatur: scribitur id in hortis præcipue umbrosis: foliola fert prælongis & ramosis pediculis, in extremo laciniata, mollia, odorata, gustui grata; ideo assumuntur in cibis & cruda & cocta: caulescit ineunte vere: cauliculos fert rotundos, nigricantes, tenuibus ramis ad cubitalem altitudinem,

in quibus folia diuerſa ſpectantur ab iis, quæ ab radice; anguſta enim, & prælonga ſunt, rara, & indiuiſa: umbellas fert, paruas, herbaceas: ſemina exigua, ſubrotunda, acria: radice nititur ſingulari, & profunda, candida, carnoſo cortice, quæ & petitur in cibis cocta; ſed perfectæ ſemine exareſcit: diutius durat, ſi prohibeatur ſemetſcere. alterum genus peregrinum, odoratiuſ, latiore folio conſtat, tum ab radice, tum in caulibus, ac breuioribus pediculis: ſemine paulo ampliore, multo acrioro, & ſubamaro: caule breuiori cõſtat, candidiore; radix craſſior, quæ & diutius viuere poteſt. Theophraſtus vtrumque genus ſub nomine Selini videtur intellexiſſe: inquit enim, Apiorum tum in foliis, tum in caulibus diſcrimen vtique conſtat; aliud enim folio ſpiſſo, criſpo, denſoq; aliud rariori, latiorique, cauleque maiori: Horum iterum aliud candidi caulis; aliud purpurei, aut verſicoloris: verum ad ſummam eiufmodi omne ſylueſtri proximum eſt. Apio radix ſingularis, propagines magnoſ ſuggerit, altius quam arbores, proportione ſui corporis: perpetuo viret: cacumine perdurat amiſſis reliquis: folijs iam perfectis, caulibus aſurgit: ſuaucolentiam præſtat: omnium difficillime naſcitur: nam celerimus eius prouentus eſt die 40, quidam & die 50: ſeminis ætas vultioſ celerius prouenit, fruſtificat non anno tantum, ſed etiam bimatu, licet non inter capitata: mittit tamen à latere radices, quibus folia, cauleſque proueniunt; nam inter ea eſt, quorum radix diuturnior caule: radices æque craſſas, de latere mittit; non à principio, ſed de medio carnoſas: lætius prouenit, ſi aceruatim feratur; ideo in laciniis colligatum ſerunt palo adacto, ſic quoque transferunt. Plinius Apij rami inquit, largis portionibus per iura innatant, & in condimentis peculiararem gratiam habent, ex Criſippo & Dionifio, marem & ſeminam eſſe; ſeminam criſpioribus folijs, & duris: craſſo caule, ſapore acri, & feruido: marem nigriorẽ, breuioris radice, vermiculoſ gignentem: vtrumq; defunctorum epulis ſeralibus dicatum: inimicum viſus claritati: ſterileſcere mares & ſæminas: Puerperis abdicari, nam comitiales gignit iis, qui vbera hauriunt. Dioſcorides Apium hortenſe non deſcribit, tamquam notiſſimum. De Apio Galenus vſitatiffimum eſſe inquit, & ſuaue, & ſtomacho gratum, vrinam mouere. puto autem apud Galenum & Dioſcoridem genus illud Apij latifolij, quod peregrinũ eſt apud nos, Petroſelinon appellari; quamuis difficile ſit ex ſolo ſemine, quod deſcribitur, coniectari; iudicandum enim eſt, plantæ faciem non diſſerre ab Apio domeſtico, cuius frequens eſt uſus. inquit Dioſcorides Petroſelinon prouenit in Macedonia, locis præruptis: ſemine Ameoſ, odoratiore, ſapore acri, aromatico. Galenus Petroſelini ſemen maxime uſui eſſe ſcribit, cum tota etiam herba vnã cum radice ſimile, ſed imbecilliorẽ facultatẽ fortiatur: eſt gultu acro, cum amaritudine: optimum vero Macedonia-

communium, præcipue angusto quodam loco & prærupto natum, quod Estreaticum appellatur, acerrimum & amarissimum, quod etiam Theriacam amariorem reddit, præsertim cum recens imponitur: oriri autem & in aliis regionibus, quamquam infirmiora, non spernenda tamen. Hæc Galenus; porto cum semen huiusmodi in conficienda Theriaca venisset ad manus sub nomine Petroselini Macedonici, satum protulit Apium latifolium, quale descripsi. Plinius quamuis ex Crisippo hoc genus Apij feminam appellauerit; crispioribus enim foliis, & duris: crasso caule; sapore acri & fertuido constat: tamen alio genere inquit Petroselinon quidam appellat in saxis natum, præcipuè ad vomicas remediù. sed hoc ad Smyrnum forte pertinet, & quod Petroselinon appellatum est teste Dioscoride: aut verum Petroselinon Macedonicum syluestre est; huiusmodi inferius ostendetur in Saxifragia.

C A P. XXXVII.

ALIVD genus Apij sponte nascitur apud nos locis humectis & umbrosis, quod in officinis vulgo Apium vocatur: eoque pro Apio satiuo vtuntur, alicubi ferentes in hortis, sed infirmo odore, ac sapore: folio constat latiore quam nostrum satiuum, nigriore, & magis crispo, minus ramoso; nam simplici pediculo constat, cui à lateribus folia sunt, tripartito diuisa: caulem fert striatum, crassum, mollem, multis ramis cubitalibus, in quibus folia nullo pediculo adnexa, & parua umbellæ in eorum alis: flosculis cæcidis: seminibus satiuo tenuioribus, & subnigris: radices fibrosas fert, candidas, quamuis hæc à plerisque Eleoselinon idest Paludapium censeatur, quod minime negauerim: pauca enim notæ, quæ Eleoselino traduntur, huic nõ desunt; tamen ab eadem video nequaquam abhorrere Hipposelini descriptionem apud Dioscoridè & Galenum, non apud Theophrastum, & Pliniũ, apud quos Hipposelinon est Olu satrum, de quo paulo post dicemus. describit autem Dioscorides Hipposelinon in hunc modum: maius, & candidius est Apio satiuo; caule concauo, alto, molli, habente veluti lineas, foliis latioribus, in puniceum vergentibus, in quibus coma Libanotidis plena flore congestis corymbis: antequam defloreat, semen nigrum, oblongum, solidũ, acre, aromaticum: radix odorata, candida, gustui grata, non crassa: oritur in umbrosis, & iuxta paludes: assumitur inter olera, vt Apium: radix cruda & cocta comeditur: folia cum caulibus decocta manduntur, & per se, aut cum piscibus præparantur, condiuntur quoq; muria: semina, & radix potu cient menses, & stillicidio vrinæ mēdentur. hæc descriptio nulli magis ex his, quas habemus, conuenit quam huic, non enim Olu satro; quoniam caulis ei non mollis, non lineas habet, non radix candida, non comæ inter folia dependentibus corymbis, neque Leuistico appella-

ro; nam radix ei magna: semen album, & mendicamentosius est quam vt inter olera assumatur: huic, quam proposuimus, candor non videtur conuenire, neque color ad puniceum vergens, neque semen oblongum & solidum: an calidius est satiuo? nam caulis satiuus nigricans, humidus, virescit: folia & si nouellis nigriora sunt, vt plurimum, vidimus tamen & ad puniceum inclinantia: seminis conditio maxime quadraret Olusatro, quod nigrum, oblongum, & solidum; huic valde exile, nigrum tamen, & solidum, & in sua paruitate oblongum, at ceteræ conditiones clarissimæ sunt, nam caulis molliq; lineas ostendit, cum striatus sit) comas potius quam umbellas fert, corymbaceas inter folia, & inter ceteras conditiones locus natalis in umbrosis scilicet & iuxta paludes, huic maxime consentit, & comparatio foliorum Phu, & Sij cum Hippofelino idem comprobatur; non enim ramosum iis inest folium, sed simpliciter pediculo coniugatim disposita sunt. Galenus de Hippofelino inquit, insuauius est Olusatro, vt non nisi coctum mandatur; crudum enim insuaue est, imbecillioris virtutis, quam Oreoselinon. Theophrastus hoc genus indicauit, cum inter Apia dixit, quoddam latiore folio constare, & caule maiori, colore purpureo, aut versicolore, cuiusmodi proximum est syluestri.

C A P. XXXIX.

CRESTONE vulgo appellatur, & herba Cannella, quæ in aquis stagnantibus nascitur & limosis riuulis, ab radice longo & crasso pediculo, concauo, & recto: cui folia coniugatim disposita insunt Apio vulgari longiora, & minus incisa, sed tantum serrata, læuiora, virentiora, & magis odorata: caulem fert infirmum: ramis procumbentibus, in quibus folia breuiora multo, sæpe subrubentia, in quorum alis paruz umbellæ fere sine pediculo hærent, vt in Apio vulgari: flosculis candidis: seminibus nigris, rotundis, & paruis. Alterum genus reperitur crassiore caule, subrubente, ac recto, cui umbellæ non in alis, sed in summis ramulis: radix fibrosa & candida: assumuntur inter olera: adhibentur ad stillicidia vrinæ in cataplasmate, potu renes expurgant. Dioscorides primum illud Eleoselinon vocat, id est Paludapium, quod breuiter describit in hunc modum: in humidis nascitur Apio satiuo grandius, ad eadē efficax. Alterum autem Sion appellat, vnde nomē Cresionis videtur deriuatum. De Sio inquit, in aquis inuenitur: frutice pingui, recto: foliis latis, Hippofelino similibus, sed minoribus, & odoratis, quæ cruda, coctaq; esu calculos rupant atque excernunt: aliam vero descriptionē Sij ex Crateua tradit, quæ Sisymbrio potius alludit: nam & Sisymbrium aquaticum etiam Sion appellata est teste Dioscoride, & nos quoque

quæ eâ vulgo Cæscionem vocamus : sed hæc inter Nasturtia dicenda est. Galenus non videtur distinxisse inter Sion & Eleoselinon, cum Sij tantum meminere, nō Eleoselini : numerat autem inter genera Apij, inquit, in sua vita est, vt non nisi coctum mandatur, sicut & Hippofelinon; quantum aut gustu odoratum est, tantum calfacientis facultatis particeps est : digerit : urinam mouet : calculos frangit : & menses epōcat. Plinius de Eleoselino inquit, id, quod spōte nascitur in humidis, Eleoselinon vocatur, vno folio, nec hirsutum : alibi Eleoselino comparat Hippofelinon, sed hoc in siccis nasci, pluribus foliis, non vnico, vt Eleoselinon. ex his manifeste indicatur plāta, quam descripsi, nam sæpius vnicum ab radice foliū attollit, quo marcescente subinde aliud exit, non statim plura, vt in aliis generibus Apij. De Sio autem inquit latius est Apio, in aqua nascēs, pinguius, nigriusue, copiosum semine, sapore Nasturtij : verum vltima hæc nota, non Sio, sed Sisymbiq; traditur à Dioscoride. Exstimatur apud eūdem Plinium idem esse. Lauer eum Sio, herba in riuis nascens, quæ condita & cocta torminibus medetur, cruda aut calculos eicit. Theophrastus de Eleoselino inquit, Paludapiū, vt Theodorus vertit apud aquædus & in paludibus prouenit; folio raro, nec hirsuto, sed simili quodam modo Apio, odore, sapore, & figura, quo in locō Theodorus *Μανόφυλλον* id est vno folio, vt Plinius legit, sed *Μανόφυλλον*, id est raro folio.

C A P. X L.

SISON in locis quidem humectis nascitur, non tamen in aquis, vt Sion : folia fert in simplici pediculo distributa, vt Sion, sed minorā : diuiduntur hæc tenuius prope cacumine, vt in Coriandro : caulem fert rectum, firmum, cubito altiores; tenuibus ramulis; quibus sumis tenues umbellæ, ac numerosæ insident : flore candido : seminibus paruis, & nigris vt Sij, acris, odoratisq;, huiusmodi semen affertur ex orientaliibus pro Amomo, quāuis passim apud nos oriatur in foueis. Dioscorides Sisonis semen tantum describit, non plantā, inquit, exiguum semen esse in Syria Apio simile, oblongum, nigrū, feruentis nature, eo indigenæ in cōdimentis vtuntur : Planta in cacumine granula multa gerit. Apud Galenum, Sison, & Sinon legitur, calidus, & subamarus est gustu.

C A P. X L I.

CEREPOLIUM vulgo appellatur à recentioribus inter Apia connumeratum : peregrinum est apud nos : seritur in Gallia pro olerē, herbula tenui cauliculo, dodrantali, aut paulo aliores; foliis in multas partes diuisis, figura tenuioris Apij; brevioribus,

De Suffruticibus, & Herbis

& magis numerosis, odoratisque: ramulos fert rectos, quibus summis numerosæ, & parvæ umbellæ: flosculis candidis: seminibus tenuibus, & longis, figura literæ, i: tota herba prope fructus maturationem, rubescit: radícula subest parva, quæ perfectò semine exarescit cum tota planta: estur cruda & cocta vt Apium. Plinius inter hortorum herbas meminit Cerephylli, quod Pederota inquit Græci vocant: seritur æquinoctio autumnî, sed cum nullas herbæ nothas tradat, non licet nisi ex nomine coniectari hanc esse, quæ in hunc vsque diem Cerefolium vocatur. Puto apud Dioscoridem Oreoselinon esse, de quo inquit, caule constat dodrantali, ab radice tenui, in ambitu rami sunt, & capitula Cicuta: rotunda, multo tamen tenuiora: semine oblongo, acri, tenui, odorato instar Cumini: nascitur in petrosis, & montibus, vnde appellatio Oreoselini, idest montani Apij. Theophrastus, apud quem Theodorus Montapium vocat, inquit distat a ceteris Apij generibus maioribus differentiis: folio namque Cicutæ simile constat: radice tenui: caule Anethi: minore. Plinius eadem recenset ex Theophrasto. Galenus inter Apia vim Oreoselini similem inquit esse Hipposelino, sed valentiolem.

C A P. X L I I.

PETROSELINUM sylvestre vulgò appellatur, & a recentioribus medicis Filipendula: oritur passim apud nos locis humectis, & in pratis: foliis ab radice stratis, Apij tenuioris figura, tenuius quidem sectis, sed minus laciniatis: caulem fert rectum, firmum, candicantem, striatum, cubitalem, & altiorem, in quo folia, alio modo secta sunt, in particulas scilicet longas, & angustas, colore candicante: in cacumine umbellæ crassiores: flore candido: semine fæcto, horrido in summo: radículas fert plures, ab eodem capite sparsas, quæ vt plurimùm parte postrema crassescunt, similitudine nuclei Oliuarum, vt in altera Filipendula, de qua agitur in Oenante: color his niger exterius, intus candidus, sapore dulci: laudatur ad calculum. frangendum, & impellendum: herba recipitur inter olera, saporis insipidi. Non ab re fuerit, si hanc Bunion dicamus apud Dioscoridem, cuius duplex reperitur mentio iisdem ferè verbis repetita, vna inter olera, altera inter herbas medicatas cum Pseudobunio: vtròbique describit in hunc modum. Caulem mittit quadrangulum, in eo multos ramulos, foliolis digiti longitudine, tenuibus, & floribus plenos: folia autem, quæ ab radice, Apio similia sunt, multo tenuiora, Coriandro proxima (aut Tribulo, vt alij legunt) flos Anethi: semen odoratum, minus Hyoscyamo: vtrinam cit, calefacit, euocat secundas, auxiliatur lieni, renibus, & vesicæ vsus recentis, & aridi: excipitur quoque succus è radicibus suis, & caulibus, & foliis cum
meli-

medicato. Alio modo legitur in alijs codicibus. Caulem edit quadratum, procerum, digiti crassitudine; folia autem Apio similia, & quæ sequuntur. At prior lectio foliorum diuersitatem optime exprimit, eorum scilicet quæ in ramis, & quæ ab radice. Coniicio autem hanc Bunium appellatam; quoniam radices eius extuberant, vt Buniadis, qui Napus vocatur, de quo cum Rapis agitur. Plinius tamen etiam ipsum Bunium à Græcis vocatum Napum vocat, cum inquit, Naporum duas differentias, & in medicina Græci seruant, angulos foliorum caulibus florentis, quod Bunion vocant, purgationibus fæminarum, & vesicæ, & vrinæ vtile decoctum potum ex aqua iulsa, vel succi drachma. Alterum genus Buniada appellant, & quæ sequuntur. Describit præterea Dioscorides Pseudobunium fruticulum in Creta nascentem, palmi altitudine, folijs, & ramulis Bunij, acribus. Quamuis autem apud nos multæ eius differentie magnitudinis & paruitatis reperiantur, a credinem tamen in folijs, & ramulis adhuc non animaduerti.

C A P. X L I I I.

OLVSATRUM à latinis vocatur, vulgò autem Macerone corrupto vocabulo vt puto, a Macedonico Petroselino; quia eius loco aliquando acceptum est: alij Alexandrium vocant: oritur in vmbrosis hortis, prope maceries, pingui solo: lætissimum autem in cimiterijs: folijs latis, ramosis, crasso pediculo, subrubente, foliorum sectiones latiores sunt palustri Apio: caulem fert cubitalem, firmum, multis ramis striatum; luteum florem in vmbellis Anethi: semen Feniculo grandius, durum, nigrum, & angulosum, odoratum: radicem nigram, intus albam, acrem cum quadam amaritudine, non insuauem gustui, odoratam. venit in cibos cruda & cocta, tum radix concisa, tum folia tenella, & caulis ex aceto & oleo. Alterum genus peregrinum nuper ferri cepit: folijs ab radice longe exilioribus, quasi Apij tenuifolij, in caule autem sensim grandioribus segmentis, adeo vt prope ramulorum cacumina, nulla ex parte scissa sint, sed rotunda, caulem ambient forma acetabuli vt in Periclimeno, colore pallecente: vmbellas fert luteas; & semina altero minora, ac rotundiora, similiter dura, & nigra, odore ferme Syracis: radix breuior, ac tenuior, gustu suauior, simili modo cute nigra, intus lactei coloris: vræq; florent vere. Dioscorides Smyrniun vocat, quod inquit plurimum in Amano monte nascitur: caulem habet Apij, & stolones multos: folia latiora, sub pinguia, ad terram in fracta, robusta, odore medicato, cum quadam acrimonia iucunda, colore in luteum languescente: capitibus caulium orbicularis vt Anethi; semine Brassicæ rotundo, nigro, acri, sapore Myrræ, vt alterum alterius

loco cedat : radix quoque odorata, acris fauces mordet, succosa, molli, cortex eius foris niger, intus viridis, aut subalbidus : nascitur in saxosis, & collibus atque squalidis, & limitibus terrenis ; hæc descriptio secundum genus indicat, quod scilicet peregrinum est apud nos. Galenus utrumque ostendit nomine Smyrniij : de primo inquit Romæ plurimum vendi, appellarique vulgo non Smyrniium, sed Olusatrum, multo acrius est, & calidius, quam Apium, quin & odorati quippiam habet, unde urinas prouocat vehementius quam Apium Equapium, & Sion, mensesque mulieribus mouet. Verè autem caulem producit, qui crudus vescitur, non aliter quam folia, quæ hyeme sola plantæ inerant, caulem non dum habenti, vt neque tum Apium habet, postea vero accedente caule tota planta iucundior redditur ; siue quis crudam ipsam sine elixam mandat, & quæ sequuntur. Iterum in simplicium censu, de eodem inquit, Smyrniium quidam Hippofelinon syluestre nominant, ex eodem genere cum Apio est, & Petrofelino, sed Apio quidem validius, Petrofelino autem imbecillius ; menses itaque, & urinas mouet : calidum siccum in tertio ordine Iohnia hæc de Olusatro intelliguntur. De altero autem genere Smyrniij inquit Cilices Petrofelinon vocant, quod in Amano monte nascitur, est quidem, & ipsum Smyrniium, minus vero acre Petrofelino & Smyrniio ; ideo vlcioribus commodum ; quia siccatur sine molestia, & digerit indurata ; semine vtitur ad menses urinas, & asthma. Theophrastus Hippofelinon vocat, quasi Equinum Apium, & vt Theodorus Equapium vertit : foliis vicinum Paludapio, hirsutum ; grandi caule constat : & radicem crassam modo Raphani agit, sed nigram : fructum quoque nigrum fert, magnitudine Eruo amplio rem ; ad vinee difficultates, & calculos pellendos vtile : nascitur omnibus locis, & lachryma ex eo Myrrhæ similis defluit : quidam in totum Myrrham id esse affirmant. Stillat ex radice, quæ sole exsiccata & sata Equapium prouenire affirmant : radix carnosæ est, cortice non crasso, palato grato, sed folia sicciora & acriora sunt, perpetuo viret, cacumine perdurat, amissis reliquis. ex his significatur Olusatrum. Plinius Olusatrum, & Hippofelinon, & Smyrneum vocat tradit, mitæ naturæ, nata è lachryma caudicis sui nascitur : seritur & radice succum eius qui colligunt, Myrrhe saporem habere dicunt : Authori Theophrasto tribuit tribuit Myrrha sata natum. Veteres Hippofelinon in locis incultis lapidosis iuxta maceriam seri, nunc & ropastinato seritur a Fauonio & post æquinoctium autumnii. Alibi Smyrniium vocat inquit ; Smyrniium seri ; Myrrhamq; radice respere. Alibi Hippofelinon inquit simile Eleofelino esse ; sed in siccis nasci : pluribus foliis, non vnico, vt Eleofelinon. Hæc omnia de Olusatro intelliguntur : de Smyrniio autem altero, eandem ferme ad verbum habet descriptionem, quam Dioscorides tradit.

C A P. X L I I I.

LEVISTICVM vulgò appellatur, quia pro Ligustico aliquando accepta est: gaudet iisdem locis, quibus Olusatrum: folia fere ab radice erecta longis pediculis, foliis Apij latifolij oblongioribus, & candidioribus, in luteum quodammodo vergentibus, odore valde medicato, non sine aliqua iucunditate: caules fert rectos, striatos, cubito altiorem: umbellas luteas, in quibus semina facta, vt in Petroselinio syluestri, maiora Feniculo, aliquantum compressa, & striata, multum odorata, resinacea, ex candido flavescentia: radix candida, pregrandis, succosaque. quidam hanc de Laserpitium reducunt. Censeo apud Theophrastum Libanotidem fertilem esse: duo enim genera Libanotidis tradit: Theodorus Rosmarinum vertit; sterile, & fertile: de fertili inquit folium habet palustri Apio simile, multo maius: caulem ad magnitudinem cubiti, aut maiorem: radicem magnam, crassam, candidam, & veluti Thus redolentem: fructum candidum, scabrum, oblongum, qui Cachrys vocatur: nascitur potissimum squalido solo, atque saxoso: utile tam fructu, quam foliis, & radice in medicamentis: radix vlceribus utilis, & mensibus, pota in vino austero & nigro: fructus ad vrinæ stititicia, & aures, & argemam, & lippitudinem, & mulieribus lactis habet tatem facit. Plinius Libanotis inquit, locis putridis, ac macris & roscidis seritur semine: radicem habet Olusatrum, nihil à Thure differentem. Quidam alio nomine Rosmarinum appellant. Duo genera eius: alterum sterile; alterum cui & caulis & semen resinaceum, quod Cachrys vocatur: foliis odor Thuris: alię vero sunt Libanotides apud Dioscoridem: foliis Feniculi, quamuis in cæteris descriptiones consentiant.

C A P. X L V.

LEVISTICVM alterum omnino in incultis nascitur locis, squalidis, montuosis, cui folia ab radice strata in terram, dura, & leuata, breuiora altero, & vt plurimum subrubra, odorataque: cauliculus fert leuem, subrubentem, cubitalem, paucis ramis: umbellas subrubentes, & semina nigra, parum compressa in rotunditate, oblonga: radicem fert nigram, pollicis crassitudine, non sine odore: hanc nigram Libanotidem appellare possumus, quamuis Theophrastus nigram non meminit. Plinius hanc significasse videtur, cum dixit, radicem habet Olusatrum, nihil à Thure differentem.

LIGUSTICUM, in Alpibus Ligurię vulgò Imperatorum vocatur: folia à radice, rotundo pediculo, & fere lignosa, ac tripartito gerit, figura herbę Sanctę Marię, sed magis in acutum desinentia, magisque serrata, terna in singulis pediculi ramulis, odorata, prædura: caulem cubitalem, altioremque, paucis foliis: semina in umbellis figura & magnitudine Feniculi, nigra, odorata, & acria: radix candida pollicis crassitudine, in duas aut tres prælongas desinens, odore iucundo, sapore acri: oritur in Alpibus propè riuiolos: vtuntur semine in obsoniis, & radice ad stomachi dolores, & imbecillitatem, ac omnes ferme internorum noxas. Dioscorides de Ligustico inquit plurimum in Liguria nasci, in monte Apennino Alpibus contermino, vnde nomen traxit, Panaces incolę non ab re appellant, quoniam & radice & caule Heracleotico Panaci simile est, & viribus eisdem præditum: gignitur in altissimis, asperisque montibus, & vmbrosis maxime circa fluentia: cauliculum fert Anethi geniculatum, tenuem, & in circuitu folia Meliloti molliora, odorata, prope verticem graciliora, & magis diuisa: in cacumine muscarium, in quo semen nigrum, solidum, & oblongum, Feniculo proximum, gustu acre, & aromaticum: radix candida Heracleotici Panacis similis, odorata: semine vtuntur indigenę pro Pipere in obsoniis. Adulteratur semine simili, quod amarum est, admixto Feniculo, aut Sesili. Theophrastus meminit Ligustici inter odorata, quibus ad ynguenta vtuntur. Plinius Ligusticum inquit sylvestre est, in Ligurię suę montibus feritur, vbi que suauius sativum, sed sine viribus: Panacem alij vocant: eandem puto apud eundem inter Panaces appellari Pharnaceon, à Pharnace rege cognominatum: feritur inquit hoc: longioribus quam cętera foliis, & serratis: radix odorata in vmbra siccatur, vinoque gratiam adiicit. huius genera duo fecerę, alterum leuioris folij, alterum tenuioris: per alterum autem genus tenuioris folij, intelligi puto herbam in omnibus fere Alpibus frequentem, quę & in plana descendit, vmbrosis tamen locis, Imperatoris simillimam, sed sine odore: foliis tenuioribus, mollioribus, pediculis non rotundis, sed excauatis: radice breui: umbella candida: seminibus, gustu insuauibus: hanc Pseudoligusticum appellari posse censeo, cuius semine adulterari legitimum Ligusticum testatur Dioscorides.

QUÆDAM in montibus nascitur Ligustico maior: foliis latioribus, rotundioribusque: caule crasso, proximo Ferulæ: umbellas fert luteas: semina compressa, & rotunda, candicantia, Sphondilio minora: Radicem candidam; Ligustico crassiorem: Quidam pro Libanotide Theophrasti ostendunt: non tamen odor adeo insignis inest. Censerem hanc potius apud eundem inter genera Panacis recenseri, cum inquit: sunt & aliæ, quædam Panaces: vna folio tenui; alia latifolia: vt Ligusticum significet, & hanc, quæ latiori folio constat, quasi Ligusticum maius dici possit, & Imperatoria maior.

ANGELICA vulgò appellatur in Alpibus caule bicubitali, crasso, & concavo, odorato: foliis Olusatris, oblongioribus, læuiter serratis, mollibus: umbellas fert latas: flore candido: semen candidum, oblongum, striatum, quod in foliacea quædam labra dilatatur, valde odoratum, quasi Moschum redolens, sapore acri: radicem palmi longitudine, crassam instar Napi, candicantem, fungosam, succosam, iucundissime oleantem, acrè, & subamaram: lachryma concretescens pallefcit: descēdit & in plana iuxta aquas locis vmbrosis, breuior: folio nigriore: radice minori, figura tenuioris Napi, quæ in plures radículas desinit, odore infirmo ad Pastinacam vorge: caules recentes & tenelli, ac folia vtriusque gustui grata sunt: celebrant radicem ad venena, & pestilentiam. extat & sativa, quæ colitur in Germania: radice nigra, in multas fibras diducta, Ellebori modo, gustu suauior: eruitur antequam caulescat hanc ad Laserpitium referri posse reor, quod Græci Silphion vocant, licet in Italia non ad eam magnitudinem crescat, neque ea sit succi hubertas, quæ in Aphrica, & calidioribus regionibus, vt multis aliis contingit. Theophrastus de Laserpitio inquit: radix ei est multa, & crassa, vt radicibus potius constare eius tota natura videatur, quo euidentissime à cæteris differt: caulis quantus Ferulæ, & crassitudine fere proximus: folium, quod Maspeton vocant, Apio simile est: foemen latum, foliaceum scilicet, quod folium appellatur: caulis annuus, sicut Ferulæ: Folium exit ineunte vere, quo pecus purgatur, ac pinguescit vehementer, & carnes mirabilem in modum suaves redduntur: post hac caulem edit hominum cibo idoneum omnibus modis, elixum, assumq;: corpora eo quoque purgari ferunt: Quadraginta diebus succus capitur duplex, alter ex caule, alter ex radice, ob id Scaparium, & Ra-

dicarium vocant: radix nigro cortice tegitur, cumque detrahere solet, certa quadam mensura ad succum colligendum: collectum succum vasis coniciunt, farinamque admiscunt, & longo temporis spatio quatiunt, quo modo & colorem capessit, & conditum incorruptumque perdurat: locum Apicæ amplem occupat, sed maior pars colligitur apud Syrtēs: culta fugere traditur, & si colatur, degenerare: Radicem alij cubitalem tradunt, aut paulo maiorem, hanc extuberare in caput, quod sublimie penitus extat, ut fere super terram esse appareat, unde primum, quod Jac appellant, erumpit: dein caulis assurgit, ex quo Magydaris, & quod Folium dicitur, exeunt, Folium id semen est aurei coloris, quod cum Aster ingenue post caniculam flauerit, discutitur, atque ita Laserpitium nascitur, eodemque anno radix consumatur, & caulis: radices quoque madunt recentes in aceto decisas, & paulo post de Magidari loquens inquit: quod vero Magydarim vocant, nimirum à Laserpitio differt; tenerius enim, minusque vehemens, & sine Lasere est id est succo, aspectu quoque manifesta homini experto, licet quidam Laserpitium id appellent: Laser lachryma est gustu vehemens; modo Laserpitij præstantior ex radice; quia purus, translucidus, & siccior: qui ex caule humidior, ideo farinam inspergunt, ut satis coagulari possit: folium & fructus suavis & mollis est, quia acrimoniam moderat permixtus humor aquosus. Laserpitium peculiare in Cirenenſi, odore suauissimum: Plinius Græcos authores testatur, Laserpitium ropentē ortum, cum antea non esset in Africā circa Hesperidum hortos, Syrtimque maiorem, annis septem ante Cyrenarum oppidum, ex umbra piceo tellure madefacta, & reliquam historiam ex Theophrasto recenset: Dioscorides Laserpitium in Syria Armenia, Media, & Lybia nasci tradit, caule ferulaceo, quem Maspeton vocant, foliis Apio similibus; lato semine: radix exalfacit: in eibis ægrie concoquitur; vesicæ noxia: succus è radice & caule scarificatis colligitur: præfertur tussis, translucens, Myrrha similis, non porraceus, odore valens, suavi gusto, qui dilutus facile albescit Cyrenaicum si quis degustauerit, humorē toto corpore ciet, odore blandissimo, ut ne os quidem gustanti nisi paulum spiret: Medius & Syriacus infirmiores odore, magis viroso acrem vim habet: radicem alij qui Magydarim vocant: caulem Silphion; & folia Maspeton. Alteram præterea in fine capitis Magydarim tradit in Lybia nascentem: radicem Laserpitio similem, minus crassam, acrem, & fungosam, ex qua non profluit succus: eiusdem cum Laserpitio facultatis, ex quibus patet, nostram Angelicam non multum discedere à Laserpitio Cyrenaico, aut saltem ab altera Magydari: immo Angelica montana, & magnitudine, & odoris suauitate, & acrimonia, & succo maxime ad Laserpitium accedit: Altera vero aut Magydarim. Laser à recentioribus medicis Assa-

uocatur distinguentibus in odoriferam & fetidam : vt per odoriferam succus Cyrenaicus significetur : per fetidam Medius & Syriacus. tamen in officinis non reperitur nisi fetidissimum genus, quam Assam fetidam vocant, cuius suffitu maxime abhominabili fugiunt animalia, & mulieres à suffocatione vteri liberantur. mirum autem, si in Africa copiosum est Lascipitium, non afferri succum Cyrenaicum qui ob excellentiam simplici nomine succus appellatur, græce Opos, omnium succorum calidissimus, maxime tenuium partium, aeræ substantiæ, & igneæ, vt Galenus testatur, cum ex eadem Cyrenæica regione Ammoniacum habeatur teste Dioscoride: ideo quærendam inter eas merces, an cum Ammoniacò feratur.

C A P. X L I X.

HERBA Rena vulgo appellatur in Alpibus nostris, alibi Ostracium, & Imperatoria vocatur inter nobiles Alpium plantas, nam & ea, ad omnes fere morbos internos instar Panacis virtutur : Folia in singulis pediculis terna tantum gerit, subrotunda, & facta, Apij modo, latiora, quam Olufratri, candidioraque, & magis rugosa, & subspera : cauliculù fert cubitalem : umbellas latas, florentido, seminibus latis, Sphondylis similibus : radices fertisimæ, cellure serpentes, geniculatas, multas, & prælongas, à quibus germina ex intervalis attolluntur : radiculis color subalbidus, aliquando interno diis subrubentibus, aut nigricantibus, odor suavis, non absquiliis Angelicæ, sapor feruens, & subamarus : easdem vires habet quas Angelica, & efficaciores; nam vnice venenis aduersatur, & pestilentie contagia arcet & educit crassa ex thorace, & ventriculi pituitam deicit : appetentiam excitat : vrinam mouet, & menses : rigores febriles discutit in vino pota : glutinat interna vulnere ex vino & aqua decocta : extrinsecus applicatur i cibus venenatis : canis rabiosi morsui, carbunculis : cum polenta, doloribus lumborum, & vitiis Hypochondriorum. si vires huius plantæ contemplerur, & formam, maxime conuenire videbitur cum Panace : si igitur flos aureus inesset, constanter affirmarem Panacem Chironium esse. at eadem difficultas contingit in Panace Herculeo, quæ enim apud nos oritur, in cæteris omnibus conuenit cum descriptione ab antiquis tradita, excepto floris colore luteo, cum in nostra albus sit : Inquit autem Dioscorides de Panace Chironio, quod genus tertio loco describit inter Panaces : maxime nascitur in Pelio monte : folia fert Amaracisimilia : flores aureos : radicem tenuem, non in profundum actum, gustu feruentem : valet radix contra serpentes potu, coma autem illitu, similitudo autem Amaraci non de Sampucho intelligenda est, sed de Partenio.

Partenios nam & hæc Amaracus vocata est, cui folia Coriandi tribuuntur, quæ obrotunda & fracta sunt: radicis descriptio aptissima tradita est, nam tenuis, non in profundum, sed summa tellure, sapore acris Theophrastus non folia Amaraci tribuit, sed Lapathi, idest Rumicis, in cæteris consentit cum Dioscoride. Inquit enim Panax Chironia, folium habet simile Rumici: florem auri specie: radicem longam: amat loca pingua: vtuntur ea aduersus viperas, & Phalangia, & tineas vestium, & cætera reptilia data ex vino, & vncta oleo, & adnascētia ex melle. Plinius in hoc genere Panacis describendo, partim ex Theophrasto assumit, cum inquit: foliū eius Lapatho simile, partim ex Dioscoride in Panace Asclepio, vbi subiungit, maius tamen & hirsutius: flos luteus, radix parua. profecto, si pro Lapatho Amaracus legatur, vt in Dioscoride, nulla erit inter hos authores differentia. rationi autem magis consentaneum est sic legere; nam in genere Ferulaceo, nulla est apud nos folio Rumicis, nisi quis Perfoliatam accipiat, quam ad Sefeli Aethyopicum Dioscoridis reduximus: nam folia, quæ ab radice sunt, Rumicis figuram habent; & flos aureus.

C A P. L.

HERBA Costæ vulgò appellatur, quia radices pro Costo in vsum venerunt: oritur in montibus: folia fert ab radice humi strata, ramosis pediculis, foliorum segmentis in rotunditate oblongis, inæquabilibus, serratisque, non excedentibus ternum digitorum latitudinem: hæc initio lenia sunt, procedente tempore horrescunt: caules fert bicubitales, pallecentes, hirsutos; vnde emanat lachryma aurei coloris, odorata, acris: flores fert luteos paruis umbellis: semina in latidinem depressa, vt Pastinacæ: radices crassitudine baculi, in diuersas partes tendentes, neruosas, exterius subrasas, gustu feruente. Iudicatur à quibusdam non immerito Ferulæ genus esse, quod Sagapenum fert, de quo Dioscorides seorsum à Ferula agens inquit; Sagapenum succus est Ferulæ in Media nascentis; optimum translucens, colore exterius fuluo, interius albo, redolens quid inter Laser, & Galbanum, gustu acris: Galenus in Antidotis inquit: est succus Ferulæ cuiusdam Panaci similis: hodie huiusmodi venditur in officinis inter merces orientales. Mesues & ceteri Arabes succum hunc inter purgantia medicamēta numerant; nam purgat humores crassos & tenaces ex cerebro & neruis, trahit quoque aquam flauam. sed multas alias vires & efficaces legere est apud Dioscoridam.

CAP. LI.

GAMBANVM luccus est pinguis, non tamen oleo solubilis, sed aqua: media quodammodo natura constat inter Gummi & Resinas; accenditur enim igni, vt Resinæ; humorẽ aquico soluitur, vt Gummi, tactu mollescit, vt cæra; color ex rubro subliuidus: odor validus, medicatus, affertur autem ex orientalibus. Dioscorides succum esse inquit Ferulæ in Syria nascentis, laudari similitudine Thuris, chartilagineum, & pingue, purum, liberum à ligno, sed aliquid seminis & Ferulæ ad mixtum habens, olfactui graue, neq; valde humectum, neque rursus aridum: naturam habet calfactoriam, feruentem, extractoriam, & discussoriam. Galenus inter ualida et mollientia recenset. Plinius siocerum inquit fugat nidore serpentes, &c.

CAP. LII.

AMMONIA CYM inter succos pingues est aqua solubilis, consistentia aridioris cære, exterius flauum, intus candidum, crassis guttis constans, sapor inest primo gustui suavis, postea subamarus, odor Incensiv, acrior Galbano, huiusmodi affertur inter merces orientales. Dioscorides succum esse tradit Ferulæ siue arboris Ferulæ in Cyrenaica prope Ammonis oraculum: probari valde coloratum absque lignis, & harenis, chartilaginibus, Thuri similibus, purum, densum, absque sordibus, odore Castorei, gustu amaro vim habet emolliendi, extrahendi, discutiendi, & aluum purgandi: Plinius vnum scribit Thuti masculo simile, quo maxime probatur, alterum pingue, & resinofum, adulteratur harenis, veluti nascendo apprehensis: igitur quam minimis glebis probatur, & quam purissimis.

CAP. LIII.

PANAX herculeum vulgò à nostris Panacea, Ferula est in Alpibus, cui folia ab radice simplici pediculo quina ad summum, aliquando terna, initio vnica, lata, fracta, & aspera, instar foliorum Ficæ caulem cubitalem fert, subalbidum, hirsutumque; umbellas in cacumine lateas: flores candidos: semina in latitudinem rotundam valde compressa, & candicantia: radix in plures ramos diuiditur, candida, acris, & amara; viuit arescente caule, at sine succo: alterum genus ex Sicilia ad nos translatum: foliis constat in terra statis, initio quasi Panacinæ satiuæ, læuibus, sed procedente tempore in vastam amplitudinem

nem dilatantur, simul & asperitatem induunt, segmentis amplis se tangentibus, vt vnicum folium integrum figura cruciformi ad amplitudinem cubitalem accedat; vere caulem attollit, anno secundo aut tertio bicubitalem, rubentem, lætè, in quo lachryma concreuit colore flauo, idem procedente tempore subhirsutus redditur: umbellæ insident amplæ: flore candido: semine crasso, & oblongo, candida lanugine hirsuto: radix non magna, candida, quæ perfecto semine exarescit: Dioscoridis descriptio secundæ magis congruit, quam primæ: inquit enim Panax herculeum in Cyrenè Lybiæ, & Macedonia: nascitur alicubi etiam colitur questus gratia, hinc collecto Opopanacè radice incisa: foliis constat asperis, in terra iacentibus, herbacei coloris, ad Ficulnea accedentibus in ambitu quinquepartito diuisis: caule altissimo, vt Ferulæ, lanugine quadam incano, minutioribus foliis: umbellis Anethi: flore luteo: semine odorato, feruentique: radices multas ab vna origine, candidas, graueolentes, crassi corticis, subamari gustus. Theophrastus Herculanam Panacem inquit, folio constare magno, & amplo, vt quoquo versus tres palmos perficiat: radicem prope digiti crassitudine bifidam, aut trifidâ, gustu subamarâ, odore synceri Thuris. Plinius Herculeum intelligit, cum simpliciter Panacem vocans inquit Ferulam esse sui generis quinque cubitorum: foliis primo quaternis, mox senis, in terra iacentibus ampla magnitudine, rotundis, in cacumine vero oleagineis: semine in muscariis dependente, vt Ferulæ: excipitur succus incisio caule mellebus: radice in autumno. ex his patet præter floris colorem, & caulis altitudinem, cæteras conditiones nostris conuenire, sed magis Siculæ habemus autem Opopanacem inter merces exteras, odore graui, colore flauo: laudatur à Dioscoride intus quidem candidus, & subrufus, extra vero croceus, leuis, pinguis, friabilis, tener, facile tabescens in aqua, & elætescens, odore graui, amarissimus. Mesues Opopanacem inter medicamenta purgantia ponit, at plantæ figuram aliter tradit, vt Asclepium Plinij & Theophrasti videatur intelligere.

C A P. E I I I I.

SPHONDYLIVM in montibus, & collibus nascitur, locis rigis, foliis Pastinacæ satiuæ, simplici pediculo, sectionibus latioribus, in angulos desinentibus, vt Platani folia: in totum vulgari Panacæ tota planta similis est, tantum minoribus foliis. Dioscorides inquit: folia Platanum referunt, cæterû ad similitudinem Panacis: caules cubitales, vel ampliores, Feniculo similes: semen in cacuminibus simile Selseli, duplex, latius, & candidius, paleosiusque, graue olens: flores candidi; radix candida, Rhafano similis: oritur in palustribus, & aquosis.

Plinius

Plinius inquit à Panaco differt, quæ vocatur Sphondylium foliis tantum; quia sunt minora, & Platani diuisura: non nisi in opacis gignitur: semen Silis spertem habet, medicinæ tantum vtile.

C A P. L V.

PASTINACA vulgò appellatur, radix vasta, quæ in hortis feritur cibi gratia, quamvis & sponte oriatur breuiori radice: folia fere simplici pediculo, longitudine duorum dodrantum, sectionibus oblongis latitudine ternum digitorum, circumfartis, hirsutis, frequentibus: caulem crassum, bicubitalem, & ampliorem, striatam: umbellas summis ramis insidentes, latas; flore luteo: semina in rotunditate depressa, lata, candida: floret æstate: radix singularis in altum demittitur, cubitalis, subpallida, cortice carnosio, neruo intus duro: Hæc venit in cibos elixa exempto neruo, dein friza more fungorum verno tempore, ex eadem cum saccharo electuarium conficiunt ad vires recreandas conualescentibus, & puerperis, communissimum rusticorum remedium; appetentiam quoque præstat: Pastinaca nomen Latinum est, quod Plinius multis tribuit, scilicet Staphylino syluestri, & satiuo; item Hibisco in genere Maluæ: Quartum genus Dauco, quam nostri Pastinacam Gallicam vocant: Meminit & Pastinacæ maioris, cui neruus inest, vt Siferi, sed tantum anniculæ. Atheneus de magna Pastinaca inquit; quod Caros vocatur, magna est Pastinaca, quæque facile augetur, meliorem habet succum, quam Pastinaca; magis calefacit, vrinamque magis ciet, stomacho confert, facileque digeritur, vt Disilus est author: profecto si aliqua magna dici debeat Pastinaca, hæc quam proposui, cognomen id meretur. sed apud Dioscoridem quo nomine donata sit, incertum est; neque enim in genere Staphylini, neque Dauci ponenda videtur; cum totius plantæ facies longe discrepet; neque cum Sifere, cui valde affinis est; nam Plinius Pastinacam maiorem seiunxit ab eodem; alioqui Siferis facultates, quas Dioscorides & Plinius tradunt, maxime conueniunt cum nostra Pastinaca; & vulgo cognitus traditur Sifer, vt apud nos Pastinaca. Inquit enim Dioscorides, apud quem non Sifer, sed Sifarum vocatur, notum est vulgo, eius radix decocta, ori grata est, & stomacho vtilis; vrinam ciet; & appetentiam inuitat. Plinius inquit: Siferis præcipua generositas est in Germania: ei Princeps Tiborius nobilitatem dedit, qui singulis annis efflagitabat: ex quo apparet frigidis locis conuenire: inest longitudine neruus, qui indecoctis extrahitur, amaritudinis tamen magna parte relicta, quæ mulso in cibis temperata etiam in gratiam vertitur: neruus idem & Pastinacæ maiori dumtaxat anniculæ. Scrivitur Sifer Februario, Martio, Aprili, Augusto, Septembri, Octobri, vtilis est stomacho.

R R macho.

macho nemo tres Siferes edendo contigaret, utilis etiam conualescentibus. Est & erraticum sativo simile, & effectus stomachum excitat; fastidium abstergit; urinam citat, & Venerem; cordi conualescentium conuenit, aut post multas vomitiones per quam vtile. Heraclides contra argentum viuum dedit: hec de Sifere Plinius. Videtur autem Plinius Germanicum Sifer aliam intellexisse à nostra Pastinaca, quam maiorem Pastinacam vocauit:

SISER Germanicum, foliis constat Pastinace; tenuioribus, ac minus hirsutis; Sio proximis: flore candido: seminibus latis, pluribus ab eodem exortu: radiculis digitalibus, & amplioribus, alis breuioribus, quasi acervatis bulbis, ut in Asphodelo, subterradis, quæ cõctæ in cibos veniunt. Puto apud Dioscoridem Elaphoboscum vocari, quasi Cerei Pastinacam: nam Græce Βόσκον pascere est; unde Pastinacæ nomen deriuatum viderum. Inquit igitur de Elaphobosco: caulibus Feniculi, aut Libanotidis fert, geniculatum: folia duorum digitorum latitudine sufficienter oblonga, ut Therebinthi, circumfracta; aliquantum aspera: ramos quosdam: umbellas Anetho similes; flores subterradis: & semen Anetho simile: radicem trium digitorum longitudine, crassitudine vnius; albam, dulcem, esui aptam: assumitur etiam caulis nuper ortus inter olera. Aiuq; ceruas huius herbæ pastur moribus serpentum resistere, cuius gratia semen in vino propinatur. In hac descriptione flos luteus non conuenit Siferi Germanico; cuius albus est flos. At nostræ Pastinacæ maxime quadraret tum flos, tum folia, caulis, & semen; at radicis breuitas nequaquam, nisi genus syluestre assumatur, cui radix breuior multo quam sativæ, ac flos luteus. At id nequaquam disingendum videtur à sativa, cum solo cultu differat; grandescit enim in læto solo, & optimere flos: hæc faciunt, ut nostram Pastinacam vulgarissimum Sifarum esse putem: Germanicum autem Sifer ob radicem figuram digitalem, & reliquas notas ad Elaphoboscum referam; quamuis flos non sit luteus. Plinius non inepto Elaphoboscum describit, inquit. Ferulaceum est geniculatum, digiti crassitudine; semine simili; corymbis dependentibus, sed non amaris: foliis Olusatris: & hoc lautum in cibis, quippe etiam conditum prorogatur ad urinam mouendam.

C. A. P. L V D I.

SAXIFRAGIA: vulgò appellatur in montibus nascens inter saxa: foliis Pimpinellæ, non hirsutis; vnde quidam Pimpinellam vocant: eius plures differentiæ. Quædam ab odore radice Hircina cognominatur: folio maiori, quasi ad Pastinacæ folium accedente, magis acuto, crispo, circûserrato: ramos fere cubitales, striatos: radicem crassam, acrem, odore hirci: flores albos in tenuibus umbellis: semina Apij, oblonga, odorata, valde acria, & subamara. Altera minor, cauliculo constat dodrantali: foliolis ab radice Pimpinellæ; scilicet subrotundis, & circumserratis, in simplici pediculo dispositis: rami autem tenuius diuiduntur, vt Sisonis: semen fert actius, & odoratus priore, nigrius, & tenuius: adeo vt cum Petroselino Macædonico cõgruere omni ex parte videatur, & magis quam vulgare Petroselinum latifolium; de quo egimus. Tertia foliis constat ab radice stratis in terram, sectionibus rotundis, & latis, simili modo serratis: caulem tenuem, rotundum, cubitalem, in quo folia vario modo scissa, Coriandri similitudine: in cacuminibus tenues umbellæ, antequam floreat, deorsum inclinatæ: flores albi: semina valde exigua, quasi Ameos, lanuginosa, subcandida, gustu feruētia. Quarta in totum tertiz similis: solo semine discrepat, quod paulo crassius est, nequaquam lanuginosum, & infirmius. Celebrantur Saxifragiæ ad calculum frangendum, & vrinam impellendam; etiam ad venena & pestem: spicula infixæ extrahenda totius herbæ succo, sed præcipue semine & radice. Tertia species forte dici posset Cuminum syluestre primũ, cui semen acerofum, & acrius satiuo; & exilitate cõuenit cũ Ammi.

C. A. P. L V I I

PIMPINELLA Romana vulgò appellatur herbula, cubito brevior: paucis foliis in simplici pediculo, rotundis, paulo latioribus Pimpinella, candidantibus, hirsutisque: umbellas fert candidas: & semina lata, acrotunda, vt Pastinacæ, circulo candido, ac denticulato ornata instar clypeoli; vnde quidam Tordylium esse putarunt, at infirmi odoris, saporisque non ingrati: radix est tenuis & inutilis. ipsa herba cruda assumitur inter olera, copiose nascitur in sub Vrbiis Romæ, præcipue in Vaticano. Alterum genus syluestre insauius passim in ruderibus nascitur, & sæpibus, cubitale, & altius: foliis latioribus ad Pastinacam accedentibus, ad pediculum reflexis, hirsutioribus, quæ prope cacumina tenuius diuisa sunt: flores, & semina in totum similia.

CAP. LIX.

CORIANDRUM seritur in hortis : caule cubitali : foliis variis ,
 initio quidem latioribus, quasi Pastinacæ, rotundioribus, colo-
 revirente, leuibus ; in progressu eadem sensim tenuius diuidun-
 tur, vt tandem Feniculo proxima reddantur, odore ingrato, ac pertina-
 ci, vt mirari liceat in Hispania expeti in cibis tum cruda, tum cocta, que
 in Italia vehementer ferent : eo cibo somnum conciliant, sed capitis gra-
 nitas, & vertigines excitantur : umbellas in cacuminibus fert candidas,
 & semina rotunda quibusdam apicibus in summo, quibus siccatis odor
 inest suauis ; idcirco condimentis inseruntur : incrustantur quoque sac-
 caro inter bellaria : Corion Græci vocant, & Coriannon : Dioscorides
 multas plantas Coriandro coparât tamquam plantæ notissimæ : ipsa
 tamen non describit : ei vim refrigeratorem tribuit, vt inter venena re-
 ponatur : nam qui succum eius biberunt, insaniunt, multa loquentes, vt
 temulenti . Dubitat Galenus de eius facultate refrigeratoria, quoniam
 & effectus caliditatis in eo videt : in his postea multum altercantur re-
 centiores : similis est in plerisque aliis difficultas : Nam ea magis refri-
 gerando interficiunt, quibus caliditas cum multa humiditate vaporosa
 coniuncta est, vt Crocum, Styrax, Vinum ; multo magis Cicuta suc-
 cus, & Coriandri, & Papaueris, quibus humiditas crassior & indige-
 sta est ; indicat enim fetor . At Coriandri semen ab ea humiditate exem-
 ptum est magna ex parte ; idcirco sine noxa assumitur ; largius tamen as-
 sumptum, & vsu continuo mentem non sine periculo tentate tradit
 Dioscorides . Arabes laudant ad reprimendos vapores a ventriculo
 ascendentes, vt in epilepsia, dolore capitis, ebrietate : semen tostum al-
 num cohibet, & sistit sanguinis profluuium . Meminit Theophrastus
 sparsum Coriandri, hæc scribens : prouentu contumax : semen nouum
 nasci recusat, nisi conuoluatur : vetus celerius prouenit : radix lignosa,
 vnistirps, non proluxa, neq; fibris multis : multis caulibus : multisque ra-
 mis constat : semen nudum, sub Canis ortum salescit . Plinius Coriandri
 inter syluestria non inueniri testatur . sunt tamen qui hodie Coriandrum
 syluestre passim in Hetruria oriri testantur, in pratis, & campestribus,
 quod profecto adhuc mihi incompertum est, nisi per Coriandrum syl-
 uestrem accipiant eam plantam, quæ vulgò Verdemarcum appellatur,
 de qua suo loco egimus . venditur autem in officinis Coriandri semen
 ex Orientalibus allatum .

CAP. LX.

ANISVM semen est Feniculo minus, & rotundius, odore, & gustu suavi, subdulcē, & acre; ideo præ cæteris incrustatur sacro inter bellaria: seritur in hortis annuo proventu, vt Coriandrum: eius planta breuior Coriandro: folijs inisio rotundis, in summo ferratis: procedente tempore inciduntur Coriandri modo, bene olentia: flos albus; Dioscorides tanquam notum in descriptum reliquit: Theophrastus Anesum vocat, recensens tantum inter odorata. Plinius quoque facer, desideratum viride aridum omnibus, quæ condiuntur, quæque in-tinguntur; panis etiam crustis inferioribus subditum; oris halitum iunio-riorem facit, & vultum iunio-rem præstat: insomnia leuat suspensum in puluino, vt dormientes olfaciant.

Finis Libri Septimi .

A N.

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI
DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER OCTAVVS.

CAP. PRIMVM.

VAE bina seminis conceptacula ferunt, solitatis seminibus in singulis alueolis, paucae sunt. Harum flos summo fructui insidet instar Ferulacei generis, vt Rubiae, Agrimoniae: aut fructus sine flore est; & flos sine fructu, vt Mercurialis Xanthij. Fructificant haec non in umbellis, vt Ferulacea, sed aut sparsim in alis foliorum, & summis ramulis; aut in capitulis, vt Pimpinella.

CAP. II.

MERCVRIALIS vbique obuia est iuxta parietes, hortorum maecries, & vias, herba dodrantali altitudine, frequentibus geniculis, in quibus bina folia, & bini rami a latere producuntur: folia latiora quam Oleae, mollia, & circum serrata, ex viridi pallefcencia. Quae floret, racemulum ex alis oblongum, & tenuē fert, refertum granulis herbaceis, qui flosculi sunt sine fructu. Quae autem fructum fert, geminum in singulis pediculis breuissimis gerit, similitudine testium, herbacei coloris, subhirsutum. vranitur hac herba clysteribus ad alui subductionem. Altera in montibus nascitur: simplicibus ab radice caulibus: foliis maioribus: fructu grandiusculo: sine flore: radices fert Graminis modo tenues, candidas, caeruleo quodam colore, vt plurimum depictas. Dioscorides Linozostium vocat: foliis Ocymi, Helxine cognatis, minoribus: ramulis geniculatis, multis alis. Feminae fructus copiosus, racemorum specie; Mari pendet e foliorum sinu paruus, rotundus, ceu bini testicali coherentes: frutex dodrantalis, aut maior. Haec descriptio prioribus duabus conuenit. de montana Mercuriali mentionem non fecit. Theophrastus Phyllon vocat, id est Folium, cuius feminam Theligionon

gonon appellari tradit, idest Fœminificum, vt Theódorus vertit: Marem autem Arrenogonon, idest Marificum; quia illud ad fœminas procreandas facit, hoc ad mares, vt testatur quoque Dioscorides de vtraque Mercuriali. Describit Theophrastus vtramque speciem Ocymi, inter se similes, fructu tantum distare; nam Theligoni fructus Musci oleaginei modo est; verum pallidior: Arrenogoni sicut Oliua; cum primum ex muscoso flore emergit, geminat vt testiculi hominis. Dioscorides tamen ex Cratœua aliam vtriusque Phylli historiã affert, quæ aliqua ex parte cum Mercuriali conuenit, vt suo loco ostendetur: Plinius à Mercurio inuentam tradit, vnde Hermupœa à multis dicta est, apud nos Mercurialis: Duo genera, masculus & fœmina: quæ efficacior, caule cubitali, interdum ramoso, in cacumino, Ocymo angustioribus foliis, geniculis pennis, alarum, cauis multis, semine in geniculis dependente; fœminæ copioso: mari iuxta genicula stanti, rariori, ac breui, contortoque: fœminæ soluto, & candido: folia maribus nigriora: fœminis candidiora: radix superuacua, prætenuis: nascitur in campestribus cultis: mirum est, quod de vtroque proditur, vt mares gignantur hunc facere, & fœminæ illam.

C A P. I I I.

XANTHION herba in ætate provenit iuxta lacus, & in torrentium alueis siccatis: caule crasso, multis ramis in latera tendentibus: foliis latis figura Populi albæ: fructum sine flore fert in alis foliorum, spinosum, Lappæ modo herentem vestibus; ideo quidam Lappam minorem vocant: figura nuclei Oliuarum, cuspidi bipartita: semina bina intrus septo chartilagineo disiuncta, oblonga, & nigricantia: flores in summis ramulis fert sine fructu, vel potius aridos, floccos herbaceos. Dioscorides nasci inquit, læto solo, & lacubus exsiccatis: caule cubitali, anguloso, pingui, crebris alis: foliis Atriplicis, incisis, odore Nasturtij: fructu grandis Oliuæ, rotundo, spinoso vt pilulæ Platanii, qui contactu hæret vestibus. hic capillos rufos reddit tusus & aqua dilutus, si prius nitro illiti sint capilli: asseruatur per se tusus dum viret, aut ex vino, exsiccatusque. hinc videtur nomen Xanthij adeptum esse.

C A P. I I I I.

AGRIMONIA vulgò appellatur in incultis nascens, & tenui solo: caule recto, ferme cubitali, sine ramis, lignoso, & hirsuto: foliis frequentibus, longo pediculo, & simplici constantibus; in quo coniugatim foliorum partes dispositæ sunt, serratæ, maiores Quinquefolio, alis paruis inter mediis, vt Pimpinellæ: summus caulis in prælon-

prælongam desinit veluti caudam circundatam floribus luteis ex quatuor foliis constantibus: fructus fert pilosos deorsum nutantes, & parte postrema latos, qui siccati ut Lappæ vestibibus adhærent: intra osseum corticem bina semina continentur: tota planta sapore constat siccante os, absque manifesta amaritudine, aut alio sapore, & odore. Dioscorides Eupatorium vocat, cum tamen a quibusdam falso Argemone dicta sit, nam alia est Argemone: est autem Eupatorium surculosa herba: vno caule lignoso, nigricante, recto, tenui, hirsuto, cubitali, interdum ampliore: foliis per intervalla Quinquefolij aut Cannabis potius similibus, quinque partito, aut amplius diuisis, nigricantibus, & ipsis per ambitum serratis: semen è medio caule erumpit, pilosum, deorsum spectans, quod siccatum vestibibus hæret: folia contrita cum adipe suillo vlcibus rebellibus cicatricem inducunt. Herba, aut semen in vino potum dissentericis, & hepaticis, & serpētium icibus auxiliatur. Plinius Eupatoria inquit regiam auctoritatem habet: caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, aliquando & amplioris: foliis per intervalla Quinquefolij; aut Cannabis, per ambitum incisus quinquepartito, nigris & ipsis, plumosisque: radice superuacua: semen dissentericis in vino potum auxiliatur vnice. Aliud porro apud Auicennam & Mesuem est Eupatorium; sapore amaro, laudatum ad Iecinoris obstructions abstergendas: Galenus quoque Eupatorio facultatem tribuit incidendi & abstergendi citra manifestam caliditatem cum astrictione quadam: herbam esse tenuium partium, idcirco pollere ad obstructions Hepatis expurgandas: Quæ facultates Agrimonix non videntur inesse, cum præter astrictionem alia evidens qualitas in ea non sentiatur: Quod cum viribus à Dioscoride traditis consentit; nam siccando cicatricem inducit, dissentericos, & fluxus hepaticos sanat. An latere potest sub terrestri substantia qualitas aliqua tenuis incidens & abstergens? Facit & difficultatem, quod scribit Dioscorides libro sexto, vbi ad epotam Mandragoram præcipit excitandos à sopore ægrotantes olfactoriis, inter quæ Eupatoriū in primis numeratur, quasi vehemens in eo sit odor, quod nequaquam Agrimonix inest. Hinc putò Arabes alias plantas inuexisse pro Eupatorio, & amaras & odoratas, de quibus loco proprio agemus. At Agrimonia excitare possit sopore affectos, si eius vltæ nidor ut capillorum naribus excipiatur. Quoniam vero hæc Argemone appellata fuit à quibusdam teste Dioscoride, videtur Plinius eandem intellexisse, cum de Lappa Canaria inquit: trita cum Plantagine & Millefolio ex vino Carcinomata sanat ternis diebus soluta; medetur & suis: hæc effossa sine ferro & addita in colluuiem poturis, vel ex lacte & vino, quidam adiiciunt, & fodientem dicere oportere: hæc est herba, Argemon, quam Minerva reperit suis his remedium, qui de illa gustauerint; merito enim hæc

inter

Inter Lappas numerari potest, cum semen pertinaciter vestibus adheret. alie tamen sunt Argemonie apud eundem Plinium, & apud Dioscoridem. de quibus locis propriis agetur.

C A P. V.

PIMPINELLA à recentioribus appellatur, vulgò autem apud nos Sorbastrella à sorbendo dicta; nam sanguinem ex vulneribus sorbet, & vulnera glutinat: herba in arido solo, & inculto nascitur, & saxorum crepidinibus: feritur quoque in hortis inter olera; nam cruda in cibum venit ex oleo, sale, & aceto: foliola coniugatim multa in longo, & tenui pediculo fert, subrotunda, & circumferrata, grati odoris, quæ etiam in vino placeat. Nam calices herba virenti replent, vt vinum ex ea bibatur, quod facit ad arcenda venena & pestem: cauliculos fert rectos, dodrantes, aut paulo altiores: paucis foliis, ramisque: in cacuminibus capitula ex granis congestis; quibus flosculi infident constantes ex quaternis foliolis, herbaceis, media quadam lanugine rubra: fructus angulosi, asperi, duri, quibus bina semina continentur: radix vnica est paruo Raphano similis, laudatur ad sanguinem sistendum, & dysenteriam. extant eius aliquæ differentie magnitudinis & paruitatis. Fama est alicubi cum eius radicibus vermiculum erui sericis tingendis colore coccineo, quem Chermisium vocant. sed audio in Hispania Coccum huiusmodi vermiculum gignere, quod magis rationi consentaneum est; nam Cocci folia non absimilia sunt Pimpinellæ. Quamquam scio etiam Chermisium ex purpurarum conchis haberi. Pimpinella sapore constat astringente, cum quadam dulcedine, subacri. Hermolaus vim in esse scribit extrahendi ferrum & spicula ex vulneribus facile, & sine dolore. Apud Dioscoridem Tragium dici puto, quod secundo loco describitur in hunc modum: Folia Scolopendri habet, & radicem syluestris Raphani, tenuem, & candidam, quæ tum cruda, tum cocta in cibo dysentericis opitulatur: folia in Autumno hircum redolent; vnde nomen Tragij; prouenit in montibus, & præcipitiis. Quamuis autem hirci odor in Saxifragia magis manifestus sit, quæ & Pimpinella ob foliorum similitudinem dicta est: facultas tamen astringendi, & vsus in cibus, huic inest, non Saxifragiæ.

C A P. V I.

POTERIVM translatum est nuper ad nos, ac vltit in horto Pisano: frutex cubitalis, in multam latitudinem extensus: ramis frequentibus: foliis Pimpinellæ, minoribus, quasi Trichomanes,

superne virentibus, infra candicantibus; tenui cortice, villosa, ac flavescente: summi ramuli in spinas desinunt, molles, ramosaque: quibus fructus racematim coherent Piperis magnitudine, in candido subrubentes, fungosa exterius cute: flosculus iis inest qualis Pimpinellæ: sapor totius plantæ astringens, & subâctris sine odore: Radices summa tellure spargit: pulcherrime prouenit surculo. Dioscorides de Poterio inquit, large fructicat: ramulis proceris, mollibus, lentis, tenuibus, vt Tragacantha: foliis gracilibus, rotundis: totus frutex lanoso cortice, ac tenui obducitur, spinosusque est: flores fert paruos, candicantes: semen gustu odoratum, & acre, nullius vsus: inuenitur in aquosis collibus: radices habet binum, ternumue cubitorum, neruosa, & fitmas, quæ prope terram recisæ lachrymam dant Gummi similem: radix rusa vulneribus sanandis efficax, præcipue neruis præcisissillita: decoctum quoque eius potu affectibus neruorum opitulatur. Plinius eadem fere ad verbum habet, excepto flore, quem longum, & herbaceum scribit: Alibi autem Phrynion vocans inquit. Auxiliatur Ranis rubetis Phrynion in vino pota: aliqui Neurada appellant: alij Potemon: floribus paruis: radicibus multis, neruosis, bene olenibus. Si igitur prædicta planta Pterium est, flores parui magis conueniunt, quam longi: odor tamen nec in fructu, neque in radicibus est conspicuus. Ab hac non multum distare putandum est Tragium Creticum; nam frutex Lentisco similis, cum folio, cum fructu, & virgis, minoribus tamen, & succus simili modo inest, Gummi non dissimilis: Vires præterea, quæ traduntur huius Tragio à Dioscoride, consentiunt cum Pimpinellæ virtute, quam congenerem esse animaduertimus, alterum Tragium appellant: nam semen, folia, & lachryma illita spicula è corpore efficiunt: omnia quoque corpori impacta euocant: sed amplius stranguriæ medentur: calculos vesicæ frangunt: menses trahunt: datur drachma vna in potione. fama est syluestres capras sagittis confossas, huius herbæ pabulo spicula excutere. In hoc eodem genere & Tragacantha videtur esse:

C A P. VII.

VISA est apud nos spina ex semine peregrino nata, frutex ramosus, binis aculeis robustis, iuxta singula folia, quæ ramoso constant pediculo, in eoque conjugatim foliola disposita sunt, subrotunda, leuia: hæc noctu contrahuntur, & quasi complicantur, interdum pandunt se: at perfectam plantam cum flore ac fructu videre non licuit. suspicatus sum Tragacantham esse, de qua Dioscorides inquit: radix est lata, ac lignosa, summo cespite nixa; unde surculos humiles, robustos latissime fundit, in quibus minuta sunt folia, & multa, interpositis

positis spinis inter folia occultatis, candidis, robustis, subrectis. est autem Tragacantha lachryma, quæ vulnerata radice manans concreuit: præstat perlucentem, gracilem, leuissimam, synceram, & subdulcem. naturam habet conglutinantem similem Gummi, valet ad scabritias arteriarum, tussis, raucedines, distillationes in elegmate cum melle, ad renum dolores, & vesicæ rosiones bibitur cum passo dragma cum cinere cornu cerui, aut cum exiguo Aluminis scissilis. Apud Theophrastum Theodorus Hirci spinam vocat: habere lachrymam dicitur: hæc antea nasci tantum in Creta putabatur: nunc vero in Achaia etiam Peloponnesi, & aliis locis, & Asia circa Medeam comperiri certum est. sponte succus consistit, spissaturque lachrymæ modo; hanc enim cedere nequaquam opus est: large in Archadia nascitur, nec deterior Cretica existimatur, sed etiam visu pulchrior. Plinius inquit Tragacanthem fert Creta Insula, spinæ albae radice multum prælatam apud Medos, aut in Achaia nascenti. Hodie affertur lachryma specie vermiculorum candida, arida, qua mulieres pro glutine vtuntur, & medici ad tussis & distillationes acres.

C A P. V I I I.

RUBIA, quam officinæ Rubeam Tinctorum vocant, radices sunt lunci modo tenues, & rubicundæ, quibus infectores lanarum vtuntur: laudatur crasso cortice, in quo est vis tingendi, neruulo intus tenui: seritur in Piceno, præcipue Rauennæ. sunt & syluestres in Etruria frequentes, locis montosis, & aridis: omnium caules infirmi, qui sine adminiculo nequaquam scandunt: syluestres inter vepres assurgunt, aliquando ad bicubitalem altitudinem, paucis ramis. satia procumbit in terram, ramosior multo, & longior: foliis quoque longioribus, in acutum desinentibus, subasperis: in summis ramulis flosculos fert, racemosos, pallidos: baccas quales Ligustri, rubro colore tingentes: intus officula duo, concaua, acerabuli figura: tota planta asperitate quadam horrida est: quadrato caule: foliis per interualla quinis, in orbem figura stellæ. syluestris asperior est: foliis breuioribus, Oleæ figura & magnitudine: florem fert candidum: fructum similem satiuæ. Quædam in genere syluestri fructu constat subaspero, ac nigro, quod genus breuiori caule constat. Dioscorides Erythrodanum vocat: radicem rubram, qua lanæ tinguntur. Vna sponte prouenit: altera seritur, vt in Thebana Galliæ, & Rauenna Italiæ; in Caria inter Oleas, vt in aruis, hanc non sine questu serunt, cum maximum ex ea prouentum sentiant. asperi sunt caules, & quadranguli, longi, Aparinæ non dissimiles, robustiores, & multo prorsus maiores: foliis per interualla circum articulos stellæ modo dispositis: semen rotundum, inter initia viride, mox rubrû,

postea cum mat̄ uerit nigrum: radix tenuis, longa, rubra: Theophrastus describit folio Hederae, rotundiori tamen: humi serpit Graminis modo: loca amat umbrosa: radix rubra: cit̄ vrinam, qua de causa lumborum & coxae dolores ea vtuntur. At folio Hederae adhuc non vidimus. Plinius inquit, in primis Rubia tingendis lanis & cortis necessaria: laudatissima Italica, & maxime suburbana, & omnes pene provinciae sc̄ant ea: sponte prouenit, feriturque: similitudine Eruihae, verum spinosus ei caulis, & geniculatus hic est; quinis circa articulos in orbe foliis: semen eius rubrum est.

C A P. I X.

APARINAE vulgò apud nos Asprella vocatur, frequens in aruis, & saxibus: læto solo nascitur, tenerior multo Rubia, sed tactu asperior, vt vestibus adhæreat: folia fert angustiora, in singulis geniculis plura, sena, aut septena: flosculos candidos: fructum asperum, & durum: radicem valde tenuē, flavescentem. Dioscorides describit ramis multis, & paruis, asperis, quadrangulis, per interualla orbiculatim foliis circumstantibus, vt in Rubia: flos albus: semen durum, rotundum, concuum, album, umbilici figura: herba vestibus adhæret: ea vtuntur pastores coli vice ad pilos ex lacte eximendos: apud Theophrastum Theodorus Lappā vertit, quæ suæ asperitatis causa vestibus adhærescit, vt difficile auferri possit: Notabile in ea, nam quiddam inest hirsutum & asperum, in quo nascitur flos, non exiens, neque manifestus, sed intus maturescens, & semen pariens, vt accidit Galeis & viperis: illa enim postquam oua inter se pepererunt, mox animalia gignunt, hæc quoque florem intra se continens, & concoquens, fructum deinde parit. Amplexi caulis est, si non habeat, quibus accumbat: humi serpit: inter Lentem maxime coalescit, quam Eruangē modo aggreditur, & herbam totam, veluti branchiis capessit, nec secus angit, atque obstrangulata. Galenus inter semina alienigena in frugibus reperta Aparinē recenset, quæ Lentem amplectitur, strangulat, & suffocat & detrahit non aliter quam Orobanche Eruum. Plinius Aparinē inquit, aliqui Oraphalocarpon, alij Philantropon vocant: ramosam hirsutam; quinis senisque in orbem circa ramos foliis per internalla: semen rotundum, durum, concuum; subdulce: nascitur in frumentario agro, aut herbis pratensue, asperitate etiam vestium tenaci. Inter cæteras facultates laudantur folia, cum fece aceti trita ad strumas dissoluendas. Alibi Plinius, eandem inter Lappagines Asperuginem vocat; asperioribus foliis constantem, quod verbum alludit vulgari nomenclaturæ: Asprella enim vocatur.

C A P. X.

LAPPAGO quidam Apatinem læuam vocant, vbique nascitur, Apatinæ similis, nequaquam aspera, durior, ac ramosior, vt Rubia; sed foliis pusillis, & subrotundis, septenis, aut pluribus in singulis geniculis: racemoso flore, candido, & magis manifesto: fructu exiguo, Milij magnitudine: radice rubra, oblonga, vt Rubiæ, multis alius capillaribus flauescens. Eius aliqua differentia magnitudinis & paruitatis, asperitatis ac læuitatis. Aliqui non immerito inter syluestres Rubias numerant. Puto autem apud Plinium Lappaginæ vocari: Inquit enim similis est Anagallidi, nisi esset ramosior, ac pluribus foliis aspera, rugosa, asperioris succi, g. auis odoris. quæ talis est, Mollugo vocatur, cuius succus expressus pondere xi denariorum in vini cyatis duobus ad podagas quotidie sumitur: similis & asperioribus foliis Asperugo vocatur: sed alia Lappago vocatur à Theodoro, quam Theophrastus Hippophion vocat.

C A P. X I.

GALION Lappagini similis est, tactu læui: sed foliis angustissimis, in singulis geniculis numerofo ambitu: flosculos copiosos fert in cacuminibus, racematim, luteos, & granula exigua, ac nigra: radicem flauescentem. extant & huius differentia magnitudinis & paruitatis, & coloris. Quædam enim flore candido constat, in læto solo nascens, & palustribus. Quæ vero luteum florem gerit, in sterili solo magis, ac montibus prouenit. Dioscorides inquit. Galion ab eo nomen traxit, quod in contrahendo lacte coaguli vicem præstat: ramulum, foliumque habet Apatinæ simillimum, rectum: florem in cacumine luteum, tenuem, densum, copiosum, odoratum: nascitur in palustribus: flos medetur ambustis; proflua sanguinis prohibet: radix Venerem stimulat.

C A P. X I I.

CRUCIALIS herba vulgò appellatur: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, dodrantalibus quaternis foliis in singulis geniculis ad modum crucis, hirsutis, sed tactu molli, paulo Rubia minoribus: flosculos fert in singulis geniculis, luteos inter folia: fructus rotundos, leues, candidos: oritur in pratis, & collibus: Eadem in montibus longe exillior nascitur: Quædam in maritimis minima, quatuor digitorum altitudine: fructu in orbibus pungente. Plinius Alysson vocat inquitens: distat à Rubia, quæ Alysson vocatur, foliis

liis tantum, & ramis minoribus, quippe nomen accepit, quod à caute commorlos rabiem sentire non patitur, potus ex aceto, adalligatusque mirumque est, quod additur, saniem conspecto eo frutice siccari. Non abhorreret ab eadem herba & Dioscoridis descriptio; nam de Alyllo post Aparinam statim agens inquit: Fruticosa herbula est, uncaulis, subaspera: rotundis foliis: sed quod de fructu subiungit, non videtur congruere: cum inquit: fructum fere duplicium scutulorum effigie, in quo est semen quadantenus latum: in montibus, & asperis locis emicat: Non tamen ex toto abhorret hæc conditio; nam & in Aparina & Rubiæ generibus semen duplex continetur, altera parte concavum, altera convexam scutulorum effigie. Hermolaus ostendebat Alylson, non herbam Crucialem, sed quam nos Rubiam sylvestrem appellauimus: foliis quinis in singulis geniculis, asperioribus, quam Cruciali, & grandiori semine: magis anguloso caule: flore candido, cuius modi est, quam nos inter sylvestres: fructu aspero: & breviori caule ostendimus. At Galenus & Actius alias omnino diuersas plantas ostendunt Alylfi nomine, de quibus inter Marrubij genera querendum est.

C A P. X I I I.

QUABDAM dodrantis, fruticosa: ramulis tenuibus: binis foliolis, angustis, in singulis geniculis: in alis grana singula acetabuli figura in quinque barbularum desinentia, parua, dura, viridia, & striata: intus semina bina continentur: oritur in montibus.

C A P. X I I I I.

QUIDAM fruticulus in collibus saxosis nascitur, arido solo, & inculto: ramulos tres, aut quatuor ab radice spargens, simplices, dodrante longiores, humi procumbentes: in quibus pauca folia, ceu Lini, breuia, colore aliquando viridi, aliquando ex rubro nigrescente: supra folia pendent flores ex vno tantum latere usque ad cacumina, spectantes ad terram, purpurei, vel cærulei, vel pallescentes, ex rotundis foliolis regentibus: fructum compressum & rotundum, qui in summo scissus est: semine in utroque latere oblongo, gustu subamaro. Non abhorret ab hac Olyris Dioscoridis; inquit enim fruticulus est niger: virgas ferens tenues, lentas: foliola tria, aliquando quatuor, quinque, & sex ceu Lini, initio nigra, mutata autem subrubra fiunt, decoctum huius sanat morbum regium; sed quoniam apud Plinium coloris mutatio non foliis tribuitur, sed fructui, idcirco aliam ostendimus Olyridem eius descriptioni conuenientem.

C A P. X V.

QUAE in geminis conceptaculis plura ferūt semina, multa sūt, & multis modis varia; nam aliis pauciora in singulis alueolis continētur semina: aliis plura: constitutio quoque vasculorum differt; nam alia septum habent productum à dextris ad sinistra, vt alueoli ante & retro spectent, vt genera Verbasci: Alia vice versa alueolos habent in dextris & sinistris, septo secundum profunditatem producto: vt genera Nasturtij & Leucōij: septum præterea vel tenuis est membrana, adeo vt in quibusdam vix conspicua existat, vt in Plantagine; vel crassum corpus, quæ vt plurimum est seminis sedes, vt in) Acantho: abscedit autem perfecto semine exarescente vasculo, aut veluti testa superposita, vt in Plantagine, Hyoscyamo: aut vtrinque; valvula solo relicto septo, vt in Nasturtio; aut solum rimula in summo vasculi fit, vnde effunditur semen, vt in Verbasco; aut dehiscunt vtrinque oscula, vt in Linaria. Vt autem varia est vasculorum constitutio, sic & totius plantæ facies valde differt in singulis generibus, sed incipiamus ab his, quibus pauciora insunt semina, inter quæ ea sūt, quæ spicata appellantur à Theophrasto; quia spicam gerunt similem frumentis.

C A P. X V I.

PLANTAGO herba est in humidis nascens, passim in pratis, & secus vias: foliis in terra stratis, figura Betæ, neruis in longitudine discurrentibus, aliis quinque, aliis septem; vnde vulgò Quinqueneruia & Centineruia, & Bera syluestris appellatur: radicem fert pollicis crassitudine, breuem, à qua multæ aliæ tenues, & fibrosæ descendunt: cauliculos simplices, ac nudos totos, fere semine circumdatos more spicarum: flosculo lanugineo pallecente: sunt autem tenuia vascula & oblonga, breuib; quibusdam folliculis protecta, in quibus semina continentur exigua, ex nigro rufescentia, splendidaque: Huius cauliculi apud nos ad cubitalē altitudinem non accedunt aliquando vix palmum attingunt procumbentes ad terram, quo vero longiores, eo magis eriguntur: estat quædam foliato caule, frequens in Germania. Dioscorides Arnoglossum maius vocat, quasi Agni linguam: habitus inquit est lato folio, oleraceo, anguloso: caule subrubro, altitudine cubitali: tenui semine à medio ad verticem vsque circumdante: radicibus tenuis, pilosis, & candidis, digiti crassitudine; in palustribus, secus aggeres & septa. Theophrastus simpliciter Arnoglossum vocat, aliquando Stelephuron, vtrumque verbum à Theodoro Plantago vertitur. De Arnogloss

noglossa inquit: ab radice tantum foliata est: prorogat suos prouentus ex singulis floribus: alibi Stelephuros inquit spicosa, quæ Agnina lingua à quibusdam vocata est, & ab aliis Conturnix, similis caudæ Vulpinæ, nisi quod florē non particulatim edit, sed per totam spicam. Tritici modo: flos lanugineus, vt Frumenti: Genere autem conuenit cum Oculo Canis, & Bibinella, & Cauda Vulpina, quæ spicam gerunt, nō acutam, neque aristatam, tota forma cum Tritico similia, sed latiore folio constans. Plinius seorsum de Plantagine, & Stelephuro agit: nam Stelephuros inquit proxima est Caudæ Vulpinæ, nisi quod illa particulatim floret. Alibi duo genera Plantaginis tradit, minorem, & maiorem: De maiore inquit: foliis laterum modo inclusa, quæ quia septena sunt, quidam eam Heptapleuron vocarunt. Huius & caulis cubitalis est, & Napi similis: nascitur in humidis, multo efficacior minore. At quæ Napi similitudo cum Plantagine, non video, nisi intelligatur semen. Miræ huius herbæ facultates legere est apud Dioscoridem.

C A P. X V I I.

LANCROZA vulgo appellatur, quia caules lanceas cum sua cuspidate referunt: herba similis Plantagini: foliis angustioribus, longioribus, ac mollioribus, sapore non ingrato; nam cruda sumuntur inter olera, quæ oleo, sale, & aceto parantur: caules fert multos, cubitales, nudos, ex medio foliorum exeuntes, rectos, quamuis prope radicem incuruos: quibus summis breues sunt spicæ, lanuginosæ: flosculi ab imo incipiunt in orbem circumdantes apice quodam insidente stantini tenuissimo, pallecentes: fructus similis Plantagini, sed binis tantum seminibus: oritur in pratis, & tenui solo, reperitur & in hoc genere maior, & minor, & maximum quoddam genus in montibus. Dioscorides Arnoglossum minus, idest Plantaginem minorem vocat: angustioribus foliis, minoribus, mollioribus, leuioribus, ac tenuioribus: cauliculis angulosis, veluti in terram procurrentibus: flore palido: semine cacuminibus caulium imposito. Plinius similiter Plantaginem minorem describit: angustioribus foliis, nigrioribus, linguæ Pecorum simillimis: caule anguloso, in terram inclinato: in pratis. At hæc apud Theophrastum Alopecuros, idest cauda Vulpina dicta est: inter spicosa, spicam habet hirsutiorem, & magis lanuginosam, similem Vulpium caudis, vnde nomen. ei similis Stelephuros, nisi quod florē non quem admodum illa particulatim edit: flos vtrique lanugineus, sicut etiā Frumento: Hæc Theophrastus. Quamuis autem inter frumenta syluestria & pabularia quedam ostendatur, cui spica mollissima est, maxime similis Vulpium Caudæ, non tamen in eo genere contineri videtur, quæ

Theophrastus spicosa appellat inter olera : hæc enim latifolia magis tractatur, quam Triticum, vt patet in Plantagine, quam Stelephuron vocat in hoc genere. Plinius Theophrastum secutus inquit : Alopecuros spicosa habet, mollem, & lanuginem densam, non dissimilem Vulpium caudis; vnde ei & nomen. Proxima est ei, & Stelephuros, nisi quod illa particulatim floret.

CAP. XVIII.

BIBINELLA herbula est ex Sicilia habita, minor Lanceola, ac videri dior: folium medio quodam modo se habet, inter Lanceolam & Plantagine; paruis circumquaque apicibus, vt Coronopo, frequentioribus: cauliculos fert palmares, plenos semine, vt Plantago: herba assumitur inter olera. Apud Theophrastum Thryallis vocatur, quam Theodorus Bibinellam vertit: hæc inter spicosa quadantenus similis est Stelephuro idest Plantagini: meminit & Plinius inquit, Thryallis est ex his, idest Stelephuro, & Alopecuro.

CAP. XIX.

CORONOPUS, quæ vulgo herba Stella appellatur, foliola fert multa, circa radicem strata, longa, & angusta, appendicibus quibusdam raris, & inæqualibus, magna ex parte falcatis, acutisque, non tamen pungentibus, sed initio nullis, sapore dulci, & astringente, ideo cruda in cibis recipiuntur: cauliculos fert tenues, humi procumbentes: spica simili Lanceolæ, tenuiori: seritur in hortis, sed & sponte nascitur in incultis, & secus vias: quæ seritur angustiore folio constat, mollior, rarioribus appendicibus, gratior: syluestris hirsutior, foliis profundius laciniatis, Eruce similitudine. Dioscorides Coronopum vocat, quasi pedem coruinum, ob aduncas foliorum appendices vnguibus pedis coruini similes: hodie tamen Pedem Coruinum vocant Rannunculi speciem ad iustiones laudatam pro Caustico, reperio Coronopum inter cæteras appellationes antiquas; Astrion quoque dictam fuisse, quasi Stellam, quod nomen hodie vulgare est; at breuiter in hunc modum describitur à Dioscoride: est oblonga herbula, in terram strata: foliis scissis: coquitur in oleo: radicem habet tenuem, astringentem, quæ in cibo celiacis facit: prouenit in incultis iuxta domos, & secus vias: Plinius eadem transcribit inquit, Coronopus oblonga herbula est cum fissuris: seritur interim, quoniam radix celiacis præciue facit: in cinere tosta: sed alibi inter aculeatas recenseri videtur, quarum caules per terram serpunt, sed inibi verbum aculeatarum superioribus adne-

Scendum est, cum de Ononide loquens inquit, viuaque præcipue a
 leatarum: sequitur postea: caules aliquarum per terram Terpunt, vt eius,
 quam Coronopum vocant. Apud Theophrastum Theodorus Sila-
 nem vertit, quæ ab radice tantum foliata inter olera, quibus amaraudo
 quædam inest, vt Cicoraceis.

C A P. X X.

QVAEDAM in montibus nascitur inter saxa: latiore, ac den-
 siore frutice, quam herba Stellæfoliis pusillis, angustioribus
 multo, ac sine appendicibus, aut scissuris, quasi Graminis,
 leuibus, sapore subaustero, gustui grato: cauliculos renes,
 spiciferos, vt Plantaginis: radicem fert lignosam, inferne singularem, sur-
 pertit in multos ramos fissam, vnde erumpunt de sa foliola, capillaceam
 comam præferentia: Frequens hæc in Etruriæ Montacoto: ea videntur
 in cibis etuda: altera in ædificiis visitur simplicior, lanuginosa: tenui
 radice: cauliculis quatuor digitorum longitudine, quibus insident ca-
 pitula Psyllio similia: hanc quidam Serpentinam vocant: Dioscorides
 Holestion vocat, quasi totum esu apertum, intelligens, vt puto, priorem
 illam fruticosam. Alij tamen ex Plinio Holoostium vocant. est inquit Dio-
 scorides, pusilla herba, tribus aut quatuor digitis supra terram, foliis,
 sarmentisque Coronopi, aut Graminis, sapore austero: radice admo-
 dum tenui, vsque in capillamenti speciem, candida, quatuor digitorum
 longitudine: in collibus: & carnes hæc, cum coquuntur, addita cohere
 scunt: extat & vsus eius ad rupta in vino potæ: Plinius non Holestium
 sed Holoostion vocat, quasi totum osseum, ex aduerso tamen appellatam
 à Græcis herbam: quia sine duritia, sicut Fol dulce: Herba inquit est te-
 nuis vsque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum, cau-
 licois angustis: astringens gustu: nascitur in collibus terrenis: ex qui-
 bus error notatur in Dioscoride: capillamenti similitudinem tribuenti
 radici, eum potius herba conueniat, nam folia comam capillaceam ra-
 dici fruticosæ insidentem præferunt, aliquando amplitudine, quanta
 humani capitis vertex: ob duritiem vero fruticis, forte Holoostium di-
 ctum est, non à contrario sensu, vt Plinius putauit.

C A P. X X I.

PSYLLIUM à supradictis distat, quod in caules assurgat foliatos,
 & ramosos, altitudine prope cubitali: folia ab radice longa, &
 angusta, vt Coronopi, sine scissura, hirsuta, in caule vero breuidia:
 ex alio cauliculi exiit, quibus insident capitula, quæ spicæ sunt breues, ex
 con-

congeſtis granis cōſtantes, vt in Lanceola : floſculi ſimili modo, ſtamine
 ſolō conſtant, apicem quēdā ſuſtinente: ſemina in ſuis folliculis bina,
 videnter concava, in ſpeciem nauiculę; parte autem conuexa pulices re-
 præſentant, vnde appellatio apud Gręcos, colore nigricante, cum ſplen-
 dore quodam : oritur locis harenofis, præcipue maritimis. eius duas no-
 tauimus differentias, magnitudine & paruitate tum ſeminis; tum folio-
 rum, ac totius plantę : maioris ſemen candidius eſt : recentiores Pulica-
 riam vocant, licet eodem nomine etiam Conizam intelligant. Dioſco-
 rides deſcribit foliis Coronopi, hirsutis, longioribus : ramis dodranta-
 libus, vt tota herba Feni ſpeciem gerat : coma eius à medio incipit cau-
 le, in ſummo capitula duo, aut tria compacta, in quibus ſemen durum,
 nigrum, ſimile pulicibus; vnde nomen : naſcitur in aruiſ & in cultis.
 Plinius in vineis reperiri : radice tenui, ſuperuacua : ſarmentofum fabę
 granis in cacuminibus : foliis canino capiti non diſſimilibus; ſemine au-
 tem pulici : intelligit autem per caninum caput herbam, cui vaſculum
 ineſt canino capiti ſimile: folia autem Pſyllij, vt ſuo loco oſtendetur.
 Apud Theophratum cenſeo Cynopa intelligi Pſyllium, quoniam inter
 nomina à Dioſcoride tradita, etiam Cynoides, & Cynocephalon dicta
 eſt, ob ſimilitudinem cum capite Canino herba. Theodorus modo oca-
 lum canis, vertit, modo Canariam. ſuſpicatur Hermolaus non Cynopa
 legendum eſſe, ſed Conopa, vt intelligatur herba Culex appellata; nam
 Gręce Conops culicem ſignificat, de qua herba reperitur apud rei ruſti-
 cę ſcriptores, Cucumeres naſci ſine ſemine, ſi farina eius, herbę maceren-
 tur ſemina: Ego potius Culicem herbam cenſerem Conizam deriuato
 nomine à Conope, quoniam culices abigit, vt Dioſcorides teſtatur : Cy-
 nops igitur apud Theophratum numeratur cum ſpicatis ſupradictis :
 germinat poſt æquinoctium primis imbribus. Apud Plinium quoque
 inter eaſdem ſpicatas Cynopis mentio reperitur. Pſyllij facultates dili-
 genter apud Meſuem leguntur inter medicamenta purgantia : nam ſol-
 uit emolliendo pars quædam in ſemine, quæ in ſuperficie eſt, dum ſolui-
 tur in aqua, nam aquam inſpiſſat, vt teſtatur Dioſcorides, noſtri mucil-
 liginem Pſyllij appellant, quæ vtuntur ad aſperam arteriam, ad acres di-
 ſtillationes in eclegmate, & ad linguę ariditatem, aſperitatemque in fe-
 bribus exurentibus, ad quem vſum ſufficit ſemen globulo tenuis linteii
 exceptum, vt in aqua frigida maſceſcat; ſoluitur enim glutinoſus eius
 ſuccus, cui facultas ineſt refrigerandi, & humectandi vehementer. At ſe-
 minis medulla vehementer calida & ſicca eſt, acris, rubificans, & exulce-
 rans, in genere venenorum. Dioſcorides quoque libro ſexto inter venena
 Pſyllium numerat.

POTAMOGETON in fluminibus, & stagnantibus aquis nascitur: longis ramis, junceis innatans: foliis per interualla, Plantagininis magnitudine, Laurini folij, ex quorum alis spicas egerit: sursum per aquas quatuor digitorum longitudine, granis rufiscentibus circumdatis, in quibus bina semina continentur. Dioscorides inquit folium Betæ simile; hirsutum, & parum extra aquam supereminens; facultate refrigerandi, & astringendi: inter cætera nomina Stachyitem appellat; quasi spicatum. Plinius inquit Potamogeton. similis Betæ: foliis minoribus tantum, hirsutioribusque, paulum supereminens extra aquam: peculiariter refrigerat, & spissat. Aliam præterea Plinius ex Castore Potamogeton describit: foliis Equiseti, de qua nos alibi.

CAPITULUM XIX DE MALABATHRO

MALABATHRUM ex hoc genere videtur esse; nam affertur ex India folium quoddam, quod Folium Indum vocant, Lauro simile, cui tres venæ, seu nerui discurrunt secundum longitudinem; insensibili odoris, sapore pingui, ac subacri: huiusmodi ferunt apud Calicutenses mandu voluptatis gratia: Betellas patrio nomine vocant, oramandentium & dentes inficere colore subrufo, Venerem excitare, idcirco in frequenti vsu esse. Putant quidam huiusmodi esse, aut Cassia folium, aut Gariophylli; quoniam earum folia Lauri vel Mali Assirij traduntur. At qui arbores eas viderunt, vt Betellas, tamquam rem diuersam tradunt, vt videre licet apud Lodouicum Romanum, & Aloysium Cadamustum in suis navigationibus, & alios, apud quos, & pictura eiusdem folij traditur, neque fuerit Tambul Auicennæ, quod inquit mandunt Indi, ad ginginas consolidandas, & ventriculum roborandum; temperamenti frigidi & sicci; non enim euident est astrictio in hoc folio, sed acrodo quædam manifesta, & caliditas aromatica; considerant igitur Potamogeti folium in nostris paludibus & figura & neruis tribus discurrentibus maxime affine huic folio esse, nullum videbitur absurdum, si hoc Malabathrum statuamus apud Dioscoridem, inquit: omni: folium est sui generis in paludibus Indiarum genitum, aquisque innatans palustris Lenticule modo: nulla radice: Hoc protinus collectum, Lino traiectum, siccat, & reponitur. Tradunt exustis estu paludibus cremis & sarmentis in vri locum, alioqui non prouenturo eo genere nisi ita fiat. laudatur recens, & in albo nigricans, contumax frangi, solidum, integrumque, odore, qui nares feriat, & qui summoto quoque eo perficitur.

Aspōr eius similis esse debet Nardo sub lingua, non falsus: Damna-
 tum infirmum, & minutim contusum, præsertim si cariosum virus oleat,
 non habet Nardi, quamuis in cæteris infirmiore, tamen urinis impel-
 lendi, & Romacho roborando vtiliorem: Ovis halitum & suauitatem
 commendat linguæ subditum: interponitur vestibis ad odorem & no-
 xia animalia arcenda. Plinius Malobathron vocat, & Syria quidem, &
 Aegypto arborem esse, conuoluto folio, ex quo exprimitur oleum ad vn-
 guenta. Laudatius autem ex India venit, in paludibus ibi gigni, Lentis
 modo, odoratus Croco, nigricans, scabrumque, quodam salis gustu,
 minus probatur, candidum celerrime situm in vetustate sentit, sapor
 eius Nardo similis esse debet, odor in vino sufferuofacti antecedit alios.
 Auicenna Malabarro tribuit ramos, & florem frangibilem. Contendit
 Ddn Garzia Lusitanus Malabarrum in India vocabulo patum immuta-
 to vocari Tamalaparra, & esse arborem ingentem in siccis natam, non in
 paludibus natam, vt Dioscorides tradidit. De Betellis autem, quas Be-
 tra vocat, inquit Tambul vocari, quasi Tembul Auicennæ: inquit na-
 fci vbiq; in maritimis Indiæ, at in mediterraneis nequaquam, nisi transfe-
 ratur, neque in frigidioribus locis, vt Chinna, neque in calidioribus:
 in insulis Moluëchis fructum ferre similem caudæ Lacertæ, qui gustu
 gratus comeditur ab indigenis: feri vt vites, adiunctis adminiculis, vt
 serpar, Hederæ modo: sed operosa eget cultura, & aquarum irrigatio-
 ne continua, ex quibus significatur plantam palustrem esse, simile quoq;
 fructu nostro Potamogeto, intelligique pro Malobathro à Dioscoride.
 Quod autem Tamalaparra vocant Indi esse genus arboreum, quod scri-
 bitur à Plinio, & apud Auicennam Tembul.

C A P I T U L U M XXXIII.

ACANTHVS vulgò Brancaurina: oritur in vmbrosis: foliis ab
 radice magnis, & multis, figura Cardui syluestris, at nequaquam
 spinosis, leuibus, mollibus, ex viridi nigricantibus: caulem ex
 medio foliorum fert, simplicem, nudum, rotundum, ac rectum, vltra cu-
 bitali altitudinem: à cuius medio vsque ad verticem veluti in spica
 fructus continentur, figura grandis oliuæ, inter flores candidos, ac disse-
 ctos, & membranas qualdam procedente tempore aculeis robustis arma-
 tas: in fructibus binâ vtrinque semina conduntur ossæ, cõmpressa, Fa-
 bæ magnitudine: radices multas, ac longas fert: Tota planta glutinosa
 quodam succo, ac mucoso constat, ex quo gummi Tragacanthæ æmu-
 lum faciunt quidam. Dioscorides Acantham vocat, quasi spinam: pro-
 uocit inquit, in viridariis, & locis saxosis, ac humectis: habet folia mul-
 to latiora, ac longiora Lactuca, Erucæ modo diuisa, subnigra, pinguis,
 leuia:

leuia : caulem squem, bicubitalem, digiti crassitudine, circumdatum prope verticem per intervalla foliis quibusdam, oblongis, tamquam mucamentorum squamulis, spinosis (Græce *Ακανθαστοι* non ut deprauis quidam codices legunt *γανυδαστοι*, idest Iacinthinis) ex quibus hos erumpit albus; fructum oblongum, molinum: caput autem Thyrsi: radices subsunt lentæ, mucosæ, longæ, rufescentes, quæ inustis & luxatis conueniunt cataplasmate imposito. syluestrem præterea Acanthum tradit Dioscorides Scolimo similem, spinosam, & breuiorem domestica: sed in hoc genere adhuc nequaquam vidimus spinosis foliis; idcirco inter Acanacea syluestris Acanthus ostenditur. Apud Plinium Acanthos est topiaria, & urbana herba: elato, longoque folio, crepidines marginum, assurgentiumq; puluinorum toros vestiens. Duo genera eius sunt aculeatum, & crispum, quod breuius: alterum læue, quod aliqui Pedoroton; alij Melamphyllum vocant. Apud Theophrastum Acanthos inter arbores ponitur. Aegypti peculiaris; Spinam Aegyptiam vertit Theodorus; aliquando pro Acere, nisi mendosus sit codex, vbi inter arbores, quæ in plana descendunt; post Palyurum, vt Oxiacantham subiungitur Acanthos, cum Sphendannos idest Acer ex sequentibus verbis significetur. Acanthia autem inter herbas spinam vertit Theodorus, de qua inquit: germinat vt Cyperus, sed radix non Harundinosa, neque geniculata est: & alibi spinam quandam narrant, quæ aquam coniecta congelet, eius caulem alibi testiculo, comparat: quæ omnia Acantho conueniunt; nam caulis simplex, veluti spicam gerit, vt genera testiculorum, & ob mucosam substantiam aquam inspissat injecta: hodie ob vim emplasticam hac herba vtuntur ad tumores rebelles suppurandos.

C A P. X X V.

H A C T E N V S de spicatis: reliqua genera florem gerunt foliatum in sede fructus, eumq; alia continuū, patulum, vel concauum, vt genera Verbasci, Auricula muris, os Leonis; alia ex foliis coagmentatum, vt Rhafani, & Leucopij genera. sed de his posterius.

C A P. X X V I.

A N T I R R H I N O N herbula est humi strata: prouenit non dum exacta hyeme in hortis, & iuxta parietes: ramulis dorsantalibus, tenuibus, ex capillari radice; foliis subrotundis, quibus pauca incisuræ, vt in Cymbalaria, subhirsutis: flosculos tenui pediculo fert, iuxta singula folia, cæruleos specie Anagallidis: fructus pendunt gemini, figura testiculorum, candicantes, in quibus duo semina continentur,

nentur, concaua, vt Aparina, candida, vt parte concaua narium caui-
 ratem rotundam ostendant; parte autem curua caluarie testam præse-
 rant. Alterum genus exilius, in parietibus frequens: foliis magis
 serratis: seminibus exilioribus, ac pluribus, in simili vasculo. Diosco-
 rides inquit herba caule, & foliis est Anagallidi similis: flore Leucoij
 purpureo, minore; vnde syluestris Anagallis (seu vt alij legunt) Lychnis
 nominata est: semine vituli narium simili: Theophrastus Antirrhinon
 vocat, vtilem ad gloriam comparandam; Aparinae similem: radice
 nulla: fructum infunt tanquam nares vituli, quo perunctos gratiam, vi-
 taque gloriam consequi creditur: Plinius similem Lino tradit radice
 nulla: flore Hyacinthi: semine Vituli narium. Hermolaus corrupto
 pro Aparina, Linum eo loco scribi putat. At vero, quæ affinitas Ana-
 gallidi, vt Dioscorides comparat, cum Aparina, aut Lino? Qui Plinij
 sectionem probant, ostendunt Antirrhinon foliis Lini & capitulis Viti-
 li per nares & os effundentibus: semen minutum: Planta ex vulgo à no-
 stris Os Leonis vocatur: auget hanc fidem, quod Bucranion aliquando
 inuenitur appellari, quasi Babulum, aut Vitulinum caput, vt testatur
 Hermolaus apud Galenum. Si vero Dioscoridem sequamur, non hæc,
 cui neque in foliis, neque in caule similitudo vlla est cum Anagallide,
 sed ea, quam descripsi perbelle quadrabit: a qua non abhorret similitu-
 do Aparinae apud Theophrastum, si caules humi procumbentes specte-
 mus, & fructum, quamquam folia valde differant.

CA. P. XXVII. I.

AVRICULA Muris plures habet differentias: vna in pratibus hu-
 mectis nascitur, & scrobibus: pluribus ab eadem radice fibrosa
 cauliculis rectis, simplicibus: foliis oblongis, leuibus, assidue
 prope cacumina exilioribus: flosculos ex cæruleo candidantes fert in
 summis cauliculis, veluti in spica, similes Anagallidi: vascula autem
 tenuia, compressa, in summo diuisa, in quibus pauca semina: tota plan-
 ta sapore astringente constat. Altera in parietibus: foliis internis, in am-
 bitu serratis, rotundioribus, & subhirsutis, prope cacumina autem an-
 gustis in acutum desinentibus, non serratis. Tertia, quæ à Germanis Ve-
 ronica mas appellatur: oritur in collibus, gracili solo: pluribus ab eadẽ
 radice ramis, humi procubentibus, dodecatalibus, subrubentibus: folijs
 per intervalla binis, oblongis, nigris, leuiter circū serratis: ramulos in cacu-
 minibus fert, veluti spicas, digiti longitudine: flosculis circumdanti-
 bus, cæruleis: & vasculis compressis, bifidis, in quibus tenuia semina:
 radice nititur tenui: rora plura, gustu astringens, & sapida est: laudatur
 ad vlcera sananda, & scabie: propinant quoque ad febres pestilentos, &

obitu-

obstructiones internas : eius succo ferunt quendam Gallorum Regem a Lepra sanatum . Quarta huic similis, hirsutior : ramulis rectis, in longissimam spicam desinentibus : caudæ muris similem : flosculis cæruleis eleganter vestitam : oritur in montibus : huic non absimilis, quæ in Germania pro Chamædri mare usurpatur. Quinta & sexta, quæ pro Chamædri femina : foliis latioribus, rotundioribus, & crispis, vt Mentæ : racemulos in alis fert magis quam spicas, in quibus flores latiores : oritur in syluis : utraq; amariores Veronica; ideo valentiores ad obstructiones internas . has omnes ad Myosota, seu Myosotidem, id est Muris auriculam redigendas censeo apud Dioscoridem : inquit enim : Myosotis caules plures fert ab vna radice, aliquatenus rubentes ab imo, & concavos : foliis angustis, oblongis, dorso acuto, nigris, per intervalla geminis, in acutum desinentibus : ex alis parui cauliculi enascuntur, in quibus flosculi cærulei, parui insunt, vt Anagallidis : radix digiti crassitudine, molli capillamentis fibrata : radix illita Aggylopiam sanat . Plinius leuem herbam, & reliqua ex Dioscoride transcribit, ei vim stipticam, & ex ulceratiuam tribuit : ideo sanare Aggylopias .

C A P. X X V I I I.

A NAGALLIS aquatica, herba in aquosis nascitur circa duos dodrantes : caule crasso, concavo, molli, & subrubente, ramoso : foliis per intervalla geminis, subrotundis, aut oblongis, vt Mentæ, leuibus, serratis : racemulis ex alis foliorum oblongis, in quibus flores cærulei, vt supradictis, scilicet forma Anagallidis : & fructus compressi, in summo bipartiti . Veterinarij hac herba vtuntur, ad equorum scabiem sanandam, & tumores disentiendos . Hæc quoque ad Auriculam Muris pertinere videtur ; quamuis apud Dioscoridem Anagallis aquatica vocetur Sion, ideo quidam hodie Crescionem vocant : oritur enim cum Sio .

C A P. X X I X.

P R O V I N C A vulgò in officinis vocatur herba in vmbrosis nascens, quæ viticulas fert longas, & tenues, humi repentes, succo lacteo : foliis per intervalla binis, effigie Lauri, sed minoribus, quasi Ligustri, duris, nigricantibus, perpetuis : floret ineunte vere, cum nuper e terra viticulae exeunt, nec dum procumbentes ad terram : flores oblongi in quinque folia patentes, figura Gelsimini, colore cæruleo, sine odore, in alia foliorum singulares : fructus oblongos, veluti siliquas bifurcatis gerit ; in quibus semina oblonga, & depressa . Venit in coronis lububris folio . altera maior : folio latiore, quasi Hederaceo : grandioribus floribus,

floribus, quos toto anno fert; cæruleos; peregrina apud nos. Dioscorides Clematidem vocat cognomine Daphnoïdem, de qua inquit: humi capit læto; & pingui solo: viticulas spargens, crassitudine lunci, exiguas; folia Læui figura, & colore, multo minora. Plinius duo habet nomina diuersis locis, eandem tamen plantam significantia: Vincaperuina inquit, in modum lineæ, foliis geniculatim circumdata, topiaria herba, inopiã tamen florum aliquando supplet: hæcque à Græcis Chamædaphne vocatur: sed aliam tradit Chamædaphnem ex Dioscoride: Alibi inter Clematides, inquit: est & alia Clematis Aegyptia cognomine, quæ ab aliis Daphnoïdes, ab aliis Polygonoides vocatur; folio Lauri. longa tenuisque: Aegyptus hanc maxime gignit. Videtur autem Plinius nostratam Prouincam, Vincaperuincam appellasse: Peregrinam autem Clematidem Aegyptiam. Laudatur Prouincia ad sanguinem vni decumque fluentem; ad dysenteriam, & alui profluvia; in vino pota; & ad dolorem dentium commanducata.

C A P I T U L U M XXXIII

PHYLLON Græcè, quasi folium latine dicitur: aliud tamen à Malabagro, quod & Folium appellatur: herba in Alpibus reperitur, saxa conuestiens, similis Semperuio maiori, sed longe tenuior: foliis pusillis, ferme Oleagineis, multis ab radice orbes describentibus, nequaquam pinguibus, candida quadam linea in ambitu læuiter denticulata: cauliculis ex singulis orbibus dorsales, alioresque, subhirsuti, & subrubentes, paucis foliis flores summis ramis, summissis; fructibus insidentes, candidi, vascula subrotunda, parua, mollia. Alterum genus humilius, cauliculis simplicibus, altitudine quadrò digitorum, aut paulo altioribus, in quibus frequentia foliola speciei alterius, longè exilliora: florem autem grandiusculum fert, purpureum, singularem in cacumino: fructum oblongum bifidum in extremo, in cæteris similem priori; nam utrique semina minuta ut Papaueris nigri in duplici cavitare continentur: utrique sapore constant astringente. Dioscorides ex Crateua tradit Phylli duo genera. Theligonon, quasi Faminifolium; & Arrhenogonon, idest Marifolium: utraque Musci modo in saxosis nasci: Theligonon inquit, prouenit Musci modo: folio Oleæ, sed colore magis theibaceo: caule tenui, breui: radice exili: florem album fert: semen Papaueris maiusculum. hæc descriptio satis conuenit priori à me descriptæ Arrhenogonon, cætera hinc simile, solo fructu distat: non habet enim similem Oleæ; cum nuper ex muscoso flore prodierit: sic enim ex Theophrasto legendum puto: verbum autem *βερρυάδες*, idest racemofum, *Βερυάδες*, potius scribendum esse idest muscosum; nam volu

ui ex Musco fructus erumpit incipientibus geminis oliuis similis. *Vendit*
 Theophrastus non has videtur intellexisse per Phyllon Feminificum &
 Marificum; sed Mercurialem ipsius Dioscoridis: cum describat: foliis
 Ocymi: vtrique autem in genere maris fructus inest geminus, vt testicu-
 li hominis: vtrique traditur facultas generandi mares vel feminas; nam
 Arrhenogonon potu masculos partus facere; Theligonon feminas. Plin-
 ius inquit, Phyllon à Græcis vocatur herba in saxosis montibus: femi-
 na magis herbacei coloris: caule tenui: radice parua: semine rotundo
 Papaueri simile, hæc sicut lexis facit partus: Mares autem semine tantum
 differunt, quod est simile incipienti Oliuæ: vtrumque bibitur in Vitis.
 alibi Arrhenogonon, & Theligonon inquit: herbæ sunt habentes vuas:
 flores Oleæ similes, pallidiores tamen: semen album Papaueris mo-
 do: Theligoni potu feminam concipi narrant: Arrhenogonon ab ea se-
 mine Oleæ, nec alio distat: huius potu mares generari perhibentur. *Si*
 credimus. alij vtramque Ocymo similem tradunt; Arrhenogoni autem
 semen geminum esse, testibus simile. hæc partim ex Dioscoride, partim
 ex Theophrasto assumpta sunt: in codicibus tamen Plinij non Arrhen-
 ogonon, sed Arsenogonon corruptè legitur. Alibi Theligonon speciem
 Cateogoni facit; minus aspero gustu: vtrique semen testibus simile esse;
 sed quia hæc à variis authoribus desumpta sunt, nequaquam curamus.

C A P. XXXI.

AFFINIS: Thelygono est herba in eisdem locis nascens: foliis la-
 tioribus, rotundis, quasi cotyledonis, circum incisis, parte infer-
 na subrubentibus, pinguis: cauliculum fert semicubitalem,
 Thelygono similem: paucis foliis: ramisque, quibus summis flores can-
 didi, & vascula oblonga, figura Hyponici, mollia: radicem habet bre-
 uem, & villosam, cui aliquando adhærent veluti granula rotunda, par-
 tim alba, partim rubea, quibus propagatur; sapor astringens, cum ali-
 qua amaritudine: comminuit calculos: & vrinam mouet: vnde qui-
 dam vulgò Saxifragiam maiorem vocant, & albam.

C A P. XXXII.

PROLA vulgò appellatur in Alpibus herba: foliis ab radice Py-
 ri, astringentibus: cauliculum simplicem, & nudum fert, dodran-
 talem, subrubentem: circa eius summitatem fructus sunt rotun-
 di, deorsum inclinati, magnitudine Myrthi, resimi, & subruffi: quibus
 summis flores insident albi: vtuntur huius decocto ad vulnera tum in-
 terna, tum externa. alia in campestribus nascitur, locis aquosis: folio

Berba carnoso, & tenero, sed paruo: caulem foliatum fert, simplicem & rectum: fructum virentem circa summum inter folia, paruum, rotundum, ac resinum, sapore astringente: vtri que fructus figura quasi Tinianabuli.

C A P. XXXIII.

QVAEDAM in montibus: foliis subhirsutis, crispis, nigricantibus, figura Solani: caule tenui, ferme cubitali, paucis ramis: fructus hirsutos fert, subnigros, oblongiores Pirola: & flosculos pandicantes in summis fructibus. Huic satis conuenit Circeæ descriptio, de qua Dioscorides inquit. Circeæ, quam & Dirceam aliqui vocat, folijs constat hortensis Solani, agnatis, crebris: flore nigro, pusillo, copioso: semine Milij, nascente in quibusdam veluti corniculis; dodrantali: radice triplici ferme, aut quadruplici, candida, odorata, excalescente: Nascitur in apricis, saxis, & vento perflatis: Radicis tusæ pondus quatuor in sextariis tribus vini dulcis per diem & noctem macerantur, potuque triduos vuluas expurgant: Semen in sorbitionibus datum lacte mammæ nutricum explet. Eandem descriptionem ad verbum habet Plinius: sed semini vim minuendi lactis tribuit in vino, aut aqua mulsa pota. Prædictæ autem plantæ cætera satis congruunt præter florem nigrum,

C A P. XXXIII.

EVFRAGIA vulgo appellatur, herbula in Alpibus, copiosa in pratis: tenui, & simplici cauliculo, palmi altitudine: foliolis subtundis, rugosis, circumferratis, geminis ex intervallo, nullo fere pediculo adnexis: flosculos inter folia fert, concauos, Ocymsi figura, candicantes, aut modice purpurascens: fructus in rotunditate oblongos, exiguos: radix fere nulla: gustu constanti siccante, & subamaro. Altera ramosa: foliis maiusculis, altior, frequens in Liguriæ Alpibus: vtrique florent in æstate. non reperitur hoc nomen nisi apud recentiores medicos. describitur à Mattheo Syluatico: caules fert Hyssopo similes, coloris violacei, ramis carentes: ab eorum medio folia parua, incisa, sicut crista Galliculi: flores tendentes ad albedinem, exiguos: medetur ægrotudinibus oculorum, & confert visui. At Hermolaus flores luteolos tribuit: folia Pampinulæ, idest Pimpinellæ, minora, ac magis serrata, & lentiuscula: minus quoque fruticosam esse: præcipue claritatis ad omnia vitia oculorum, luteolus igitur color in eo flore permixtus deprehenditur cum albo & purpureo. Arnaldus Villanouensis Eufragiam extollit ad visum restituendum in senibus, aut in quacumque ætate oculorum vitia contingant, dummodo in natura pituitosa & pingui ea sînt.

Exhibet vitum: cum Eufragia constatum; in vindemia 2 aut pulverem cum ouo vitello; aut cum vino: sit quoque aqua destillata ex tota herba florente, qua oculi abluuntur in caligine, & suffusione: ad eadem præstat succus illitus.

C I A P. LXXXIV. O

Ant: D: Eufragiam reducenda videntur, quædam quamvis sine nomine, Cristæ appellari possunt; quoniam folia Cristas oblongas pullorum Gallinaceorum præferunt: vna simplici, & recto caule, duorum dodrantum altitudine: foliis oblongis, pallecentibus, tactu glutinoso: flores fert in spica prædensa luteos: & fructus proportionè grãdiore Eufragia: oritur in collibus gracili solo, & inculto: Altera simili altitudine, ramos fert rectos p foliis purpureis, ex latitudine cristarum in rostrum prælongum desinentibus, densis: inter quæ autem sunt flosculi, quasi in spica: amat loca cætra, & montana, & frequens inter segetes: ut quæ florent mense Maij: Dicerent hanc Amellum esse; quoniam inter folia purpurea, luteos condit flores, spectatù pulchra, si ex vno cespite multos caules ferret, ut Virgilius cæcinit de ea: ubi inquit: Namque vno ingentem tollit de cespite syluam: Igitur aptius ostendimus inter affines Asterattici & Anthyllidis. Hæc eadem apud quosdam recentiores herbarios inter vulnerarias herbas recensetur, apud quos Filago, & Cartofilago appellatur, cuius duæ faciunt differentias: vna enim est, quæ hebet longum & altum caulem, atque rubicunda existit, in summo luteum florem gerens: Altera rubentibus est foliis, & acutis: caule procerò, & hirsuto: floribus luteis: Ex aceto & vino circumponitur vulneribus recentibus, nam glutinat: idem præstat eiusdem crematæ cinis inspersus: fistulas quoque sanat, & tetra vlcera idem cinis ex aceto præparatus, & siccatus. Hermolaus Barbarus putat corruptè dici cartofilaginem, cum potius Ceratophylax dicenda sit; quia partem oculorum Ceratoidem, id est, corneam tunicam defendat, salutique percussam restituat: foliis Seriphij, vel potius Rorismarini, aut Lini quoque; capitulis arenibus cirris subluteis: sed ipse hæc descriptione, aut herbam Impiam, aut aliam similem videtur intelligere: Matheus quoque Syluaticus eo nomine nullas ex his intelligit, sed Papyrus, ducto nomine à chartæ & filamentis, quæ ex Papyro fiebant: eique vires eas tribuit scilicet ad vulnera & fistulas, quas Chartofilagini recentiores ascribunt.

C A P. LXXXVI.

Duo alia genera Cristarum passim reperiuntur in Autumno: vna quidem in pratis, & suburbis: folio oblongo, & angusto, colore nigricante, leuiter scisso: flosculo purpureo; Altera in incultis

Acopiosa inter Ericam : angustissimis foliis : flore aureo, quem apes valde expetunt : Vtraque caule constat tenui, ferme cubitali, nigricante : ramis in latera tendentibus : flosculos numerosos, inter folia, tamquam in spica : & fructum oblongum, ac rotundum : sapor amarus, & astringens omnibus, vt Eufragiæ : Auderem hanc secundam cum Erica nascentem ob similitudinem cum Erica, vel Tamarice Acacalim asserere apud Dioscoridem, nisi inter frutices illam recenseret : statim enim post Ericam inquit : Acacalis fruticis in Aegypto nascentis semen est, quod fructui Tamaricis simile est : hoc aqua madefactum additur in collyria ad oculorum claritatem præstandam. Serapio Athel vocat : fruticem arborescentem esse : ramulis sursum spectantibus : foliis longis, exilibus, angustis, sine spinis : excuati ex eius ligno vascula ricolof fruticis quadantenus subrubens, Scorpiique color non absimilis : ex aliorum auctoritate, esse ex genere Tamaricis : lignum habet, & ramulos viscidos, maculis rubris sparsum infectos : folia numerosissima Tamaricis foliis quam simillima : gustuque vim astringentem maxime ostendit : flore caret : fructum fert Cicerum siliquis non absimilem, rotundum, cineritiis coloris, qui ad glaucedinem, palloremue potissimum vergit : pauca in eo granula colligens inuicem agglomerata, atque coniuncta, dulceta nominata, que nimirum Februario mense colliguntur. Huic tandem ea tradit, que Dioscorides Acacali tribuit. Quamuis autem herbaceæ prædictæ plantæ, valde recedant à natura arborea ; forma tamen similitudo constant, neque abhorret facultas, nam ex genere Eufragiæ sunt. Alia vero est Crista Gallinacea apud Plinium, Græcè Alektorolophos : ad caliginis oculorum efficax, de qua alibi dicendum, & apud Dioscoridem Peristereon rectus id est Verbenaca recta, Crista gallinacea à Romanis dici scribitur, à qua non abhorere videtur ea, quam in pratis oriri diximus ; nam flosculos fert omnino similes altèri Verbenacæ : vni caulis est : folia sine pediculo cauli adnexa, incisa, non tamen subalbida, sed potius nigricantia.

© A. P. X. XXXV. B. II.

In montibus duo alia genera Cristarum reperiuntur : foliis latioribus Eufragia : fructu lato, quasi parui numeri, folliculari specie : intra cuius bipartitos loculos semina continentur, depressa, sapore subdulci. Quædam simplici caule constat, dodrantali : alia ramosa habet rectos, cubitali ferme altitudine : oriuntur in pratis.

C A P. X X X V I I I.

QVAEDAM in Alpibus reperitur : caulibus digiti crassitudine, cubitalibus, rectis, simplicibus : foliis præduris, rectis, quasi Filicis, aut Tanaceti : Huius vascula oblonga, prædurata, modice depressa circa cuspidem : semen continent, candidum, & farctum.

C A P. X X X I X.

OROBANCHE vulgò Cauda Leonis, caulis est tener, rectus, drantalibus, simplex ; sine foliis, subflavus : flores fert veluti in spica concauos, albicantes, vascula oblonga, in quibus pulvisculus subrusus continetur pro semine : radice nititur rotunda, colore flauo, cui radicle in sunt breues ; amburit plantas leguminum vicinas, vt ad frugem non perueniant ; ideo mala herba à rusticis vocatur : Altera breuior & ramosa : floribus purpurascens. Dioscoridès inquit : cauliculus est sexquipedalis, interdum maior, subrubens, hirsutus, tener, sine foliis, pinguis : flore subflauo, aut in luteum vergente : radice digiti crassitudine, quæ dehiscit, cum arescit caulis : nascitur inter legumina, quæ strangulat ; vnde nomen : comeditur cruda, & cocta Asparagi modo : cocta cum leguminibus accelerare coctionem creditur. Plinius eadem scribit. Theophrastus hoc nomine aliam ostendit, vt patet in Cuscuta.

C A P. X L.

ARACHIDNA ex genere est Orobanches, plãtã apud nos in opacis nascitur, tenerrima, succosa, odore fungi, gustui grata : ab eadem radice, quæ in profundum agitur, numerosi veluti cauliculi exeunt, candidi, intra terram latitantes, quibus loco foliorum frequentia insunt corpora fungosa, candida, veluti squamæ præcrassæ, specie quodammodo radice Dictariæ ; ideo sunt, qui Dentariam Aphyllon appellent : iidem cauliculi, cum è terra eruperint, prædictis squamis carent, findunturq; in ramulos, similes Orobanche ; floribus multis, purpureis, aut candicantibus : fructus fert breues ; in quibus semina candida, rotunda, in duobus vasculi lateribus sedentia. coquitur in cibis, dum tenera est, more Asparagi, aut fungorum ; cum exarescit, dura redditur, ac nigrescit. in Gallia Cisalpina vulgò Carpignam vocant. datur puluis in potu ad affectus matricis, & colicos. Theophrastus duas ostendit. Arachidnam, & quod Asaco simile est : ambæ inquit fructum ferunt sub terram,

ram, non minorem superno : Pars ipsa carnosa, radicem simplicem, crassam, altius insigendam mittit; cæteras verò, quibus insidet fructus, tepues, ac summo cespite coherentes agit : loca harenosa potissimum amant : neutrum folia gerit, neque foliis quicquam simile; sed quasi binorum fructuum partibus inter se oppositis, secunda potius extat, quod mirum profectò est : hæc Theophrastus. Plinius inter herbas, quibus vtuntur in cibis, huius meminit inquit : Aracidna quidem & Aracos, cum habeant radices ramosas, ac multiplices, nec folium, nec herbam vllam, aut quicquam aliud, supra terram habent.

C A P. X L I.

CUSCUTA à recentioribus Medicis appellata, fruticulus est, sine foliis, vt prædictæ, sed totus supra terram; nam eius nulla radix visa est, neque vllum in terra principium, sed videtur aliis plantis innasci, vt Viscum in arboribus : viticulas tenuissimas fert, quasi filamenta numerosa, colore subrufo, quibus paruos frutices, & herbas irretit amplexu tenaci, præcipue Genistam : flosculos fert per intervalla candicantes, veluti in capitula aceruatos : exiguis seminibus : sapore constat subamaro. Serapio describit inquit : Cuscuta herbosis fruticibus adnascitur, quas irretit volubili contextu sepius, fili instar : semine tenuissimo scatet, circa summa fastigia : nascitur in arboribus inter uineta : herbas potissimum enecat : inter Linum inuenitur, & cum eo conuoluitur ; vnde vulgò Podagra Lini vocatur : amarescit, sed magis astringit : efficac obstructiõibus viscerum auferendis. Recentiores Græci Casytam, seu Cassutam vocant : vnde Hermolaus suspicatur apud Plinium Cadytas vocari, de qua inquit : herba in Syria, non tantum arboribus, sed etiam ipsis spinis circumuoluens sc. Theophrastus eamdem videtur intellexisse nomine Orobanthes. Theodorus Eruangam vertit : inquit Eruï propria est; quia Eruum potissimo vincit ob eius imbecillitatem : herbam totam veluti brachiis capessit, & angit, & strangulat :

C A P. X L I I.

EX hoc genere est Epithymum, quod scilicet in Thymo reperitur circumuolutum, aliquas plantæ, cui innascitur, qualitates recipiens : de Epithymo Dioscorides inquit : est flos Thymi durioris, eius scilicet, quod Thymbræ similis est. capitula sunt tenuia, & leuia, caudiculas habentia, capillamenti instar. Digladiantur hic aucthores; alij proprium Thymi florem recipientes, vt verba Dioscoridis innuere videntur; alij rem externam, Thymo extrinsecus adnatam.

Plinius

Plinius lifem dixerit, florem non Thymi legens, sed e Thymo, quæ generis fit flos e Thymo pronatus, Saturicæ similis: Differentiam vero esse inter hunc, & proprium Thymi florem; nam hic herbaceus est, alterius Thymi albus: A quibusdam autem aliter Epithimum traditur: sine radice nasci, similitudine tenuis pallioli rubens: bibi siccatum vmbra dimidia acetabuli mensurâ ex aqua ad pituitam, & bilem detrahendam. Mesues inter purgantia medicamenta recenset: esse ex herbis super nascentibus aliis herbis Cuscutzæ simile: optimum in Creta, subrufum, acuti odoris: deterius in Syria, minus rufum; item damnari sub citrinum, & pallidum: eligendas extremitates, quæ sunt partes crassæ, veluti flores.

C A P. X L I I I.

TORNABONA nuper ex India Occidentali inuenta est; primum in Hispaniam cum magnis encomiis ob multas, & mirabiles eius facultates; vt apud Monardé eruditissimum Medicum Hispani legere licet. vocat autem is Tabaccum patrio apud Indos nomine: deinde in Galliam, mox in Italiâ Alfonso Antistiti eius patruo Nicolai Tornabonii Antistitis opera tunc apud regē Gallicæ Legati transmissa est; vnde nomen apud nos inuenit; nam cum studiose ab eo coleretur ea herba, communicarenturque ex eadem multis languentibus remediâ præstantissima, nomen herbe Tornabonæ divulgatum est in totam Hetruriam, cum Tabacci nomen Indicum adhuc non fuisset auditum. Herba est Verbasco similis, nigrior: caulibus baculi crassitudine: multis ramis, altitudine ferme ternum cubitorum, hirsutis: folia fert lata, & prælonga, in angulum acutum desinentia, lanuginosa, mollia, tactu glutinosa: flores in summis ramis, longos, & concauos, tubæ figura, purpurascentes: Vascula oblonga, figurâ Oliuæ, plena multo semine, minuto, ex fuluô nigrescente: tota æstatô floret, & vsquē in Hyemem, sed frigoris inclementia perit; regerminat autem ex radicibus; aliquando ex caulibus, quibus etiam concisis seritur: sed facillime prouenit semine: amat loca pingua, & à sole illustrata, tota gustu constat astringente, & subacti, cum humiditate quâdam glutinosâ pingui. Ideo vehementer exsiccatur, sine multa caliditate: penetrat autem in profundum eius exsiccatio, & astrictio, ob tenuitatem & acredinem, vt statui possit sicca in gradu tertio, calida in primo. Vlceribus malignis & diuturnis præcipuum remedium; exterit enim sine morsu, & in profundum siccatur: in spargitur puluis foliorum, quæ filo transfixa fuerint, exsiccata in vmbra: idem excipitur cerato: aut ipsa folia virentia imponuntur: succus quoque lineamentis exceptus idem præstat. Glutinatur vulnera recentia: tumores quoque omnes disquirit, chataplastate, & caneros sanat. Aqua distil-

Millata sanguinem vñdecumque fluentem cohibet ablutione, aut super nāres trahendo, aut potu: pulueris fumus super carbones iniecti, in os attractus per fistulam ad destillationes mire facit; nam pituitā multā attrahit ore prono, ac toto corpore; simul & exsiccat quæ in pulmone, & faucibus, seu humores fuerint, seu vlcera. narrant tamen non sentiri in itinere, si globulus ex ea teneatur in ore, viresque corporis interim non deficere: fumum eius aiunt inebriare, & soporem suauem accersire: remedium ad lassitudinem.

C A P. X L I I I.

QUÆDAM congener Tornabonæ in nostro orbe nascitur, quæ à quibusdā pro Hyoscyamo nigro ostenditur breuior: foliis rotundioribus, ad Solanum somniferum accedentibus, glutinosi, uirentibus, vt Tornabonæ. Flores fert in summis ramis pallefcentes, concauos, breues, labris parum sceltis: vascula rotundiora quam Tornabonæ, in quibus semina omnino similia: æstate floret, & aduentante hyeme perit in totum, peregrina apud nos.

C A P. X L V.

HYOSCYAMVS, qui vulgò dens Caballinus vocatur: oritur prope domicilia, & vbi excrementa proiciuntur, in collibus magis; at locis depressis, & aquosis non prouenit: herba similis Verbasco: sed foliis laciniatis, hirsutioribus, & tactu veluti madidis: caules fert crassos, pingues; & lanuginosos: ramis in latera tendentibus, prælongis, ac simplicibus, veluti caudis, in cacumine reflexis: flores autem ordine prodeunt explicato cacumine, inter parua folia, concaui, aspectu tristi, ex pallido & purpureo, nigris quibusdam lineis inscripti, similitudine floris Fabarum; vnde nomen traxit: Hyoscyamus enim quasi Faba Suilla dicta est: Vascula seminis superne tantū ordine disposita, tecta folliculo præduro, forma Balaustrij, extremis angulis pungēte, operculum vasculo superpositū, quo abscedente semē effunditur, copiosum, cinerei coloris, in candido liuescens. Alterum genus in maritimis nascitur, præcipue in ædificiis: breuioribus, & rotundioribus foliis, nequam laciniatis, sed angulosis tantum, ac minus hirsutis: flores fert luteos, purpureo quodam colore in faucibus: Vascula rarius disposita, tenuiora, mollioraque: in quibus semina ex candido flauescunt. Dioscorides Hyoscyamum fruticem esse scribit: caulibus crassis: foliis latis, oblongis, diuisis, nigris, hirsutisque: flores è latete caulis ordine prodeunt vt Cytini Punicorum scutalis septi, plesti seminis Papaueris.

eius tria generâ; vñum semine nigro: floribus pene purpureis: foliis Smilacis: cytinis præduris, & spinosis: Alterum semine subflavo, Irionis: flore melino: foliis; & siliquis simplicioribus. Vtraque damnata vsu; nam insaniam, & soporem gignunt: Tertium mitissimum à Medicis receptum, pingue, lanuginosum, molle: candidi floris; seminisque: quod in marittimis, & ruderibus nascitur. Galenus tria genera eodem modo recenset colore tum floris, tum seminis distantia: ex quibus manifestum est, duo genera à nobis descripta, nigrum, & flavum esse; Quod enim vulgo notum est, semine liuido, nigrum dici potest; nam flores eius pene purpurei, & cytini præduri, spinosique: folia vero Smilacis inter flores sunt, nulla scissura, in acutum desinentia: hoc tamen pro albo tota Italia vitur: quod autem secundo loco descripsi, flavum est; sed quia rarum est, à paucis visum; idcirco non in vsu. nullum autem hæcenus vidi, cui flos candidus esset, & semen; sed de albo Hyoscyamo nostram sententiam diximus in Solatro vulgari. recipitur autem Hyoscyami semen inter medicamenta soporifera; nemo autem solum exhiberet ob deleteriam facultatem: foliis recentibus vitur ad ulcera inflammata; nam dolorem solvunt; tumores reprimunt: semen suffitum, carbonibus iniectum dolorem dentium tollit: tritum ex aceto pruritus auferit, & pediculos manus necat: aqua distillata ex tota herba recenti illita fronti dolorem capitis sedat, & somnum conciliat. Plinius de Hyoscyamo inquit; Herculi ascribunt eam; quæ Apollinaris; apud Arabas Altercum, apud Græcos verò Hyoscyamum appellatur: plura eius genera; vnum nigro semine; floribus pene purpureis, spinosum: talis nascitur in Galatia: vulgare autem candidius est, & fruticosius, altius Papauere: Tertij semen Irionis semini simile; & omnia insaniam gignentia, capitisque vertigines. Quartum genus molle, lanuginosum, pinguis cæteris; candidi seminis, in marittimis nascens: hoc recepere medici: item ruffi seminis, nonnumquam autē candidum ruffe fecit, si non ematuruerit, improbatumque: & alioqui nullum nisi cum inaturerit, legitur. Natura vini, ideoque mentem, caputque infestans. Videtur ex his Plinius, quod secundo loco ponit, vulgare nostrum intellexisse, quod licet candidius nigro, improbatum tamen. Iusquamum in officinis vocatur.

C A P. X L V I.

VERBASCUM, vulgo Tassumbarbassum, multas habet differentias: florem omnia ferunt patulum, in quinque partes dissectū, qui vel leui ictu ad radicē paulo post decidit vnus post alterum, veluti incantamento: fructus ferunt præduros, diuisos secundū septem: seminibus nigricantibus, Plurima vno caule recto assurgunt, eoque aut simplici,

Simplici, aut ramoso : omnia vltra cubitalem altitudinem : folia lanuginosa fere omnibus, lata, ab radice strata in terram, aut candida, aut virentiora, aut purpurascens : his longiora, angustioraque : his latiora, ac breuiora ; aliquando simbriata à lateribus : flores plurimis lutei ; aliis candidi ; aliis purpurei : ex his nouem species animaduertimus . primum caule baculi crassitudine, simplici : frequentibus foliis, multa lanugine candicantibus, latis : desinit is in prælongum thysum, crassumque, stipatum floribus luteis, ac fructu, qui cum inaruerit, oblitus oleo, aut amurca in vsu est pro face : Aretij Planta domini vocant ; alij Candelariam . Duo alia genera in cæteris prædicto similia ; sed longissimis foliis, quasi Helenij ; & caule altissimo, aliquando terna cubita exsertente ; floribus latis, amplitudine Rosæ syluestris ; colore huic quidem aureo, alteri autem candido . Quartum genus breuius est prædictis : ramoso caule : tenuibus, ac rectis ramis : foliis subrotundis, cinereis, minus hirsutis : floribus pallidis, tenuibus . Quintum ab eo distat colore tum foliorum, tum floris ; nam folia superne subpurpurea sunt, inferne candida : flores albi : peregrina apud nos . Sextum folia fert cæteris angustiora, oblonga, & simbriata, lanuginosa, & magis virentia : caules ab eadem radice plures, in latera spargit : ramis tenuibus : flore luteo : hoc frequentius apud nos est, secus vias, & in ruderibus : hoc præcipue vtuntur pisces, aut flore contuso in pastillos, qui proiciantur in gurgite . Septimum in montibus oritur : foliis latis, subrotundis, ex purpureo nigricantibus, pauca lanugine : caule recto, cubitali : paucis ramis : floribus luteis . Octauum prædicto minus : foliis simili colore, Betæ magnitudine : floribus purpureis : peregrinum . Nonum folia ab radice fert, oblonga, & angusta, sinuata, læuia, colore virenti : caulem rectum, cubito altiore : paucis ramis, rectis : flores in virgis rarius dispositi, colore aureo : fructum grandiusculum : nascitur passim in ruderibus : reliqua genera pleraque, fabulosi gaudent : Dioscorides Phlomon vocat, in genera summa duo distribuens ; album, & nigrum : albique marem, & feminam . Fæminæ descriptio in hunc modum traditur : folia eius ad Brassicam accedunt, multo hirsutiora, latiora, & candida : caulis albus, cubitalis, & amplior, subhirsutus : flores albi, aut ex luteo pallecentes : semen nigrum : radix longa, crassitudine digitali, acerba : nascitur in campestribus . hæc descriptio maxime consona est, quarto & quinto generi . De mare autem inquit : longiora & angustiora producit folia : caulem vero tenuiorem : innuit autem sextum à nobis descriptum . De nigro autem inquit : in omnibus simile est albo, sed latiora, & nigriora habet folia : quæ conditiones montano, quod septimo loco descripsimus, conueniunt : reliqua à nobis descripta ad prædicta genera reduci possunt, nam

primum ad Fœminam, secundum & Tertium ad marem : omnia grandiora : duo postrema ad nigrum in genere masculi ; nam quod ponitur à Dioscoride nigrum, ad Fœminam magis pertinet. At Verbascum sylvestre, inter eas, quæ Marrubio affines sunt, reposuimus : & Phlomidis, idest Verbascula explicata sunt superius ; nam simplicia ferunt vascula. Plinius album marem facit ; nigrum vero fœminam : sunt inquit folia Brassicæ, latiora, pilosa : caulis rectus, cubitali amplior ; semen nigrum, inutile : nascuntur & in cæpestribus ; alibi tradit similem Verbasco herbã, quæ sæpe fallit pro ea capta : foliis minus candidis : cauliculis pluribus : flore luteo : hæc abicæta Blattas in se contrahit ; ideoque Romæ Blattariam vocant, quæ descriptio ei maxime convenit, quam ultimo loco descripsi. Porro genera omnia Verbasci in usu sunt ad ulcera sananda, præsertim circa pudenda, & ad sedis rimas, ac tenesmum : exsiccant enim sine morfu, & conglutinant, aut per se in pulverem reductis foliis, vel radice, vel cerato rosaceo exceptis, aut decoctis.

C. A. P. X L V I I.

VIRGA regia vulgò apud Insabres Aralda vocatur, herba in sylvis nascens, locis montanis, præcipue iuxta fluentia : foliis longis, & angustis, nervatis instar Plantaginis, circumseratis, maioribus, quam Lanceolæ, ad terram inflexis : caulem fert simplicem, rectum, cubitalem, in quo pauca sunt folia : flores frequentes ab vno tantum virgæ latere, ordine perpetuo dispositi sunt, deorsum inclinati, concavi ; & oblongi, colore pallido : fructus Verbasco similes : radicibus nititur fibrosis, vt Plantago : Herba gustu amara, & subacris, glutinosaque, celebris ad omnia vulnera consolidanda. extat & maior : flore grandiusculo, nunc pallido, nunc purpureo, in montibus : Germani Digitalem vocant à similitudine floris, cum digitali mulierum. Dioscorides Alisma, & Damasonium vocat : describit autem in hunc modum : folia ei Plantaginis, angustiora, conuexaque in terram : caulis simplex, tenuis, cubito altior, specie thyrsi, in quo capitula insunt : flores tenues, albi, subpallidi : radices Ellebori nigri, tenues, boni odoris, acres, subpingues : humida amat loca : herba sistit aluum, menstrua pellit, tumores illita mitigat : radix bibitur ad Leporem marinum : Ranam rubetam : Opium : torminibus medetur, dissentericis, conuulsis, vteri affectionibus. Galenus Damasonium casu experimento didicisse, calculos renum frangere, radicis decocto epoto ; nam absterforiam quandam facultatem obtinet. Plinius eandem ferme habet descriptionem : folia inquit, ei Plantaginis, nisi angustiora essent, & magis laciniosa, conuexaque in terram, alia etiã venosa similiter : caule simplici, & tenui, cubitali, capite thyrsi : radi-

Radicibus densis, tenuibus, vt Veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus: nascitur in aquosis. Alterum genus eiusdem in syluis, nigrius; maioribus foliis: ex postremis his verbis significare videtur, quam Digitalem appellari diximus; sed verbum capite thyrsi, melius apud Dioscoridem Thyrsoides cauli adiungitur, non capitulis. Auicenna Fistulam pastoris vocat, quod verbum à recentioribus perperam tribuitur Plantagini Aquaticæ, putantibus eam Damasonium esse: videtur autem hæc Fistula pastoris vocata, ob floris figuram fistulosam.

C A P. XLVIII.

GALEOPSIS à Græcis appellata; non à galea, nec à lacte dicta est; sed à felo ob fetorem, vnde & Galeobdolon appellata est, quasi felis fetor, vulgò autem Vrticæ mortua, herba est passim in ruderibus nascens; quadrato caule, & læui, cubitali, ac ramofo: foliis Vrticæ, læuibus, ingrati odoris, si terantur: flosculos tenues, paruis racemulis insidentes, inter folia, rotundos, & concauos, labiolo superiore prominente, purpureos. Fructus Verbasci, magis in acutum desinentes. Dioscorides post Vrticæ huius meminit: constat foliis Vrticæ, læuioribus, grauis odoris attritu: flore purpureo, tenui: oritur circa sepes, & semitas, & passim in ruderibus. Plinius eadem ex Dioscoride scribit: discutit duritias, carcinomata, strumas, parotidas, panos ex aceto.

C A P. XLIX.

SCROFULARIA maior à recentioribus Medicis vocatur, herba in aquosis nascens in aggeribus, grandior Galeopsi: caulibus crassis, bicubitalibus: foliis longioribus, læuibus, serratis, quibus binæ appendices iuxta pediculum: flores quoque grandiusculos fert circum summos ramulos, nigriores: radicem habet obliquam, & strumosam, ob id laudatam ad strumas. extat & in Alpibus riguis: folio purpurascente: herba illita, & succus ad vlcera putrescentia, & faciei defedatione, elephanticas confert: repellit ficos, & alios affectus ani, & cutis generis strumas: aqua eiusdem distillata quatuor vnciis pota, mane & vespere, & lincolis madefactis impositis idem præstat. alia porro sunt Scrofularia, de quibus propriis locis agitur.

C A P. L.

DVAE sunt fruticosæ in montibus, & collibus, folio in multas & tenues partes scisso, læui, grauis odoris: flosculos figura similes Scrofulariæ prædictæ, ex purpureo candicantes: & fructus tenuiores.

350 De Suffruticibus, & Herbis

nutiores, valde duros, congestos circa ramulos: differunt magnitudine. Maior folia ferme Filicis habet, aut Tanaceti: colore subcandido, & splendente: caules rectos, in cacumine ramosos: peregrina apud nos. Minor ramis constat obliquis, fruticosior: foliis brevioribus, diuisura ferme Rutæ, tenuius tamen, & inæqualius scissis; ideo sunt, qui Rutam syluestrem appellant, & Harmel: at fructus non in tres partes diuisus, sed binas, nec semen triangulum, sed minutum, vt Papaueris. Ego potius ad Sideritim secundam apud Dioscoridem reducendas censeo, præsertim maiorem; inquit enim: ramos habet bicubitales, tenues: folia in longo pediculo Filici similia, numerosa, vtrinque per oras diuisa: ex alis superiori parte surculi longi exeunt, tenues, in summo orbiculati, asperum capitulum habentes, in quibus semen est simile Betæ, rotundius, & durius: herba vulneraria est. per asperum capitulum interpretor, acervatos veluti in globum fructus, prædutos, ac rotundos, vt Betæ. Plinius de eadem inquit binum cubitorum est: ramulis exilibus, triangulis: folio Filicis, pediculo longo, Betæ semine.

C A P. L I.

LINARIA vulgò appellatur herba, Esulæ simillima, sed lacte caret: caule ferme cubitali constat, rotundo: ramis rectis, simplicibus: numeroso folio, longiore quam Lini: flores in summis virgis fert luteos, concavos, ore compresso, in tenuem caudam desinentes: vascula oblonga, parua, & mollia, duobus osculis semen effundentia, nigrum, & minutum: nascitur in aggeribus passim: floret æstate. eius succum laudant ad cancrios, & erysipelata. Quædam in vineis nascitur, parua: paucis foliis, brevibus, & subhirsutis: flosculos fert purpurascens: vascula exiliora.

C A P. L I I.

OS Leonis vulgò appellatur herba in ædificiis nascens: ramis crassis, & curuis, cubitalibus: foliis Linariæ; deorsum inflexis: flores circa summos ramos, veluti hiantis Leonis, cum præmuntur iterumque os sponte cõprimentis, speciosos, pollicis crassitudine, colore roseo, aut candido: capitula fert dura effigie canini capitis, præcipue Laconici, rostro recuruo: semen effundit ex tribus osculis, quamuis binæ tantum insint cavitates, tamquam ex duplici nare superiori, & ore inferiori: semen minutum est, & nigrum: copiose nascuntur in montibus Florentiæ. Quædam in præruptis scopulis nascitur: foliis brevioribus, latiusculis, subhirsutis: floribus pallescentibus. Alia in

in quibus similior Linarię; nam recticaulis est: flore breui, cęruleo; capitulis rotundioribus. in vineis quoque recticaulis nascitur: flosculis purpureis: capitulis paruis. Plinius has omnes intelligere videtur, appellans herbam Cynocephaliam, quasi caninum caput: inquit in Aegypto Osyritem vocari diuinam herbam, vt Appion Grammaticus asserbat, & contra omnia veneficia. Meminit & Canini capitis in Psyllio. Dioscorides eam, quę roseo flore constat, Chamępeucem appellat, quasi humilem Laricem: herba inquit est virens: incuruis foliis, surculisq;: flore roseo; quo in loco deprauati quidam codices legunt Chamęleucę. Plinius Chamępeuce, inquit: foliis Larici similis: lumborum, & spinę doloribus propitia: quoniam vero harum capita etiam vitulinum caput referre videtur, binas habens nares; idcirco sunt, qui ad Antirrhinon has referunt, cum præsertim à Plinio tribuantur folia Lini, vt notauimus in Antirrhino: Osyritis autem dicta videtur apud Aegyptios; quia ob similitudinem capitis Vitulini dicata est Osyridi eorum deo, vt Bos. Osyris autem Dioscoridis Linarię conuenire videretur, si pauciora haberet folia; idcirco alias eo nomine ostendimus, præsertim apud Plinium.

C A P. L I I I.

EORVM; quę in duplici vasculo ferunt semina, relinquitur illud genus, cuius vascula in dextram & sinistram cavitatem distincta sunt. omnibus septum inest membranaceum: seminis autem sedes in duobus septi lateribus est, vt abscedentibus vtrinque vasculis solo relicto septo, sæpe relinquuntur semina in ambitu septi. flores omnibus diuisi in foliola quaterna. reperiuntur in hoc genere olera multa, omnibus acrodo inest; aliis in radice, vt R haphano, Hiberidi; aliis in foliis, vt Erucę, Lepidio. omnibus saltem in semine, vt Brassicę, & Burse pastoris.

C A P. L I I I I.

BRASSICA: olus est vulgatissimum: caule constat crassissimo, simplici, propè radicem graciliore: folia dense circumdant, magna, subrotunda, ac læuia, pediculo crasso, & carnosio: cui appendices quædam insunt: ex summo caule veluti ex palmæ cerebro cauliculi exeunt, qui tenelli adhuc existentes cymæ appellantur, quę non minus quam folia in cibis expetuntur cocta: in his rara sunt folia, & parua: flores pallidi, aut candidi; siliquę tenues, rotundę: in quibus semina rotunda, & subrufa clauduntur, ex intervallis disposita. erus multę sunt differentię pro foliorum colore, crispitudine, densitate, aliisque qualitatibus. color aliis virentior est: aliis candicans: aliis ad purpureum vergens:

gens : crispitudo, & leuitas tum in genere virenti, quod nigrum vocatur, tum in candido reperiuntur. At genus purpureum, nequaquam crispum adhuc visum est. omnium crispissimum inter nigra reperitur, quod & gratissimum ex oleo paratum, de quo Plinius inquit : Sabellico vique in admirationem crispa sunt folia, quorum crassitudo caulem ipsum extenuat, sed dulcissimum perhibetur ex omnibus : & Theophrastus, crispa inquit, succi bonitate, & folij amplitudine læui præstantior est. In hoc genere quædam est, quæ scissis foliis constat, similitudine quadam Apij, vnde Selinadam & Apianam vocauerunt teste Plinio, stomacho vtilem, & aluū modice mollientē. Candida, & purpurea breuiori caule constat, graciliorique : sed qui magis crescit in caput, foliis rotundioribus, magis sursum reflexis. crispa inter candidas crescit in caput oblongum, amplexu foliorum, candida, tenerima, & dulcissima, seu ex oleo paratur, seu ex iure carinim. Læuis non nisi ex iure pingui paratur, aliquando ob amaritudinem abiecta prima decoctione. De hac Plinius inquit : læuis constat latis foliis è caule exeuntibus ; vnde Caulodis dicta est, nullius in medicina momenti : hinc sumptum vulgare nomen Cauoli apud nos. quædam præterea in caput rotundum crescunt ex foliorum amplexu coagmentatum, Caputios vocant. Plinius Cumanum vocat, scissili folio, capite patulum. Quibusdam caudis ipse in caput extuberat Rapi similitudine, vulgo Torzutos vocant, cymis præcipue laudari & interna medulla. De quibus Plinius inquit : Lacuturres capite prægrandes : folio innumeri ; alij in orbem porrecti ; alij in latitudinem torosi : nec plus vllis capitis post Tritianum, cui pedale aliquando conspicitur, & cyma nullis serior, præcipuus fit caulis ipsius sapore & magnitudine : primum omnium si in repastinato seratur, dein si terram fugientes, cauliculos feces, à terraq; proceritate luxuriosa attollentes se exaggerando, aliam accumulēs, ita ne plus quam cacumen emineat. Tertium quoddam genus capitæ Brassicæ à flore cognominatum, Cauli flores appellantur : Cymæ sunt candidæ, luxuriosa sobole coherentes, veluti in umbellam latam, & solidam, tenerrimam, ac suauissimam, priusquam explicentur in flores ; raro tamen hi perueniunt ad Frugem, vt hinc videtur apud Theophrastum illud genus esse, quod nullum inquit, aut prauum semen producit. sed hæc omnia satiuæ sunt. extat & syluestris Brassica, sponte nascens, sed gustui ingrata, in maritimis, asperis, qualis in scopulis Iuz nascitur : foliis ex candido purpurascens, similis satiuæ purpureæ, tantum minor. Dioscorides describit in maritimis nascentem, præruptis locis, satiuæ similem, candidiorem, hirsutioremque, amaram, cuius cyma in lixiuo cocta ori non insuavis est ; sed ea, quam prædixi in Iba nasci, nequaquam hirsuta est. Plinius hæc Petrean vocat, inimicissimam vino, quam præcipue Vitis fugiat, aut si non possit fugere,

fugere; moriatur: folia habet bina, parua, rotunda, læua, plantis oleris
 fimilior, candidior, fatiua, & hirsutior. At per bina folia rotunda in-
 telligit binas foliorum appendices rotundas. Theophrastus hirsuriem
 negat inquit: Brassica syluestris modo peculiari à cæteris syluestribus
 distat; nam in cæteris asperior est, tum caulis, tum folia: hæc caules ha-
 bet rotundiores, leuioreque quam satina, & foliorum appendicem: illa
 latum: hæc habet rotundiores, & folium ipsum minus angulatum.
 Describit alibi Brassicam syluestrem in hunc modum. syluestri folium
 læue, sed paruum; atque rotundum: & ramis, foliisque permultis con-
 dita est: succum asperum & instar medicamenti habet, quamobrem eo
 Medici ad aluum purgandam sæpe vtuntur. Plinius Theophrastum imi-
 tatus, cum duo satinae Brassicæ genera tradidisset, crispam, scilicet & læ-
 uem: Tertia inquit proprie Crambe vocatur tenuioribus foliis, & sim-
 plicibus, densissimisque: amarior, sed efficacissima: & alibi ex Catone
 inquit: syluestris, siue erraticæ immenso plus effectus laudantur: minu-
 tis caulibus: læuis, tenera, quæ minime probatur. Alibi Rhapsanum
 vocat: cum inquit, Græci tria genera fecere foliorum differentia; crispi,
 læuis, Tertium syluestre; nam sic Theophrastus Græce vocat, quam Dio-
 scorides Cramben, & Latini Brassicam. quo in loco de syluestre inquit:
 huic folia læuia quidem, sed breuiora, ac rotunda, copiosaque, atque
 fruticosa: sapor autem asper, & medicamenti instar ad eliciendas aluos.
 sparsim autem de Rhapsano, idest Brassica, apud Theophrastum hæc
 traduntur. radicem habet singularem: caudice vno constat, quasi arbo-
 ris naturam adipiscatur: perpetuo viret: folium carnosum, carne in la-
 titudinem distensa: vtraque parte fructificat cacuminibus & lateribus:
 Vitem offendit odore, vt eius germen propinquum refugiat; vnde & me-
 dela est contra temulentiam: exit die decimo: prouenit non solum se-
 mine, sed & auulsione, vt semper aliquid eius radicis accipiatur; recisa
 regerminat, & caules secundi suauiores, si, antequam caulescat, folia de-
 trahantur: radices plurimum perdurant: & aliæ regermant, aliæ non:
 aquis salis rigata melior redditur; sed alicubi deprauate *ραφαρις*, idest
 radícula, non *ραφαριος* legitur. Vires Brassicæ notissimæ sunt apud Dio-
 scoridem, & Galenum: priuatim semen lumbricos enecat; miscetur tri-
 tum in ferculis puerorum: alia vero est Brassica marina apud Dioscori-
 dem, & Brassica Canina, de quibus propriis locis agitur.

C A P. L V.

RADIX vulgò, à quibusdam Radicula vocatur; cum tamen apud
 Plinium, Radicula Struthium significet. hæc autè à Græcis R ha-
 phanis vocatur, quasi Radix perspicua: est enim tenella, ac fra-
 gilis,

ΥΥ

gilis, candida, ferme translucida, sapore acri, placens in cibis cruda : folia ab radice humi strata, longa, & lateribus scissa, aspera : caulis ramosus, cubitalis, in quo breuiora folia : flores purpurei, aut candidi : siliquæ breues, carnosæ, interseptæ duobus aut tribus seminibus, rotundis, flauis, magnitudine parue Viciæ. Radicis plures differentiæ ; nam quedam in longitudinē crescit, quædã in rotunditatē has vulgò Rauanellos vocat, quorū alij cortice nigro cōstant, alij cãdido. longarū quædã vasto corpore cōstant, & cortice crasso, qui gratior est interno corpore; hæc Armoracia vocamus : omnes satiuæ. sunt & syluestres parux, ac præduræ : floribus luteis : cæteris eisdem : hæc quoque alicubi Armoracia vocant : nascuntur in aruis. Theophrastus Rhapsanida vocat, Theodorus Radicem vertit. de hac sparsim inquit : celerrime prouenit inter hyberna : die tertio erumpit, si terra cooperiatur, vsque ad æstatē durare potest, & excrecere : nec enim regerminat; nisi accumulata humum semoueas : semē in siliqua latere potius apta fructum parere. eius genera plura : Corinthia amplitudine adolescit, adeo vt stirpe constet detecta ; nam sursum versus protrahitur, non vt cæteræ in terram ampliari soluta est. Liotalassia, quam Thraciam vocant, validissima aduersus frigora. Beotia dulcissima est, & figura rotunda, nec vt Cleonea prælonga. Quibus folia leuia, dulciores, suauioresque sunt : quibus autem scabra, acriores. Genus præterea habetur, quod foliis Eruçæ simile constat. Plinius Rhapsanos vocat inquit enim : corticē & carthilagine constat Rhapsani, multisque eorum cortex crassior, etiam quã quibusdam arborum : amaritudo plurima illi est, & pro crassitudine corticis : cætera quoque aliquando lignosa, & vis mira colligendi spiritum, laxandique ructum : ob id cibus illiberalis vtrique si proxime olus mandatur : si vero cum oliuis drupis ratiore ructus sit, minusque fetidus. Egipto mire celebratur propter olei fertilitatem, quod de semine eius faciunt : hoc maxime cupiunt serere, si liceat, quoniam & quæstus plusquam è Fumento, & minus tributū est, nullumque copiosius oleum : non pertinet autem ad hoc olus, quod subiungit inquit, genera Rhapsani Græci fecere tria foliorum differentia, crispi, atque læuis, & tertium syluestre, & quæ sequuntur : hæc enim ex Theophrasti Rhapsanō idest Brassica desumpta sunt : accipienda autem, quæ subiungit. nostri alia fecere genera : Algidense à loco, longum, atque translucidum, Alterum Rapi figura, quod vocant Syriacum, suauissimum fere, ac tenerimum, hyemisque patiens : præcipuum tamen est, quod è Syria non pridem aduectum apparet ; quoniam apud Authores non reperitur ; id autem tota hyeme durat. etiam num vnum syluestre ; Greci Agrion vocant ; Pontici Armon ; alij Leucem ; nostri Armoracion, frondē copiosius quam corpore, in omnibus autem probandis maxime spectantur caules ; in initio enim rotundiores, crassioresque,

Æsque, ac longis canalibus : folia ipsa tristiora, & angulis horrida : sicut vult Rhaphanus terra soluta, humida ; simum odit : palea contentus : frigore adeo gaudet, ut in Germania infantum puerorum magnitudinem æquet. seritur post Idus Februarij, vt vernus sit : incipiente incremento confert alterna folia circumobruere; ipsos vero accumulare; nam qui extra terram emerferit, durus fit, atque fungosus. Aristomachus detrahi folia per hyemem iubet, & ne lacunæ stagnent, accumulare : ita in æstate grandescere, quidam prodidere, si palo adacto cauerna palea insternatur, in sex digitorum altitudine, deinde semen simoque & terra cõgeratur ad magnitudinem scrobis crescere, præcipue tamē salis aluntur ; itaque etiam talibus aquis irrigantur; & in Aegypto è nitro sparguntur, vbi sunt suauitate præcipui, in totum quoque salugine amaritudo eorum eximitur, fruntque coctis similes; nam & cocti dulcescunt, & in Naporum vicem transeunt. crudos Medici suadent ad colligenda acria viscerum dâdos cum sale ieiunis esse, atq; ita vomitionibus præparant meatum : tradunt & præcordiis necessarium hunc succum, quando Phthisim cordi intus inherentem, non alio potuisse depelli comportum sit. in Aegypto Regibus corpora mortuorum ad scrutandos morbos infecantibus, atque, vt est Græca vanitas, fertur in templo Apollinis Delphis, adeo ceteris cibus prælatus Rhaphanus, vt ex auro dicaretur Rhaphanus. Hæc atque alia scribit Plinius de Raphano : alibi de syluestri Rhaphano inquit laudatissimum in Archadia, quanquam & alibi nascitur, vtilior vrinæ dumtaxat eiiciendæ, cætero bilem detrahit : præterea cortices in vino stomachum purgant : pituitam extenuant : vrinam concitant. est & satiui vsus in Italia, & Armoraciam vocant satiium. Satiui vero decocti mane poti ad ternos cyatos comminuunt & eiiciunt calculos. Idem Plinius alibi Napos vocat, recensens quinque genera à Theophrasto exposita, scilicet Corinthium, Cleoneum, & reliqua. Dioscorides describit syluestrem foliis satiui, sed magis ad Lapfanam accedentibus : radice macilenta, molli, subacri.

C A P. L V I.

L A P S A N A in aruis frequens nascitur, Rhaphano syluestri in totum similis : breuiori caule : flore candido : foliis minus, hirsutis. Dioscorides Lampfanam vocat, olus syluestre ; cuius folia, & caules in cibo coquantur. Plinius inter syluestres Brassicas inquit Lampfanam esse, pedalis altitudinis : hirsutis foliis Napi simillimis, nisi candidior esset flore : & alibi, est cyma syluestris trium foliorum, olus carminibus Diui Iulij, præcipue iocis militariibus celebratum ; alternis quippe versibus exprobrauere Lampfana se uixisse apud Dyrrachium, præmiorum parsimoniam cauillantes.

C A P. L V I I.

NAPVS, quem vulgò Nauonem vocant, radix est in longitudi-
 ne extuberans, acrior Rapa, amarior Rhaphano; ideo cocta
 tantum venit in cibos: color aliis candidus; aliis buxeus: cau-
 les; & folia fert Rhaphani, leuiora: flores luteos: siliquas Brassicæ exi-
 liores: seruntur apud infubres, vt Rapa: Bunias à Dioscoride vocatur.
 eius radix inquit, elixa flatulenta est, ac minus nutrit quam Rapa; as-
 seruaturque muria vt illa. semen potum venenis aduersatur; ob id reci-
 pitur in Antidotis. Galenus non distinguit à Rapis inter alimenta: cum
 autem recipiatur Buniadis semē in Theriaca apud Andromachum, ipse
 syluestris Buniadis semen recipit, quod è Creta optimum habetur. Athe-
 neus suspicatur apud Theophrastum: cum Buniadis nomen non repe-
 riatur, Rapum marem esse Buniadem; apud antiquiores Raphym & Ra-
 pym appellatam esse; citat Nicandrum de Buniade loquentem cum Ra-
 pis & Rhaphanis, & Diphilum medicum de Buniade & Rapa sic lo-
 quentem. Rapa acris est, difficulter digeritur, ventosque gignit, At me-
 lior est Bunias; est enim dulcior, facilius digeritur, stomacho magis con-
 fert, magisque nutrit. Rapa, quæ assata fuerit, magis digeritur, ac ma-
 gis extenuat. Plinius Napum vocat: putauit autem apud Theophra-
 stum esse, quam Rhaphanida vocat; cum inquit Naporum Græci quin-
 que genera fecere, vt superius in Rhaphano dictū est: forte non Rhapha-
 nis legebatur eo in loco apud Theophrastum, sed Rhaphys, quæ eadem
 cum Bunide sed ex propria sententia de Napis loquens inquit. Romæ
 palma datur Aminterninis, inde Norfinis, tertia nostratibus. eorum ea-
 dem fere natura cum Rapis: gaudent eque frigidis: serunturque eodem
 modo: sed diligentiores quinto sulco Napum feri iubent: Rapum quar-
 to, vtroque stercoreato: alibi Naporum duas facit differentias, vnā
 quod Bunion Græci vocant, de quo nos alio loco agimus. Alterum Bu-
 niada appellant. Rhaphano & Rapo simile: seminis præclari contra ve-
 nena, ob id & in antidotis vtuntur illo. hæc Plinius: aliud vero est Napi
 Græce apud Galenum, vt in Sinapi dicitur. syluestrem Napum hodie ani-
 maduertunt; foliis ad Erucam accedentibus: radice ampliore, & rotun-
 diore.

C A P. L V I I I.

RAPA in aruīs seritur in fine æstatis: hyeme radix crescit in am-
 plam rotunditatem, ad pabulum iumentorum, & ad hominum
 cibum, non solum radice cocta, sed vt foliis ac cima Brassicæ mo-
 do: folia sunt lata, aspera, angulosaque, non sine appendicibus vt Bras-
 sicæ:

ficæ: caules non crassi, cubitales, ramosi: flores lutei: siliquæ Brassicæ, breuiores: semina rotunda, nigricantia, exigua. differentia in radice, nam quædam Sesseli rotunditate constant, iucundiores: quædam in rotunditate oblongæ sunt; color omnibus candidus. Gongyle apud Græcos vocatur. Theophrastus radice inquit, carnosam esse, quasi ex carne & cortice constantem; habet enim corticem carni adhaerentem; si terra cooperiatur, non germinat, neque folium mittit, sed vsque in ætatem durare potest & excrefcere. Mas est & femina, quæ tamen genere non distant; gignitur enim vterque ex eodem semine; nam si densius feratur, masculi fiunt, si rarius, feminae. Item si vitiosa terra ferantur, aut ex prauo semine, omnes enim masculifcunt; probum autem semen est, quod tenue est: gaudet frigoribus. Plinius Græcos sequutus duo prima genera esse, masculum & feminam; masculum in rotunditatem globari: feminam in latitudinem fundi, concauam, suauitate præstantiorem, & ad condiendum faciliorem, sed sæpius satam transire in marem. Apud Traspadanos tertium hunc esse fructum post messem & Vinum: Ante omnia cunctis animalibus nasci, satiari iis ruris Alites, magisque si decoquantur aqua: Quadrupedes & fronde earum gaudere. Homini non minorem Rapaciorum suis horis gratiam, quam cimarum; placere quoque flaccida, & in horreis enecata, magis quam viuientia. Nebulis & pruinis, ac frigore vltro ali amplitudine mirabili, visa esse quadraginta libras excedentia; in cibis pluribus modis comendari; durare etiam Sinapis acrimonia edomita, & coloribus picta.

C A P. L I X.

SYLVESTRIS Rapa sponte in aruis nascitur: radice non crassa, nec rotunda, sed tenui, & longa, vt Rraphani sylvestris: foliis Rapæ minoribus, hirsutioribus, similiter angulosis: caule breui, ramoso: floribus aureis, capitulis Fabæ magnitudine, angulosis: intus osseum quid continetur: vnico semine ob siliquæ breuitatem. Altera ramosior, & altior: flosculis pallidis: capitulis exilioribus, frequentioribusque. Plinius tertiam inquit esse Rapi speciem sylvestrem: radice in longitudinem procurrente, Rraphani similitudine: & folio anguloso, scabroque; succo acti, qui circa messem exceptus oculos purgat, medetur caligini admixto lacte mulierum. Idem Theophrastus innuit, cum de sylvestribus loquens inquit: Rapa radice longa, & modo Rraphani: breuique caule consistit. At Dioscorides longe aliter describit Rapam sylvestrem, quam in hoc genere nequaquam adhuc vidi.

GLASTVM, vulgò autem Guadum herba est, qua fullones vtuntur, tingendis lanis ceruleo colore, sine quo color ater nobilis, ac perseverans non fit: eius gratia seritur in Piceno, aliisque locis maiore, quæstu, quam frumentorum: secant folia, quæ ab radice, antequam caulescat: ea diligenter conterunt molis lapideis; congerunt deinde expresso humore in ingentes massas, nigras sub dio, vt imbribus, & sole concoquantur: easdem iterum atque iterum subactas tandem in panes, cogunt, ac vendunt: folia hæc magnitudine Lactucæ sunt, sed colore & specie Brassicæ parvæ, carnosa, lævia: caulescit anno secundo in eunte vere: caulis rectus, bicubitalis; subrubens: foliis multis angustioribus; digitalibus, sine pediculo herentibus: rami in summo tantum sparguntur, frequentes, onusti flosculis luteis; & siliquis nigris; pendentibus; figura parvarum ligularum; quibus singulis singula insunt femina, nigra, in rotunditate oblonga: radix sylvestris Rraphani similis: sponte oritur inter segetes: foliis angustioribus, ac parum angulosis: iis, quæ ab radice, costa alba per medium discurrente; odore Brassicæ; caule cubitali: paucis in summo ramulis: flosculis pallecentibus: fructu non pendente, sed subrecto, duro, candicante, vt Rappæ sylvestris, & talis à Dioscoride describitur Rapa sylvestris; nam folia lævia, digitali amplitudine, caulis cubitalis, ramosus in summo; ac capitulum non altera siliqua includitur, nec plura continet femina, sed vnicum. idcirco ad Isatim magis pertinere arbitror. duo autem genera Isatis tradit Dioscorides domesticum & sylvestre. De domestico inquit Isatis sativa, qua insectores lanarum vtuntur: folium habet Plantagini simile, pinguius, nigriusque: caulem duos cubitos excedentem. Sylvestris sativæ similis: folia habet maiora, Lactucæ proxima: caules tenuiores, multifidos, quadantenus rubentes; in quorum cacumine folliculi multi dependent, quandã linguarum effigiem referentes: in quibus semen, flore tenui, luteo. secundum hanc descriptionem, quæ hodie seritur apud nos, sylvestris est apud Dioscoridem. Quam autem sponte in arvis nasci diximus, fuerit domestica; angustioribus enim foliis constat; & paucioribus ramis, non tamen ea in vsu est apud insectores nostri temporis; neque caulem adeo altum gerit; verum subiungitur in quibusdam codicibus, mendosas esse prædictas descriptiones, nam luteum florem; & scapos tenuiores, ac multifidos: & cacuminum ligulas illas, folliculares Isatis habet sativa, non sylvestris: continetur in iis semen nigrum, simile Git: caule supra cubitos duos alto, non, vt quidam dixerunt, cubitali tantum: sylvestris nigriora fert folia: cauliculum

lum minorem, crassiorēque; florem purpureum, aut cæruleum: fructu aspero, cruciformi: semen inclusum foliis pusillis, & assidue per interualla quinis, hoc modo legentibus, vt Hermolaus legit, nostrum Glastrum satiuę Isati adamussim quadrabit. syluestris autem ea planta fuerit, quæ vulgo herba Sancti Antonij vocatur ob effectum; nam eius succo vlceratę partes illitę tetrum colorem cōtrahunt specie ignis sacri, quod quidam ad extorquendā munuscula mendicantes efficiunt. Eiusdem radiculę fibrosę, manu cōtrectatę dolorē dentium leuant: nam reuellunt cutem rubefacientes, sed colore tetro inficiunt. Herba in syluis nascitur: pluribus ab eadem radice caulibus, ramosis, cubitalibus, subrubentibus: folia Glastro breuiora, rotundiora, ac nigriora: flores purpureos, Leucoio similes: folliculos per interualla paruos, quatuor, aut quinque, oblongos, quasi crucem constituentes, hirsutos, siliquam paruam continentēs: semine intus Glasti: floret in Autumno. Plinius vtramq; inter Lactucas syluestras recenset; cum aptius inter Brassicas syluestras numerari debuissent: Tertiam inter eas facit nascentem in syluis, quam Gręci Isatim vocant: eandem videtur alibi intellexisse, cum inquit: In Gallia Glastrum vocant; simile Plantagini, quo Brittanorum coniuges, nurusque toto corpore oblitę, quibusdam in sacris nudę incedunt, Aethyopiam colorem imitantes: quamuis & hæc possint conuenire satiuę Isatis de qua inquit: inter Lactucas syluestre, quarto genere infectores lanarum vtuntur, Glastrum vocant; simile erat Lapatho syluestri foliis, nisi quod plura habet, & nigriora.

C A P. L X I.

SINAPI, quæ & Sinapis appellatur, prouenit lætissime in aggeribus sata, vbi eruta nuper terra fuerit: caulem fert tricubitalem, multis ramis: folia Rapę, latiora: flōscūlos luteos: siliquas membranofas, breues, sursum spectantes, refertas multo semine, tenui, rotundo, fuluo, linguam vrentō: radice constat tenui, & lignosa. Altera syluestris minor: angustioribus foliis, vt Rapę syluestris, scabris, cæteris eisdem. Tertia folio constat laciniato, Erucę modo, sed scabro, & subcandido: caule cubitali: floribus luteis: siliquis in latera inclinatis: seminibus ex flauo candicantibus, maiusculis: seritur in hortis: vulgo Rucam vocant. huius semen multo iniectum, ebullitionem prohibet, & dulcedinem conseruat. Plinius eadem tria genera ostendit his verbis: vnum gracile: Alterum Rapi foliis simile: Tertium Erucę: semen optimum Aegyptium. Athenienses Napy appellauerunt: sic Galenus appellat, Paulus, & Aetius. Dioscorides vtroque modo vocat; at neque describit; neque differentias assignat. Theophrastus succum acrem tribuit:

buit : semen in siliqua, & cuius satum exit die quinto : Medici semine vti-
-tur ad extrahendum ex alto : in condimentis quoque assumitur cū Sapa.

C A P. L X I I.

ERUCA herba in acetariis assumitur cruda, sapore acri, & iucun-
do; ideo seritur in hortis : folia fert laeua, oblonga, vtrinque la-
ciniata, raris foliorum segmentis, distant magnitudine, nam quæ-
dam latiore constat folio : caule cubitali : floribus candicantibus, ma-
culosisque : siliquis Sinapi maioribus : Altera fruticosa : angusto folio,
minus laciniato : pluribus cauliculis, semicubiti altitudine : flores fert
luteos : siliquas tenuiores : tota acrior existit. Quoddam genus sponte
nascitur in parietibus & maceris; frequens in agro Vrbeuetano : foliis
maioris Erucæ, sed hirsutis : caulibus dodrantalibus : floribus albis :
siliquis Rapi similibus, hirsutis : tota planta à tertio genere Sinapis di-
stat salum paruitate, & florum albedine. Dioscorides Euzomon græ-
cè appellat : vnum domesticum tradens, quæ largiore cibo cruda vena-
rem concitat : Alteram syluestrem, cuius semine in Iberia pro Sinapo
vtuntur; est enim multo acrius domestico, & vrinam vehementius im-
pellit : at neutram describit; solum ex attributis circa aliarum planta-
rum comparationem colligere licet : Erucæ folia laciniata esse, eo modo
quo diximus. Theophrastus meminit satium inter olera : radicem tri-
buit lignosam; & satum celerime prouenire. Plinius de Eruca inquit :
tantam inesse in condiendis obsoniis suauitatem, vt Græci Euzomon ap-
pellauerint : æstate vel hyemæ facillime nasci : frigora contemnere : di-
uerse naturæ esse quam Lactucam, concitatricem scilicet Venetis. Idcir-
co iungi fere illi in cibis esse & syluestrem.

C A P. L X I I I.

QUODDAM genus Erucæ in maritimis nascitur, locis harenosis
foliis crassis, pulposisque, varie diuisis, aliis, vt Raphani,
aliis Erucæ, aliis angulosis tantum : caules fert humi pro-
cubentes : siliquas crassas, & breues, angulosasque : hæ cum exaruerint,
decerptæ calculum renum frangunt; & vrinam impellunt, puluis-
culo earum potio.

C A P. L X I I I I.

IRIO passim in rudibus nascitur, & circa semitas : caule cubita-
li : ramis ad latera tendentibus, & deorsum inflexis, fractu con-
macibus : folia fert latioris Erucæ, minus laciniata, subhirsuta : flo-

Flosculos exiles, luteos, circa ramos frequētes: siliquas tenuissimas, subnigras, ramis hærentes, in quibus minuta semina continentur, valde flaua, & acria, valde efficacia ad vrinam impellendam: Altera est amplior tum foliis, tum floribus, ac siliquis; ramis erectioribus: peregrina apud nos: Tertia parua, actior, non nisi iuxta parietes reperta: cauliculis dodrantalibus, foliosis: breuiori folio, fere triangulo: siliquas fert non in extremis ramis, vt cæteræ, sed inter folia. Dioscorides Erysimum vocat, iuxta vrbes, cudera, hortosque: foliis Eruçæ syluestris: cauliculis in lori-modum lentis, & obsequiosis: floribus luteis: siliquis in cacumine gracilibus, corniculatis, vt Fenogræco: semine Nasturtij, exiguo, vrentis gustus. Plinius Irionem à Græcis Erysimum vocatum esse inquit; fruticosum: foliis Eruçæ, angustioribus paulo: semine Nasturtij. Quoniam autem aliud est Erysimum apud Theophrastum, inter fruges, vsurpatum in cibis, cuius & Galenus mentionem facit, Plinius tanquam eandem plantam accepisse videtur, cum inquit: Irionem Sefamę similem esse inter fruges, sed medicaminibus potius annumerandum, quam frugibus.

C A P. L X V.

HERBA Sancti Alberti vulgò appellatur quædam Irioni similis: caule striato, recto, cubitali, altiorique: foliis magis laciniatis, leuibus: flosculis luteis, in summis ramulis rectis: siliquas fert grandiores, ac firmas, in quibus semen simile prædictis: eo vtuntur ad fistulas.

C A P. L X V I.

ACCIPITRINA vulgò appellatur: foliis minutissime diuisis, Absinthij Santonici modo, subcandidis, & subhirsutis; vnde quidam inter Absinthij genera collocauerunt; non tamen amaritudo inest, neque odor: sapore subastringente: caulem fert tenuem, rectum, cubitalem; ramulis rectis, quibus summis tenuissimi sunt flosculi, pallecentes; ac siliquæ longissimæ, tenuissimeque: seminibus flauis, vt Irionis, minutissimis, quæ laudantur ad lûbricos necandos. Altera huic similis: foliis crassius diuisis, ad Nasturtium accedentibus, minoribus: flosculos fert candidos; siliquas prælongas, & tenues: oritur in incultis.

C A P. L X V I I.

QUÆDAM cauliculo simplici constat, vltra dodrantem; in quo folia vsque ad medium sine pediculo hærentia non laciniata, vt reliquis, sed tantum in ambitu serrata, dōrso in curuo, vt Delphinium

phium ob id dici possit, subhirsuta : in cacumine flosculi insunt candidi, & siliquæ longissimæ, numerosæ, rectæ, tenues; in quibus minuta semina : oritur in asperis, sed tamen riguis. Dioscorides Delphinium sic describit : surculos emittit ab vna radice sexquipedales, aut maiores; à quibus folia exeunt parua, tenuia, diuisa, prælonga, quæ Delphinorum effigiem representant; vnde tractum nomen est : flos Violæ albæ similis, purpureus; semen in siliquis Milio proximum, quo non aliud vtilius bi bi potest à scorpione percussis. hæc descriptio præter floris descriptionem optime quadrat; idcirco aliam ostendimus flore purpureo, specioso, qui & Hyacinthus nominatus est.

C A P. L X V I I I.

S I S Y M B R I U M Aquaticum, quem vulgò Crescionem vocant, in riuis fontium nascitur : denso frutice : caulibus infirmis, & concauis : foliis rotundis, læuibus, appendicibus quibusdam, subrotundis, vt Erucæ; gustu acri : flores in summis ramulis fert paruos, eandemque : siliquas Erucæ. assumitur in cibis vt Eruca. Efficax ad vrinam mouendam, etiam extrinsecus imposita. Quædam non absimilis oritur in sicco : tenuioribus foliis, & simplicioribus cauliculis. Dioscorides vnum quidem Sisymbrium Mentæ affine tradit, de quo nos proprio loco agimus. Alterum de quo hic agitur : Cardamine inquit cognominatur ob Nasturtij saporem; gaudet riguis, in eiusdem locis proueniens, vbi Sion : folia primum rotunda sunt, adulta Erucæ modo finduntur : assumitur in cibis crudum. Plinius de eodem inquit, quod in riguis nascitur : simile Nasturtio est, sed hanc similitudinem Dioscorides in sapore tantum notauit.

C A P. L X I X.

D V A E in aquis, aut certe riguis nascuntur, prædictis affines : flosculis luteis, in summis ramis : sed siliquis breuissimis : quarum altera caule, & folio constat subrubente, oblongo, non inciso, tantum anguloso : Altera fruticosior; folio Erucæ modo, laciniato, frequentibus diuisuris, singulis foliorum partibus serratis, specie Tanacetii Sisymbrium sylvestre vocemus.

C A P. L X X.

NASTURTIVM, vulgo Mastorsium, seritur in hortis pro ole-
re; nam crudum Erucę modo venit in cibos, acri sapore: cau-
lis ramosus est, cubitalis, & amplior, subcandidus, leuis: folia
fert inferne varie scissa, tenuibus, longis & raris segmentis, mollia; super-
ne autem indiuisa, angusta, & oblonga: flosculos candidos circa sum-
mos ramulos: fructus rotundos, ac depressos, sinu seminis vtrinque con-
stituto: semen flauum est, exurens, copiosum. hanc tanquam notam
non describunt authores; tantum ex attributis hinc inde colligere licet
aliquas nothas. Cardamon Greci vocant. Galenus viride inquit venire
in obsonia cum pane; quoniam eius mordacitas humiditatis admixtio-
ne moderata est, non exurens, vt quando siccum est; semen quoque adu-
rens, vt Sinapis. Dioscorides Nasturtio comparat Iberidem foliis, & ra-
dicibus duabus: Erysimum semine flauo; Sisybrium aquaticum sa-
pore acri. Theophrastus innuit satiuam esse, cum inquit: exire à satu-
die quinto: semen autem vetus celerius prouenire: constare acri succo.
Plinius duo genera tradit: album: & nigrum; sed nequaquam descri-
bit; meminit & sylvestris; cuius effectus maior ad omnia. ex omnibus
his colligere licet, præter Nasturtium à nobis descriptum, quod album
Nasturtium à Plinio vocatur, esse & alia genera. Animaduerti autem
mihi similitudinem Iberidis, quod Nasturtium sylvestre appellatum est,
in foliis & radice cum Nasturtio, non satis conuenire cum albo Nastur-
tio, visum est nigrum Nasturtium esse eam, quam inter Erucas descrip-
simus minorem, acrioremque: flore luteo; nam folia eius angusta, & ob-
longa, vt Iberidis, assumiturque in obsoniis per se cum pane, vt Galenus
notat: nec video apud antiquos, inter Erucas recenferi: vnius enim tan-
tum meminerunt inter satiuas.

C A P. L X X I.

IBERIS passim in rudibus, & iuxta semitas nascitur, fruticosa:
pluribus ab eadem radice caulibus, lignosis, cubitalibus: folia pro-
pe radicem parue Erucę similia, circumferrata, superne autem indi-
uisa, angustioraque: flosculi in cacuminibus ramulorum tenuissi-
mi, candidi; & fructus Nasturtij longe exiliores: semine vix conspicuo,
subnigro; radix lignosa, aliquando simplex, aliquando bifida, odore
acri. Dioscorides Iberidem alias Cardamanticem appellari inquit: na-
sci is incultis: foliis Nasturtij in vere, virentioribus: caule cubitali, aut
minore: florem in æstate fert lacteum, quo tempore efficacior est: radi-

ces duas, Nasturtio similes, calfacientes, & adurentes. Apud Galenum in curatione doloris Ischiadici legitur elegans descriptio ex Damocrate carmine conscripta in hanc sententiam. Iberis dicta à regione, in qua sanatus Medicus, herba frequens vbique iuxta muros & vetera monumenta, ac vias, semper virescens; sed vere foliis Nasturtij maioribus: caulibus cubitalis, paulo maior, vel minor: à quo æstate pendent folia vsque ad multam hyemem, donec gelu pereant: flos æstate lacteus: semen exiguum, vt vix cerni possit: radix odore acerrimo, vt Nasturtium. hæc rufa in magna copia (difficiliter autem tunditur, æstate & recens, nam tunc fortissima) cum modica axungia adhibetur toti cruri, & maxime coxendici; sinitur per quatuor horas in viris, minus in mulieribus, deinde aufertur, & crus in balneo ponitur, post inungendum ex oleo & vino, ac demum terfa pinguedine, & sudore, tegendum molli lana, vt æger ambulet, & suis pedibus obeat munia: si opus fuerit, repetendum post dies viginti, sic sanari inueteratos dolores capitis, aut in quacunque corporis parte. Plinius eadem ex Damocrate refert. Putat Galenus eandem cum Lepidio esse, quod & Agriocardamon, idest syluestre Nasturtium appellatum est, sed apud Dioscoridem diuersa earum mentio reperitur.

C A P. L X X I I.

LEPIDIUM, vulgo autem herba Piperis vocatur: seritur in hortis; nam folia ob Piperis gustum in condimentis expetuntur: caulis est candidus, ac leuis, rectus, cubito altior: folia lata, in acutum desinentia, Lauro grandiora, sed in ramis graciliora: flosculos fert in æstate candidos, veluti in coma; & fructus tenues Iberidi similes: radicem Rhapsani syluestris, acrem. Plinius scribit peregrinum fuisse: serri à Fauonio, dein, cum fruticauerit, iuxta terram præcidi, tunc runcari, ac stercoreari: hyemis impatientissimum: exit & in cubitalem altitudinem; foliis Laurinis, sed mollibus: vsusque eius non sine lacte. Dioscorides tanquam notam non describit; herbulam inquiens esse, quæ muria cum lacte conditur: vis foliorum acris, & exulcerans; Ischiadicis præsentissimum remedium: lepras quoque tollit; vnde forte Lepidium appellata; quia lepidas idest squamas leproforum auferat; ex quibus patet, hanc diuersam esse ab ea, quam Iberidem vocauit; nam Iberidi vires in radicibus; Lepidio in foliis; huius præterea vsus in cibis; Iberidis nequaquam. error autem putantium easdem esse fluxit ex communitate nominis, & virium. Paulus Agineta rem aperuit inquiens. Ischiadicos in totum restituit sanitati Iberidis herbæ vsus, quam Lepidion quoque, alij Nasturtium appellant. Quæ vero apud nos fruticosa nascitur: foliis Lauri similibus, & multo amplioribus respondere, multa experimenta testan-

restantur, non solum in coxarum, sed in aliis quoque diuturnis affectibus, & quæ sequuntur. Columella Lepidij duo genera facit: syluestre: & fatium. forte Iberidem pro syluestri accipiens. Solum ansam dubitandi præbet, quod Dioscorides Lepidium herbulam dixit esse, quod Iberidi magis quam Lepidio conuenit, sed tamen Dioscoridis Lepidium idem esse cum Plinij & Pauli Lepidio, ac longe differre ab Iberide colligi potest ex Draba, cuius folia Lepidio comparantur à Dioscoride.

CAP. LXXIII.

DRABA peregrina est apud nos: breuior Lepidio: foliis quoque minoribus, candicantibus, in ambitu læuiter fimbriatis, Lauri modo: flosculos candidos, in summis ramulis latam quandam umbellam constituentibus; fructus Lepidij: semina nigra. Dioscorides inquit: herba ad cubiti altitudinem assurgit, tenues spargens ramos, & ex utroque latere folia ceu Lepidij, molliora. (Græce ἀπαλώτερα, quod etiam significat tenuiora) & candidiora: in cacumine umbellam Sambuci gerit; candidis floribus: huius semine arido in Cappadocia pro Pipere vtuntur; herbam autem cum prisana in coquunt. reperitur eadem descriptio alibi apud eundem Dioscoridem sub nomine Arabis, vt habet Hermolaus.

CAP. LXXIII.

BVRSA Pastoris vulgò appellatur herbula, passim in ruderibus, & viis proueniens: foliis ab radice stratis, digiti longitudine, sectis Erucae modo, sed prope pediculum integris: cauliculum fort tenuem, semicubitalem, in quo pauca foliola, nequaquam secta: flosculi in ramulorum cacuminibus candidi: fructus triangula figura compressi, in summo sinuati specie gemini marsupij; vnde nomen traxit: in his semina exigua, & flaua continentur, sapore subacri; at herba tota insipido sapore constat, & glutinoso, celebris ad sanguinem sistendum, & fluxiones repellendas, succo potò in sputo sanguinis, & dysenteria; trahitur & super nares ad sanguinem inde fluentem, herba ex aceto trita, & carpo adhibita: sistit fluxum sanguinis, & rigorem tertianæ compescit: illinitur Erysipelati, & incipientibus inflammationibus, & vulneribus recentibus. Apud antiquos inter Thlaspi genera numeratur, vt paulo mox patebit.

CAP. LXXV.

HVMILIS quædam herbula affinis Bursæ Pastoris, copiosa in Sicilia, & in Plumbinensi secus vias: ramulis dodrantalibus, multis, humi procumbentibus: foliis Thymi, rotundioribus, candidantibus, subhirsutis: flosculos fert tota hyeme candidos, veluti in capitula acernatos in summis ramulis, odore quasi simillimo fauo mellis: fructus minus, Iberidi similes: Planta insipido sapore constat, vt Bursæ Pastoris.

CAP. LXXVI.

THLASPI folia fert ab radice Iberidi similia, longiora, ac similiter diuisa, in caule autem solum angulosa, pollicis latitudine: caulis prope cubitalis, ramis in summo tenuibus, patulis: flosculi candidi in cacuminibus: fructus specie & magnitudine Nasturtij, in extremo diuisi: semina intus subrotunda, nigricantia, acria: nascitur in agrorum aggeribus. Quoddam genus in Monte Sancti Iuliani in Pisano oritur: floribus luteis: fructu lato, ac valde depresso, diuiso specie duorum nummorum. Dioscorides inquit: herbula est angustifoliis, digiti longitudine, in terram consternatis, in summo scissis, subpinguibus: caulem emittit tenuem, duorum dodrantum, paucis adnatis; circa quem totum fructus est modice latus in extremo, figura Disci, seu Lenticulæ, sed contractus: vnde nomen assumpsit: in quo semen continetur simile Nasturtio: flos subalbidus: oritur in semitis parietibus, & aggeribus; semen acro exalfaciens. hæc descriptio partim ostendit nostram Bursam Pastoris, quæ & Capsella dicta est, inter cetera nomina Dioscoridi ascripta: nam folia in cacumine diuisa; & fructus in extremo lati, ei plantæ magis conueniunt. At figura Disci contracti, iis, quæ hic descriptæ sunt, magis congruunt. erat autem Discus apud antiquos, quoddam lusorium instrumentum, figura lenticulari, quod qui longius proiecisset, victor erat; hodie Rulla vocatur, lignea rotula, quæ filo circumducta, & proiecta, longius rotundo plana transigit. Galenus in censu Theriacæ, duo genera sciminis nouit; vnum colore inter luteum & flauum, figura rotundum, adeo exiguum, vt sæpe Milio cædat, quod è Creta affertur: cuiusmodi etiam vbique nascitur, hoc tanquam infirmum monet in Theriaca non recipiendum: Alterum præstantius ex Cappadocia allatum, quod ad nigredinem quamplurimum inclinatur, figuramque non exacte rotundam habet, & magnitudine antedictum per multum superat, & ab vno latere parua quamdam veluti compressionem præfert, vnde & nomen obtinuit, prouenit autem vtrumque in

Cap-

Cappadocia quamplurimum : sed quod peculiariter in Sauro nascitur, nec Cretico, nec passim nascente simile. ex hac Galeni historia colligere licet Bursam Pastoris esse Thlaspi deterius, quod vbiq̄ue nascitur. Nigrum autem melius, quale hic descriptum est.

C A P. L X X V I I.

THLASPI Creticum appellatur herba, quæ etiam apud nos reperitur locis asperis in monte Sancti Iuliani; furculis dodrantalibus: foliis angustis, indiuisis, ceu Lini: capitula fert cacuminibus: in quibus flores stipati, subrubentes: & fructus in eodem capitulo stipatos, profundiori sectione, quam Thlaspi nigrum: seminibus intus flauis, amaris, & acribus: herba quoque amara est. Galenus meminit Cretici Thlaspeos, vt patuit in superiori mentione.

C A P. L X X V I I I.

THLASPI magnum Rafanus montanus vulgò appellatur; radix crassa, gustu Rafani, acerrimi saporis: oritur in montibus: feritur autem in hortis radice; nam præcisa etiam in partes parvas germinat; incunte vere foliola exeunt ab radice, subrubentia, & scissa in extremo: mox caulis cubito breuior, rectus, paucis ramulis; quibus summis flosculi candicantes insunt: & fructus bifurcati, ac depressi vt cæteris: postquam caulis inaruerit ab eadem radice, sed altero principio folia exeunt magna, qualia Hippolapathi, serrata, & aliquando in extremo scissa. Dioscorides ex Cratena describit: foliis latis: radicibus magnis: vtile Ischiadicis. recentiores medici Rhaphanum syluestrem putantes Radici vires tribuunt ad flatum laxandos: vrinam mouendam & calculum renum, & vesicæ frangendum. distillant & aquam ex radicibus ad vsus prædictos. Germani radices tritas in condimenta recipiunt.

C A P. L X X I X.

DORBELLA vulgò appellatur, semen aurei coloris, exiguum, & in rotunditate oblongum, acre, oleosumque; quod præcipue olei gratia serunt in Gallia: caulem fert rectum cubitalem, ramosumque folijs Thlaspi nigri, maioribus, ac leuioribus, flosculos fert candidantes: fructus non depressos, sed orbiculatos, in acutum desinentes, ob seminis vero similitudinem cum Sesama, & olei habertatem, a multis sumpta est pro Sesama, oleumq; Sesaminu ex hoc semine petunt,

C A P. L X X X .

VIOLA alba, quæ & Matronalis cognominatur : colitur ~~herbis~~ gratia : flos est odoratus inter primos vernos . Planta fruticosa : caule crasso, duro, circa duos dodrantes : ramos fert in cacumine, vt Brassica : folia digitali longitudine, candicantia, subhirsuta, quæ prope radicem angulosa, ac latiora : flores summis ramulis plures, speciosos, candidos, aut rubentes, aut ad purpuram inclinantes, aut varios, maculis in albo rubris : extant & luteæ ramosiores : viridioribus foliis, angustioribusque : siliquas ferunt longas, & angustas, ad septum cõpressas contrario modo quam in Nasturtio & Thlaspi : in iis semina rotunda, in tenuitatem quasi foliaceam compressa : radix lignosa . Græci Leucoion vocant, quasi albam violam, comprehendentes eodem nomine & luteas, & cæteras prædictas . Theophrastus inquit ; florum prima emicat, vbi cælum clementius nondum exacta hyeme plurimum durat . differentiam habet in flore ; cum color earum varietur . Distat à nigra tum in aliis, tum ratione plantæ ipsius, in caule tantum foliata ; non latifolia, non multa radice constat : Vita eius anni maxime tres, senescens diminuitur, & candidiores assidue flores fert . Aliam idem Theophrastus habet inter Bulbacea, de qua suo loco dicendum est . Dioscorides tanquam notam non describit : esse differentiam in flore ; nam aut alba, aut lutea, aut cærulea, aut purpurea : lutea autem ad Medicinæ usum optima : nam ducit mēstrua, secundas, & sætum flos siccus feruesfactus in sessione : efficacius eadem præstat semen potum : nam abortum facit : sed Cæruleum Leucoion in hoc genere hæctenus non visum, à solo Dioscoride positum, nisi superfluum fuerit id verbum : At Cyanus flos, quem forte intellexit, alio loco est explicandus . Plinius trium tantum colorum meminit, purpurei, lutei, & albi ; nam de cyano seorsum à Leucoio agit : Leucoium ferunt omnes plantis, vt olus . At reliqua Violarum genera ab eodem posita non pertinent ad hunc locum . Arabes vocant Cheiri ; vnde oleum paratur Cheirinum vteri doloribus valde utile : diuersum à Iasmino Dioscoridis, quod è floribus albis violæ parari scribit, de quo nos in Gelsimino .

C A P. L X X X I .

EX T A N T & syluestres, vt plurimum sine odore : oriuntur in montibus, albæ, & purpureæ : foliis angulosis, & brevioribus quam sativæ : cauliculis dodrantalibus ; harum flores noctu magis redolent quam interdiu : idcirco iure Hesperis inter has constituatur aptè Theophra-

Theophrastum, quia inquit appellatam à nomine esse; quia noctu plus redoleat, quam interdiu, purpurei floris quandam vidi admodum purpillam, non excedentem quatuor digitos, in gracilibus nascentem; lutei vero coloris quædam in montibus nascitur: foliis rotundioribus: multis ramis, sicut uicosa, dodrantalibus siliquis capitulorum modo extuberantibus, rotundis.

CAP. LXXII.

LIBER VNARIA græca vulgò appellatur planta in Alpibus locis, vmbrosis: cubitali caule, ramofo: foliis latis, & rotundis, in acutum desinentibus, circumferratis, subasperis: in summis ramis flore purpurascente, Leucioi simile, suauis odore: siliquas fert latissimas, in foliaceam tenuitatem compressas, subrotundas, pendulas: paucis seminibus, Lentis magnitudine, nigris. Altera in odora: foliis oblongioribus, ad Vrticam accedentibus. Tertia flosculis luteis: recticaulis, candicans: foliis oblongis, latitudine pollicis, hirsutis, vt Verbasci: siliquas fert multas, sursum spectantes, paulo angustiores prædictis: semina specie & colore Cimicini: peregrina apud nos. Quarta fruticosa, & breuior provenit in nudis saxosis, copiosa in Montacuto, iuxta lapidem nigrum; quod multum Amianti nigri complectitur: in alia terra reperire non licet hanc herbam: cespites sunt lani: cauliculis duris, dodrantalibus, candicantibus, aliquando subrubentibus: in quibus frequentia foliola, ceu Thymi, rotundiora, candicantia: flosculi exiles, in summis ramulis copiosi, lutei: fructus rotundi, & compressi, figura Lentis, pallescentes: in quibus semina flaua, exigua, simili modo compressa. Dicitur sunt Lunaria, quia fructus figura lunæ non falcate, sed prope completæ conspiciuntur. Alia tamen à recentioribus Lunaria accipitur, quæ minor, aut racemosa cognominatur, alio loco explicanda. Confidunt in his Chymici coagulari posse argentum vitum specie argenti. Inter has videtur esse Alysson Dioscoridis, inquit enim: exiguus est frutex, subasper (additur in quibusdam vnicaulis) foliis rotundis, iuxtaque fructus duplicibus, scutulis similes; in quibus semen continetur, modice latum: ortur in montibus & asperis. Dicitur est Alysson; quia commotos à cane rabido defendit à rabie; si tusa herba adalligetur morsui. Decoctum eius potu discutit singultus, qui sine febre. Vitia cutis & lentigines in facie delet trita cum melle: habetur amuleum aduersus maleficia, si in domo maneat appensa. Aliam vero Plinius pro Alysson accipit, quæ inter Rubias ostendimus. Aliam Galenus, quam inter Marrubij genera explicabimus. Quod vero Dioscorides scribit de suo Alysson: fructum ferre duplici clipeolo simile, lunariis prædictis optime conuenientiam &

Pelte antiquis Lunatę dicuntur, vt apud Virgilium, lunatis agmina pel-
lis. Duplex autem clipeolus videtur; quia siliquę duo valuula, figura
clipeoli abscedunt relicto septo membranaceo, cui hærent semina.

C A P. L X X X I I I.

ALLIARIA vulgo appellatur; quia folia odorem Allij præsefe-
runt: oritur in rudibus opacis, læto solo: caulibus bicubita-
libus, leuibus; foliis latis, vt Lunarię gręę, rotundioribus, cri-
spis: flosculos in summis ramis fert candidos: & siliquas longas, ac ro-
tundas: in quibus semina nigra continentur. laudatur ad vlcera can-
crofa & maligna; foliorum succo & puluere: semen ad vteri strangula-
tiones confert ad motum emplastri modo,

C A P. L X X X I I I I.

CARARA vulgò appellatur herba in aggeribus, & secus vias &
ramis humi stratis, dodrantalibus, circa radicem multis, folia
fert diuisa Nasturtij modo, aut Coronopi, læuia: & in folio-
rum alis racemulos oblongos; in quibus flosculi candidantes: & fru-
ctus rotundi, ac depressi, valde duri, asperique: semine intus flauo, ac
depresso.

Finis Libri Octauii.

AN.

ANDREAE CAESALPINI
 ARETINI
 DE SVEVRTICIBVS ET HERBIS.
 LIBER NONVS.

CAP. PRIMVM.

VAE. terna ferunt semina ex eodem principio, nuda quidem, pauca admodum hucusque comperita sunt; nam praeter Rutam syluestrem, & Thaliethron, aliam sepeperice non huius: cor in iis est extra. Quae autem terna in conceptaculis ferunt, plura sunt, vt Thithi malorum genera: in magno autem numero sunt, quae in triquetris conceptaculis plura ferunt semina, vt Cōuoluuli, Hypericum, & Bulbacēa omnia, quorum cor infra situm est.

CAP. II.

RUTA. syluestris, in officinis autem Armel vocatur: herba in montibus: virgas fert plures ab eadem radice, cubito altiores, rectas, virentes, laeues, rotundas, simplices: folia in geniculis multipartita Rutae modo latiora, sed quae ab radice rotundiora sunt, ad Aquilegiam accedentia: in cacumine ramulos fert: copioso flore, lanugineo, albo: fructus ternos in singulis apicibus subcandidos, triangulos, deorsum inclinatos, vt in Galio: intra corticem semen continetur, oblongum, & nigrum, gustu Pineae nucis, cum perfectum est; sed viride amarum, & graui odore, vt tota planta: radices multae & fibrosae, intus buxo colore, exterius nigrae. Altera humilior: minutioribus foliis: flore pallido in coma magis soluta; semina in singulis apicibus terna, inuicem facta, sursum spectantia, specie seminis Cicuta, colore subrufo, sapore, cum perfectum est, non insuavi: quidam Cicutam Atheniensem vocant; quia succus letalis est, & soporiferus, & semen Cicuta simile, hinc factum est, vt nomen Armel cum Cicuta confusum sit apud Matheum Syluaticum, qui distinctionis gratia aspirationem adiungit Harmel vocans pro Cicuta. Dioscorides de Ruta syluestri inquit: eo nomine appellari, quam in Cappadocia & Galatia Asiae Moly vocat. quidam

Harmala Syri Befala; frutex est ab eadem radice plures virgas ferens; folia multo longiora, & molliora, quam Rutæ alterius, graui odore: florem album in cacumine, & capitula paulo maiora domesticæ, ex tribus maxime partibus constantia: in quibus semen triangulum, subrotundum maxime amarum in gustu, cuius est vsus: perficitur autem in Autumnino: cum Moly similitudinem quandam habet; quia radice constat nigra; flore autem albo: oritur in collibus, & læto solo. ad hebitudinem visus semen illinitur, ex melle, vino, felle gallinæ, scorbutum, & croco. & succo Feniculi. Arabes ad multa alia laudant: crassos, & lentos humores incidit, & per vrinas pellit: atram bilem, & pituitam per inferna purgat: efficacissimum remedium ad comitiales; extat & medicamentum Diabefala, seu Diharmala ad anginas apud Alexandrum Trallianum: excitat id semen vomitiones, vt vini instar ebrietatem parit; confert iis, qui amoris causa insaniunt; soporem gignit pondere drachmæ dimidiæ vsquo ad drachmam vnam in potu. Alia tamen ostenditur, cui magis conueniunt Rutæ capitula, Harmel Constantinopolitanum appellatur, de qua alibi dicendum est.

CAP. III.

THALIETHRON in Hetruria vniuo Verdemarcum appellatur; oritur in agrorum aggeribus, & campestribus, læto solo: virgis rectis, cubito altioribus; foliis tenuius scissis, quam Arnel, fragmentis aliis, vt Capilli veneris; aliis vt Rosmarini, virentioribus, durioribusque: hæc nitore quodam splendent: flores herbacei in longiore coma, ac prædensa insunt: & semina exilia prædictis: tota graue olet, & insuavis est gustu vt prædictæ; laudatur ad Hydropem, & Lienem tumidum radice decoctum; quidam folium cum onofrixam matutino exhibent; ducit enim vrinam. Dioscorides quamuis Thaliethron breuiter describat, non tamen difficile est plantam prædictam eo nomine agnoscere; inquit enim: folia fert Coriandri, pinguiora: caulem Rutaceum, crassitudine; in quo folia; oritur in campestribus: folia illita antiquis vlcerebus ad cicatricem perducunt.

CAP. IIII.

TITHYMALORVM genus appellatum est, quod lacteo succo, & acri abundat; emanat enim id tamquam ab vberibus, decerpto folio, aut caule, aut radice omnia foliis constant indiuuisis, in simplicis caule rotundo numerosis, oblongis; summi caules in ramos finduntur, ad minus ternos: quibus aliud genus foliorum inest, rotundius, vt plurimum acetabuli figura; vnde flosculus pender summo fructui indens.

dens, veluti Apex, fructus triangulus extra cutaneus, intra cartilagineus: semina terna; singula in singulis alucolis, ut plurimum Vicæ similia: medulla intus molli, & pingui. omnia os incendunt, & facultate purgandi prædita sunt. differunt magnitudine & paritate: foliorum figura: aliique caulium, & seminum, & radicum differentiis. Plinius Tithymalum à nostris Lactariam, & Lactucam caprinam appellari tradit: eius lacte inscripto corpore, cum inaruerit, si cinis aspergatur, apparere literas, quibus etiam alloqui adulteras solebant.

C. A. P. V.

CHARACIAS magnitudine præstat: virgis ab eadem radice multis, sæpe pluribus quam vicenis, pollicis crassitudine, cubito altioribus: quibus folia insunt longiora quam Oleæ, subcandida, & subhirsuta: circa summam autem virgæ coma est oblonga, frequentibus ramusculis, & acetabulis; in quibus flosculi sunt subrubentes; & fructus magnitudine parvæ Fabæ: oritur hæc in asperis maritimis vtuntur quidam ad pisces enecandos foliis rulis in vado. Huic similis oritur in montibus: foliis Oleæ: ramis rubentioribus, paucioribus; ac paulo brevioribus. Dioscorides hoc primum genus Tithymali facit; caules inquit fert supra cubiti altitudinem, rubentes, lacteo succo, & acri madentes: folia Oleæ: circa virgas angustiora, & longiora: radicem crassam, & lignosam: comam in cacuminibus ex ramulis iunceis constantem; in quibus foliola subconcaua sunt similia pelui, & in iis fructus oritur in asperis & montosis locis. vsus est lactis; nam purgat bilem, & pituitam pondere scrupuli vnius, cum posca inferius, cum mulla superius, sed fauces exurit, nisi deuoretur illitum cum cera, aut molle decocto: lædit & eos, qui colligunt, præsertim oculos, faciem, collum; & inguina; ideo aduersum flatum cauere debent, & manus & faciem oblinire prius seuo & oleo cum vino. recens aufert pilos cum oleo illitum: verrucas & formicas sanat: cauis dentium inditur ad dolorem leuandum, aliaque multa præstat: folia quoque siccata & semina, & radix ad purgationes assumuntur. Mesues Alcebram magnum vocat, habens radices rotundas, crassas, spissi corticis, densi, & ponderosi: reprobatum à Medicis; quoniam abscindit viscera. Plinius inquit Tithymali plura genera: primus cognominatur Characias, qui & masculus existimatur: ramis digitali crassitudine, rubris, rugosis, quinque aut sex, cubitali longitudine, à radice foliosis: pendet in cacuminibus coma Iunci: nascitur in asperis maritimis. Theophrastus de Lactaria mascula inquit: magnitudine cubitum æquat: folio Oleæ: huius lac, cum vinum & emia incipit, exprimunt, & præparato vtuntur: purgat inferius.

C A P. V I.

PALUSTRIS frequens in paludibus Pisanis, altior, & lauior Characia: caule medio crasso, aliis tenuibus adnascētib; rectis, subrubentibus; foliis paulo angustioribus, rarioribus, & magis virentibus: radicem fert exterius nigram, intus candidam, crassam, tenui cortice, qui ob succi copiam, facile abscedit à corpore; comam in cacumine luteam: semen Characię. vtuntur quidam cortice radicis pro Turbit; nam valde gummosus. Actuarius Turpetum nigrum vocat; quam inquit esse, radicem Pityusę: Album vero Alypię. De Pityusę Dioscorides, inquit; inter Thithimalos à quibusdam recenseri (specie differentem à Cyparissia; caulis supra cubiti altitudinem, assurgit, geniculatus, foliis Piceę, acutis, exilibus; flore paruo, veluti putpureo (semine instar Lenticulę lato; radice crassa, gaudida, succo referta; alicubi frutex is prægrandis inuenitur: detrahit pituitam, radix pondere duarum drachmarum. Plinius cum honore Pityusam recenset fruticem Piceę similem e flore paruo, putpureo. Quamuis autem hæc non omni ex parte quadrent plantę propositę, vt foliorum tenuitas, seminis latitudo, & radicis color, ac floris; non tamen reiicienda est à genere Pityusę; cum scribat Dioscorides alicubi fruticem esse prægrandē, vt in hac contingit; similitudo enim foliorum & totius plantę cum Cyparissia est, sed omnia longe maiora. de parua Pityusę patebit mox; sed de Turbit alia est sententia apud Mesuem, & alia apud Serapionem, vt locis propriis ostenditur.

C A P. V I I.

ESULA in officinis vocatur, in campestribus proueniens: caule dodrantali, aut maiore: ramulis tenuibus, à latere exuoribus; foliis Lini, virentibus, angustis, numerosisque: coma in cacumine subrubente: radice tenui, cortice rubente. vtuntur rustici radice in catapotia ad purgandum. Extrat quædam paulo maior: longioribus foliis, rarioribusque: coma pallida; in humidiori solo nascens: in totum herbę Linarię similior, vt antequam floreat, non distinguatur, nisi lacteo succo. Tertia in montibus nascitur, candidior; foliolis angustis; Esula candida appelletur. harum quædam ad Pityusam reduci possunt, vt secunda & tertia: cuius historiam superiori capite tradidimus: quæ autem primo loco descripta est; Cyparissias à Dioscoride vocatur; caule dodrantali, vel maiore, subrubente: ex quo folia exoriuntur Piceę, molliora, & tenuiora, vt in totum Piceam nascentem æmulcet; vnde nomen; candido succo madet, sed hæc ex Pityusâ videntur desumpta, quæ

que à similitudine Picez denominata est. Plinius inquit Cyparissiam vocant propter foliorum similitudinem; caule gemino, aut triplici: nascentem in campestribus: at que similitudo foliorum cum Cupresso? An nascens Cupressi folia conspicua, paulo breviora Picez, aut Juniperi? Mesues omnes has Althebram paruum appellat, habentē radices tenues, & tenuis corticis, que sunt in usu, præcipue cortex, qui eligitur tenuior, breuior, frangibilior, colore subrubente: Serapio Scobram vocat, & Pityusz Dioscoridis accommodat.

C A P I T U L U M V I D E L I C E

ALYPUM in petrosis nascitur, tractu marittimo: frutex surculosus, multis ab eadem radice cauliculis, tenuibus, palmum altis: foliis Thymi: tenui coma in cacumine, lutea: fructu asperio, & hirsuto: radice singulari, lignosa, pollicis crassitudine, cortice crasso, subrubente. Dioscorides inquit: surculosa est herba, subrubens: exilibus ramulis: tenuibus foliis: flore molli, leui, & copioso: radice Betæ, tenui, acri succo referta: semine Epithymi: gignitur in marittimis: semen atram bilem trahit. Actuarius modo Alypum vocat, semen laudans ad atram bilem, modo Alypiam: cuius radix detrahit pituitam glutinosam, & Turpetum album est: nam nigrum Pityusz radicem esse tradit, vt suo loco explicatum est. Paulus quoque Alypum, & Alipyam eamdem suis temporibus appellatam testatur.

C A P I T U L U M V I I D E L I C E

MARITIMVS Thithimalus semicubitalis est: incurvis ramis, rubentibus: numerofo folio, ceu Lini, breuiore, & candidante: comam in cacumine fert laram: flosculo pallescens: fructus exiguos candidos: seminibus Vicæ paruis: nascitur in harenosis littoribus: Dioscorides Paralion vocat: nascitur in marittimis: ramis subrubentibus, palmum altis, quinis, senisue, à radice exeuntibus: foliis Lini, angustis, paruis, oblongis, inuersus quosdam digestis, capite in cacumine orbiculato: in quo semen vt Eruum vario colore emicat: flos albus: frutex totus cum radicibus lacteo succo turget. Theophrastus marittimum Granum appellari testatur: folio rotundo: caule palmu alto: fructu albo, qui demetitur, cū vna nigrescere incipit, & siccatur: potui datur tertia parte acetabuli. Plinius ex Theophrasto transcribit, addens ramos rubentes: non variant autem hæc descriptiones; nam folium rotundum, de eo, quod in coma est, intelligendum apud Theophrastum & Plinium. Dioscorides caput appellauit ipsam comam.

C A P. X.

MYRSINITES peregrina est apud nos: ramis ab radice pluribus, hūmi stratis, dodrantalibus, crassis: folia insunt pinnatis: latitudine, figura Myrthi, in acutum desinentia, non tamen pungentia, crassa, colore candicante: coma in cacuminibus, similis maritimo; in qua fructus Characiz similis. Extat quædam in montibus, & gustioribus foliis; Dioscorides Tithymalum feminam esse inquit, quam Myrsinitem, & Caryitem vocant; similem Daphnoidi natura: foliis Myrthi, maioribus, firmis, in cacumine acutis, spinosisque: viticulas ab radice fert dodrantales: fructum alternis annis, Nuci similem, gustu mordaci: nascitur in asperis. Theophrastus inquit: Myrtaria cognominata, candida lactaria est: foliis Myrthi, aculeatis parte postrema: samenta in terram demittens, longitudine palmi, quæ non simul, sed alternis annis fructificant: alia hoc annos, alia postero; (quamquam omnia eadem radice exorta: loca montosa desiderat: fructus Nux appellatur) demittitur, cum Hordeum trigesimū purgatus; lotusque in aqua; sicca et usque, datur cum Papaveris nigri duabus partibus; ita viticorum modo acerabuli sit: Trahit pueritiam peralvum. At vero, si hucem ipsam placeat dare, tritam dabitur ex vino dulci, aut cum Sesamâ tostâ, torrefactaque comedenda. Plinius eadem ferè habet; tantum folia molliora Myrtho tradit, forte comparans cum Myrtho sylvestri, cuius folia pungentia, & robusta, ex his patet, quas descripsimus ad Myrsinitem quidem referri posse; nam cauliculi serpunt alternis annis, fructum ferentes: foliis Myrthi, at non pungentibus; neque fructus præ paruitate Nuci comparari potest.

C A P. X I.

ARBORESCENS in scopulis nascitur, & præruptis, copiosius in præcipitiis, qui Salus Cerniæ vocatur inter Massam, & Petram sanctam; si utex est bicubitali altitudine, & ampliore, lignosus: vno quasi caudice in ternos, aut quaternos ramos, perpetue fistos: foliis circa furculos nouellos, longioribus Myrsinite, aut virentioribus: coma lutea: fructu Characiz. Dioscorides Dendroides vocat in petris nascentem, amplum in summo, & multas spargentem comas; copioso succo: ramis subrubris; in quibus sunt folia tenuia, Myrtho similia: fructus autem Characiz similis. Plinius Dendroides inquit, alij Cobion, alij Leptaphyllon cognominant, in petris nascens, comosissimum ex omnibus maxime cauliculis, ramentibus, & semine copiosissimum: eiusdem effectus, cuius Characiz.

C A P. X I I .

LATIFOLIUM inter peregrina semina, aliquando prouenit in horto Pisano, sed nequaquam ad frugem vsque; nam hyeme adueniente perit: caulis simplex, ad altitudinem duorum dodrantum crevit: foliis alternatim geminis, subrotundis, ternum digitorum latitudine, candicantibus, crassis, ac lanuginosis, succo lacteo & acrimanantibus. Aliud apud nos passim iuxta flumina oritur: pluribus ab radice caulibus, rectis, cubito breuioribus, rubentibus: foliis latitudine pollicis, oblongis, valde hirsutis: coma in cacumine lutea: fructu hirsuto. Dioscorides Platyphyllon vocat, Verbasco similem: eius radix, succus, & folia per inferna trahunt aquas: pisces necat tusus, & aqua inspersus, quod & cætera Tithymali genera præstant. Plinius Platyphyllon inquit, alij Corymbitem, alij Amygdalitem à similitudine: nec vilius latiora sunt folia: pisces necat: aluum soluit.

C A P. X I I I .

CATAPUTIA vulgò dicitur, quam serunt in hortis spectaculi gratia, nec non & utilitatis in purgando: planta vno caule assurgit, crasso, cubitali, aliis à latere adnascens: foliis digitalibus, prælongis, alternatim geminis, cruce quodammodo efformantibus, leuibus, & crassis: ramos in cacumine prælongos spargit, assidue bifidos; in quibus folia Hederæ; & fructus in singulis alis, magnitudine Nucis Auellanzæ, in quibus semina effigie grandioris Viciæ, oblonga, colore vario, medulla intus, sapore nuclei Pinei, sed fauces paulo post incidunt. Qui abhorrent medicamenta, sumunt nouem grana à cortice mundata bibuntque ex aqua frigida: purgant hæc per superiora & inferiora bilem flauâ & pituitam: alij duo folia ex oleo & aceto parata deuorant. Dioscorides Lathyrim vocat forte ob similitudinem grani cum Lathyro, quam Cicerculam interpretantur: caulem inquit gerit cubiti altitudine, & digitali crassitudine contauum: gignuntur in cacumine alæ; & folia in caule oblonga, Amygdalinis proxima, latiora, & læuora, quæ autem in summis ramulis, minora conspiciuntur, Aristolochiæ; aut Hederæ longioris figura; in cacumine fructum summis furculis gerit, tripartitum, rotundum; vt Capparis, in quo tria semina membranis inuicem distincta continentur, rotunda, maiora Eruo, sed à cortice mundata candida sunt, & gustu dulcia: radix tenuis, & inutilis: totus frutex lacteo succo turget, vt Tithymalus. Plinius de Lathyro inquit: folia habet multa, Lactuæ similia, tenuiora: germina multa;

in quibus semen tuniculis continetur, vt Capparis, quæ cum inaruerit, eximuntur grana Piperis magnitudine, candida, dulcia, purgatu facilia. hæc vicena in aqua pura, aut multa pora Hydropicos sanant: trahunt & bilem. Actuarius pituitam purgare testatur, si grana eius maiora quindecim, minora autem viginti sumantur. Dioscorides igitur cum inquit, grana sex, aut septem exhiberi, significat totidem fructus, quibus singulis terna semina continentur. Quædam admodum pusilla in asperitate nascitur, non excedens altitudinem digitorum quatuor: cæteris proportionem exilioribus.

C A P. X I I I.

HELIOSCOPIVS passim in ruderibus nascitur, & circa vias: caulibus ab eadem radice tribus, aut quatuor, dodrantali altitudine, crassis, & læuibus, vt Portulacæ, subrobentibus, in quibus folia breuia, & subrotunda: comam in cacuminibus herbaceam gerit, quæ hyeme cum sole circumagitur, procedente tempore dilatatur: coma in ramos, & caules folijs denudantur: semina fert exigua. Quædam in montibus vmbrosis nascitur: maiore folio, oblongiore, ac nigriore, quam quidam Esulam rotundam vocant. Dioscorides describit folijs Portulacæ, tenuioribus, rotundioribusque: ramulis à radice quatuor, aut quinque, rubentibus, dodrantalibus, tenuibus, copioso lacte, capite Anethi, & fructu veluti in capitulis: huius coma cum sole circumagitur, vnde nomen Helioscopij: nascitur circa oppida, potissimum in ruderibus. Plinius eadem fere scribit: semen album esse, columbis gratissimum, quod colligitur in cipiente vna.

C A P. X V.

PEPLVS ætate prouenit sponte in vineis hortisque Helioscopio similis, breuior, ramosior, tenuioribus tum cauliculis, tum folijs. Dioscorides describit fruticem lactei succi plenum: folijs paruis, vt Rutæ, lattioribus: vniuersa autem coma dodrantem æquat, rotunda, fusa iuxta terram: semine sub folijs paruo, rotundo, minore, quam candidi Papaueris, herba ad multa utilis: vnica radice inutili: à qua totus frutex exoritur: prouenit locis cultis, & inter vites. Plinius eadem ferme habet.

C A P. X V I.

PEPLIVM herba in maritimis nascitur, locis sabulosis, statim à radice in ramos fissa: nullo caule comam sustinente, vt in cæteris: sed tota veluti coma est, humi strata, in orbem amplissimum aliquando

Quando cubitalem : foliis rotundis, vnguis latitudine, sub quibus singulis fructus latent exigui : tota rubet inferius, qua terræ incumbit. Dioscoridi Peplis vocatur, aliqui sylvestrem Portulacam. Hippocrates *Sautu* Peplion, in maritimis potissimum nascitur : frutex amplus, lacteo succo plenus : folia habens similia Portulacæ domesticæ, sed rotunda, inferne rubentia : fructus sub foliis rotundus, vt Pepli, gustu feruens : radix vna, tenuis, inutilis.

C A P. X V I I.

CHAMAESYCE in vineis saxosis potissimum nascitur, in totum Peplio similis, tantum minor; nam rami in terra sparsi vix ad palmum accedunt : foliis exiguis, ac similiter rotundis, non ad rubentibus : semina quoque exiliora, sub singulis foliis. Dioscorides Chamætycem inquit appellat, quasi humilem Ficum, aliqui Sycem vocant, forte ob lactis vberitatem, vt Fici : ramos inquit fert in terra stratos, quatuor digitorum, rotundos, succo plenos : folia effigie Lentis, Peplio similia, parua, terræ incumbentia : fructum rotundum sub foliis, vt Pepli : neque florem : neque caulem fert : radicem tenuem, & inutilem. Inter cæteras facultates, tollit verrucas cuiuscumque generis illita : oritur in petrosis & squalidis locis. Plinius eadem fere habet.

C A P. X V I I I.

EVPHORBIVM, succus est aridus inter externas merces, in paruas micæ friabilis, tritu facilis, sed terentium nares vrit, & sterntamenta concitat, color subalbidus, vetustate ruffior fit, admixta habet semina tetra, parua, nostris Tithymalis similia, vt hinc colligere liceat, eius plantam in hoc genere contineri. Describit eam Leo Aphricanus inter Aphricæ plantas in hunc modum : herba inquit est ex toto aculeata, quæ caput Cardui sylvestris æmulatur : inter eius ramos ab radice exeunt fructus, cubitales, & ampliores, crassitudine Citruli, virides, granulosi quibusdam tuberculis distincti, vt Citrulus, veluti caudices viginti, & triginta ex eodem cespite. Rustici hos gladiis pungunt, cum ad maturitatem peruenerunt : effluit autem humor lacti similis, qui paulo mox densatur, & tandem siccatur, vtrius collectus, ex hac descriptione colligere licet, quos author fructus appellat, non esse seminum conceptacula; non enim è ramis exeunt, qui seminis gratia dati sũt, sed potius esse nouellos stolones succi plenos, priusquam in comam findantur, vt in cæteris Tithymalis visitur, & sine foliis, vt in quodam genere vidimus, quod ex Sicilia habuimus : hoc multis ramis constat, re-

etis, virentibus, crassis, tenerrima fragilitate præditis, nullis foliis, aut paucis, vt Spartho, copioso lacte, quasi genus quoddam Euphorbij videatur; sed nequaquam spinosum est. Dioscorides Euphorbij plantam arboream esse tradit, & Ferulaceâ in Aphrica: ea succo madet acerrimo, qui nõ sine metu colligitur è longinquo cotis vulnerato caudice; statim enim tamquam è vase copiosus lactis humor effluit in ventriculos ad id paratos, in terram quoque spargitur. liquoris autem duo genera: vnum translucentum, vt Sarcocolla, Orobi magnitudine: alterum in ventriculis concretum, vitri speciei: adulteratur Sarcocolla, & glutine admixto: Eligendum translucentum, & vehemens; quamquam difficile sit degustare; nam vel læui tactu lingue accendit os, vt diutius feruor sentiat, & adnota omnia Euphorbium videantur. Plinius Euphorbiam herbam vocat, cuius volumen extat subæ, & præclarum Encomium. Inuenit eam in monte Atlante: spectatur foliis Acanthinis, cetera vt Dioscorides tradit: Mesues folia inquit in primis eleuantur sicut lanugines, deinde decidunt, & nascuntur folia similia Folio marino: eius gummi excedit omnia genera in calfaciendo & attenuando. solutione educit pituitam viscosam, & crassam ex profundo: confert nervis: Galenus cerato excipit efficacissimum remedium ad neruorum punctura, conuulsionem, & ad extrahendum ex alto humores; eius loco assumit aliquando lac Tithymali, idest Characiz.

C A P. XIX.

CVM Tithymalis conuenire videntur Ricinus, & Heliotropium; nam fructus ferunt illis similes, sed succo lacteo carent; differunt & folijs, & totius plantæ forma. Ricinus vulgò Girasole, crescit in æstate; specte arborea; caulo crasso, geniculato, & concavo, ternum cubitorum altitudine; folijs Platani, amplioribus, læuioribusque, veluti ex palma manus digitis exouitibus; racemos erectos fert in alis, alios florentes tantum, alios fructificantes sine flore: flos capillaceus, subrubens: fructus amplitudinem Nucis Auellanæ, hirsutus, qui dissiliens proicit semina, quæ vt plurimum ternæ sunt, raro quaternæ, læuia, colore vario, magnitudine Faseolis; vnde quidam Faseolum Romanum vocant, medulla valde pingui, acri, nauseosa, cui facultas inest purgandi, sed cum multo ventriculi labore: abstergit optime letrigines, & reliqua cutis vitia: aduentante frigore perit. Dioscorides Cici & Croton vocat, ob similitudinem Ricini animalis arbor prouenit paræ Ficus altitudine: folio Platani maiore, læuore, & nigriore: ramis, caudicibusque cauis, vt Harundo, fructu in asperis racemis, qui disquamatus Ricinum animal representat, ex quo oleum Cicinum exprimitur, cibis factum,

dm, lucernis vtile: grana triginta purgata & pota, pituitam, bilem, & aquam trahunt. Plinius inquit; Cici arbor in Aegypto copiosa, & in Hispania repente prouenit, altitudine Oleæ: caule Ferulaceo: folio Vitium: semine vinarum, gracilium, pallidarumque: nostri eam vocant Ricinum: à similitudine seminis. Serapio Cheruam appellat, unde oleum de Cherua: Mesues Granum regium; cuius duo genera inquit esse: maius, & minus; thaius. Cheruam vocari, cuius grana quinque vsque ad septem propinantur ad purgandum; minoris autem modus à granis septem vsque ad quindecim: vomitum prouocant, & solutionem laboriosam: educunt pituitam vehementer, & aliquando flauam bilem ex articulis, & aquam citrinam præcipue cocta & contrita in iure Galli antiqui, aut sero lactis. recentiores minus in hoc genere intelligunt Catapuriam, idest Lathyrim: ipse autem Heliotropium interpretor apud Dioscoridem.

CAP. XX.

HELIOTROPIVM, paruus quidam Ricinus videtur euenire; nam planta ætate prouenit, non altior cubito: ramis in latera tendentibus, subasperis: folia fert non dissecta; sed modice angulosa, initio nigricantia, dein subcinerea, subhirsuta, latitudine trium digitorum, longo pediculo pendentia: In alis racemulos paruos, flosculis pallidis, sine fructu: fructus sine flore pendulos, Ricino minores, in quibus semina rugosa continentur; quæ similiter vasculo dissiliente proiciuntur: peregrina apud nos, vt superior. Hoc Mesues Granum regium minus vocauit, de quo in superiori capite. Dioscorides Heliotropium minus appellat, quod breuiter describit his verbis: nascitur in palustribus, & iuxta lacus: foliis alterius Heliotropij, rotundioribus: fructum fert rotundum, pensilem, vt verruca Acrocordon: Herba & semen ex aqua pota cum nitro & Hissopo tineas latas & rotundas eiciunt: extrahit verrucas cum sale impositum. Plinius Tricoccum appellari tradit: circumagitur se cum sole etiam nubilo die, tantus sideris amor est, noctu velut desiderio contrahit cæruleum florem: vbiq; nascitur, & alio nomine Scorpiuron vocatur; foliis non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus; semen ei est effigie Scorpionis caudæ, quare ei nomen. sed hæc descriptio multa habet assumpta, partim ex maiore Heliotropio, partim ex Scorpiode, vt patebit locis propriis. huic maxime conuenit nomen Tricoccum; nam fructus triquetros fert.

CAP. XXI.

FABA inuetera à recentioribus appellatur, quædam in hortis **Mata** opere topiario viticulas fert multas, quæ cauliculis ad minicula complectentes, repunt ad altitudinem bicubitalem, & amplius: foliis multipartitis, instar Clematidis, quæ Vitalba vocatur, magis in ambitu lectis: flosculos fert albicantes paruis racemulis, è quibus fructus pendunt in Autumno similes Vesicariæ; vnde quidam inter Vesicarias recenset in Italia Vesicam triquetram terna semina continentur, septemlibus membranis, Piperis magnitudine, nigra; sed in sede seminis, quæcor est, candida inest macula, ordis figura, saporis nauseosi. **Matheus** sylvaticus fabam inuersam hoc modo describit. Romani inquit, eam fabariam vocant, & est herba, cuius folia sunt sicuti Alchachengi; caulibus cubitalis, aut bicubitales ad summum; semen eius viride, tendens ad nigredinem, magnitudine Fabæ communis, habens quasi effigiem in medio, sicut Fascoles; illinitur vlceribus malignis; nam abstergit sine morbo; carnem putridam absorbit, & intra tres dies vlcus renouat sine dolore.

CAP. XXII.

CONVOLVULI dicuntur vulgò, quorum caules vicinis fruticibus & ad miniculis circumuoluti ascendunt, succo lacteo constant: vascula ferunt rotunda, membranacea, ternis vt plurimum loculis distincta, aliquando binis, raro quaternis, in singulis loculis bina semina continentur, angulosa, inferius sedentia: flos omnibus concavus, calycis effigie; folia Hederacea; constant vi purgandi. inter hos principem locum tenet Scamonia: hæc tenues viticulas fert, bicubitales; foliis triangulis, effigie sagittarum, paruis; flores ex candido pallescentes; fructus veluti pinguedine obductos, in quibus semina nigrescantia; radicem grandem Rhabano similem, succolam. Huiusmodi apud nos nuper prouenit ex semine, quod è Syria allatum est. Dioscorides paulo diuersam describit, ramis ab vna radice tricubitalibus, multis, pinguibus, subcrassis; foliis Elxine aut Hederæ, mollioribus, hirturis, triangulis; flore candido, rotundo, in calathi modum cano, graueolente; radice longa, crassitudine brachiali, candida, graueolente, succo grauidi; vnde succus excipitur, quod Scamonium vocatur: optimum ex Myria Asia regione, læue, nitidum, ratum, colore Taurini glutinis, fungosum, tenuibus fistulis: ex Syria autem & Iudæa, deterrius, graue, densum, vitiatum solitum farina Erui, & Tithimalis succo; purgat per inferna, bilem & pituitam drachmæ pondere, aut quatuor obolo vna

ex aqua pura, aut mulla. Melues Scamoneam vocat, magnum solutiū, & super omnia purgantia generalissimum apud Democritum; esse autem succum cuiusdam Conuoluuli; folia sagittæ alaræ ferentis: colligitur optimum incisa radice gummi modo in scrobibus, aut eadem in taleolas dissecta; vnde distillat subalbida; deterior tertio modo contusa & expressa radice, nigra & grauis; vltimo expressis foliis nigra, tuburidis, grauis odoris, pessima. Eius dolim statuti à pondere grauiorū quinque ad duodecim, corrigi vehementiam incocta in Mado Cotoneo, aut succo, quod Diagridium vocant, ex quibus manifestum est Scamonij glebas ingentes, quas hodie vendunt nigras & graues, aut adu. teratas esse, aut succum expressum ex tota planta.

C A P. X X I I I.

ALTERUM genus pro Scamonia ostenditur multo maius; nam scandit supra tricubitalē altitudinem, crassioribus palmatis, hirsutisque; subhirsutis quoque foliis Hederæ modo, angulosis, latioribusque; Calyce coloris cæulei elegantissimi, vasculo grandiori; seminibus nigris; feritur hæc in hortis, opere topiario: peregrina: sed hyeme emoritur, non vt superior radice viuat. Forte Melues Volubilem lanuginosam vocauit; foliis subalbidis, lacteo succo manariē, cui inest vis venenosa; nam, solutione sanguinem educit abradendo. Quoddam genus Scamonij, allatum est, viticulis multis albicantibus, foliis quoque subalbidis figura sagittæ; folioli sunt subcaudati, parui, in racemulis, Apocyno similes.

C A P. X X I I I I.

CONVOLVULVS minor passim in aruis, & iuxta vias videtur: radice tenui, & longa, iuncea; ramulis tenuibus, semicubitalibus; foliis oblongis, in angulum obtusorem desinentibus: Hyeme assumuntur hæc inter olera ex oleo & aceto; æstate floret, calyces ferens albos, aut subrubentes: fructum tentem. Plinius inter Clematides recenset, Scamoniā tenuem vocans: ramis similibus Scamoniæ, pedalis, foliosis: folia nigriora, minoraque, in vineis & aruis æstus vt olus: aluum cit. Dioscorides Helxinem cognomento Cissampelon vocat; foliis Hederæ, minoribus: ramis exilibus, quodcumque tetigerint, amplectentibus: nascitur in sæpibus, viticis, & iugulibus. foliorum succus potus aluum soluit.

C A P. X X V.

CONVOLVULVS maior in sepibus nascitur, harundinibus, & umbrosis, supracubitalem altitudinem: foliis quoque maioribus altero Conuoluulo; calycibus candidis, amplis: Plinius de hac inquit: est flos Lilio non dissimilis in herba, quam Conuoluulum vocant, nascens per fruteta, nullo odore, nec crocis intus, candorem tantum referens, ac veluti rudimentum naturę; Lilia facere condiscens: sunt, qui putant apud Dioscoridem Smilacem læuem esse; nam descriptio in ceteris valde congruit, sed non ad eam altitudinem adolefcit, vt in æstate ad umbras quęratur, neque tantum folia in autumno deidant, sed & caules & tota planta perit; idcirco magis visum est Smilacem læuem nostro Gelsimino conuenire.

C A P. X X V I.

SOLDANELLA vulgò appellatur in maritimis nascens, harenosis, humi repens: cubitalibus ramis crassis & rubentibus: foliis subrotundis, Aristolochiæ modo, crassis, & subcandidis, non sine succo lacteo: calyces fert subrubentes, magnitudine Conuoluuli maioris, & fructus similes, laudatur ad Hydropem; nam trahit aquas. Dioscorides Brassicam marinam vocat, à fatua prorsus abhorrentem: foliis rotundis, longè Aristolochiæ similibus (sic enim aptius legendum puto, non vt vulgati codices legunt trãpositis dictionibus, foliis longiorundæ Aristolochię) enascuntur singula folia à subrubentibus ramulis ex singulis pediculis, vt in Hedera: succus inest albus, sed paucus, salso gustu, aliquantum amaro, & consistentia quadam pingui. Herba in totum stomacho inimica, acris, vehementissime aluum ciet in cibo coctas: eoquitur autem propter acrimoniam cum pingui carne.

C A P. X X V I I.

ALIAE sunt ab hoc genere non abhorrentes, sed per se stant, & succo lacteo aut carent, aut modicum id habent, vt Dorychnium, & alia ei congenera. Dorychnium ex Sicilia habetur: herba fruticosa: multis ab eadem radice caulibus, simplicibus, altitudine cubiti, numerosis, foliis circundantibus Oleæ figura, paulo angustioribus, molli lanugine, colore argenteo: vnde Argentinam vulgò vocant in summis virgis coma est prædenta; in qua flores candidi, calathi effigie & fructus Conuoluuli minoris. Altera apud nos oritur in asperis.

asperis collibus & maritimis, brevioribus ramulis humi sparsis rariori-
bus: foliis nigrioribus, brevioribusq;: floribus purpureis, in plu-
res ramos distributis. Dioscorides Dorycnium tradit Oleæ nuper
nascenti similem; in petris non procul à mari: ramis cubito breviori-
bus: foliis colore Oleæ, minoribus; & angustioribus (*σφόδρα* legen-
dum puto non *σφόδρα* idest firmiora) & valde scabris: flos inest can-
didus, cacuminibus: folliculi Ciceris, densi: granis intus quinque aut se-
nis magnitudine parvi Orobi, levibus, robustis, versicoloribus: radix
digiti crassitudine, longitudine autem cubiti. Inter venena soporifera.
Plinius inter genera Strychni inquit: hoc est venenum, quod innocen-
tissimi auctores simpliciter Dorycnium appellaverunt, ab eo quod cupid-
es in præliis ingerentur illo passim nascente, sed videtur pro Solano
Matico accipere, ut diximus in Solanis. Hermolaus inquit Dorycnio-
gustus lactis est, & confracto emanat.

C A P. X X V L I I.

RAPUNCULUS vulgò appellatur sylvestre olus, cuius radix par-
vo Napo similis est, candida, fragilis, sapore dulci, esset cruda
cum suis foliis inter acetaria: folia fert subaspera, ab radice Hel-
xine latiora; in caule autem angusta & oblonga: caulem rectum, ultra
cubiti altitudinem: flores circa summam virgam inter folia fert, calathi
effigie, postremis in angulos exeuntibus, colore Violæ purpureæ summis
fructibus infidentes: fructus asperos triquetros, resimodis in summo: fer-
minibus intus numerosis, ac minutissimis: emanat succus lacteus, ac
dulcis discreto folio, aut caule: amat loca à fontibus irrigata. Alter-
rum genus grandius in locis asperis nascitur, & inter saxa, haeritius:
pluribus ab eadem radice caulibus, ramosis: foliis longioribus: flores
amplios fert, figura campanæ, extremis simili modo angulosis: hinc
purpurei extant, nunc subalbidi aut lactei: fructus asperos, ac tubereu-
losos gerit in plures partes dissectos, ac veluti laceratos. Dioscorides ge-
nus hoc grande Medion vocat, de quo inquit: nascitur in saxis opacis,
folia ferens Seridi idest Intubo similia (sic enim Oribasius legit, non Iri-
di, ut vulgati codices habent) caulem tricubitalem; & in eo florem gran-
dem, purpureum rotundum: fructum Cnico similem, parvum; radi-
cem dodrantalem, baculi crassitudine, gustu acerbo, quæ cum in aqua
trita cum melle sistit menstrua: semen contra in vino menses ducit. Pli-
nius de Medio inquit: folia habet Iridis latius, caulem tripedia, & in
eo florem grandem, & cætera ut Dioscorides. in hoc genere videtur esse
apud eundem Plinium Iasione, seu Laisine, ut quondam legebarur teste
Hermolao, cum de ea inquit: olus sylvestre habetur in terra: rapens eum

lacte multo: florem fert candidum: Concilium vocant: cuius commendatio ad stimulos coitus, cruda ex aceto in cibos sumpta: mulieribus lactis ubertatem præstat: salutatis est phthisi in sentientibus. Infantium capiti illita nutrit capillum, tenacioremque eius cutem efficit. Alia vero est lasione apud Theophrastum: de qua idem Plinius alibi, quam nos Aquilegiam putamus: non abhorrebit autem noster Rapunculus ab altera lasione, quamuis non repant caules, nec flos candidus insit.

C A P. X X I X.

ARCHANGELICA vulgò appellatur à quibusdam Campanula in saxosis & riguis nata: radicibus Rapunculi, sed pluribus, ramosisque: foliis ab radice rotundioribus, latioribusque, ut Violæ purpureæ, magis serratis, succo lacteo emanantibus: caules fert plures, cubito breuiores, in quibus folia Vrticæ similia & flores Rapunculo grandiores, sed minores, quam Medij simili modo sectos, colore purpureo: fructus asperos. Matheus Syluaticus Arcam Angelicam vocat, & Vrticam mortuam; cum tamen alia sint Vrticæ mortuæ, ut Lamium & Galeopsis. astringente facultate pollet: eius decocto oris vlcera sanantur, faucium ac ceruicis tumores reprimuntur.

C A P. X X X.

PHYTEUMA, breuius est Rapunculo: foliis longioribus: flore grandi, latiore, ac breuiore quam Medij: fructu inæquali, lacertato instar Medij: oritur in montibus. Dioscorides breuissime describit: foliis Struthij, minoribus; fructu copioso, ac perforato: radice parua, tenui, in summa tellure: laudatur tantum ad amatoria. Plinius meminit tantum; at non describit. Quædam dodrantalis in montibus foliis Rapunculo tenuioribus: vnico flore in summis cauliculis. Dux flosculos ferunt veluti in spica dispositos dense, quarum vna foliis Rapunculi constat: Altera Archangelicæ minoribus.

C A P. X X X I.

ERINOS in ædificiis nascitur riguis, palmi altitudine, ramosa: foliolis breuibus, angulosis, vnguis latitudine: flosculos in aliis fert, figura Rapunculi, exiles, subcandidos, aut purpurascens: vasculum paruum figura Rapunculi, in quo semen minutissimum, lacte madet, dulci, ut cætera prædicta. Dioscorides inquit secus amnes fontesque nascitur, Ocymi similitudine, sed foliis minoribus, & super-

ae diuifis, palmo alta eſt : cauliculis quinis, ſeniſque : flos candidus : fructus niger, paruus, acerbus : & caulis, & folia lacte madent. Plinius Erineon vocat, quæ lacte madet multo, ac dulci, & cetera vt Dioſcorides. At Erineos apud Theophraſtum caprificum ſignificat.

C A P. X X X I I.

ELATINE in ſegetibus naſcitur : caule recto, dodrantali : multis ramulis : foliis ſubrotundis, ſine pediculo herentibus, hirsutis, ſubcandidis : flores ſummis ramulis infunt, in purpura ſubrubentes, qui in ſole aperiuntur, ſciſſi fere ex toto, noctu autem clauduntur, coheuntibus foliis, figura clauæ ferreæ, qua æquites vtuntur in bello: fructus veluti ſiliquas fert exiles, longitudine medijs digiti, triquetras, florem ſummo ſuſtinentes; ſemina intus parua, ſplendentia, colore flavo. Dioſcorides inquit; folia habet Helzines, puſilla, rotunda, piloſa : ramulis tenuibus, dodrantalibus, quinis, ſeniſque; ab radice ſtatim folioſis, aſtringentis guſtu : naſcitur in ſegetibus, & vbique ſolo cultu : oculorum fluxionibus & inflammationibus auxiliatur : foliis cum polenta impoſitis, cocta in ſorbitione diſſenteriam ſiſtit. Plinius eadem fere habet ad verbum. cognominatum puto ab Elate, quæ Abies eſt; quoniam erecta ramos ab imo fert uſque ad ſummum Abietis modo : conuenit autem cum ſupradictis, ſed lacte caret.

C A P. X X X I I I.

SESAMA ſemen eſt pingue, quod aſſertur ex Alexandria, ſimile ſemini Lini, tenuius, colore ſuaſcente, guſtu gratum, ſapore pingui, Giugiolenam in officinis appellant: conſciunt ex eo placentas cum melle, quas cubatas vocant. ſatum hoc ſemen plantam protulit cubitalem : caule craſſo : foliis in rotunditate oblongis, ſubſperis : ſiliquas triquetras, Elatine grandiores, candidum florem ſuſtinentes. Theophraſtus numerat inter fruges æſtiuas : nam quadraginta diebus ſatu conſumatur, diſcerni à leguminibus : ſua proprietate cernitur nam ſemina gerit in ſiliqua magnopere circumſepta, modo peculiari quam cetera legumina : caulis ſeruſaceus, multiplici, & craſſiore calamo conſtans, & numeroſiore radice quam Milium; vnde magis terram extenuat : ſtirps ſimplex, & alta, pinguiſcula : radice ſingulari coheret : viridem nullum animal mandit, quia amara : flos folijs coctus, ſiccata gravior, & fructus ſuauiſ; candidus dulcedine præſtat; nam genus quoddam candidum. hæc Theophraſtus. Plinius folia tribuit ſanguinea : caulem ſeruſaceum : ſemen in vaſculis, ab Indis venire ait, ex ea & oleum

oleum confici, colorem eius candidum esse. Dioscorides tamquam nos tam non describit: semen eius inter fruges numerat, ex quo Aegyptii oleum exprimunt.

C A P. XXXIII.

SESAMOIDES similitudinem cum Sesama in fructu gerit, qui triquetrus est, sed breuior, ac in extremo apertus, specie quadam loculi, quo summi conduntur: semina in eo rotunda, & subnigra. Eius tria genera: unum cubitalibus ramis, ab eadem radice pluribus, altioribusque, & incuruis: foliis Eruce, longioribus, candidantibus: flosculos, circa summas virgas fert, subcandidos, & ferme lanugineos: gaudet maceris & parietinis: vivit diutius, regerminans ab eadem radice: peregrina apud nos: Alterum vno caule constat: foliis virentioribus: flosculis pallecentibus: oritur apud nos in harenosis annua: Tertium genus breue, dodrantis altitudine: foliis breuibus, in quibus pauca appendices, sæpe nullæ, flores paucos fert, candidantes: siliquas crassiores, rarioreque: semina fulva: oritur in glareosis & aridis. Dioscorides duo genera tradit maius & minus: de maiori Sesamoidem inquit, in Anticyra Elleborum vocari, quoniam in purgationibus Elleboro albo miscetur, simile Senecioni, aut Rutæ: foliis longis: flore albo: radice gracili, inutili: semen simile Sesame, amarum: De minori autem inquit: cauliculos fert dodrantes, in quibus folia Coronopo similia, hirsutiora tamen, & minora: in cacuminibus capitula floribus purpurascens, in medio albis: in quibus semen Sesame, amarum, fulvum: radix tenuis: oritur in asperis. Theophrastus non videtur distinxisse ab Elleboro, cum de eo inquit. In Anticyra fructus eius purgantur, quem Sesamaceum fert. Plinius inquit Sesamoides à similitudine nomen accepit: grano amaro: folio minore: nascitur in glareosis, ex quibus innuit genus paruum, cum postea subiungit: est etiã unum aliud Sesamoidis Anticyræ nascens, quod ideo aliqui Anticyricon vocant, cetera simile Erigeronti herbæ: granum Sesame, datur in vino dulci ad detractiones quantum tribus digitis capitur: miscentque Ellebori albi unum & dimidium obolum; purgationem eam adhibentes maximæ insanix, melancholiæ comitialibus, podagræ; & per se diachmæ pondere exaniunt, hæc de maiori intelliguntur.

C A P. XXXV.

GVADARELLA vulgò appellatur ab insectoribus lanarum herba, quæ ad tincturas luteas vtuntur: assurgit in altitudinem bicubitalem: caulis rectus, ac lignosus: ramis quoque rectis: foliis figura

gura Salicis, angustioribus, colore pallescente: fructum fert copiosum
 circa summas virgas, sine flore, simile Sefamoidi, sed longe breviorum, &
 magis patulum, asperumque; semine intus nigro, simili Blito, oleoso.
 Dioscorides, ut puto, Myagron vocat, & Melampyron; inquit enim:
 Myagros herba est surculosa, bicubitalis: foliis Rubiæ, pallidis: semen
 Spondylo simile, oleosum: quo tosto ac tuso virgulas illinunt ad lucer-
 narum lumina: eiusdem pinguedine corporis asperitates hereant: pla-
 cet autem verbum *τραχύλος*, Spondylum vertere, magis quam collum,
 ut Hermolaus vertit: fructus enim & asperitate & figura vertebrae cer-
 vicis præferat, cui neque deest cavitas, locus spinalis medullæ. Alij di-
 ctionem græcam immutarunt pro *τραχύλο* legentes *τιλει*, idest Feno
 græco, sed nulla auctoritate, Plinius inquit: Myagros herba Ferulacea
 est foliis similis Rubiæ, tripedanea: semen oleosum, quod & fit ex eo.
 Apud Theophrastum Myagros non reperitur, sed Melampyron, quo no-
 mine semen intelligitur inter vitia Tritici, ut Galenus quoque accipit,
 de quo inter fruges dictum est; ob seminis autem nigritiam Myagros
 Melampyron appellata est.

C A P. XX XVI.

ASARUM, vulgò autem Bacchara, suffrutex est in sylvis, & opa-
 cis montium: radicibus summa tellure serpentibus, veluti Gra-
 minis, valde odoratis; à quibus folia exeunt longo pediculo,
 rotunda, lævia, ac dura, ut Hedera: flosculi inter folia brevi cauliculo,
 figura Balauitij, labris purpureis, qui intumescunt rotundi euadunt,
 semina continentes vinaceis similia. Dioscorides Asaron Nardum syl-
 uestre appellari scribit: folia fert Hederae, longe minora, ac rotundiora;
 inter quæ flores ab radice purpurei, beneolentes, figura cytini Hyoscy-
 ami; in quo semen simile Vinaceo: radices subsunt multæ, geniculate
 tenues, in latus tendentes, similes Gramini, sed multo tenuiores, & odo-
 ratos, calfacientes, & valde mordentes gustum. In quibusdam codici-
 bus multa addita sunt ex capite de Bacchari assumpta; nam & hæc Bac-
 char appellata est apud antiquos. Plinius de Asaro scribit, Nardi vim
 habere, Nardumque sylvestre appellatum à quibusdam: foliis Hederae,
 rotundioribus, mollioribusque; flore purpureo; radice Gallici Nardi:
 semen acinosum, saporis calidi, ac vinosi: in montibus, & umbrosis
 nasci: bis anno florere; effodi oportere, cum folia mittere incipit,
 & in sole siccati; nam celeriter situm trahit, ac senescit. ~~Corrigen-~~
 dum præterea eorum errorem, qui Bacchar Nardum rusticum appel-
 lauerunt; est enim alia herba; Asarum vocari, quoniam in coronas non
 addatur; Mæsus recenset inter medicamenta purgantia; nam trahit

per superiora, & inferiora flauam bilem, & pituitam, sed hanc rursus prouocat vrinas; obstructiones aufert cum efficacia; ideo confert Meno-
 sis, Ictericis, Hydropicis, præsertim vinum radicibus in munda infusis.
 Ad purgationes rectius infunditur in sero lactis pondere drachmarum quatuor, aut puluis exhibetur pondere drachmæ vnius vsque ad tres.
 Dioscorides exhiberi tradit vsque ad drachmas sex in multo: hodie frequens est foliorum vsus in lixiuio ad capitis lotiones in dolore capitis, & ceteris vitis, quæ exsiccationem, & calefactionem postulant, sed hæc facultas à Dioscoride non Asaro, sed Bacchari tribuitur, de quo suo loco dicemus.

C A P. X X X V I I.

EX hoc genere videtur esse Cardamomum: venduntur autem hoc nomine tria genera seminum in siliquis cutaneis inclusa candidantibus, quibus floris vestigium in summo est, intus farctæ continentur semina, & ob id angulosa, triplici septo tenui membrana diuidente. vnum ex his simpliciter Cardamomum vocatur: siliqua breui triangula, magnitudine grani Ciceris: seminibus ex russo candidis, subasperis, gustu acri, mordente, odore suauis. Alterum Grana Paradisi vocatur: siliqua longiori: seminibus leuibus, ex nigro rufescentibus, similitudine Melicæ; ideo quidam Meleghettam vocant, sapore acriore, sed minus suauis. Tertium Nigellam citrinam appellant: crassioribus siliquis: seminibus luteis, figura Nigellæ, gustu suauiori, ac minus mordaci quam supradicta, eius plâta in Melanthio explicatur: sed reliquorū duorū plantas, nec videre licuit, nec descriptas à quoquā audire. Tantum audio seti leguminū more in India Orientali; attolli ad summū cubiti altitudine; dependere siliqualas granula cōtinentes interdū vsque ad viginti; exili radice niti, in vsu esse apud Indos ad pituitā per os purgandam; nā eius grātia manditur. Plinius fruticē esse scribit Amomo simile; semine oblongo, quod metitur in Arabia eodē modo, quo Amomū. Genera eius quatuor: Viridissimum & pingue, acutis angulis, cōtumax fricanti, quod maxime laudatur. Hoc exillimo Nigellam citrinam esse; nam eius caput in angulos acutos definit; semen continet pinguius, ac mollius quam cætera, cōtumax autem fricanti, & viridissimum dicitur, ob vasculi & totius fruticis naturam; nam totus frutex manipulatim colligebatur vt Amomū. Dioscorides quoque hoc genus cæteris præferit, inquit enim eligendum esse id, quod contumax est frangenti, plenū, oclusumque; nam alioqui exoletum est, & quod olfactum feriat, gustu acre, ac subamarum: Ferri optimum ex Comagene & Armenia, ac Bosphoro. Galenus Nasurtio comparat inquiens: facultatem habere ad-

mo-

modum calidam, non tamen vsque adeo vt Nasturtium, sed quanto suauius, magisque fragans est Nasturtio, tanto imbecilliores eius esse calidam facultatem. vt autem ex nomine coniectari licet, Cardamomum dicitur, quasi Nasturtium suauis. Refert autem Nigella citrina ipsum Nasturtium; non solum frutice; sed & semine. Ipse cum aliquando degustassem vasculi ramenta cum semine admixta; reperi aliquam odoris suauitatem similem semini; sed saporem magis amarum. de ceteris autem generibus inquit Plinius: proximum ei ex russo candicans: tertium breuius, ac nigrius. peius tamen varium, & facile tritu, odorisque parui: Quod verius, Costo vicinius esse debet, hoc & apud Medos nascitur: Dioscorides quoque alia genera Cardamomi esse indicauit, cum inquit: pignoni etiam in India, & Arabia, cuiusmodi sunt duo genera à nobis indicata, scilicet quod vulgo Cardamomum vocatur, & Grana Paradisi. Arabes hæc nominibus distinxerunt; Nam primum illud genus merito à reliquis duobus sciungunt, Cordumenum vocantes, & quidam eorum interpretes Sarul, grece, quoniam & Melanthium, cui Nigella citrina congener est Cerui appellant, licet perperam. distat autem facie multum à reliquis duobus. Reliqua duo tamquam à Dioscoride non pertractata ipse propria authoritate describit. Auicenna quidem statim post Cordumenum. Serapio autem multis aliis interiectis, appellantque eorum lingua Sacolla, quod interpretes recte Cardamomum vertunt; seruatum enim est in hunc diem quasi per manus antiquum nomen. Diuidunt autem, vnum maius, alterum minus vocantes: maius quidem, vt inquit Serapio, habet cortices, & capita sicut Rosa; quæ sunt grana, fere magnitudine fructus Loti, & intra continentur semina parua, angulosa, odorata, pinguia, puluerulenta. hoc genus odoratius est, & iucundius minore, minus acre, magis astringens: eius cortices & capita magis astringunt quam semen: Auicenna huic tribuit magnitudinem Ciceris nigri, quod cum frangitur, interius habet granum album, mordicans linguam, sicut Cubebe, in quo est Aromatis odor: hæc quidem conueniunt vulgari Cardamomo, intra cuius corticem videtur vnicum granum contineri, factis adeo & inuicem cohærentibus seminibus, vt vnicum videatur, quod & Dioscorides videtur laudare; nullum enim aliud adeo factum est, oclusumque; ideo merito hoc solum hucusque appellationem antiquam retinuit. De minori Cardamomo inquit Serapio: non habere capita neque corticem, sed grana habentia corticem, cuius color est sicut Cardamomi maioris, & substantia eius est tenuior, quam substantia maioris; hæc verba ostendunt huius generis sola semina afferri solita sine vasculis, qui vsus hodie in omnibus generibus obseruatur; afferuntur enim sola semina à vasculi putaminibus purgata. Auicenna semina minoris Cardamomi, magnitudinè Lentis, prædicat.

odorata quoque & utrunque genus calidum & siccum esse in tertio ordine rectius quam Serapio, qui in primo gradu calida constituit. Videretur autem minus Cardamomum intelligi, id quod Grana Paracra vocatur, acrius enim est, ac minus odoratum; minusque astringit: sed his semilibus atque aliis multis contingit; & propter Momos reprehensores, quanquam Amoma, & multis eius comprobata: a plerisque hodie reprobentur.

C. A. P. X. X. X. V. I. I. I.

CYCLAMINVS, vulgò Pamporcinus, in umbrosis nascitur montanis: radice orbiculata, ac parum depressa, instar panis, nigra exterius, intus candida, sapore acris, & amaro: germinat in autumno ex quodam apice; flores prius assollet, quam folia; flores in summis cauliculis inclinati, reflexis sursum, eorum foliola, colore roseo & fructus orbiculati, qui cum defloruerint, paulatim in terram convolvuntur: cauliculis inspiratis contractis ad radicem: folia ab eodem apice exeunt Hederæ similia, minus angulosa, superne candidantibus maculis, inferne subrubentia, quoddam genus in Pisanis collibus nascitur, copiosum in Monte Sancti Iuliani, quod vere floreret inter folia: eius flores odorati sunt: radices parvæ, nucis Avellanæ magnitudine, vel ad summum Juglandis: Dioscorides describit: foliis Hederæ, purpureis, varij coloris, inferne, & superne maculis candidis: cauliculo rudò quatuor digitorum longitudine: in quo flos, specie Rosæ, purpurascens: radice nigra, Rapo simili, modice lata, quæ ad multa utilis est: affert præterea alterum Cyclaminum scandentem arbores, de qua dictum est in Periclymeno. Apud Theophrastum Theodorus, nunc Malum terræ vertit, nunc Tubercem terræ: eius radix cornicem carnem adhaerentem habet: nunc meratur inter ea, quorum omnia commoda sunt, tum radix, tum fructus. Plinius de Cyclamino inquit: folia habet minora, quam Hederæ, nigriora & tenuiora sine angulis, in quibus albicant maculae: caule exiguo, & inani: floribus purpureis: radice lata, ut Rapum videri possit, cortice nigro: nascitur in umbrosis: a nostris Tuber terræ vocatur: in omnibus ferenda domibus: si verum est, ubi sata sit, nihil nocere malis medicamentis: amulatum vocant. Melus Arthanitam vocat inter medicamenta purgantia: duorum generum: unum magnum, cuius radix est in modum Rapæ rotunda, exterius nigra, intus candida: parvum vero hæbet radices subterraneas, plurimas, in modum Avellanæ, & Cicerum.

VIOLEA purpurea, vulgò Mammola passim oritur in sepibus, densè
 in scopis, cespite, multis radicibus, fibrosis, subcandidis: à quibus fo-
 lia: media exeunt, subrotunda, subaspera, aserrata: flores fert incun-
 vere, & non dum exacta hyeme inter folia, summis cauliculis deorsum
 nãtantibus, constantes ex foliis quinque, binis vtriusque fuscis reflexis, i-
 vao inferius sinuatum producto, ex quodam vitriculo: color inest purpu-
 reus ad ceruleum vergens, aut ad vineum, odor suavis, sed exilis: fru-
 ctus rotundus Ciceris magnitudine, qui cauliculo in spiras reflexo con-
 ditur iuxta radices. Planta non solum semine propagatur, sed & cau-
 liculis quibusdam, humi, serpentibus, qui iterum paulum digressi, radi-
 cantur, viticulisque oleis idole impleant. Solem. Extant flores in gene-
 re cerulei, qui in numerosis foliis constant, qui quædiutius florent, sed rarè
 in præcipuis, & alantur in hortis, cultura quoque simplices grandio-
 res evadunt. Sunt & candida, & alba in montibus, at sine odore, & grati-
 orioribus foliis. Theophrastus simpliciter Violam, & Violam nigram
 vocat, recenset inter illustres coronarios, flore odorato, qui tantum
 in usu est coronario: ramulis caret, ab radice tantum foliata, lato folio
 carnoso, perperuo viret, flores post flores venos, & ut aliqui ferunt sem-
 per florem promere potest, si modo quodam colatur: flores bini, quod
 in flore alterum florem insidentem medium gerat: provenit semine, quo-
 niam ipsa & radix ligno constat: vita non recisa nec vltè ad annos quin-
 que durat ad vigorem scilicet, differentiam non habet. hæc Theophra-
 stus. Dioscorides de Viola purpurea inquit: folio minore, ac tenuiore
 constat, quam Hedeta nigriore, nec dissimili: cauliculus ab radice me-
 dius profilit, & in se flosculus odoris præcipui, colore purpureo: In opa-
 cis, & macris locis gignitur: facultate refrigerandi. Plinius inter Vio-
 larum genera recenset purpureas, sponte in apricis & macris locis natas,
 latiore folio, quam albe, & luxæ, statim ab radice carnoso, soleque græ-
 co nomine à cæteris discernuntur appellata Ia, ut ab his lantina vestis
 idest violacæ.

VIOLEA flammea in sylvestribus, & apricis nascitur: cauliculo do-
 drantali, triangulo, & striato: foliis per intervalla angustiori-
 bus Viola, magisque serratis, alijs tenuibus intermixtis, & quæ-
 ram sinu cauliculus exit florem sustinens figura Violæ, sed triplici colo-
 re distinctum; in medio enim veluti flamma radiat flava, ad puniceum
 vergens, in ambitu albicat supernis partibus: solum infimum viola-
 ceum.

ceum est; ideo aspectu venustus; at sine odore: seritur semine 2 m. tre-
 mis, singulis annis emoriens, sed facillimo prouentu; nam ubi semina sa-
 ta fuerit, non opus est iterum serere, si permittatur sementescere. Alij
 hanc Trinitatem vocant a triplici colore: alij Iaccam. decocta in Vin-
 o educit prauos humores: confert tis, qui patiuntur erysipelata, inflami-
 nationes, & scabiem: confert & Asthmaticis & cordis aff. Qioni: ad
 eodẽm vsus aquam exhibent per sublimationem extr. eam præsertim
 infantibus. Apud Theophrastum Phlox & Phlogion, idest flamma, &
 flamma Viola appellatur. Theodorus utroque modo vertit; aliquan-
 do flammulam, de qua pauca hæc scribit inter flores coronarios: præ-
 uenit semine; nam lignosa & ipsa & radix: syluestris duntaxat. & floret
 post Violam albam, nonnumquam vere, aut paulo post vt Liliũ: diu-
 tius floret; flos tantũ inseritur coronis. Plinius inter Violas inquit,
 post purpuream, flamma proxime floret, que & Phlox vocatur, sylue-
 stris duntaxat: color tantummodo placet & odorabat. Alibi Iouis
 flammam vocat inter Violas: ex his patet plantę, quam descripsit,
 me tum hæc conuenire, tum rationem appellationis.

C A P. X L I.

HYPERICVM, vulgò autem Perforata, herba est fruticosa, do-
 drantali altitudine, aliquando altior, ubi lætum solum hæc
 fit, læui: rotundo caule, & subrubente, multis ramulis: folior
 pusillo, forma Polygoni, rotundiore, ac minutissimis punctis perfor-
 rato: flores in summis ramulis fert, frequentes, ex pluribus foliis con-
 stantes, colore aureo, qui digitis attriti succum sanguineum reddunt:
 fructus hirsutus, in acutum desinens, colore fuluo: seminibus intus mi-
 nutissimis, nigricantibus, qui digitis attriti pinguedinem reddunt, odo-
 re resinæ: oritur potissimum in vineis. Dioscorides describit surcula-
 ceo frutice, dodrantali, flore luteo, qui digitis attritus sanguineum suc-
 cum reddit: qua de causa, & Androsæmon vocata est: folliculos fert sub-
 hirsutos, & in rotunditate oblongos, Hordei magnitudine semine in-
 tus nigro, odoris resinosi; vnde & Chamæpitys appellata est: nascitur
 locis cultis, & asperis. Hæc eadem descriptio legitur iterum inter Ru-
 tas syluestres; quoniam putata est species esse ipsius; & flos vno loco lu-
 teus scribitur; in alio similis Leucoio; vtrumque autem conuenit. Pli-
 nius scribit: oleraceum esse fruticem; tenuem, cubitalem, rubentem;
 rotundæ Ruzæ, odore acris: semine in siliqua nigro: maturefcere cum Hor-
 deo. At rectius Dioscorides Hordeo comparat in figura, non in tempo-
 re. præter facultates ab antiquis traditas, recentiores laudant ad vulnera:
 præsertim neruorum, infundentes oleum ex eius floribus paratum, quod
 valde

valde rubicundum redditur sola florum infusione : efficacius si etiam fructus resinacei infundantur ; exprimitur ex iisdem oleum, quod Balsamum vires pulatur ; Mulieres infantium umbilicos inungunt ad dolores, unde & Umbilicaris à quibusdam appellatur.

CAP. XLII.

ASCYRON in humectis nascitur fere cubitalis : caule quadrato : in cæteris simile Hyperico : foliis paulo latioribus. Dioscorides inquit, Ascyron quod & Ascyroides vocatur, speciem Hyperici magnitudine distantem maioribus ramis, magisque surculosis, & subrubentibus : flores fert luteos : fructum similem Hyperico, ostentem resinam, cuius attritum fere digiti cruentantur ; qua de causa & Androsæm vocauere. Plinius tamquam plantas diuersas Ascyron, & Ascyroidem addit : similia inter se & Hyperico ; sed Ascyron maiores habet ramos : qui Ascyroides vocatur, ferulaceos omnino, rubentes : capitulis paucis, luteis ; semen in cauliculis pusillum, nigrum, resinosum, comæ trita velut cruenta ; qua de causa quidam hanc, Androsæm vocauerunt. Forcitanem Ascyroides, quæ in syluis nascitur, locis asperis : caule rotundo, simplici, ac recto, cubitali ; paucis, aut nullis in cacumine ramis : foliis Ascyro latioribus, quæ attrita succum præ cæteris valde sanguineum reddunt : flores & fructus Hyperici : reperitur, & quædam in montibus, ramosa, foliis hirsutis.

CAP. XLIII.

ANDROSÆMVM à recentioribus Chirurgis Matrisylua appellatur, ab eadem radice surculis fruticans lignosis, cubitalibus, & altioribus, qui in cacumine finduntur in duos ramulos ad latera tendentes, veluti brachia folia insunt coniugatim, similia Pericyclimeno, rotundiora, quædam tenella sunt, digitis expressa succum reddunt rubentem, ad vini potius diluti similitudinem, quam sanguinis : flores in summis ramulis fert in umbella luteos : capitula rotunda, crassa, Hyperico, læuia, & rubentia, quæ siccata nigrescunt, seminibus intus minutissimis, ac nigris, odore resinaceo : nascitur in syluis prope rivulos aquarum. Dioscorides Androsæmum inquit, ab Hyperico & Ascyro differt : frutex existens surculosus, tenuis, virgis rubentibus, foliis triplo, aut quadruplo latioribus Ruta, quæ trita succum vinosum reddunt, ramos complures fert in cacuminibus expansos, quorum per orbem flosculi visuntur exigui, colore luteo ; semen in calyculis nigri Papaueris, veluti fuce oblito : huius comæ trita, resinolum odorem

Ddd 2 reddunt

reddunt: hæc pulcherrime quadrant nostræ *Mattisyluz*, cuius folia, et si *Periclymeno* proxima sunt, non tamen figura abhorrent à *Rutæ* folio, sed magnitudine valde distant. Quod autem de fructu describitur, luti de industria depicto, capitulis conuenit, quos calyces vocat; nitent enim rubore quodam, veluti fucis asperso. *Plinius* *Androsimum* describit, non ab simile *Hyperico*, cauliculis maioribus, densioribusque, & magis rubentibus: folia alba, *Rutæ* figura: semen *Papaueris nigri* comæ trita, sanguineo succo manant, odor ei resinosis: gignitur in vineis, albedo autem foliorum in parte aduersa spectatur, ut in *Periclymeno*. huic *Galenus* præter cæteras facultates, vim tribuit glutinam: magna vulnera folio in vino cocto; modice epim detergat, & sciat. Hinc recentiores unguentum de *Mattisylua* componunt ad vulnera capitis infundendum super membranam denudatam folia in vino decoquentes. At error eorum corrigendus est, qui *Periclymesio* pro *Mattisylua* vtuntur, decepti ob foliorum affinitatem, ipsam *Periclymenum* *Mattisyluam* vocantes. At vera *Mattisylua* *Caprifolia* in alias appellatur à recentioribus, è cuius fructibus succum eliciunt, quo vice *Lycij* vtuntur: forte apud *Theophrastum* fuit *Centeria*, quam recentet inter plantas succo sanguineo constantes.

C A P. X L I I I I.

CORI in montibus nascitur, palmi altitudine: multis ab eadem radice cauliculis, fruticosa: foliis angustissimis, quasi *Scopæ*: flores & fructus *Hyperici*. *Dioscorides* fruticem inquit esse palmi altitudine, sapore grato, acri, odorato: folio *Ericæ*, sed minore, pinguioreque, ac rubente. *Plinius* inquit. Aliud *Hypericon*, quod alij *Corin* appellant, folio *Tamaricis*, & sub ea nascitur; sed pinguioribus foliis, & minoribus, ac rubentibus, odoratum, palmo altius, læuiter suauis, aculeatum, sed *Plinius* quod sapoti pungenti conuenit, aculeis tribuit.

C A P. X L V.

SIMILLIMVS *Cori* frutex nascitur in asperis maritimis, signosus, frequentioribus cauliculis, dodrantalibus, in terram sparsis: flores ordine prodeunt ab vno latere lutei; & fructus *Hyperico* tenuiores, paucis intus seminibus: tota gustu acerbo constat; non conuenit cum *Hypericis*; quoniam caret succo sanguineo; neque resinosis fructus.

CAP. XLVI.

CHIRONIA, quam quidam inter Panaces numerant; multos, ac tenues cauliculos fert, in terra iacentes, lignosos, dodrantaless; foliis Serpilli, subsperis, conjugatim dispositis, adiunctis binis quibusdam appendicibus, tenuibus veluti alis: Flores ab vno latere ordine procedunt lucei; & fructus Hyperico crassiores, rotundi, paucis intus seminibus Cisto similibus: oritur in incultis: tota sapore astringente: vtuntur ad vulnera glutinanda. Quidam hanc pro Panace Chironio asserunt apud Dioscoridert: folio Amaraei: flore aureo: radice gracili, nec profunda, gustu acri, sed quia deest acredo, in alio genere Panaceam Chironium inuestigandum censeo, vt cetera Panacis genera: Interim tamen hanc Chironiam appellare libuit, ob vulgarem opinionem. Aliud genus in sabulosis nascitur: simplici cauliculo: & foliis masculis, neruis in longitudinem discurrentibus, specie Plantaginis, hirsutis: floculos: & fructus fert predictae similes, gustu simili eadem in collibus Vrbeu- tanis nascitur: flore candido, maiori; specie Ladani.

Finis Libri Noni .

AN-

BULBOSA dicuntur, quibus duplex eiusradicis tributum est, vnum velut caput carne & humore constantis veluti fructus; idcirco vore radice non est, vt Theophrastus est author. Alterum fibre sibi infertur infixum, vt Cepa, Allium, Porru, Bulbus. Folia omnibus sine pediculo in longitudinem producta insunt ab radice tantum. ~~caulis nuda~~ ~~capitulum~~ ~~et~~ ~~ro-~~
 etus. semina in vasculis tripartitis facta, angulosa, cartilaginea, nequaquam bialuia, vt in ceteris plerisque. Flos aliis inferius sedet, aliis summo fructui heret. sapor omnibus acris; & feruens, non sine quadam dulcedine, cum multa humiditate glutinosa. Capitum differentia, nam aliud ex pluribus corticibus in orbem se amplexantibus coagmentatur vt Coparum, aliud ex nucleis quibusdam constat, quæ soboles est vt Allij, aliud folido constat corpore, vt Croci.

CEPA caput est, ex corticibus crassis ac fragilibus coagmentatum; colore rubro, aut candido; figura aliis sessilij, aliis oblonga: omnes in cibo expotuntur, tum crudæ tum coctæ: laudantur teneriores, dulcioresque, crassis corticibus: semine tantum proueniunt; annoque primo in caput excrescunt: folia ferentes concava, tamquam fistulas, quæ æstate exarescunt; autumno & sequenti hyeme iterum regerminant, plures stolones ex medijs corticibus ferentes, idque etiam per æstatem erutæ, & domi appensæ: eruunt autem, ne in terra putrescant. Hæ igitur iterum defixæ in terram caules ferunt ex medio foliorum cubitales, & concavos, ventre quodam medio: in cacumine autem veluti pilam floribus constantem candidantibus, & vasculis paruis; in quibus nigerrima continentur semina: quibus perfectis tota planta exarescit:

refert sic semina Ceparum gratia feruntur; Cepæ autem seminis tantum. Plinius testatur. stolones autem antequam caulescant primo veres, dum tolli sunt, eruuntur in cibis, quas Cepas Porrias vocant; nam candida ceruice constant, vt Porrum. Antiqui plura genera cognouerunt, omniaque satua; nam Theophrastus multa regione cognominata tradit; alia ob culturam; alia ob propriam naturam differentia; Quandā igitur Setaniam vocant, quasi Panis Setanij modo dulcem, paruum tamen; aliam Schistam; quia cultura in partes finditur, dum extera folia vero detrahuntur, ne in caulem crescat, sed in caput: quod quidam omnibus contingere arbitrantur, si detractis foliis prohibeantur sementescere. Est enim Cepæ natura, vt deposita in terram multos stolones ferat, quorum vis si prohibeatur, ne sursum vergat, sed inferius, caput fortidem diuisuris crescit, quos stolones fuerint. Tertiam A scoloniā, cuius peculiaris natura est; sola enim inter fissiles radice constat veluti infecunda; quæ neque augetur, neque proficiat; idcirco non radice seminat, sed semine. Ferunt autem tande prope Ver; deinde cum germinauerint, transferuntur perficiuntur autem citius quam ceteræ, vt simul cum ceteris, aut etiam prius euellantur: quod si diutius relinquuntur in terra, perire solent: plantatæ caulem edunt, & semen tantum modo gignunt, deinde exinanuntur, & inarescunt. Quamuis autem hodie Bulbosum quoddam genus, vulgò A scalonium vocetur, non tamen prædictum Ceparum genus est; feritur enim hoc radice tantum non semine, vt suo loco ostendetur. In Creta peculiaris Ceparum natura A scaloniis proxima, nisi forte vel eadem dici debeat: nam genus hoc semine satum in radice crassatur; depositum vero in caulem, semenque fundit sine capite, saporeque dulce est, è conuerso quam in ceteris; ceteræ enim omnes depositæ melius celeriusque perficiuntur. Significare autem videtur, Creticam Cepam satā tantum, non transpositam; vt in ceteris fit, crassati in caput nam alioqui, quod cōmune omnibus est, proprium dixisset: semine enim omnes feruntur, transpositæ tamen pleræque meliores, & crassiores: proueniunt, excepta Cretica; hæc enim transposita caulescit anno primo: ceteræ anno secundo capitibus depositis caulescunt. Omnes post Arturum proueniunt, tepido adhuc solē, vt depositas imbres occurrant; proueniunt autem tum integris tum concisis capitibus, sed non simili germinatione: nam ex inferiori parte gignitur Cepa, ex superiori herba tantum: si secundum rectitudinem omnino scindantur, germinare nequeunt. De Cepa in vniuersum hæc passim scribit: duplicem habet radicem; vnā carnosam, corticosamque; alteram, quæ ex illa prodeunt: folia statim ab radice, concaua, caulem vnum læuem: feritur radice; nam si non euellatur, multiplicatur: capitari aliquando in fistula traduntur. Plinius eandem ferme habet hystoriam, addit autem Amatorinam

ternam Cepam solam capite feri, Alij modo, cum reliquæ terrine
ferantur: sed hanc nos inter Bulbos rebus ponendam censemus. Schi-
stam autem, & A scaloniam condi: Dioscorides Cepam altam tradit lan-
gam, aliam rotundam, item ruffas acriores, quam candidas; & siccas quæ
virides; & crudas quam coctas.

C. A. P. I. I. I.

D V O: apud nos feruntur Cepis affinia, quæ radice tantum feruntur, non semine, instar Allij: vocant vulgò, has quidem Maligias; illas vero A scalonias: utraque parum ~~est~~ constat ut Cepæ; sed pluribus veluti nucleis, inanium de hincutibus, numerosa sobole circum agnâscente: caulibus raro edunt, & semina; & nota feruntur earum vis in sobolem tôndat: folia fistulosa, sed angustiora quam Cepæ; differunt inter se, quam Maligia oblonga figura condant, veretantantum, dum in fronde sunt, cibus vtilis, nam æstate cuius aer motu, similitudinem contrahunt & succum quemdam lacteum, idcirco feruntur tantum pro semine, non pro cibo. A scaloniæ vero obrotunde sunt: angustissimis foliis, quam diu in fronde sunt, vtilis, cum in fronde arefcere incipiunt, vernantur pro cibibus; & pro semine: restantur ex oleo de Acceto grata, acrimonia, appdicatione excitante, & Venerem: Præstantissimè oritur in agro Historico in quibus nucis feremagnitudine dulcissima. Pario: hoc Bulbos ex nucleis suis apud Antiquos) de quibus Theophrastus inquit sparsim: ita dixi voscenda, multis tunicis constat, aliis, atque aliis obductis, ut Cepæ: duplex autem genus radicum, vna carnosâ, corticosaque; altera, quæ ex illa prodeunt, ut dubitetur, an radix sit, quod in capite crescit, nam solum videtur radix esse, quæ sic capite, per medium pendens, reliquum cibus, & fructus: alioqui enim radix Bulbi: caule carnis h. Scipitur radice, namque radix dicitur, cum tamen sit quæcibus, & à latere germinat, vnde plures redduntur: caulibus hinc foliis Bulbosis omnibus, folia sine pediculis, statim ab radice valde angusta, ex seminibus non simul exit anno primo, sed partim anno secundo. Bulborum plura Genera, quæ differunt magnitudine, colore, figura, sapore, quippe cum adeo dulces quibusdam in locis exant, ut crudi manducari possint. Et genus quoddam in historibus nascens, lanam sub primis tunicis, habens medio loco inter internodia, quod manducatur, & externas tunicas: sunt ex ea funiculi pro sale, & aliis vtilibus, qua de causa Lanatum dici possit, non capitillare, ut Indicum. Vidi hoc genus Bulbi lanatum, ex Orientalibus allatum, quæ specie in totum simili, nostris Bulbis syluestribus, quas Cepas Caninas vocamus, colore rubicundo, lanam continebat candidâ, intra primas

coriicem. Plura autem Bulbosa recenset Theophrastus, nec pauciora Bulbis, scilicet Leucoion. (Plinius Actocorion legit) Bulbinam, Opationem, Cyicem, & Sisyrinchium, de quibus paulo mox dicemus. Plinius ad Bulborum genera Scyllas reducit & Aron: sed agens, de quibus nunc dicimus, inquit ex Theophrasto, reliqua Bulborum genera differunt colore, magnitudine, suavitate, quippe cum quidam cruda mandantur, ut in Chersonesso, Thaurica: post horum in Africa nati laudantur, mox Apuli. Cato celebrat Megaricos: plurimum inest seminis omnibus, celerius tamen proueniunt satæ Bulbis circa latera natis. Sed quæ subiungit Aron conueniunt, desumpta ex Theophrasto, cum inquit, & ut crescant, folia, quæ sunt in his, ampla, deflexa, circa obruantur. ita succum omnem in se trahunt capita. Quæ autem paulo post traditur Bulbis conueniunt. Effodiuntur Bulbi ante Ver, at deteriores illico sunt, si finduntur: signum maturitatis, folia inarescentia ab imo, vetustiores improbant; ite paruos & longos: contra rubicundis, rotundioribusque lauis, & grandissimis; amaritudo plerisque in vertice est, mediae erum dulcia. Idem Plinius inter Cepas Bulbum nostrum videtur intellexisse, cum inquit feritur Amiternina frigidis & humidis locis, & sola Allij modo capite. Dioscorides Bulbos exulentos omnes acrimoniam habere testatur, quosdam vero etiam amaritudinem, & Scyllæ saporem. præfert ex Africa aduectos, ruffos, stomacho & aluo viiles. Galenus de eisdem Bulbis inquit mandi ipsorum radicem, sine foliis, vere autem interdum & ipsorum Asparagum: amaritudinem & austeritatem habere; quæ elixatione debeat: paucam tollerate elixationem: assari quoque: mundi & crudos, ad cibi appetentiam excidandâ, placere ex aceto, oleo, & Garo: ex eorum usu semen augeri & ad Venerem acriores reddi. Quæ omnia liquidò partim in nostris Ascaloniis agnoscimus, partim in Maligiarum capitibus: inest enim in iis Scyllina quædam amaritudo.

C A P . I I I . I .

BVLBVS syluestris, quidam Hyacinthum syluestrem vocant: in campis sponte nascitur: tenuius domestico: foliis exilioribus ferme ad Crocum accedentibus, fistulosis: cauliculo palmum alto, in quo ineunte vere flosculi sunt cærulei, concavi, ac deorsum inclinati. Bulbi subrubentes, amari, magnitudine Auellanæ. Theophrastus Bulbi florem inter coronarios recenset; quidam enim inquit Bulbi quoque florem coronis inserunt: floret inter vernos: ex quibus hoc genus Bulbi significatur. Plinius syluestrium inquit Bulborum florem, quem Anemonem vocant, inter coronarios esse.

C A P. V.

INTER Bulbos sylvestres duo oriuntur apud nos; quas Cepas caninas vocant, aut Anguinās; quia folia humi serpunt, intorta, anguis modo, prælonga, non fistulosa, sed sinuosa, veluti lorum: caule dodrantali, erecto, in cuius cacumine, stamina quædam insunt, coloris cærulei elegantissimi, in purpuram vergentis: vascula autem, seminis, à lateribus pendent sine flore: frequens nascitur hoc genus locis cultis, in aruis, & vineis. Alterum in cæteris prædicto simile; sed flosculis candidis, oritur in pratis palustribus: utraque florent estate. Bulbo rubicundo, grandiusculo, & oblongo: forte apud Theophrastum, Pothos fuerit (Theodorus Desiderium vertit) inter æstivos flores: cuius genera duo; vnum, cui flos Jacyntho similis: alterum de coloribus album, quod in sepulchris vi mos est, quod & diuturnius est. Eadem Plinius de Potho habet: potest apud Plinium intelligi, Bulbina; de qua inquit Rubinam à Græcis vocari herbam Porrachis foliis; rubicundum Bulbo. Aliæ tamen Theophrastus Bulbinam accipit, ut inferius patebit: sunt & qui Bulbum vomitorium apud Dioscoridem hunc putant; cuius eam herberticæ nigro apud eundem tradatur, non rubro.

C A P. V. I.

QUÆDAM peregrina apud nos nomine barbaro Dolipân vocatur; alij Hyacinthum album vocant: caule cubitali; crasso: coma in cacumine, veluti umbella: floribus candidis, latifoliis: vasculis nigris: Bulbum fert grandiorém, quam prædicta genera, cortice nigro: folia quoque maiora, sed simili modo prælonga, & strata. hæc putaverim Bulbum vomitorium esse; describit enim hunc in modum Dioscorides: folia hæbet Bulbo esculento longiora, & magis in Lori modum formata: radicem similem Bulbo, cortice nigro. Plinius folia tribuit nigra, cæteris longiora.

C A P. V. I. I.

HYACINTHVS radicē seritur, floris tantum gratia; placet enim non tantum color cæruleus, læuiter in purpuram vergens, sed multo magis odor: Bulbos fert Cephæ Caninæ similes; & folia similiter excavata, subrecta, non strata in terram: caulem palmarem, in quo tres, aut quatuor insunt flores, à latere dispositi, oblongi, concavi, ac dissecti: incipit florere mense Februario: Alterum genus in sylvis nascitur,

nasitur, exiguum, non ultra quatuor digitos à terra se extollens: flosculis brevioribus, magis dissectis, colore viuaciori, sed odore infirmo. Dioscorides folia tribuit Bulbi: caulem dodrantalem, lauem, minimò digito tenuiorem, herbacei coloris, cui insidet coma incurua, floribus purpureis plena: radicem quoque Bulbo similem. Theophrastus Hyacinthum numerat inter flores coronarios, & montanos, florentes cum Viola nigra: esse urbanam & syluestrem, & vtriusque florem plurimum perituram. Plinius eadem ferme confirmat: addit autem Hyacinthum comitari duplicem fabulam, præferentem luctum eius, quem dilexerat Apollo, aut ex Aiakis cruore æditum, ita discurrantibus venis, vt græcarum Ætearum figura. Al. legatur inscripta: quæ nota non in bulbo. Hyacintho est, sed in altero flore eiusdem coloris, quem Capuccium vocamus, de quo alibi dicitur.

C A P. V. I. I. I.

SCYLLA, glandissima quædam Cæpa est, figura tamen Bulbi: oritur in scopulis Apuliz plurtima, acerrimi, & amari saporis: ideo Medicis tantum in usu. hyeme germinat etiam si appensa domi fuerit, vt Cæpa; foliis multiplici ordine inuicem conuolutis, latioribus, Porro brevioribus, ac virentibus, quæ amittit in æstate, bulbis circa latera ortis. Autumno caulem nudum fert tri cubitalem, vndique plenum floribus candidis, foliatis; sub quibus parua continentur vascula; paucis intus seminibus, oblongis, ac nigerrimis: Bulbi color rufus; reperitur & nigra in montosis procul à mari. Theophrastus de Scylla hæc habet: Planta, cum terrestris sit, in mari tamen vivit: radicem multis tunnicis habet corticosam, duplicem; vt in cæteris capitatis: alteram quidem carnosam, corticosamque; alteram, quæ ex illa prodeunt, vt ambiguum sit, an radix sit, quod in caput excrefcit: Ipsa diuturna, cum tamen sit anniculis, ideo radice seritur inter syluestria; à latere enim germinat; vnde plures redduntur: folia sine pediculo statim ab radice lata: caulis prius exit quam folia à latere radice, tum flos emergens, insidet terno prouentu, qui terna arandi tempora significet; floret enim particulatim incipiens ab imo; cum senuerit caulis, tunc foliorum exortus, multis postea diebus inceptat: germinat ante Narcissum: suspensa diutius vivit, arceat veneficia fata ante portas: omne Scyllæ appositum facilius germinat, celeriusque augetur, præcipue Ficus; nam & minus à vermibus infestatur: Pliquis inter Bulbos nobilissimam esse Scyllam inquit, quamquam medicamini natam, acetoque exacuendo: hæc vili amplitudo maior, sicut nec vis asperior: duo genera medica: masculus, albis foliis: fæmina; nigris; & tertium genus est cibus gratum, Epime-

aidium vocatum. seminis plurimum omnibus, colerius tamen pro-
 niunt sax, Bulbis circa latera natis. de Epimenidio paulo mox pat. bis.
 Apud Dioscoridem miras Scyllæ facultates legere licet, quamvis eam
 non describat; addit autem alterum genus, quod Pancratium vocat:
 radix inquit est Bulbo magno similis, subruffa, aut subpurpurea, gustu
 amaro & feruente; foliis Liliij, longioribus, eiusdem facultatis cū Scylla.
 Plinius de Pancratio inquit: aliqui Scyllam pusillam appellare mutant:
 foliis albi Liliij, longioribus, crassioribus: radice Bulbi magni, colo-
 re ruffo: An hæc fuerit quæ Moly Homericum vocatur?

C A P. I X.

MOLY Homericum vocant Bulbum in montibus ortum, qui
 longe minor est Scylla; sed foliis maioribus, subiectis, tribus,
 aut quatuor, ab imo se amplectentibus; quibus summis ali-
 quando tuberculus inest, veluti parvus bulbus, quo tamquam sobole
 nascitur: quod in nulla alia planta, adhuc est animaduersum, vt sobo-
 lem in foliis ferat: caulem ex medio foliorum profert ineunte vere, cu-
 bitalem, & ampliorem, in cuius cacumine, coma rotunda infidet, tam-
 quam umbella: floribus candidis, aut subrubentibus, & vascula nigris
 seminibus, vt Scillæ: Dioscorides de Moly, inquit: folia fert Grami-
 nis, latiora, humi sparsa: flores Leucoio similes, lactei coloris, minores,
 ad Violam purpuream accedentes: caulem candidum cubitorum qua-
 tuor, in cacumine inest, quippiam Allij specie: radix autem parua, bul-
 bosa. quæ profecto descriptio parum quadrat prædictæ plantæ. Theo-
 phrastus de Moly inquit: apud Phancum exit, & affirmant apud Cylle-
 nam esse, quemadmodum Homerus dixit, radice rotunda, non ab simili
 Cephæ: folio Scyllæ: vsus eius contra veneficia summa: non tamen effo-
 di difficulter, vt ait Homerus. Plinius laudatissima inquit herbarum
 est Homero teste, quam vocari à Diis putant Moly; at inuentionem eius
 Mercurio assignant, contraq; veneficia summa demonstrant: nasci eam
 hodie circa Phancum & in Cyllene Arcadiæ tradunt; specie illa Home-
 rica: radice rotunda, nigraque, magnitudine Cephæ: folio Scyllæ: effo-
 di eam difficulter; Græci authores florem eius luteum pinxere, cum Ho-
 merus candidum scripserit. Inueni è petitis herbarum Medicis, qui &
 in Italia nasci eam dicerent, afferrique Campania mihi aliquot diebus
 effossam inter difficultates saxas: radicis triginta pedes longæ, ac ne sic
 quidem loliæ, sed abruptæ. Hæc Plinius. An Homerus ipsam Scyl-
 lam nigram intellexit, difficulter fodi; quia inter saxa oritur? nam &
 Scylla, cōtra veneficia laudatur. sed Dioscorides, folia Graminis tribuēs
 & strata, aliā intellexit. Ideo hæc Pancration potius esse reor inter Scyllas.

C A P. X.

O RGNITHOGALON, vulgò autem lac gallinæ, flos quidam est lacteus, vere in aruis emicans; caule palmum alto; ramulis quatuor, aut quinque; quibus summis flores singuli insident figura stellæ, candidissimi, qui recedente sole clauduntur, & viridem tantum colorem ostendunt: fructus striati: folia ab radice tantum tenuia, vt Croci strata: bulbus candidus, tenaci succo constans; sapore dulci. Alterum genus, foliis constat Graminis, similiter humi stratis: Dioscorides inquit, cauliculus est tener, candicans, tenuis, duorum palmorum: ramulis in summo tribus, aut quatuor; à quibus flores prodeunt, flos herbacei, &c, cum hiantes se pandunt lactei, in quorum medio capitula sunt Cachrys modo præfecta, quæ in panes recipiuntur, vt Melanthium radix bulbosa, cruda, & cocta manditur; Apud Plinium Orgnithogale vocatur: semipedali caule, & reliquis notis à Dioscoride traditis. Theophrastus Bulbinam vocat, inter bulbosa quidem; quia radix rotunda, sed candida, nequaquam squamosa: & Athenæus, quæ inquit Bulbinæ dicuntur, meliorem habent succum quam Bulbi, non tamen ita stomacho conferunt; quia dulcedinem habent cum crassitie & pro asperitate tamen faciles sunt ad excernendum. Sed Plinius Bulbinam Porraceis foliis tradidit; rubicundo Bulbo; quæ nothæ nostræ Cæpæ Caninæ conueniunt.

C A P. X I.

B VLBVS quidam est Orgnithogalo similis; sed in asperis & petrosissis nascens: foliis latioribus, longioribus, similiter stratis: caule simplici, cubitali, altiorique, vndique floribus ornato, vt Scyllæ; sed flores Orgnithogali & fructus. reperitur & flore luteo in montibus: vnum quidem eiusdem altitudinis cum prædicto, alterum vero breue, dodrantem non excedens: omnibus folia Graminis, aut Cæpæ Caninæ, sed angustiora. huic videtur conuenire Moly descriptio apud Dioscoridem; folia enim tribuit Graminis, latiora, humi sparsa: flores Leucio similes, lactis coloris, minores, ad Violam purpuream accedentes: sed caulem cubitorum quatuor adhuc non vidimus, in cuius cacumine inest quippiam Allij specie: radix autem parua, bulbosa: hæc quoque Plinius indicasse videtur, cum inquit: Græci Athores, florem eius luteum pinxere: quoddam enim genus, luteos flores fert, quoddam candidos, non tamen id Moly Homericum dici possit, vt superius patuit. Theophrastus forte Epimenidium hanc vocauit inter Scyllas; inquit

inquit enim : radix vefcenda, non omnis Scillæ, fed Epimenidiæ vocatæ, quæ ab vfu nuncupata eft : hæc anguftiori folio, & læuiori conftat quam reliquæ. Plinius inquit : tertium genus Scyllæ cibus gratum, Epimedi-
dium vocatur anguftius folio & minus afpero.

CAP. XII.

PORRYM. femine tantum feritur in hortis, vtile cibus futurum, an-
no fecundo; nam anno primo à fatu exile eft, & acre; eius natura
eft crefcere in cerpicem longam, & craffam, magis quam in ca-
put: adiuant & cultura, denfius ferentes; transferunt autem anno fe-
quente, circum obruentes altius firmum, vt candorem, teneritatem fi-
mul, & dulcedinem acquirant vsque ad folia; conftat tuniceis multipli-
cibus, longe tenuioribus, quam Cephæ: foliis fubalbidis, prælongis, lati-
tudine duorum digitorum, canaliculatis, non tamen fiftofofis, fei iui-
cem amplectentibus, duplici ordine; caulis ex medio foliorum vit, fe-
cunda ætate, cubitalis, in cuius cacumine, comam gerit rotundam ca-
pitis modo floribus candidis; & vasculis paruis; feminibus nigris.
Græci Prafon vocant, de quo Theophrastus (partim inquit: exit à fatu
die decimo nono, nonnumquam vigefimo; feminis ætas recentior ma-
turius prouenit: melius autem & lætius prouenit aceruatim fatum, &
in Lacinis colligatum; affurgit vno caule, & læui, bimatæ fructificat;
eft feminis fecundiffimum, fubtus fuo latere promit bulbaceum quod-
dam, ex quo foliorum ortus caule arefacto, & femine sublato; fed quia
capita non in vsum veniunt; ideo non leguntur ficcanda, nec hoc modo
feruntur. Plinius tanquam in duo genera diftinguit: fectiuum, & ca-
pitatum appellans, cum tamen ratione quadã culturę differant; vt enim
fectiuã nafcantur, denfius feri oportere, quod genus fummo opere Neroni
placuiſſe teftantur, vt crefcât in caput, & rarius ferenda, & cum tranſfe-
rantur, ſemis foliis læuiter recifis, capita retrahendã, ac extremã tunicã,
aut læuiter farculo conuellendã radices, vt delumbatã alant. Antiqui fi-
lice, aut tegula fubiecta, capita dilatabant: fectiuum autem videtur ap-
pellaffe, quali ſcifſile; quia adeo hærent inuicem, vt vnum ex multis con-
ſtitutum videatur; hoc genus non transferunt, fed in eadem area relin-
quunt, donec deficiat, ſemper ſtercorantes; læto enim ſolo & ſimo gau-
det, cum tamen rigua oderit: feritur femine ab Aequinoctio Autumni:
Dioſcorides capitatum Potrum vocat, ſeiungens ab altero, quod tam-
quam ſylueſtre ponitur, ſcilicet Ampeloprafo. Athenęus capitatum in-
quit, quod Potrum etiam vocatur, meliorem habet ſuccum, quam Car-
tum: mediocriter extenuat, & nutrit, & eft ventofum. idem teſtatur ſe,
vidiſſe magnum Potrũ capitatũ, nõ minus Rapa, vel Rhapsano rotũdo.

CAP. XIII.

AMPELOPRASVM sponte prouenit locis calidis, & collibus arenis; tenuius Porro: foliis angustioribus, virentioribus, & quasi triangulis: numerosa sobole: cauliculo dodrantali: floribus in cacumine tribus, aut quatuor, candidis, pendentibus, quodam Allij odore. Plinius in genere sectiui Porri hoc intellexisse videtur, cum inquit: sectiui duo genera: hoc herbaceum folio, incisuris eius evidentibus, quo vtuntur medicamentarij. est enim, vt alibi scribit, sub nomine Ampelopras, quod in vineis oritur, foliis Porri, ructu grauis, contra serpentium ictus efficax, & que sequuntur. cum vero inquit alterum genus suauioris folij, rotundiorisque, incisuris lenioribus, satium intelligit: quo enim rotundius est, eo minus sectionis vestigium apparet: quo angulosius, & incisuræ sunt euidentiores. Quid si Porrum vtrumque sectiuum Gethyum dicamus apud Theophrastum, cuius meminit inter Cepas: inquit enim: Gethyum vocatur quiddam sine capite, & quasi longa ceruice consistans, ob id germinatio tota in fronde, sepiusque retinetur, vt Porrum: qua de causa semine seritur, non deponitur. De eodem hæc sparsim scribit, si totum, quod in terra conditur, radix sit, caule omnino carebit: multis tunicis constat: folia concava: exit a satio decimo aut duodecimo die: seminis ætas recentior, maturius prouenit, bimatu fructificat, vniculo: annuus est caulis, quatuor: radix diuturna sit; nam suo latere premit, veluti quoddam bulbaceum caput, ex quo foliorum ortus, caule tamen arefacto, semineque sublato: sed quoniam eius capita, minus vsui sunt, idcirco siccanda minime leguntur, ac proinde numquam seruntur: Plinius de Gethyio pauca quædam ex Theophrasto transcribit. Galenus cum scribit libro duodecimo Methodi quoddam genus Ceparum Carton à græcis vocari, quo hesitatio cum pane dissenterias quidam illico sanabant, licet multi acrimonia medicamenti conuulsi interiere: forte Gethyum intellexit. Athenæus de Carton (in quo loco Hermolaus non Carton legit: sed Caron) inquit magna est Pastinaca, quæque facile augetur, meliorem habet succum quam Pastinaca, magis calefacit, urinamque magis oier, stomacho confert, facile quo digeritur, vt Diphilus est author: statim autem de Porro capitato subiungit: capitatum inquit, quod Porrum etiam vocatur, meliorem habet succum, quam Cartum, vt idem ait Diphilus: & paulo post: Epænerus capitatos Porros Gethyllides ait vocari: sunt qui dicant hoc esse vocatum Gethyum, esse autem Gethya similia Ampelopras. Apud Aristophanem Gethyorum radices habere Allij naturam, cum igitur apud græcos capitati tantum Porri fiat mentio inter satia, sectiui au-

tem nequaquam, susceptionem affert non mediocrem, ne Gethyum intellexerint ipsum Porrum sativum comprehendentes etiam aliquando & sylvestre, cui inest quaedam Allij natura: sativum autem à quibusdam Cariton vocatum est, Pastinaca grandius, quod nostrum est vulgatissimum Porrum. Galenus de Ampelopraso inquit veluti agreste Porrum est, domestico acrius, & siccius, mediam quamdam facultatem inter Allium & Porrum habens: sunt, qui ea toto anno servant, aceto condita, quo modo fieri in cibis, præstantiora, & minus vitiosi succi participatia.

C. A. P. XIII.

SCORODOPRASVM ab Allio & Porro nominatum, peregrinum apud nos est, in totum Porro sativo simile, tum foliis, tum caule, tum floribusque, sed capite constat Allij, in quo nuclei pauci sunt crassissimi, figura fermè Castaneæ, colore candido, sapore insuavi, minus acris quam Allium. Dioscorides inquit magnitudine Porrum æquat, qualitatem Porri & Allij particeps: coctum dulcescit ut Porrum, quo usu transit in olera. Galenus gustu & odore mediam qualitatem participare tradit inter Allium & Porrum, & utriusque vires.

C. A. P. XV.

ALLIVM sativum initio ceruice constat longa, ut nostrum Porrum, tenuiori tamen: foliis quoque paulo angustioribus: sed caule ut plurimum nullo: nulloque semine, ideo radice tantum feritur: aliquando tamen caulescere tradunt, ac semen ferre, quod satum transire in sylvestre; Aestate aduentante crescit in caput ceruice extenuata: caput intra tenuissimas & candidas membranas nucleos habet oblongos, tunica subrubra obductos, odore valido, ac perseverante: sapore feruente: nucleis feritur hyeme tamquam sobole, Aglitas Greci vocant, ynde vulgo Aglietti dicuntur nuper nati, assumuntur in cibis & cruda & cocta, tum recentia tum siccata: venenis aduersantur, præcipue viperæ, & fungorum assumpta in vino. Græci Scorodon vocant. Affertur genus quoddam ex Africa capitibus ingentibus. Theophrastus seri Allium tradit ante solstitia, aut paulo post, nucleatim diuisum: Discrimen eorum, quod aliud præcox, aliud serotinum habetur: esse enim quoddam, quod sexaginta diebus perficitur: Differunt præterea magnitudine singulari, cuiusmodi est, Cyprium vocatum, quod non decoquunt, sed ad intinctus terunt mirum in modum eius spuma se attolente: quædam etiam sunt, quæ nucleis non constant. Dulcedo autem, odor, & crassitudo pro regionis diuersitate & cultu contingere videtur.

vt in alijs plerisque : perfici etiam semine potest sed tarde : primo etenim
 anno caput accipit Porri ; sequēte discerni incipit in nucleos ; tertio red-
 ditur perfectū , nec quicquam deterius : sed quidā melius deposito existi-
 mant : eius radix tota curuatur , cū nucleus intumescere incipit , dein au-
 ctus iterū in nucleos discernitur , & ex vno plures fiunt , dū caput cōsuma-
 tur : super fistula quoq; capitari potest : leui caule constat , vnicaulis , fo-
 lia itatim ab radice ferens , Plinius de Allio scribit , tenuissimis velatur mē-
 branis , quæ in vniuersum separantur : mox pluribus coagmentatur nu-
 cleis , & his separatim vestitis asperi saporis , & quo plures nuclei fuere ,
 hoc est asperius . Tedium huic quoque halitu , vt Cepis , nullum tamen
 coctis : Generum differentia in tempore . nam præcox maturescit sexa-
 ginta diebus : tum in magnitudine : Vpicum quoque in hoc genere Græ-
 ci appellauerunt Allium Cyprium , alij Antiscorodon (vel Aphroscoro-
 don , vt Columella vocat) præcipue Africæ celebratum inter pulmen-
 taria ruris , grandius Allio , tritum in oleo & aceto , mirum quantum in-
 crescat spuma : addit & culturæ rationem , & alia quædam ex Theophra-
 sto . Dioscorides satium Allium quoddam in Aegypto singulari ca-
 pite nasci tradit , vt Porrum , dulce , læuiter purpureum , atque paruum .
 Alibi grandius candidum , cuius nucleos , quibus coagmentatur , Agli-
 thas Græci vocant , alij spicas vertunt .

C A P. X V I.

ALLIUM syluestre passim in aruis & vineis nascitur , capite par-
 uo , singulari , solido , nullis nucleis , colore subrubente : caulem
 fert tenuem , prope cubitalem : paucis folijs , Tereti figura , in
 multam longitudinem productis : in cacumine caulis capitulum fert ro-
 tundum , ex nucleis paruis constantem ; è quibus flosculi exeunt subru-
 bentes sine semine : propagatur autem nucleis prædictis , tamquam so-
 bole reperiuntur ij sæpe in Triticis , vt panes Allij odorem fastidientem
 retineant . Dioscorides Ophoscorodon vocat , quasi Allium anguinum .
 Plinius hoc genus Allij inquit Alum vocari in aruis sponte nascens :
 quod aduersum improbitatem alitum depascentium semina , coctum ne
 renasci possit abiicitur , statimque , quæ deuorauerat , stупentes ma-
 nu capiuntur , & si parum commorauerit sopitæ .

C A P. X V I I.

ALLIUM Vrsinum in syluis nascitur tenui capite , & solido : fo-
 liis latis , vt Lilij : cauliculo dodrantali , in cuius cacumine flo-
 res sunt candidi : semina autem nigra : tota planta Allium re-
 doler . Alterum in eisdem locis nascens angustiore folio , veluti Grami-
 nis : umbella in cacumine , candida , pulchra : scaturit multo semine , ni-
 gro ,

410 De Suffruticibus, & Herbis

gro, acerrimi odoris. Plinius de primo loquens, inquit: est & sylvestre, quod Vrsinum vocant, odore molli: capite prætenui, foliis grandibus.

C A P. X V I I I.

DENS Caninus vulgo appellatur in syluis capitulo veluti Allij nucleo candido, specie dentis canini, vnde bina tantum folia incunte vere exeunt, breuiora Lilio, latioraque, subrubra, ac maculosa: cauliculus ex medio foliorum exit, quatuor digitorum altitudine, in cuius cacumine vnicus flos, ex candido subrubens, Lilio syluestri similis, paruus. Hunc puto Mithridation primum Crateuz apud Plinium, cui folia duo ab radice Acantho similia: caulis inter vtraque sustinens roseum florem; Acanthi autem Vrbanæ folium elatum, longumque tradit, quod nequaquam ab hoc discrepat.

C A P. X I X.

HERMODACTYLVS vulgo appellatur solidus Bulbus, figura Castaneæ, colore candido, succo lacteo, cortice ruffo: ruffescit quoque Bulbus, cum exsiccat: floret in Autumno, ante foliorum exortum Croci modo; vnde quidam Crocum sylvestrem vocant: flos illi similis, candicans: folia hyeme erumpunt tria, aut quatuor, vt Scillæ, modo angustiora, modo etiam latiora, fere Ellebori albi modo: vere folliculus in medio foliorum inclusus apparet, digitalis crassitudinis, oblongus; aliquando vnicus, aliquando geminus: seminibus intus rotundis, duris, & subruffis: oritur in montibus latiore folio: in campestribus autem incultis & harenosis angustiore folio. Affertur quidam ex Orientalibus inter merces, quo Medici vtuntur ad purgationes: Bulbus est vegetior, plenior, ac durior, candidus, etiam si siccus sit. Dioscorides Ephemerum vocat venenis ascriptum, quod & Colchicum appellari tradit, & Bulbum Agrestem: florem ædit in fine Autumni, Croci similem, candicantem: ab eodem tempore folia Bulbi, sed pinguiora: caulem palmo altum, ferentem ruffum semen: radicem foris è nigra ruffescentem, quæ delibrata, candida, & mollis spectatur, succo lacteo, sapore dulci: in bulbo media quædam rima est, qua flos erumpit: strangulat comesta fungorum imoro. Asterum præterea Ephemerum tradit, quam Irim sylvestrem cognominat. Theophrastum Ephemerum venenum esse inquit, vim diurnariam enecandi sortiens: radiculam esse, quæ eadem die possit occidere: folium hanc habere Ellebori, notamque omnibus esse, seruorum in desperatione confugium. Mésues inter purgantia medicamenta Hermodactylum vocat radicem herbæ montanæ: tradit.

dit autem, vnum longum vt digitus : alium rotundum; ex quibus videtur significare vtrumq; genus Ephemeri : assumi autem ad purgationes rotundum : sed eius alium inquit album esse, alium ruffum, alium nigrum : eligi autem album, verè albedinis intus & extra, crassum, modice durum : nam laxus debilis est; ruffus autem, & niger mali sunt: ex quibus innuit id, quod ex Oriente ad nos affertur, crassum, & plenum, candidumque Hermodactylum esse, quo Medici vtuntur ad pituitam educendam ab articulis : nigrum autem & ruffum, quales apud nos nascuntur, improbari ob vim venenosam, vt in Colchico Dioscorides testatur. Serapio similiter distinguit album laudans, nigrum & ruffum lætales esse, ob id Paulus Aegineta seorsum ab Hermodactylo locutus est, & seorsum de vtroque Ephemero.

C A P. X X.

CROCUM vulgo Zafferanum dicitur : floret Autumno ante foliorum exortum : flos erumpit è terra digitali longitudine, in sex folia dehiscens, purpurascens, mediis staminibus ternis, longis, & in extremo crassioribus, quibus color ex pallido ad rubedinem vergit, tingens colore croceo : odor aromaticus, & validus; vnde & condimentis expetuntur, ac medicamentis roborantibus : folia ab radice capillaria exeunt, tota hyeme : vasculum Ciceris magnitudine, oblongum : bulbus solidus, cortice capillaceo : seritur radice staminum prædictorum gratia, quorum est vsus. Alterum genus syluestre in incultis nascitur inter scopas, copiosissimum in agro Pisano : floret post Brumam vsque ad æquinoctium vernum : flores modo candicantes, modo purpurascens : stamina exigua, & inutilia : bulbus minor. Theophrastus Crocum inquit natura herbaceum erumpit folio angusto, in capillamenti modum : sero floret, seroque germinat, quippe Virgiliarum occasu, paucis diebus, confestim florem edit ac folia, quinimo florem prius : radix multa, carnosa, in totum viuax : gaudet calcari, & melius ita euadit radice attrita pede inferius, ideo iuxta semitas, fontesque pulcherrimum exit : satus radice fieri assolet. Alibi inquit : florere incipit autumno statim primis imbribus, tam satium quam môtanum : quod sine odore est inter hiberna erumpit post Aphacam : folium angustius Bulbosis, caulem tantum floris fortitur : est inter odorata, quibus ad vnguenta vtuntur. Plinius ex Theophrasto eamdem ferme descriptionem habet, de syluestri inquit : optimum esse, ac serere in Italia minime expedire, arcis decoquentibus ad scrupula vsque singula ; seritur radicis bulbo : satium latius maiusque & nitidius, sed multo læuius degenerans, sed nec vbiq; secundum etiam Cyrenis, vbi semper flores laudatissimi : optimum vbiq; quod pinguisimum & breuibus capillis.

LONCHITIS à Lanceę cuspide cognominata, quidam Narcissum luteum vocant : folia fert Narcissi, latiora, & candidiora, prope radicę subrubentia : caulę rotundū, aliquando bifidū, aut trifidum, altitudine duorum dodrantū : duobus aut tribus foliis, quę in caule sunt, contra quam in cęteris bulbaceis : in cacuminibus singulis, singuli flores insident lutei, magnitudine ferme Lilij, sed qui numquam dehiscant, reflexis tantum ternis foliorum labris postremis, ternis aliis roheantibus, paruo relicto ostiolo : fructus postea insidet triquetrus, erectus, ex rotundo in mucronem fastigiatus, in quo semina continentur compressa, colore flauo : radix bulbosa, parua, rubicunda, oblonga, & cuius latere exit hyeme germē quoddam rubicundum, quod in longitudinem multam productum aliquando infra tellurem, aliquando, se progreßum iterum desigitur, & alium bulbū gignit, vnde folium nicum exit, ac procedente tempore caulis assurgit anno secundo, & vere floret : quo propagandi modo, areas implet certis interstitiis distans, vt exercitus videatur hastis erectis armatus : oritur in Apenninō apud Bargenses. Dioscorides sic describit, folia habet Porri, latiuscula, & modice rubentia, plurima, à radice ad terram inclinata, pauca autem in caule, in quo flores pileola comitarum personarum ridicula representant, lutei quidem coloris (quamquam Gręci codices non μέλινα, sed μέλινα, id est nigra legant) album autem quid exerentes ceu ligulam ex hiatu ad inferius labrum : semen Lanceę simile triangulum, cum primum erumpit, vnde appellatio ; radix Dauco similis : nascitur in asperis & sitientibus locis, solum autem suspensionem aliquam afferre possit radix : nam bulbus nullam similitudinem cum Dauco habet. si autem accipiantur longę radicū propagines, quas diximus, forte nullum fuerit absurdum. Plinius de Lonchitide inquit, non, vt plerique existimauerunt, eadem est quę Xyphion aut Phalganion, quamquam cuspidi similis semine : habet enim folia Porri, rubentia ad radicem, & plura quam in caule : capitula personis Comicis similia, paruam exerentibus linguam : radicibus pręlongis : nascitur in sitientibus.

QUAE in genere bulbaceo florem in summo fructus gerunt, sunt Narcissi, & quędam bulbaceis affinia vt testiculorum generat, & Iridis. Narcissus numerosis bulbis cōstat, crassioribus quam nostrę Afcalonię : foliis Porri, exilioribus, ac magis planis : caule dodrantali.

drantali, aut ampliore, ferme triangulo: floribus in cacumine ad ter-
 rum inclinatis, candidis, foliatis, acetabulo quodam medio luteo, odo-
 re suavi, sed qui caput replet: fructus triangulus ferme pollicaris, mem-
 brana quadam veluti vagina inclusus, in quo semina nigra: oritur in
 montibus & læto solo: eius summa genera duo: alterum fert vnicum
 florem in singulis cauliculis ampliore, candidiore, & magis odoratū, cu-
 ius acetabulum in rubrum circulū definit, non nisi in montibus oritur:
 Alterum composito constat flore, qui & pallidior est, odore magis graui:
 descendit in plana: vtrumquē vero floret: sunt & hyberna grandiori-
 bus tum foliis, tum caulibus: florent circa brumam vsque ad Ver: flos
 alius geminus in singulis caulibus; aliis copiosior: omnibus calyx in-
 tus luteus. quoddam est cuius flores multiplici complexu consistit Rosa-
 rum instar. extat & quoddam genus calyce prælongo: angulo (quæ in
 Appenninis Liguriæ. Dioscoridis descriptio his pulchre quadrat: nam
 de Narcisso inquit: folia fert Porro similia, tenuia, multo minoribus & an-
 gustiora: caulem concavum, sine foliis, ultra dodrantalem altitudinem:
 florem album, intus croceum, in quibusdam purpureum: radicem in-
 tus albam rotundam, bulbosam: semen veluti in tunicis nigrum, lon-
 gum: pulcherrimus nascitur in montibus suavi odore: cæteri Porrum
 imitantur, & herbaceum quid præferunt: At Theophrastus varius.
 aliquando enim inter vernos flores numerat Narcissum, & Lirium, quos
 non describit, forte tamquam notos, prædictos intelligit distinctis no-
 minibus, aliquando autumnales, alterum genus Lirij esse tradit, quem
 & Narcissum vocat, de quo paulo mox dicemus: Plinius partim à Dio-
 scoride accipiens partim à Theophrasto confundit, tria genera tradens:
 vnum inter Lilia purpurea: alterum flore candido, calyce purpureo:
 Tertium cætera eadem: calyce herbaceo: foliis ab radice tantum, non
 in caule, vt Liliis. Duo vero genera à Medicis assumpta, scilicet duo
 postrema, quæ à Dioscoride tradita sunt: ex Theophrasto autem accepit
 de altero tantum Lirio loquente, tamquam de omnibus intelligens:
 serotinos esse omnes Narcissos, & post autumnum florere.

C A P. X X I I I

NARCISVS Marinus in harenosis maritimis nascitur: cras-
 so bulbo: foliis candidioribus: crassiore caule: in quo flores
 terni, aut quaterni odorati, grandes, ferme Liliū æquantes,
 concavi, incisus labris, candidi: calyce quoque candido; multum pro-
 minente, præciso & floret sub cane, & aduentante autumno: fructus cæ-
 teris Narcissis similes: grandiores; Quidam Hemerocalem putant,
 quia id Liliū marinum à Dioscorido vocetur, sive Elium, vt Theo-
 dorus

dorus vocat in Theophrasto: aliam tamen ostendimus pro legitimo Hemerocalle,

C A P. X X I I I I.

NARCISVS Aquaticus in humectis nascitur: foliis; & caulibus longioribus: floribus ex tenui pediculo pendentibus: Calathi figura, sectis, colore candido, sine medio acetabulo. Alter in montibus nascitur breuior, & candidior: floret in fine veris. Quidam Leucoion vocant, quasi Violam albam; quia apud Theophrastum inter Bulbos numerari videatur, radice orbiculata, candida, & sine squamis. Plinius tamen cum ex Græcorum sententia Bulborum genera enumerat, Leucoij non meminit, nisi quis Acrocotion appellari ab eo velit: sed locus apud Theophrastum hoc modo intelligendus videtur: plura inquit ac pauciora bulbacea dici possunt, quemadmodum in Leucoio contingit scilicet Bulbinæ & quæ sequuntur.

C A P. X X V.

NARCISVS Autumnalis in montibus nascitur: constat bulbo nigriore, ac satis crasso: mense Septembri florem è terra promit, breui cauliculo instar Croci, colore luteo, quo decedente fructus nullus apparet: paulo post folia erumpunt, humi strata, virentiora, & maiora quam ceteris Narcissi per totam hyemem: mittit autem ea aduentante vere. Theophrastus Lilium appellat, alterum genus, quam id quod inter vernos numeravit, eundem & Narcissum vocari tradit, de quo inquit: folium Albuci terræ proximum gerit, longe latius, modo Liliij: habet caulem sine folio, herbaceum, florem suo ferentem cacumine, in membrana, veluti vasculo inclusum, large amplum, colore Melinum (non μέλας ut codices habent, id est nigrum) figura oblongum, qui decidens sponte germinat; idcirco qui colligunt, defigere eum solent: feritur & radice, quæ carnosa, rotunda, amplaque, est; serotinus admodum: post Arcturum enim & circa æquinoctium floret. alibi de eodem inquit: caulis prius exoritur, quam folia, qui floris tantum est: flos enim eius plurimum festinat; neque fructum conspicuum parit, sed ipse flos vna cum caule desinit, & cum deflorescit, tunc folia exeunt: germinat post Scyllam: folium large emittit: radix nequaquam parua est, quâquam non magna, figura non absimilis Bulbo, verum non squamata. Dioscorides à Theophrasto videtur sumpsisse, cum inquit: fructum veluti in membrana nigrum, figura oblongum, quod Theophrastus floribus scribit.

C A P . X X V I .

BULBACEIS ascribi desiderant Asphodeli, Lilia, Irides, Testiculorum genera, & quæ iis affinia sunt. discedunt autem; quia radicem duplex substantia in his minus conspicua est, & caules in plerumque foliati, ac minus simplices: omnibus autem folia in longitudinem protensa, sine pediculo sunt, ut bulbosis: flores ut plurimum seminis foliis constant, & fructus triquetri: calida quoque natura omnium est, acris, & amara, cum crassa quadam humiditate. & in his quoque flos aliis ex sede fructus exoritur, ut Asphodelis, Liliis, Gladiolo: aliis in summo ut Iridi, Testiculis. Asphodelus folia ab radice fert Porri longissima, non binis tantum ordinibus, sed pluribus in orbem dispositis: caulem nudum ex medio foliorum, bicubitalem, aliquando simplicem ut in Aponibus, aliquando ramosum, ut in Marittimis: flores numerosi, Thyrsos vestiunt, candidi; ex foliolis oblongis constantes: fructus magnitudine Fabæ, rotundi, valde duri; in quibus lemna angulosa, aspera, & nigricantia: radices multas ex vno capite pendentes, veluti coaceruatos Bulbos; oblongos colore intus croceo; contra enim in his fit quam in Bulbosis; in illis enim caput in amplitudinem excrescit, radicalis pendentibus, extenuatis; in Asphodelis autem capite extenuato pendentes radices crassescunt in quamdam rotunditatem, oblongam. Dioscorides describit foliis maioris Porri: caule leui: flore in cacumine, quem Anthericon vocant: radicibus oblongis, rotundis, glandium effigie, acris. Theophrastus sparsim hæc habet: plantam terrestrem in mari ottam viuere: caule proximo Ferulæ: foliis statim ab radice: radicem carnosam, oblongam, & Glandi similem vescendam. Plinius inter clarissimas herbarum ab Hæsiode & Homero decantatam; nam mandis semine tostis & bulbo: feri ante portas Villarum remedio contra veneficorum noxas: radix Napis modicis similis est; neque alia numerosior, octuaginta simul acetuatis sæpe bulbis: caulis cubitalis, & sæpeduum cubitorum: foliis Porri syluestris: Græci caulem Anthericon vocant; radicem verò idest bulbos Asphodelum: Nostri illud Albacum, & Asphodelum Hastulam regiam, quo nomine & caulem acinosum intelligunt. cuius duo genera faciunt, idest marem & feminam ut Dionysius tradit. Albuco scapus est cubitalis & amplius, purus, læuis, quem præcipiunt exitu mensis Martij & principio Aprilis, cum floruerit, non dum limine eius intumescente, demeti, sicuti, ac siccare ad cibos: nascitur in syluis. eorum igitur, qui nascuntur apud nos, montanus femina dici possit; quia simplicior; Marittimus autem Mas, quia ramosior. neuter tamen hodie in cibos venit.

C A P. X X V I I.

PHALANGIVM Asphodelus parvus dici possit; nam in totum Asphodelo simile: multo angustioribus foliis, breuioribusque cauliculis ferme cubitalibus, modo simplicibus, modo ramosis floribus latioribus, candidioribus, & magis patulis: radicles fert exiles: nascitur in asperis. Dioscorides Phalangium laudat ad Phalangiorum & Scorpionum ictus; cui ramuli duo, vel tres, vel plures insunt, in diuersa tendentes: flores candidi Lilio similes. cum incisuris. semen valde nigrum dimidiæ Lenticulæ figura, multo tenuiore: radix parua, tenuis, herbacei coloris, dum è terra eruitur: prouenit in collibus. Plinius eadem ferme habet,

C A P. X X V I I I.

ALTERVM genus in Sicilia oritur: foliis hirtulosis, vt Cerpæ, numerosis circa radicem: caulibus paulo altioribus, ramosisque: flore Asphodeli, exterius subrubente: radiobus pallidis. hæc toto ferme anno floret aliis subinde subnascentibus cauliculis. Si igitur Phalangij radices spectemus, huic magis conuenire quàm superiori videntur: color enim herbaceus, *χλωρός* græcis dictus, sæpe pro pallido accipitur,

C A P. X X I X.

ASPHODELVS luteus appelletur planta apud nos peregrina; cuius radix in totum Asphodelo similis est; globus enim ingens est, veluti aceruatorum bulborum: caule autem Liliū præfert; rectus enim est, simplex, cubitalis, ac foliatus: numerosis foliis, angustis, prælongis, tereti ferme figura, colore Porræ: prope verticem, vbi desinunt folia, flores numerosi circundant, veluti parua Lilia, lutei coloris: fructus rotundus, Asphodelo crassior, in quo semina sunt proportione crassiora.

C A P. X X X.

LILIAGINES vulgò appellantur duæ Asphodelis affines: floribus crocei, figura, & magnitudine Lilij: quarum maior fert Asphodelo latiora, binis ordinibus, vt Porrum: caules cubitales, crassos, in cacumine ramosos: paucis foliis: flores amplos, colore quasi igneo, qui celeriter marcescunt. Altera minor in totum non excedens.

excedens dimidium cubitum : floribus aureis : radices vtrique tenues, multæ ex eodem capite, vt in Asphodelo. maior in vere tantum floret; minor diutius prorogatur, aliis cauliculis subnascentibus. Hemerocalles videtur esse apud Dioscoridem, præsertim quæ Maior appellata est: nam de Hemerocalli inquit: folium, & caulem habet Lilio similia, herbacea autem vt Porra: flores in eo per singulos exortus ternos, aut quaternos diuisura Liliij cum dehiscere ceperint, colore autem per quam pallido: radicem habet Bulbo ingenti similem. videtur autem accipere globum radicem ingentem Theophrastus inter suffrutices coronarios recenset. prouenit inquit semine; nam & ipsa & radix lignosi Theodorus Elium vertit. Hermolaus in Dioscoride inter cætera nomina non Elium legendum putat, sed Liliium Marinum. Plinius Hemerocalles inquit: pallidum è viridi, & molle folium habet: radicem odoratam: atque bulbosam, quæ descriptio detruncata videtur, ac deprauata, vt patet conferenti cum Dioscoride.

C A P. X X X I.

ALOE peregrina in Italia seritur sicilibus locis, apricis, præcipue subiecto; odit enim imbres: folia fert pulpa & tenaci humore constantia, valde crassa, ex latitudine in teretem figuram desinentia: aculeis breuibus, & obtusis circa latera: radix vnica, breuisque, tenues fibras spargens: Autumno caulem fert nudum, & simplicem, Scyllæ similem: floribus concavis, & oblongis, deorsum inclinatis, colore luteo: vtuntur recentibus foliis contritis ad vulnera glutinanda, ad callos pedum sanandos: at succus amarus nequaquam extrahitur, qualis est Aloe ex India aduectus, colore Hepatis siccati. eius succi tria genera notantur: quoddam ad rubedinem magis vergens, cum teritur, puluisculum subcroceum reddit, Succotrinum vocant; quasi sub citrinum, quod optimum est; quia purissimum: Alterum Hepaticum nigrius, sincerum tamen: Tertium Caballinum liuidum, arenosumque, deterrimum, quamquam amarissimum. Dioscorides inquit Aloe Scyllæ similitudinem habet foliis pinguibus, crassis, in latitudinem modice se pandentibus, rotundis, & retroersus conuersis: hæc & à lateribus ex obliquo maioribus interuallis striantur, & in spinulas desinunt retusas, & truncas: caulis eius non dissimilis Antherico est: flos albus: semen Asphodeli: tota graui odore, gustuque amarissima: radice vna, ceu palo in terram demissa: copiosissime in India nascitur; vnde succus quoque affertur: sed nascitur & in Arabia, Asiaque, & aliquibus maritimis locis & insulis, vt in Andro: non tamen idonea, quæ incidatur succi gratia: nec vtuntur ea nisi ad vulnera recentibus foliis: nam mirifico

conglutinat contrita & illita. succi duo genera inuehantur : vnum *Arenosi*, quod sedimentum esse purissimi cognoscitur : Alterum *Iocinois* modo coactum . optima pinguis, nitida, sine arenis, colore ruffo, fibrilis, Hepati similis, facile se diluens, & liquefcens amaritudine vehementi, improbanda nigra, & frangi pertinax. Adulteratur Gummi, quod & gustu intelligitur, amaritudine atque odoris intentione : & quoniam inter digitos detrita nõ soluitur in ramenta . quidam miscent *Acaçam*. Plinius eadem ferme habet : ex quibus patet nostrum non dissidere nisi florum colore.

C A P. X X X I I.

ALTERVM genus nuper ex India Occidentali aduectum est, grandius, durius, spinis à latere robustissimis, aduncis : in summis autem foliis aculei recti sunt, veluti acus, colore purpureo : explicantur successiue folia è medio quodam veluti cornu abscedentia, vestigiis quibusdam relictis, ac si de industria præterierint, longitudine cubitali, substantiã lignosa, ac fibrosa, vt si euellatur aculeus, qui in summo est, filamenta quædam robusta veluti acui appensa simul extrahantur : radices spargunt in obliquum summa tellure in multã longitudinem, vnde soboles enascitur viuacissima, quæ paucis annis crefcit in arboream amplitudinem, vt palmæ caudex ; non tamen apud nos attollitur, neque floret ; audio in India arborem esse ingentem, vnde trabes fiant : succum inesse dulcem, instar sacchari, qui ex foliis extrahitur : ex eius foliis contusis & maceratis extrahi Linum, quo lintea texunt mollißima, candidißimaque : fructum autem ferre *Cytinis Mali Punici* similem . Ecce dum hæc scriberemus, spectaculum pulcherrimum visum est in horto diligenter refosso, quem ruri amænissimum instruxit Reuerendissimus Antistes Tornabonius : nam vere ex medio foliorum scapus elatus est breuibus foliis, & raris, qui paucis diebus ad altitudinem vndecim cubitorum adoleuit simplex, & rectus, in cacumine circumquaque ramos spargens, veluti latam ymbellam constituentes, in qua flores in æstate sursum spectantes, digiti longitudine, exterius herbacei, intus pallidi, explicantur in sex foliola : sed hi sine fructu deciderunt : aduentante autem hyeme caulis totus exaruit instar *Ferulæ* .

C A P. X X X I I I.

LILIVM caule constat recto, ac simplici, bicubitali ; foliis prope radicem palmi longitudine, latitudine pollicis : quæ assidue breviora redduntur prope verticem : flores in cacumine terni, aut quaterni, pluresque grandes, candidißimi, ex foliis sex constan-

tes, reflexis labris, odore caput replente : fructus pollice crassior, oblongus : semina rotunda, ossea ex toto, nulla conspicua medulla, sedent in angulis septi; radici, quæ tenuis, & oblonga in fibras definit, appendices quædam appositæ sunt sursum spectantes, succosæ, ac bulbosum quoddam caput efficientes, colore candido : seritur in hortis : duo alia genera in syluis nascuntur, quæ vulgò Martagon vocantur, & Lilia sylvestria. color alteri purpureas, siue potius carneus; alteri vehementer croceus : utriusque puncta insunt nigra voluti literæ quædam floribus inscriptæ. caulis utriusque breuior, vix ad cubitalem altitudinem accedens. quæ croceum florem fert, pallidâ habet & radicem, & bulbosum caput, folia angustiora, quam domestici : florem vnum, aut duos sursum spectantes, figura & magnitudine æquales domestico. Quæ autem purpureum florem gerit, folia habet latiora, ex interuallis quaterna aut quina : summus caulis quandoque finditur; vnde flores tres, aut quatuor paulo minores Lilio, deorsum spectant, labris vehementer recuruis. Theophrastus Lilia tradit colore differentia, vt Leucoion; nam neque desunt Lilia purpurea : vnicaulia inquit in vniuersum fere assurgunt, bicaulia raro : singulis caulibus alias vnum Liliū, alias plura exeunt : pars enim postrema effundit, quod rarius contingit. radicem habent copiosam, carnosam, & rotundam, Fructus auulsus germinat, & Liliū reddit, sed minus : lachrymosum præterea quoddam confluium facit, quod & serunt; nam sole siccata lachryma exire videtur : caulibus quoque concisis nascitur, & toto caule propaginato. vere floret cum Viola alba, aut paulo post : quod autem scribit, quoddam genus Lilij in paludibus & stagnis nasci, quod terram minime attingit, Liliis simile natura, sed foliosius, & quæ sequuntur, laudatum ad mulierum profluvia, videtur Nymphæam intelligere. Plinius de Liliis inquit : nullis florum excellentia maior : interdum cubitorum trium, languido semper collo, & non sufficiente capitis oneri : candor eius eximius; foliis foris striatis, & ab angustis, in latitudinem paulatim sese laxantibus, effigie Calathi, resupinatis per ambitum labris, tenuique filo & stamine stantibus in medio crucis : ita odor, colorque duplex, vt alius calycis, alius staminis differentia angusta, est & rubens Liliū, quod Græci Crinon vocant : sunt & purpurea Lilia, aliquando gemino caule, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, sed vnius, Narcissum vocant. At rubentia Lilia adhuc non vidimus, cum tamen in Italia nasci testetur Plinius; nisi forte croceum intellexerit : nam color adeo intensus, vt ad rubedinem vergat : Dioscorides tradi inquit Lilia purpurea, quasi ipse non vidisset.

C A P. X X X I I I.

CANNA Indiæ vulgò appellatur, quædam caulibus rectis, bicubitalibus, altioribusque: foliis latis, circa caulem conuolutis, prælongis: flores circa cacumina figura nostri Gladioli, paulo maiores, rubicundioresque: fructus exterius asperi, figura parui Cucumeris: semina intus ossæ, omnino spherica, ac nigra: radices multas spargit sine bulbo: feritur in hortis, ac fistilibus pulchritudinis gratia, Cannam vocant Indiæ; quia caulis veluti Harundineus est.

C A P. X X X V.

AD Lilia videntur pertinere & genera Iridis; flos enim grandis ex foliis sex constitutus: distant tamen positione: nam summis fructibus insident in Iride, inferne autem in Liliis, præterea id peculiare in hoc genere; quòd folia non spectant intus & extra, parte scilicet prona ac supina, vt in cæteris, sed in dorsum dilatata, ac lateribus utrisque cõiunctis spectant dextra & sinistra figura gladij ancipitis: altera natim autem in caule exeunt duplici ordine. Inter hæc Gladiolus ambiguus est; floris enim positione cum Liliis conuenit; foliis autem cum Iride: radice vero cum Bulbosis. assurgit igitur Gladiolus in aruis, inter segetes: simplici caule, ac recto, ferme cubitali: foliis angustioris gladij, firmis: prope summum caulem à latere flores exeunt in purpura subrubentes, ac modicè hiantes, Croco breuioribus: fructum rotundum Auctlanæ Nucis amplitudine, intra quem semina rotunda continentur, cartilaginea, exiguo pericarpio rubente abducta: radix Croco similis, tenuior, durior, bulbo nouo superius insidente veteri. Dioscorides Xiphion vocat, quasi ensem, & Machæronium quasi gladium; quoniam folium, inquit gladij modo mucronatum inest: Iridi quidem simile, sed minus, & angustius, neruosumque: caulis assurgit in cubitalem altitudinem, in quo purpurei flores cum versu inuicem distantes positi sunt: fructus rotundus: radices duæ, vna alteri insidet, vt parui bulbi, quarum inferior gracilis est, superna vberior: nascitur in aruis; vis inest superiori extrahendi spicula, & cætera corpori infixæ. Theophrastus (ensem vertit Theodorus) radix inquit decocta dulcis est, & trita farinæ admixta panem dulcem, & innoxium reddit: rotunda est & sine cortice, capillamentis Gethij; modo fibrata: circa eam Scolopendræ multæ congregantur; præterea vident enim ea herba. Quidam Pugionem vocant: folium ad ensis effigiem; vnde nomen. idem Theodorus Gladioli nomine non hanc plantam intelligit apud Theophrastum, sed Cyperum, vt Plinius aliquando

do vocat. Plinius de Xiphio inquit: à multis putatam esse eandem cum Lonchitide; diuersam tamen esse, quamquam cuspidi similis semine: in humidis nasci, cum primum exit gladii specie: caule duum cubitorum: radice ad Nucis Auellanæ figuram simbriata, quam effodiant e messem oportet, siccati in umbra.

C A P. XXXVI.

IRIS vulgò Liliū purpureū vocatur: oritur gracili solo, & inter macerías: radicibus in obliquum tendentibus, crassis geniculatisque, colore candido, odore suauis: vocatur radix vulgò Ghiaggiolo, quæ linteis interposita defendit à tineis, simul, & odore commendat: à singulis geniculis folia exeunt latiora Gladiolo, subcandida: caules crassi, & cubitales: ex aliis foliorum ramuli exeunt, in quibus particulatim flores nascuntur, Lilio æquales, ternis foliis vehementer resupinatis, latisque, colore cæruleo in Violam desinente, ternis aliis erectis, simili colore, sed intra calycem quædam colorum varietas spectatur, ex flauo, & puniceo: eorum odor caput grauatur; extat & cuius flos ex toto candidus est: duo præterea habentur pusilli genera, in valde sterili solo, & ferme in saxo; radicum segmentis breuioribus, rotundioribus; caule palmum alto: flos alteri purpureus, ut cæteris, cui & radix odoratior: alteri flos pallidus; radix autem inodora. Dioscorides Iridem inquit ab Arcu cælesti nomen accepisse: folia fert Gladioli, maiora, latiora, ac pinguiora: flores in caule ipso alternatim proueniunt, inflexi, varij coloris, aut enim candidi, aut pallidi, aut lutei, aut purpurei, aut cærulei conspiciuntur, qua coloris diuersitate quædam imago arcus cælestis representatur: radices subsunt geniculatæ, solidæ, odoratæ, quæ recisæ & filo suspensæ in umbra siccantur. laudatissima in Illiria, Macedoniaque. earumque illa optima, quæ radice constat densa, minuta, fractu contumaci, colore sub ruffo, odore vehementer iucundo, gustu magis feruido, (alii legunt amaro) olfactu sincero, non redolente situm, quæ cum tunditur, sternutamenta commouet: deterior Aphricana, quæ alba, & amara: inueteratæ teredines sentiunt, sed odoratiores redduntur. præcipua vis ad excreationes faciles reddendas in tussi, extenuat enim crassos humores: purgat pituitam, & bilem. Theophrastus meminit tantum inter odorata, Theodorus Consecraticem vocat: In Illiria inquit, & circa Adoriam laudatæ, & cæteris præstantior: sola inter odoramenta Europæ, non tantum parte marittima, sed mediterranea, magisque ad Septentrionem sita; cultus ei nullus accomodatur, nisi quod ablaqueatam solent resiccare. Plinius caulem inquit habet cubitalem, & rectum: floret diuersi coloris specie, sicut Arcus cælestis; vnde & nomen radice tantum commendatur.

De Suffruticibus & Herbis

tur vnguentis & medicinæ: laudatissima in Illirico, non in maritimis nata, sed in syluestribus Drilonis & Narone, breuior cæteris: namque in Macedonia longissima est, & candicans, quæ in Africa amplissima inter omnes, gustuque ammarissima: Illirica quoque duorum generum est Rhaphanitis à similitudine, quæ, & melior. Rizotomos subruffa. Alibi inquit Iris ruffa, melior quam candida. Forte apud Actium Iris Astragalitis pro Rhaphaniti accipienda: est enim Astragalos Rhaphano similis radice: erit autem Rhaphanitis, quæ in rotunditate oblonga est: Rizotomos autem, quæ veluti mutilata, detruncataque est: melior autem Rhaphanitis, quæ præcipue minuta sit, & subruffa.

C A P. X X X V I I.

QUÆDAM Apud nos peregrina feritur in hõrtis: angustissimis foliis, virentibusque: floribus quoque tenuioribus, ac pulchrioribus, ob colorum varietatem, qui & odorati sunt: radices fert tenuiores, extra rufescentes, at minus odoratas: vulgò Iris Illirica vocatur. an hæc fuerit, quæ à Plinio Rizotomos appellata est inter Illiricas, colore ruffo, scilicet radice. cui præfert Rhaphanitim.

C A P. X X X V I I I.

SPATULA fatida vulgò appellatur in ruderibus nascens; folia fert Iridis, sed nigriora, odore ingrato: flores tenuiores, colore vario, sed tristi, purpureo scilicet intus cum desinente: fructus magnitudine Nucis Juglandis, sed oblongus, quo dehiscente per hyemem, semina ostenduntur rubicunda, magnitudine Ciceris: radices extra rufescentes figura & magnitudine Iridis. Dioscorides Xirin vocat, & Irim Syluestrem: hæc inquit folia habet Iridi similia, sed latiora, mucronataque, è quorum medio scaulis assurgit cubitalis, siliquas ferens triquetras; quibus insident flores, purpurei, habentes in medio quid puniceum: fructus in folliculis continetur, similis Fabis, rotundus, rubens, acris: radix longa, geniculis multis, ruffa utilis in vulneribus capitis, ad ossa fracta, sagittas, & infixæ corpori sine cruciatu extrahenda.

C A P. X X X I X.

ACORVS vulgò appellatur in palustribus nascens, grandior Iridis: floribus luteis radicibus rubris, tum extra, tum intra, in odoris, gustu astringentibus, crassis. hanc Irim palustrem appellari posse reor, intelligiq; à Theophrasto & Plinio Irim improbatam

tam, quæ in marittimis nascitur . Alius autem est Acorus apud Diosco-
ridem, vt mox patebit .

C A P . X L .

INTER radices ex Oriente aduectas, quædam habetur nostro Acoro
similis, figura magis intorta, colore exterius rubro, vel subnigro, in-
terius albo, sapore feruenti, qualis in Galanga : idcirco Galangam
maiores vocant. huic satis conuenit descriptio Acori : nam apud Dio-
scoridem Acorus folia habet Iridi similia, angustiora : radices quoque
non ab similes, sed implicatas, non in rectum actas, sed in obliquum, &
summa tellure, Goniculis distinctas, subalbidas, gustu feruentes, olfactu
non ingratas : præstantissima, quæ prædensa, alba, plena, non corrosa,
odorata, qualis in Chalcide & Galatia nascitur, vbi Asplenon vocatur,
quia Splenen minuit . Plinius similiter describit, sed radices inquit ni-
gras esse, intelligens scilicet externam superficiem : optimam nasci circa
Phasim Amnem, & vbi cùmque in Aquosis : Creticas candidiores Ponti-
cis . sicari vtribus in umbra, digitalibus frustis . Serapio ex Dioscorti-
de transcribens addit flores croceos, radices exterius ad rubedinem ten-
dentes : semen plenum, densum, & tumidum, odoris iucundi . Apud
Theophrastum Venena vertitur à Theodoro : sed vbi recenset cum Cnico
& iis quorum semina in flores desinunt, non Acoros vt puto legendum
est, sed Acanos . De Galanga inter Cyperos explicatum est .

C A P . X L I .

CHINNA, seu Cinna, appellatur vulgò radix ex India orientali
nuper allata, ex regione Sinarum radix est tuberculosa, & crassa,
Arundini fere similis, exterius colore rubente, aut subnigro, in-
terius candicante, aut subrubente ; densa quidem & ponderosa, cum suc-
cosa est, ac Vegeta, sed succo exinanito sùgosa redditur, & leuis instar Gal-
læ : quod præcipue patitur cum in aqua maduèrit, & amplius, si deco-
cta fuerit . sapor inest insipidus, referunt locis marittimis nasci similitu-
dine parui Calami : repertam eandem nunc in Occidentali India testan-
tur colore interius magis ruffo : cum primum eam radicem vidi, suspi-
catus sum esse nostri Acori vulgaris ; nam valde recens erat : vt autem
coniectari licet ex parte caulis, qui aliquando radici adnexus est in Chin-
na Orientali, potius ex genere Iridis videtur esse, quam Calami ; tenuis
enim est, & solidus . Lusitani ab Indis eius vsum didicerunt efficacissi-
mum in sanandis non solum morbis inueteratis, vt in Occidente per Sar-
zaparillam, & Lignum Sanctum ; sed etiam morbis acutis, & febribus ;
mirifica

mirifice enim sudores prouocat. Sicci est temperamenti in secundo gradu, cum pauca caliditate, tenuium partium: non enim corpora exco-
 lificat, vt lignum Guaiaccum & Sarzaparilla: idcirco datur, & febrientibus; nam febres longas sinit, obstructiones aperit, Ictericam sanat, Hydropem, Ulcera praua, Tubercula, dolores, paralyſim, Distillationes Melancoliam, & tandem vnicum remedium omnes pene morbos extirpat; idcirco apud Indos in precio est præ omnibus aliis remediis, exhibetur autem radicis decoctio, cuius modus traditur. radicem incidunt in taleolos tenues, quarum assumunt vnciam vnã, aquæ libras 12. asseruant in olla obturata horis vigintiquatuor, deinde coquunt læto igne carbonibus prius ignitis absque fumo, donec dimidia pars aquæ absumatur, relictis libris sex: cum refrigerata fuerit, colant, asseruantque in vase vitreo, loco calido prope ignem, sic enim diutius perdurat incorrupta. cum Aeger purgatus fuerit propinant huius aquæ per quam calentis in aurora vncias decem, præcipiuntque ægrum operiri, vt sudet saltem duabus horis, postea sudore absterſo induat vestes calidas, quieteat, duabus, aut tribus horis; prandeat postea initio assumens Iusculum calidum pulli Gallinacci; deinde carnes eiusdem cum pane biscocto, aut corticibus, & in fine cotoneorum pulpam; potus si eiusdem aquæ & in prandio & interdiu: non enim duplex paratur, vt in ligno Sancto. post horas octo à prandio iterum in læto assumat vncias decem eiusdæ aquæ calentis ac sudet, vt prædictum est, & post sudorem hora vna cenet uas passas, aut Amygdalas, & panem biscoctum cum eodem potu, & carne Citoniorum cenam claudat. Hunc modum & præscriptam victus rationem in morbis diuturnis & Gallica lue obseruet triginta diebus continuis; non enim alia purgatio interſerenda, cum largus sudor satisfaciat: maneat interim in thalamo tutus à frigore. Post id tempus per quadraginta dies vtetur cibus boni succi, abstinebitque à vino, cuius loco, bibet aquam hoc modo paratam, assumendæ sunt radicis Taleolæ prius decoctæ & in vmbra exsiccata, quarum vncia vna in libris duodecim aquæ infundantur per horas vigintiquatuor, deinde vt prius coquatur ad dimidij consumptionem, serueturque, vt dictum est singulis diebus decoctionem parando, non enim diutius perdurat incorrupta.

C A P. X L I I.

ALIA est radix inter aromata ex Oriente allata, quæ in hoc genere videtur reponenda: in obliquum enim progreditur inæqualis ob geniculorum frequentiam, segmentis non intortis, vt in Acoro, sed rectis; digiti crassitudine, longis, colore albo, substantia nequam solida, sed læua, & quasi fungosa, sapore acri, cum quadam amaritudine:

ritudine : odore per quam iucundo : venditur vulgo pro Calamo Aromatico, viret hodie planta apud Sereiffimum Magnum Ducem, foliis multo longioribus Iride, virentioribus, & valde odoratis : multas radices summa tellure spargit : gaudet aquis : eius florem non vidi ; sed vere, dum hæc cuderentur, folium quoddam tenuius inter cætera latiora sulit iunceum instar caulis, cui medio insidebat in canali Amentaceum quid herbacei coloris, veluti paniculâ, digitali fermè longitudine fastigiata ex minutis, ac densis floccis compacta puluisculum quendam pallidum fundentibus sine fructu. Hanc autem in hoc loco inserui sperans flores, & fructus, quales in Iride visuntur, laturam, vt folia, cum potius conuenire cum Iuncis reperia sit. - Huic satis conuenit Costi Arabici descriptio, quamuis pauca eius notæ ab authoribus tradantur. Inquit Dioscorides Costum maxime laudari Arabicum, qui albus est, leuis, plurimi odoris, ac iucundi. Secundo loco Indicum, qui crassus, læuis, ac niger est velut Ferula. Tertio Syriacum, qui grauis, colore buxæo, odore feruens. optimum autem esse recentem, candidum, ex toto plenum, densum, aridum, minime carosum, non graue olentem, gustu mordaci, & seruido; adulterari autem radicibus Helenij : deprehendi gustu, nõ adeo mordaci & olfactu nequaquam valido : inæquales igitur ac tuberosas esse Costi radices patet ex Helenip, quo adulteratur, & ex radice Rhodia, cui Dioscorides Costum comparat : de Piperis radice, quæ Costo similis traditur, minus certi habemus : nec enim seritur, an Fruticis eius radix eruat alicuius utilitatis gratia : quamuis optime hystoriam Piperis tradiderint Lusitani. Quod si Galanga ob Piperis saporem putata sit quondã esse Piperis radix, eaque intellexerit Dioscorides : id confirmabit nostram de Costo sententiam : est enim prædicta radix non absimilis Galangæ, crassitudine scilicet & geniculorum frequentia : sed discrepat colore, rectitudine, odore, ac leuitate substantiæ. Plinius Costi radicem tradit gustu feruentem, odore eximio, frutice alias inutili : Duo eius genera, nigrum, & quod melius, candicans. Hodie pro Costo venduntur Ferulæ cuiusdam radices, concisas in talcolas, sapore quidem feruente, sed sine vlla odoris gratia : vt neque Costum nigrum dici possit, quamuis Ferulæ simile. Tertium, quod colore buxæo traditur, forte Zedoaria fuerit vulgò appellata ab Arabibus autem Zurumbet. Venditur enim radix eo nomine pollicis crassitudine, in rotunditate oblonga, candicans interius pallefcens, amaro & acri sapore ; odore valido, non ingrato. De hac Serapio inquit : radix est Aristolochiæ rotundæ similis, sapore & odore Zimziberis, quæ potissimum è Syria aduehitur, laudatæ quod morsus venenatos potu. Dioscorides quoque Syriacum huiusmodi Costum vbat, quod colore buxæo, Aristolochiam imitatur. Garzia Lusitanus Zurumbet Arabibus vocatum, acceptum autem pro Zedoaria,

nasci testatur copiosum in India partim sponte, partim satum & semine: & radice: à multis vocari Zinziber sylvestre non sine ratione; nam folijs Zinziber imitatur, maiora tamen sunt & patula: radix quoque paulo maior Zinzibere: Eruiitur radix, & frustatim conciditur, siccaturque, inde fertur in Persidem, Arabiam, Alexandriam, & Venetias. Conditur quoque saccharo gratior Zinzibere condito. At veram Zedoariam, cuius meminit Auicenna Geiduar appellari vulgò radicem ex regionibus Chinæ vicinis ferri similem Glandi forma & magnitudine, translucente, valde caram, & raram, ob vires efficaces aduersus venena.

C. A. P. X L I I I.

ZINZIBER videtur ex hoc genere esse, radix scilicet acerrimi saporis, odorataque inter Indicas merces ad nos comportata; frequentibus geniculis distinguentibus radicales, pollicis crassitudine, ac minores, colore candicante, quamquam sunt, quæ exterius rubro colore infectæ sunt, non secundum naturam, sed rubrica infectæ, vt magis à teredinibus præseruentur: cui vitio obnoxia sunt magis, quæ candidiores, mollioresque sunt. Ludouicus Romanus in terra omnifariam rubre nasci testatur. Audio à Lusitanis, qui Indicas regiones perlustrarunt; folia ferre Harundinis. Garzias folia Iridis aquaticæ tribuit, aut Gladioli paulo nigriora: caulem duorum, aut trium palmorum altitudine: radicem quoque Iridi similem: assumi recentem in acetariis tritam, incoqui etiam cum piscibus & carnibus. Dioscorides eius radices tradit Cyperi modo paruas, candicantes, & odoratas, atque sapore Piper imitari: vnde quidam putauerunt Piperis arboris radices esse: differre autem; nam Piperis radices, Costo similes esse, ora gustantium accendere, & saliuam ciere. Plinius Zingiberim, & Gingiberim vocat in Arabia, atque Throglodytica nasci radicem candidam, non Piperis, licet sapore simili, sed paruæ herbæ: celeriter cariem sentit, quamuis in tanta amaritudine.

C. A. P. X L I I I I.

SECACVL apud Arabas, in Sicilia Zinziberem vocant ob radicem similitudinem cum Zinzibero Indico. Folia fert Porri breuiora, ac latiora: caulem nudum, palmi altitudinae: in cacumine vnicum, cum florem specie & colore Iridis: floret hyeme incipiente. Vtuntur in quibus radicibus conditis, pro Zinzibere. Serapio sic describit: herba est radices habens crassitudine pollicis, longitudine indicis, inuicem implexas, summa tellure geniculatas, ex singulis geniculis folia exeunt simi-

Ilia bulbo : in cacumine flores fert vere & singulorum mensum principis, colore Violæ, grandiores : cum flos deciderit, fructum fert nigrum, magnitudine Ciceris, humore plenum, sapore dulci : radices quoque simili sapore præditæ sunt. nascitur in umbrosis & prope magnarum arborum radices, & locis humectis, colligitur in tempore messis. temperamentum calidum & humidum in primo gradu : incitat ad Venerem : semen adauget, & genitalia intendit, præsertim cum melle condita, idem alibi inquit : Secacul radicem esse Zinziberi similem, & adushi ex India, ac condiri, dum recens est.

C A P. X L V.

SATYRIUM feritur apud nos peregrina plâta: folia fert ab radice; Porro longiora, angustiora, quæ triangula : caulem dodrantalem, simplicem, & nudum, cuius summo folium vnicum est conuolutum, & cuius sinu, flos egreditur ineunte vere, Lilio tenuior, ternis foliis retrouersis; colore quasi purpureo ad nigredinem vergente, ternis aliis, dehiscentibus tantum, & calycem explentibus, qui summo fructui insidet : fructus pendet crassus, veluti Iridis, in quo semina rotunda, ossæ, membrana quadam pingui obducta, ac splendente, primum candicante, dein flauescente : radices ternæ, vna quæ sursum attollitur, digiti longitudine, ruffa, quæ virile membrum representat, erectum, quodam etiam præputij vestigio : duæ aliæ ab eodem principio deorsum tendunt, similes binis testiculis pendentibus, primum colore candido deinde rufescunt exterius, cum ad perfectam magnitudinem peruenerunt : quo tempore, tertia iam languescit : aliæ præterea radiculae fibrosæ insunt in exortu, pubem referentes. Germinat anno sequente ab inferna parte radicem descendantium, ab eodem extremo & binos testiculos inferius demittens, & caulem superius : eruuntur ætate radices vegetæ, postquam exaruerit caulis, quæ sub cineribus coctæ, & a tenui membrana purgatæ, gustui gratæ sunt, colore candido, molles : edentibus vires intendunt ad Venerem exercendâ. ex hoc genere esse censendum est radices ex Aphrica allatas Asphodeli bulbis similes, rotundiores, colore exterius ruffo, interius candido, quas more Castaneatum sub cineribus coctas, ac delibratas comedunt : ideo Castaneas terrestres vocant. Dioscorides Satyrj duo genera afferit : vnum, quod Trifolium cognominatum est, ternis foliis, ad terram infractis, Rumici, aut Lilio similibus, minoribus, rubrisque : caule nudo, cubitali : flore Lilij, candido : radice bulbosa, Mali magnitudine fulua, intus vt ouum candida, gustu dulci, & non ingrata. ad hoc genus sorte pertinent radices ex Aphrica, quas Castaneas terrestres appellari diximus. Alterum Erythronium cognominari te-

statu: semine Lini, maiore, duro, splendente, & leui: quod fertur non secus atque Scincus libidinem excitare: radicis cortex gracilis, rufus, intra quem album includitur, sapore dulci, ori non ingrato: nascitur in montosis & apricis: proditur, radix si manu teneatur, Venere stimulare, eoque magis si bibatur in vino, conueniunt hæc Satyrio à me descripto, cuius radix ob pudendi similitudinē non mirum, si manu contractata excitet concupiscentiam. testatur & Theophrastus herbam, quā Indus attulerat, mirę virtutis ad rem Veneream, quæ non solum edentibus, sed & tangentibus tantum vim adeo vehementem genitalibus fieri, vt, quoties vellent coire, valerent: qui vsi fuere, duodecies egisse fatentur: Indus ipse, vt pote robustus, & magno corpore septuageties egisse fatebatur aliquando, vt tandem semen guttatim, & cum semine sanguis emitteretur: & mulieres vehementius eo medicamento incitari; Plinius Satyrij nomine non solum has sed & Testiculorum genera appellari tradit ob vim concitatricem ad Venerem. Græcorum autem sententia Satyrium inquit: foliis Lilij rubri, minoribus, & tribus non amplius e terra exeuntibus: caule leui, cubitali, nudo: radice gemina: cuius pars inferior, & maior mares gignit: superior ac minor feminas. Qui putauerunt hoc genus Satyrij confundi à Plinio cum Cynosorchi ob radicem proprietatem, non animaduertunt rem contrario modo habere in Cynosorchi: superior enim pars in ea plenior, inferior rugosa: in Satyriis autem superior euanida fit, in crescentibus inferioribus, nec repugnat, quod Dioscorides tamquam vnicam Satyrij radicem, Mali modo rotundam tradere videtur: nam semine perfecto superior omnino euanit, inferiores, quamquam gemine, tamen in crescente caule abiunguntur, & singule aduentante hyeme germinant. De Erythronio autem idem Plinius inquit: semen Viticis habere, quod magis congruit quam semen Lini: rotundius enim id semen est: cæteræ conditiones ex Dioscoride assumptæ sunt. addit arietibus quoque & hircis segnioribus in potu dari, & à sarmatis equis ob assiduum laborem pigrioribus in coitu: vim eius restringit aqua malsa, aut Lætuca sumpta. Arabes Testiculum Vulpis appellant vtrumque genus Satyrij, vt apud Serapionem legitur.

C A P. X L V I.

TESTICVLORVM genera vulgo Satyria appellata, à geminis tuberibus, testiculorum modo, mollibus, candidis, & sperma humanum redolentibus, iuxta tenues radículas: simplicem cauliculum ferunt, mollem, ac rectum: foliis, Lilio breuioribus, vt plerimum humi sparsis, tribus, aut quatuor, paucis aliis caulem vestientibus: flores in spica hiantes, veluti lingua exerta, vario modo, & colore: Nam aliis .

aliis lingua lata est, & deorsum flexa in multam longitudinem: his color rubens, aut ex rubro quasi nigricans: aliis figura & colore Apem florifluentem æmularur: bifurcata aliis est, ac longissima, serpentis more vibrata, colore purpureo, cuiusmodi genus in Urbeuetano visum est. pleraque alia genera sunt tenuioris floris, modo candicantis, modo purpurascantis, modo versicoloris. fructus omnibus oblongus, & triquetrus, molliisque, nullo intus semine, sed aut mucco, aut pulvisculo. distant quoque foliis, magnitudine, ac paruitate, paucisque differentiis: radices vero aliis Oliuæ modo oblonge subsunt: aliis torundiores; quibusdam ternæ, sed plurimis binæ; quarum altera Vegeta, & succi plena; altera rugosa ac senescens; Quibus folia latiora sunt, radices quoque grandiores, & flores in spica densiores, ac tenuiores: oriuntur in syluis. Quæ autem exilioribus foliis, ac radicibus constant, vt plurimum flores habent grandiores, rarioreque: oriuntur gracili solo, & saxoso. Dioscorides Orchim vocat; idest testiculum, cuius duo genera ponit; vnum, qui Cynosorchis dicitur, idest Canis testiculus; alterum qui Orchis Serapias. De Cynosorchis inquit: folia fert circa vnum caulem, humi strata, Oleæ molli similia, angustiora, proceriora, & læuia: caulem dodrantalem; flores purpureos: radicem bulbosam, oblongam, geminam, Oliuæ modo angustam: superior, quæ plenior est, inferior, quæ mollior & rugosior. Eduntur radices coctæ, vt bulbi, ad prolem procreandam & Venerem incitandam, vel compescendam, vtra edatur Vegeta vel rugosa; nascitur in lapidosis & sabulosis. de altero, qui Serapias cognominatur inquit: foliis constat Porti, oblongis, latioribus, pinguibus, & circa stolones suos inflexis: caule dodrantali: flore quasi purpureo: radice testiculis simili. Apud Theophrastum de Testiculo loquentem incertum est, quid intellexerit, cum eius folium Laleris dixerit: caulem vero simillimum Spinæ, quam Pyrum vocant. Plinius eum, qui Serapias cognominatur, describit, vt Dioscorides, subiungit postea: quidam folio Scyllæ esse dicunt, leuiori, ac minori: caule spinoso: quæ ex Theophrasto videtur desumpsisse loco eius verbi σιλφώδεις, σκυλλώδεις, scribente rectius: fortè & caulis simillimus vni Spinæ, sed Acantho dicendus est: ἀκανθα enim apud Theophrastum, eadem cum Acantho Dioscoridis, quam Theodorüs Spinam vertit. præterea loco Pyri legendum videtur Tritici, qui Græce πυρός dicitur: est enim caulis simplex in spicam desinens, vt Tritici: locus igitur in Theophrasto habens: ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σκυλλώδεις, λειότερον δὲ καὶ ἔλαπττον: τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιοτάτου ἀπὸ πυρῶ ἢ τοι ἀκανθῆ, multis mendis scæter, & corrigendus est hoc modo. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σκυλλώδεις, λειότερον δὲ, καὶ ἔλαπττον: τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιοτάτου πυρῶ ἢ τοι ἀκανθῆ: idest folium quicquam habet scyllæ simile, leuius, & minus: caule autem simillimum Tritico, aut Acantho.

De Suffruticibus & Herbis

Ex his patet Orchim Serapiam apud nos illud genus dici posse, quod in syluis nascitur grandius : denfiore in spica flore : Cynosorchim autem reliqua genera angustiori folio constantia, & radice. Idem Plinius utrumque genus Testiculorum Satyriū vocat inquit : duo eius genera : vnum longioribus foliis, quam Oleę : caule quatuor digitorum : flore purpureo : radice gemina, ad formam hominis testium, alternis annis intumescente, ac residente : altera Satyrion Orchis cognominatur, & femina esse creditur : distinguitur internodiis : & ramosiore frutice : radice fascinis vtili : nascitur fere iuxta mare.

C A P. X L V I I.

PALMACHRISTI vulgò appellatur in syluis nascens, alioqui Testiculo Serapię similis, sed binis illis radicibus bifurcatis, aut in plures digitos diuisis, ac si binę manus vnctę essent, extensis digitis : huius folia punctis quibusdam, aut maculis nigris distincta sunt : flores in spica densi, ex purpura albicantes. Ferunt quandam pallidis radicibus ; ideo digitos citrinos ab Auicenna appellari : inquit enim : eius figuram esse similem volę manus ; colore commixto, ex luteo & albo ; duram cum quadam dulcedine : esse quandam citrinā absq; albedine, puluerulentā, calidi & sicci temperamenti : inesse vim soluendi crassos valde humores, cutem abstergendi : conferre nervosis partibus & manię. recentiores Palmam Christi laudant ad comitiales ; si feminis dragma ex vino bibatur, aut radicis decoctum continuo vsu, vt eo vinum temperetur in prandio & Cena : Quartanam quoque sugari eius radice, vt quidam experimento testantur. vtuntur alij radicibus exsiccatis, & in puluerem contritis ad Hydropem ; Censuerim apud Dioscoridem hanc non distingui à Testiculo Serapia, quam tradit sic cognominatam ob multiplicem vtilitatem, quam præstat eius radix. Satyrium basilicum, quasi regium à Gręcis recentioribus appellari creditur.

C A P. X L V I I I.

OPERTYS quasi supercilium ; cauliculus est tener, supra dodram, talem altitudinem : duobus tantum foliis, Elleboro albo similibus, rotundioribus, in medio ferme caule, tamquam superciliis coniunctis, modice deorsum reflexis : flosculi veluti in spica rarius dispositi ; deorsum mutant, coloris herbacei, forma Galericali, linguis bifurcatis, deorsum spectantibus : fructus partus, ac rotundus, mollis, nullo intus semine, sed veluti puluisculo : radices tenues, vt Ellebori albi, odoratz, in obliquum tendentes : oritur in montibus, vmbrosis, & riguis :

Liber Decimus .

43 I

riguis : gustus inest glutinosus, & subdulcis : vruntur quidam ad rupa.
Plinius herbam tradit denticulato oleri similem : foliis duobus, quæ ea-
pillum denigrat .

C A P. X L I X .

SIGILLVM Sanctę Marię vulgò appellatur : aliis sigillum Solo-
monis, quod tamen aliud est à Polygonato, & à Secacul Arabum :
caule simplici, recto : foliis Polygonati, aut Ellebori albi : in ca-
cumine flores tres, aut quatuor, candidi, figura Gladioli, sed minores,
summo fructui infidentes, vt in Testiculorum generibus : fructus oblon-
gus, triquetrus, in quo loco seminis humor continetur, qui maturitate
in puluisculum nigrum transit : radículas tenues, & multas spar-
git, candidas, Ellebori modo : oritur in vmbrosis monti-
bus. Alterum genus : foliis longioribus : floribus ex-
candido purpureascentibus : radicibus subflauis :
Tertium angusto folio, vt Lilij, magis fasti-
giato : floribus candidis : candidis
quoq; radiculis : oritur in col-
libus, præcipue ma-
rittimis .

AN.

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI
DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER VNDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

VAS in communi sede quaterna ferunt semina, omnia, quæ hucusque nouerim in genere humili, folliculo quodam florém tegente includuntur, nec iis aliud vasculum proprium datum est intra florém: idcirco extrinsecus perspicui possunt semina, postquam flos deciderit, nisi iterum folliculus conuiscat: omnibusque flos ex sede seminis exoritur: differunt autem; quoniam semina alia quidem cor in summo gerunt, ut Buglossa, & Anusarum genera: alia autem è contra scilicet in sede vim genitalem gerunt, ut Saluia, Marrubium, & alia multa illis affinia. folliculus autem in illis quidem dissectus est, ut Buglossaceis; in his autem integer, ut in profundo magis lateant semina. flores omnibus vnico folio constant, concauo, pro figura folliculi, quo includuntur; quorum alij in os orbiculatum desinunt, ut Symphyti, Anchusæ: alij dissecti, ut Buglossæ, Borriginis.

C A P. I I.

BUGLOSSA, quasi lingua Bouina, herba sponte nascitur locis sabulosis: radicibus crassis, longitudine cubitali, tuberosis, exterius nigricantibus: à quibus folia exeunt, dodrantis longitudine, latitudine ternum digitorum, aspera lanugine obdusa: è quorum medio caules assurgunt cubitales, in quibus breuiora folia: cacumina intres aut quatuor finduntur ramulos, sabrubentes, sine follis; in quibus flores ordine prodeunt cærulei, aut purpurascens, parui, extremis labris dissecti: semina nigra & rugosa, figura capituli serpentis cum ceruice, modo singula, modo bina, raro quaterna: uiuit diutius radice, quæ crassa est, longa, exterius nigra, interius candida, tenera, dulcis, succo pingui, quæ conditur saccharo, gustui grata. Dioscorides Buglossum inquit in campestribus nascitur, & sabulosis: Iulio Mense colligitur
aiunt

aiunt eam, quæ tres thyrsos emittit, cum semine & radice tritam, potamque contra tertianos horrores prædesse: quæ quatuor ad quartanas; ea in vino decoquitur: facit & ad abscessus: herba similis Verbasco: folium in terra sparsum, nigrius, asperum, bubulas linguas imitans, quod in vinum deiectum animi voluptates auget. vnde Plinius Euphrosynum quoque appellari tradit, at non describit.

CAP. III.

BORRAGO vulgò appellatur olus, quod in hortis seritur: folio latiore, ac breuiore quam Buglossum; caule crasso: ramis multis, non in rectum, sed ad latera tendentibus: flores latiores, deorsum inclinati, colore cæruleo, elegantissimo, aut candido: semina nigra Buglossò crassiora: experuntur in cibis, flores, præsertim cum Lactuca: folia quoque tum cruda tum cocta ex oleo, & aceto comeduntur: radix tenuis, & inutilis annua tantum: gaudet solo pingui. putant recentiores huic plantæ potius conuenire Buglossi descriptionem, quam supra dictæ, cum tamen neque sponte oriatur in sabulosis, neque folia longa, & angusta sint, vt in symphyto Dioscorides tradit, & vt ostendit similitudo linguæ Bouis: neque thyrsi tres vel quatuor insint. Tandem Buglossa tota cum radice & semine colligi præcipitur mense Iulio. At Borriginis radix perfecto semine exarescit, neque collecta seruari potest incorrupta. sed forte Auicenna hanc intelligit, cum describit herbam latam habentem folia Almaru & aspera ad tactum, cuius rami asperi sunt, sicut pedes Locustarum, colore ex Viridi & Citrino: Eligendam vero esse eam, quæ folia habet crassa, super quorum facie sunt puncta, quæ sunt radices spinarum & pilorum exeuntium ex ea, cuiusmodi nascitur Corasceni. nam alibi de Buglossò agit sub alio nomine inquit: putare se esse linguam Bouis Persicæ, cuius proprietas est lætificare, & tristitiam remouere. Existimo autem Borriginem in Italia quondam peregrinam fuisse, cum de ea nulla fiat mentio ab antiquis inter olera.

CAP. IIII.

BVGLOSSA Hispana cognominatur quædam: latiore folio, quam nostra Buglossa, punctis quibusdã albis distincto: caule ramofo, cubitali, folioso: flosculos fert inter folia paruos, colore cæruleo, figura Borriginis: viuit radice diutius, vt Buglossa. huic conuenit descriptio Lycopsis apud Dioscoridem, de qua inquit: longioribus foliis constat, quam Lactuca, crassioribus, latioribus, asperis, circa radicis caput inclinatis: caulem fert longum, rectum, asperum, ad natis

multis cubitalibus asperis, in quibus flores parvi purpurascens: radix rubra astringens nascitur in campestribus. Plinius Lycopetra eisdem fere verbis describit.

C A P. V.

PULMONARIA apud nos vocatur in Alpibus, locis umbrosis herba folio ab radice Buglossæ Hispanæ, minus aspero; maculis candidis, quibus pulmonem emulatur: caulis primo vere è mediõ foliorum erumpit, dodrantalis; in quo flores purpurei, & subrubentes spectantur: caulis cito evanescit, foliis ab radice permanentibus: vivit enim radice diutius, ut cætera Buglossæ genera. Laudant recentiores ad ulcera pulmonis sananda, & sanguinis reiectionem, succo eius in potu dato, vel decocto cum saccharo. eodem nomine intelligunt genus quoddam Lichenis, caudicibus arborum vetustis adnatum. Plinius hanc videtur intelligere, cum alterum genus Callæ describit his verbis: folia Lactucæ habet, Jongiora, plumosa; radicem rubram: ideo quidam Anæhusam vocant ad ignes sacros imposita, & ad locinoris vitia in vino pota. De prima autem Calla inquit: esse Aro similem: nasci in arationibus: iisdem viribus; ut Arum, ut igitur maculosum est Ari folium, sic & utriusque Callæ.

C A P. V I.

PULMONARIA alia Romana cognominatur herba, cui soli in hoc genere caules insunt læves, & crassi, ut Portulacæ: folia subrotunda, nullo pediculo hærentia, alba, maculis aspersa, & spinulis quibusdam horrida: flores inter folia particulatim ordine exeunt, concaui, & oblongi, figura alucarij apum, colore luteo: semen intus crassum, & nigrum, capituli figura leue: oritur in sylvis. Plinius Cerinthen videtur intelligere, quam serri præcipiunt iuxta apum alucaria. Est autem Cerinthe inquit: folio candido, incurvo, cubitali: capite concauo, mellis succum habente: horum florum avidissimæ sunt apes.

C A P. V I I.

CONSOLIDA vulgò appellatur cespes magnus in palustribus nascens: caulibus multis, crassis, bicubitalibus, asperis, & striatis: foliis Buglossi, latioribus, nigricantibus, aspera lanugine obsitis: flores fert deorsum inclinatos, figura alucarij apum, coloris in purpura nigricante, nunc magis purpureo: semine rotundo: radicibus nititur crassis, ramosisque, succo glutinoso constantibus, sapore aqueo.

Altera

Altera minor in collibus nascens, locis umbrosis, præcipue sub Olea: & locis cultis: folio Borriginis, minore, ac minus aspero: cauliculis dodrantalibus, aut paulo altioribus: flore pallecente: radicibus in obliquum sparsis, quibus rotunda tubercula insunt, colore candido, mollia, sapore non ingrato: utraque viuunt radice diutius. Dioscorides Symphyton vocat cognomine Pecton: caulem fert inquit bicubitalem, & maiorem, ferulaceum, crassum, angulosum & inanem, ut Sonchus: circa quem per interualla non magna sunt folia, lanuginosa, angusta, & oblonga, effigie Buglossi: appendices autem in caule sunt secundum angulos quosdam: hoc est tenue folium singulis alis adnexum: flores insunt nigri (sed vulgati codices legunt non *Μελανα*, ut Apuleius habet, sed *Μελινα*, idest lutei) & fructus circa caulem Verbasci. totus autem caulis, & folia subasperam lanuginem habent, quæ tactu pruritus exci-
tat: radices subsunt in superficie nigrae, intus candidæ, & glutinosæ, quarum est usus; ex his manifestum est maiorem Consolidam tantum Dioscoridi notam fuisse; nam alteram non reperio indicatam: Alterum tamen est Symphytum Petrum, de quo alibi.

C A P. V I I I.

ANCHVSAB appellantur, quæ in hoc genere radicem ferunt exterius rubentem, ut manus inficiat, quamquam in Italia is color exiguus habeatur, idque non in omni tempore, sed cum planta caulescere incipit: nam iuniores radices candidæ sunt: seniores nigrae fiunt, non caulescunt autem nisi anno secundo: radicem ferunt vnicam in altum actam: folia humi strata in orbem, antequam caulescant, in longitudinem fastigiata, Caninis linguis similia, asperaque, Buglossi modo: caules asperos, e quibus inter folia exeunt ramuli postremis partibus reflexi in girum, vnde particulatim cum foliis flores exeunt, oblongi, hiantes: semina insunt quaterna, capitulis serpentum similia, in acutum rostrum desinentia, tenuiora, quam Buglossæ: earum differentiæ tres: vna maior appellari potest, quæ passim læto solo nascitur: foliis latioribus, pluribus ab eadem radice caulibus cubitalibus, altioribus: flores primum purpurei exeunt, postea in cæruleum desinunt, semen subnigrum. altera folio constat angustiore instar pollicis, magis spinoso, cui aliquando puncta quedam insunt, caulis vnicus tenuior: flores similes & semina: oritur locis sabulosis. Tertia Lithospermo similis est: foliis Oleæ: simpliciori caule, ac lignoso; cui in cacumine duo vel tres ramuli insunt: flosculi candicantes; semina subruffa, & aspera, ut cæteris: radix exigua rubescens: oritur locis humectis: omnes perfecto semine ex toto exarescunt. Huic similis altera iisdem locis nascens, fruticosior;

feminibus nō scabris, sed leuibus, initio subrubentibus, postea albescentibus; specie Lithosperni. Dioscorides tres huiusmodi species describit: primam foliis Lactucæ, in exilitatem fastigiatas, hirsutis, scabris, nigrescantibus, circa radicem numerosis, stratis, aculeatisque: radice digitali crassitudine, quæ ætate colore sanguineo manus inficit, nascitur pinguibus locis: Altera, quam aliqui Alcibiadion vocant, differt à priorè folio minore, at similiter scabro: caules utriusque tenues; quibus summis flores purpurei, subrubentes: radices longæ, rubræ, mæssibus Tritici sanguinæ: nascitur in sabulosis. est & alia huic similis minor: fructu rubro, quem dentibus molitum si quis inspuat in os serpentis, momento eum interficit: mirum apud Theophrastum numerari Anchusam inter plantas ab radice tantum foliatis: quamquam non similia sint folia, quæ in caule sunt; multo enim breuiora, ac in extremo magis fastigiatas. Plinius Anchusæ nomine simpliciter primum genus intelligit: cuius radix inquit in vsu est, digitali crassitudine: finditur Papyri modo, manusque inficit sanguineo colore: præparat lanas prætiosis coloribus: sanat vlcera in cerato, præcipue senum, item adusta: liquari non potest in aqua, oleo dissoluitur, idque sincere experimentum est. Est & alia similis inquit Pseudo Anchusa ob id appellata, à quibusdam vero Enchusa, aut Doris, & multis aliis nominibus, lanuginosior, & minus pinguis: tenuioribus foliis, & languidioribus: radix oleum non fundit, sed rubentem succum, & hoc ab Anchusa discernitur. Ex quibus verbis significari videtur eam, quam primo descripsi non legitimam Anchusam esse, sed Pseudo Anchusam. De secundo genere idem Plinius inquit pluribus nominibus appellari: paruo frutice: flore purpureo: asperis foliis, & ramis: radice sanguinea cætero nigra: in sabulosis nascens: efficax contra serpentes, maxime Viperas, & radice & foliis æque cibo, ac potu: vires habet mæssibus; folia trita, odorem Cucumeris reddunt. De tertia Anchusa inquit: est & alia huic similis: flore rubro, minor: & ipsa ad eisdem vsus. at hic flori tribuit rubrum colorem, quem Dioscorides fructui reddit,

C A P. I X.

ECHION passim iuxta semitas nascitur locis aridis, candidior Anchusa, & lanuginosior: foliis gracilibus, magisque productis: caule recto, duorum dodrantum; frequentibus ab imo ad summum ramulis: foliisque assidue breuioribus secundum proportionem, vt tota figura Pyramidali constet: flosculos fert ex candido subrubentes: semina Anchusæ cinerei coloris: radix exterius nigrescit. Dioscorides folia inquit habet prælonga, scabra, subalbida (alij legunt *καρ-*

Ανθη, (est aliquantum tenuia) Anchusæ proxima, minora, & pinguis (addunt alij rubra) spinulis horridula, candicantibus, prædenta quoque est tum foliis, tum cauliculis multis tenuibus; vtroque autem latere foliola sunt tenuia, seriatim disposita, nigricantia; assidue minora in cacumine secundum proportionem: flores iuxta folia purpurascētes; in quibus fructus est capitulo viperæ similis: radix digito tenuior, subnigra. Decantata hæc apud Nicandrum inuentam ab Alcibio, qui cum à Vipera ictus esset in inguine, herbam hanc mandendo, & succum deuorando, reliquum autem vulnere imponendo, dolore leuatus est, & euasit: vnde à Posteris Alcibian appellata est. Apud Plinium Echios vocatur duorum generum; vna Pulegio similis: altera quæ lanugine distinguitur, spinosa, cui & capitula viperæ similia sunt. Hanc eandem alibi Alcibion vocat inquiring: Alcibion qualis esset herba, apud auctores non reperi, sed radicem eius & folia trita ad serpentis morsus imponi & bibi iubent: folia quantum manus capiat trita cum vini meri cyathis tribus: aut radicem drachmarum trium pondere cum vini eadem mensura, per primam autem Echion videtur intelligere, quam Dioscorides Ocymoidem vocat, statim post Echion, vt apud Numenium reperitur: sed Ocymo potius, quam Pulegio similis traditur.

C A P. X.

LITHOSPERMON, quod vulgò Miliū folis vocatur, nascitur, in collibus inter vepres: radice ramosa, & nigricante; à qua vere cauliculi dodrantes attolluntur, lignosi: foliis Oleæ, longioribus, asperis: in cacumine duo vel tres ramuli sunt, in quibus flores Buglossæ similes, partim rubentes, partim cærulei: semina bina, ex barbato Umbilico emergunt nitentia specie margaritarum, candida, cortice fere lapideo; Alij postea cauliculi iuncea, & simplices in terram serpunt, cubitales, foliis similibus, sine flore, ac sine fructu: viuit diutius radice. Dioscorides inquit à seminis duritie Lithospermon appellatum esse: foliis Oleæ, longioribus, & latioribus, mollioribus, humi iacentibus cum suo caule; vnde prodeunt: ramuli autem insunt recti, tenues, crassitudine iunci, acuti, solidi, lignosi, in quorum cacumine bifidi exorta sunt, veluti cauliculorum, in quibus parua folia, iuxta quæ semen lapideum rotundum, paruum, Orobi magnitudine: nascitur in asperis & altis locis, quamquam scio verba Dioscoridis partim deprauata, partim in aliam sententiam conuersa, ab aliis. Plinius inter omnes herbas, inquit, Lithospermo, nihil est admirabilius: herba quincuncialis fere foliis, duplo maioribus quam Rutæ: ramulis surculosis, crassitudine iunci: gerit iuxta folia singula veluti barbula, & earum in cacuminibus, lappillos,

los, candore, & rotunditate Margaritarum, magnitudine Ciceris, durtia vero lapidea. ipsi, qua pediculis adherent, cauernulas habent, & intus semen. nascitur & in Italia, sed laudatissimum in Creta: nec quicquam inter herbas quidem miraculo aspexi, tantus est decor vultu Aurificum arte: alternis inter folia candicantibus Margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis, iacere atque humi serpente authores tradunt: ego auulsam, non hærentem vidi. hætenus Plinius. Ex quibus patet non bene cæteros apud Dioscoridem interpretari folia circa radicem humi strata, sed circa serpentes caules; at caules semina sustinentes nequaquam serpunt, quos Plinius auulsos vidit, stantes. præterea Italicum Lichospermon distare à Cretico: nec enim semen magnitudine Ciceris constat, sed parua Vicia: & sæpe bina in singulis umbilicis visuntur.

C A P. X I.

HELIOTROPIVM maius, vulgò Verrucaria, æstate prouenit passim, & iuxta vias, & in solo culto: caulis, ab vna radice, quæ parua est, statim cum foliis florem ostendit: particulatim enim floret: assidue in ramos fissa; assidueque in cacumine florem gerens: quo modo crescit in latitudinem magis quam altitudinem, non excedens semicubitum: foliis constat in rotunditate parum oblongis, candicantibus, rugosisque: ex singulis ramulis attolluntur duo, aut tres, aut ad summum quatuor cauliculi, extremis partibus circumflexi, ad similitudinem caudæ scorpionis, in quibus flosculi continentur sine foliis, omnino hærentes, quasi verrucæ, colore candido: semina in singulis verrucis quaterna continentur, exigua: perit Autumno. Dioscorides Heliotropium maius & Heliostraphium appellari tradit; quia folia circumagit cum sole: Scorpiuron quoque ob similitudinem floris cum cauda Scorpionis: foliis constat Ocymi hirsutioribus, candidioribus, maioribus: ramuli à radice terni, quaterni, & quini exeunt; quorum singuli multis alis constant: in cacumine flos albus, subfuluus, inflexus, vt Scorpionis cauda: radix tenuis, & inutilis: nascitur locis asperis. Plinius de hoc Heliotropio, quod Heliostraphion appellatur, inquit, altius est altero Heliotropio, scilicet minore, quamquam semipedalem altitudinem non excedat; ab ima radice ramosum: semen in folliculo messibus colligitur: nascitur non nisi in pingui solo. Apud Theophrastum Theodorus Solarem herbam vocat: floret particulatim, incipiens inferius, ideo diutius floret: humi caulis: perpetuo viret, floret cum Solstitium agitur.

C A P. X I I .

HELIOTROPIVM minus, seu minor Verrucaria vulgò, a quo-
 stantum locis nascitur : cauliculo recto, dodrantali ; foliis
 Lithospermi brevioribus, rotundioribus : in cacumine ramu-
 los duos, vel tres gerit, sine foliis, recuruos ; vt alterum Heliotropium,
 sed tenuiores, longioresque ; in quibus flosculi sunt elegantissimi, colore
 cæruleo : fructus postea pendent, pedicùlo tenuissimo, exiles, ac rotun-
 di . Huius duas differentias notavi : vnum in aquis nascens : flore gran-
 diusculo ; fructu magis pensili ; alterum vbique in hortis, & læto solo :
 exilioribus flosculis, ac brevioribus pediculis : tota ætate florent, aliis
 ab radice subinde cauliculis subnascens : autumno pereunt . Dio-
 scorides breuiter describit his verbis : Heliotropium minus, quod alio
 nomine Scorpiuron vocatur, nascitur in palustribus, & iuxta lacus : foliis
 supradicti, rotundioribus : fructum rotundum, pensilem, vt Verruca
 Acrochordon . Plinius alterum Heliotropion inquit Tricocum ap-
 pellari : circumagit se cum sole, etiam nubilo die, tantus syderis amor
 est : noctu velut desiderio contrahit cæruleum florem ; vbique nascitur ;
 & alio nomine Scorpiuron vocatur foliis non solum minoribus, sed etiã
 in terram vergentibus : semen ei est effigie Scorpionis caudæ ; quare ei no-
 men . Quo in loco foliis tribuit ad terram vergere, quod Dioscorides fru-
 ctui : præterea similitudinem caudæ Scorpionis semini ascribit, quam
 notam Dioscorides Scorpioidi assignat, de qua statim loquitur paucis
 his verbis . Scorpioides herbula est : foliis paucis : semine caudæ Scor-
 pionis effigie . dicendum igitur videtur Scorpioidem congenerem esse,
 cum Scorpiuro supradicto, cum Dioscorides cum illo coniunxerit, re-
 liquam descriptionem subdicendo ; & Plinius pro eadem planta acceperit ;
 Quod autem semen comparatur caudæ Scorpionis, accipitur pro
 cauliculo reflexo, in quo primo flos, deinde semen dispositum est ; sic
 minus Heliotropium fuerit, quod in palustribus nascitur, flore gran-
 diusculo : Scorpioides autem alterum, quod passim obuium tenuiori-
 bus flosculis . Sed vulgares Heliotropiæ aliæ sunt, de quibus diximus
 alibi, iis autem Tricocci nomen magis conuenit ob triquetram fructus
 compositionem .

C A P. X I I I .

CYNOGLOSSA, idest lingua canina, folia fert paulo angustiora
 Borragine, molli lanugine obducta, & candicantia : caulem fert
 prope cubitalem, ramosumque : flores cæruleos vel purpura-
 scentes, Buglossis similes : semina crassa . quaterna è propriis umbilicis
 extu-

extuberantia & in latitudinem depressa, vt seminis apex, in quo longius sit inclinatus; hæc lapparum more vestibis hærent: oritur in montibus, locis siccis. Quædam in montibus nascitur: latiore uiori caule; specioso flore. reperitur & genus paruum: angusto folio ac lappis minutis: oritur in syluestribus. Plinius cum Bugllo coniungit, vt resque tradit, quas Dioscorides Bugllo: caninas inquit imitatur linguas, Topiariis operibus gratissima: eius radicem tradunt, quæ tres thyrsos ferat: ad tertianas prodesse; quæ quatuor ad Quartanas. Est alia similis ei, & quæ ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua Ranis & Serpentibus aduersatur. Dioscorides quoque cum Bugllo coniungit: & caule carentem tradit: folia inquit Plantaginis latifoliae habet, at etiora, minora, lanuginosa sine caule: humi sternitur: prouenit in sabuletis; laudat folia cum adipe suillo veteri ad morsus Canum, ad Alopegias, Ambusta: decoctum herbæ in vino aluum emollit. At in hoc genere nullam adhuc videre licuit, caule carentem: quamuis sunt, quæ breui tempore illum gerant, vt Pulmonaria: Quædam non nisi post annum, et Anchusarum genera & Echium. Illud quoque mirum recipi à Mesue, & aliis recentioribus: Cynoglossi radicem in Pillulas opiatas ab hac herba cognominata, vt fluxiones sistant: nec enim huiusmodi facultas à quoquam tribuitur: potius Arnoglossum pro Cynoglossio scribendum censeo; nam & hæc Cynoglossa appellata est teste Dioscoride.

C A P. X I I I.

QUORUM semina in hoc genere cor inferius habent, suffruticibus coronariis fere continentur; pleaque enim odorata sunt, calida & sicca, acria, vel amara. horum folliculi nequaquam dissecti vt superioribus, sed valde concaui extremis tantum patentes, vnde flos exit: flos longus circa seminis sedem adnexus est; ideo fistulæ modo concauus; vnde mellea dulcedo multis exugitur: postrema pars floris dehiscit. veluti in duo Labia. & erectu stamen tamquam ligulam promit: florent alia cacuminibus tamquam in spica, aut capitulis: alia inter folia, quæ bina ex interuallis condita sunt omnibus.

C A P. X V.

SALVIA Domestica fruticat multis ramis, crassis, candidisque: foliis digitali longitudine, duorum latitudine, valde rugosis, molli-
libus tamen, & candidantibus, valde odoratis, sapore non ingrato: expetuntur enim in condimentis: flores fert in longa spica raros, cærulei coloris, vel candidi: feritur in hortis apud nos. Alterum genus in
Hispania

line Crissa & Massiliensi agro sponte nascitur, breuius, angustioribus fo-
 men nigre simili, & magis odoratis, quibus quandoque insunt binæ ap-
 Pignit paruz, Saluia minor appellatur. Dioscorides Elelisphacon
 vocat fruticem ramosum, longum, ferentem virgas quadrangulas, & ca-
 nae effigie Mali cotonei, longiora, asperiora, crassiora, similitudine
 quadam attritarum vestium, hirsuta, subalbida, per quam iucundo odo-
 re, aut graui (quibus verbis vtraque innuit :) semen in summis cauli-
 bus, syluestri Hormino simile : in asperis nasci. descriptio hæc satis præ-
 dictis conuenit. Theophrastus duo prædicta genera ostendit. alterum
 quidem Sphacelum vocans, alterum Elelisphacon : differre inter se tam-
 quam domesticum & syluestre. Sphacelo folium magis læne, exilius, &
 minus squalens : Elelisphaco grauius (alij legunt scabrius). Plinius
 vtrumque genus Lenti syluestri adnumerat, putans Elelisphacon à Lente
 dictum, ab aliis Phacon : ea est inquit satiuæ Lente læuior ; & folio mi-
 nore, atque sterciore, & odoratiore : in quibus verbis Sphacelum Theo-
 phrasti innuit. est & alterum genus syluestris, odore graui, hæc mitior :
 folia habet Cotonei Mali effigie, sed minora, & candida. Hæc Elelispha-
 co conueniant. subiungit paulo post : nostri, qui nunc sunt herbarij,
 Elelisphacon græcè, latine Saluiam vocant, Mentæ similem, canam, odo-
 ratam : intelligit maiorem. An dicendum potius non alente, quæ φαρδ
 dicitur, cognominatas esse Elelisphacon, & Sphacelum, sed quia aride
 videntur, id enim σφακός & σφακίλος significant, comparantur enim
 folia attritis vestibus.

C A P. X V I.

SALVIA syluestris vulgò appellatur, & à quibusdam Matrisalvia,
 locis squalidis nascens : vnico ab radice aliquando caule, aliquan-
 do pluribus, rectis, crassis, & quadratis : paucis ramis, rectis :
 huic folia ab radice latiora multo sunt, quam Saluiæ, magisque la-
 nuginosa, odore graui : in caulo autem angustiora assidue redduntur :
 flores fert purpurascens inter folia, densos quasi in spica crassa, sapor
 inest acris, & mordens, præcipue in cacuminibus. huius duo genera no-
 tauit, vnã colore candido, alteram nigriorem. Tertiam vidi in saxo-
 rum crepidinibus apud Serrauallẽ in Piceno, Saluiæ minori simili-
 mam, candidiorem, lanuginosiorẽque, odoratam, acrem : herbam al-
 bam vocant ; celebrant quidam ad argenti vini coagulationem. Apud
 Dioscoridem Stachys vocatur frutex, Marrubio similis, sed longior :
 folia ferens numerosa, gracilia, (velut alij legunt rara) hirsuta, dura, ca-
 na, beneolentia : virgulas autem ab vna radice complures, candidiores
 Marrubio : nascitur in montibus & asperis : vim habet excafactoriam

& acrem : foliorum decoctum pellit menstrua , & secundas . *Sete : spicam* diuersam describit Plinius, inquit enim : quæ Stachys vocatur, *summiq* multitudinem habet, longioribus foliis, pluribusque, & odor *Has* pallidi, colorisque in luteum inclinati : pellit Menstrua . vbi pro *pacatur, Mar* Marrubio, Prason idest Porrum accepit : & foliis longitudine *Et de* quam Dioscorides caulibus : tandem luteum colorē dixit, quem candidum asserit Dioscorides . At profecto mirum videatur, cur Stachys appelletur planta, quæ nullam ferat spicam ; græce enim Stachys spicam significat ; idcirco forte Plinius pro Stachy accepit quandam foliis Marrubij, longioribus, ex viridi in luteum languescensibus, cui frequentes, sunt spicæ pallidæ, tenues, atque odoratæ, quam inferius ostendemus . Quæ tamen hic descripta est, satis conuenit descriptioni Dioscoridis .

C A P. X V I I.

SCLAREA vulgo dicitur suffrutex Coronarius, ad visum clarificandam utilis, alij Scarleggiam appellant : ingens quædam Salvia videtur : caule quadrato, crasso, ramofo, cubitali ; foliis subrotundis, ad Verbasci amplitudinem prope accedentibus, lanuginosis, odoratisque : flores in summis stolonibus spicatis inter folia exeunt, in pura candicantes : radices multas, fibrosas spargit, feritur in hortis, sponte quoque prouenit in aggeribus . Plinius inter Syderites Scopam regiam à nostris vocari inquit eam, quæ est latissimo folio, cui non leuior honor in coronis est, quam Caltæ ; quamquam folia eius oleant, non flores . Alibi idem Plinius Tussilaginé alteram intelligere videtur, inquit : à quibusdam Salvia appellatur, similis Verbasco : cõteritur ea, & colata calescit, atquæ ita ad tussim ; laterisque dolores bibitur : contra scorpiones eadem & dracones marinos efficax : contra serpentes quoque ex oleo perungi ea prodest . Dioscorides Baccharim vocat herbam odoratam, quæ in coronas additur : cuius folia aspera sunt, media Violæ & Verbasci magnitudine : caulis angulosus, cubiti altitudinem petens, subasper, ramofus : flores purpurascens, subalbidi, odorati ; radices similes Elleboro nigro, odore Cinnamomum præferentes : amat loca aspera, & squalida ; sed apud Plinium hoc nomen Bacchar non hanc significat, sed Asarum, vt suo loco explicatum est .

C A P. X V I I I.

GALLITRICVM vulgo, & Sclarea syluestris appellata, ab alijs Chiarella, in incultis nascitur ; gracili solo, longe minor Sclarea, ac minus hirsuta, sine odore : foliis circumincisis, similitudine

tae Gallinaeae : flores in spica purpureos fert, aut ceruleos : se-
 um, rotundum, ac paruum . eius quaedam differentiae ratione
 nis : quaedam enim vix palmum aequat, simplex : quaedam ad
DALI altitudinem accedit : pluribus ab eadem radice caulibus .
 compositum est huius semen integrum oculis inclusum sine morfu villo
 ea, quae visum offuscant, abstergere : mucoso enim quodam obducto in-
 tumescit : paruas quoque spinas infixas extrahit ex oculis . Hanc multi
 inter genera Syderitidis recensent . Alij Verbenacae rectam putant : Pli-
 nius Alectorolophon vocari scribit, apud nos Cristam dici : folia inquit
 habet Gallinaeae Cristae, plura : caulem tenuem : semen nigrum in sili-
 quis : utilis tussi, & caligini oculorum : semen solidum conicitur in ocu-
 lum, nec turbat, sed in se caliginem contrahit, mutat colorem, & ex ni-
 gro albicare incipit, ac intumescit, & per se exit . Quaedam in montibus
 nascitur foliis maioribus Gallitrico, ac virentioribus : caulibus ultra
 cubitalem altitudinem : flore purpureo, in longa, ac tenui spica, semina
 nigro, vt Gallitrici .

C A P. X I X.

AETHYOPIS peregrina apud nos, Sclateae similis, candidior, &
 lanuginosior : foliis latioribus, angulosisque, in terra stratis :
 caules fert breuiiores : flores candidos, semina subflaua, magni-
 tudine paruae Viciae, laeua . Dioscorides Aethyopis inquit : folia habet
 Verbasci similia, per quam hirsuta, densaque, in orbem circa radicem
 redacta : caulem quadrangulum, crassum, & scabrum, similem Apia-
 stro, aut Actio, multis alis concavum : semen Erui magnitudine, gemi-
 num in vno conceptaculo : radices ab eodem cespite numerosas, lon-
 gas, plenas, gustu glutinosas, quae siccae nigrescunt, duranturque vt cor-
 nua : plurimum in Ida monte Troadis nascitur, & in Messenia . Plinius
 eadem ferme habet, quae ex Aethyopia venit, eximia est, & illico auxilia-
 tur : radix siccata & in vino cocta purulenta, ischiadicis .

C A P. X X.

MELIIVM vulgo in Alpibus appellatur, alij Melligenem; quia
 mellea quaedam pinguedo, & odor toti plantae inest : frequens
 est in Apennino : pluribus ab eodem cespite caulibus, ultra cu-
 bitalem altitudinem, quadrangulis; in quibus folia ferme triangula, He-
 derae figura, latiora, hirsuta, crispa, & serrata : flores ex candido pallefcetes,
 figura falcatos in autumnno, in spica Salviae simili : radices fibrosas, vt Scla-
 tea. Alia breuior & fruticosior : foliis Salviae, breuioribus, ad Marrubiu

quodammodo accedentibus, colore ex viridi in luteum languescere, cas multas fert tenues, & longas in singulis foliorum alis, & in virgis: flosculos pallidos odore iucundo: oritur in gracilibus: minus videtur indicasse, cum de Stachy scribit: quæ Stachys ut iucuntur, rubij similitudinem habet: longioribus foliis, pluribusque iucundi, colorisque in luteum inclinati: pellit menstrua. Quamquam pro Marrubio deprauatè Porrum legatur eo loco, vt notauimus in Stachy Dioscoridis.

C A P. X X I.

BETONICA in syluis nascitur, sub arboribus, & fruticibus: foliis ab radice, duorum digitorum latitudine, sensim in gracilitatem productis, serræ modo lateribus incisis, subhirtis, non sine grato odore, sapore subamaro, & acri, siccante os: caulis rectus, cubitalis, & quadratus; in quo pauca folia, & minora; in cacumine flores purpurei, & iuncti in spica. Dioscorides Cestron vocat, & Psychotrophon; quia locis frigidis inuenitur; A Romanis autem Betonicam appellari tradit, herbam tenui caule, & quadrato, cubiti altitudine, aut altiore: folia longa, mollia, Quercui similia, in ambitu diuisa, odorata, prope radicem maiora: in summis caulibus semen veluti Saturæ, spicatum. Decerpta huius folia siccari ad plurimos vsus: radices tenues, vt Ellebori, quæ ex Oxymelite in potu pituitosam euomitionem euocant, & quæ sequuntur. reperitur autem in codicibus græcis altera Betonicæ descriptio, de qua nos alibi locuti sumus. alia quoque Betonica traditur apud Paulum Aeginetam, de qua inferius dicemus. Plinius in hunc modum describit: Vetones in Hispania eam, quæ Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem Serratula, à Græcis autem Cestron, aut Psychotrophon, antecunctas laudatissima: exit anguloso caule, cubitorum duum, à radice spargens folia fere Lapathi, serrata: semine purpureo, folia siccantur in farinam ad plurimos vsus. fit vinum ex ea, & acetum stomacho & claritati oculorum: tantumque gloriæ habet, vt domus, in qua facta sit, tuta existimetur à piæculis omnibus. Videtur autem Plinius non solum prædictam intelligere nomine Betonicæ, sed & aliam longæ maiorem, cui semina insunt purpurea. exit hæc planta multis ab eadem radice caulibus, cubito altioribus: foliis latioribus, similitudine eius quam Melliginem appellauimus: flores fert purpureos iuxta folia, & semina in suis folliculis, splendida, colore puniceo, antequam siccantur: hæc quoque nascitur in montibus, sed odore magis graui.

Altera fuit
 a B
 Orientali

CAP. XXII.

D **OTR** passim in ruderibus nascitur, crassior, & nigrior Marrubij: foliis amplioribus, hirsutioribus, grauis odoris, quasi cimicum; vnde Cimicium vulgo appellant: flores per interualla subrubentes, in verticillis non adeo densis, vt in Marrubio: caulis inferne quidem nigricat, superne autem albicat, hirsutusque est; Dioscorides Ballote inquit alio nomine Marrubium nigrum appellatur: caules fert quadrangulos, nigros, subhirsutos, complures ab vna radice: folia maiora quam Marrubij, rotundiora, & lanuginosa, per interualla in caule disposita, graueolentia, Melissophyllo proxima; vnde aliqui & hanc Melissophyllon vocauerunt: flores quoque circundant verticillatim albos caules (alij dictionem græcam immutant, albedinem floribus ascribendo, non caulibus) sed prior lectio magis quadrat herbæ (supra scriptæ). Vis eius efficax aduersus canis morsus foliis ex sale illitur: Plinius herbam inquit fruticosam esse: angulosis caulibus, nigris foliis vestientibus, maioribus quam Marrubij, (non Porri, vt legebatur) nigrioribus, graueolentibus. Galenus nequaquam meminit Ballotæ, neque Actius.

CAP. XXIII.

C **ARDIACA** in ruderibus nascitur: recto caule, cubitali altitudine: ramis quoque rectis: folia fert alioqui Ballotæ, sed quæ in extremo, scissuras profundas habent: verticillos spinosos, paruos inter foliola angusta, & oblonga: flosculos purpurascens: laudatur a recentioribus ad cordis palpitationem, & conuulsionem, & paralysem. Apud Theophrastum videtur primum genus Marrubij, quod ab eodem describitur his verbis. Marrubij duo genera: vnum herba: ceo folio, magis serrato, incisuris valde manifestis, & profundis: quo Pharmacopolæ vtuntur ad nonnulla. Galenus Alyssum vocat. Actius, quoque hanc intellexit nomine Alyssi: inquit enim: Alysson aiunt esse Syderitem Herculeam appellatam, quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habens, & folia crassiora; nomen inuenit ex eo, quod comorsis, a Canerabido mirabiliter succurrit: Galenus inquit de Alyssis: Marrubio similis est, asperioribus tantum, & magis spinosis orbibus: flore ad ceruleum vergente.

C A P. X X I I I.

& multo
int, licet.

EX TANT duæ aliæ spinosiores, quæ ad hoc genus re-
vulgò Molucchæ, quarum vna à quibusdam Melissa ^{Cassianopolitana} vocatur: caules ab eadem radice fert plures, ac rectos, paulo breuiores cubito: foliis Marrubij, minus hirsutis: verticillos inter folia fert breui interuallo, magnos, quasi contiguata serie caulem vestientes; sub quibus singulis aculei sunt pungentes, stellæ modo: constant Verticilli ex latis folliculis veluti Calathis; è quibus flos erumpit: ex candido purpurascens: quo decedente semen factum ostenditur exterius plana & lata superficie connexum. tota herba dum viret, graui odore constat, cum ad maturitatem peruenit, candida redditur, & bene olēs. Altera altior aliquando vltra bicubitalē altitudinem: foliis nequaquam hirsutis, leuore quodam splendentibus: verticillos fert spinosiores; nam non solum folliculi, sunt iuxta verticillos, sed & verticillorum folliculi in robustos & pulcos desinunt: flores insunt purpurei, & semina nigriora vtræque peregrinæ apud nos. Has plantas non solum apud Galenum, censeo intelligi Alyssō congeneres esse, sed forte etiam apud Dioscoridem & Plinium. nam Dioscorides inquit: Alysson exiguum fruticem esse, subasperum: foliis rotundis; iuxta quæ fructus veluti scuteola duplicia; in quibus semen continetur modice latum: oritur in montibus & asperis locis. Hæc descriptio mitiori Molucchæ conuenire possit: fruticat enim rectis ramulis, subasperis: nam alterum genus grandius est, & asperius: folia præterea insunt rotunda, vt Marrubio: scuteola autem non quidem duplicia, sed lata & patula indicari possunt per verbum *διὰ διπλοῦ*. tamen alia est plantula, cui similitudo duplicis scuteoli inest: quæ pro Alyssō Dioscoridis ostenditur. Plinius autem de Alyssō inquit: distat à Rubia, qui Alyssos vocatur, foliis tantum, & ramis minoribus: in hoc facilis fuisse potest error pro Marrubio Rubiam legendō. tamen & inter Rubias inuenire licet Alyssi descriptionem, vt suo loco ostensum est.

C A P. X X V.

MELISSA in hortis colitur inter suaueolentes herbas: foliis Marrubio amplioribus, virentibus, subhirsutis, odore Mali Citrei; vnde quidam vulgò Citronellā vocant, sapore non ingrato; cruda enim estur inter olera, vt Menta, sed hyeme ac Verē dum tenella est, nam procedente tempore odorem quendam subuirosū præcipue in Autumno cōtrahit, quasi hirci: flores in verticillis fert candidos.

Alterā

reliquis ante oritur in ruderibus : latioribus foliis , ac subuirosis , pa-
 tiundir illo distantibus . Adest & genus quoddam peregrinum ex
 at Vengis allatum , valde odoratum , etiam cum semen protulit ; hoc
 candidius oblongioribus , Betonica modo : flores fert purpureos , &
 granatulos . Dioscorides *Melissophyllon* vocari ait ; quia apes ea
 herba plurimum gaudent ; cauliculi sunt tenues , & folia *Ballotæ* similia ,
 maiora dumtaxat , & tenuiora , nec perinde hirsuta ; *olentia-Malum Cy-*
treum , *Citraginem* à Romanis vocari . Plinius *Apiastrum* vocari ab
 Hygino in confessa damnatione ; quoniam venenatum est in Sardinia : at
 illud ab Apio cognominatum est , hoc autem ab Ape . *Melissa* enim græ-
 ce *Apem* significat . Arabes hanc ad cordis affectus extollunt ; exhilara-
 re enim , animo linquentes reuocare , sollicitudines , & prauas inagina-
 tiones , & somnia tumultuosa sedare . Galenus , vt puto , *Melissophyllon*
syluestrem tantum nouit ; nam parui facit : nemo enim inquit ea vititur ,
 præsentem *Marrubio* ; vires enim *Marrubij* habet , sed multo infirmiores .

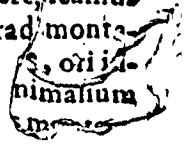
C A P . X X V I .

MARRUBIUM frequens nascitur in ruderibus : multis ab ea-
 dem radice caulibus , cubito breuioribus , subhirsutis , candi-
 da lanugine : foliis rotundis , rugosis , candidisque , odore me-
 dicato : verticillos per interualla fert , in quibus flores candicantes . Dio-
 scorides *Praision* græce appellat ; frutex inquit est ab radice ramosus , can-
 dicans , subhirsutus ; virgis quadrangulis : folio pollicis amplitudine ,
 subrotundo , hirsuto , rugoso , gustu amaro : semen fert ex interuallis , &
 flores , veluti verticillos asperos : nascitur iuxta ædificia collapsa & in ru-
 deribus . Theophrastus hanc pro secundo genere *Marrubij* describit his
 verbis : folio constat rotundiore , & vehementer squalido , vt *Sphaceli* , in-
 cisurasque habente obscuriores , & minus serrato : inter suffrutices Plin-
 ius *Marrubium* inter primas herbas comendatum scribit , notius quam
 vt indicandum sit . duo genera tradi à *Castore* ; nigrum ; & , quod magis
 probatur , candidum . De *Marrubio nigro* diximus superius in *Ballote* .

C A P . X X V I I .

QVAEDAM ex Creta ad nos allata est pro *Pseudodictamo* : cespes
 amplus , virgis numerosioribus , altioribus , & candidioribus
Marrubio : foliis rotundioribus , minoribus , similibus *Dicta-*
mo Cretensi , oblitis candidiori lanugine , gustu subamaro , odo-
 re exili , non iniucundo : verticillos inter folia fert molles ; in quibus
 flosculi sunt purpurascens . Dioscorides de *Pseudodictamo* inquit ;

in multis terris nascitur, simile vero Dictamo, sed minus acris, minus inefficacius: Theophrastus & Plinius ramulos minores tradunt montanum, ori animalium foliis Dictamo sit simile.

C A P. X X V I I I.

VERBASCVM sylvestre frutex magnus est ferme arborecens: caudice potius quam caule intorto, crassitudine brachij: ramos multos fundit, qui in virgas desinunt longas, Marrubio similes; & in iis folia Saluix domesticæ, longa, hirsuta, colore albido, in luteum languescente; absque vlla odoris gratia: Verticillos ex longis intervallis fert crassos; in quibus flores sunt aurei coloris, speciosi: peregrina est apud nos; Dioscorides inter genera Verbasci sylvestre inquit genus est; ferens altas virgas, & specie arborea: folia Saluix, & ramulos, quales Marrubium; flores luteos auricemulos.

C A P. X X I X.

HORMINVM fatium folia ab radice fert in terram strata, ob longiora Marrubio, nigricantia, ac minus serrata, tactu glutinosa: caules rectos, plures, semicubitales; in quibus verticilli breuibibus intervallis sunt iuxta foliola longe diuersa ab inferioribus; tenuia enim sunt, læuia, nec rugosa, & in summo caule coloris violacei, vt flos quidam videatur in cacumine esse: flosculi tamen sunt in verticillis purpurascens: cum exarescit caulis perfecto semine folliculi verticillos componentes omnes deorsum flectuntur, in quibus semina nigra continentur, exigua, & oblonga: peregrina est apud nos. Horminum autem sylvestre sponte apud nos locis asperis, & saxosis nascitur: foliis tum ab radice, tum in caulibus, vt Melissæ paulo angustioribus, similiter serratis: caules similiter plures, ac simplices attolluntur, paulo maiores: dodrante: flores paucos inter folia ferunt, grandiores, colore subrubente: folliculos latos deorsum nutantes, in quibus semina magnitudine Viciæ continentur fusca: herba odore constat non ingrato. Dioscorides de vtroque Hormino inquit: fatium herba est: foliis Marrubio similis: caule semicubitali, quadrangulo; circa quem eminentiæ si liquis-similes prodeunt, quæ ad radicem spectant; in quibus semen diuersum includitur: nam in sylvestri rotundum, fuscumque inuenitur, in altero nigrum, & oblongum, cuius est vsus ad Venerem stimulam cum vino poti. Plinius Hormini meminit, & Horminij: per Horminum intelligens Asparagum sylvestrem: vtrumque nomē inditum; quia Venerem stimulant. De Hormino inquit semine Cumino simile est in reliquis

Porro (pro Marrubio græce Prasioprason legens) dodrantali
 re: duorum generum: alteri semen nigrius, & oblongum: hoc
 stimulandam, ad oculorum argemas & albugines: alteri
 semen, & rotundius: vtroque tuso extrahuntur aculei. alibi
 Theophrastum sequutus inter fruges numerat post Erisimum & Sesamū;
 quamquam ambigat inquit inter fruges & medicamenta: Cumino simi-
 le: seritur cum Sesama & Irione inter æstiuā, nullum animal vescitur vi-
 rentibus. Apud Theophrastum Theodorus Geminalem vertit, inquit:
 æstate seritur: nullum animal mandit; forte quia amarum: Cumina-
 ceum quoddam est, atque nigrum; seritur cum Sesama. Galenus quo-
 que inter fruges numerat Horminum mediam naturam possidens inter
 Cuminum & Erisimum. Suspectio esset diuersam hanc esse, quæ inter fru-
 ges numeratur ab ea, quam Dioscorides satiuā vocat, nisi Cumini simi-
 litudo in semine satiuæ reperiretur: est autem semen id non ingrati sapo-
 ris, & odore commendabili in mandendo, longe quidem minus Cu-
 mino satiuo, maius autem Anthypica, quod Amari vocatur.

C A P. X X X.

QUÆDAM in conualle quadam prope Pisas nascitur, Hormino
 satiuo similis, foliis, & caule; sed folliculis figura Ocymi, vt
 Ocymum quoddam syluestre videatur: pars enim postrema fol-
 liculi clauditur labiolo quodam sursum reflexo: flosculos fert oblon-
 gos, ac tenuēs, deorsum autantes, purpureos; odor inest exiguus.

C A P. X X X I.

MELZABELLA vulgò dicta; quia lienosis egregie opitulatur;
 frequens nascitur in ruderibus, & hortorum aggeribus; herba
 dodrantem alta: pluribus ab eadem radice caulibus, simpli-
 cibus, subrubris: foliis Vrticæ; ideo Vrtica mortua, & inno-
 xia a quibusdam vocatur. hyeme macula quædam alba per medium fo-
 lium discurret; aduentante vere flores fert inter folia subrubentes, gran-
 diusculos, in quibus mellea quædam dulcedo inest: hi veniunt in cibos
 inter acetaria. vtuntur succo foliorum per se potio vel cum aceto ad præ-
 cordia tumida, obstructions tum Lienis, tum Iecinoris. Plinius inter
 Vrticas Lamium vocari inquit Vrticam innoxiam, morsu carentem: al-
 bum habet in medio folio, quod ignibus sacris medetur, contusis, inu-
 stis, strumis, tumoribus, podagris, vulneribus. alibi eandem videtur in-
 telligere, cum Leucem vocat Mercuriali similem, per medium folium
 candida linea transcurrente; vnde Mesoleucon dicta est: fistulas sanat,

& Carcinomata: Quid si hanc eandem, apud Dioscoridem
 Leucadem esse? quamuis non describatur, inquit enim Leuca-
 na latioribus foliis quam urbana est; semine acriore, amario-
 rato. efficacior tamen quam urbana. vtraq; ex vino contra
 venena præcipue marinorum opitulatur. erit autem Leuca-
 na quædam congener prædictæ in montibus: floribus subluteis: foliis lon-
 gioribus, & in acutum magis productis: alia angustioribus foliis, quasi
 Mercurialis. extat & in ruderibus, ac locis aridis quoddam genus exi-
 guum: foliolis candidioribus, hirsutioribusque: flosculis tenuibus,
 purpurascentibus, aliquando candicantibus: nulla tamen earum albam
 maculam habet in folio præter prædictam, quæ urbana est. quædam iu-
 xta parietes non dum exacta hyeme floret. tenui cauliculo, simplici, fo-
 liolis sine pediculo caulem cingentibus, rotundis, & serratis: in summo
 cauliculo veluti capitulum inest, in quo flosculi tenues, oblongi, colo-
 re nigrae Rosæ.

C A P. X X X I I.

VERBENA vulgò appellata, vbique secus vias, & in ruderibus
 nascitur: duobus, aut tribus ab eadem radice caulibus, cubi-
 talibus, in quibus pauca folia sunt Quercui similia, sed inæqua-
 les habentia scissuras, gustu amara: summi caules finduntur in plures
 ramulos, tenues, in quibus veluti festucis nudis flosculi sunt exigui, pur-
 purascentes, & fructus valde parui: diutius floret per totam æstatem: ce-
 lebris est ad multos morbos præcipue ad obstructions viscerum: sunt
 qui ad Hydropem puluerem foliorum propinent felicissimo successu. Dio-
 scorides Hierobotanen idest herbam sacram vocari tradit, quia multum
 ad Amuleta, expiationesque commendetur: alij Peristericon supinam,
 quam in hunc modum describit; ramulos emittit cubitales, aut mai-
 sculos, angulosos, in quibus folia ex interuallis sunt Quercus, sed mino-
 ra, angustioraque, eisdem diuisuris in ambitu, colore aliquantum glau-
 co: radix modice longa, tenuis: flores purpurei, graciles. Plinius Ver-
 benacam à Romanis appellari tradit. at Verbena apud ipsum & Sanguis-
 na gramen significant ex loco sacro; vnde per abusum omnes frondes sa-
 cræ Verbenæ appellantur. de hac autem inquit nulla plus habet Roma-
 næ nobilitatis, quam Hierobotane: hæc legati ad hostes ferunt: hac Louis-
 mæsa veneratur domus purgatur, lustraturque. Genera eius duo; foliosa
 femina; mas maioribus foliis. vtriusque ramuli plures, tenues, cubita-
 les, angulosi: folia minora, quam Quercus, angustioraque, maioribus
 diuisuris, color glaucus: radix longa, tenuis: nascitur vbique in planis
 aquosis. Quidam non distinguunt, sed vnum omnino genus faciunt;
 quoniam.

groniam vtraque eodẽ effectus habet: vtraque sortiuntur Galli, & præ-
nuntia sponsa: sed magi vtique circa hanc insaniunt, ac perunctos im-
perate, vt velint: febres abigere; amicitias conciliare; nullique non
morbo mederi. est autem femina, quam modo descripsi.

C A P. X X X I I I.

ALTERVM genus, quod Mas apud Plinium intelligitur, & Peri-
stereon recta apud Dioscoridem, siue Verbenaca recta, non nisi
in humidis nascitur, & foueis: vnico ab radice caule, recto, ad
simplici vsque ad ætatem, altitudine dodrantali, aut paulo maiore; in
quo folia frequentia, Quercui magis similia, quam supradicta, scissuris
profundioribus, quasi Cerri, colore subalbido, subhirtuta: foliorum
scissuræ aliquando adeo profundæ sunt, vt ad medium neruum acco-
dant: post mediã ætatem caulis in ramos finditur, similiter simplices,
ac foliosos, cubitales, ampliioresque, in quibus per interualla parui sunt
verticilli, vt in Marrubio inter folia: flosculis candidis. hæc minus ama-
ra, & magis siccans, quam Verbenã. Dioscorides describit tantum pri-
mam eius ætatem antequam in ramos findatur his verbis. Peristereon
nascitur in aquosis: nomen impositum à Columbis; quia circa hanc li-
benter versantur; herba est altitudinis palmi; interdum amplius adole-
scit: folia incisa, & subalbida, ex caule erumpentia: vt plurimum vni-
caulis, & vnica radice constans reperitur. eius vsus extrinsecus ad vteri
dolores, erysipelata, vlcera putrida, & vulnera glutinanda; Galenus
hanc tantum meminit. Peristereon rectam vocans: vim habet adeo sic-
cantem, vt vulnera glutinet; dolores capitis omnium maxime discutit,
& perfecte corroborat, maxime viridis, imo & arida in oleo incocta cum
radicibus & Serpillo.

C A P. X X X I I I I.

TERTIOLA vulgò appellata; quia tertianas sanat, in eisdem lo-
cis nascitur, vbi Verbenaca recta, scilicet in scrobibus hume-
ctis: vnico caule, simplici, ac recto, bicubitali, quadrato; in
quo per interualla, folia sunt angusta, & oblonga, quasi Salicis, ru-
gosa, & aspera: in cacumine flores fert purpureos, veluti in spica longa.

C A P. X X X V.

SIDBRITIS Herculea locis incultis & fabulosis nascitur, similia
Chamedri, candidior: multis ab eadem radice cauliculis, simpli-
cibus, dodrantem non excedentibus, orbiculis inter folia punge-

LIB. 11. tit. 11.

tibus : flosculis ex purpureo candicantibus : sapor inest subamarus, multum exsiccans . Alterum genus altius, ac viridius, paucioribus cauliculis : foliis rarioribus, maioribus : in summis cauliculis vel in spicis flores cingunt in orbem per interualla sublutei . Duæ aliæ in vineis nascuntur vnicaules, ramosæ : paucis foliis, angustioribus, oblongioribus : verticillos inter folia ferunt; in quibus flores purpurei, vel albicantes . omnium folia tenuiter serrata sunt, ac rugosa, specie Saluiz, aut Marrubij, odore non insuauis : semina nigra : nulla tamen pungit præter primam . Dioscorides hoc modo describit : folia habet Marrubij, sed longiora, satis ad frondem Quercus, aut Saluiz accedentia, minora tamen, & aspera: caules edit quadratos, dodrantem altos, aut etiam maiores, non iniucundi gustus, & aliquantum subastringentis; in quibus per interualla orbiculatæ vertebre, vt in Marrubio spectantur : & semen in eis nigrum; nascitur in petrosis locis . Aetius putari inquit Alysson eandem esse cum Siderite Herculea, vt superius in Alyllo ostendimus : forte quia orbes pungentes in Siderite Herculea sint, vt in Alyllo .

C A P. X X X V I.

HEDERA terrestris vulgò appellatur herba, quæ vere à radicibus tenuibus, Graminis modo repentibus, plures attollit cauliculos, dodrantales, simplices; in quibus folia Marrubij, rotunda, figura Hederæ, & circumferrata, viridia; inter quæ flores purpurei, ad cæruleum vergentes, oblongi, & in extremo patuli, pulchro aspectu; odor toti plantæ acris, non insuauis; sapor amarus, & subacris. Aestate cum florere desinit, iidem cauliculi in terram procumbunt, repuntque in multam longitudinem: foliis multo amplioribus nascitur iuxta sepes & in aggeribus, & iuxta flumina: efficax ad purulentos, & phthisicos; educit enim sputa & siccat internos abscessus. in vsu sunt cauliculi florentes in puluerem redacti, aut herbæ decoctio; item aqua per sublimationem extracta: laudant & in peste: non dubito hanc Chamæcissum esse apud Dioscoridem, si vnum Verbum μικρόν id est longum, legatur μικρόν id est paruum: cætera enim optime quadrant: nam inquit: Chamæcissus folia habet similia Hederæ, minora, ac tenuiora: ramos, dodrantales ab radice, quinque, aut sex foliosos: flores Leucois similes, minores, valde amarus gustu: radicem tenuem albam, inutilem: nascitur locis cultis; folia sanant Ischiadicis tribus obolis pota in aquæ cyathibus, diebus triginta, aut quadraginta: eodem modo ad morbum regium dantur sex aut septem diebus. Galenus florem videtur assumere: inquit enim Chamæcyssi flos, cum sit admodum amarus, iecur obstructio liberat: sunt, & qui ipsum Ischiadicis exhibeant. ex quibus coniectio floren-

florentem colligi, ut folia cum floribus assumantur : idcirco non descriptos à Dioscoride caules humi procumbentes . Altera enim omnino videtur planta numquam florens . Alterum est Genus Chamæcissi, cui copiosior est flos in cauliculis dodrantalibus, veluti in spica, amarior, inter foliola Hederacea, nequaquam serrata absque pediculo hærentia : ab imo ad summum vsque flosculos cæruleos cõplectentia, vere incuntes : hi cauliculi perfecto semine inarescunt : vivit autem planta aliis cauliculis, humi serpentibus, rubris ; in quibus folia insunt, figura Betæ, minorâ, parum serrata, ex aduersa parte rubra : his foliis vtuntur per se impositis ad vlcera tibiaram : vulgò appellant Laurentinam, alij herbam Sancti Laurentij, alij Consolidam mediam : Plinius hanc intellexit, cum inquit : Chamæcissos spicata est, Tritici modo, ramulis quinis fere foliosa : cum floret existimari potest alba Viola : radice tenui, cuius bibunt Ischiadici folia admodum amara potione . Alibi Hederam inquit esse non attollentem se à terra, quæ contusa in vino acetabuli mensura licni medetur : folia ambustis cum axungia . Quo loco priorem videtur intelligere, cuius caules foliis Hederæ repunt in terra .

. C A P . X X X V I I ,

PRVNELLA à recentioribus vocatur, aliis vulgò Morella, & herba Mora, aliis Consolida minor, herbula in pratis : multis ab eadem radice cauliculis, humi procumbentibus, dodrantalibus : foliis Ocymi, acuminatis, in primo ortu rubentibus : summis ramis insident spicæ breues, & compactæ, veluti capitula oblonga, in quibus flores purpurascens : huius folia tenella cruda comeduntur in acetariis : Cataplasmate imposita suppurant carbunculos, & vulnera glutinant : succus cum rosaceo & aceto temporibus illitus vehementes capitis dolores sedat : vlcera faucium & oris persanat . Quædam locis asperis & saxosis nascitur hirsutior, & breuior : foliis prope pediculum incisus : capitulis antedictæ ; sed floribus candidis . Apud Dioscoridem Polycnemon appellatur frutex surculosus : foliis Origani : caule, ut Pulegij, geniculis multis intercepto, sine umbella : tenui tamen in cacumine corymbo, odoris acuti cum quadam iucunditate . Vulneribus glutinandis, recens, aut aridum cum aqua efficaciter imponitur, sed quinto die solui debet : ad vrinæ stillicidia, ruptaque cum vino bibitur . Plinius inquit : Polycnemon Cunilæ Bubulæ similis est : semine Pulegij : surculosa, multis geniculis, corymbo odorata, acris, & dulci odore ; Quæ ferro factis vulneribus conmanducata imponitur : quinto die soluitur . Non absimilis est descriptio apud eundem Plinium Cunilæ Bubulæ : inquit enim semen Pulegij, habet vtile ad vulnera, conmanducatum, impositumque,

tamque, vt quinto post die soluatur. Puto autem ipsum intelligere herbam Origano vulgari similem, orbibus per interualla Marrubij seu Pulegij: flosculo subrubente: oritur in collibus, & viciis: Sapor inest glutinosus sine odore. accipitur tamen aliquando pro Origano.

C A P. X X X V I I I.

ALIA est: exilioribus ramulis: ac foliis angustioris Calamenti: floribus per interualla, vt Pulegij, sed sine odore, ac sapore. Quidam Clinopodium putant: Ego apud Paulum Betonicam primo descriptam puto: inquit enim herbam esse: ramulis exilibus, Pulegio similibus, sed tenuioribus, & propemodum si gustes, nullam qualitatem referentibus: nascitur potissimum locis petrosis: qua & in renum medicinis vtuntur. Est autem apud Romanos inquit alia quaedam Betonica dicta, quam Dioscorides nominat Cestron: Hæc nihil simile cum prædicta habet præter actionem.

C A P. X X X I X.

CLINOPEDIUM in crepidinibus saxorum nascitur, & edificiis, alibi nequaquam; frequens in Pisano monte Sancti Iuliani: fruticulus est tenuis, ac lignosus: rectis ramulis; quos per interualla cingunt foliola tenuissima, Serpillo angustiora, frequenti numero constipata, vnà cum flosculis purpurascens, vt triclinij columnulas tornose intersectas representent: odor inest non insuavis, & sapor subamarus, ac subacris. quidam pro Hysso montano accipiunt. Dioscorides inquit de Clinopodio: frutex est foliis Serpilli, surculosus, duum dodrantuma altitudine: nascitur in petrosis: flores Marrubij modo ex interuallis distincti, speciem pedum lecti præbent. Plinius eisdem fere verbis describit: Clinopodium Serpillo simile, surculosum, palmi altitudine: nascitur in petrosis: orbiculato florum ambitu, speciem lecti pedum præbens.

C A P. X L.

CHAMAEDRYs in locis saxosis, & incultis nascitur: multis ab eadem radice cauliculis, simplicibus, rectis, dodrante breuioribus: foliolis circum ferratis, figura Quercus, sed multo minoribus; vnde vulgò Quercula appellatur imitatione Græci nominis: flosculos inter folia fert purpurascens: tota gustu amara, & odore medica-

to prædita : febrifuga à quibusdam vocatur ; nam puluis diachmæ ponere ex aqua haustus tribus diebus fugat tertianas, & febres longas . Dio-
 scorides Chamædryes inquit à Græcis, à latinis autem Trissago appellata, nascitur in petrosis, & asperis : frutex dodrantalis : foliis exiguis, amarissimis, effigie & diuisura Quercus : flore paruo, penè purpureo ; carpitur serotino pugnans. Theophrastus Trissaginis inquit folia ad rupta, vulnera, in oleo trita valent, & ad depascentia vlcera : fructus bilem extrahit, & oculis quoque beneficus est : folium ad albugines tritum in oleo prodest : habet hæc herba : folia Quercus, & statura vix palmum excedit, & odorata atque suavis est : sed partes omnes herbe eiusdem minime ad idè vtilis esse non videatur forte absurdum ; radices vero eiusdem partem vnã superius, alteram inferius purgare mirabilius sit . Plinius folia scribit magnitudine Mentæ, colore & diuisura Quercus : alij inquit serrata tradunt, & ab ea serram inuentam : flore penè purpureo .

C A P . X L I .

TEUCRIVM in crepidinibus saxorum nascitur, locis calidis : virgis cubitalibus, lignosis : foliis Chamædreos, amplioribus : floribus candidis in summis virgis, velut in spica inter foliola parua, odore medicato, & sapore amaro, vt Chamædryes . Alterum genus in montibus prouenit, ramosius, ac breuius : foliis virentioribus, densius serratis, latioribus, inter quæ flores albos fert . Dioscorides Teucrium inquit, quidam Chamædrym vocant, herba est virgarum specie, similis Chamædry tenui folio : habens folium simile Erebintho idest Ciceri (sed forte legendum Therebintho, folium enim crassum est, amplitudine folij Therebinthi) placet & hic verbum tenui folium Chamædry coniungere non Teucrio, vt vulgaris lectio habet : cum enim Chamædryes commune nomen sit Teucrio, tamquam maiori, & Trissagini, tamquam minori, tenuifolia hæc cognominata est ad differentiam Teucrij, cui folium tum crassius, tum latius . Patet autem id ex Plinio, qui de Teucrio scribens inquit : quidam ramis Hyslopi tradunt furculosam ; folio Fabæ : colligi florentem, adeo florere non dubitant . sed aliam tradit eodem nomine, quam quidam Hemionion vocant spargentem iuncos tenues ; folia curua ; asperis locis nascentem, austero sapore, numquam florentem, neque semen gignit : hanc Dioscorides Hemionitim vocat, de qua suo loco dicitur .

CAP. XLII.

SCORDIUM in palustribus nascitur, montosis, altior, & ramosior Chamædri: foliolis breuibus, subcandidis: flosculis inter folia ex candido purpurascens: tota odorem quendam Allii præfert, celebris herba aduersus venena, & pestem: nascitur & in planis: ampliore folio, Mentastro proximo: minus efficax. Dioscorides inquit in montibus, & palustribus nascitur: foliis Trifaginis, maioribus, non sic in ambitu diuisis, aliquantum Allia redolentibus, gustu amaris & astringentibus: caulibus quadrangulis: subrubro flore. Plinius Scordium, & Scordium vocat, Mitridatis manu descriptam, magnitudine cubitali, caule quadrangulo, ramosam; foliis lanuginosis, Quernæ similitudine; reperiri in Ponto campis pinguibus, humidisque, gustus amari esse & alterius generis: latioribus foliis, Mentastro similem: vtramque ad plurimos vsus per se, & inter alia in antidotis. Galenus non solum in Creta optimum reperiri testatur, sed & in aliis multis regionibus: reperiuntur cadauera in bello, quæ forte super Scordium iacissent, multo minus computruisse, qua parte Scordium tetigissent: inde excogitatum tam putrefacientibus animalium venenis, quam medicamentorum delictis Scordium aduersari.

CAP. XLIII.

CHAMAEPYTIS, quam vulgò luam vocant, locis asperis nascitur: multis ab eadē radice cauliculis, fruticantibus, rectis, palmum altis; in quibus frequentia sunt foliola, tripartito diuisa, tenuia, & oblonga, mollia, & hirsuta: inter quæ flosculi sunt lutei: fructus subrotundi: semine turgidi: tota odorem Pini refert. Altera maior appellari potest, peregrina apud nos, ramosa: caulibus humi procumbentibus, incuruis, semicubitalibus, longioribusque: foliis, & floribus rarioribus, in cæteris similis prædictæ. Dioscorides describit reperiunt in terra, subcuruam: foliis Semperviui minoris, multo tenuioribus, hirsutis, & pinguioribus, circum ramos frequentibus, odore Pinus, flore tenui, luteo, vel candido: radicibus Cicorij: hæc descriptio illi conuenit, quam maiorem dixi, at flore candido non dum visa est. Duas præterea alias tradit: secundam cubitalibus ramis, in ancoræ speciem incuruis, prætenuibus; coma supradictæ: flore candido: semine nigro: hæc etiam Pinum redolet. Tertiam, quæ Mas nominatur, parvulam: foliis exilibus, albis, hirsutis: caule aspero, candido: flosculis luteis: semina iuxta alas: respicit & hæc Pinum: hæc duæ vim superioris obtinent.

obtinere, sed non vsque adeo efficacem. Harum autem tertia optime quadrat nostræ Iuæ vulgari, quam primo loco descripsi; Quæ autem ostendi possit pro secunda incertum est, nisi forte ea fuerit, quæ à quibusdam Chamædrydum ramina appellatur, valde ramosa: tenuibus cauliculis, in latitudine cubitalibus: foliis non tripartito, vt prædictæ, sed multipartito diuisis: flosculos fert in purpura caducantes inter folia: semina in turgidis folliculis nigra: tota odorata est non ab simili odore, & amara. Plinius Chamæpithys inquit, Latine Aiuga appellatur, diciturque propter abortus; ab aliis Thus terræ: cubitalibus ramis: flore Pinus, & odore: Altera breuior, & incuruæ similis. Tertia eodem odore, & ideo nomine quoque: paruo cauliculo, crassitudine digitali: foliis scabris, exilibus, albis; in petris nascens; vbi per digitalem crassitudinem caulis videtur intelligere, non nudum cauliculum, sed suis foliis circum obductum.

C A P. X L I I I.

POLIVM Montanum, quidam Iuam Arteticam vocant, nascitur in collibus incultis, & saxosis: herba valde cana multis ab eadem radice ramulis, lignosis, dodrantalibus, humi sparsis; in quibus foliola oblonga, & angusta, leuiter circum denticulata, molli lanugine hirsuta: cacuminibus veluti flocci lati insunt, lanuginosi, in quibus flosculi continentur candidi: tota planta odore constat medicato, non iniucundo, sapore amaro. Theophrastus Polio tribuit folia carnosa; quia pulpa constant, perpetue virentia: valere contra vermiculos noxios vestimentis interpositum, culices gignere, cum copiose frutificat: ad omnem rem seriam, & magnificandam, & famam, effodi noctu, tabernaculo structo Hesiodo & Musæo authoribus. Dioscorides duo genera tradit Montanum, cui Teuthio nomen est, & cuius est vsus: tenuis frutex est, candidus, dodrantalis, semine refertus; capitulo in cacumine, quadam corymborum speciem præferente, paruo, similis cano hominis capillo, grauiter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius non adeo valens odore, & viribus infirmius. Plinius Polium inclitam herbam esse Musæi & Hesiodi laudibus ad omnia vtilem, & profus miram, si, vt tradunt, folia mane candida, meridie purpurea, sole Occidente cærulea aspiciuntur (sed hanc colorum varietatem Dioscorides non Polio, sed Tripolij floribus tribuit.) duo esse genera, campestræ maius; syluestre minus: quidam Teuthion vocant: folia canis hominibus similia, à radice protinus, numquam palmo altior. Galenus inquit amarum est gustanti, & modice acre, ad viscerum obstructiones, vrinam, & menses: viride glutinat vulnera magna, maxime species eius fruticosa:

M M m aridum

atidum vlcera maligna sanat, præcipue minus : minus, quo vitur ad antidota, & acrius, & amarius est, quam maius. Porro nos in montibus alterum genus reperimus, exilius prædicto : paucioribus, ac tenuioribus ramis : foliolis breuioribus, subrotundis, non denticulatis, odore valido. Aliam adhuc exiliorem in locis asperis, & montosis nascentem habemus : foliolis Rosmarini Coronarij, breuioribus, superne viridibus, inferne candidis : capitibus Polij : flore candido, sed odore infirmo, sapore amaro ; radice exili : hanc quidam Symphitum Petreum putant. De Polio campestri, quod nam sit, alio loco traditur.

C A P. X L V.

R O S M A R I N V M Coronarium frutex est fere arboreus, qui in hortis colitur : sponte autem nascitur in illa locis asperis : ramis constat multis, crassis, scabro cortice, à quibus vitæ rectæ, ac tenues assurgunt, foliosæ, foliolis angustis ; & oblongis, duris, superne viridibus, inferne candidis, odoratis, sapore suavi, subdulci, & acri, ideo recipiuntur in condimentis : non floret nisi valde prouecta ætate post multos annos, flores cæruleos fert, copiosos, totis vitæ, racematim, ex medio foliorum prodeuntes : hi valde grati Apibus ; nam optimum ex his mel eliciunt, quale est Hispanicum. semina subrubentia, tenuia in paruis folliculis ; non tamen iis seritur, sed ramulo. Dioscorides Libanotim Coronariam vocat, quæ à Romanis Rosmarinum dicitur : diæta autem est Libanotis ab odore Thuris, quem refert : ramos inquit fert, tenues : & circa eos folia minuta, densa, longa, exilia, subter incana, superne virentia, grauiter odorata : at hæc longe differt ab alia Libanotide, quæ in genere ferulaceo recensetur ; sed apud Theophrastum, & Plinium de Libanotide loquentes, miror non fieri mentionem Coronariæ, nisi genus sterile hanc intelligant, vt coniectura est apud Plinium, qui Rosmarinum tradit seri propagine, & auulsione, vt Sabinam : amplius ramo ; quoniam neutri semen ; quæ condictio nostro Rosmarino inest ; quamuis enim floreat, raro semen perficit, quod si perficiat, sterile iudicatum est ; quia aut non proueniat, aut cum difficultate, facillime autem ramo. At Theophrastus sterilem Libanotidem describit : folio Lactucæ amaræ, scabriore, candidiore : radice breui, quæ purgat superius, & inferius : prohibet & vestibis interposita vermiculos noxios : colligitur per messem Tritici : nascitur vberime solo squalido, & saxoso. Eamdem ex Theophrasto tradit Dioscorides cum Erica nasci : folijs Lactucæ syluestris amaræ, asperioribus, candidioribus ; radice breui. Puto autem Rosmarinum syluestre intelligi : oritur hoc in illa locis saxosis, vt Coronarium : ramis tenuioribus, ab eadem radice multis, candidis quadratis ;

tratis : foliis per interualla binis, Oleæ figura, inferne candidis, superne viridibus : floribus in alis foliorum Rosmarini Coronarij, grandioribus, colore permixto ex cæruleo & candido, odor foliorum Polio proximus. Comparatio autem cum foliis Lactucæ amaræ quadrare possit cum syluestre Rosmarino, tum Coronario, si per Lactucam amaram intelligatur Tithymalus; nam Tithymalus ob lactis copiam Lactuca quoque appellata est : constat autem Tithymalus alijs folio Oleæ, alijs longe angustiori, vt Marittimus, & Cyparissias. tradit tamen Dioscorides Libanotidem sterilem ab his longe diuersam, in omnibus quidem similem fructiferæ, sed neque caulem neque florem, neque semen ferentem : sed hæc hæc vsque incomperta est.

C A P. X L V I.

SPICA Italica densus est frutex opere Topiario, hortorum vallibus commodus, modo per se modo cum Rosmarino : foliola fert mollia, candida, subhirsuta, Rosmarino longiora, numerosa, suaviter olentia, gustu amara : hæc hęc vicem florum exhibent, ac primum Lauanda vulgò appellatür; quoniam lauacris odoratis expetitur : aduentante vere, rami attolluntur : foliis amplioribus, longioribus, ac magis virentibus : in cacuminibus spicas ferunt longe à foliis distantes, odore pleno, ac suavi. Spicæ autem in nouellis plantis breuiores sunt, adultioribus grandiores, magnitudine spicæ Tritici; flores purpureos : semine intus minutissimo, subnigro, oleoso, vnde per sublimationem extrahitur oleum odoratissimum, valde nares feriens, quo vnguentarij vtuntur : seritur ramo : nascitur & sponte in Massiliensi agro, & Hispania, oris Mediterraneis. Plinius Pseudonardum vocat, qua herba Nardus Indica adulteratur : hæc inquit vbique nascitur : crassiore, & latiore folio, & colore languido, in candidum vergente. Extat & genus syluestre, locis asperis gaudens, breuius, minus candicans : spica breui, densa & crassa; in cuius cacumine foliola quædam sunt purpurea, veluti flos, odor infirmior, copiosa est in collibus Pisanis, & Ilua : Sticados vulgo vocatur, apud antiquos Stæchas ab insulis Stæchadibus prope Massiliam; vt Dioscorides tradit : rectius Stachys appellari debuisset, quasi spica. Videntur autem Antiqui syluestre tantum genus nouisse nomine Stæchadis, vt ex descriptione patet apud Dioscoridem in hunc modum : herba tenuibus furculis : coma Thymi : longiore folio : subamara gustu, & aliquantum acris. Plinius inquit Stæchas in insulis tantum eiusdem nominis gignitur, odorata herba : coma Hyslopi, amara gustu. Mesues Arabicum præfert : est planta inquit tenuibus foliis, oblongis, tenui caule, cubitali, cinerei coloris : fert flores similes spicis Sili-

M m a ginis,

ginis, breuiores sine semine: melior pars Plantæ est flos, deinde folia: purgat atram bilem, & pituitam. hæc descriptio non abhorret à nostra Spica domestica: Altitudo enim cubitalis, & spicæ Siliginis, quæ Tritici species est, domesticæ magis conuenit, quam syluestri. hinc coniectere licet ex Arabia primum in Italiam translata fuisse, nec nota

C A P. X L V I I.

THYMVM Creticum aliquando vixit apud nos frutex lignosus: frequentibus ramulis: foliolis angustis, vt Sarureæ, duris: in summis ramulis breues spicæ insident, & compactæ, minores Stœchade; flosculis purpureis: tota planta acris, & odorata. Dioscorides describit furculosum fruticem: exilibus foliis, multis, & angustis circumdatum: capitulis in cacumine flore purpurascete refertis: gracili solo, & petroso prouenientem. Theophrastus Thymum suo acri constare testatur: eius duo genera tradit, candidum, & nigrum: sero ad modum florere; nam circa solstitium incipit. Mel apes hinc colligere, vnde proba vel mala mellatio speratur: semen nullum ostendit; sed floribus quodammodo permixtum: nam serunt flores, & prouenit: quo flatus è mari nequeat peruenire non nasci, neque durare posse. perit flos, si imber incesserit. Plinius Thymum inquit colligi oportet, cum flore, & in umbra siccati: duo genera eius candidum: radice lignosa: in collibus nascens, quod & præfertur: alterum nigrius, floribusq; nigri: mellis prouentum sperant Apiarij large florente eo: hinc mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur, translata est ex Attica Thymum, & vix; nam flore seritur, cui & alia ratio naturæ obstitit, non durante Attico Thymo nisi in afflatu maris seratur; erat quidem hæc opinio antiqua in omni Thymo, ideoque non nasci in Archadia: at nunc inquit etiam lapideos campos in prouincia Narbonensi Thymis refertos scimus: hoc penè solo reditu è longinquis regionibus pecudum milibus conuenientibus, vt vescantur: hæc Plinius. At hoc genus Thymi, quod in Narbonensi nascitur diuersum est; Thymumque hodie à quibusdam appellatur, ab aliis Piperella, à Dioscoride, vt pato serpillum rectum, vt suo loco patebit. Aetius admonet prænitus à nigro Thymo abstinendum, Elleboro appellato: corruptoriam enim vim habet, & bilem generat; vtendum autem eo, qui florem purpureum habet ex natura, & album, quid amplius complectitur. Arabes vocant Hasce, quod aliquando interpretæ conuertunt Hyssopum, vt apud Meluè videre est; nam in hunc modum describit: est Planta multis cauliculis, tenuibus constans, altitudine dimidij cubiti: foliis minoribus Origano, quæ in cacuminibus caulium tenuiora redduntur, declinantia ad purpureum,

capi-

capitula quædam crassa constituentia : eius flos Calamento similis ad rubedinem declinans : & planta eius est mater Epithymi .

C A P . X L V I I I .

THYMUM Italicum in collibus nascitur petrosis, & in cultris, non procul à mari : scaturit eo mons Sancti Iuliani in agro Pisano : inde transfertur in viridaria : suffrutex lignosus : ramis dodrantalibus ; foliis Satureiæ, maioribus, gustu mordaci, odoratis : flores fert inclinante ætate candidos, aut modice purpurascens inter folia, non in capitulis coactos, sed veluti in spica solutos : constat perpetuo folio : in hac Epithimum reperitur . Hanc videtur intellexisse Dioscorides, cum de Epithymo loquitur, inquit ; florem esse Thymi durioris, quod est Satureiæ simile . Et genus albi Thymi, quod Aetius eligendum præcipit, cui flos purpureus est ex natura, & amplius album quid completitur . & Plinius candidum ; radice lignosa ; in collibus nascens, quod & præfertur : eidem florem album tribuit, cum de Epithymo loquens ait : Epithimum est flos Thymo Satureiæ simili ; differentia quod hic herbaceus est, alterius autem Thymi albus, significat enim Satureiæ florem, herbaceum esse, ut testatur Dioscorides, Thymi autem Epithimum ferentis album .

C A P . X L I X .

SATURRIA herbula est valde acris, & mordens, odorataque, in cõdimentis quæ sita, placet præcipue cum Cicorio : oritur locis aridis, ac sabulosis, non nisi in mediterraneis, procul à mari : cauliculo palmari, ramoso, subhirsuto : foliolis angustis, & oblongis, per intervalla binis ; inter quæ flores fert purpurascens, prope cacumina, non continua spica, sed veluti capitulis herbaceis interseptos : cum semen perfecit, tota subpurpureum colorem contrahit, & tandem exarescit in autumno : renascitur autem semine singulis annis in vere : colligitur ætate, siccataque in umbra servatur ad vsum abiectis lignosis ramulis : nuper genus quoddam hortense allatum est sub nomine Hyssopi : altiori caule ; foliis similibus, paulo longioribus . Dioscorides Thymbram vocant : gignitur inquit in asperis locis, & tenui solo, Thymo similis, minor tamen, & tenerior, ferens spicam herbaceam, flore plenam : Eadem potest, quæ Thymum eodem modo sumpta, amplius in vsum sanitatis utilis . Est etiam nunc lativa Thymbra, in omnibus agresti minor, utilior autem in cibis ob mitiorem acrimoniam . Theophrastus inter suffrutices recenset, succo acri, à saru plus . quam triginta dies cari, anrequam

aequam proueniat : semen vetus celerius prouenire : syluestrem acriterem : foliis minoribus : caulibus scabrioribus ; in quibus videtur aliqua ex parte à Dioscoride dissentire, qui satiuam in omnibus minorem scripsit . idcirco Paulus Aegineta ex Dioscoride quasi ad verbum transcribens inquit : Thymbra agrestis quidem eadem , quæ in Indum , præstat : hortensis autem in omnibus quidem imbecillior , sed ad cibum laudatior : vbi verbum in omnibus minorem interpretatus est , in omnibus imbecillioerem . Plinius de Thymbra inquit , Cunilam vocari apud Latinos , & nomine alio Satureiam in condimentario genere : seri mensis Februatio Origanò æmulam : numquam vtrumque addi , quippe similis est effectus : sed Cunilæ Aegyptium Origanum tantum præfertur : præter satiuam Cunilam , plura sunt genera in medicina . Hæc Plinius . Columella Thymbra condimentarij generis esse , quæ Cunila transmarina est : Satureiam quoque à nonnullis Thymbra vocari docuit , & esse Cunilam nostratam , quam nostri Satureiam nominant , colore floris purpureo , vt Thymbra , herbaceo . Ex quibus constat syluestrem , quæ apud nos sponte nascitur , priuatim Satureiam appellatam fuisse , & Cunilam nostratam : hortensem vero Cunilam trasmarinam , & communi nomine Thymbra .

C A P. L.

HYSSOPVM vulgò appellatur suffrutex odoratus , similis Thymo Italico : simplicioribus caulibus : foliis latioribus , longioribus : floribus cæruleis in spica similiter soluta : sapor subdulcis inest , & obscure acris : feritur apud nos in hortis : oritur tamen & sponte in montibus , locis saxosis , non audeo hanc asserere Hyssopum antiquorum ob saporem : numeratur enim inter valenter dissecantia medicamenta , cum Origano Serpillo , Thymo , ac cæteris huiusmodi ; præter alia indicia , quæ ex cæteris attributis assumi possunt , vt loco suo patebit . magis autem videtur cum Symphyto Petræo conuenire : inquit enim Dioscorides , Symphytum Petræum in saxis nascens , ramos habet Origanii : folia tenuia : capitula Thymi : totum autem lignosum est , & odoratum dulce gustui , & saliuam ciens : radicem autem habet longam , purpurascentem , crassitudine digitali . Plinius Alum inquit nos vocamus , quod Græci Symphytum Petræum , simile Cunilæ bubulæ : foliis paruis : ramis tribus , aut quatuor à radice , cacuminibus Thymi , surculosum , odoratum , gustu dulce , saliuam ciens : longa radice , rutila : nascitur in petris ; ideoque Petræum cognominatum . Illud solum ambiguitatem faciat , quod capitula Thymi tribuuntur ; non enim cum Thymo Cretico , sed potius cum Italico similitudinem gerit cacuminibus .

C A P. L I.

AFFERVNVR ex Orientalibus sub nomine Origani Cretici cæcumina, lædam, veluti umbellæ ex capitulis multis constantes, similes Maioranæ, colore candicante, sapore acerrimo, odorata: quibus satis prouenit planta in genere suffruticis; multis ab eadem radice virgis, femicubitalibus, lignosis: frequentibus; foliis, nostro Origano tenuioribus, subcandidis: flosculos fert in squammosis capitulis candidos: alterum genus vixit aliquando apud nos: capitulis magis sparsis, tenuioribus, longioribus, nec adeo compactis. Dioscorides tria Origani genera tradit: primum Heracleoticum cognomine, quod & Cunilam vocant, folium inquit habet Hyssopo non dissimile: umbellam autem non in rotæ speciem orbiculatam, sed veluti multifidam: semen in summis virgis haud quaquam densum: excalcificat, & quæ sequuntur, secundum genus Onitis vocatur, de quo inquit Dioscorides: candidiore est folio, & Hyssopo similior: semen veluti coniunctos corymbos habet: vis ei Origani Heracleotici sed multo infirmior. Tertium sylvestre Origanum, aliqui Panaces Herculeum; alij Cunilam, vocant: foliis constat Origani: ramulis tenuibus, dodrantem altis; in quibus umbellæ Aneti insunt; flores candidi; radix tenuis, superuacua. Hæc ut Galenus inquit, vtraque efficacior est. ex quibus patet quod ex Creta affertur, sylvestre genus esse, aut Onitim: alterum autem Heracleoticum. Theophrastus inter suffrutices numerat perpetue videntes: cacumine inquit perdurat amissis reliquis: succo acri constat: prouenit germine: genus nigrum sterile constat: candidum, fructuosum est: antequam proueniat, dies plusquam triginta dantur: semen vetus celerius prouenit sylvestre: foliis minoribus: caulibus scabrioribus constat, acrius. Plinius modo inter Cunilas recenset: nam Cunila bubula, aliquando vertitur ab eo, quod Origanum apud Grecos; aliquando aliam plantam significat semine Pulegij constantem, de qua nos alibi diximus. est præterea alia Cunila inquit Gallinacea à nostris vocata, à Græcis Origanum Heracleoticum: modo per se de Origano loquens inquit: Origanum quod in sapore Cunilam æmulatur (idest Saturciam) plura genera in medicina habet, Onitim non dissimile Hyssopo: deinde Tragoriganum, & Heraclium: de quibus in Tragorigano dicemus.

C A P. L I I.

ORIGANVM Italicum, vulgò Regamum vocatur: oritur in collibus, locis incultis, & saxosis: caulibus ab eadem radice tribus, aut quatuor, duorum dodrantum longitudine: foliis subrotundis,

rotundis, pollicis latitudine, in acutum desinentibus, hirsutis : in cacumine veluti umbellam fert, latam, ex tenuibus quibusdam & squamosis constantem apicibus : flore purpurascens : sapor inest cacuminibus subacris, & odor Origani : folia fere insipida sunt : videntur cacuminum pulvere in condimentis ; placet enim precipue cum salutaris piscicorum . Dioscorides Tragoriganum vocat, quasi Hircinum Origani, cuius duo genera describuntur . vnum lætius, & virentius : foliis latioribus, satis glutinosum, Origano simile, folio, & ramulis . Quæ descriptio optime quadrat vulgari Origano, quod in Italia frequens est ; Alterum exilibus surculis, ac tenuibus foliis, sylvestri serpillo simile, quod aliqui Prasion vocauerunt . hæc descriptio conuenit Plantulæ apud nos in montibus nascenti, quæ figura omni ex parte serpillum humi repentem præferret, sed caret odore ac sapore illo mordaci . Quoddam vero odoratum est Citreum Malum olens . Plinius Tragoriganum vocat, aliquando Cunilam montanam inquit : fit & ex ea montana Serpillo similis, efficacax contra serpentes, urinam mouet, purgat à partu mulieres, concoctionem mire adiuuat, & ad cibos auiditatem . aliquando Heraclium inquit : Heraclium quoque tria genera habet : nigrius, latioribus foliis, glutinosum : quod primum Tragoriganum est apud Dioscoridem . Alterum exilioribus, mollioribus, Sampsocho non dissimile, quod aliqui Prasion vocare malunt : hoc est secundum Dioscoridis Tragoriganum ; forte odoratum genus intelligens scilicet Serpillum citratum . Tertium est inter hæc medium, minus quam cætera efficacax : videtur autem genus illud in odorum innuere : optimum Creticum ; nam iucunde olet ; proximum Smyrnezum ; deinde Heracleoticum . ad potum vtilius quod Onitum vocant .

C A P . L I I I .

SCARSAPPE in Hetruria vulgò appellatur ; quia vsum Piperis præstat in condimentis ; & alicubi Mencipepe : olitoribus notissima feritur enim condimenti gratia . herba est tenuibus ramulis, dodrantalibus : foliis Origani vulgaris, tenuioribus, in cacumine veluti umbellam fert ex tenuibus & squamosis capitulis constantem, instar Maioranzæ, in quibus flosculi ex purpura candicantes insident : tota odorata & valde acris . magis autem mordent cacumina : sponte quoque oritur in montibus, locis lapidosis : capitulis purpurascens, tenuioribus, & oblongioribus ; acerrimo gustu, hoc legiptimum Hyslopum conseo, & montanum & hortense, quamuis Dioscorides tamquam notissimam herbam nequaquam descripserit . Licet autem coniectari ex aliis Plantis, quæ Hyslopo comparantur ab eodem : nam folia Origano similia tradit : umbraculum summis caulibus orbiculatum, ex corymbis consistit,

vt in

ut in Chrysocome : Ideo & Onitis Hyssopo similior quam alterum Origanum ; semen enim veluti coniunctos corymbos habet, non sparsos, ut Hieracleoticum . Plinius huiusmodi corymbos baccas vocat ; inquit et in Hyssopi baccis ternę contrite, & in aqua potę diebus sexdecim conuulsiales saporem. Mesues inter medicamenta purgantia recenset inquiring : ex ea quę iam hortensis est, cuius altitudo est circa dimidium cubitum : paucioribus caulibus, ramisque, quam Thymum : foliis maioribus : flore purpureo . Quędam montana, cuius folia sunt minora, plura, & caules breuiores : Eligenda est cuius odor, & sapor acutior est, & melius tempus collectionis est, quando incipit florere : species eius magna calidior est ; cum autem nec apud Theophrastũ reperiatur Hyssopi mentio, nec apud Galenum in simplicium censu, suspicionem afferunt, ne sub generibus Origani intelligant ; maxime enim similis est, videturque sylvestra Origanum, breuius, & acrius cęteris, præcipue montanum . sunt, qui Cretense Origanum Hyssopo ascribant optima ratione ; acrius enim est quam ut Onitis dici possit : & grandius quam sylvestri Origano conueniat.

CAP. LIIII.

SERPILLUM ramulos exiles, & infirmos fert, humi procumbentes : foliis Origano minoribus, leuioribusque : flosculos in summis ramulis, racematim, ex candido purpurascētes gerit ; odor totius plantę suavis : sapor acris & mordens : oritur sponte in saxis ; seritur quoque in hortis ; nam ramulo facillime prouenit, Graminis modo serpens : expetitur in condimentis . Dioscorides serpillum hortense vocat, odore Sampsuchi, coronis expetitur, cui nomen à serpendo inditum est ; quoniam si qua eius particula terram attingat, inibi radices dimittit ; folia & ramulos Origani habet, sed candidiora (potius λεωτίρα idest leuiora legendum censeo, non λιωτίρα ; nostrum enim Serpillum nequaquam candidius est Origano, immo viridius) in maceris multo procerius assurgit . Plinius hoc non satiuum, sed sylvestre vocat, copiosum in montibus : Serpillum enim inquit à serpendo dictum putant, quod in sylvestri euenit in petris maxime : quod & Dioscorides indicat, cum inquit : in maceris multo procerius assurgit . Theophrastus inter suffrutices Coronarios inquit : Serpillus perpetuo viret, tota odorata, lignosa : sylvestre etiã genus est, quod deferentes ex montibus serunt apud nonnullos, Thymum penitus redolet, in summo tetę heret radice multifida, & torrida peculiaris auctio germinum, nam in quamcumvis longitudinis procedere valet, nactum scilicet adminiculum, aut iuxta sepes aliquas satum : crescit præcipue in puteis : quidam in montibus

fatureiatus, atque vehementissimus, & odore gravior, & mollior: tempus ferendi Autumnus: squalorem patitur, & aquæ pauca indiget: sed fimo præcipue gaudet potissimum iumentorum: melior reddi creditur, si sæpius transferatur.

C. A. P. L. V.

PEPOLINA vulgò appellatur, ab aliis Piperella ob acrimoniam vehementem, Piperi æqualem: caule lignoso constat, dodrantali, aut altiore: ramulis multis, breuibus: foliis Serpilli, oblongioribus, candidantibus, valde odoratis: flosculos racematis summis ramulis fert, ut Serpillum quidam pro Thymo accipiunt, oritur passim in Liguria, & prævinciæ saxosis littoribus: hinc transfertur in hortos inter suaucolentes herbas: ea vtuntur in condimentis. Dioscorides Serpillum sylvestre appellat, quod & Zygis appellatur, non serpens, sed rectum: ramulos edens tenues, furculosos, foliis refertos longioribus, quæ Rutæ, subangustis, & durioribus: flores iucunde olent, gustanti acres: radicis nullus vsus: nascitur in petris: satiuo efficacius, atque magis ex calfaciens, & ad mederidivsum aptius. Theophrastus hanc videtur intellexisse cum inquit de Serpillo: quidam in montibus fatureiatus, atque vehementissimus, & odore gratus, & mollior. Plinius autem pro satiuo accepit inquit: satiuum non serpit, sed ad palmi altitudinem increscit, pinguis, & candidioribus foliis, & ramis.

QUADRANGULA ex Sicilia quondam ad nos allata est sub nomine Maris, similis Serpillo recto: sed ramulis humi procumbentibus, foliolis brevioribus, candidioribus, instar Maioranæ: flores inter foliola fert non racemosos, sed raros, Calamenti modo, purpurascentes odor toti plantæ inest validus, ac suavis, sapor feruens, cum quadâ amaritudine. Hanc puto Sampuchum esse apud Dioscoridem, quod & Amaraçum in Sicilia, & Cyziceno vocatur: herba inquit est ramosa, per terram repens: foliis tenuioris Calamintæ, hirsutis, rotundis, valde odorata, & feruens, quæ & coronis inferitur. Ex hac constare videtur Amaraçum unguentum, quod in Cyzico fieri idem testatur Dioscorides. cum autem alibi Sampuchini meminerit, videtur aliam intellegere: nam & Galenus, quem sequuntur Paulus & Aetius, de Sampuchino & Amaraço tamquam diuersis agunt, forte accipientes pro Amaraço herbam à Dioscoride Parthenium vocatam, insigniter amarant, nam Dioscorides eam quoque Amaraçum appellari tradit: aut Artemisiam tenui-

tenüfoliam; cuius ~~flos~~ & folia odorem Sampſuchi referunt. Theophrastus Amaracum vocat, non Sâmpſuchus. Nec Theodorus modo Sâmpſuchum, modo Sampſuchum vertat; aliquando Amaracum inter ſuffruticeſ coronarios perpetuè virens; prouenit & ſemine & auulſione: præſtat ſemina copioſa, & iucundi odotis ſemen eſt, & quidem mollioris odotis: nec non & planta eius transferri poteſt: radices in ſummo terre hærent, multifidæ, torridæque: æſtate floret: recipitur in vnguentis odoratis. At primo de cauſis plantarum aliam intelligit: vbi inquit Amaracum recens radicem ſucci bonitatè & carnis ad ferendum habet, inter ea quorum radix craſſa, & carnoſa eſt. Plinius Amaracum inquit Dioſcles medicus & Sicula gens appellauere, quod Aegyptus & Syria Sampſuchum: ſeritur ytroque genere & ſemine & ramo viuacius & melius Abrotono: copioſum ei æque, quam Abrotono, ſemen.

C A P. L V I I.

MAIORANA vulgò appellatur ab aliis Perſa ſuffrutex lignoſus: frequentibus ramis, rectis, opere topiario obſequioſus: foliola inſunt ſubrotunda, mollia, lanuginòſa, hyeme minora, candidioraque, æſtate maiora, ac virentiora, valde ſuaui odore, ſapor ineſt ori non ingratus cum aſtrictione, modice acris: ideo placet in cibis: in ſummis virgis capitula pauca fert ſubrotunda, ex squâmis denſe compacta, in quibus floſculi candicantes; nullibi ſponte apud nos prouenit, ſed ramulo ſata facillimè. Dioſcorides Maron vocat, de qua inquit, herba eſt vulgò cognita, ſurculòſa: flore Origani: foliis multò candidioribus: flore odoratiore; vim habet Siſymbrio ſimilem; ſubſtringit enim, & modice calfacit: iuxta Magnèſiam & Tralles copioſiſſima gignitur. Plinius inquit: in Aegypto naſcitur & Maron, peius quam Lydium: maioribus foliis, ac variis: illa breuià, ac minuta, & odorata. Galenus in compositione Hedychroi; Maron inquit multo odoratius eſt Amaraco: & paulo poſt cum inquit: hanc herbam aliquoties cum ipſe deguſtaſſem, ac eam amaram quidem plurimum, ac tẽ verò parum deprehendiſſem, hortatus ſum in vnguento Amaracino Amaraci tantum compositioni immiſceri quantum & Mari, cum antea ſolerent ex ſolo Maro componere: ac mihi viſum eſt id vnguentum minus quidem odoratum, nihil autem vitibus inferius. hætenus Galenus. quo loco ſapor amarus non Maro tribuitur, vt perperam interpretantur quidam: ſed Amaraco, cuius permixtione minus quidem odoratum vnguentum eſt redditum; quia odore vincitur à Maro, ſed efficacius ob amaritudinem adiunctam. vtrum autem per Amaracum hoc loco Sampſuchum acceperit, an Parthenium incertum eſt: vtræque enim ob amaritudinem viribus præſtant; ſuauiſſitate autem odoris vincuntur.

DICTAMUM Creticum frequentibus ramulis fruticat, lignolis, ut Maiorana: foliis rotundioribus, maioribus, multa lanugine candida obsitis, quæ hyeme quidem candidiora, ac minora spectantur, æstate grandiora redduntur, ac nigriora Sisymbrio emula: in summis ramulis spicas squamosas fert crassiores, ac longiores nostro. Scarisape motano: colore ex rubro nigricante: flores fert purpurascens: tota plâta odoratissima, ac sapore valde acri cõstat. Dioscorides Dictamum vocat: inquit herba Cretensis est, acris, leuis, Pulegio similis, sed maioribus foliis, quæ tomento quodam spissaque lanugine pubescunt: neque florem, neque fructum fert. paulo vero post interiecto Pseudodictamo inquit: defertur à Creta Alterum Dictami genus: foliis Sisymbrij; ramis maioribus, in quibus flores sylvestris Origani, nigri, molles: odor foliorum inter Sisymbrium & Saluiam iucundissimus, efficax ad eadem; sed minus nares ferit. Videtur insequi Theophrastum eodem ordine & iisdem fere verbis, de primo Dictamo & Pseudodictamo, & altero Dictamo loquentem, paucis quibusdam immutatis, quæ oppositam sententiam significant. Inquit enim Theophrastus; Dictamum Cretæ Insulæ proprium est, vi mirabile, & ad plura utile, sed ad partus, mulierum potissimum pollet: folium inest Pulegio simile, sapore quoque non absimili: rami tenuiores: vtuntur autem foliis, non ramis, neque fructu (hoc autem Dioscorides accepit, quasi neque fructum, neque flores ferret) datur herba ex aqua bibenda, vt partus facilis reddatur, aut dolores sedentur: rara hæc herba; locus enim in Creta exiguus, qui ferat, & à capris auide pascitur: nam ferunt sagittis transfixas huius pastu tela eiicere. Pseudodictamum autem folio quidem simile constat; sed ramulis minoribus; ac viribus longe infirmioribus deprehenditur gustu verum; vehementer enim exalfacit, quamuis parum degustetur: ne expiret virtus; condunt in Calamis eius manipulos; nam cum expirauerit imbecillius redditur. Sunt, qui eandem naturam Dictami & Pseudodictami ferunt, locis differre: Pseudodictamum enim locis lætioribus exire, ac degenerare: verum autem Dictamum locum vehementer asperum amare tradunt. Est etiam aliud Dictamum velut æquiuoce appellatum; nec enim speciem, nec vim habet eandem: quippe quod folio simili Sisymbrio constet, & ramis maioribus: vtus item, & vis non iisdem conueniunt. Hic quoque Dioscorides aliqua ex parte dissentit à Theophrasto, cum hoc genus ad eadem laudet. forte Dioscorides Plantarum partes exsiccatas, vt deferri solent descripsit: & tamquam diuersum genus tradidit, quod hyeme collectum est antequam fructum ferat, & quod æstate

æstate & Autumno ~~foliis~~ diuersum, vt plerisque contingit. Plinius partim Dioscoridem sequitur, cum inquit: Dictami foliis tantum vtuntur; flos nullus ei est, aut semen, aut caulis; radix tenuis; & superuacua: partim Theophrastum, cum cetera omnia ex Theophrasto transcribat de Pseudodictamo; & altero Dictamo. Virgilius de Dictamo cecinit puberibus caulem foliis & flore comantem purpureo. Italię Alpes aliud genus Dictami ferunt, longe diuersum, de quo alibi dicendum est. Quę autem circumfertur pro Pseudodictamo explicata est superius.

C A P. L I X.

OCIMUM, quod vulgò Basilicum appellatur, quotannis semine scriitur post æquinoctium Vernum inter æstiuæ: nam hyeme perit: gaudet sole & aqua: herba admodum odorata: gustu subacris; recipitur inter olera cruda & cocta, & in condimentis. eius tria genera magnitudine differentia, vnum Latifolium, crispo folio, ac læui; duorum digitorum latitudine & amplius oblongum, ac modice serratum: in quo genere quoddam reperitur odore Citri, quod Ocimum citratum vocant: caulis quadratus, semicubitalis, ramosus; spicam fert summis ramulis, in qua flores albi. Alterum genus tenuifolium ramulis adeo frequentibus, vt conspici nequeant internæ fruticis partes; quod enim magis tondentur cacumina, eò magis densatur frutex in speciem orbis, statim ab radice dilatatis ramulis, vt ingentis capitis magnitudinem æquet: odoratius prædicto; foliorum magnitudo, quæ Serpilli: appellant Basilicum Nanum idest Pumilum. Tertium medium olitoribus frequentius, breuius quidem antedictis, sed folio medię magnitudinis: cauliculo subhirsuto: flosculis ex candido subrubentibus: semen omnibus nigrum in folliculis non hiantibus, sed labiolo sursum replicato. Dioscorides Ocimum tamquam vulgò notum non describit. ex attributis tamen videtur intellexisse solum illud genus, quod lato folio constat, vt patet in Ocimoide, Heliotropio maiore, Mercuriali, Solano Hortensi, quorum folia Ocimo comparantur. Theophrastus radicem lignosam tribuit, longissimam, aliis multis à latere descendentibus, & prolixis: caulis assurgit: iam perfectis foliis: celerrime provenit: germine quoque defixo: nam cum ad palmum, aut plus altitudinis venerit transfertur dimidio abscisso: particulatim floret, primo inferius, post superius, cum ille defloruerit; ideo diutius floret: semen cortice continetur, difficillime exsiccat, sæcundissimum: datur aqua etiã meridie; germinare namque celerius existimant, si inter initia teruenti aqua rigeretur, aqua admodum multa conferre creditur præsertim si finus non adit: sub canis ortum pallefcit: soli expositum transit in Serpillum: folio

De Suffruticibus & Herbis

folio minus & vehementius odore redditur. ~~hæc~~ Theophrastus sparsim, habet. in postremis autem verbis innuere videtur genus Ocimi Pamilū; folia enim Serpilli sunt, & magis odorata, quasi arte latifolium in hoc genus transferit. Plinius præter latium & sylvestre quoque Ocimum tradit, cui vis efficacior ad eadem omnia; sed cum neutrum describat, incertū est, quid Ocimum sylvestre apud ipsum sit, nisi Acinum intelligat, quod apud Dioscoridem Ocimastrum etiam appellari legitur. Acinos inquit Dioscorides hæc hæc s; axilibus festucis, apud coronamentis, Ocimo proxima, sed hirsutior, & odorata: colitur quoque à nonnullis: silit aluum, & menses pota: ad panos & ignem sacrum illiditur. Plinius quoque alibi eadem ferè transcribit in hunc modum: Acino & coronarum causa, & cibum Aegyptij sciunt, eademque erat, quæ Ocimum, nisi hirsutior ramis, ac foliis esset, & admodum odorata: ciet menses & vrinas. Sed in hoc Dioscoridi aduersatur, vt patet. Alibi quoque apud eundem Plinium reperitur Acini mentio inter herbas numquam florescentes, vbi inquit: æquinoctio nascens Aphace Acinos, quam Epimetron vocant, quæ numquam floret, sed Hermolaus quamuis hanc lectionem probet, suspicatur tamen aliter legendum: Acinos & quam Epimetron vocant, quæ numquam floret: videtur enim ex Theophrasto sumpsisse, qui de Epimetro testatur flore penitus carere: vbi nulla alterius appellationis Acini sit mentio; ideo duas plantas significari per Acinon, & Epimetron, siue Epimetron. In antiquis etiã codicibus pro Acino legi Chenopū testatur, quasi pedem Anserinū, quæ lectio mihi magis placet; hæc enim nūquam floret, vt in pede Anserino explicauimus. sed vt ad Acinum reuertamur, non dubito hanc esse illud genus Ocimi, quod medium appellauimus: hæc enim cæteris hirsutior est, ac breuiori bus ramulis: quamuis autem sponte apud nos nequaquam oriatur, non est putandum nullibi sponte oriri. Fuit controuersia apud antiquos de Ocimi viribus; quidam enim teste Plinio eius vsum dannant, vt inutile stomacho vrinæ, oculorum claritati: præterea insaniam facere, læthargicos, & iecinoris vitia, ideoque capras id aspernari; hominibus quoque fugiendum esse, tritum si cooperiatur lapide, Scorpionem gignere; cōmanducatum, & in sole positum vermes afferre: qui Ocimum comederit, si eo die feriat a Scorpione; sanari non posse: manipulo Ocimi cum Canchris decem martinis vel fluuiatilibus trito conuenire ad eum Scorpiones à proximo omnes: Ocimi cibum pediculos facere. Sequuta ætas alacriter defendit; nam id esse Capras, nec minus quam Métam, & Rutam Scorpionum terrestrium ictibus, marinorumque venenis moderi cum vino, addito aceti exiguo: vsu quoque compertum deficientibus ex aceto odoratum salutarem esse, item læthargicis & inflammatis refrigerationi: illitum capitis doloribus cum rosaceo aut Myrtheo aut Aceto: oculorum Epiphoris stomacho

stomacho quoque, inflationes & ructum ex aceto sumptum dissoluere: aluumistere impositum: vrinam ciere, morbo Regio, & Hydroptiois prodesse: choleras eo & distillationes stomachi inhiberi, Celiacis, dysentericis, Colicis, tenesuo, & sanguinem excreantibus & ad multa alia. Galenus priorem sententiam sequitur: habere enim recrementitiã humiditatem: vitiosi succi; ideo non commodum, vt sumatur in corpus. Dioscorides partim damna, partim laudat. Arabes quatuor plantas ostendunt, quas interpretes Ocimum vocant. vnum Ocimum Gariophilatum; cuius folia sunt parua, colore inter viridem & glaucum; odore Gariophylli: caulis quadratus, colore simili: semen minutum, nigrum: colligitur mense Iunio. Hanc dicerem esse Ocimum Pumilum, nisi tempus collectionis seminis obstaret; prorogatur enim in Autumnum, vt ceterorum semina. Alterum Ocimum commune intelligentes id, quod à Dioscoride & Galeno traditur: Tertium Ocimum domesticum, habens folia lata; ramulos virides, quadrangulos; flores albos; semen Ocimi. Quartum Ocimum Carmenum paruum; sed quoniam difficile est eorum verbis coniectari, in his amplius non insisto.

C. A. P. L. X.

PULEGIUM in solo aquoso potissimum nascitur: multis ab eadẽ radice ramulis, dodrantalibus, humi procumbentibus: foliis per interualla Ocimi mediocris, aut Nepitę, subcandicantibus, minus hirsutis: Orbiculos per interualla fert inter folia, vt Marrubium, flosculis purpureis ascensibus; aut candicantibus; tota odore multo, ac suauis constat, sapore acri, expeditur in condimentis: huius gratia transfertur in hortos, & colitur: Dioscorides græce Glechona, & Blechona vocat, sed tamquam vulgaris notitię herbam non describit: ex attributis autem, quę de quibusdam aliis plantis traduntur, colligere licet similem esse Dictamo Cretensi, quod & syluestre Pulegium vocatum est; sed foliis minoribus, nec adeo hirsutis; sapore quoque non ab simili, vt Theophrastus tradit: caulem Polychiemo similem geniculis interceptum. Paulus Aegineta suam Betonicam describit ramulis exilibus, Pulegio similibus: Plinius Camilam Bubulam semine Pulegij tradit: ferre enim & hæc per interualla fructum in orbiculis congestum: colorem subalbidum inesse ex Mentastro colligere licet apud eundem Plinium. Idem in Pulegio feminatũ esse & marem tradit: feminam efficaciorẽ: flore purpureo: mas candidum habet: Syluestri eandem vim inesse efficaciorẽ, quod simile est Origano; minoribus foliis; quam satiuum, & à quibusdam Dictamum vocatur: gustatum: a pebre caprisque balatum concitatur; unde quidam gręci literas mutantes Blechon vocauerunt: natura

tam

tam feruens est, vt illius partes exulceret. Theophrastus aliquando Blechonem, aliquando Blechrum vocat: ramuli abscissi germinare possunt, & solstitiis florent, quod mirum est; nam sicca omnino sentitur; non succum lentum habet; vt cætera, quibus id contingit, incipit germinare in seuitia temporis diebus Alcionis.

C A P. L X I.

CALAMENTVM, quod vulgò Nepita vocatur, passim iuxta vias, præcipue in collibus nascitur, & incultis, Pulegio similis, candidior, & hirsutior: foliis in initio latioribus, ac læuiter denticulatis sed in ramulis assidue tenuiora redduntur, odore acuto: ideo similiter recipitur in condimentis: flores fert summis ramulis spatiosos, purpurascens, aut subcæruleos; aut candicantes. Dioscorides Calamintham vocat secundo loco descriptam, Pulegio similem, maiorem, quam quidam sylvestre Pulegium appellauerunt; quod odore ipsum æmuletur: Latini Nepetam vocant. Plinius inquit: Pulegio est Nepetæque societas; decocta enim in aqua discutiunt frigora mulierumque menstruis profunt, & ætate sedant calores. Nepeta quoque vires contra serpentes habet: fumum ex ea, nidoremque fugiunt: aliisque multis prodest. Galenus Calaminthæ nomine modò hanc, modò Mentastrum intelligit.

C A P. L X I I.

CALAMENTVM Montanum frequentissimū est in syluis Alpiū, facie eius, quam Horminum sylvestre appellamus, tum caulibus, tum foliis, tum floribus; omnibus tamen paulò tenuioribus, & foliis candidioribus, sapore Nepitæ accendente os. Dioscorides inter Calaminthas primo loco describit: montibus familiarem: foliis Ocimi, albicantibus, surculis, festucisque angulosis: flore purpureo.

C A P. L X I I I.

GATTARIA vulgò appellatur quædam in ruderibus proueniens, circa quam feles libenter versantur, odore eius oblectatæ: vnde vulgare nomen assumpsit: caules fert prope cubitales, quadratos, candicantes, ramosos: folia figura Vrticæ, candida, lanuginosa, odore, ac sapore proximo Nepitæ, infirmiore tamen: flores in summis ramis congesti, candicantes. Dioscorides tertium genus Calaminthæ describit: Mentastro simile: longioribus foliis: caule; & ramis maioribus, quam prædicta; sed minus efficax. omnium folia gustu valde feruentia,

&

& acria sunt: radix in montibus nascuntur in campestribus, & in asperis locis, & in aquosis. Plinius forte hanc intellexit inter Vrticas, quæ odorem fundit, Herculanea vocatur.

C A P. L X I I I I.

MENTA Hortensis duorum generum est apud nos: unum rotundo folio, alterum oblongo. Quæ rotundo folio constat, odoratior est; Mentâ Romanâ vocât. germinant utraq; incipiente hyeme: cauliculis humi repetitibus, subrubris: foliolis rotundis: quo tempore usq; in venella germina odoratissima, & gustui suavia expetuntur in cibis cruda ex oleo & aceto: aduentante estate caules eriguntur, foliis grandioribus, circum ferratis, odore non adeo grato, sapore subamaro; in altera quidem rotundis, crispis, & subnigris; in altera autem oblongis, candidioribusque: flores summis ramulis ferunt spicatos, purpurascens, aut candicantes; radices summa tellure serpentes, tenues, Graminis modo, viuaces admodum; unde copiosæ germinationes erumpunt. sylvestris quoque Menta duplex est: Vna in aquosis nascens, & propè piscinas; Mentam Aquaticam vocant, odorata, & in cibis grata, dum tenella est: folio rotundo, & subrubro: cacuminibus comam potius subrotundam fert, quam spicam, floribus purpureis. Altera passim in incultis nascitur: folio oblongo, latiore quam Mentæ domesticæ, candidiore, & magis lanuginoso, odore minus grato, sapore acrispicam fert summis ramulis tenuem, & oblongam, subcandidam; Mentastrum appellant. Dioscorides Hediosmon vocat, unam satiuam, quam nequaquam describit; quia nota herba est: alteram sylvestrem: folio hirsutiore, & prorsus maiore quam Sisybrium; grauiore odore, quare minus ad sanorum usus expetitur: quæ descripto nostro Mentaastro conuenit. Alibi autem inter olera de Sisybriio agit inquiring: Sisybrium, alij Sorpillum sylvestrem vocant, in terrenis nascitur simile Mentæ domesticæ: latiore folio magisque odorato: recipitur in coronis. Hæc descriptio ei, quam Mentâ Aquaticam appellamus, optime respondet. Alterum præterea Sisybrium Aquaticum affert toto genere diuersum, de quo alibi à nobis dicitur. Quod autem primum in terrenis nasci tradit, non significat in arido solo nasci, sed ad differentiam aquatici dictum est, quasi Sisybrium terrestre. Theophrastus Hediosmon inter olera recenset ruralia: miror autem Theodorum Mentastrum conuertere non Mentam: At id fuit erroris causa, quod alibi Theophrastus græce Mentham vocat herbam, in quam degenerat Sisybrium, cum negligitur; Putauit enim Theodorus hanc Mentam esse domesticam, cum potius significetur sylvestris herba esse; inquit enim Theophrastus: Sisybrium inter suffrutices coronarios, furculosum,

sum, lignosum; minutis foliis, totum odoratum. Odor autem est acrior quam Serpilli, in summo terræ adhæret radice multifida, & torrida, non tam numerosa, vt Mentha: degenerat autem facile, nisi transferatur: quomobrem sæpius id transferre conlueuerunt; nisi enim cultura coercetur, in Mentham mutari videtur: sed odorem tantummodo Menthe recipit proprio amisso, speciem vero non recipit, sed quasi Calaminthæ redditur simile. Agreste igitur Sisymbrium talem reddit odorem; est enim odor durus, expers dulcedinis: in causa vero est, vt syluestrem habitum contrahat, alimenti abundantia, & neglectus: cum enim suæ spongi relinquitur, vt suo more nutriatur, destruitur sui odoris vehementia, & quasi effeminatur: Sed & hunc locum perperam Theodorus in eâ sententiam conuertit, vt cultus noceat Sisymbrio. De Mentha autem præter hæc, quæ dicta sunt, ea solum reperio apud Theophrastum, radice alta firmari; & alibi, quædam inquit vbertate alimenti omnino dispareunt, vt Mentha: radicibus complexu mutuo strangulatis. puto igitur Mentham apud Theophrastum significare ipsum Mentaltrum: nõ quod species in alteram speciẽ conuertatur, vt notauit Theophrastus, sed odor tantum: remanet igitur Sisymbrium sed syluestre. Qui autem in Dioscoride legunt in incultis nasci Sisymbrium, diuersum à Sisymbrio Theophrasti statuunt: at id non est necesse; terrestre enim Sisymbrium est, siue sponte in incultis, siue in hortis seratur. Eandem autem esse Plinius testatur, cum inquit Serpillo, & Sisymbrio montes pleriq; scætant, sicut in Thracia, vbique deferunt ex iis auulsos ramos, seruntque: simili modo & Sisymbriũ serunt: lætissimum nascitur in puteorũ parietibus, & circa piscinas, & stagna: syluestre à quibusdã Thymbreũ appellatũ, pedali non amplius altitudine. Quod aut Plinius scribit Sisymbriũ transire in Calaminthã, & consentit cum Theophrasto, cum inquit, quasi Calaminthæ redditur simile: & prædictam veritatem confirmat; accipitur enim Calamintha pro Mentha inodora, vt testatur Galenus de Hediosmo loquens, cum inquit. Hediosmos; alij vero Minthem odoratam nuncupant. est enim & alia quædam Minthæ non odorata, quam Calaminthem vocant: hæc ceu syluestris quædam est, illa ceu domestica. in quibus verbis manifeste per Calamintham intelligit Mentaltrum, licet & alia sit Calamintha, vt in sua mentione dictum est: vt igitur in summam contrahamus, dicimus idem esse Sisymbrium terrestre apud Dioscoridem & Theophrastum, & significare nostram Mentam Aquaticam, quæ cultura odoratior redditur, non solum se ipsa, sed & Menta domestica, vt Dioscorides testatur: eidem initio folia minuta sunt, vt Mentæ domesticæ, quo tempore & recipitur in cibus: cauliculis humi serpenticibus, idẽ Serpillum syluestre appellatum est: cum attollitur, Mentaltro redditur similis, rotundiore folio, & nigriore. De Menta autem

Liber Vndecimus.

475

& Mentastro Plinius inquit : Mentam quidem serti æquinoctio verno
planta, vel si non dum germinat spongia (appellatur autem spongia ta-
dicum globus) quibus hæc humido gaudet quam Apium : æstate viret :
hyeme flavescit : genus eius sylvestre Mentastrum est, differens specie fo-
liorum, quasi figura Ocimi, Pulegij colore, propter quod quidam syl-
vestre Pulegium vocant : & hoc propagatur vt Vitis, vel si inuersi
rami serantur : Mentæ nomen suauitas odoris apud græcos
mutauit (scilicet Hediosmos) cum alioqui Mintha
vocaretur ; vnde veteres nostri nomen declina-
uerunt . Menta grato odore mentas per-
currit in rusticis dapibus : semel sata
diutina ætate durat : con-
gruit Pulegio simili
genere & Ne-
pitæ.

Finis Libri Vndecimi.

000

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARETINI

DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS. LIBER DVODECIMVS.

CAP. PRIMVM.

QVAE in communi sede multa ferunt semina, in certo numero; ac nullo vasculo inclusa, praeter id, quod florem tegit; Alia florem gerunt seminibus singulis insidentem, vt Anthemidum genera, & Achanaceorum: communis enim floris particulae singulis seminibus distribuuntur sunt: Alia florem communem habent non distributum in singula, inferius sedentem circa fructum, vt Ranunculi genera. omnibus seminis cor interius vergit exceptis paucis, quae in primo genere continentur, vt Scabiosa, & quae illi affinia sunt; in iis enim cor extra est, quae flos nectitur. Quibus flos exterius sedet: Aliis foliaceum quid singulis seminibus insidet, vt Cicoraceis, & spinosis, quo decedente lanugo subnascitur, quae pappus vocatur: Aliis lanugineus est ipse flos simul cum semine exarescens, vt in Absinthio, Artemisia, & affinibus: Aliis in medio quidem lanugineus, in ambitu autem foliaceus, vt in Anthemide, & quae eius generis. Amplissimum hoc genus est & calfactorium paucis quibusdam exceptis, quae inter olera sunt, vt Cicoracea: Amaritudo enim plurimis inest; quibusdam & feruor, vt Ranunculis.

CAP. II.

ABSINTHIUM suffrutex est vulgaris iuxta aedificia collapsa frequens, montosis praecipue locis: multos ab eodem respice caules fert, subitales, candidos; folia candicantia, subhirsuta, mollia, multipliciter diuisa: flosculos numerosos, tenuibus ramulis diglossos, inclinatos ad terram, veluti aridos floccos, luteo colore: odor totius plantae grauis, non tamen insuauis; sapor amarissimus, praecipue foliorum & corticis, cum subdulcis sit caulis medulla. Alterum genus in collibus nascitur locis argillois, vbi alia nulla viuunt Planta, frequens,

in agro Senensi : hoc ^{beuiss} multo est ac tenuius : paucioribus ramis, ac seminibus, odori minus ingrati, ac saporis. Dioscorides Absinthium Bathypicron cognominat, id est intense amaritudinis, sed tamquam notissimum non describit : præstantissimum esse, quod in Ponto nascitur, & Cappadocia, monte Tauro. Galenus in omni Absinthio qualitatem inesse amaram, & astringentem testatur : in Pontico astringentem non paruam, in reliquis omnibus qualitatem amaram vehementissimam, astringentem obscuram, aut nullam ; ideo Ponticum præferri, ad loci noris & ventris phlegmonas : constat hoc inquit folio & flore longe minore, quam cætera Absinthia ; odor non insuauis aromaticum quid præferens : reliquis omnibus est scdus, ideo fugere oportet, & Pontico uti. Plinius Pontico inquit pinguescere pecora, ob id sine felle reperiri, neque aliud præstantius, multoque Italicum amarius (sic enim legendum, puto non Italico) sed medulla Pontici dulcis, Ex his patet apud nos Absinthium illud exiguum, quod in incultis nascitur argillois locis, esse, quale Ponticum traditur.

C A P. I I I.

ABSINTHIUM Marinum locis harenosis nascitur in maritimis, fruticosum, media magnitudine inter paruum supradictum & vulgare ; foliosius utrisque ; foliis minus scissis ; adeo ut quæ prope cacumina virgularum sunt, nullam scissuram habeant, tenuia in longitudinem producta : amaritudo minor in hoc, sed cum quadam acredine ; odor grauis : huius flores semen Sanctum vocant ad lumbricos necandos. Dioscorides Absinthium marinum a quibusdam Seriphium appellari scribit : herba est, tenuibus surculis similis paruo Abrotono, minutis referta seminibus, subamara, stomacho ingrata, grauis odoris, astringens cum quadam calfactione. Plinius hoc genus inquit, angustius est priore, minusque amarum, stomacho inimicum. Galenus Seriphum, inquit, est Absinthio tum specie, tum gustu simile, at nõ eque ut illud astringit, plusque excafcit, amaritatemque quandam cum calfedine respit, stomacho infestum est, lumbricos necat.

C A P. I I I I.

ABSINTHIUM Sanctonicum viret in horto Pisano, allatum ex Gallia, vbi indigenę Abrotonum vocant ; tenuibus cauliculis, semicubitalibus : foliis minutissime incisis, candidioribus nostro Absinthio ; flosculos fert tenues, neque adeo frequentes : sapor modice amarus, magis astringens ; odor non ingratus. Dioscorides inquit

in Alpibus Galliarum nasci Sanctonicum appellatum patrio nomine, ubi frequens reperitur, Absinthio simile; minus copioso semine, subamarum, pares habet effectus cum Scirpithio.

C A P. V.

ARTEMISIA vulgaris, quæ à quibusdam Canapacia vocatur, oritur in ruderibus: caulibus bicubitalibus, rectis, striatis, alas multas ferentibus, & folia Absinthij vulgaris, superne viridia, inferne candida: flosculos æstate fert, longe exiliores Absinthio inter foliola, colore candido; insensibilis inest amaritudo, cum acredine quadam, & astrictione; odor quidam medicatus; non vehemens. Dioscorides inter Artemisias secundo loco descripsit inquit: Alterum genus Polycloni scilicet appellati tenuius: flores paruos, tenues, & albos fert, graui odore, æstate floret. Plinius vtramque Artemisiam describens sepe eadem tradit inquit: Absinthij modo fruticosa est; maioribus foliis, pinguioribus; ipsius duo genera; Altera latioribus foliis; Altera tenuioribus, & non nisi in maritimis nascens. de marittima inferius dicemus in Cineraria, quæ à Dioscoride latior describitur tum foliis, tum virgis. At Plinius contra: tenuioribus foliis maritimam tradit, forte intelligens eam, quæ Conyza Hippocratis dicitur, de qua dictum in Ambrosia.

C A P. V I.

ABROTONVM suffrutex est apud nos, multas ferens virgas, cubito altiores; foliis circumdantibus, in tenuitatem quasi capillaceam scissis, Anthemidis modo, sed rarioribus capillis, longioribusque, ac subalbidis: flores fert racematim Absinthij modo, tenuiores: sapor valde amarus: & odor medicatus toti plantæ inest: colitur in hortis; nam folia odoris gratia necuntur in coronis. oritur & sponte in montibus saxosis, breuius. Dioscorides Abrotonum marem vocat, sementosum: gracili semine, sicuti Absinthium. Affert & feminam, de qua inferius dicemus. Plinius hoc Mōtanum esse tradit.

C A P. V I I.

SANCTOLINA vulgò dicitur, ab aliis Crespolina, candidus ex toto frutex, qui ex eodem cespite numerosos fert ramulos, duorum dodrantum longitudine, repletos foliolis tenuibus, & oblongis, minutissime diuisis, quadruplici ordine, veluti paruis apicibus, secundum quatuor versus dispositis in longitudine, quasi labris vtrinque sinuosis,
refle-

reflexione fimbriatis, vnde Medicis quibusdam Crispula appellata est: flores in summis ramulis nudis veluti capitula, aurei fulgoris fert, singulis singula: tota valde odorata est, odore tamen medicato, amara: seritur ramo, qui crascescit vt Ruta, speciem quamdam arboream referens. Dioscorides Abrotonum feminam vocat: fruticat inquit arboris specie, subalbidum; foliis minutatim scissis, circa ramulos, vt Seriphium: flore plenum, quem in cacumine habet corymbaceum, aureum, odoratum cum quadam grauitate, æstate prouenientem, gustu amaro: huiusmodi Siculum est. Si igitur planta supradicta Abrotonum femina est, similitudo Absinthij Seriphij non in folij scissione consistit, sed in figura, oblonga scilicet, & angusta, quo modo & Helichrysi folia comparantur. Quamuis autem hoc genus Abrotoni arborea specie describitur, paruum tamen Abrotonum ab eodẽ Dioscoride appellatur in Seriphio: namque vera breuius est altero. Theophrastus vnum tantum genus Abrotoni videtur descripsisse hoc intelligens: inquit enim: inter suffrutices coronarios perpetue viret: radice & auulsione potius, quam femine prouenit: seritur æstate; nam friget vehementissime, & morbo obnoxium, sed cum conualuerit, & creuerit, magnum, robustum atque arboreum constat, quemadmodum Ruta, lignosius, siccus, & squalidus femine abundat, nec sine odore est: radices rectas, altasque agit: est veluti vnistirps, crassa scilicet illa radice, reliquis vero de ea exeuntibus spargitur; radices valde lignosæ sunt. Plinius inquit: Abrotonum iucundi odoris est, & grauis: floret æstate: flos aurei coloris: vacuum sponte prouenit, cacumine suo se propagat: seritur autem femine melius quam radice, aut surculo: & alibi duorum inquit generum est: Campestre: ac Montanum: hoc femineum: illud marem intelligi volumus. amaritudo Absinthij in vtroque: Siculum laudatissimum; dein Galaticum: vsus est ex foliis, sed maior femine ad calcificandum: & que sequuntur. ex quibus colligitur hoc Campestre intelligi. Apud Nicolaum Alexandrinum Crispula vocatur, quaesita in vnguento Martiano, quam Syluaticus herbam Cancri alio nomine appellari tradit: est inquit herba alba, minuta habens folia, crispa; virtus eius est calida & sicca, medetur doloribus, & ægreditudinibus frigidis.

C A P. V I I I.

TANACETVM vulgò appellatur, ab aliis Daneta, prope flumina, & in aggeribus nascens: simplici caule, recto, cubitali; foliis Matricariæ, longioribus, figura quasi Filicis: in longo enim pediculo foliola multa coniugatim disposita sunt, & dissecta, Filicis modo, subhirsuta, & multum odorata, odore tamen medicato, amara: in cacumine

cumine umbellam fert, in qua flores veluti capitula sunt, lutei coloris, similiter odorata, amaraque, vt non multum differat à Matricaria tum specie, tum facultate. vtuntur recentiores ad omnes cruciatus internos mitigandos tum potu, tum exterius applicata, Abrotoni modo: ad lūbricos enecandos, & vrinz stillicidium, & calculum: Item contra quosdam que febres propinant succum eius pondere dracmarum duarum cum aqua Plantaginis: flos in puluerem contritus cum saccharo rapidis con- ducit: folia sicca & contrita in vino sumpta muliebres locos expurgat. Dioscorides inter Artemisias hanc numerat, quam Leptophyllon cognominat, idest tenuifoliam quarto loco descriptam in hunc modum: quædam Artemisia tenuifolia oritur circa riuulos, aggereque, & in agris frumentaceis; floribus, & foliis odorem Sampsuchi referentibus: si quis ex ea diligenter tusa cum oleo Amigdalorum Malagma Stomacho imponat, vexationem partis eius sanabit: neruorum dolores succo huius cum rosaceo inuntis curantur. Hermolaus reperiri apud Hippocratem gestatur Parthenium Microphyllon, quam suspicatur aut Parthenium Dioscoridis esse, aut Artemisiam tenuifoliam: nam Artemisia antea Parthenis dicebatur teste Plinio. Forte & nomen Tanaceti deriuatum est à Tamnaco, quo nomine Plinius Parthenion appellatum fuisse tradit. Quid si amaracum Antiquorum differentem à Sampsucho hanc eadem accipiamus, vt apud Galenum, & Paulum, & apud Dioscoridem in vnguentis? quamuis enim Parthenio nomen Amaraci traditum sit teste Dioscoride; huic tamen Artemisiz rectius conuenire videtur, cum eius folia, & flores odorem Sampsuchi referant: idem autem erat Sampsuchus & Amaracus apud Antiquos, vt alibi explicauimus

C A P. I X.

CANFORATA à recentioribus Medicis vocatur herba in pratis, & iuxta semitas, odore quasi Camphoram referens: assurgit simplicibus cauliculis, rectis, tenuibus, dodrantis altitudine, foliosis: folia sunt parua, & circumincisa, referentia Tanaceti foliola, non folium integrum, rotundiora, & breuiora: in cacumine umbella tenuibus, & densis corymbis; flore aureo: æstate floret diu tius. Tota valido odore constat medicato; sapore amaro: efficax ad lumbricos enecandos, & dolores internos, ac viscera ab infarctu liberanda. recipitur à Nicolao in vnguento Martiano. Syluaticus similem esse tradit cuidam speciei Abrotoni; foliis albidioribus, Camphoræ odore, non colore, vt deprauatè legitur: tandem referre Tanacetum ipsum: numeratur enim ab eodem Tanacetum inter species Abrotoni: alibi inter Artemisias. Sed alij Canforatam foliis Chamomillæ descripserunt: flore cinereo, nodulis collecto,

colleto, quam Abrotonum sylvestre appellari testantur, significantes, utputo, eam, quam Dioscorides Achilleam vocat: Alij per Canforatam Abrotonum vulgare accipiunt, nam & ipsum Camphoram quodammodo olere videtur; sed ut ad nostram Canforatam reuertamur. Dioscorides, ex aliorum tamen sententia, inter Artemisias numerari tradit, Monoclonon cognominatam: hanc tertio loco explicans inquit: sunt qui in Mediterraneis Monoclonon, idest vnicaulem appellant, tenuem herbulam: simplici caule, & minuto: flore copioso, cærei coloris, exili, odoratiorem superiore, idest ea, quam Polyclonon vocauit. Non abhorret quoque ab hac Agerati descriptio apud eundem Dioscoridem, quam ex propria sententia affert inquit: frutex est surculosus, dodrantalis, humilis, simplex, maxime similis Origano: umbellam gerit, in qua flos aurei coloris, ampullaceus, minor Helichryso: nomen sortitum est Agerati; quia flos diutius seruat in columis, quasi non senescens. Plinius eadem ferme habet: Ageraton inquit ferulacea est, duorum palmorum altitudine, Origano similis: flore bullis aureis: causa nominis, quoniam diutissime non marcescit: huius vstæ nidor vrinam cit, vuluamque purgat, tanto magis insidentibus. Alibi autem inter Artemisias similiter Dioscoridem secutus, inquit, sunt, qui in Mediterraneis eodem nomine appellant: simplici caule: minimis foliis: flores copiosi erumpentes, cum Vua maturescit, odore non iniucundo, quam quidam Botrym; Alij Ambrosiam vocant: talis in Cappadocia nascitur. Alia tamen est apud Dioscoridem Ambrosia, & Botrys apud eundem Plinium, ut locis propriis habetur. Videtur autem Plinius existimasse Artemisiam prædictam Ambrosiam esse, cum aliam mentionem non ferat Ambrosiæ. Putatur hæc à recentioribus Eupatorium dici apud Mesuem, sed nostram sententiam aperiemus in Eupatorio Arabum.

C A P. X.

ACHILLEA radices summa tellure serpentes fert: à quibus frequentes caules attolluntur, simplices, cubitales, alicubi breuiorres: foliis per interualla similibus Abrotono vulgari, frequentioribus diuisuris, colore virenti: in cacumine umbellæ insidēt, densis corymbis; flore albicante: tota odore valido constat medicato: oritur in montibus præcipue cultis. sunt, qui hanc Abrotonum sylvestre vocant. Dioscorides inter Siderites quarto loco describit, quæ Achilleos cognominatur; fert inquit scapos, altitudine dodrantali, vel maiores, specie Atractylis (Fusum alij vertunt: Theodorus Gaza in Theophrasto Fusum agrestē vertit, quod græce Atractylis dicitur) circa quos folia pusilla, tenuia, densis ex obliquo sectionibus instar Coriandri, sub

rufa, lenta, odore multo, non insuavi, sed medicato: umbella in cacumine orbiculata; flores albi, & purpurei, & aurei: prouenit læto solo. hæc descriptio in cæteris quidem supradictæ herbæ conuenit; at neque folia subrufa adhuc vidimus, neque flores varios: siue colores diuersi intolligantur, in eodem flore, siue in diuersis. Serapio ex authoritate Constantini huic tribuit succum sanguineum, quæ sanguinem Draconis appellat, cui easdem vires tribuit ad sanguinem sistendum, quas Dioscorides Cinnabari. igitur similitudo Achilleæ cum Atractyli non solum in specie, sed & in succo erit: reddit enim Atractylis succum sanguineum teste Theophrasto; vnde Phonos idest cædes appellata est. At hæc conditio in Atractyli quidem animaduersa est à nobis, in planta autem supradicta, quæ pro Achillea ostenditur, nequaquam. Alius est sanguis Draconis lachryma arboris in Aphrica nascentis, de qua alibi dictum est. Plinius Achilleos inquit ab Achille dicta est Chiropis discipulo; quia vulneribus mederetur; hæc enim sanasse Telephum dicitur. Hanc apud nos Millefolium vocant cubitali scapo, ramosam: minoribus quam Feniculi foliis vestitam ab imo. Aliud tamen idem Plinius Millefolium vocari in Hetruria testatur in pratia nascentis, de quo mox dicendum.

C A P. X I.

MILLEFOLIUM etiam nunc vulgò appellatur in Etruria, in cæteris similis Achilleæ, sed foliis in longitudinem productis; in longo enim pediculo vtrinque frequentissima foliola sunt, tenuiter scissa: umbella in cacumine ramosa, amplior Achillea: flos alius candidans, alius purpureus; odor infirmus; sapor astringens: oritur in pratia præcipue montium: distat magnitudine: quædam enim pusilla est, palmi altitudine; foliolis digitalibus, Ammi similibus; quædam magna, cubitalis, & amplior: folio palmi longitudine, quod uideretur Tanacetum, nisi angustius esset ac tenuius scissum: omnium vsus vulgaris ad glutinanda vulnera præsertim iumentorum. Dioscorides Stratiotem terrestrem vocat, & Chiliophyllon idest Millefolium: exiguus inquit frutex est, palmi altitudine, aut amplior: folia ferens auicularum pennis similia: sunt autem foliorum appendices, valde breues, & scissæ, vt breuitate & asperitate maxime referant Cumini syluestris folia, atque etiam num contractiora existant. Umbella quoque densior, & amplior: fert enim in cacumine ramulos paruos, in quibus umbellæ sunt Anethi modo: flores exiles, albi: oritur in agris, subasperis, & potissimum iuxta semitas. pulcherrime autem foliorum figuram expressit Cumino syluestri comparans: si per Cuminum syluestre intelligamus Ammi, quod
inter

Inter Cumini genera recensetur à Dioscoride. Hęc igitur descriptio par-
 to Millefolio congruit, non magno: vt hinc colligere liceat reliqua ge-
 nera Millefolij ad Achilleam pertinere; nam in his reperiuntur flores al-
 bi, & purpurei; aut eos autem non vidimus, nisi in Tanaceto, quod cum
 Millefolio maxime conuenit. Plinius de Millefolio inquit: Etruria
 hoc nomine appellat herbam in pratis tenuem, à lateribus capillamentū
 modis foliosam: eximij vsus ad vulnera: Bouum nervos abscissos vo-
 mere solidari ea. rursusque iungi addita axungia affirmans. Aliud au-
 tem est Millefolium, quod Græcis Myriophyllon, de quo alibi dictū est.

C A P. X I I.

HERBA Sanctæ Mariæ in Hetruria vulgò appellatur suffrutex in
 hortis odoratissimus: foliis multis ab radice, figura Lapathi,
 rectis, leuiter ferratis, mollibus, carnosis, colore subalbido:
 caules ex medio foliorum attollit candicantes, lignosos, cubitales: in
 quibus folia assidue minora sunt, & candidiora: in cacumine flores in
 umbella lutei, similes Tanaceto, capitulis paulo tenuioribus, candidio-
 ribus: necuntur folia in corollis odoris gratia: veniunt quoque in ace-
 taria amara, vt Matricaria; sapor enim amarus est, & subacris. Quidam
 hanc eandem appellari tradunt Mentam Saracenicam apud Nicolaum
 Alexandrinū in vnguento Martiano, quam distinguit ab altera Menta,
 quæ crispa est. At cum vtrumque nomen in eadem compositione reci-
 piatur, tamquam iis diuersa significantur: alij per herbam Sanctæ Ma-
 riæ accipiunt Persicariam: alij Sclaream domesticam, vt videtur Sylua-
 ticus significare, dicens: herbam esse tendentem ad albedinem; rugosis
 foliis, Verbasci modo, calidi & sicci temperamenti. Sed si nomina hæc
 noua, quorum authores nō multum hanc nostram ætatem præcesserunt,
 translata iam sunt in multas plantas, adeo vt non liceat authorum men-
 tem percipere: quid putandum est de nominibus antiquis factum fuisse?
 Quorum significationes ob vulgatā apud eos notitiam prætermisæ sunt.
 Inter hæc putandum est nomen huius plantæ apud antiquos forte notis-
 simum, nunc delitescere: mirum enim esset prætermisam fuisse adeo in-
 signem plantam: consideranti igitur mihi, quæ de Meliloto traduntur
 tum apud Dioscoridem, tum apud Plinium, quæquæ pauca sint, ea opti-
 me conuenire nostræ herbæ Sanctæ Mariæ visa sunt; nam inter corona-
 rias esse colligit Plinius ex nomine: Sertula enim dicta est: Dioscorides
 Sertulam Campanam appellari tradit, laudatissimam in Attica, & Cy-
 zico & Chalcedone natam, cuius color vicinior est Croco, boni odoris:
 nasci & in Campania circa Nolam, colore in luteum languescente, odo-
 re infirmo. Ex quibus significatur cacumina tantum huius plantæ col-

ligi ad vsum : flos enim luteus est, vel croceus, qui magis laudatur : foliorum autem mentio fit in Ligustico, cui tribuuntur folia Meliloti, molliora, odorata, & prope verticem graciliora : Si igitur nostra Imperatoria Ligusticum est, folia prædictæ plantæ optime conveniunt; oblonga enim sunt, & in ambitu vndique serrata. Plinius Melilotas inquit nascitur, laudatissima tamen in Attica, vbi cumque vero recens, nec candidans & Croco quam simillima, quamquam in Italia odoratio, & candida. & alibi inter eas, quæ folio venere in cornamenta, numerat Melissophyllon, & Melilotum, quod Sertulam Campanam vocant; est enim in Campania Italiæ : laudatissima à Græcis in Sunio, mox Chalcidica, & Cretica : vbi cumque verò asperis & sylvestribus nata. coronas ex hac antiquitus factitatas indicio est nomen Sertulæ, quod occupavit; odor eius Croco vicinus est, & flos, ipsa Cana : placet maxime foliis brevissimis, atque pinguisimis : Alibi laudat inter herbas iuxta apum alucaria ferendas, Melilotum, Melissophyllon. Auicenna Melilotum inquit est flos plantæ, coloris palæ, in quo est figura lunaris, cum raritate sua, quamdam habens durtiæ, & ex eo aliud album est, aliud citrinum : sed melius est, quod durtius est; eius color ad albedinem parumper declinat, & sapor eius amarior sentitur, & cuius odor est manifestior. hæc adamussim ostendunt herbæ Sanctæ Mariæ capitula substantiam, colorem, saptorem, & odorem. At Serapioni longe diuersa ostenditur plantata pro Meliloto, cuius non flores, sed semina in vsum sunt, de qua nos alibi egimus.

C A P. X I I I.

HEL: CHRYSON, quam recentiores Medici Stœchadem Citrinam vocant, passim in incultis, arido solo nascitur : cespes fruticosus, rotundus, candidus; numerosis cauliculis; lignosis simplicibus, semicubiti altitudine : foliolis angustis, & oblongis, vt Stœchadis, mollibus : in cacuminibus umbellæ ex paruis capitulis constantes, lutei coloris, qui tandem in tenuem lanuginem solvuntur : tota odorata est, subacris, & amara. Tignamicam alicubi vocant, quasi Timiama, ad suffitus vtilem. Apud Theophrastum Heliochrysos vocatur, Theodorus Aureliam vertit : habet florem inquit auro similem; folium candidum : fructum tenuem, durumque : radicem per summa cespitum durâ, atque tenuem : vsum eius ad serpentiû morsus è vino : valer etiam ad ambusta, cremata, & mixta melli. qui eius flore coronatur, inperso vnguento ex auro, quod Apyron vocatur, gloriam atque existimationem bonam consequi creditur. Dioscorides Helichryson inquit quidam Chrysanthemû; nonnulli & Amaranton vocant, quo & Deas coronant;

cauliculus candidus, virens (Hermolaus non λευκόν, idest candidum legit, sed λεπτόν, idest tenue: forte quia repugnare videtur color candidus cum virescente) erectus, & durus; in quo folia ex interuallis angusta, Abrotono similia: coma orbiculata, aurei fulgoris: umbella rotunda: plurimarum corymbi: radix tenuis: nascitur in asperis, & cōuallibus. Plinius vno loco Theophrastum sequutus inquit: Heliochrysos florem habet nigro similem; folium tenue: cauliculum quoque gracilem, sed durum: hoc coronant se Magi. Alibi iterum mentionē facit ex Dioscoride inquitens: cauliculos habet candidos: folia subalbida, Abrotono similia: ad solis repercussum aureæ lucis in orbem veluti corymbis dependentibus, qui numquam marcescunt: qua de causa Deos coronant, illo, quod diligentissime obseruauit Ptolemæus Rex Aegypti: nascitur in frutetis. Galenus Amarantum vocat; quia scilicet non maturescit: alia tamen est Amarantus apud Plinium, de qua nos alibi diximus.

C A P. X I I I.

CHRYSOCOME in petris tantum nascitur, copiosa in mēsis Pisanis; fruticulus candidans, tenuis, ramosus: foliolis Helichrysi, rarioribus: in cacuminibus ramulorum singula capitula oblonga, squamosa, sine flore, sed squāmis ad solis repercussum aureis: semen abit in lanuginem. Aliæ quædam huius generis nascuntur in tenui solo, & saxoso. quædam in montibus pluribus capitulis, in vnum aggregatis: Quædam & descendit in plana: latioribus foliis, hirsutioribus: pluribus veluti umbellis sparsis, ad Helichrysum accedentibus. Dioscorides Chrysocome inquit ramulus est dodrantalis, comam habens corymbaceam, similem Hyssopo; radicem hirsutam, vt Ellebori nigri, tenuem, gustui non iniucundam, non minus quam Cyperi cum dulcedine subastringentem (non bene, vt puto, hic locus vertitur Cypero æqualem magnitudine: ad gustum enim refertur æqualitas in codice Aldino) nascitur in opacis & petrosis. Plinius inquit: Chrysocome, siue Chrysitis non habet Latinam appellationem: palmi altitudine est; comantibus fulgore auri corymbis: radice nigra, ex austero dulci: in petrosis, opacisque nascens, Hermolaus, nescio, quem secutus, tradit: sine foliis: sine semine: solo scapo.

C A P. X V.

HERBA Impia in tenui solo, & inculto nascitur, in Cava, vnico: vt plurimum cauliculo, palmi altitudine, recto, ac lignoso: foliolis frequentibus circumuestientibus, Helichryso breuioribus,

bus, mollioribus, tomentosis : in cacumine capitulum fert ex tenuibus corymbis constantem, sub aureis : à latere capituli ramulos attollit assidue, alia capitula sustinentes : sine odore; sapor subamarus, & exsiccans. Alia in montibus tenuior ac ramosior, tenuioribus, ac simplicioribus corymbis. Plinius inquit herba Impia vocatur in Cana Rorismaria aspectu, thyrsi modo vestita, atque capitata : inde alij ramuli assurgunt, sua capitella gerentes : ob id Impiam appellauere ; quoniam liberi sepe parentem excellant ; Alij potius ita appellatam, quod nullum animal eam attingat, existimauere. Hæc inter duos lapides trita seruet præcipue aduersus anginas succo lacte & vino admixto ; mirumque traditur nunquam ab eo morbo tentari, qui gustauerint. Itaque & tribus dari : quæque medicamentum id noluerint haurire, eo morbo interire. Sunt, qui & in aurum nidis inferi aliquid ex ea putent, atque ita non strangulari pullos auidius deuorantes. Sunt, qui hanc apud Dioscoridem Gnaphalion dici putent ; quia eius folia alba, & tomentosa sunt.

C A P. X V I.

EUPATORIUM vulgò appellatur suffrutex, in foveis, & locis humectis nascens : caule recto, cubitali, altiorique, subhirsuto, colore ex ruffo nigricante : foliis per interualla Cannabis, sine pediculo herentibus, latioribus, tripartito diuisis, & serratis ; & in foliorum alis alia foliola nascuntur, & aliquando ramuli : in cacumine flosculi subruffi in umbellis, qui tandè in pappos euanescent : tota planta odore constat exiguo, non insuauis ; sapor inest amarus. hæc vltà nidore fugat animalia venenosa : glutinat vulnera : creditur ceruos vulneratos hac herba sibi mederi : vtiliter propinatur ad viscerum obstructions. Quamuis hæc planta hucusque nomen Eupatorij retinuerit, exploditur tamen à recentioribus, tamquam adulterinum : & herba pro legitimo Eupatorio substituta est, cui præter astringentem nullus conspicuus inest sapor, nulla amaritudo, neque odor, quæ vulgò Agrimonia vocatur : cum tamen Galenus Eupatorium tradat herbam tenuium partium, facultate incidendi, & abstergendi præditam, sine manifesta caliditate : idcirco obstructions Iecinoris expurgare : inesse autem modicam astringentem, per quam robur visceri addit : easdem facultates tum Auicenna, tum Mesues tradunt Eupatorio. idcirco non videtur aliud esse Græcorum Eupatorium, aliud apud Auicennam & Mesuem. Profecto Auicenna videtur hanc plantam intelligere ; & quosdam peritissimos viros video in hac sententia permanere, appellantes Eupatorium Auicennæ : inquit enim Auicenna ; Eupatorium est ex herbis aromaticis, & habet folia sicut Cannabis ; & flos eius est sicut Nenufar : succus calidus in primo gradu.

gradu, siccus in secundo : attenuat, incidit valde, abstergit sine attractione, & sine caliditate manifesta; inest quoque astrictio pauca, amaritudo vehemens, sicut est amaritudo Aloes. hæc omnia præter floris similitudinem in sunt in hac planta. Quamuis autem varie ab interpretibus verba hæc verba, videtur tamen eandem plantam intelligere quam Dioscorides: ex foliis scilicet Cannabinis, & ex facultatibus, quas ex Dioscoride describit: idcirco similitudo floris Nenufaris forte ob errorem interpretis ponitur. Quod autem huic eidem plantæ forte conueniat descriptio à Dioscoride tradita hinc patet. inquit enim: Eupatorium succulosa est herba, vno caule, lignoso, nigricante, recto, tenui, hirsuto, cubitali, interuallum ampliore: foliis per interualla Quinquefolij, aut Cannabis potius similibus, quinque partito, aut amplius diuisis, nigricantibus, ipsis per ambitum ferratis: semen è medio caule erumpit pilosum, deorsum spectans, quod siccatum vestibus hæret: huic tribuit facultatem siccandi; nam vlcera rebellia ducit ad cicatricem: herba & semen in vino sanat dissententerias, hepaticos, & à serpente percussos. Hanc aliqui falsò, subiungit, Argemoniam vocarunt; alia enim est Argemonia. Plinius quoque Eupatoria inquit regiam auctoritatem habet, cauli lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, aliquando & amplioris: foliis per interualla Quinquefolij, aut Cannabis, per ambitum incisis quinque partito, nigris, & ipsis plumosisque: radice superuacua: semen dissententericis in vino potum auxiliatur vnice. si igitur singulas notas perquiramus, longe magis huic plantæ conuenient quam Agrimonie. caulis enim abtudo, & color; foliorum positio per interualla, & similitudo Cannabis perbelle huic conueniunt; Agrimonie autem nequaquam. similitudo autem Quinquefolij, & semen ex medio caule pilosum, deorsum nutans, quod siccatum vestibus adhæret, videtur optime Agrimonie conuenire; huic autem nullo modo. ideo vicit eorum opinio, qui Agrimoniam Eupatorium legitimum dixerunt: at si hæc sano modo intelligantur, nulla erit ambiguitas. Quinquefolij igitur similitudo in partitione foliorum est; in singulis enim geniculis multæ partitiones foliorum spectantur incerto numero ad minimum ternæ: sed partium figura oblonga in acutum desinens, Cannabinis potius foliis æquiparantur at semen ex medio caule erumpens cur non possumus eodem modo intelligere, vt de Panace Herculea scribit idem Dioscorides, cum inquit: semen optimum, quod è media ferula habetur, minus vile, macilentiusque: quod agnascantium stolonum cacuminibus dependet. sic enim visitur in hac planta: quamuis enim multis ramis constet; semen tamen non à lateribus fert, sed ex medio caule tantum, in cacumine circundans, umbellæ modo. Appellauit autem semen non florem, quod in plerisque huius generis facit; flos enim lanugineus non distinguitur à semine. defecit

set autem aliqua ex parte, si Agrimoniam intellexisset, cum florem luteū subtrahisset, qui manifestus est. nutant autem & hic semina aliquantum, cum perfecta sunt, & vestibus hærent, cum in lanuginem solvuntur. Quid si & apud Mesuem hanc eandem intelligi dicamus? inquit enim herba est longitudinis cubiti; amaritudinis multæ; cuius folia sicut Centauræ minoris, viridia, sed sunt aspera, & incisa, & caulis eius est tenuis, & quando exsiccatur, citrinescit; & eleuantur super eum flores, qui sunt quasi subcitrini, longitudinis paucæ. Quamuis hæc satis congruere videantur Canforatæ nostræ; tamen à vulgari Eupatorio non abhorrebunt: Color enim floris, quasi subcitrinus significat, non omnino citrinum esse: at Canforatæ flos aureus non meretur denigrationem huiusmodi, ut appelleretur quasi subcitrinus. Sepe autem Arabum inter prætes citrinum vertūt id, quod ruffum significat, aut fuluū, qualis est color leoninus: in qua significatione si hoc loco accipiatur, optime quadrabit vulgari Eupatorio: recte enim eius color, quasi subfuluus dici possit; vergit enim ex ruffo in nigredinem: eodem colore spectatur & caulis, quem Mesues inquit citrinescere: qui coloris nequaquam in Canforatæ caule insunt. Præterea attolli flores in paruum longitudinem pulcherrime spectatur in nostro Eupatorio, non in Canforata: longitudo quoque caulis cubitalis rarissime visitur in Canforata: folia autem Centauræ minoris, quamquam exactius Canforatæ conueniant, tamen eorum asperitas Eupatorio magis congruit. Nullus autem fuerit error, si Canforata pro Eupatorio assumatur; vires enim easdem habet, immo in abstergēdo, & aperiendo efficaciores; at minus astringēdo corroborabit.

CAP. XVII.

QUÆDAM in eisdem locis nascitur, ac fere in aquis, breuior Eupatorio, ramosa; foliis eisdem, tripartito diuisis: capitula in cacuminibus fert pauca, stellata flore luteo; semina includuntur valde compræssa, & oblonga in duos aculeos desinentia: vnde Bidens vocetur: colore ex nigro rufescente. eodem reperitur aliquando folio non dissecto.

CAP. XVIII.

ARTIVM in maceriis, & parietibus nascitur; caule subrubro, recto bicubitali, hirsuto: foliis Verbasci, subrotundis, nigricantibus: ramos fert rectos: in cacuminibus capitula insident herbacea, palleſcentia, quæ in maturitate fundunt lanuginem, Eupatorio similem, seminibus hærentem, nigris, tenuibus, ac breuib; radix subest
ramosa,

ramosa, antequam caulescat, tenera, & friabilis, prædulcis, cum suauitate quadam; sed cum senuerit, dura redditur, ac lignosa: Dioscorides Arctium, & Arcturum vocari tradit Verbasco similem: foliis hirsutioribus, rotundioribus: radice tenera, dulci, & alba: caule molli, longo: ~~femine~~ Sumini, paruo. decocto radice & seminis in vino colluuntur dentes in dolore: fouentur ambusta, & perniones: bibitur & ad urinæ difficultatem. Plinius eadem habet: addit nasci in petrosis.

C A P. X I X.

CACALIA in Alpibus nascitur: foliis Tussilaginis, latioribus, rotundioribus, in ambitu serratis, in parte aduersa candidioribus: caulis rectus attollitur, cubitalis; paucis ramis. in cacumine umbellæ continentur colore subruffo, Eupatorio similes, lanuginem fundentes: radix tenuis, & odorata, subdulcis. Dioscorides inquit: Cacalia, quæ Leontice vocatur, folia fert magna, alba, è quibus medius caulis rectus assurgit, albus, florem sustinens Robori similem, aut Oleæ: oritur in montibus: huius radix in vino madefacta manducatur, & delingitur, vt Tragacantha ad tusses & arteriæ scabrities: Grana, quæ post excussum florem innascuntur, trita & cum cærato illita faciem erugant, & cutem extendunt. Plinius inquit Cacalia siue Leontice vocatur, semen Margaritis minutis simile, dependens inter folia; in montibus ferè.

C A P. X X.

PETASITES in Alpibus nascitur, locis riguis, copiosa in Valle Umbrosa montis Hetruriæ, qui pratus magnus vocatur: Vere ante quam folia exeant, caulis assurgit, nudus, dodrantalis, plenus flore muscoso, subpurpureo, quo paulo post exarescente exeunt folia æstate ingentia, rotunda, effigie Tussilaginis, sed amplissima, vt excedant latitudine folia Personatæ: pediculus baculi crassitudine, aliquando cubitalis: radix crassa, & longa, vehementer odorata, & amara. Dioscorides inquit Petasites pediculus est, cubito maior, crassitudine pollicis, in quo prægræde folium Galeri modo amplum, ceu fungus insidet, quod cataplasmate imponitur phagedænis & vlceribus malignis. recentiores vtuntur in febribus pestilentibus: nam radix in puluerem contrita ex vi no bibita sudores promouet copiosos; sedat mulierum tormina & præfocations: enecat lumbricos; prouocat urinam, & menses; exsiccat vlcera præhumida; iuuat orthopnoicos. Hermolaus Ungulam Caballinam vocari tradit; radice brachiali, odorata: flore in spica purpureo: sed putat Arcion esse.

C A P. X X I.

TUSSILAGO, quæ vulgò Farfara vocatur, ab aliis Vngula Caballina, in vineis potissimum nascitur, locis riguis: foliis rotundis, in ambitu modice circumroso, & ob id anguloso, candicante, subhirsuto: nullo caule: neque flore: tantum aduentante vere cauliculi exeunt, ante quam folia erumpant, nudi, dodrantales, sustinentes in cacumine florem luteum, in ambitu foliaceum, in medianugineum, qui paulo post vnà cum caule exarescens in papum soluitur: folia autem non nisi aduentante æstate erumpunt, peccuntque frigoribus: radices sunt sarmentosæ, & candidæ, lori modo flexiles, quæ arefactæ vsus fomitis præbent ad ignem ex attritu silicis excipiendum. Dioscorides græce Bechion vocat, idest Tussilaginem: eius folia inquit sunt Hederæ maiora, sex, aut septem ab radice, subalbida à terra, superne virentia, in plures angulos exeuntia: fert vere caulem dodrantalem, & florem luteum, qui cum caule cito perit; vnde quidam putarunt, herbam ex iis esse, quæ caule & flore carent: radix tenuis, inutilis: nascitur in amœnis & riguis. Plinius inquit tussim sedat Bechion: quæ & Tussilago dicitur: duo eius generâ: sylvestris, vbi nascitur, subesse aquas credunt, & hoc habent signum Aquileges; folia sunt maiuscula, quam Hederæ, quinque, aut septem, subalbida à terra, superne pallida, sine caule, sine flore, sine semine: radice tenui. Quidam subiungit eandem esse Bechion & alio nomine Chamæleucem putant. de Chamæleuce autem alibi inquit: Chamæleuce apud nos Farranum, siue Farfugium vocant: nascitur secus fluuios: folio Populi, sed ampliore: radix eius imponitur carbonibus Cupressi, atque is nidor super infundibulum imbibitur in vetere tussi: Altera vero Tussilago inquit, à quibusdam Salvia appellatur, similis Verbasco. innuit autem Sclaream, de qua diximus loco proprio. colligere autem licet eandem esse Tussilaginem & Chamæleucem, tum quoniam hæ voces apud Dioscoridem eidem tribuuntur, tum facultates quoque, & vtendi modus idem, vt scilicet arida folia, vel radix carbonibus iniecta fumum transmittant per traiectorium in os, sic enim sanare tussis antiquas & orthopneam; abscessus rumpere in pectore: omnino contrariam facultatem virentibus foliis inesse; nam ob aqueam substantiam refrigerare; ideo admoueri ad inflammationes, vt apud Dioscoridem & Galenum traditur. Idcirco mirari licet, qua ratione hodie Medici Farfaram elecmate vtuntur, ad crassa educenda ex pectore in coctis radicibus, quas Dioscorides inutiles tradidit: sed forte per Farfaram non hanc, sed aliam intelligunt: nam Manlius commentator Luminaris eos reprehēdit, qui pro Farfara, seu Vngula Caballina eam accipiunt, quæ

quæ in vineis nascitur : sed cum consulat accipiendam esse Nymphææ (spe-
 diem, luteo flore constantem, in errorem maiorem incidit : astringendo
 enim ea planta prohibet educationem. Hermolaus per Vngulam Cabal-
 linam accepit eam, quam nos Petasitem putamus, cuius profecto radici
 insunt magnæ facultates, vt prædiximus : & valde consentaneum ratio-
 ni videtur, vt apud Plautum huiusmodi folia intelligantur, cum inquit
 in Sabinis; dissipabo te, vt folia Farfari; itemque in Penulo : prosterne-
 bam inquit eos, vt folia Farfari, quasi ingentia quædam folia essent, in al-
 to pediculo, ad prosternendum apta. hoc modo possumus apud Pliniũ
 Chameleucem siue Farfugium huic ascribere, vt differat à Tusilagine :
 aut radices Cacaliæ pro Farfara assumi possunt; nam ad linctus laudan-
 tur à Dioscoride. si vero hæc Vngula Caballina appellata est. dicemus
 apud Auicennam Nenufarum illud esse, cuius flos similis Eupatorio ab
 eodem traditur : Nenufarum enim vnum Aquaticum; vnum terrestre
 faciunt Arabum interpretes, Vngulam Caballinam vocantes.

C A P. X X I I.

CHAMAMELVUM, vulgò autem Chamomilla, herba in aruis
 frequens nascitur : caule semicubitali; in ramos multos fisso : fo-
 liis scissis, capillamenti modo, vt Feniculi : insident ramulis ca-
 pitula arida, ex squâmulis constantia, in quorum ambitu foliola candi-
 da circumuallant, frequentia, medio extuberante, veluti flocco, coloris
 lutei : qui flores sunt semina tegentes, numerosa : odoris suavis, sed me-
 dicati : floret inclinante vere, diutius, in multam ætatem. Dioscorides
 Anthemidem vocat, quod nomen & aliis quibusdam conuenit, vt infe-
 rius patebit : priuatim autem Leucanthemon appellari tradit à colore
 albo floris, & Chamemilon ab odore Mali : describit autem in hunc mo-
 dum, duas alias sub eadem descriptione complectens. genera eius inquit
 tria, flore tantum distantia; rami dodrantaes, fruticosi, alas multas ha-
 bentes, & paruos, tenues, ac multos ramulos : capitula rotunda : flores
 intus aurei coloris, exterius circumdant in orbem candidi, aut lutei, aut
 purpurei, veluti Rutæ foliola : oritur gracili solo, & iuxta vias : collig-
 itur vere. Theophrastus Anthemon inquit : floret particulatim, inci-
 piens non ab imo, vt in cæteris, sed à summo : flos candidus circumdat,
 medium viridis tenet (idest pallidus) & semini color idem : decidit id,
 vti & spinosorum, conceptaculo inani relicto : genera eius plura : quæ-
 dam ab radice tantum foliata; Quædam in caule solum : sed has Theo-
 dorus Nigellam vertit. Plinius ex Dioscoride ferme ad verbum transcri-
 bit : addit eius florem inter coronamenta reponi : magnis laudibus ce-
 lebrari ab Asclepiade. de luteis & purpureis patebit inferius in Chri-
 santhemo, & Eranthemo.

C A P. X X I I I.

COTA vulgò in Hetruria vocatur, alij Cotulam fetidam appellant; herba est passim in ruderibus nascens, simillima Chamomillæ; crassioribus tum foliis, tum floribus, & graui odore: huius flos initio concavus est, acetabuli modo, postea in rotunditatem extuberat crassam, oculo similem, vnde quidam Oculum Vaccæ appellant. Dioscorides Buphthalmon, vt puto vocat, quasi oculum Bouis; inquit enim: caules fert tenues, mollesque; folia Feniculi; florem luteum, Anthémide maiorem, oculi similitudine, vnde nomen traxit: circa oppida nascitur, & in campestribus. Quamquam autem Dioscorides luteum florem dixerit, nec meminerit alba folia, quæ circumdant: ex Galeno tamen conicere possumus alba esse circumdanti folia, non lutea: inquit enim Buphthalmos, sic appellata est à floribus, qui figura quidem Bouum oculis videantur similes, colore autem Anthémidis floribus simillimi sunt, sed multo illis tum maiores, tum acriores, & quæ sequuntur. Plinius inquit Buphthalmos similis Bouum oculis; folio Feniculi: circa oppida nascens: fruticosa caulibus, qui & manduntur decocti. Quædam in syluis nascitur, altior, & rectior Cotula, sine odore; in quo genere in Gallia traditur radice feruentis gustus; ideo Pirethrum vocant.

C A P. X X I I I I.

MATRICARIA vulgò dicitur, à quibusdam Amareggiola, siue herba amara, in hortis sponte nascens: caulibus prope cubitalibus, rectis, ramosis: folia fert laciniata, diuisura fere Tanacetii, breuiora, viridioraque: cacuminibus flores insident Chamæmeli: tota odore constat medicato, non tamen insuauis; sapore amaro, non tamen adeo, vt abdicetur à cibis; nam inter olera ex aceto parata recipitur: olfacta ex aceto reuocat mulieres, quæ ex vtero suffocantur. Dioscorides Parthenion vocat, quod inter alia nomina Amaracum appellari tradit; vnde forte hodie Arago à quibusdam dicitur: Cautam quoque Hetruscis dici: sed hoc nomen in nostram Cotam & Cotulam transisse videtur. Folia inquit sunt Coriandri tenuia; flores candidi per margines, medio lutei odore subuiroso; sapore amaro. Plinius, quamuis hoc nomen Parthenij aliis quibusdam tribuat, de hac tamen loquens inquit: nascitur in hortorum sæpibus: flore albo; odore Mali; sapore amaro: ad insidentium decoctum in duritia vuluarum & inflammationibus, & quæ sequuntur. Alibi recenset inter olera.

C A P. X X V.

QUÆDAM in asperis nascitur : multis cauliculis, rectis : radiculis summa tellure serpentibus, Graminis modo, à quibus frequentes exeunt cauliculi, dodrantales, simplices : frequentibus foliis, angustis, in tenuem cuspidem desinentibus, similitudine parvæ serræ, vtrinque dense, ac profunde denticulatis ; in cacumine tenues ramulos fert, quibus insident flores Chamæmeli, tenuiores, odore exili putatur à quibusdam Parmica.

C A P. X X V I.

PRIMULÆVERIS flos pratensis est, qui non dum exacta hyeme flores fert, solem spectantes, quos nectunt in coronas, quamquam sine odore : Folia ab radice tantum fert subrotunda : modice oblonga, humi strata, quæ recipiuntur inter olera : cauliculum nudum, in cuius cacumine, flos insidet similis Chamæmelo numerosioribus foliis circumdantibus, superne candidis, averfa parte subrubentibus ; diutius floret, alium atque alium subinde cauliculum ferens. Quidam Medici Consolidam minorem vocant ; quoniam vulneribus sit utilis, potissimum in fractura capitis admota : succus etiam herbæ utiliter à vulneratis bibitur : Quædam in hortis colitur hyeme tota florens, multiplici rubentium foliorum ordine. Has plantas apud Plinium Bellim & Bellium vocari plerique fatentur, optima ratione ; inquit enim : Bellis in pratis nascitur : flore albo, aliquatenus rubenre ; ad omnes cervicis dolores, tumoresque quacumque in parte illita cum Artemisia : & alibi luteus inquit & Bellio pastillicantibus quinquagenis quinibus barbulis coronantur ; pratenses hi flores, ac sine usu, ideo & plerique sine nominibus ; quin & his ipsis alij alia nomina imponunt. Quo loco luteum dixit florem, id est internum ; barbulas autem appellavit circumdantiâ foliola. Alibi puto hanc eandem intellexisse sub nomine Anthemi, cum inquit : primum Anthemum quoque calculos eiicit : parvis è radice foliis quinibus ; caulibus longis duobus ; flore roseo : radices tritæ per se ceu Lauer crudum. Assumpta hæc sunt ex Theophrasto, qui Anthemon quoddam scripsit ab radice tantum foliatum ; sed Theodorus inibi vertit Nigellam. Quid si hanc eandem apud Dioscoridem dicamus inter genera Anthemidis, quam Cranthemon vocat, quasi florem veris ; ad id enim alludit : & appellatio vulgaris apud nos : hanc dixit flore purpureo constare, efficacissimam ex omnibus generibus ad calculos, in totum maiorem : quæ nota, si de flore intelligatur, convenit ; maior enim est in totum,

non

non si de frutice, vt Plinius interpretatur; breuior enim hæc est. Quædam iuxta vias nascitur, quam recentiores Bellim maiorem vocant; caules rectos fert, dodrante altiores, foliosos: folia sunt Oleæ figura, serrata: flos in summo candidus, longe amplior Chamæmelo: ætate floret, vtuntur quidam floribus cum axungia ad capitis vltima maligna, quam tinea vocant. non dubito hanc apud Theophrastum inter genera Anthemii censerî, quod foliaceum vocat. Theodorus Nigellam foliosam vertit. Alia ab eadem radice multos ædit cauliculos, dodrantes, veluti orbem describentes circa radicem: folia frequentia, cauliculos vestientia, similia Belli pratensis: flos quoque eidem similis candidus, singulis cauliculis insidens: sapor toti plantæ valde acris: & odor feruens: prouenit locis asperis in Ilua insula. His adiungatur, quæ Bellis montana vocatur, in asperis nascens: foliis ab radice Bellis pratensis, rotundioribus: cauliculo simplici, sæpe nudo, aliquando paucis foliis: in cacumine capitulum rotundum, cærulei coloris: herba amaro gustu prædita. huius generis in Ilua nascitur quædam fruticosa: ramulis lignosis: foliis modice angulosis, crassis, fragilibus: capitulis iisdem.

C A P. X X V I I.

IAM albis floribus explicatis ad luteos accedamus, Chrysanthemum in rudibus nascitur, similis Cotulæ tum foliis, tum caulibus, hirsutioribus tamen: flos secundum totum luteus est, ac sine odore: quidam pro Bupthalamo accipiunt. Dioscorides meminit bis Chrysanthemum: semel inter Anthemidis genera hanc, vt puto, intelligens; nã Anthemidi in totum similis, excepto coloris flore. Iterum lib. 4. seorsum de Chrysanthemo agit, quam herbam mox subiungam.

C A P. X X V I I I.

ALTERVM Chrysanthemum ex Sicilia aduectum est, fruticosus: ramis multis in latera fuis, mollibus, ac læuibus: foliis subcandidis, læuibus, crassius diuisis quam Cotula; flores fert extuberantes, oculi modo, grandiores Cotula, aureo colore splendentes. similis apud nos oritur in aruis, gracili solo: paucioribus ramis: candidiore folio, in extremis tantum scisso: flos non adeo extuberat. Dioscorides de hoc agens inquit: herba est tenera, fruticosa, ferens caules læues, folia multipliciter scissa, flores luteos, multum splendentes, oculi modo in orbem coactos; vnde appellatio; nam & Bupthalmos appellata est: nascitur prope oppida: eius caules inter olera comeduntur. Ad Chrysanthemum reduci videtur etiam apud nos quædam in aruis, folia ferens

subhirsuta, in ambitu serrata, vt Bellis maior : caulem quoque rectum ; flores aureos, specie Chrysanthemi .

C A P . X X I X .

CALBENDULA vulgò appellatur ; quia singulis mensibus floret ; in Hetruria Fiorrancio ob colorem aureum Mali Aurantij ; colitur in hortis non solum pro olere ; nam cruda venit in acetaria , sed etiam pro corollis ob floris elegantiam : subhirsuta est herba , ac ramosa, non excedens duos dodrantes : folia fert oblonga, duorum digitorum latitudine, sine pediculo adnexa ; florem fert summis ramulis, extenuibus, ac numerosis foliolis constantem, colore aureo, splendido, media lanugine procea, in capitulis Anihemidi similibus, sed amplioribus ; odore non ingrato : semina inflexa, specie vermiculorum, varia figura in eodemmet capitulo : cortex enim externus aliis est in latera dilatatus , aliis angustus & asper. eius duo genera : syluestris minor ; flore magis pallido : hortensis plenior : flore latiore, & magis splendido ; sapor dulcivtrique, & suavis, cum quadam astringitione . recentiores Medici modicocalidam statuunt & siccam : stomachum corroborare, excitare appetentiam ciborum : adseruari etiam ex aceto & sale flores conditos in hunc usum : flores & folia exsiccata dari in vino cum spica ad mamillarum infestationes ob menstruorum retentionem : suffitu secundas ciere : succum foliorum auribus institutum vermes necare : ad dolorem dentium puluis cum Bombice ad moueri præcipitur : cortices idest semina in puluerem redacta malignis pustulis cum cærato imponuntur : sunt qui vtantur in peste tum intra tum extra aqua ex floribus per sublimationem quaesita : celebratur ad omnia vitia oculorum tum calida, tum frigida, & ad claritatem visus faciendam . Putatur apud Plinium Caltha appellari, quam inquit proximam esse Violæ Calathianæ concolori amplitudine : vincit numero foliorum Marinam , Quinquefolia non excedentem : eadem odore superatur ; est enim grauis Caltha . reperitur & apud Vergilium Calthæ mentio inter flores coronarios luteolam Caltham dicentem. sed hæc possunt etiam de Chrysanthemo intelligi ; nam apud Dioscoridem Chalca vocatur, & vt alij legunt, Caltha.

C A P . X X X .

ASTERACTICVS in gracili solo & inculto nascitur ; caule recto, lignoso, dodrantali, aliquando cubitali, & altiore, paucis ramis, rectis : folia insunt hirsuta, quasi Oleæ, latiora, ac mollia : cacuminibus capitula fert, foliolis circumdata, acutis, in stellæ modum :
florem

florem luteum, subconcauum circum radiantibus breuioribus, ac tenuioribus foliis quam Chrysanthemiflores: capitula à latere subscentia, subinde altius attolluntur, quod paucis peculiare est. Dioscorides inquit: cauliculus lignosus; florem purpureum, aut luteum sustinens cacumine, velut Anthemis: capitulum in ambitu diuisum, foliis circumdantibus, stellæ modo: quæ autem in caule folia sunt oblonga & hirsuta existunt. Additur in quibusdam cõdicibus: huius stellas noctu conlucere; adeo vt qui naturam stirpis ignorant, visum aliquid videre se putent: inueniri à pastoribus pecudum. Plinius Aster inquit, ab aliquibus Bubonium vocatur; quoniam inguinum præsentaneum remedium est: cauliculus foliis oblongis, duobus, aut tribus in cacumine capitula, stellæ modo, radiata. In Alpibus quædam nascitur: simplici caule, dodrantali: foliis duris, non lanuginosis: in cacumine flos amplior, foliis circumuallantibus, multo longioribus, modo luteis, modo cæruleis. Altera in ruderibus ramosa, altior: capitulis ac floribus minoribus, luteis: vtræquæ læuitum caule, tum foliis constant, & carent foliis stellatim circa florem dispositis.

C A P. X X X I.

PLVRES sunt Asteractico similes; sed earum capitula carent foliis, stellatim positis, vt quæ vulgò Incensaria vocatur: hæc in montosis nascitur, arido, & inculto solo, præcipue iuxta Scoparum frutices: folia fert ab radice, humi strata, lanuginosa, quasi Borriginis, minora, odoris grauis: caulem in æstate fert rectum, rotundum, cubitalem, paucis ramis, in quibus parua sunt folia, sine pediculo adnexa: capitula in cacuminibus flore luteo, vt Asteracticus: radices subsunt Elleboro nigro similes, odoratæ, quasi Thuris; vnde nomen Incensariæ. Laudant ad disseccandas destillationes pectoris, & Corizas & Paralysim; sunt, qui hanc pro Bacchari ostendant; alij Libanotidem sterilem esse apud Theophrastum, cui non abhorret radice odor, sed de Libanotide alibi diligentius à nobis agitur. Plinius inter Conyzas quamdam scribit, cuius radix Thus redolet, ideo Libanotis vocatur: quæ profectò nota nec à Dioscoride, nec à Theophrasto generibus Conyze tribuitur: Matrem Conyzam eam esse vult Plinius.

C A P. X X X I I.

ALTERA in eisdem locis nascitur: tenuiore folio; radice alba, nequaquam odorata: eadem in plana descendit, potissimum iuxta scrobes, aggeresque pingui solo, & humecto: frequentioribus

ribus raris: foliisque magis lanuginosis, odore ingrato. Dioscorides hanc inter Conyzas mediam vocat, tertio loco descriptam: caule crassiore, ac molliore quam minor Conyza: foliis medię magnitudinis, inter minorem & maiorem, minime pinguem, multo grauioris odoris, & iniucundioris: minus efficacem, quę prouenit locis humentibus. Plinius hanc videtur Cunilanigem appellasse, quę inquit Conyza est: numeratur autem inter Cunilas tertio loco inquit: tertium genus est eius, quę à Gręcis Mascula, à nostris Cunilago vocatur, odoris fędi; radicis lignosa & folio aspero; manipulo eius abiecto omnes etiam in tota domo blattę conuenire ad eum tradunt: priuatim aduersus scorpiones ex posca pollere, tribus foliis ex oleo peruncto homine fugari serpentes.

C A P. X X X I I I.

DORONICVM apud nos in Alpibus nascitur: foliis ab radice, longo pediculo insidentibus, latis, quasi Tussilaginis, rotundioribus, minoribus, hirsutis, & in ambitu læuiter serratis: caulem semicubitalem, rectum; in quo pauca folia, minora, quorum pediculis appendices quędam sunt foliaceę: in cacumine flos amplior Asteractico: radículas fert multas, oliuares, ac geniculatas, Graminis modo, sobolem procreantes; sapore dulci; odore quodam aromatico: vt multum referant illud Cyperi genus, quod vulgò Trasi vocant, quo adulterant Doronici radices; sed distant; quoniam hæ in gracilitatem recuruam desinunt, scorpionis caudę modo: ob quam similitudinem iudicatum est esse Aconitum Pardaliancho, facto experimento; nam referunt veneni vim interficientem radicibus inesse. Dioscorides enim inquit de huiusmodi Aconito: folia fert tria aut quatuor, Cyclamini, aut Cucumeris specie, minora tamen, læuiterque hirsuta: caulem palmi altitudinē: radicem incuruam, scorpionum caudę similem, explendescentem, Alabastris modo. Theophrastus Aconiti nomine aliam intelligit: hanc, quę Pardalianches à Dioscoride dicitur, simpliciter Theliphonum vocat, & Scorpionem ob radicis similitudinem, ad motum Scorpionē occidere tradunt: & cum reuiuiscere posse, si Elleboro candido illinatur: enecat idem & Boues & oues, & iumenta, & ad summam omnes quadrupedes eadem die, si genitalibus imponatur radix vel folium: proficit autem potum contra Scorpionum ictus: habet folium Cyclamini: radicem, vt dictum est, similem Scorpioni: nascitur Graminis modo, & geniculis constat: loca amat vmbrosa: hæc Theophrastus. Plinius de eodem inquit: folia habet Cyclamini, aut Cucumeris, non plura quatuor, ab radice læuiter hirsuta: radicem modicam, Cammaro similem marino; quare quidam Cammaron vocauerunt: radix incuruatur paulum, Scorpionū

R R r modo;

modo; quare & Scorpion aliqui appellauere, nec defuere, quia Myoſto-
 non appellare mallent; quoniam procul & è longinquo mures odore ne-
 cat. nascitur in nudis caulibus, quas Aconas vocant, & ideo Aconitum
 aliqui dixere, nullo iuxta ne puluere quidem nutriente: Hæc Plinius. eius
 reperiuntur quædam differentiæ, pro crassitie & longitudine radicum, &
 foliorum asperitate, ac læuitate, paucisque aliis. ad fertur & inter mer-
 ces peregrinas ex Oriente radícula eadem, quam in antidotis appetunt.
 Apud Arabes tantum mētio fit Doronici: tradit enim Serapio radicem
 esse è Syria aduectam, intus albam, foris sufflauam, pollicari forte crassi-
 tudine, aliquantum duram, & ponderosam: ei vim tribuit calfaciendi
 siccandique in tertio ordine; laudat ad flatu digerendos, & ictus ven-
 natos tum potu, tum extrinsecus impositam: ad cordis quoque pal-
 pitationem, & sincopem. Medici igitur Arabum autoritate freti, ra-
 diculam prædictam ad hos morbos iam permulta secula recipiunt, quod
 profectò mirandum esset, nempe delituisse tanto tempore vim deleteriã,
 quæ toto genere humanæ naturæ aduersatur in Aconito. Actuarius in-
 ter Græcos recentiores in confectioe quadam ad cordis palpitationem
 recipit Carnabadium, idest Doronicum, vt ipse interpretatur: ex qua vo-
 ce quidam putarunt apud Paulum Aëgnetã esse Arnabonem inter odo-
 ramenta, Casiæ, & Carpesio similem; vnde Possidonius, vbi Cinnamo-
 mum deerrat, eo vtendum censebat. At hæc Doronico nequaquam con-
 ueniunt, præterquam quod & Serapio seorsum de Arnabone scribit, ex
 Paulo transcribens, appellat autem sua lingua Zurumbet, quod aliud
 est à Zedoaria, quæ & simili voce appellatur. Sed quid sit Arnabo adhuc
 incertum est. sunt qui Doronicum Mamiras esse putent apud Paulum,
 de quo nos egimus in Cyperis. Quid si apud Plinium Helenium dica-
 mus? de quo inquit: dictum est ab Helenæ lachrymis, frequens in Hele-
 na insula: radix candida intus, & dulcis: pota in vino hilaritatem tra-
 ditur facere non minus, quam Nepentes illud prædicatum ab Homero;
 tristitiam enim omnem aboleri; cutem mulierum in facie, reliquoque
 corpore nutrire incorruptam: videntibus dare gratiam, veneremque con-
 ciliari: est autem succi prædulcis: prodest & orthopnoicis, radix eius in
 aqua ieiunis pota; bibitur & contra serpentium ictus ex vino. Mures
 quoque contrita dicitur ecare. eandem videtur intellexisse Author li-
 belli de Plantis, qui ascribitur Aristoteli: Belenion, idest Velenium ap-
 pellans, quod delibitorium in Perside venenum erat, in Aegyptum &
 Palestinam translatum sine periculo mandi cepit. Quæ autem de hoc
 Helenio dicuntur, maxime conueniunt Doronico, si vera sunt experi-
 menta, quæ traduntur, quod Canes inteificiat. Alibi tamen Plinius He-
 lenium inter suffrutices coronarios recenset, cum inquit: Frutex humi
 se spargens: dodrantalibus ramis: folio simili Serpillo. assumpta hæc
 sunt

sunt ex Theophrasto, qui Helenium inter suffrutices coronarios recensuit, sylvestre, furculosum, minutis foliis, totum odoratum, odore acris, in summo terræ adhæret radice multifida, & torrida. sed hoc incompositum hæctenus est. Aliud autem Helenium apud Dioscoridem, de quo nos dicendum.

C A P. X X X I I I.

ENULA apud nos in hortis tantum seritur radice, quæ crassa, tuberosa, inæqualisque est, sobolem multam procreans, sapore acris, cum amaritudine quadam, odorata. Vere folia attollit, longitudine prope cubitali, figura angustioris Verbasci, similiter hirsuta, & candicantis. Estate aliquando caules fert ex medio foliorum, bicubitales, altioresque: paucis ramis: in cacuminibus flores figura Asteractici, sed longe grandiores. Dioscorides Helenium vocat, & Enulam Campanam: folia fert inquit Verbasci angustioris, asperiora, & oblonga: caulem non fert quibusdam in locis: radicem intus candidam, extra sub ruffam, odoratam, grandem, subacrem, cuius partes agnatæ molles feruntur, vt Lilia, & Arum. nascitur in montanis opacis, & sitientibus locis: Marcellus alia quædam addit ex antiquo codice: scilicet ferre caulem crassum, hirsutum, cubitalem, & aliquando altiore, angulosumque: flores luteos, & in his semen Verbasco simile, tactu pruricum excitans. Plinius Enulam vocat, recensens inter ea, quæ feruntur in hortis: cibi gratia: breuior Sisere est, sed torosior, amariorque: Inula per se stomacho inimicissima, eadem dulcibus mixtis saluberrima: pluribus modis austeritate victa gratiam inuenit: illustrata maxime filia Augustæ quotidiano cibo: superuacaneum eius semen, quoniam oculis ex radice excisis, vt Harundo seritur. Aliud præterea est Helenium Aegyptiæ apud Dioscoridem ex sententia Crateuæ, de quo nos alibi diximus.

C A P. X X X V.

HELENIUM Indicum appellare possumus plantam illam maximam, nuper visam in nostro orbe, quæ à quibusdam flos Solis vocatur; quia non solum effigiem solarem præfert, sed & cum eo modò in Oriente, modò in Occasum conuertitur, semper inclinatus ad terram, quasi præ reuerentia capite nutans. Hastam simplicem & rectam fert, altissimam, sæpe vltra dena cubita, ad quam altitudinem sex mensibus ab ortu attollitur; Vere eam seritur semine, in Autumno perfecta est: folia fert lata, ex longo pediculo pendentia, effigie Doronici, sed multo ampliora, similiter aspera: in cacumine vnicum florem, am-

plitudine ingentis patinæ, foliis aureis, quasi radiis solaribus coronatum, media planicie purpurascens: seminibus stipata, oblongis, cortice nigro, aut candido obductis, medulla dulci: caulibus incisus lachrymam fundit perlucidam, flauam, odoratam, subacrem, radicibus nititur summa tellure sparsis: & pro caulibus magnitudine breuibus idcirco ventorum iniuriis exposita, nisi firmo alligetur adminiculo. sunt, qui caput in cibis assumant coctum. Quas facultates habeat à nomine hæcenus traditum est. coniecere tamen licet vim calefaciendi inesse, cum tenui substantia: idcirco ad eadem pollere ad quæ Helenium: sed lachrymam longe efficaciorē esse; Allata est hæc planta ex India Occidentali.

C A P. X X X V I.

CINERARIA vulgò dicitur suffrutex in marittimis asperis, fræuens, multis ab eadem radice ramis, cubitalibus, crassis, colore cinereo: in quibus folia, diuisura Absinthij latiora, crassiora, inferne candida, superne viridia: capitula fert Anthemidis; floribus ex toto aureis, sine odore. Dioscorides inter Artemisias primo loco describit inquit: in marittimis, ut plurimum nascitur Absinthij modo, fruticosa; maioribus foliis, pinguioribusque: subiungit postea de eodem genere: cum duo Artemisias, quæ Polyclonos, idest multicaulis cognominatur, genera sint, primum hoc habitius est, latiora habens tum folia, tum virgas: de altero tenuiori dictum est à nobis superius.

C A P. X X X V I I.

HERBA Sancti Iacobi vulgò appellatur in agrorum marginibus, pingui solo, & humecto nascens, subito altior: caule subrubente, striato: foliis alioqui Cinerariæ, paucioribus scissuris, nigrioribus; floribus iisdem; tota æstate floret, & autumnō. Quasdam habet differentias in foliis: huic enim folia figura Eruçæ; laciniata sunt; alteri ad Raphani folia accedunt magis, sed minus hirsuta: sapor omnibus amarus, & subastringens: laudant recentiores ad vulnera etiam interna, & fistulas.

C A P. X X X V I I I.

HERBA quædam in marittimis nascitur, præcipue arenosis locis: multis ab eadem radice ramis, rectis, ac simplicibus, ferme cubitalibus: frequentibus foliis, angustis, & oblongis, pulposisque:

lique : quæ prope terram longiora sunt , & in cacumine excauata ; pro-
 pter verticem autem breuiora redduntur , ac rotundiora , magisque pul-
 posa , effigie Senti peruiui minimi , aut Lentis , sapore falso : flos cacumi-
 ni folide Chrysanthemi modo luteus : semen in pappos euanescit . Al-
 tera in vltimis magis nascitur marittimis , vbi falsa est aqua : dodran-
 tali altitudine attollitur ; rarioribus foliis , latioribusque , minus pulpo-
 sa , simili falsis : ramulos fert tenues ; in cacuminibus flores insident
 in medio lutei , in ambitu purpurei , colore Violæ ; semen similiter in pap-
 pos euanescit . Dioscorides vtramque Anthyllidem vocat ; inquit enim :
 Una quidem Lenti similis est foliis : caules fert dodrantis altitudine re-
 ctos , & folia mollia ; radicem tenuem , paruam : nascitur falsuginosis
 locis , & apricis ; gustu falso . Altera Chamæpiti est similis , tum foliis ,
 tum caulibus , densioribus tamen , breuioribus , & asperioribus : florem
 autem fert purpureum , odore valde graui ; radicem , vt Cicorij . Plinius
 inquit est herba Anthyllion , quam alij Anticellion vocat duorum gene-
 rum : foliis & ramis Lenticulæ similis , palmi altitudine , sabulosis apricis
 nascens , subsalsa gustanti : altera Chamæpityos similis , breuior &
 hirsutior , purpurei floris , odore grauis , in saxosis nascens . & alibi An-
 thyllion inquit est Lenti simillima , quæ in vino pota vesicas vitii liberat ,
 sanguinem sistit . Altera est Anthyllis Chamæpityos similis ; flore
 purpureo : odoris grauis , radice Intubi .

C A P . X X X I X .

QVAEDAM in montibus prouenit : multis ab eadem radice cau-
 libus , rectis , foliolis , frequentibus , ceu Lini , asperis , ac præ-
 duris : flores fert in cacuminibus , similes Anthyllidi secundæ ,
 scilicet in medio luteos , in ambitu purpureos , qui & in pappos abeunt :
 hæc ad secundam Anthyllidem reduci possit , quam Plinius in saxosis
 nasci tradit , Virgilius eandem sub nomine Amelli videtur describere ,
 cum inquit . Est flos in pratibus , cui nomen Amello : Fecere agricolæ fa-
 cilis quærentibus herba . Namque vno ingentem tollit de cespite syl-
 uam . Aureus ipse sed in foliis quæ plurima circum , funduntur Violæ ,
 subluet purpura nigræ . Sæpe Deum nexis ornata Torquibus Aræ .
 Asper in ore sapor : tonsis in vallibus ipsum , pastores & curua legunt
 prope flumina Melle . Aliam tamen inter Cristas Amellum ostendimus .

C A P . X L .

CONYZA maior in incultis nascitur , arido solo , multis virgis ,
 subruffis fruticans , crassitudine digitali , rectis , bicubitalibus : fre-
 quentibus foliis , Olea grandioribus , in ambitu serratis , subhir-
 sutis ,

futis, tactu glutinosus, graui odore : flores fert inter folia luteos, ex foliis constantes, quibus decidentibus lanugo relinquitur, semibus adhaerens : viuit radice pluribus annis . Minor annua est æstate tantum fru- ueniens in aruis gracili solo, vt aliquando arua implet, quo tempore nulla fere alia herba visitur : vno caule assurgit, recto, semicubitali paucis ramis, rectis : folia fert multo angustiora prædicta, nec ferrata, at hirsutiora, odore grato : flores similes fert inter folia paulo tenuiores, nec adeo splendidos, qui tandem in pappos euanescent : vtraque florent autumno . Dioscorides inquit Conyzæ duo genera habentur : quæ parua vocatur, odore præstantior est : maior vero frutice altior, & foliis latioribus, graui odore : vtriusque folia Oleæ similia, hirsuta, pingua : in maiore caulibus binum cubitorum altitudine attollitur ; in minore pedem æquat : flos luteus, non splendidus, subamarus, qui in pappum abit : radices inutiles . addit præterea Dioscorides tertiam Conyzam mediæ magnitudinis, quâ nos superius explicauimus . Apud Theophrastum Theodorius Pollicariam vertit : inquit mascula est & fæmina, fæmina tenuiori vestitur folio, & compresso, & in totum minor : mas amplior, crassiori caule, ramosior, & folium amplius, pinguiusque, & flore splendidior . ambo fructifera, in totum ~~semina~~, germen & flore : nam circa Arcturum, & post incipiunt . mari grauior odor, fæmine acutior ; ideo contra bestiarum morsus commodior . Plinius Conyzæ inquit, in coronamentis duo genera mas & fæmina, & reliqua ferme, vt Theophrastus : addit tamen folia fæminæ mellis odorem habet : masculæ radix à quibusdam Libanotis dicitur, folium intricatum . Iterum de eisdem agit inter Cunilas, Cunilaginem vocans, vnam fædi odoris, folio aspero : quam mediam Conyzam esse existimo, vt suo loco ostensum est : subiungit postea de duabus reliquis inquit : è contrario, quæ mollis vocatur, pilosioribus foliis, ac ramis, & aculeatis, trita mellis odorem habet, digitis tactu eius cohærentibus : Altera Thuris, quam Libanotidem appellamus : medetur vtraque contra serpentes ex vino vel aceto : pulices etiam contritæ cum aqua sparæ necant . sed nescio, quâ ratione Plinius aculeatam dixerit eam, quæ mollis vocatur : & quod de maris radice ait Libanotidem vocari ; quia Thuris odorem habeat, videtur nostram Incensariam intelligere : neutra enim Conyza ex supradictis eum odorem habet, nec à Dioscoride ; nec à Theophrasto id tribuitur . Medici recentiores Pulicariam vocant, afferentes maiorem & minorem ; vtraque enim recipitur in vnguento Aragon vocato : dictæ autem sunt Pulicariæ ; quia Pulices necant . alia quoque Pulicaria à recentioribus vocatur, quæ Psyllium dicitur apud antiquos, de qua alibi dictum est : Alia quoque Conyza habetur apud Hippocratem, scdissimi odoris, de qua egimus in Ambrosia .

C A P. X L I.

VIRGA aurea vulgò vocatur suffrutex, in syluis nascens, virgis ca-
 pitibus, subrubentibus, foliis ferme Laurinis, læuibus, serratis : quæ proxima cacuminibus sunt, minora redduntur, Oleæ
 magnitudine : flores inter folia frequentes, quasi in spica, aureos, Cony-
 zæ maiori similes, qui similiter abeunt in pappos. Alterum genus in al-
 pestribus nascitur : singulari caule : floribus in umbella dispositis : cæte-
 ra eadem sunt. Arnaldus Villanouensis hanc prædicat ad calculum fran-
 gendum, & vrinam impellendam, & ad vlcera Tibiarum, sananda : Qui-
 dam & ad vulnera interna exhibent, ac fistulas colluunt & oris vlcera, &
 columellas decocto herbæ.

C A P. X L I I.

SIMILLIMA Virgæ Aureæ tum specie tum facultate est, sed magni-
 tudine distans, quam nos herbam Doriam Vocamus ; attulit enim
 eam cum classe ex Africa Clarissimus in bello nauali Dux An-
 dreas Doria Genuensis, tamquam efficacem ad vulnera tum interna, tum
 externa : fruticat hæc multis ab eodem cespite caulibus, altitudine ter-
 num & quaternum cubitorum, simplicibus ; foliis frequentibus, dodran-
 tali longitudine, læuiter circumferratis, carnosis : umbellæ cacuminibus
 insident lætæ, in quibus flores aurei, qui similiter in pappos transeunt :
 radices in obliquum fert breues, à quibus multæ iuncæ descendunt, odo-
 re non insuauis. Has plantas inter Panacis genera ob virium præstati-
 am apud antiquos censeo numeratas : nam herbæ Dorix perbelle quadrat
 panax Chironium apud Theophrastum, Chironia enim inquit, fo-
 lium habet simile Lapathi ; florem aureum ; radicem longam ; amat lo-
 ca pingua : vtuntur ea aduersus Viperas, & Phalangia, & tineas vestium,
 & cætera reptilia, data ex Vino & vncta oleo : Viperæ autem morsui
 aspergitur ex acido vino, & potanti datur : valere aiunt & ad vlcera ex vi-
 no & oleo, & ad nascentia ex melle. cum autem in fine inquit : sunt au-
 tem & aliæ quædam Panaces ; vna folio tenui ; altera non tenui ; sed vires
 vniuersæ eadem ad mulierum profluvia & vlcera tam vetera quam
 putria & nascentia : consentaneum est in his contineri Virgam Auream,
 quæ scilicet folio non tenui constat : nam quæ folio tenui constat Chiro-
 nia videtur appellata apud Dioscoridem, folio scilicet Amaraci. Plinius
 & Chironio partim Dioscoridem, partim Theophrastum sequitur : cū
 enim inquit constare folio Lapathi, maiori, hirsutiori ; flore aureo : Theo-
 phrastum sequitur. cum vero inquit : radix parua, Dioscoridem : cum

præterea addit inter genera Panacis Centaurium ab eodem uentum, & Pharnaceon à Pharnace Rege, longioribus quam cætera foliis, & serratis: radice odorata, quæ sicca vino dat gratiam, vnum leuioris folij, alterum tenuioris: his verbis indicat herbam quidam Doriam longissimis foliis; Virgam autem Auream eam, quæ leniori folio, cõstat: alibi quoque cum ait, Cunilaginem appellari ipsam Panacem, indicat has intelligi: congenetes enim sunt alteræ Cunilagina idest Conyza.

C A P. X L I I I.

FLOS Indiæ vulgò appellatur inter autumnales flores: colitur in stilibus ob floris venustatem, planta attollitur ad altitudinem bicubitalem, amplioremq; ramosa, foliis raris, in longo pediculo coniugatim dispositis, oblongis, & circumcorollis: in cauliculi nudi attolluntur, quibus insidet flos, Rose inftar foliatus, colore croceo, amplus. Alter minor, ramosior, raris in latera tendentibus, flore paræ rosæ, colore valde saturato, inter croceum & puniceum, media lanugine crocea: utriusque varietum oblongum, striatum, læue, quod in hoc genere peculiare est: cæteris enim squamosum id est. semina continentur nigra, in tenuem longitudinem producta, breui lanugine cacuminibus adnexa: odor totius plantæ grauis, præcipue floris: provenit femine. Has duas plantas apud antiquos indicatas censeo, illam Othonnam, alteram Argemonem vocantes. De Othonna Dioscorides, postquam diuersas sententias tradidisset, aliis quidem putantibus esse maioris Chelidonij succû; aliis Glaucij; aliis florem Papaueris corniculati, Aliis Miscellam triplicis succi, scilicet ex Anagallide cærulea, ex Hyoscyamo & Papauere: tandè ex aliorum sententia succum esse ait, herbæ cuiusdam Troglodyticæ, quæ Othonna dicitur: nasci etiã in Arabia, quæ secundû Aegyptum est, similem Erucæ, perforatis crebro foliis, tamquam si à tineis essent erosa, scabris, minime copiosis: flore croceo, latifolio: quare à quibusdam inter species Anemonæ collocata est: succus eius oculorû medicamentis excipitur, natura vbi purgare oportet, mordente, discutienteque, quicquid claritati eorum officiat, & quæ sequuntur. Plinius Othonne inquit: in Syria nascitur similis Erucæ, & cætera, vt Dioscorides. Hanc ascribo ei, quæ florem amplum fert. De Argemone autem inquit Dioscorides: similis est syluestri Papaueri; foliis Anemonæ diuisis: florem fert puniceum: caput autem Papaueris, qui Rheas cognominatur, sed oblongius, & in superioribus partibus latius: radicem rotundam: succum reddit croceum, acrem: expurgat Argemas, & nubeculas, inflammationes curat foliis illitis. Scribit & in mentione Anemo-

res, alios hanc non distinguere ab Anemone sylvestri, ob coloris similitudinem, at color puniceus inquit in Argemone minus profundus, & hoc quoque tardius floret, succumque reddit croceum, acrimonia insigni Plinius Argemoniam vocat, folia habet inquit Anemone æqualia, diuisa Apij modo: caput in cauliculo Papaueris sylvestris, item radicem: succum Croci colore, acrem, & acutum. cum autem subiungit nascitur in aruis apud nos: nostri tria genera eius faciunt, & id demum probant, ceterus radix Thus redolet: in his verbis significat alteram prædictam peregrinam esse: quæ autem nascitur in aruis apud nos, hucusque idem fere nomen retinet, scilicet quæ Agrimonia vocatur, accepta à multis pro Eupatorio: quæ autem Thus redolet, Gariophylata hodie vocatur. omnibus illud commune, quod folium longo pediculo constat, in quo coniugatum folia sunt disposita, rara quidem, ac tenuia in flore Indiæ; densiora & inæqualia in Agrimonia & Gariophylata, quodammodo amittuntur, Apij seu potius Ranunculi in Gariophylata. Quæ autem describitur à Dioscoride, satis conuenit flori Indiæ minori; flos enim quamuis inferne croceus, superne tamen ad puniceum accedit elegantissimum: calyx est oblongus, & latior in postremo: folia vero Anemone diuisa significant tonola, quæ sunt foliorum partes, non totius folij formam, quæ potius Eruce est: at radix rotunda, vt Dioscorides scribit, Anemone potius conuenit; nam Plinius Papaueris radicem tribuit: Fibrosa enim est: succus veto croceus extrahitur, præsertim ex flore, qui & valde acris est. Vt autem plantæ congeneres sunt Othonna & Argemone, sic & vires ferme eadem, vt patet.

Finis Libri Duodecimi.

CAP. PRIMVM.

AM prosequamur Cicoracea, quæ propter aqueam humiditatem, frigido constant temperamento: plurima autem succo lacteo constant, qui aduultis magis inest, quo tempore & amariora redduntur, & minus esui apta, cum caulescunt. Flos omnium numerosis foliolis constat, luteis, aut cæruleis; semina autem magna ex parte papposa sunt.

CAP. II.

ENDIUIA vulgò appellatur olus: foliis ab radice latis, veluti Lactuæ in ambitu simbratis, sapore dulci, aquo: sed si hyeme obruantur simo, cadorem simul & teneritudinē adipiscuntur, & gustui fiunt gratiora: caules vere fert bicubitales, ramosos, in quibus folia breuiora, dura, & subamara: flores in alis fert cæruleos: semina gerit alba, squamosis folliculis inclusa, qui nequaquam dehiscunt, etiam si in arescant: seritur in hortis. Cicorium Romanum cognominatur alia similis prædictæ, sed longiore folio, angustiore, ac nigriore, demetit in cibos aduentante ætate, ori gratissimâ ob dulcedinem, exigua quadam amaritudine temperatam, teneri etiâ eiusdem asparagi incocti veniunt in cibos ex oleo & aceto: huius caulis assurgit ætate breuior Endiuia, ac floribus iisdem: seminibus nigris: seritur hæc quoque in hortis. Cicorium simpliciter vocatur, quod sponte nascitur in incultis, in pratis & secus vias: foliis stratis circa radicem, longis, & angustis, corrolis circa latera, angulosisque: sapore euidenter amaro, non tamen ingrato: toto anno venit in cibos, antequam caulescat, non enim caulescit primo anno, vt prædictæ, sed secundo: caulis aduentante ætate exit ramis in latera fusis, cubitalibus, fere sine folio: floret particulatim tota ætate: flos cæruleus adhæret in alis: viuit radice caule arefacto. Huius differentię

rent; alique perantur, magnitudine & paruitate folij, asperitate, ac le-
 nitate: Quædam enim folio constat valde angusto; quædam longiore,
 latioreque: & in utroque genere quædam subhirsuto constat; quædam
 lædi: prædulcior est, quæ læui constat, & latiore: omnes radice nitun-
 tur singulari, in altum dimissa, quæ & venit in cibos cocta. Dioscorides
 omnes prædictas communi nomine Seridis intelligit, distinguens in syl-
 uestrem & domesticam: sylvestris inquit priuatim Pieris, idest amara, &
 Cicorium appellatur; eius quædam latiore constat folio, stomacho etiam
 gratior, quam domestica, ex quibus verbis significat duo genera Cicorij
 nostri, scilicet angustius & latius. Subiungit postea: huius quoque idest
 domesticæ duplex genus: quædam enim est Lactucæ similior, latifolia:
 quædam tenuifolia & amarescens: Quibus verbis manifeste ostendit no-
 stram Endiuam, & Cicorium Romanum, ambas satiuas: omnes in-
 quit astringunt, refrigerant, & stomacho gratæ sunt: sistunt & aluum co-
 ctum cum aceto assumptæ, & maximè sylvestres; quæ stomacho vtiliores
 sunt: nam assumptæ ventriculo imbecilli, & æstuanti opem ferunt: &
 quæ sequuntur. Galenus extollit etiam ad Hepatis intemperiem calidam,
 non nocere etiam frigidis: nam robur addere ob astrictionem, angustos
 in eo meatus ab infarctu liberare ob amaritudinem: satiuum genus ma-
 gis refrigerare, quia humidius: genus sylvestre siccius esse. Plinius In-
 tubum vocat: vbi igitur inquit: Intubi hyemis impatientiores sunt,
 quam Lactucæ, viresque præferentes, sed caule non minus grati: serun-
 tur verno plantæ eorum; vltimo vere transferuntur: intelligit satiuos, de
 quibus alibi inquit Serim vocari id quod satiuum est; quod est maius &
 venosius: Seris & ipsa Lactucæ simillima duum generum est: sylvestris
 melior, nigra ista & æstiuæ: deterior hyberna & candidior: quibus ver-
 bis significat Cicorium Romanum & Endiuam à nobis vocatam, licet
 sylvestre dixerit id, quod in satiuo genere accedit magis ad sylvestre. vbi,
 autem scribit: est & erraticum Intubum, quod in Aegypto Cicorium
 vocant, & alibi: Erraticum apud nos quidam Ambugiam appellauere,
 in Aegypto Cicorium vocant, quod sylvestre sit, refrigerat in cibo sum-
 ptum, & illitum collectiones, succusque decocti ventrem soluit: Iecino-
 ri, & renibus, & stomacho prodest; & alia multa præstat, ideo propter
 singularem salubritatem aliqui Chreston appellant, alij Pancration: &
 sylvestre genus alij Hedypnoida vocant, latioris folij, stomachum disso-
 lutum astringit cocta, crudaque sistit aluum, & quæ sequuntur: signi-
 ficat duo genera sylvestrium à Dioscoride tradita, quæ à nobis simplici-
 ter Cicorium vocantur. Theophrastus Cicoream & Cicorium vocat;
 vnde genus Cicoraceum: Cicoracea omnia inquit folio annuo, & ab ra-
 dice foliata consistunt: germinant post Vergilias excepta Fraude; ineun-
 te vero tam caulem, quam florem emittunt: sed caulibus & radicibus

magnas differentiās fortiuntur : quippe cum cæterorum caules simplici-
 ciores, minoresque assurgunt, Cicoreę magnus, multique ramuli bra-
 chiatus, lentus item, & diuidi contumax est, qua de causa pro vincto
 vtuntur eo; radice quoque germen laterale mittere potest, & alioquin ra-
 dice prolixum est, ideoque emori cõtumax; decerpitis enim quæ ad vsum
 cibarium capi solēt, reliquum generationis rursus capessit principium;
 euenit autem vt pars alia eius atque alia floreat, idque assidue fiat vsque
 ad autumnum, quamquam durus caulis esse videatur: fert & siliquam,
 in qua semen circa postremas caulium partes: vtrinque foliata existit.
 Hęc profecto nostris Cicoriis conueniunt: cum postea sibiungit Hypo-
 choeris Theodorus Porcelliam vertit, leuior & aspectu mitior, & dul-
 cior est: significat genus satiuum, id est Endiuia. Fraus autem, quæ
 græce Apate dicitur, fuerit Cicorium Romanum; sola enim hæc germi-
 nat ineunte æstate, non post Vergilias. Quod autem Theophrastus ali-
 quando numerauit Apatem inter eas, quæ ab radice tantum foliata sunt,
 non Apate legendum est, sed Aphace; nam Plinius caulem foliatum tri-
 buit Apatæ. Arabum interpretes satiuam Scãriolam vertunt, sylue-
 stem autem Taraxacon: sed per Taraxacon nullam ex his videntur acci-
 pere, sed genus aliud quoddam syluestrius, vt mox patebit.

C A P. I I I.

APHACA, cui innumera vulgò traduntur nomina, quæ lubens
 prætereo, passim iuxta semitas, & circa oppida nascitur: foliis
 Cicorij, latioribus, mollioribusque, ac frequentioribus scissu-
 ris: florem fert luteum, nudo & simplici cauliculo insidentem, qui cito
 in papposum caput transit calyce resupinato: eo exarescente alter cauli-
 culus subnascitur, totoque anno floret: madet lacte: gustu non admo-
 dum amara, sed tamen insuavis, idcirco reiiicitur à cibus: reperitur in
 hoc genere angustioris folij. Theophrastus inter Cicoracea Aphacam
 vocat ingustabilem, & amaram, quæ festinanter floret; sed flos celeriter
 senescit, atque lanugine pappo dicta marcescit: tum alius iterum proue-
 nit, atque iterum alius, idque tota hyeme, vereque toto vsque ad æstatem
 factitatur: flos Melini speciem gerit. Alia tamen est Aphaca inter legu-
 mina, vt suo loco patet. Plinius Aphacem vocat, Aequinoctio inquit
 nascens Aphace, subinde alio marcescente flore emittit alium, totaque
 hyeme, totoque vere vsque in æstatem. Recentiores medici hanc Tara-
 xacon vocant Auicenna & Serapione sic appellantis Intubi speciem
 syluestrem: Videtur autem hæc fuisse Arabum sententia, vt apud Diosco-
 ridem intelligeretur per duo satiuæ Endiuia & Cicorium: alterum enim
 lato folio constat; alterum angusto: syluestre autem vnum tantum tradi,
 quod

quod latiori folio constet, quam satium : in hanc enim sententiam Serapio accepit verba Dioscoridis; ideoque sylvestre Taraxacon ab illis vocatum, iure huc plantæ ascribetur : patet quoque ex Auicenna, qui eius lac commendat ad albugines abstergendas: nam conspicuum in hac planta est lac, in Cicorio autem non adeo : laudat præterea huius succum ad hydropem; nam multum conferre aperiendo Hepatis obstructionem.

C A P . . I I I I .

CONDRILLA in asperis saxosis nascitur, Lactuce sylvestri maxime similis : caulibus cubitalibus, in quibus folia leuia, ac diuisa in partes angustissimas multo lacte madida : flores fert in cacuminibus ramulorum, cæruleos, qui color in nullo alio genere sylvestrium adhuc visus est. Apud Dioscoridem Condrilla est primo loco descripta, inquit enim hoc quoque Cicoriam appellant & Serida, folia quidem, & caulem, & flores Cicorio similia habes, vnde ipsum quidam Intubi sylvestris speciem dixerunt, sed in totum tenuius : circa ramulos autem ipsius reperitur gummi, simile Mastichæ, magnitudine Fabæ. Theophrastus Chandras inquit, Theodorus Chandraliam vertit, omnino ingustabilis est, & in radice succum lacteum, acrem, eundemque copiosum habet. A quo Plinius accepit inquit : Condrylla amara est, & acri in radice succo. Galenus similem tradit Lactuce sylvestri magis amaram, succo lento, albo, vt Titimalorum succus, non adeo acri : vtinam eo interdum ad pilos palpebrarum reglutinandos.

C A P . V .

CONDRILLA secunda in collibus nascitur: foliis circa radicem stratis, hirsutis, quæ licet à lateribus veluti corrofa sint, non tamen angulosa redduntur, sed subrotundis sectionibus sinuata : caulem fert nudum, ac ramosum, ferme cubitalem, rectum : flores fert luteos in cacumine : radices tres, aut quatuor breui rotunditate fastigiatas, subflauas : aliquando vnica est in profundum acta, vel bifurcata. Dioscorides inquit : est aliud genus Condrillæ, folia ferens circumrosa, oblonga, in terram strata : caulem succo plenum : radicem tenuem, mucronatam, læuem, rotundam, subflauam, succosam : nascitur in terrosiss, cultisque locis. Plinius Condryllon, siue Condrylle inquit : folia habet Intubi, circumrosis similia ; caulem minus pedali, succo madentem, amaro : radice Fabæ simili, aliquando numerosa : sed quæ sequuntur : habet proximam terræ Mastichem tuberculo Fabæ, quæ apposita feminarum menses trahere dicitur, & reliqua, non huic, sed primæ Condryllæ tribuuntur à Dioscoride.

C A P. V I.

AD Condrillas reduci potest quedam in collibus & vineis & aliquando in ædificiis vetustis frequens : radice valde suscosa, & acri : foliis ab radice Cicorij tenuioris, hirsutis : caule lecto, cubitali, propè radicem aspero, superne læui : ramulos fert rectos ; in quibus foliola tenuia, non incisa, quasi Poligoni : flosculos pallidos non in summo, sed à lateribus, qui euanescent in pappos : in huius ramis aliquando visuntur tuberculi nigri, ex concreto lacte geniti.

C A P. V I I.

ALIA quedam in ruderibus nascitur, amarissima : caule in multos ramulos assidue fisso : foliis tum ab radice, tum in ramulis parui Cicorij, breuioribus, ac frequentioribus scissuris : flosculos exiguos in alis fert pallidos : & semina durissimis veluti verrucis inclusa, fabæ magnitudinem æquantibus. Hanc quoque ad Condrillas referri posse reor.

C A P. V I I I.

AMARAGO in montibus nascitur, similis Aphacæ, valde amara : foliis ab radice (cabrioribus : vnico caule, simplici, cui in medio terna sunt foliola, non scissa, subrotunda : in cacumine autem flos inest grandis, pallidus, qui tandem abit in pappum. Altera in montibus quoque foliis ab radice similibus, sed caules multos fert, simplices, & nudos, cubitales ; in cacumine florem luteum, similem Aphacæ fert : oritur in syluis. Hæ videntur apud Theophrastum Pieris appellari ab amaritudine : Theodorus Amaraginem vertit : de hac inquit : simili modo, vt Aphaca, Amarago se habet : nam & ipsa vere floret, & ferme per totam hyemem ; & æstate desinit : gustu autem amara est ; vnde nomen assumpsit. Plinius inquit Amara & Aphacæ, & quæ Pieris cognominatur, & ipsa toto anno florens : nomen ei amaritudo imposuit : & alibi inquit : Pieris ab insigni amaritudine cognominatur : rotundo folio ; tollit eximie verrucas. Dioscorides tamen nomen Pieris assignat Condrillis.

C A P. I X.

QUÆDAM in hortis incultis sponte nascitur, & in agrorum limitibus, pingui solo: lato folio, vt Endiuæ, magis laciniato in ambitu: caule ultra cubitalem altitudinem, ramoso, ac folio-
 rum flore luteo in alis foliorum: dici posset hæc Endiuia syluestris. Fit autem mentio syluestris Endiuæ apud Nicolaum Florentinum, qui eam recipit in Syruppo & Cicorea cum Rhabarbaro.

C A P. X.

RAGADIOLVS vulgò, Ragaggiolo in Hetruria vocatur, qui assumitur in cibis crudus, vt Cicorium: foliis constat tenuioris Cicorij, sine lacte, & sine amaritudine: flosculos fert luteos in alis foliorum, & semina longa, & adunca, repræsentantia auium pedes: ipsa herba dodranralis, humi procumbens, ramosa: floris foliola ex medio semine videntur erumpere; cum tamen ex summo oriantur; nam reliqua pars vagina potius est seminis: altera hinc similis est, cuius semina stellam repræsentant.

C A P. X I.

SONCHVS, quæ vulgò Cicerbita vocatur, & alicubi Crespinulus in vineis frequens, & in aruis, locis cultis: foliis ab radice latioribus, ac brevioribus Cicorio, magis angulosis, ac fere pungentibus, postrema parte latiore: sepe color inest subrubens: caulis attollitur cubitalis, & altior, concavus, aliquando arborea specie, crassus; in quo folia magis horrida, & succo lacteo turgentia: capitula fert summis caulibus multa, florem luteum sustinentia, qui in pappos soluitur: folia tenella, quæ ab radice sunt, assumuntur in cibis cruda, sapore dulce. Alia in rudibus nascitur: latiore folio, ac minus scisso, asperiore, & pungente: crassiore caule, magisque folioso, syluestrior supradicta; ideo non assumitur in cibos. Dioscorides inquit Sonchi duo genera: vnum syluestrius, magis aculeatum; alterum mollius, esculentum; caulis angulosus, aliquando subrubens: folia habet per interualla in ambitu diuisa; eorum facultas refrigerandi, modice subastringens; vnde conferunt stomacho æstuanti, & inflammationibus, & quæ sequuntur: in fine autem addit alter Sonchus, qui, & mollis est, arborea specie constat, & lato folio: folia autem caulem cingunt: & huic quoque eadem præstat. in quibus verbis postremis ostenditur esculenti Sonchi, seu mollis duo esse genera,

nera, magnitudine distincta: quidam enim arboreus est: huiusmodi visus est aliquando baculi crassitudine tricubitalis, cum frequentius mini mi digiti crassitudinem non æquet. Theophrastus Sonchum numerat inter spinosa foliata, in cuius caulibus cum ramulorum prouentu una flosculus quoque quidam emergit: peculiaris inter Acanacea: quia conceptus non spinosus. Plinius Sonchos inquit estur: albus, & niger est; Lactucæ similes ambo, nisi spinosi essent: caule cubitali, anguloso, intus cauo, sed qui fractus copioso lacte manet: albus, qui è lacte nitor utilis Orthopnoicis, Lactucarum modo: Erasistratus calculos eo pelli per urinam monstrat, & oris graueolentiam conmanducato corrigi, succus trium cyatorum mensura in vino albo & oleo calefactus adiuuat partus, ita ut à partu ambulent gravidæ: datur & in sorbitione: ipse caulis decoctus facit lactis abundantiam, nutricibus, coloremque meliorem infantium: utilissimus iis, quæ lac sibi coire sentiant: & alijs multas utilitates præstat: hæc omnia ex albo: Clempotus nigro prohibet vesci, ut morbos faciente, de albo consentiens. puto autem nigrum intelligi syluestre genus. Quædam in collibus umbrosis & syluis nascitur: crispiore folio, sed mollissimo, minime pungente, colore virentiore. Quædam in montibus caule bicubitali, crasso, concavo: folijs maioribus, diuisura Sonchi asperioribus. hæc ad syluestre genus reduci possunt.

C A P. X I I.

HIERACIVM magnum in ædificiis potissimum nascitur: caule cubitali, hirsuto; in quo pauca folia Soncho similia, sed subhirsuta, ac virentia: summi ramuli capitula sustinent stantia, oblonga, flore luteo, qui euolat in pappos. Dioscorides inquit: caulem emittit asperum, subruffum, spinosum, aliquantisper cauum: folia ex interuallis rariuscule diuisa per ambitum ad Sonchi similitudinem: flores luteos in capitulis, oblongis: huic vires easdem tribuit, quas Sôcho:

C A P. X I I I.

QVAEDAM in ruderibus nascitur: folio nigricante, in latitudinem magis, quam longitudinem extenso, prope pediculum diuiso: caule cubitali, in cacumine bracchiato: cacuminibus insident flosculi Lactucæ: tota multo lacte madet. Hanc Plinius inter Lactucas syluestres Hieraciam vocat: habet inquit rotunda folia, & breuia: sic vocant; quam accipitres scalpendo eam succoque oculos tingendo obscuritatem, cum sensere, discutiant.

C A P. X I I I.

QVI vulgò in Hetruria Terracrepulus vocatur, olus est syluestre: foliis paruis, Erucę angustifolię similibus, mollibus, subcandidulis, aliquando subrubentibus: cauliculos fert dodrantaes, paucis ramis rectis paucisq; foliis: in cacumine flos Hieracio magno similis, qui euolat in pappos: herba expetitur in cibis cruda ex oleo & aceto; nã dulcis est, & subastringens, fragilisque: oritur in collibus saxosis, & in cęditiciis: floret tota æstate: hyeme nequaquam perit, nã regerminat à latero. Dioscorides Hieracium paruum appellat: inquit enim folia hoc quoq; habet, ex interuallis diuisa in ambitu: cauliculos autem fert molles, & virentes: in quibus flores lutei circulum describentes: iisdem vřibus pollet cum altero Hieracio. Apud Plinium & Theophrastum Crepis vocatur: numeratur enim cum Cicoraceis: caule foliato est Crepis & Apate; vnde hucusq; nomine fere simili seruato, Terracrepulus vocatur.

C A P. X V.

QUABDAM in asperis, vbi lapillorum est maceries, exit folio oblongo, & angusto, læui, & candido, vt Terracrepulus; at non scisso, tantum anguloso: cauliculi exeunt nudi, palmum alti: florem sustinentes minorem: radiculę huius, fili instar, in longitudinem productę, quibus per interualla veluti nuclei, Fabę magnitudine, candidi adnectuntur, teneri: gustu prædulci. Mattheus Syluaticus Scrofulariam vocat, & Castrangulam: herba inquit est, folia habens tenuia, & flexibilia, quę cum flectuntur, vt frangatur, Trident: radices sunt ei tenues, quibus adhærent radices rotundę, sicut Auellaneę mundatę, & albę, mittentes lac: quę dicuntur scrofulis mederi: sumuntur ex melle, vel cum farina Triticea in placentis, vt vinum vetus superbibatur ieiuno ventriculo mane & vesperi: nam elicit sudores, & strumas in collo discutit.

C A P. X V I.

ALIA folio ab radice numerofo constat, parum diuiso, at lanuginoso, candidioreque: cauliculos fert simplices, ac nudos florem luteum in cacumine sustinentes, minorem Terracrepulo; oritur gracili solo, potissimum in vinearum superciliis; gustu iucundo, vt Terracrepulus, magis astringens: vocant quidam vulgo Ginestrelam, quam in acetaria ruri quærunt.

C A P. X V I I.

MINIMUM quoddam genus in montibus nascitur inter saxa : foliolis ab radice tantum ; veluti Graminis , leuibus : cauliculo nudo , ac simplici , florem sustinente , similem Scabiosa , paruum : at semina intra lanugines continet. herba hæc apud Montacutenfes inter acetaria comeditur ; nam sapor inest dulcis , & subausterus .

C A P. X V I I I.

PILOSELLA vulgò appellatur in collibus nascens , gracili solo : foliis Oleæ , inferne candidis , pilosis : cauliculos attollit , nudos , florem sustinentes Ginestrollæ similes : Alios vero cauliculos fert foliosos , humi serpentes , sine flore , lacteo succo madet , vt cætera huius generis : sapor inest astringens ; laudatur ad vulnera glutinanda , siccat & in puluerem cribrata : recentis succus cohibet horrores febris quartanæ : in eodem extingunt calycem , vt duritiem incredibilem contrahat : radix mense Maij effossa , & siccata in puluerem propinatur , aut in cibo datur ad Ramicem .

C A P. X I X.

LACTUCA gratissimum olus est teneritudine , ac dulcedine cæteris prælatum : numerosis constat ab radice foliis , ac latis , se inuicem compactili serie amplectentibus : idcirco quæ in meditullio clauduntur , albidiora sunt , ac teneriora ; quia ab iniuriis externi aeris , & solis proteguntur : cum caulescit amara redditur , & lacte madet : caulis assurgit densis foliis rectus , & crassus , qui in cacumine finditur in ramos candidos , in quibus pauca sunt foliola , subrotunda , ac viridia : flosculos gerit in cacuminibus pallidos , qui in pappos transeunt : semina subsunt oblonga , & compressa , aliis candida , aliis nigra , differentiâ quoque & in foliis : quædam enim latiore folio constat ; quædam longiore : quædam crispo : quædam plano : quædam in ambitu sinuato , ac valde crispo , quam priuatim Scarolam vocant : à cuius similitudine Lactucas & Scarolas vocant , Tunicarum plexus intricatos , ceruicem , & carpum ornantes : Alia Caputia cognominatur , cuius folia clauduntur ad capitis effigiem : differunt quoque colore , quædam enim alba , quæ frequentior est : Alia rubra , ac si vinum foliis esset aspersum : hoc latissimis foliis constat , ac patulis , dulcius cæteris , sed durius : idcirco recentia tantum folia secant ; regerminat enim diutius ,

ante.

antequam caulescat : Alia nigra, cuius folium angustius, ac productius, plantam colore viridi, qualis in Cicorio : non spingitur hæc in caput, nisi vinculo alligentur folia; sic enim candidissima intus redditur, ac fragili teneritudine cæteras vincit : reliqua folia Cicorij modo trita iucunda sunt ; caulis huius tenuis ; semina autem nigra & huic & rubræ : cæteris autem candida . Theophrastus de Lactuca inquit : provenit à satura die quarto, vel quinto, recisa regerminat, cuius regerminati caules suaviores; nam dulciores, quamdiu teneri sunt : quidam hos magis lactuosos esse : primos autem magis amaros, & minus concoctos : radix brevis, maxime vnistirps ; quia caret multiplici radice : sed tantum fibris cohæret ; translata brevioris est radicis, quam satura ; quia ex lateribus magis mittit : semen lanugine continetur . In genere lactucarum candida dulcior, atque tenerior, cuius tria genera reddunt, laticaulis, rotundi caule, & Læconicum : huic folium Carduo simile : & recta, ampla, & caule minime brachiata est . inter latas adeo quedam laticaulis sunt, ut pro valuis hortorum hisce nonnulli vtantur . Quæ vero lactis admodum copiosa, & folio pusillo, & caule candidiori consistit, sylvestri similis est . Plinius Theophrastum secutus inquit : Lactucæ Græci tria genera fecere ; vnum laticaulis, adeo ut hostiola olitoria ex his factitari prodiderint : folium his paulo maius herbaceo, & angustissimum, ut alibi consumpto alimento : alterum rotundi caulis : tertium sessile, quod Læconicum vocant . Alij inquit coloris & temporis satura genera discrevere : esse enim nigras, quarum semen mense Ianuario seratur : albas, quarum Martio : rubentes, quarum Aprili : ac omnium earum plantas post binos menses differri : diligentiores plura genera faciunt, purpureas, crispas, Cappadocas, Græcas ; longiora his folia, caulesque lati : præterea longi & angusti, Irtubis similes : pessimum autem genus, cum exprobratione amaritudinis appellauere Pierida : est etiam num alia distinctio Atræ, quæ Meconis vocatur, à copia lactis soporiferi ; quamquam omnes somnum parere credantur . Apud antiquos Italiæ hoc solum genus earum fuit, & ideo Lactucæ nomen adeptæ ; purpuream maximæ radicis Cæcilianam vocant : rotundam vero ac minimæ radicis Astylida, quidamque Eunuchion ; quoniam hæc maxime refragetur Veneri . Est quidem natura omnibus refrigeratrix, & ideo æstate gratæ : è stomacho fastidium auferunt, cibi que appetentiam faciunt . Diuus certe Augustus Lactuca conseruatus in ægritudine fertur, prudentia Musæ Medici . sanguinem augere creduntur . Ecce cum maxime cepit irrepere satiuus admodum probata, quæ Cilicia vocetur, folio Cappadociæ : nisi crispum, latiusque esset . At horum expositio cum nostris, partim clara est, partim curiosior videretur . Quod de laticaulis scribitur, aliquando hortorum valuis eius caules vtiles esse ob amplam latitudinem, non videatur

mirum; vidimus enim inter Anchusas caulem aliquando in speciem
latitudinem creuisse; paucis foliis, vt pote nutrimento in caulem absum-
pto: multo autem magis id Lactuce contingat; habitior enim multo
est eius caulis.

C A P. X X.

LACTUCA syluestris Scariola vocatur à recentioribus Medicis,
& Serralia; quia folij deorsum veluti serra est: prouenit in agro-
rum limitibus, pingui solo, & humecto, non in caput foliosum
coagmentata, vt domestica, sed statim caulescens: caulis assur-
git candidus, tenuis, bicubitalis, rectus, in quo folia per interualla scissa,
vt Cicorium, dorso aculeato: paucos in cacumine ramulos fert, in qui-
bus foliola non scissa, & flosculi domesticæ Lactuce, multo lacte mader,
amaraque est. Theophrastus inquit, folio breuiore constat quam sati-
ua, quod perfectum aculeatur: caule quoque simili: succum acrem, &
medicatum habet, nascitur in aruis: colligitur succus per messem Tri-
tici, & purgare aquam intercutem dicitur, & caliginem arcere ab ocu-
lis, & argemam auferre cum lacte mulieris. Dioscorides satiuæ inquit
similis est, magis caulescens, ac foliis candidior, tenuior, & asperior,
gustu amara, viribus quasi Papaueris. Galenus de hac inquit, vocari
apud Græcos Thridacinem; olus est inquit syluestre, quod in viis ipsis
nascitur & locis fossarum eminentioribus, & præterea herbosis, aquo-
sisve, ac plerisque incultis: exiguum autem est id olus instar Lactucæ
hortensis, nunc nuper enata, amarorisque quidpiam præferret, & mul-
to adhuc magis, dum adolescit: vbi autem caulem iam produxerit, sa-
porem amarum habet, vel manifestissimum: porro huic Lactucæ aliud
præterea olus est simile, quam Condriam appellant. Plinius multas af-
fert Lactucas syluestres: hanc de qua agimus Esopon apud Græcos in-
quit vocari: huius folia trita & cum polenta illita vlceribus medentur:
hæc in aruis nascitur: Communia autem omnibus sponte nascentibus
candor caulis, interdum cubitali longitudine, thyrso & foliis scabri-
tia; succus omnibus candidus; viribus quoque Papaueris similis: car-
pitur per messes. inciso caule cõditur in fictili nouo, ad multa præclarus.

C A P. X X I.

QVAEDAM in Alpibus nascitur, cubitalis: tenuiori caule,
similiter candido: foliis breuioribus, non scissis, sed modice
angulosis, candicantibus, leuibus, sæpe nullis ramis: floscu-
lis Lactucæ: hæc quoque lacte mader: ideo montanam La-
ctucam vocare possumus.

C A P. X X I I.

LACTARIOLA vulgò appellatur in syluis nascens, folio breuiori, angustiorique quam Lactuca domestica, modice anguloso, maculoso, subhirsuto: caulis est rectus, cubito breuior: cacuminibus ramulorum flores sustinet, luteos: copioso lacte madet, amaraque est. Alia in aruis nascitur grandior, & ramosior: foliis & caulibus asperioribus, quasi Anchusæ pungentibus, vulgò Sopragnem vocant, similiter lacte madet, sed ad pabulum iumentorum quæsitata. Has Theophrastus accepisse videtur, cum de Thrydacine, quæ est Lactuca sylvestris, inquit; caulis primo mitis, post spinulis horridus, & cuncta folia spinosa redduntur: succus aquosus.

C A P. X X I I I.

TRAGOPOGON, apud nos vulgò Sassefrica vocatur, huius radices venduntur inter olera: nam coctæ esuntur ex oleo & aceto: folia ferè angusta, in longam gracilitatem producta, subcandida: caulis simplex est, & rectus, aliquando agnatis paucis stolonibus: in cacumine calyx inest longus, qui florem sustinet luteum, & amplum: femina festucis similia, adnexa longis barbulis, lanuginosis, constituentia magnum caput, rotundum calyce resupinato, vt in Aphaca, seminis color candicat: radix vnica: in altum descendit, similis Cicorio, longior: succo lacteo madet, gustu prædulci: colitur in hortis, sponte quoque nascitur in aruis. Aliud genus sylvestre in montibus reperitur: flore purpureo: semine nigro. Dioscorides inquit Tragopogon, idest barbula Hirci, ab aliis Come, breui caule constat; foliis Croci: radice longa, dulci; in caule magnus est calyx, & in cacumine semen nigrum, à quo nomen accepit: herba esui apta. Theophrastus inquit: ei quam Hirci barbulam vocant, radix longa, & dulcis: folia Croco similia, nisi quod longiora: caulis brevis, super quem calyx ampla, & barba de summo vertice cana pendens, prolixa; vnde nomen accepit. Plinius eadem habet: at Calycem nigrum tradit: nasci autem in asperis sine vsu: ex quibus significatur genus sylvestre.

C A P. X X I I I I.

QVAEDAM ex Sicilia ad nos allata est: hirsutiore folio: canaliculis nudis, florem luteum sustentibus, & semina candida, lanuginosa: barbulis breuibibus: radice longa, pallida, & succo pallido: traditur venenum esse, vt Aconitum.

C A P. X . X V .

SCORZONERA nuper in Hispania inuenta est herba efficacissima ad ictus venenosos animalis eiusdem nominis; nam lingua Catalana Escorzo serpentis genus appellatur apud eos frequentissimum: herbarum efficaciam docuit Maurus quidam, qui primus in Catalonia curauit percussos ab immani fera: radice constat simili predicto animali: tradit autem Scorzonis figuram Nicolaus Monardes Hispanus, palmi longitudine cum dimidio, in tenuem caudam desinentis, versus caput assidue crassioris: capite crasso, quadrato, ore grandi, lato rictu, lingua nigra, & acuta, pungente; tenuibus dentibus ut Viperæ: idcirco & dentibus ferit, & lingua pungit: color cutis cinereus ad nigrum tendens, maculosus, fero aspectu, torpido gressu incedit, latet continue inter plantas in segete & vineis: ictum infligit deteriorem Viperæ eius regionis, & magis periculosum, cum ingenti dolore, inflatione, & animi deliquio, ut breui sequatur mors, nisi cito succurratur ea herba: aliud enim nullum repertum est virus illud delere: herba est pulchri aspectus altitudine cubiti, paucis adnatis stolonibus rectis: in totum Tragopogo similis: foliis ab radice stratis, circa latera leuiter corrosis, & in extremo fastigiatis, medio neruo ad summum usque producto, colore subalbido: quæ autem in caule sunt, angustiora redduntur Tragopogi modo, sed breuiora: in cacuminibus ramulorum luteus flos insidet, calyci inclusus, & semina pappum ferentia, ut Tragopogon, sed minora omnia. radix in altum descendit, carnosa, grauis, ex rotunditate in mucronem desinens: cui aliquando appendices quædam adnexæ sunt, tubo rosæ, fragiles, cortice tenui, subrufo, vergente ad nigrum, subaspero, intus alba, fracta succum lacteum reddit: sapor subdulcis, esui apta, tum radix tum folia, & cruda & cocta: seruatür radix condita cum saccharo, quæ gratissima est: oritur locis montosis, præcipue humectis: temperamento constat calido, & humido in primo gradu: tanta eius vis aduersus Scorzonem, ut si eius succo tangatur, torpescat confestim: si iniiciatur in os, pereat: manibus eo succo illitis contrectatur serpens predictus sine periculo; non enim mordet, atque adeo torpescit, ut semimortuus videatur: qui fuerit ictus, si comedat de eius radice, aut succum foliorum bibat, confestim sanatur, si inflatus iam fuerit, desidet tumor: sedantur dolores, & deliquia: si præsumatur, ante quam momorderit, non superueniunt praua symptomata: bibitur eius succus clarificatus, vel per se vel cum aliis roborantibus cor, aut veneno resistentibus, non solum ad Scorzonis ictum sed & ad Viperæ, aliorumque serpentium: datur eius aqua distillata ad febres pestilentes & malignas: prouocat enim sudor.

siudem, mirifice, ubi natura hunc motum tentat; confert ad melancholias, tristitias, & deliquia: admiscetur quoque epithematibus cordi conferentibus: radices conditæ per multos dies assumptæ, & aqua prædicta obstructiones Hepatis, & Lienis tollunt: mestruas purgationes molliuntur. Hęc Monardes testatur. existimant multi hanc apud Dioscoridem Condriillam esse; sed magis videtur ad Tragopogi genus reducenda.

C A P. X X V I.

IAM Acanaceum genus prosequamur; Acanacea autē vocat Theophrastus, quorum conceptus, & id, cui flos insidet, aut etiam fructus, spina vel spinaceum quidpiam est: eorundem folia quoque, ut plurimum spinosa sunt, & quandoque caulis. conueniunt autem pleraque cum Cigoraceis, & Lactucis, quoniam lacte madent, at calidiora sunt, magna ex parte odorata, amara, aut acria: quædam etiam & in cibos veniunt ob dulcedinem quandam. semina in capitibus spinosis continent, ut plurimum intra lanuginem reposita, præter papposam substantiam seminibus insidentem: caput aliis resupinatum est in ambitu semina continens, ut Labrum Veneris, Eringium; aliis concavum ex squamis quibusdam spinosis congestum, ut Cardui genera.

C A P. X X V I I.

LABRUM Veneris læto solo nascitur, in agrorum limitibus: foliis ab radice stratis, ternum digitorum latitudine oblongis, spinosisque per totum: caulem ætate fert rectum, lignosum, spinis horridum, bicubitalem, altioremque, binis per interualla foliis, ad eam caulem amplectentibus, ut in eorum sinu aqua colligatur ex pluuia vel rore, quæ auiculis sitientibus præsto sit omni tempore: ex eodem sinu binos assidue fert ramos rectos: in cacuminibus oblonga fert capita, spinulis aduncis armata: quibus arefactis lanifices vtuntur ad erigendos pannorum villos, quod Cardare vocant, & Cardos instrumenta prædicta; seritur alicubi ad eum usum, non distans ab eo, quod sponte nascitur nisi magnitudine capitum: flosculi purpurascens, aut candicantes particulatim exeunt ex oculis quibusdam, circulum describentes, modo vnum, modo plures in echinato capite: Virga pastoris à quibusdam ex recentioribus vocatur, cum tamen hoc nomen apud Serapionis interpretem Polygono tribuatur. Dioscorides Dipsacum vocat inquiring: ex genere aculeatarum caulem habet altum, spinis horridum; foliis Lactucæ spinosis, binis singula genicula amplectentibus, prælongis, armatis in dorso medio, super subterque tubercula ceu bullas spinosas habentibus.

bus, cauo alarum sinu, in quo humor subsistit ex rore collectus, & pluuiis, de quo videtur herba nomen traxisse: in cacumine singulis ramis capitula sunt echinata spinis, longiuscula: hæc, postquam exaruerit, albescent, quibus dissectis in media medulla vermiculus inuenitur: radix sanatur rimas sedis & fistulas, si decocta in vino tusaque ad crassitudinem cere admoueatur. Plinius eadem forme habet. Recentiores aquam in Labro Veneris refertam laudant ad oculorum claritatem, & faciem emendandam; nam delere maculas flauas ex morbo abortas, si quis à balneo ea se lauerit: idcirco mulierculas pulchritudinis gratia ea uti: vnde forte Labrum Veneris appellata est ob aquam in eo labro contentam. Theophrastus spinam quãdam Dipsadem, id est sitientem tradit, at non hanc significat, sed arboris genus in mari Rubro.

C A P. X X V I I I.

ERYNGIUM frequens est, & in montibus, & in campestribus; amat tamen loca arida & saxosa: folia, quæ ab radice exeunt, antequam caulis erumpat, in latitudinẽ desinunt sine scissura, mollia, odorata, gustui iucunda; caulis vere assurgit in ramos dilatatus, durus, in quo folia latiora & scissa veluti in ramos, & aculeata: in summis ramis capitula rotunda fert, foliolis in stellæ modum circûdata pungentibus: flos nullus conspicuus, capitulorum color primo viridis, deinde albescit: radix crassa, & longa, odorata, gustu non iniucunda, intus pulposa, & candida, exterius nigra; conditur cum saccharo in cibis; vulgò Iryngum vocant: Alia in montibus tantum nascitur: simpliciore caule, cacuminibus cæruleis, pulchrâ aspectu: in admirabili Monte Auerno Apennini Spinam Sancti Francisci vocant, & tamquam Sacram ferunt in domos, qui eã loca visitant. Dioscorides Eryngium inquit, inter aculeatas est, cuius folia in principio sale condita, in cibos accipiuntur; lata autem sunt, & in extremo ambitu aspera, gustu aromatica: sed vbi adoleuerunt, circa caulem multis fastigiis aculeantur: in cacuminibus rotunda capitula, duris, & acutissimis spinis, figura stellæ circundantur, quorum color viridis, aut albus; aliquando autem & cæruleus reperitur: radix oblonga lata, foris nigra, intus candida pollicis crassitudine, odorata; nascitur in asperis & campestribus. Plinius Eryngem & Eryngion vocat; clara inquit in primis est aculeatarum contra serpentes, & venenata omnia nascens: aduersus ictus morsusque radix eius bibitur drachmę pondere in vino aut ex aqua, si febris comitatur: illinitur plagis, peculiari ter efficacis contra Chersydros ac Ranas omnibus vero efficaciorẽ Heraclides Medicus arbitrabar contra toxica & Aconita in iure Anseris decoctã. Appollodorus aduersus toxica cum Rana decoquit; ceteri in aqua.

Ipsa .

Ipsa **V**ura, fruticosa: spinosis foliis: caule goniculato, cubitali, & maiore aliquando; alia albicans, alia nigra; radice odorata, & sativa quidem est: sed & sponte nascitur in asperis, & saxosis, & in lictoribus magis durior, nigriorque; folio Apij. Ex his candidam nostri Centumcapita vocant: omnes eiusdem effectus: caule, & radice receptis in cibos Græcorum utroque modo, siue coquere libeat, siue cruda vesci: aliaque multa addit ex Dioscoride & magis: recentiores addunt facultatem seminis gignendi, calidi enim & humidi temperamenti esse in secundo gradu: radix melle condita, aut saccharo, & sæpius sumpta virilem genituram adauget, bonumquo generat sanguinem: distillatur quoque ex radicibus aqua, quæ pota ad duas vel tres vncias medetur stranguriæ, & auget genituram: ideo sunt, qui loco Secacul Arabum Eryngij radicem sumant. At Galenus herbæ temperamentum in caliditate quidem in medio parum recedere scribit, in siccitate autem non parum cum tenui substantia.

C A P. X X I X.

ERYNGIVM Marinum in arenosis tantum nascitur maritimis: radice cubitali, æquali, crassitudine, pollicari ab imo ad summum; fungosa, tenera, candida, & odorata: caulis crassus, ac leuis, cinerei coloris: ramis ad latera sparsis prope terram: folia insunt lata, ac rotunda, robusta, paucis scissuris in ambitu, firmis aculeis horrida, candidantia: capitula rotunda Eryngio equalia, foliolis latis circumdata, colore ut plurimum cæruleo: semina facta, & lata, in rotunditate depressa, ac duplicia. Dioscorides, ut puto, Crocodilium vocat, cuius statim meminit post Chamæleontem, inquit autem: simile est Chamæleonti nigro: nascitur autem in locis arenosis (sic enim legit Hermolaus ex Plinio verbum græcum *Ἀμυδάριον*, non *Ἀρμυδάριον*, id est syluosis, ut vulgati codices habent) radicem habens longam, leuem, aliquantum latam, odore acri, ut Nasturtium: radix huius feruefacta in aqua & pota, sanguinem copiosum per nares pellit: datur eadem spleneticis efficaciter iuuans: semine urinam ciet: rotundum id est, duplex quoque, uti scutum. conditio autem tum radicis, tum seminis, & locus natalis omni ex parte huic plantæ conueniunt. similitudo Chamæleontis nigri adhuc incerta est, cum omnino ea planta non agnoscatur. Plinius Dioscoridem sequutus inquit: Crocodilion Chamæleontis herbæ nigre figuram habet: radice longa, æqualiter crassa, odoris asperi: nascitur in sabuletis: pota sanguinem per nares pellit, copiosum, crassumque, atque ita lienem consumere dicitur. Galesus Crocodiliadis radicem prope aquas nascentis laudat ad dolorem capitis: & Aetius radicem Crocodiliadis eius, quæ maxima est, commendat.

C A P. X X X.

QUÆDAM peregrina apud nos foliis Acanthi, ^{mingitibus, can-} didis, spinosis : caule recto, cubitali & altiore : ramis quoque rectis : in cacumine capita insunt spherica longè, grandiora Eryngio, composita ex floccis, in quibus flosculi candicantes, aut cærulei : semina grano Tritici similia, longiora, hirsuta : radices sparsas Acanthi modo. Dioscorides Agriacantham vocat, idest Acanthum sylvestrem, inquit enim similis est Scolymo spinosa, breuior Acantho domestico, qui in hortis seritur : huius quoque radix eadem potest, quæ Acanthi. Plinius duo inquit Acanthi genera : aculeatum & crispum, quod breuius, ^{scilicet} scilicet intelligens : alterum læue, & cætera, quod domesticum est, de quo nos alibi diximus.

C A P. X X X I.

QUÆDAM in marittimis nascitur locis arenosis, quam Crithmum sylvestre vocant : foliis similiter quidem crassis, vt Crithmum, sed longioribus, & in angustiores partes diuisis, in robustos aculeos desinentibus : umbellis quoque spinosis : flosculis candidis : seminibus factis inter spinas : radicem alte descendentem, teneram, odoratam, & gustu iucundam : folia quoque recentia, antequam spinis horrescant, similiter condiuntur, vt Crithmum : peculiare huic, quod flosculi spinis insident specie umbellæ, & candidi, sed sine semine, excepto eo, qui in medio corymbo est : est autem hoc semen solitarium, non geminum, vt in ferulaceis, grano Hordei simile, in aculeum desinens : corymbi alij colore candido : alij subrubente constant, aut violaceo, multis spinis, & firmis horridi, non caput constituentes, sed umbellam : folia quoque aliquando subrubentia spectantur : Plinius hanc intellexit inter Eryngij genera, cum dixit : in littoribus maris durior, nigriorque nascitur : folio Apij.

C A P. X X X I I.

QUÆ seminis conceptum in cauo continent, eadem florem totum simul fundunt in summo capitis, aut foliaceum, aut lanugineum : horum quædam in alis foliorum floret, vt Scolymus ; quædam in cacuminibus vt Cinara, & reliqua Carduorum genera.

CAP. XXXIII.

SCOLYMVS prope vias, & in agrorum limitibus nascitur: foliis ab radice longis, & intersectis, leuibus, & in ambitu spinosis, maculis candidis: caule cubitali, altiorique, adnatis stolonibus: in iis frequentia sunt folia, breuiora, non incisa, duriora, magisque pungentia: floret particulatim in alis foliorum tota æstate: flos luteus, foliaceus, vt Cicorij: seminis quoque conceptaculum tenue, ex squamis constat non pungentibus, occultatum tamen inter foliorum spinas: tota lacte madet, vt videatur Cicorium quoddam spinosum: sapor inest subamarus, admixta quadam dulcedine, & astringione vt Cinaræ: ideo floris conceptus, quamquam exiguus, desquamatus, cibo beneus est. Theophrastus pulchre hanc describit: inquit enim, Scolymus, Carduus vertitur à Theodoro, siue Limonia inter Acanacea, foliis constat aculeatis: pulchre, diuque floret: radicem habet vescendam, cum crudam, tum coctam; eandemque optimam, cum florescit, quod peculiare illi est, & durefcens, radix lacteum succum emittit: floris quoque prouentus peculiaris videtur: etenim circa solstitium incipit: carnosam, ciboque idoneam partem, crassescentem sortitur: ortus autem eius non spinosus, sed oblongus fieri assolet, quod proprium huic tantum inesse videmus in eorum genere, quæ foliis constant aculeatis: è diverso quam Vernilagini: quæ posthæc sequuntur Vernilagini tribuenda sunt, non Scolymo, vt Plinius facit. Alibi idem Theophrastus de Scolymo inquit: serotina admodum tam germine, quam flore percipitur: floret cum solstitium agitur. Dioscorides videtur aliqua ex parte, ab hac descriptione discedere: inquit enim: folia gerit Chameleontis & Spinæ albæ similia, sed nigriora, & crassiora: caulem oblongum, foliis congestum, & in eo caput spinosum: radix autem subest nigra & crassa, in graueolentia alarum, & reliqui corporis radix illinitur, in vino decocta, si bibatur, tædia eadem emendat, vrinamque detrahit copiosam, & fetentem: ipsa herba in cibos recipitur cocta, vt Asparagus. in his Dioscorides dissentire videtur à Theophrasto, cum caput spinosum tradat: at quoniam oblongi conceptus spinis catentes spinosis foliis includuntur, caput quoddam constituentes, ob id Dioscorides eo modo assignauit: folia autem quamquam non sint nigra, ei, quam descripsi, nigriora tamen sunt quam Spinæ albæ. Plinius Theophrastum sequutus inquit: Scolymus floret sero & diu, Carduorum generis, ab iis distat, quod radix eius vescendo est decocta; mirumque, quod siæ interuallo tota æstate aliud floret in eo genere, aliud concipit, aliud parturit: aculei arescente folio desinunt pungere: sed hæc postrema verba apud Theophrastum Vernilagini tri-

buuntur. Alibi idem Plinius Dioscoridem sequutus inquit: Scolymon quoque in cibo recipit oriens; & alio nomine Limonion appellat: frutex est numquam cubitali altior, cristisque foliorum, ac radice nigra, sed dulci: Eratosteni quoque laudata in pauperis cæna: Vrinam sciere precipue traditur: sanare lichenas, & lepras ex aceto: Venerem stimulare in vino Hesiodo & Alcæo testibus, qui florente ea cicadas acerrimi cantus esse, & mulieres libidinis avidissimas, virosque in coitum pigerrimos scripsere, velut providentia naturæ hoc adiumento tunc valentissimo: Item graueolentiam alarum emendat radicis emedullæ vncia in vini Falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balneo ieiuno itemq; post cibum cyathis singula pota; nam vitium id ex alis per vrinam effluere testatur Penocrate.

C A P. X X X I I I.

CARDUUS satius, in Hetruria vulgò Carcioffus vocatur; in hortis colitur cibi gratia: folia fert ab radice ampla, longitudine ferè cubitali, scissa, subhirsuta, cinerei coloris, nequaquam aculeata paucis exceptis: caulem ex medio foliorum erigit crassum, & in cacumine caput figura Pineæ Nucis, ex latis squamis coagmentatum: hoc antequam floreat, dum tenerum est, estur crudum cum sale & pipere, vel coctum abiecta tamen duriori squamarum parte. Caput hoc aliquando occultatur inter folia media, non procul à radice, quod si non auferatur tenellum, attollitur in dies cum caule supra folia, ac floret: flos lanugineus est, colore purpureo: semina inter candidam lanuginem continent, oblonga, leui cortice obiecta, candido, vel nigro: Fert & alia à latere capitula duo, aut tria, sed minora, quam quod in medio continetur. Caputum squamæ figura folij Laurini, aut Myrthini in aculeum desinunt: breuem, nunc robustum, nunc infirmum, nunc prope nullum: similiter & folia, quæ in caule aliquando aculeata, aliquando mitia sunt: differunt & colore squamarum: nunc enim subrubentes, nunc virides spectantur: capitis quoque figura nunc oblonga, nunc rotunda: gustui gratissima, ideo maxime expetuntur in extremis mensis, oris halitum commendat; coctionem adiuuant, & Venerem concitant. Plinius Carduos maximi quæstus esse testatur apud Cartaginem, Magnam, Cordubamque præcipue: nam sestertia sena millia ex iis aruis reddere: ideo portenta terrarum in ganeam versa: seri duobus modis, autumno planta: & semine ante nonas Martias: plantasque ex eo disponi ante idus Nouembris, aut in locis frigidis circa Fauonium: stercoreari etiam, lætiusque prouenire: condiri quoque aceto, melle diluto, addita Laseris radice, & Cumini, ne quis dies sine Carduo sit: non licere homini plebeo vesci: eosque refugere

fugere quadrupedes conscias. Apud Columellam Carduus satius Cinaræ vocatur: de Cinaræ apud Dioscoridem mentio est tantum inter attributa: nam de Chamæleonte albo inquit ex medio, foliorum spinas erigere Echini Marini modo, aut Cinaræ: Galenus inter alimenta ex spinosis quæ sita inquit: æstimari Cinaræ pluris, quam conueniat: ab aliis Cynaram proferri; esse autem prauis succi, & maxime cum plusculum iam obdurerit: etenim tunc succum biliosum in se ipsa continet copiosiore, totamque substantiam habet duriorē; adeo ut ex ea quidem succus melancholicus, ex ipso autē succo tenuis, ac biliosissimus gignatur: satius igitur fuerit ipsam elixam mandere sic, ut si quis cum oleo garo & vino ipsam sumat, Coriandrum iniiciat: sin vero in patina paret, aut fringat in sartagine, hæc semoueat. Multi enim eo modo ipsarum velut capita, quæ spondylos nominant, mandunt. Theophrastus, ut putato, de his egit statim post Scolymum, cum inquit: contrariis modo se habere Scolymum, quam Chamæleontem (Theodorus Vernælaginem vertit) hic enim quamuis foliis constet non aculeatis, tamen Acani speciem gerit, senescensque flos in lanuginem pappum vocatam conuertitur: pergitque ad ætatem usque aliud parturiens, aliud florens: feminis autem folium quale Laurinum, aut Myrthinum, aut cæterorum huiusmodi, exiguum humorem ac mediocrem habet, & arefactum relaxatur, & non amplius pungit; sed hæc verba transposita valde perturbatam faciunt in codice græco lectionem. Plinius hæc multis ablatis Scolymo ascripsit: de hoc tamen Theophrastum sequutus dixit inter spinosas: Chamæleon in foliis non habet aculeos. Alius tamen est Chamæleon albus, & niger, non solum apud Dioscoridem, sed & apud Theophrastum, & Plinium, ut suo loco patebit. Inter genera Cardui satiuū videtur & Ixine apud Theophrastum, quam Theodorus modò Carduum pineam, modò spinam Ixinam conuertit: inter Acanacea estate inquit germinat: haud multis in locis prouenire potest: ab radice foliigera, de qua media seminalis Acanus, veluti malum extuberat, foliis nimirum occultatus: hic lachrymam iucundi saporis parte profert postrema, quam spinalem Mastichen vocant. Alia autem est Ixia apud eundem Theophrastum, idest Chamæleon albus, quam Theodorus nequaquam distinxit ab Ixine, utramque Carduum pineam vocans. Plinius de Ixine inquit, ubi corrupte legitur Helxine: visu rara est, neque in omnibus terris est: radice foliosa, ex qua media veluti malum extuberat, contextum sua fronde: huius cortex summus lachrymam continet, iucundi saporis Acanthicem Mastichem appellatam: hoc igitur genus Cardui, ut sæpe visitur apud nos, caput gerit in mediis foliis occultatum: lachrymam autem quamdam omnia fere resudant, cum incisa sunt; nigrescentem, at valde modicam: sed Ixine magis conspicuam.

C A P. X X X V.

CARDONES vocamus in hoc genere, quorum caules vel potius foliorum pediculi terra obruti hyeme in cibos veniunt, crudi, à cute emundati: candidi enim sunt, succosi, & gustui grati; aquosiores tamen quam capita; apponuntur nobilium mensis cum sale & pipere. Quamvis autem id ex omni genere Carduorum hortensium fieri soleat, vnum tamen proprium genus est, quod huius tantum gratia feritur, vt aduentante hyeme terra obruatur: huius folia diuisa magis sunt, ac spinosa: caulis altior: capita compressa, lata, ex angustioribus squamis, & segmentata: hæc quoque veniunt in cibos, sed duriora sunt ac propemosam syluestria, ideo non nisi cocta comeduntur, cum cætera genera delierunt, serotina enim magis sunt: vtuntur eius flore ad lactis coagulationem, quæ facultas & cæteris Carduis inest. Theophrastus hos videtur intellexisse, cum inquit: quæ autem Cattus nuncupata est, in Sicilia tantum nascitur; Græciæ nusquam habetur sui generis planta: hæc enim statim ab radice caules repentes in terram mittit folio lato, atque spinoso: caules hos Cattos appellant: desquamati cibo idonei sunt, paulo amaricantes, & referuare eos aqua salsa conditos consueuerunt: alium vero caulem erectum producit, quem Pternicem vocant; is quoque cibo aptus excrescit, sed referuari non patitur: fructus in quo semen spinata speciei est, verum exemptis lanuginosis seminibus is quoque vescendus relinquitur. & cerebro palmæ similis est, Scalam eum appellant. Plinius eadem fere habet ad verbum.

C A P. X X X V I.

CARDVVS syluestris in ruderibus nascitur: caule bicubitali, altiorique, ramoso, appendicibus foliorum hispido: folia insunt lata, non scissa, in ambitu frequentibus aculeis armata, candida lanugine hirsuta: cacuminibus capitula insunt, hispida, non squamosa, sed potius hirsuta: flos similis satiuo: vtuntur eo ad lactis coagulationem: ideo quidam vulgò Præsuram appellant. Alter in limitibus agrorum frequens: tenuiori caule, similiter hispido: foliis minoribus, subhirsutis: capitulis paruis, frequentibus, qui celeriter in pappum euanescent. Plinius Carduorum syluestrium genera duo tradit: vnum fruticosius à terra statim: alterum vnicauale, crassius: vtrique folia pauca, spinosa, muricatis cacuminibus: sed alter florem purpureum mittit inter medios aculeos, celeriter canescentem, & abeuntem cum aura, Scolymon Græci vocant. hic, ante quam floreat, contusus, & expressus illito
suc-

succo Alopecias replet, radix cuiusque ex aqua decocta potatoribus si-
 tim facere narratur: stomachum corroborat, & vuluis (si credimus)
 etiam conferre aliquid traditur, vt mares gignantur: manducatus hic
 Carduus, odorem commendat oris: alibi idem Plinius, cum inquit:
 Carduus & folio, & caule spinosas lanugines habet: syluestrem intelle-
 xit. Quamuis autem Scolymum appellari tradiderit; aliud tamen eo no-
 mine intelligi ostendimus apud Theophrastum. Non ab re autem fue-
 rit apud Theophrastum Polyacantham asserere, quam Theodorus acu-
 leosam vertit inter Acanacea.

C A P. X X X V I I.

ALIVD est genus Cardui sylvestris in ruderibus frequens: foliis
 Scolymo latioribus, similiter pungentibus, in ambitu fimbria-
 tis, & maculis candidis, vnde Lac Diuz Mariæ quidam appel-
 lant. caulem cubito altiolem fert, adnatis stolonibus: & in cacumine ca-
 pita satiuo Carduo minora, compressa angustis squamis, in longas spi-
 nas ac robustas desinentibus, deorsum spectantes: florem purpureum:
 radicem crassam, sapore dolci: huius quoque caput comeditur à plebeis.
 Dioscorides Silybum vocat: spina inquit est lata: foliis Chamæleonti
 candidæ similibus: hæc recens nata coquitur, & cum oleo & sale mandi-
 tur: succus è radice drachma potus ex aqua malsa vomitiones cit. Pli-
 nius de Silybo inquit: Chamæleonti albo similis, æque spinosa; ne in Si-
 licia quidem, aut Siria, aut Phænice, vbi nascitur, coquere tanti est, ita
 operosa eius culina traditur: in medicina nullum vsum habet: ex qui-
 bus Plinius videtur nequaquam nouisse in Italia passim nascentem iuxta
 oppida. Theophrastus videtur hanc nomine Acani intellexisse; vnde re-
 liqua Carduorum genera Acanacea dicta sunt, est enim notissima, ac fre-
 quentissima, ideo pauca de Acano scribit: solum enim tradit foliis con-
 stare aculeatis: & de Vernilagine dixit: Acani speciem gerere: vocat quo-
 que Carduorum fructum Acanum, vt patet in Ixine. Plinius inquit: sunt
 qui Acanon Eringio ascribant, spinosam, breuemque, ac latam herbam,
 spinisque latioribus: hanc impositam sanguinem mire sistere.

C A P. X X X V I I I.

CARLINA vulgò appellatur; quia Carolo Francorum regi osten-
 sa est præstantissimum remedium ad pestem arcendam: oritur in
 Alpibus frequens in pratis Apennini Montis Catenæ prope
 Aretium: folia fert strata circa radicem, oblonga, quatuor digitorum la-
 titudine, fastigiata in ambitu, aculeis armata, ac modice fimbriata: ca-
 put

put in medio foliorum gerit, nullo caule, adnexum radici, magnitudine Cardui domestici; at Silybi modo hispidum, & compressum spinis erectis, quæ tenues squamæ sunt, valde hispidæ, colore subrufo: hoc purgatum à squamis & lanugine semen continente conditur saccharo aut melle, gratissimum in cibis: crudum quoque comedunt, sed si copiosius assumatur, tormina gignit & vertigines: gustui cum dulcedine subacre est, & odoratum; dum purgatur à squamis, lachrymam reddit albam, aut modice flauescentem, glutinosam: radix alba est, singularis, odorata. Dioscorides Chamæleontem album vocat, quæ à quibusdam Ixia dicitur; quoniam quibusdam in locis viscum circa radices eius inuenitur, quo pro Mastiche vtuntur mulieres: folia habet Silybo, aut Scolymo similia, alia acutiora, & nigro Chamæleonte validiora: caulem non promit, sed in medio spinas Echini Marini, aut Cinaræ modo erigit: flores purpureos veluti papporum lanugines emitit: semen Cnico simile; radicem in lætis collibus crassam, in montosis vero graciliorem, in profundo albam, aliquatenus aromaticam, graui odore, dulcem. Theophrastus de albo Chamæleonte, quam Theodorus Vernilaginem vocat, inquit: radice distat à nigra: candida enim est, dulcis, crassa, & grauius olens, vtilis traditur ad alui profluvia decocta: dissecta R haphani modo digeritur in taleolas, & iunco transfigitur: valet & ad interaneorum animalia lata acetabuli mensura in vino austero pota, sed præsumpta vna passa: occidit & canes & sues: Canes quidem subacta in farina hordeacea, cum aqua & oleo: sues autem cum Brassica. & si hominem ægrotatem experiri volueris an viuere possit, lauandum ea radice triduo iubent: hoc enim si tolerauerit, moriturum nequaquam existimant: nascitur æque omnibus locis folio Scolymi, verum ampliore, & terræ proximo: capite magno Acano simili; vnde quidam Acanum eum vocant. Alibi Ixiam vocat, quæ in Creta habere lachrymam dicitur, alia autem apud eundem est Ixine; nam in eodem capite vtriusque meminit, tamquam diuersarum. Alia quoque intelligitur apud eundem nomine Chamæleontis seu Vernilaginis: folio scilicet non aculeato, vt in Carduo satiuo diximus. Plinius Chamæleonem inquit, aliqui Ixiam vocant: duo genera eius: Candidior asperiora folia habet: serpit in terra, Echini modo spinas erigens; radice dulci, odore grauissimo; quibusdam in locis viscum gignit album sub alis foliorum, maximè circa canis ortum, quo modo Thura nasci dicuntur; vnde & Ixia appellatur: hoc vt Mastiche vtuntur mulieres.

C A . P . . X . X X P X .

ALTERVM genus nascitur in Alpibus Pistoriensibus, ac Lucensibus: hoc folia fert paulo angustiora, & dissecta ex interuallis, non strata in terram, mollioraque; at similiter aculeata: caulem dodrantalem, aliquando vnum, aliquando plures, qui in cacumine caput sustinent priori simile, sed paulo minus: hoc in cibis non expeditur, vt alterum: radicem fert crassiorem, nigricantem, valde odoratam; quasi exesam à latere. hoc profecto in genere Chamæleonis est; paucis enim differt ab altero: sed dubium vtrum Chamæleon niger apud Dioscoridem & Theophrastum dicendus est. Si Dioscoridem comparamus, alia videtur describi, saltem loco natali differens: inquit enim, hæc quoque Scolymo similis est foliis: minoribus tamen, ac tenuioribus iisque rubentibus: caulem fert crassitudine digiti, dodrantalem, subrubrum, in quo umbella, & flores spinosi, tenues, Hyacintho æmulum, varij: radix crassa, nigra, densa, interdum corrosa; quæ dissecta flarescit; conmanducata mordet: nascitur in campestribus siccis, collibus, & maritimis: appellatur Chamæleon ob foliorum varietatem: mutant enim cum terra colores; nam reperiuntur, vel intense viridia, vel subalbida, aut cærulea, aut rubra, secundum locorum differentias. At supradictæ plantæ neque umbella inest, neque ea floris constitutio, neque coloris varietas, neque locus natalis: solum radices conditiones, ac foliorum similitudo, & caulis conuenire videntur. Sed Theophrasti descriptio; vnde multa mutasse Dioscorides videtur, minus abhorret: inquit enim: Chamæleon hic quidem albus, hic vero niger est: differunt radice, qua vires possident: Nigro folium inest albo Chamæleoni simile, nam specie Scolymi, sed minus, & læuius: tota autem herba umbraculi speciem repræsentat: radice crassa, & nigra extrinsecus, subfulua intrinsecus nititur: loca gelida, humidaque amat: (alij codices habent non *ὑγρὰ*, id est humida; sed *ἀγρὰ*: id est inculta) lepram & vitiliginem trita in aceto & ramentis illita expellit: nec non & canes occidere potest: utilis annis quadraginta: hæc Theophrastus: Si igitur accipiamus totam herbam ab eadem radice plures caules ferentem, quibus singulis singula insunt capita, vt sepe visitur in nostra: profecto tota umbraculi speciem repræsentabit, vt Theophrastus inquit: hoc modo nihil obstabit, quin planta prædicta Chamæleon niger sit apud Theophrastum. Plinius Dioscoridem magis sequitur; ex nigris inquit aliqui marem dixere, cui flos purpureus esset; & fæminam, cui violaceus: vno nascuntur caule, cubitali, crassitudine digitali: ferunt & hæc viscum, vlceribus vtilissimum: cum igitur plura nigri genera faciat; nostrum ex his vnum fuerit.

C A P . X L .

S P I N A alba in montibus tantum nascitur : caule recto, ultra bicubitalem altitudinem ; nam aliquando hominis staturam excedit : foliis longis , sed angustis , in ambitu scissis, referentibus Scolymi folia , quæ ab radice sunt , hirsutioribus , candidioribusque ; hæc spinis armantur prælongis , candidisque : paucos fert ramos prope verticem , quibus singulis singula capitula insident hirsuta , sed mollissima , cinerei coloris , magnitudine capituli Carlinæ : flos purpureus : radix subest carnosâ , & odorata . Dioscorides inquit : nascitur in montibus , syluosisque ; ~~habens Chamæleonti albo similia ;~~ verum angustiora , candidioraque , atque subhirsuta , spinis infesta : caulem bina cubita excedentem , crassitudine pollicis , vel ampliore , subalbidum , & concavum : ~~capitulum cacumini insidet ,~~ Echino marino simile , minus , & oblongum : flores purpurei , in quibus semen Cnico simile , sed rotundius : radix bibitur ad sanguinis excreationem , stomachicos , & celiacos : vrinam mouet , & quæ sequuntur . Arabes vocant Bedeguar , quo nomine hodie officinæ vtuntur , quamuis herbam pauci nouerint . Alia in collibus nascitur & campestribus , sed incultis : folio simili , candidis maculis pulchre ornato , sed spinis exiguis : caule cubitali , amplioreque , solido : capitulis pluribus , tenuioribus , viridibus , magisque rigidis : flore simili : radix subest lignosa , sine odore : hanc plerique pro Spina alba ostendunt .

C A P . X L I .

S P I N A Arabica in montibus nascitur , locis gracilibus : prope cubiti altitudinem ; duobus aut tribus ramis , prælongis , infirmis : paucis foliis , figura Spinæ albæ , sed multo minoribus , crispis , viridibus , modice pungentibus : capita fert cacuminibus singula , lata , & depressa , in uersis squamis tenuibus , flore purpureo : radix carnosâ , aromatica , vt Spinæ albæ . Dioscorides inquit : Spina Arabica similis naturæ videtur Spinæ albæ , radice valens , ad cohibendos fluores muliebres , & sanguinis eruptiones , & ad alia , vi astringendi similiter prædita : nascitur in asperis . Plinius inquit . Spinæ Arabicæ laudes in odorum loco diximus , & ipsa spissa , & reliqua habet , vt Dioscorides .

C A P . X L I I .

A C A N T H O N in syluestribus nascitur , & torrentium alueis : caule recto , fere cubitali : foliis Spinæ Arabicæ , minus crispis : capitula fert oblonga , & tenuia : florem purpureum : lanugo
ab

ab iis capitibus prelonga, & copiosa redditur, vt Lini instar neri possit : Alia in agrorum limitibus passim nascitur, maior, & nigrior, in omnibus Spinę Albę campestri similis, sed colore viridi, nigricante : huius capitula non tantam lanuginem fundunt, vt prior. Dioscorides inquit : Acanthion folia fert Spinę Albę, in cacumine autem spinosas eminentias, qua materia collecta, & in vnum coacta fiunt bombici similia : huius radix, & folia ad opistotonum bibuntur. At Plinius, quem sequuti sunt Dioscoridis interpretes, foliis tribuit, quod Dioscorides cacuminibus ; inquit enim : Spinę Albę similis est Spina illa, quam gręci Acanthion vocant : minoribus multo foliis, aculeatis, per extremitates, & araneosa lanugine obductis, qua collecta etiam vestes quędam Bombicinis similes fiunt in Oriente. sed magis verisimile est lanuginem vestibus texendis vtilem ex papposis capitibus haberi, quam foliis : —

C A P. X L I I I.

CIRSIUM in agro Pisano prouenit, locis vlginosis, ad radicem montis Sancti Iuliani : reperitur & in montibus : ab eodem caespite radicum plures fert caules rectos, bicubitales, simplices : foliis palmi longitudine figura Buglossi, sine pediculo adnexis ; adeo vt foliorum labiola per longitudinem caulis producta, caulem reddant angulosum, & propter foliorum ordinem triangulum : ipsa folia mollia sunt, nequaquam hirsuta in ambitu spinis mollibus : in cacumine tenuia capitula sustinentur, tamquam in umbella flore purpurascete, qui in lanuginem soluitur. Alterum in syluis reperitur : foliis latioribus, breuioribusque, spinis similiter mollibus. Tertium in aruis passim reperitur, quod vulgò Stoppione vocatur : foliis modice angulosis, candidioribus, aculeis durioribus, ideo pungentibus : omnibus capitula insunt similia, & papposa. Dioscoridis descriptio primo generi maxime quadrat ; inquit enim : caulis est tener, quasi duorum cubitorum, triangulus : foliolis infernis, Rosarum specio, in angulos exeuntibus per interualla, spinosos, molles (quibus verbis significat foliorum appendices angulos facere in caules per interualla) folia Buglossi similia, modice hirsuta, longiora, subcandida, in ambitu spinosa (hæc verba magis postremo generi conueniunt) cacumen in caule orbiculatum ; hirsutum, & in eo capitula in summo purpurea, quę in lanugines evanescent : huius radicem adalligatam loco dolores varicum sanare traditur, vnde Cirsij appellatio. Plinius eadem fere habet ad verbum, sed folia tradit minoru Buglossi, legens in Dioscoride non μακρότερα : idest longiora ; sed μικρότερα.

C A P. X L I I I.

CARTHAMVM syluestre vulgò appellatur, quod in incultis nascitur, iuxta vias : caule recto, duro, lanuginoso, fere cubitali ; folia insunt frequentia, breuiora, & angustiora, quam Scolymus, hirsuta, subcandida, prædura, & valde spinosa : prope cacumina ramulos fert, sustinentes capitula, horrida, paruis foliis, pungentibus circumdata, quæ si auferantur, dum tenella sunt, lineam sanguineam ducunt super cutem, si fricentur : flores fert luteos. Dioscorides inter Cnici genera videtur nouisse, vt patebit in Cnico. Apud Theophrastum Atractylis dicitur, Theodorus Fusum Agrestem vocat, inquit : Cnico & Acarna candidior est : habetque peculiare, quod in foliis euenit, decerpta enim, & nique allata succum sanguineum effundunt, quæ de causa Phonos, id est cruor à quibusdam Spina hæc nominata est : grauis etiam odore, cruoremque representans ; sero perficit fructum ; autumno enim, vt fere vniuersum genus Acanaceorum, Plinius Theophrastum sequitur, idem inquit cum Acorna erat Atractylis quoque, nisi candidior esset, & nisi sanguineum succum funderet, qua de causa Phonos vocatur à quibusdam, & reliqua, vt Theophrastus. Alia tamen est Atractylis apud Dioscoridem, vt paulo post patebit.

C A P. X L V.

ACORNA in collibus asperis frequens, & campestribus, in totum minor Atractyli : caulibus rubentibus, leuibus, capitulis in umbella simili modo spinosis ; flore aureo, patulo, in ambitu foliato, vt Asteracticus : nam in Atractyli clausus est : Theophrastus modo Acornam, modo Acarnam vocat : spinoso folio inter Acanacea, aspectu Cnico urbano similis est, colore flauicans, succo pinguis. Plinius Acorna inquit colore tantum ruffo distinguitur, & pingui ore succo.

C A P. X L V I.

CNICVS satius, quod vulgò Crocum Saracenicum vocatur, feritur semine in hortis floris gratia, qui Croci vice recipitur in condimentis : caulem fert rectum, cubitalem, candidum ; in quo folia non dissecta, nec spinosa, sed angulosa tantum, læuia, & dura : in cacuminibus ramulorum capitula foliis circumdata ; floribus croceis ; ideo iis Crocum adulteratur : semen inter lanugines, crassum, candidum, oleosa intus pulpa, quod apud Medicos Carthamum vocatur in-

ter medicamenta purgantia : eo semine aluntur Psittaci. Dioscorides Cnici seminis, non distinguens syluestri à syluestri, sed simpliciter Cnicum vocans, inquit : folia fert oblonga, incisa, aspera, spinosa : caules cubitales, in quibus caput, Oliuæ magnitudine ; & flos Croco similis : semen candidum, & rufum, oblongum, angulosum : huius flore vtuntur in obsoniis : seminis contusi cremor cum aqua mulsa, vel iure Gallinaceo aluum purgat, sed stomacho aduersatur : fiunt & ad hunc vsum placentulæ ante cenam sumendæ, quæ recipiunt Cnici candidi sextarium, Amigdalæ tostæ, & delibratarum cyathos tres, Anisi sextarium, Astro-nitri dracmam vnâ cum carnibus triginta Caricarum, & melle decocto quantum sufficit ; fiunt coctaria nucis magnitudine, quæ cum duo vel tria sumpsisse satis est quatrîduo . Seminis succus lac cogit, quod efficacius redditur ad aluum solvendam . ex his colligitur duo radi Cnici genera : candidum scilicet & rufum, semine differentia . videtur autem Dioscorides Cnicum rufum vocare genus syluestre, quod & ex descriptione foliorum significatur : nam folia oblonga, incisa, aspera, & spinosa nequâquam conueniunt domestico. Theophrastus de Cnico inquit sparsum : fructum aculeatum, ac veluti retorridum fert : florem vnâ cum seminibus ipsis edit : foliis aculeatis inter Acanacea excipitur vna cum Struthio ; & Sonelio ; quamuis enim natura spinosa sint ; seminis tamen conceptum non spinosum habent : quæ condictio de urbano intelligitur . subdit præterea : multis caulibus constat, & ramos fundit ; syluestri urbanoque discernitur : syluestris genera duo notantur : alterum urbano admodum simile, recticaulius tamen : quamobrem ex eo mulierum priscarum nonnullæ colu vtabantur : fructum nigrum, maiusculum, amarumque parit . Sed genus hoc syluestris adhuc nobis incompertum est, nisi ea fuerit, quam paulo post idem Theophrastus Atractylidem vocat ; nam & hodie Carthamum syluestre vocatur à multis, & hanc Dioscorides intelligere videtur per Cnicum rufum . Plinius celebrari apud Aegyptios scribit Cnicon, Italiæ ignotam, ipsis autem oleo non cibo gratam : hoc faciunt ex semine eius differentia prima syluestris & fatiuæ : syluestriam duæ species : vna mitior est, simili caule, tamen rigido ; itaque & colu antiquæ mulieres vtabantur, exilis, quam quidam Atractylida vocant : semen eius candidum, & grande, amarum . sed Plinius his verbis potius domesticum demonstrat quam syluestre ; & quia mitior ; & quia semen candidum. Mesues Carthamum vocat inter purgatiua, quo nomine hodie vtuntur : esse domesticum & syluestrem : assumi ad purgationes domesticum ; eligi semen album, lene, crassum, & planum, cuius medulla vinctuosa, pinguis, & cortex tenuis : & melior flos est, qui est sicut pili Croci .

CAP. XLVII.

CARDVVS Sanctus, siue Carduus benedictus vulgò appellatus apud nos, non nisi fata prouenit: seritur aut tantum medicinæ gratia, ob virtutis præstantiâ: caules fert rubentes, hirsutos, ramosos, infirmos, & in terram procumbentes, ferme cubitales, in quibus folia, figura Senecionis, sed multo maiora, hirsuta, non tamen pungentia: cacuminibus fert capitula foliis inuoluta, in spinosam veluti barbam desinentia, longissimos scilicet aculeos, qui & à lateribus horridi sunt: in medio spinarum exiguus flos erumpit, luteus, odorem Moschi referens: tota herba amara est vehemētē, cum quadam alstrictione, ideo obstructions internorum tollit; & sanguinem fluentem ex naribus restringit super indito: medetur stomacho debilitato, excitatque ciborum appetentiam, si folia recentia deuorentur: decocta cum lotio sani alicuius infantis, ac pota sanat hydropicos; pestem; omniâque apostemata rumpit; cancrum, & morbum comitiale pellit: puluis cum farina permixtus & ex aceto calido cataplasmate pustulas pestis sanat: carbunculos sanat, confusa & imposita. Aduersus omne venenum per os sumptum puluis, aut herba, aut succus, aut aqua distillata in potu datur, vt inde æger vestibus operiatur, & sudet spatio trium horarum, idem efficit vinum ex ea cōfectum in vindemia: pellit febres antiquas: aliaque multa de ea prædicantur à recentioribus. Describitur hæc à Theophrasto pro altero Cnico syluestre in hunc modum: alterum genus hirsutum est: caulesque Sonceos fert, vt quodammodo humi procumbant: nam propter mollitiem foliorum inclinantur ad arua: fructum habet amarum, barbæ modo hirsutum: seminosa sunt omnia Cnici genera, sed syluestria paruis, & densioribus constant: peculiare huic præceteris syluestribus: quod illa duriora, spinosioraque vrbanis proueniunt; hoc autem mollius, & leuius constat. Plinius paucis his verbis describit: altera hirsutior: torosiore caule, & qui pene humi serpat: minuto semine. Dioscorides hanc Atractylidem vocat: inquit enim Atractylis, alij Cnicum syluestrem vocant, spina est similis Cnico; sed multo longiora folia ferens in summis ramulis, cæteris partibus plurimis, nudis, & asperis: vtuntur mulieres pro fuso; capitula in cacumine fert spinola: florem luteum, alicubi purpureum: radicem tenuem, inutilem. huius folia, semen, comæ trita cum pipere, atque vino contra Scorpionum venena præbent auxilium: ferturque ab iis percussos, quamdiu teneant eam herbam, non sentire cruciatum: simul cum deposita, reciprocare sensum doloris. Illud facit, vt putem Dioscoridis Atractylidem huic plantæ conuenire potius quam ei, quæ à Theophrasto Atractylis vocatur: quo.

quoniam illa non longa fert in cacumine folia : non multæ eius partes nude : non flos purpureus vmquam visus . Est autem *Atractylis purpurea* quædam in horto Pisano : caulibus humi sparsis : foliis paulo latioribus, subalbidis, nequaquam spinosis : capitula habet spherica, nuda, tenuissimis, ac prælongis spinis vndique armata : florem purpureum : hæc quoque amara est . Sed merito queri possit, quis vsus earum pro fuso . profecto caules infirmi, & curui pro colu assumi nequeunt, quem vsû præstabat *Cnicus sylvestris primus* : at pro fuso cū suo verticillo apte extremis harum ramulis filum intorquere, & colligere mulieres possunt.

C A P. X L V I I .

C A C A T R E P P O L A vulgò appellatur, quasi *Cacotribulus*, idest infestus *Tribulus*, passim obuia est iuxta vias, & prope oppida, idque omni tempore : nam hyeme folia ab radice seculantur in terram, similia *Papaueri erratico* : ex medio foliorum spinosum quid erumpit, qui futurus est floris & seminis conceptus : sunt autem spinæ candidæ, prælongæ, ac robustæ in stellæ modum, vnde quidam *Stellariam* vocant : caulis à latere spinosi conceptus erumpit subhirsutus, qui statim in ramos finditur, ad latera tendentes : foliis breuioribus, varie sectis, hirsutis : in singulis alis spinas easdem continet : ætate flores ex spinosis conceptibus promit, fere lanugineos, candidos, vel subrubentes, incipiens ab imo : gustu subamara est, & astringēs : efficax ad tumores genuum dissoluendos catáplasmate . cum hæc planta notissima sit apud nos, putandum apud antiquos quoq; inter herbas notissimas, quæ nomine tantum indicatæ sunt, contineri : descriptio enim nulla reperitur, quæ manifeste hanc demonstrat . existimo autem hanc *Stœbem* esse; nam quamuis apud *Dioscoridem* nulla eius notha colligi possit; apud *Theophrastum* tamen aliquæ habentur, quæ optimè hanc sententiam confirmare possint; nam de *Stœbe*, quam & *Stibam* alicubi vocat, & *Phleum*, inquit vno loco, vbi *Stibam* vocat : frutex est, folia ferens carnosâ, vt pote quæ pulpa consistit : alibi inquit *Phleus*, quam nonnulli *Stœbem* vocant, inter eas est, quæ iuxta aculeum folium gerunt, vt *Ononis tribulus* : iterum de *Phleo* inquit : spinosarum quoddam genus ex toto spinosum est; quoddam spinoso folio constat; tertium genus est aculeatarum, quod iuxta aculeum folium gerit, vt *Phleus*, *Tribulus*, & *Capparidis* sed quod eo in loco subiungitur, *Theodorus* non bene omnibus his tribuit : peculiare scilicet habere, vt non solum caulem aculeatum, sed etiâ folium habeant hispidum : nam inferius peculiare id soli *Cappari* inesse traditur : *Phleum* autem & *Hippopheum* foliis mitibus constare, idest sine aculeis : ibidem tribuit *Phleo* folium carnosum, multifidum : multasque

tasque radículas non in profundum : germinat inquit cum Virgiliis, pri-
moque aratro vna ; nec folia dimittit ; non enim annua ; sed diuturnior
est. hæc omnia pulchre conueniunt herbæ supradictæ ; sed alia apud
eundem Theophrastum Phleum neutro genere appellatur ; in stagnis na-
scens , cuius fructus placentæus in lacu Orchomenio proneniens , Ah-
thella vocatur ; alibi sterile , quæ fæmina est , foliis Harundineis , de qua
alibi dictum est à nobis. Plinius Theophrastum sequutus male intellectū
inquit : quædam in folio , & in caule habet aculeum , vt Phleos , quod ali-
qui Stœbem appellauere : vnde error Theodori fluxit : Alibi Dioscori-
dem imitatus inquit : Stœbe , quam aliqui Phleon vocant , decocta in
vino præcipue auribus purulentis medetur , item oculis ictu cruentatis ;
Hæmorrhoidæ quoque ; & dissenterix infusa . Dioscorides inquit folia
& semen astringunt ; ideo dissentericis infundi decoctum , auribus puru-
lenti ; imponi oculis cruentatis : folia cohibere sanguinis eruptionem .
Longæque diuersa est apud Galenum , quam incolæ inquit Colymba-
dem vocant , alij Stœbem , herba fruticosa , calida , & acris valde , parum-
per redolens , aptissima ad præseruandum vina : appellatur & Stœbe ,
quodcumque vasis interponitur opplendi gratia ; ne inuicem collidan-
tur , vt natura fecit in pulmonis fabrica : nam carne molli , instat Stœbes
cuiusdam , eius vasa fulciri scribit Galenus .

C A P. X L I X.

ALTERA in eisdem locis nascitur latiore folio , ac minus diuiso ,
candidiorique , succo lacteo : capitula fert parua , non in alis , sed
in summis ramulis , longis aculeis simili modo armata : florem
luteum : radicem valde amaram . Dioscorides Leucacantham vocat ,
cui radix Cypero similis , valde amara , quæ commanducata dentium do-
lorem sedat , & quæ sequuntur . Appellata hæc Leucacantha ob candidas
capitulorum spinas . Theodorus apud Theophrastum Spinam candi-
dam vocat . Plinius eadem , quæ Dioscorides habet : appellatur & Leu-
cacanthos .

C A P. L.

ACANACEIS proxima sunt , quæ fructum simili modo ferunt ,
aculeis tamen omnino carent , vt Lappa maior , Carduncellus ,
Cyamus , & alia quædam : Lappa maior , ab aliis Personata vo-
catur , & à recentioribus Medicis Bardana : frequens est circa oppida , in
pingui solo nascens : foliis ab radice maximis , in latitudine oblongis , fi-
gura Cucurbitæ , hirsutis , ingrato odore : caulem fert in estate tamosum ,
cubitalem , amplioremque , foliis longo minoribus ; capitula specie spino-
sarum ,

larum, hamulis horrida, quibus pertinaciter hærent vestibus: flos lanugineus & purpureus insidet. Dioscorides Arcion, & Personatam vocat, cui folia tradit Cucurbitæ, maiora tamen, duriora, nigriora, & hirsuta: caulem subcandidum, sæpe nullum: radicem magnam, intus albam, foris nigram, quæ drachmæ vnus pondere pota cum nucleis Pineis, purulenta, & sanguinem extussientibus auxiliatur: quod hodie quidam experimento efficacissimum remedium esse comprobauerunt. Plinius bis eadem videtur intelligere in eodem capite; modica nominis mutatione; nam vno loco inquit: quidam Arcion Personatam vocant, cuius folio nullum est latius, grandes Lappas ferentem: huius radicem decoctam ex aceto dant potu ad serpentium ictus: ex quibus notis manifeste herba supradicta significatur. Alio loco paulo post inquit, Persolata, quam nemo ignorat, Græci vero Arcion vocant, folia habet maiora etiam Cucurbitis, & hirsutiora, nigrioraque, & crassiora; radicem albam, & grandem: hæc ex vino bibitur denariorum duum pondere. Quædam prima sumpta sunt ex Dioscoridis Arcio; hinc controuersie inter recentiores, Quidam enim duo esse Arcij genera Personatam scilicet & Persolatam: Quidam alteram Petasitem esse, alteram Arcion: cum apud Plinium nomen Petasites non reperiatur: atque horum alij primam mentionem scilicet Personatam, Lappas ferentem Petasitem Dioscoridis indicare, legentes apud Plinium non Arcion appellari, sed Echion; quia moribus Vipere conueniat: Persolatam vero Arcion Græcorum esse, significarique eo nomine eam, quam nos pro Petasite ostendimus, appellatam, à quibusdam Vngulam Caballinam, vt inquit. Alij è conuerso. Galenus non Arcion vocat, sed Arction, vt duo sint Arctij genera: primum Verbasco simile folio, vt Dioscorides tradit: Alterum Cucurbitæ, quæ Personata dicitur: quod rationi consentit; vtræque enim plantæ in eo conueniunt, quod capitula gerunt in caule ramoso, & hirsuto: folia subrotunda: sed differunt magnitudine, & proprietate capitulorum, quam diximus, aliisque paucis differentiis: ab vtrisque autem longe diuersa est Petasites, vt patet ex descriptione.

C A P. L I.

S E N E C I O passim in rudibus præcipue circa macerias, in parietibus, & tectis nascitur, herbula semicubitalis altitudinis, aut paulo maior, ramosa, ac subhirsuta: foliis paruis, latitudine parui digiti, in ambitu diuisis, Erucæ modo, aut Quercus: in cacuminibus flosculi lanuginei continentur, lutei, qui breui in pappos dehiscunt: eius foliola recipiuntur in Acetaria: floret particulatim fere toto anno. Quædam in montibus nascitur altior, & in omnibus maior, flore aureo.

Dioscorides Erigeron vocat; cauliculo cubitali, subrubro: foliis crebris, per extremitates incisus, Erucę modo, sed multo minoribus; flores fert luteos, qui breui dissoluuntur, & abeunt in pappos; vnde nomen assumpsit; quia vere flores capillorum more canescunt: radix inutilis: nascitur in maceris, & circa oppida. Theophrastus recenset inter olera diutius florentem: inter hyberna erumpentem post Aphacam. Plinius inquit Erigeron à Græcis, quæ à nostris vocatur Senecio, herba est Trixaginis specie, & mollitie; cauliculis subrubicundis: nascitur & in tegulis, & in muris; nomen hoc Græci dederunt; quia vere canescit: caput eius numerosa diuiditur lanugine, qualis est spinę, inter diuisuras exeunte: Quare eam Callimachus Acanthida appellat, alij Pappum: nec deinde Græcis de ea constat: alij Erucę foliis esse dixerunt, alij Roboris, sed minoribus multo: radice alij superuacua; alij neruis vtili; alij potu strangulante; è diuerso quidam Regio morbo cum vino dederunt, & contra omnia vesicę vitia, item cordis & iecinoris; renibus extrahere harenam dixere, & quæ sequuntur. Dioscorides vim refrigerandi foliis, & floribus tribuit; ad testium & sedis inflammationes pollere; & ad omnia vulnera etiam neruorum: lanugo eius per se tantumdem præstat ex aceto inducta, sed recens temperata in potum strangulat: totus caulis decoctus in aqua bibitur cum passo ad stomachi dolores à flaua bile ortos. recentiores Medici Carduncellum vocant, recipientes in vnguento Martiano. Sed cum alio nomine Carduum benedictum appellari tradant, occasionem dubitandi præbuerunt: Alia enim hodie eodem nomine intelligitur, quam scilicet Carduum Sanctum vocamus, vt suo loco patet. Forte Senecio appellata fuit à recentioribus Carduncellus; quia ea herba maxime oblectentur Cardueles auiculæ; vnde & herba Carderina vocatur: nam ad id alludit & appellatio antiqua apud Plinium: Acanthis enim appellata est, quo nomine Auicula quædam vocatur in spinis viuens. recipitur & apud Ioannem de Vigo in confectione olei Hypericonis Carduus Benedictus ad vulnera neruorum, ad quæ pollet Senecio, non Carduus Sanctus.

C A P. L I I.

CYANVS, qui vulgò Fioralisus in Hetruria, sponte nascitur inter segetes, flos est eleganti colore cæruleo splendens; ideo recipitur inter coronarios, quamuis sine odore: cauliculum fert rectum, cubitalem, subcandidum, ramosum; in quo pauca folia oblonga, candicantia, & hirsuta, Leucoio similia; sed andustiora, & graciliora, aliquando angulosa, vt Cikorij: cacuminibus capitulum infidet paruum fursuracū, in rotunditate fastigiatum; vnde flos erūpit foliatus, foliis

foliis cōcauis in extremo dissectis : reperitur & violaceus, aliquando can-
didus ; semina intra lanugines continentur : tota æstate floret ; extat &
quidam flore grandi : pulchriores coluntur in hortis . Plinius Cyani-
floris meminit inter coronarios : floret post Rosam , & præcedit Ama-
ranthum . Putat Hermolaus hoc Leucoion cæruleum esse apud Dio-
scoridem . Ex hoc genere videtur esse Struthium apud Theophrastum ,
quam Theodorus herbam Lanariam vocat : recenset enim inter Acana-
cea, sed excipitur à reliquis, vt Sonchus, & Cnicus satius, quod conce-
ptum nequaquam spinosum ferat : floret æstate : flos inter coronarios ,
aspectu pulcher, sed caret odore : sed alia est apud eundem Struthos, que
forte Struthium est Dioscoridis, vt alibi à nobis innuitur.

C A P. L I I I .

CERRETTA, seu Sorretta. ab insectoribus lanarum appellatur.
herba lanaria dici possit in syluis nascens : foliis latioribus Cya-
no, & propè pediculum magis incisis ferræ modo ad Scabiosæ
similitudinem : flores fert purpurascens : Altera maior : longiore fo-
lio, ac latiore : caulibus pluribus, crassioribus ; flore grandiusculo, co-
lore purpurascens.

C A P. L I I I I .

QVAEDAM in incultis nascitur, & potissimum iuxta vepres,
Cyano similis: foliis angustioribus, mollioribus, & frequentibus,
nulla ex parte sectis ; capitula fert tenuiora, magis fastigiata ;
vnde vix flos erūpit subrubens: fasciculos num cōponūt, & pro-
scopis vtuntur ad verrendum: exiguus quidam odor inest cacuminibus,
sed præ siccitate vellicans; vnde sternutamenta mouet, Dioscorides Ptar-
micam vocat, quam cum Struthio coniunxit ob affinitatem . eius descri-
ptio in hunc modum habet. Fruticulus est ; paruis frequentibus ramis,
rotundis, Abrotono similibus, qui folio numero oblongo, & olaceo
vestiuntur : in cacumine Antemidis modo capitulum inest rotundum,
& paruum, olfactu acie, sternutamenta mouens; oritur in montosis,
& saxosis locis.

C A P. L V .

PAPAVER spumeum in incultis nascitur, præcipue marittimis :
caule dodrantali, stolonibus pluribus, humi procumbentibus,
candidis : folia fert, longe magis diuisa, quam Cyanus, similitu-

dine Papaueris Rheas, sed multo minora, candida, & hirsuta, capitula rotunda, squamis veluti paruis bullis extuberantibus, instar spumæ candida: florem purpurascens: Aliud in saxosis: caule erecto, altiore, ferme cubitali: ramis ad latera sparsis: foliis tenuissime scissis, nec adeo candidis. appellauimus hanc Papauer Spumeum: quoniam aliqua ex parte Dioscoridis descriptio accommodari huic possit, præcipue si congener statuatur cum Struthio: sed quoniam alias plantas apud Dioscoridem, & pro Struthio: & pro Papauere Spumeo ostendimus; ideo earum explicationem ex aliis locis colligere oportet.

C A P. L V I.

CENTAUREA maior in monte Gargano Apuliæ nascitur: eius radix in officinis pro Rhapontico venditur, exterius nigra, interioris subrubens, crassa, & longa: folia ab radice fert erecta, similia Cerrettæ, sed multo maiora: sectionibus utrinque digito latioribus instar folij Nucis: caules fert rectos, ab eadem radice plures paucis ramis, bicubitales, amplioresque, in quibus pauca folia: cacuminibus capitula Cyani grandiora, flore purpurascens: semen Cæreo simile inter lanugines. Dioscorides Centaurium maius vocat, folia inquit ei sunt Nucis Iuglandis oblonga, & virentia, colore Brassicæ, in circuitu serrata: caulibus Rumicis, binum ternumque cubitorum ab radice multiplici sobole, fruticantibus; super hos capita, seu Papaueris in longitudinem quamdam rotunda: flos in cæruleum inclinatus; & in eo semen Cnici, inclusum veluti in lanigeris floribus: radix vasta, solidaque, ac ponderosa, bicubitalis, succo madida, acris, cum quadam astrictione, nec citra dulcedinem rubescens: amat solum pingue, & apricum, syluas, & colles: cognominata est & Panacea; quia medetur omnium morbis: exhibente radice dracmæ duæ cum vino, aut cum aqua, vbi febris fuerit: ad sanguinis sputum; ad tusses veteres; asthma; conuulsionem; ad termina: vuluæ dolores; subdita menses extrahit, & partus: vulnera glutinat imposita: si carnes cum ea tusa coquantur, coalescunt: succo eius pro Lycio vtuntur. Plinius eadem fere habet ad verbum: de Centaurio minori alibi dictum est.

C A P. L V I I.

QVAB Scabiosa vulgò appellatur, quamuis prædictis similis sit, tamen à genere Atanacæo in totum recedit: neque enim inter lanugines eius semen continetur, neque clauditur in vasculo: neque cor infra habet, sed exterius, qua flos exoritur. eius plures disse-

Liber Tertiusdecimus.

341

Differentiæ. Nam alię foliis scisso constant; alię integro. quę scissa ferunt folia in argis potissimum estate inter stipulas nascuntur ex messe relictas; caule cubitali, aut ampliore: ramis ad latera sparsis: paucis foliis, subhirsutis; utrinque diuisis; modò crassius ad similitudinem Cerecæ, modò tenuius vt Papaueris Spumei: cacuminibus ramulorum capitulum insidet, in latitudinem fusum; flosculis ad cæruleum vergentibus: seminibus aceruatis, subhirsutis: radice singulari: tota planta admodum amara est, & substringens: celebratur à recentioribus ad scabiem malignam, & lepram, tum potu succi eius; aut aquę distillatę, tum ablutione ex eius decocto, aut in vntione: necat lumbricos; discutit abscessus internos; præcipue toracis, & pulmonis; & interna vlcera siccant. dantur aquę distillatę vntiæ tres singulis diebus ter vel quater ad toracis abscessus: tussim: pestem: & venena: vlceribus quoque præhumidis opituletur exterius illita. putatur hæc apud Aetium Psora esse, cuius vitæ fumo arborum eruce moriuntur.

C A P. L I V I I I.

QUODDAM scabiosę genus peregrinum apud nos breue: foliis non adeo scissis: capitulis sphericis, amplis; seminibus circumdantibus, crassis, quibus singulis stylus insidet, stellam gerens, iucundo aspectu.

C A P. L I X.

QUAB autem folio constant integro, plures adhuc differentias habent: nam quædam in syluis nascitur, præcipue locis humidis, folio Lapathi, aut potius Glasti, virente, leui: capitulis Scabiosę nostratis; radicibus Ellebori modo fibrosis, media quadam crassiori, & detruncata, quasi corrosa; vnde morsus Diaboli vulgò appellatur, ab aliis Succisa: hæc quoque valde amara est: folia recentia cathaplasmate carbunculos, & pravas inflammationes concoquunt; ideo in peste vtuntur: datur in potu radix, ad eadem, & ad omnia venena, cordis morsum, & vuluę cruciatus: aqua distillata ex tota planta in potu dissoluit grummos sanguinis, & occultos abscessus prope cor. Alia quoque in syluis nascitur Succisę similis: folio rotundiore, hirsuto, in ambitu magis serrato.

QVAEDAM peregrina apud nos fruticosa, specie arborea; ideo Scabiosa arborescens appellari potest: caule crasso, albicante, multis ramis, in latitudinem fuis: frequentibus: foliis mollissima lanugine candicantibus, latioribus, ac longioribus, quam Oleæ, nulla ex parte ferratis; cacuminibus florem fert purpurascentem, latum: semina crassa, in membranofum calycem desinentia, quæ caput constituunt, veluti fauum, rotundum, & amplum: hæc perpetuo viret, amaraque est, vt reliqua Scabiolæ genera.

Finis Libri Tertii decimi.

543

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI

DE SVFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER QVARTVSDCIMVS.

CAP. PRIMVM.

VAE florem ferunt pluribus seminibus communem nullo inclusis vasculo, præter id, quod florem regit, ex necessitate hunc habent inferius sedentes; non in summo, vt quibus distributus est in singula: eorundem semina animaduersa sunt cor in inferiore parte habere. Quædam autem ex his vrentem habent caliditatem, vt Chematis, Ranunculi genera, & Anemone. Quædam frigida sunt & valde astringentia, vt Pentaphyllon: Quibusdam autem folliculus singulis seminibus datus est, vt Geraniis, Maluæ, Lino. Clematis, quæ secundo loco ponitur à Dioscoride, tribus plantis, quæ apud nos sunt, conuenire videtur inter suffrutices: quarum Vitalba vulgò appellata inter frutices numeranda esset, sed ob generis affinitatem in hunc locum distulimus: frutex arborescens est Vitis modo in seipibus, viticulas ferens longas, & lentas, albo cortice, & disrupto: folia coniugatim fert per interualla multipartita, ramosis pediculis clauiculorum vice se intorquentibus, Smilaci similia, serrata, & subhirsuta: sapore acri, & vrente: flores candidos in racemulis fert multis in medio staminibus: semina capitulis circumposita, arida, sine pericarpio, in prælongam plumam definentia, feruentis naturæ. Hanc Theophrastus, vt putato, Athragenam vocat: Arbor inquit, similis Viti, & Labruscæ særgit, & modo earum scandere arbores solita est. Ex ea commodissime igniaria capi existimant, sed conuenticulum ex hac: teretrum verò ex Lauro faciendum censent, Viticella autem appellata suffrutex est in incultis, & gracili solo, alioqui similis Vitalbæ, sed tenuior, ac breuior: foliis quoque tenuioribus, & in suis pediculis magis numerosis, læuibus, nequaquam serratis, sed acerrima facultate præditis; videntur enim ad inuersiones exciandas: flores hæc fert copiosiores, similiter candidos; & semina prædictæ similia. Tertia Flammula ab effectu vocatur, vulgò quidam Flammulam Iouis: constat viticulis rubentibus; & foliis omnino Vitalbæ similibus:

bus : flores autem fert cæruleos, & ad purpuram inclinantes, latifolios. Radiculae omnibus multae sunt Asparagi similes. Apud Dioscoridem omnes hae plantae videntur sub vno nomine Clematidis secundo loco ab eodem descriptae intelligi. Viticuloso inquit ramulo constat, rubescen- te, lento, cui folium admodum acre, & exulcerans : repit per arbores. Smilax. Plinius quoque, quamuis alias Clematidas constat ab his longe diuersas, de hac tamen, quae a Dioscorides posita est, scribit similem Smilaci, repentem per arbores, geniculatam & ipsam.

C A P. I I.

RANUNCULOS appellamus plantas, aut in aquis, aut prope aquas nascentes : radicibus albis, Ellebori modo, fibrosis ; flore ex quinque foliolis constante, vt plurimum luteis, qui gustatus linguam exurit : capitulum ferunt vndique circumdatum. Semine depresso, viridi, &, cum siccatur, nigro : folia fere omnibus diuisa sunt paucis exceptis, Apij modo, at latiora, & in tres, vt plurimum partes varie scissa : inest & plerisque, antequam caulescant, macula quaedam nigra. Quod frequentissimum circa piscinas nascitur, laeui, ac molli folio constat, & caule, qui ferme cubitalis est : florem fert luteum : capitula tenuia, & oblonga, vel rotunda, exiguis seminibus : tenues fert radice- las, multas, & candidas : appellentur ij Ranunculi leues. Duo alia ge- nera lanuginosa sunt tum foliis, tum caulibus, quorum alterum radi- cem fert Verticilli modo rotundam, vnde aliae descendunt, Ellebori mo- do, carnosae : folia magis diuisa, quam antedicta, aliquando coloris cine- rei : quidam hoc genus priuatim Pedem Coruinum vocant : eius radice pro caustico medicamento vtuntur. Alterum adhuc lanuginosius est, & laeuiore folio constat, ac minus diuiso, quasi Maluae ; altiore caule, in quo pauca foliola : radices insunt fibrosae, vtrique flores aurei, splenden- tes, & capitula rotunda insunt : oriuntur in incultis praecipue pratis. Haec etiam sunt hirsuto semine, & crasso ; ipse autem parue, non exceden- tes dodrantalem altitudinem, laeues, exiguo flore : oriuntur locis cul- tis, vt in aruis & hortis : harum altera folio constat subrotundo, parum scisso ; cauliculis pluribus, palmi altitudine : altera vno caule constat, ramoso, dodrantali ; foliis multifidis, Apij tenuioris modo. duae in aquis proueniunt : cauliculis in superficie natantibus, geniculatis : ex singu- lis geniculis folia edunt, & cauliculum breuem super aquas, sustinentem florem album : & capitulum rotundum minuto semine : folia alteri parum scissa, & parua : alteri in capillaceam tenuitatem scissa, quasi fœniculi. vidi & quoddam vtrumque genus foliorum habere initio qui- dem integrum, procedente tempore capillaceum : frequentissima haec sunt in

in paludibus Pisanis, appellantur autem candidi Ranunculi; quia flore
 constant candido. Dioscorides Batrachion vocat; quidam inquit Apium
 sylvestre vocant: eius plura sunt genera: vna autem omnium virtus
 horis, & valde exulcerans. eorum quoddam folia fert Coriandri, latio-
 res, & alba, & pinguis: florem luteum, aliquando purpureum: cau-
 lem non crassum, orbitalem: radicem paruum, candidam, amaram,
 fibras Ellebori modo habentem: nascitur in riguis (his Dioscorides indi-
 cat id, quod nos genus lae appellauimus, at qui in hoc genere florem
 purpureum ferat, non dum visum est) Alterum genus inquit lanugino-
 sius est: longiori caule, pluribus foliorum diuisuris: hoc plurimum in
 Sardinia prouenit, acerrimum, quod & Apium sylvestre vocant, (videtur
 genus illud lanuginosum significare, qui vulgò Pes Coruinus appellatur)
 Tertium inquit valde paruum, graui odore: flore aureo (nos id genus semine
 crasso, & bituto descripsimus.) Quartum inquit simile huic flore la-
 cteo (indicat id genus candidi, quod folia fert paruum scissa, similia enim
 sunt tertio.) Plinius Ranunculi quatuor eadem genera tradit, quæ Diosco-
 rides fere ad verbum. Vnum inquit pinguioribus quam Coriandri fo-
 liis, & ad latitudinem Maluæ accedentibus, colore liuido, caule albo, gra-
 cili, & radice alba: nascitur in limitibus humidis & opacis: sed hic Pli-
 nius colorem liuidum foliis tribuens, significat maculam nigricantem,
 quam tacuit Dioscorides. Alterum inquit foliosius, pluribus foliorum
 incisuris: Tertium minimum est odore graui, flore aureo: quartum si-
 mile huic flore lacteo. sed hic deprauati codices habent flore luteo. alibi
 eandem Polyanthemum vocat, quam quidam Batrachion appellant, cau-
 stica vi exulcerat cicatrices, & ad colorem reducit, eadem vitiligines con-
 corporat. De eo, quod oritur in Sardinia, alibi Plinius inquit Apiastrum
 vocari ab Apio, in confessa damnatione venenatum in Sardinia, cum ta-
 men Hyginus Apiastrum ab Ape vocet Mellissophyllon. Dioscorides
 libro sexto inter venena Sardoam herbam vocat Ranunculi genus, qua
 pota & comesta mens dimouetur, distinctiones neruorum & labiorum
 contractiones fiunt, vtpote iactu imaginem ridentium referat; vnde Sa-
 donius risus in proverbium cessit.

C A P. I I I.

PRÆTER hæc genera alia permulta apud nos sunt: vnum in fo-
 ueis aquosis nascitur, humi serpens, ex singulis geniculis radices
 fibrosas emittit, & longum pediculum attollit, ramosum, folia di-
 uisa sustentem, Apio palustri similia: ex singulis alis cauliculum attol-
 lit, longum, sustentem aureum florem, sed infirmis viribus; non enim
 mordet, vt cæteri: Quidam hoc Chrysanthemum vocant Democrito.

ascripsum; nam ab Ajuilegis herbã hanc celebrari asserit; quod aquam subesse certum sit, vbi solet emicare, foliis Anij maceribus, flore splendente, auri colore.

C A P. I I I I.

D VAE peregrinẽ apud nos: vna floribus multiplici foliorum texture constantibus; hæc quoque serpit foliis supradicto minoribus, Ranunculum duplicem appellemus. Altera flore grandi & simplici: foliis candidis, & lanuginosis, in partes angustas & oblongas diuisis. Dye præterea sunt: folio nulla ex parte scisso in syluestribus pedibus: caule cubitali: floribus luteis: exiguis seminibus: alteri folia Plantaginis insunt angustiora: alteri Coronopii, longiora, ferme ad Tristici similitudinem: appellentur Ranunculi infecti.

C A P. V.

TRIA genera in montibus habentur: foliis Aconiti, sed floribus, & capitulis, & radicibus Ranunculi. Vnum folio cõstat rotundo, & secto, vt Vulparia, lanuginoso: cauliculis simplicibus: flore luteo: seminibus cõgestis, Lentis modo. Alterum latiore folio cõstat, qual Napelli, nec lanuginoso: floribus, & capitulis prædicti: Tertium foliis minus scisso: caule ramoso: floribus candidis.

C A P. V I.

QVAEDAM in aruis nascitur inter segetes: caule dodrantali: foliis Anthemidis: floribus Ranunculi figura, paulo amplioribus, rubicundis, & splendentibus: capitula fert in longitudinem producta, ad similitudinem Anemonæ: seminibus angulosis, virentibus, duris: radix parua: tota planta odore graui constat. Quidam inter Anemonas pingunt: Alij Chamæmelum Eranthemon putant: ipse Ranunculus ascribendam censeo, forte quem Dioscorides purpureum vocauit.

C A P. V I I.

QVAE vulgò in Hetruria Fauagello appellatur, à recentioribus autem Medicis Scrofularia minor, parua herba est, in aruis pingui solo nascens: foliis ab radice rotundis, & pulposis, vt fabæ, macula quadam nigra, vt Ranunculus: ex mediis foliis cauliculum fert breuem, ad terram inclinatum, in quo flos luteus similis Ranunculo,

angustioribus, aggregatis, foliolis constans: pauca semina, angulosa, vitibus: radice congesta, ad similitudinem granorum Tritici, quibusdam crassioribus, longioribusque, sapore dulci, & subsalfo: floret in vere, & non dum exacta hyeme: disperit aduentante aestate, viuens tamen, folia hyeme veniunt in acetaria, sapore aquoso. Syluaticus Testiculum Sarracotus vocat, laudatque radulas comestis ad vitia hemorrhoidarum: alij valere ad strumas in collo nascentes, quas scrofas vocant: vnde appellatio Scrofulariae, radicum puluere cum melle delincto scidnis: aquam distillatam & potu & fotu idem efficere. Plinius Strumeam a nostris herbariis vocari tradit; quoniam medetur strumis, & panis, per se in fumo suspensa; creduntque ea rursus sata rebellare, quae curauerint vitia: quoniam haec de Ranunculo videatur dicere. Dioscorides Chelidonium minus vocat herbam, figura quidem non differentem a supra dicta, sed viribus longe efficaciorum; inquit enim herbula est pediculis ab radice pendens, sine caule: foliis Hederæ, rotundioribus, & minoribus, teneris, & subpinguibus: radices habet ex eodem callo, complures, pusillas, veluti grana Tritici congestas, quarum tres, aut quatuor in longitudinem exeunt: in humidis & palustribus nascitur. vis ei acris, summam cutem exulcerans, vt Anemonæ: psoras & scabros vngues eximit; succus radicibus expressus naribus inditur ad caput purgandum: idem præstat decoctum cum melle gargarizatum; & vitia pectoris omnia discutit: At Scrofularia minor supra dicta, & caulescit, & vim illam aqrem non habet. Plinius Chelidonium maiorem tanquam Dioscoridi acceptam refert: foliis Hederæ, rotundioribus, minus candidis: ac quæ subiungit de succo croceo, & semine Papaueris conueniunt maiori Chelidonio, non minori apud Dioscoridem. De Chelidonio maiori alibi dictum est, & de Scrofularia maiore, & simplici Scrofularia

C A P. V I I I.

TRINITAS quibusdam vocatur, ab aliis herba Tora, in montibus nascens, & opacis: foliis ab radice multis, Hederæ similibus, sed tripartito aliqua ex parte diuisis, subrotundis: ex medijs foliis cauliculi nudi emicant in vere, plerumque ante foliorum exortum, tenues, vt Cyclamini, florem sustinentes cæruleum, aut subrubentem, aliquando candicantem, maculosumque, Ranunculo maiorem: semina pauca, oblonga, in acutum desinentia: radices multæ sunt nigrae, Ellebori modo fibrosæ: perpetuo folio constat, sed breui tempore floret. Syluaticus duas esse herbas tradit, viribus contrarias; vnam quidem venenosam, quæ Tora vocatur; alteram vero resistentem veneno alterius, quæ appellatur Antora: vtrasque in eisdem locis nasci simul: fo-

lis quasi Violatum, rotundioribus, & in odore incisive in Cyclamini: qui Toræ sunt valde violacei; Antiorum autem rubrubi. Heronolus Barbarus Triada, seu Trinitatem à quibusdam vocari scribit, & Toram: folio triplici, aut vno potius rotundo, in ternis disposito. Polypodis, hirsuta, capillamentis multiplici, vermianis, & caeruleo cum maculis quibusdam candidis, venenosa. Hæc herbam, cui per antipathiam alia occurrit herba Antitaura, & Antitora cognomine; folio rotundo. Alij hodie Toram, & Antoram ostendunt inter Acornita. Alij porro sunt herbæ Trinitatis nomine apud recentiores, vt quæ inter Trifolia Lagopus à Dioscoride vocatur, utilis ad dysenteriam, & quædam inter Violas triplici colore floris, à quibusdam lactea appellata, laudatâ ad pectoris vitia, & vlcera: vnde occidit errandi venenosam hanc plantam pro assumentibus. Quamquam neque hæc ex toto venenosa; nam Antitora venenis resistit: & hodie in Alpibus vtuntur rustici ad hepatis obstructions tollendas, & Ictericam pulueris foliorum assumentes, vnde Figatellam vocant.

C A P. I X.

ANEMONE in tractu marittimo nascitur, collibus asperis, & apricis, copiosa in Monte Sancti Iuliani prope Pisas: folia ab radice fert tria, aut quatuor, rotunda, incisaque, modo magis, modo minus, Geranio latiora, durioraque: ineunte vere cauliculos fert particulatim dodrantes, aliquando altiores, hirsutos, sine foliis, ternis tantum appendicibus, veluti foliolis circa medium: in cacumine flos oblongis foliolis constat, qui cum panditur, stellam representat, coloris nunc puniceo, nunc purpureo elegantis: non panditur, autem nisi à sole illustratus: nam eo recedente, aut nubilo clauditur, vt nisi insuffletur non dehiscat: vnde nomen traxisse videtur à vento: capitulum fert in longitudinem productum, in quo aceruantur semina angulosa, lanugine inuoluta: radix subest rotunda, Oliuæ amplitudine, gustu acerrimo, exurente: similis est & natura foliorum, & floris. Alterum genus peregrinum apud nos. foliis tenuius scissis, appendice quæ in caule est scissa: latiore flore, vt pote qui ex latis foliis constat, similitudine Papaueris Rheas, ad puniceum colorem vergens: capitula fert longiora, & semina similiter lanuginosa: radix magnitudine grandioris Oliuæ, sed multis paruis agnascentibus veluti sobole: simili natura constat acri. Dioscorides duo genera Anemones esse scribit, syluestrem & domesticam: domesticæ iterum quamdam tradit flore puniceo, aliam subalbido, aut lacteo, aut purpureo: folia Coriandri, tenuius scissa, humi incumbentia: cauliculos lanuginosos, tenues, quibus insident flores, vt Papaueris, mediis

medijs caulis nigris, aut caeruleis: radicem Oleę magnitudine, aut maiorem, veluti geniculatam distinctam. Hęc descriptio aptissime conuenit nosuati Anemone: sed que florem album, aut lacteum ferat, in hoc genere hęc in adhuc non est. Sed cur domestica appelletur non video; in insulis autem & caulis erit apud nos: nisi ob floris pulchritudinem alibi colatur. Syluestri autem inquit: in omnibus maior est domestica, & folijs latior, ac durior, capitulum oblongius habet, florem puniceum: radicales tenues, ac plures: quędam etiam est, cui folio nigrius: & paulo post de syluestri inquit: ob similitudinem quosdam in errore versari, non distinguentes hanc Anemonem ab Argemone & Papauere Erratico: quia flores simili colore constant scilicet puniceo: sed differunt; quia color puniceus in Anemone, saturator est; floret quoque citius: non succum fundit, vt ille, non calycem fert, sed veluti Asparagi cacumen. nascitur in aruis parte plurima. Hęc satis conueniunt alteri Anemone, quam descripsi; flores enim omnino Papaueri Erraticum æmulantur, sed color magis profundus. Quamquam hoc apud nos non nisi satum in hortis reperitur. Apud Theophrastum Theodorus Fremium vertit: floret inquit vere inter ea, quę natura herbae, & annua sunt: hyberna erumpit post Aphacam; ab radice tantum foliata; floret non longe post germinationem. Plinius Anemonas quędam coronarias tradit, vt florem syluestris Bulbi, & Argemonem: quędam medicas: sunt; qui Phenion vocant: duo eius genera: syluestris prima, altera in cultis nascens: vtraque sabulosis: huiusque plures species; aut enim pheniceum florem habet, quę & copiosissima est: aut purpureum; aut lacteum. Harum trium folia Apio similia, nec temere semipedalem altitudinem excedunt cacumine Asparagi: flos numquam aperit nisi vento spirante; vnde & nomen accepit: syluestri amplitudo maior: latioribusque folijs: flore pheniceo. Hanc errore duci Argemonem putat multi; alij rursus Papauer, quod Rheam appellauimus: sed distinctio magna, quod vtraque hęc postea florent: nec aut succum illarum Anemone reddunt, aut calyces habent, nec nisi Asparagi cacumen.

C. A. P. X:

ANEMONĒ montana in Apennino frequens in syluis, antequam ab radice folia erumpant, inclinante vere vnicum fert cauliculum, palmi altitudine, in cuius medio folium est vnicum, ramosum, diuisura Cicutę, subhirtutum: flos in cacumine expansus in stellę modum, vt prima Anemone; colore candido, aut superne lacteo; inferne caeruleo: reperitur & Ranunculo similior, colore luteo: capitulum rotundum: seminibus Ranunculi: Radix in obliquum tendens,

digiti longitudine; unde inarescente caule, alud erumpit ^{scilicet supra} dicto latius, sed sine fructu. Huius quoque acris natura est. An Dioscorides per candidam Anemonem & lactamias intellexit, ambiguum est, cum totius plantę unicam descriptionem tradiderit, non plures. profectò Apij folium, quòd Plinius tribuit, his magis comparandum quam superioribus.

C A P. X I.

PULSATILLA à recentioribus vocatur in eisdem locis nascens, languinosior; latiore folio, ac tenuius scisso, quasi Cicutę: flore latiore, purpureo; seminibus in caudam lanuginosam desinentibus in capitulo rotundo, vt candida Anemone: radice pedali, exesa, subdulci: ceteris acris. laudant recentiores aduersus venena tum tota, tum per ictum illata, & ad pestilentiam.

C A P. X I I.

GARIOFILATA vulgò appellatur in syluis nascens herba, foliis diuisis; vt Agrimonia, breuioribus, & in extremo latioribus: caules fert ramosos, ferme cubitales, duros: cacuminibus flores luteos, & capitula Ranunculi; seminibus oblongis, in tenuem hamulum desinentibus, quo vestibis hærent. Radices Ellebori nigri modo fibrosas, quibus odor Gariophylli, sapor astringens, & subacris. Alterum genus in montibus nascitur: breuiori caule, ac minus ramofo: rotundiore folio, frequentioribus appendicibus: flore grandi, purpureo, aliquando luteo. Albertus Magnus Gariofilatam à quibusdam Sanamundam appellari tradit, & Pedem Lepotis; unde quidam posteriores Lagopum Dioscoridis putarunt: calidam & siccam in secundo gradu statuit; fistulas sanare succo eius instillato, & per os sumpto: mensiua prouocare, si fomentū adhibeatur: ex ea decocta in aqua: vinum, quo decocta sit, assumi ad colicam, & ad robur ventriculo præstandum aduersus cruditates: vsus eius vehementer extenuat obesa: tollit fluxum capitis: in vsu magis sunt folia, quam radices: radices per se aceto irrigatę vestibis inseruntur odoris gratia: aqua distillatur ex tota planta cum radicibus ad eosdem morbos: priuatim ad vulnera sananda tum potu singulis diebus mane & vesperi pōdere vnciarum quatuor, tum exterius si vulnera abluantur: tollit quoque neuos & maculas ex natiuitate ortas, si sepius in infantia lauentur ex ea. Apud Plinium inter Argemonias videtur numerari: nostri enim inquit tria genera eius faciunt, & id demum probant, cuius radix Thus redoleat: aliam Lappam

pam lapideam appellant, vt explicauimus in Agrimonia: vtraque fructu vtilibus heret, & simili folio, ac flore constat. non abhorret & Gei appellatio apud eundem Plinium, inquit enim: Geum radículas tenues habet, nigras, beneolentes: medetur non modo pectoris doloribus, sed & cruditates discutit iucundo sapore.

C A P. X I I I.

FILIPENDULA vulgò dicitur herba in syluis, folia ferens prælonga, instar Millefolij, aut Tanaceti, frequentibus foliolis, coniugatim in longo pediculo dispositis, intermedijs paruis appendicibus, vt in Agrimonia: caules rectos, dodrantaes, aliquando cubitales fert, ramulis in cacumine rectis, quibus copiosi flores insident ex tenuibus foliolis constantes, candidi: capitula parua; seminibus Lenticulæ modo compressis, vnico ordine in orbem dispositis: radículas multas ac tenues in oliuarem nucleum desinentes, quasi globulis filo appensis, vnde appellatio: sapore amaro constat. incertum tamen est vtrum hanc, an aliam inter Apij genera à nobis descriptam recentiores intelligant, nomine Filipendulæ, cui vires, ad calculum frangendum, & vrinam impellendam tribuunt: describit enim Syluaticus folijs Petroselini, sed eleuatis, & non in terram expansis, in cuius radice sunt quasi nodi adhærentes: afferri ex vltimarum: nasci & in Apulia locis montosis & calidis: colligi radicem in fine autumnii: asseruari validam decem annis: profectò Manlius innuit eam, quam Petroselinum syluestre appellauimus: inquit enim apud nos etiam nascitur in pratis, cuius folia sunt similia Petroselino, sed plana, & non expansa: fert capitulum Aneti, flore albo: radicem Pæoniæ similem, sed minorem. Quicquid sit, huic quoque Filipendulæ easdem vires inesse & efficaciores ob amaritudinem putandum est: puluis radicis cum vino haustus dolores stomachi sanat, & iliacam ex frigida causa ex flatu; lapidem frangit, & vrinam impellit: idem præstat extrinsecus fouendo, inclusus sacco, & in vino & oleo feruefactus: in cibis confert epilepsie & asmathi. Aqua totius plantæ distillata medetur pesti, & venenis, & calculo renum & vesicæ.

C A P. X I I I I.

OENANTHE in montibus nascitur, similis Filipendulæ: foliis latioribus, & crassius diuisis, instar Agrimonie, nigrioribus: radice crassa, inæquali, tuberosa, instar Scrofulariæ maioris, non in profundum, sed in latus tendente, à qua multæ radiculæ egrediuntur fibrosæ: caules fert, flores, & semina Filipendulæ. Dioscorides inquit folia

folia habet Pastinacę: florem candidum: caulem crassum, basi altitudo: semen. Atriplicis: radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem: nascitur in petris: huius semen, caulis, & folia cum multo vino pota secundas eiiciunt: radix e vino urinae stillicidio conuenit. Theophrastus inter flores coronarios numerat Oenanthem, quam Terebintodorus aliquando Oenantham, aliquando Vitifloram dicit: semine inquit seritur: floret inter vernos post Bulbi florem: per annum durare potest, si cultus adhibeatur; nam addicta floribus est, & natura cor stat herbacea: si florem attetas, auferasque, nec sinas sementescere, nec solui desit apricum, durare plurimum potest: flos constat specie racemi, candidusque est, Labruscę modo. Vbi autem libro sexto de causis Plantarum inter odores de Oenante inquit: siccitatem plenius odere: intelligitur de flore Labruscę, quem Dioscorides libro quinto Oenanthem vocat, & Galenus laudat ad ventriculi robur prestandum. Plinius de Oenante herba eadem scribit, quę Dioscorides: quamuis autem foliorum comparatio, & radicis descriptio huic plantę magis conueniant, quam Filipendulę, non tamen omnino abhorrent à Filipendula, vt merito ea Oenante minor dici possit, hęc vero maior.

C A P. X V.

PLANTAGO Aquatica vulgò appellatur in palustribus frequens: foliis, ab radice prelongis, erectis, tensis, ex latitudine in mucronem desinentibus, & neruis discursiue, vt in Plantagine vulgari: caulem inter folia attollit, nudum, cubito altiorem, erectum, à cuius medio ad cacumem vsque exeunt rami, per intervalla terni, in alios ramos diuisi, nullis foliis: in summis flosculos fert tenues, ex tribus foliolis constantes, candidos, parum subrubentes: semina in tenuibus capitulis similia Filipendulę, tenuiora: radices Ellebori modo fibrosas, candidas: gustu glutinoso constat, vt Plantago vulgaris. non multum abhorret ab hac Plantago maior Dioscoridis, quamuis alia vulgò ostendatur pro Plantagine maiore, vt loco proprio ostendimus profecto caulis cubitalis, & subrubens, Plantagini aquaticę inest; à vulgari Plantagini non vnicus caulis, sed cauliculi plures insunt, in terram inclinati, quod de minore tradit Dioscorides: locus præterea natalis huic magis conuenit: vulgaris enim Plantago vbique in pratis, & secus vias, & in hortis nascitur: maior autem non nisi in palustribus, & lacunis, seu foueis. Ex Plinio quoque certius idem colligere licet: inquit enim de maiore Plantagine foliis laterum modo inclusa, quę; quia septena sunt, quidam eam Heptapleuron vocauerunt, caulis cubitalis, & Napi similis: nascitur in humidis; At quę similitudo Napi seu Sinapis cum caule vulgaris Plantaginise

Quædam

Quædam in prunis lacunis Pisanis reperitur, palmum alta: foliolis secundum proportionem minoribus: seminibus maioribus, paucioribus.

C A P. X V I.

BARBA IANA à recentioribus Medicis vocatur inter Plantagines aquaticas: hæc non nisi in aquis nascitur, folia attollens super aquas, similia Plantagini aquaticæ, sed binæ appendices adiunctæ sunt, deorsum spectantes, ac prælongæ, instar barbæ bifurcatæ, vt totum folium in tres acutos angulos desinat, veluti sagitta, vnde quidam Sagittam vocant: folij pediculus longus est, crassus, & triangulus ab radice: caulis, crassus, ac nudus, non altus, ternis per interualla ramulis, breuibus, ac simplicibus, in quibus flores Plantaginis aquaticæ latiores: capitula crassa, veluti fructus Arbuti, similiter aspecta, viridia: seminibus exiguis, vndique circumdantibus, vt in Ranunculo. In libello qui inscribitur de Dinamidis inter spurios Galeni, scribitur de Barba sylvana: eius radices in vino coctas ad conceptionem facere, si earum libra vna coquatur in vini optimi phialis nouem, donec dimidium absumat, eique percolato addantur mellis phialæ duæ, & pulueris Cimini vncia vna, ac simul parum ferueant: huius autem decocti bibat mulier in tempore menstrui per quinque dies, mane ieiuna singulas phialas: vesperi autem in decoctione eiusdem herbæ sedeat, diuque calefiat: deinceps cum viro coheat, statim enim concipiet: eandem epilepticis auxilio esse similiter in vino decoctam & potam: Centineruiam quoq; appellari.

C A P. X V I I.

BUTOMVS in aquis palustribus nascitur: foliis ab radice inmutatam longitudinem porrectis, vt Cyperi: dorso acuto: caule bicubitali, nudo, ac simplici, cui rotunditas, ac leuor inoffensissimus inest: in acumine umbella, ac flores subrubentes, quales Mali Persici: semina inutilia, folliculis similia: radix partem quamdam teneram habet, & candidam, gustui non ingratam, figura pedis, à qua radiculae fibrosæ descendunt. Theophrastus inquit Butomus in omnibus fluminibus, ac stagnis nascitur: foliis angulosis, & canaliculatis, vt Harundinis: caulis peculiarem quamdam æqualitatem sortitus est: fructus niger, magnitudine sidæ proximus: femina sterilis est ad nexus utilis: mas inutilis, vtroque loco prouenit terra & aqua: pars tenera ab radicibus proxima est, quam pueri potissime mandunt.

CAP. XVII.

FRAGARIA vulgò appellatur herba, in syluis nascens, locis um-
 brosis: folia fert terna in singulis pediculis, Rubo minorâ, ~~vulgo~~
 sa; hirsuta, & in ambitu serrata: cauliculum ~~erectum~~, palmi al-
 titudine, ramosum; & hirsutum: flosculos Ranunculo minores, tãdidos:
 fructum, Rubo similem, ex minoribus acinis constantem, rubentem in
 maturitate, atque odoratum; sapore vinoso, gustui gratissimo, Fraga
 vulgò appellantur, differentie paucæ in figura & magnitudine: nam quæ-
 dam rotunda sunt, vt Arbuti fructus, quædam oblonga. Quoddam ge-
 nus in Alpibus Bargeis visum est bis in anno fructificans, vere scilicet &
 autumno, eius fructus modice compressus & striatus est, sapore Rubi
 Idem: æstate præteritam fructum perferunt; alios cauliculos ferunt; te-
 nues, ac simplices, quorum cacumina ad terram inclinata radicanr, & fo-
 lia producant: quo modo veluti sobole propagantur. expetuntur in ci-
 bis Fraga, quorum gratia & coluntur in hortis, refrigerant & humectant,
 Picrocholis conueniunt & siticulosi, sed copiosiore cibo caput tentant
 & inebriant: eorum succus incipientibus inflammationibus commo-
 dus, præcipue gutturis: vetustate vires acquirit, efficaces ad oculorum
 suffusiones, & ad faciei vlcera: aqua ex fructibus maturis distillata bibi-
 tur ad sanguinem contemperandum iis, qui scabie laborant & Jebra: In
 cinori calfacto medetur: ad morbum Regium: renum calculos; men-
 strua quoque prouocat: herba astringenti sapore constat, & subamaro
 ad calculum vtilissima, & lienosis, hepaticisque. Plinius Fraga tantum
 meminit inter cibos in Italia: Meminerunt & Poetæ Latini. Non autem
 idem est, quod apud Serapionem Fragre vocatur, fructus Ciceri similis,
 extra rubens, interius niger, qui odore halitum oris commendat, tempe-
 ramento calido. Apud Theophrastum Chamæbatos, idest HumiRubi-
 bus vocatur. inquit enim Rubi genera maximo inter se discrimine di-
 stant; quod quædam erecta, excelsaque; quædam prope à terra protinus-
 que deorsum vergens, cumque se terræ coniunxerit, radicâs rursus, quem
 HumiRubum quidam appellant. reliqua Rubi genera diximus inter fru-
 tices. Dioscorides inter genera Pentaphylli intelligit, vt mox patebit.

CAP. XIX.

QVINQUEFOLIUM passim reperitur iuxta vias, & prope mæ-
 ceras: foliis in longo pediculo quinis, minoribus fragariæ:
 cauliculos fert humi repentes, geniculatos: ex singulis genicu-
 lis folium, & ramulum simplicem attollit: in cuius cacumine flos aurei
 coloris,

coloris . Ramulo maior continetur : capitulum exiguum , minutis
 seminibus absque pericarpio , protegitur acetabulo florem tegente : post
 quam semen perfecit , radicat in singulis geniculis , vt Fragaria , non
 particulatim vt illa , sed simul in omnibus : radice singulari nititur , ro-
 -~~gata~~ & subrubens , quæ gustu astringit . Dioscorides Pentaphyllon vo-
 -~~cat~~ : ramulos ~~hinc~~ inquit festucarum similitudine tenues , dodrantaes ,
 in quibus semen : folia Menthæ similia quina singulis pediculis , raro plu-
 ra , in ambitu serrata : florem pallidum , album , aureum : nascitur in ri-
 -~~guis~~ , & iuxta aquæductus : radice subrubra , oblonga , paulo crassiore
 quam Veratri nigri , quæ plurimis pollet remediis : ex his verbis videtur
 Dioscorides non vnicum genus Pentaphylli indicare , sed plura , florum
 colore differentia : Fortè & numero foliorum , cum dicat , raro plura ,
 quasi & pauciora reperiantur : hoc modo dicemus Fragariam inter Pen-
 -~~taphylla~~ flores albo intelligi , & quæ septenis constant foliis : flore palli-
 -~~do~~ , de quibus mox dicemus : nam , quæ descripta est , quinis foliis flore
 aureo constat . Hanc sententiam comprobatur Plinius , cum inquit : Quin-
 -~~quefolium~~ nulli ignotum est , cum etiam Fraga gignendo commédetur :
 nam illud verbum etiam , significat non omne Quinquefolium Fragam
 gignere . Theophrastus Pentaphyllon , & Pentapetes appellari tradit :
 eius radix , cum effoditur , rubra est , inarescens vero nigrescit atque qua-
 -~~dratur~~ : habet folium Vitis , sed pusillum , & colore simile : & augetur ,
 & desinit simul cum Vite : folia omnia quinque ; vnde & nomen : caulis
 humi serpit tenuis , & crebris internodiis ; eadem Plinius scribit .

C A P . X X .

QUOD septena in singulis pediculis folia gerit in hoc genere ;
 Hermolaus Barbarus Heptaphyllon appellat : plures eius dif-
 ferentia : differunt à Quinquefolio , & Fragaria , non solum
 foliorum numero , qui inconstans in his est in eadem planta ,
 modo ternis , modo quæinis , modo senis , & vt plurimum septenis existen-
 -~~tibus~~ : sed etiam ramulorum rectitudine : non enim serpunt , licet ali-
 -~~quando~~ procumbant in terram , neque radican in geniculis . Vnum ex
 his caule recto constat , cubitali , paucis in cacumine ramis : folia lon-
 -~~giora~~ fert quam Quinquefolium : in summis ramis flores fert luteos , &
 capitula , vt Pentaphyllon ; radicem quoque similem : oritur in aspe-
 -~~ris~~ . Alterum in montibus humile , palmi altitudine : floribus can-
 didis .

C A P. X X I.

TORMENTILLA vulgò appellatur multis ramulis fruticans ab eadem radice, tenuibus, dodrantali longitudine, ad latera fuffis: folia fert sine pediculo, herentia cauliculis, minuta, & magis incisa, quam alterum Heptaphyllon: flosculos fert paruos, pallidos: radicem pollicis crassitudine, breuem, intortam, tuberosam, rubram, valde astringentem: oritur in montibus: quidam Bistortam appellant; quia radix bis intorquetur vt ea, quæ priuatim Bistorta dicitur. Altera illi similis tantum distat foliorum candore in aduersa parte. Recentiores Tormentillæ radicem prædicant efficacissimam ad pestem, & venena; repugnat enim putredini malignæ, temperamento frigido & sicco, & robur addit astringente: expellit quoque per sudorem, ob tenuem quãdam substantiam admixtam. exhibent pulueris eius drachmam vnã, cum aqua acetosæ, aut cum vino, si febris non vrgeat. paratur & aqua distillata ex tota planta cum radice collecta post diem decimam quintam Augusti, & ante diem octauam Septembris: sed ob succi paucitatem maceranda prius per noctem in vino concisa, & contusa, deinde leui igne distillanda: propinatur & decocta in vino. sunt qui puluerem radiceis cum Theriaca aqua portione misceant, diluantque cum aquæ eiusdem vnciis tribus addita aceti sexquiuncia: hũc potum calidum exhibent correptis à peste statim post venæ sectionem, vt sudore abortu liberentur: repetunt potionem postera die. Eadem radix pollet ad dissenteriam, & ad omnem fluxum, & sanguinem profluentem ex vulneribus, aut naribus: iuuat & in disuria: custodit conceptum, si mulier decoctam in vino bibat, & inferiori vëtri illinatur. mœdetur & omnibus febribus diurnis robur ad vëdo omnibus visceribus; tãdem facultates, quas Dioscorides Pëtaphyllon tribuit, recentiores de Tormentilla prædicant, ac multo efficaciores.

C A P. X X I I.

SANICVLA vulgò appellatur herba in Alpibus, frequens in syluis: foliis quinquepartito diuisis, latioribus quam Quinquefolij. & in extremo laciniatis, vt in Vite, leuibus, ac splendentibus: caulem fert rectum, cubitalem, paruis in cacumine ramulis, veluti umbellam constituentibus: flosculos candicantes, aut rubentes: capitula hirsuta, exigua: radices fibrosas: sapor toti herbæ astringens, & subamarus. recentiores temperamentum eius statuunt calidum & siccum in secundo ordine: laudant ad vulnera in potu inter præcipuas herbas vulnerarias, vt Symphitum: nam conglutinat & sanguinem concretum dissoluit: ab

inflammatione defendit: exhibetur herbæ pulvis, aut decoctio, aut aqua distillata, aut succus: habet quoque vim leuiter purgandi: abstergit enim ventriculum & intestina à viscosis humoribus, si cū melle & Glycyrrizę succo in vino exhibeatur eius pulvis, aut sola decoctio in mulla: tumores externos reprimat imposita tum in homine, tum in iumentis.

CAP. XXIII.

POTENTILLA à recentioribus vocatur herba, frequens in Germania circa semitas, & loca aquosa, potissimum iuxta flumina: foliis ab radice in terra stratis, figura Agrimonix, minus hirsutis, candidioribus; foliorum sectionibus tenuioribus maxime Quinquefolium referentibus: cauliculos nudos spargit, in terram repentes: qui more Fragarię radicant in summo, defixi in terram, ac folia gerunt: quo modo propagatur: alium cauliculum inter folia attollit simplicem, qui in summo florem sustinet Quinquefolij, & fructum similem grandiusculum: radix Quinquefolio similis, exterius ruffa, interius alba: tota planta astringit: glutinat vulnera: & vlcera exedentia compescit: oculorum fluxionibus, & puncturis prodest: sistit fluxus sanguinis, & alui profluvia: datur & ad distillationes, coxendicis, & articulorum.

CAP. XXIII.

ALCHIMILLA vulgò appellatur, & Pes Leonis, herbula in pratibus Alpium frequens; foliis rotundis, figura Malux, minoribus; hirsutis, & circumferratis, angulis exeuntibus, effigie Leoninipedis: cauliculos spargit tenues; dodrantaes, ramosos, paucis foliis: in cacuminibus flosculos exiles, numerosos, herbaceos: radicem subrubram, digiti crassitudine, villosam, gustu acerbo. Alterum genus breuius: foliis minoribus in quinque foliola partitis, figura Oleæ, colore argenteo in inferna parte, superne viridi: Stellaria à quibusdam vocatur ab Stellæ figuram, quam folia referunt: in cæteris similis Alchimillę, & sapore simili, ac viribus. Laudant Alchimillam ad glutinanda vulnera, tum externa, tum interna, decocto eius potu, & ablutis vlceribus: idem præstat aqua eius stillatitia: nam calorem extinguit, & ab inflammatione defendit, & sanguinem sistit: sanat & puerorum ramices: sistit alba mulierum profluvia: facitque ad conceptionem, superfluas humiditates siccando: mammas duriores reddit: si ea foueantur: succus eius potus comitialibus subuenit. Dioscorides Leontopodium vocat, id est Pedem Leonis: inquit enim: herbula est duorum digitorum, foliola habens angusta, robusta, digitorum quatuor aut trium longitudine, hirsuta,

ca, versus radicem lanosiora, & subeandida: in cacuminibus caulium capitula veluti attrita, in quibus flores lutei: fructus autem eius incomprehensibilis est ob lanuginem circumdantem: radix parua subest: tradunt hanc vtilem esse ad amatoria: discutit tubercula. hæc descriptio pulchre quadrat Stellariz: sed longitudo quatuor digitorum, aut trium non videtur posse ascribi foliis, cum herbula tradatur duorum digitorum longitudine; sed potius è conuerso legendum, vt transposita sint ea verba: in ceteris nihil est, quod repugnet: foliola scilicet angusta, interne lanuginosiora, & candida: capitula in tenuissimas partes attrita, vt semen vix conspici possit inter lanuginosam substantiam: de flore quidam legunt Melanon, id est nigrum, non Melinon, id est luteum: est autem eius flos ex luteo in herbaceum tendens. Plinius de Leontopodio inquit: eius radix aluum sistit, purgatque bilem ex aqua multa addito pondere denariorum duum: nascitur in campestri, & gracili solo: semen eius potum Lymphatica somnia facere dicitur.

C. A. P. X. X. V.

PEs Columbinus vulgò appellatus, & quæ illi affinia sunt inter Gerania numerantur: hæc parum à Maluis recedunt; nam semina quidem in circuitu iuxta medium modiolum ferunt, vt Maluæ, sed nequaquam facta, pauciora numero, ad summum sex, subrotunda: modiolus præterea medius in longitudinem porrectus est instar rostri aut acis: vnde à Gruino rostro nomen sumpserunt, Dehiscunt seminum alueoli ab inferiori parte abscedentes, & ad rostri verticem contracti, interim eiaculato semine: omnia sapore acerbo constant, præcipue radix. harum duæ passim in ruderibus nascuntur: tenuibus cauliculis, infirmis, dodrantalibus: foliis rotundis, longe minoribus Maluæ, frequentibus scissuris, modò breuioribus, modò profundioribus: flosculos ferunt subrubentes, paruos, capitula parua, breui rostro: radix tenuis, subrubra. Tertia ramos multos fert prope cubitales, humi iacentes, hirsutiores: folia candicantia, nequaquam scissa, Altheæ similia, minora: rostrum longiorem, tenuioremque. Dioscorides has omnes videtur intelligere sub nomine Geranij secundo loco descripti his verbis. Geranium alterum caulibus minutis constat, pilosis, sexquipedalibus: foliis Maluæ, in summis alis capitula gruum sursum spectantia insunt cum suis rostris, aut veluti canini dentes: nullius in medicina vsus. Canini autem dentes vt breuiores, conueniunt prioribus descriptis; Gruum autem rostra tertiæ. de priori Geranio tamquam longe diuerso alibi à nobis agitur. Plinius ex Græcorum sententia describit: foliis paulo candidioribus quam Maluæ: cauliculis tenuioribus, pilosisque,

que, tamofam, & interuallis binum palmorum, & in his foliis: inter que in cacuminibus capitula sunt Gruum. hæc descriptio tertiaz superius à me descriptæ magis congruit.

C A P. X X V I.

D VAB aliaz Pedis Columbini nomine à recentioribus intelliguntur in Syluis nascentes, rostris longis, & crassis: floribus amplioribus, quasi Leucoij, subrubentibus: folia alteri in tres angulos desinunt, Hederæ figura, latioraq; sunt: alteri rotunda, & diuisa in multas partes: radix vtrique digiti crassitudine breuis, & hirsuta, colore rubro, acerbi saporis: vtuntur ad interna vulnera.

C A P. X X V I I.

B ALSAMINA in hoc genere vulgò appellatur; quia Balsami loco vulneribus glutinandis sit efficax, quam nos æquiocationis tollendæ grâtia Geranium Balsaminum vocamus: in syluis nascitur maior, quàm Pes columbinus; foliis latioribus, rotundis, & multo partito diuisis: floribus ex purpureo ad cæruleum vergentibus: rostris prælongis; radice quoque simili.

C A P. X X V I I I.

R VERTIANA vulgò appellatur herba tota rubra: cauliculis infirmis incuruis, geniculis crassis; foliis veluti in ramos digestis, diuisura Apij: radix tenuis, ac veluti capillaris: flosculos fert puniceos, & capitula parua, breuib; rostris: præcipua in sistendo sanguine: oritur in maceriis prope aqueductus reperitur & huic similis breuior, ac minus rubens, foliis viridibus. Dioscorides inter Siderites tertio loco describit his verbis. Sideritim aliam esse tradunt, quam Crateuas Heracleam vocat, in maceriis & vineis nascentem: foliis ab vna radice multis, Coriandro similibus; circa cauliculos dodrantaes, læues, teneros, subcandidos, atque subrubicundos: flore puniceo, gustanti amaro, & lento: huius ea vis est, vt vulnere imposita quamuis recenti sanguinem supprimat.

C A P. X X I X.

A CVS muscata vulgò appellatur herba, in incultis nascens: ramis humi stratis folia insunt in vno pediculo multa, vtroque latere disposita, Pimpinellæ modo tenuiter scissa, hirsuta, Moscæ odorem

ratum redolentia: flosculos fert candicantes, in longo pedicula multos, & capitula cum rostriſ longiſſimis inſtar peccinis, quo lapæ extricantur. Plinius Veneris Peccinẽ appellari tradit à ſimilitudine peccinum, cuius radix cum Malua ruſa omnia corpori inſixa extrahit.

C A P. X X X.

MALVA paſſim in ruderibus naſcitur, læto ſolo, plures ab eadem radice caules fundens, non in rectum, ſed ad latera, rotundos, craſſos, ramoſos: foliis ex longo pediculo rotundis, volẽ manus latitudine, in ambitu modice ſinuatis, quinquepartito, mollibus ſubnigris: flores in aliſ foliorum fert, calathi figura, foliatos, ſubrubescentes, aut candidos: fructum ex ſeptem aut octo ſeminibus conſtantem, loculis inuicem commiſſis iuxta medium modiolum, vt eo abſcedente relinquatur figura globoli in medio perforati: abſcedunt & loculi ab ſe inuicem, cum perfecte ſicci ſunt; in quibus ſemina ſingula depreſſa continentur, colore nigro, aut cinereo: radix in multam longitudinem deſcendit, non ſine ramis, ſubſtantia neruoſa, quæ & neri poſſit, ac textiã lintea, quas Renſas vocant in Brittainia: eſt quoque apta ad dentifricia, ſi cum ſale & à lumine coquatur in vino, ſicceturque. Flores ſaccaro conditi ad renũ & veſicę eroſiones optimi ſunt. Alterum genus in hortis ſeritur, vulgò Maluone: caule ſimplici, & recto, altiſſimo inſtar haſtę, foliis hirsutioribus, ampliſſimisque: flores fert àmpli tudine Roſę, numeroſis foliis conſtantes, rubentes, vel purpurę ſaturatę colore, vel candidos, in odoros: huius caulis, quamuis fere arboreus, annuus tamen eſt, vere exoriens ex ſemine: fructus quoque maior digeſtus in multo plures loculos, quam Malua vulgaris. Dioſcorides Maluam ſatiuam recenſet inter olera, Malachen vocans, longe aptiorem eſui quam ſylueſtrem: ſed neutram deſcribit, tamquam notiſſimam. Ex Theophrasto colligimus id, quod apud nos ſeritur, ſatiuum genus fuiſſe apud antiquos: inquit enim: Malua cultu arboreſcit menſibus ſex aut ſeptem, haſtę craſſitudine & longitudine grandæſcens, vt uſum baculi præſtet, longiori tempore magis increſcit, alibi de Malua inquit: annuo caule conſtat, inter olera, non niſi cocta mãditur. de ſylueſtri inquit à Medicis Althęam vocari: Theodoros Hibifcum vocat, de qua nos paulo mox dicemus. ſed apud Plinium non vnum ſatiui genus, ſed duo eſſe traduntur, totidemque ſylueſtris: àmpli tudine folij diſcernuntur: maiorem Gręci Malopem vocant in ſatiuis: alteram ab emolliendo ventre dictam putant Malachen. è ſylueſtribus, cui grande folium, & radices albę, Althęa vocatur ab excellentia effectus, à quibusdam Ariſtalthęa: reliquum genus ſylueſtris non deſcribit. Ex his colligere licet noſtram vulgarem Maluam, quamuis non colatur

colatur apud nos, in genere tamen domesticæ apud antiquos exitisse: utebantur enim in cibis sanitatis gratia, vbi aliud valde sicca esset ex multo oleo parata, & hodie quidam renellâ eius germina asparagorum mote parant cibum nõ ingratum: flores quoque eius inter acceptaria assumunt. Alterum vero genus, quod spectaculi potius gratia feritur in hortis, Malopen esse apud Plinium; quam videtur intelligere, cum alibi de Malua loquens inquit: in Arabia tradunt authores Maluas septimo mense arborescere, baculorum usum præbere ex templo. assumpta enim hæc sunt ex Theophrasto, de ea, quæ cultu arborescit.

C A P. X X X I.

SYLVESTRES Maluas multas habemus; quarum vna in pratis & palustribus nascitur, Vismaluam appellant, quasi Maluam visci: quædam: Quinque aut sex ab eadem radice caules rectos attollit, simplices, bicubitales; foliis candidis, molli lanugine oblitis, oblongioribus Malua, ac minus sinuatis: flores fert circa summas virgas, ex candido modice subrubentes: fructum Maluæ: radices crassas, in longos ramos diductas, candidas; quæ in aqua decoctæ viscosum mucchum reddunt, medicis valde vtilem. Dioscorides Althæam vocari tradit; quia plurimis pollet remediis: Aliis Hibiscum in syluestrium Maluarum genere, cui folia inquit vt Cyclaminò rotunda, lanugine canescunt; flore roseo: bicubitali caule: radice lenta intus alba, qua addensari aquam constat, si trita addatur sub diuo. Theophrastus de Hibisci radice idem testatur. constat inquit folio Malus, maiori tamen, pilosiorique: caulibus mollibus; flore Mellino; fructu Maluæ; radice fibrosa, alba: caulibus gustu Maluæ constat. vsus ad rupta, & tusses in vino dulci, & ad vlcera in oleo. At color floris melinus, idest flauus, adhuc non visus est, nisi aliâ accipiamus, quam circumferunt pro Althæa Theophrasti, flore quidem luteo; at neque fructus Maluæ, neque plures caules fert, neque ea vis radici inest, vt sua muccosa substantia aquam congelot. Reperitur & altera caule altiori, fore ad Malopem accedens; folio Altheæ candicante: flore roseo, specioso;

C A P. X X X I I.

QVAEDAM arborescens; non enim annuo caule constat, vt ceteræ; sed multis annis viuit: caudice crassitudine brachij ramoso, altitudine quatuor cubitorum: foliis Maluæ, magis lanuginosis, grandioribus: flore, & fructu eodem. Galenus Anadendromalachen vocat, in genere Maluarum efficacissimâ in digerendo:

appellatur etiam inquit Althæa. Plinius inquit: sed & arbor est Malua in Mauritania Lixi oppidi æstuario, vbi Hesperidum horti fuisse produntur: ipsa altitudinis pedes viginti, crassitudinis, quam circumplecti nemo possit.

C A P. X X X I I I.

ALCÆA in limitibus agrorum nascitur: caulis subasperis, ex rubro nigricantibus, ramosisque: folia fert angustiora, quam Althæa, & minus candicantia quasi tripartito diuisa, media parte producta in acutum: flos longo pediculo insidet, paulo latior Malua: semen paruum, Maluæ simile. Dioscorides inquit: Alcea syluestrium Maluarum generi ascribitur: folia habet diuisa, Verbenacæ modo: caules tres, aut quatuor, cortice Cannabino vestitos: florem Rosæ similem, paruum: radices albas, latas, quinque, aut sex, vt plurimum cubitales. Plinius fere eadem ad verbum scribit: nascitur inquit; pingui solo, nec sicco.

C A P. X X X I I I I.

ALCÆA altera virgas fert simplices, non rectas, vt Althæa; sed in latera tendentes, vt Malua, cortice aspero: foliis quinquepartito diuisis, ac serratis, quasi Cannabis: flores fert, & semen Maluæ; longioribus pediculis: radicem longam, ramosamque. Quamuis huic plantæ satis conueniat Alcææ descriptio apud Dioscoridem & Plinium; magis tamen videtur conuenire Cannabis syluestris, vt ex descriptione patet apud Dioscoridem: inquit enim Cannabis syluestris virgas fert Althææ similes, nigriores, asperiores, ac minores, altitudine cubitali, foliis similibus satiuæ, asperioribus, ac nigrioribus: flores fert subrubentes, Lychnidi similes: semen autem, & radicem Althææ. Plinius inquit: Cannabis in syluis primum nata est, nigriore folio; & asperiore (quod videtur desumptum à Dioscoride) impromiscue tamen de viribus eius loquens, cum inquit, tanta vis eius est, vt aquæ infusa congelare eam dicatur, intelligit syluestrem, vt pote facie, ac viribus Althææ similem. Alibi cum differentiâ Cannabis recenset inquit: Rosea agri Sabini arborum altitudinem æquat: significat quamdam Malope similem, sed foliis amplius scissis. extat quedam parua in syluis; foliis Geranij, modo scissis; flosculis & seminibus Maluæ, quæ ad Cannabim syluestrem reduci potest.

LINUM feritur in aruis, herba ab eadem radice multos cauliculos rotundos ferens, vix cubitum æquantes: frequentibus foliis, angustis, & oblongis: cacuminibus ramuli breues funduntur, quibus summis flores sustinentur calathi effigie, foliati, colore cæruleo, & vascula membranacea rotunda Cicëris magnitudine: in quibus semina decem continentur loculis in circuitu propriis distincta, depressa, in angulum acutum desinentia exterius, qua cor spectat, superficie valde læui, mellei coloris: hæc madefacta humorem mucosum fundunt, quam Muscilaginem vocant: ex eisdem exprimitur oleum in pleuritide optimum, si sumatur in potu: surculi exsiccati cortice fibroso, ac valde robusto integuntur, qui maceratus & contusus peccitur, netur, textiturque ad lintea. Quoddam sylvestre breuius: flosculis luteis: capitulo exiguo: Dioscorides de Lini semine agit, vt pote vtili in medicinis. Plinius ipsum Linum inter ea, quæ ad hominum vsum nascuntur, tamquam admirabile extollit: cum ex eo vela excogitata sint, nauibus onustis tam celeri cursu vehendis, vt videatur nobis stantibus vi herbæ non solum Aegyptus Italiæ admoueri, sed & orbis terrarum vltro, citroque portari. Nascitur id ex paruo semine, & gracili caule, non alte à terra attollitur; feritur sabulosis locis maximè vnoque sulco: nec magis festinat aliud, vere satum ætate vellitur, neque id viribus suis necitur, sed passum tumsumque & in mollitiem lanæ coactum: præstat sili nervositate, tenuitate, candore, & cui lanugo nulla. differentię autem huiusmodi apud Plinium abunde leguntur cum regionibus, in quibus nascitur, & industria.

DRAGONE vulgò dicitur ab aliquibus Targone, suffrutex qui in hortis feritur pro oleo: feritur autem ramis; quoniam semen infecundum est. Fama est ortum primo ex Lini semine in Cæpa incluso, aut Rhapsanis, aut Scylla; ideo saporem non ab similem Cæpe inesse, & Lini folia: caules fert rotundos, altitudine duorum dodrantum, ramosos, in quibus folia sunt Lino maiora, carnosioraque, sapore acri; ideo placent tenella germina cruda, præcipue cum Lactuca æstata ex oleo & aceto: flosculos fert inter folia paruos, similes Artemisiæ vulgari. Forte apud Auicennam fuerit Tarcon; vnde vulgare nomen de flexum videtur, de quo inquit notum esse: quidam dixerunt Pyrethrum radicem esse Altarcon montani: calidum & siccum in secundo, licet sit in eo virtus quædam obtupefaciens: desiccet humiditates cum quadam refrigeratione; masticatur & tenetur in ore ad vlcera oris: gutturis dolorem excitat: difficilis concoctionis: aufert desiderium Veneris.

CAP. PRIMVM.

HACTENVS explicata sunt, quæ plura semina, aut nuda, aut propriis folliculis inclusa ferunt: deinceps explicentur, quæ in singulis folliculis, ac pluribus plura ferunt semina, idque aut coniunctis receptaculis, vt Xylon, Bamia, quæ affines sunt Maluæ, Oxys, quæ affinis est Geraniis, Cisti generæ & Rutæ; Papaueris, Aristolochiæ & alia nonnulla; disiunctis autem receptaculis, vt Ellebori generæ, & Aconiti, & Semperuiui, & aliâ quædam omnibus verò flos in sede fructus exoritur: seminum quoque tor inferius in adnexu est: Omnia præpè in extremo aut caliditatis, aut frigiditatis constituta sunt, ideo medicamentosa, & ferè deleteria esse animaduersum est incipiamus autem ab iis, quæ in coniunctis receptaculis plura ferunt semina.

CAP. II.

OXYS ab acido sapore dicta, vulgò autem Alleluia, herbula est palmum alta, folia ferens terna in singulis pediculis, longis, extremo sinuata, figura cordis, sapore acido: flosculos fert luteos: siliquas sursum spectantes, figura rostri Geraniorum, crassiusculas, ex quinque loculis constitutas: peculiare his: nam cum ad maturitatem peruenerunt, vel leui tactu semina expuunt è lateribus in longinquum, siliqua integra permanente, & osculis quam primum coniuuentibus, vt non pateat exitus, quod fit dehiscente quodam cortice, cartilagineo, candido, qui latet in siliqua: ipsa semina flaua sunt, & aspera: Plinius inquit: Oxys folia terna habet: datur ad stomachum dissolutum: edunt, & qui Entorocelas habent.

CAP. III.

GOSSIPIVM; vulgò autem Bambagia, lanugo est candidissima, tenuissima, texendis mollissimis linteis commoda: reperitur in fructu Nucis parvæ magnitudine, semina infarciens rotunda, ut Orobi. eius planta cubito altior, caule simili Maluæ: folia fert angulosa, vix modo minora: flores luteos, in medio purpurescentes, figura floris Maluæ: fructum barbulis quibusdam florem tegentibus inclusum, qui in quatuor partes dehiscens ostendit lanuginem prædictam: perficitur autumnò. Plinius inter genera Lini recenset: superior inquit pars Aegypti in Arabiam vergens gignit fruticem, quem aliqui Gossipium vocant, plures Xylon, & ideo inde facta Xylina. parvulus est, similemque barbatae Nucis: defert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo netur: nec vlla sunt eis in candore, mollitiaque præferenda: vestes inde sacerdotibus Aegypti gratissimæ. Serapio Cottonem, & Bombacem vocat: tradunt inquit ex arboribus haberi similibus Antiperficis, quarum vita perdurat annis viginti. melius tamen ex eo est novum, & quod habetur ex planta eodem anno sata. quamvis autem author hic arborem tradat esse, non tamen putandum aliud genus Bombacis ostendere, quam id, quod superius descripsi, cum testetur eodem anno, quo sata est; Bombacem ferre, ac magis præferendam: sed apud nos adientante hyeme pereunt ex toto eius plantæ ob frigoris impatientiam. Forte apud Plinium eadem sunt arbores, quas Gossampinos vocari tradit, fertiliores etiam, in Tylo minore: Iuba circa fruticem lanugines esse tradit, linteaque fieri indicis præstantiora. laudant Arabes foliorum succum ad alui profluviùm in pueris: semen ad tussim ad genituram augendam: oleum ex seminibus extractum lentigines & faciei pustulas aridas, lanuginem ad calorem fovendum in vestimentis. hodie sunt, qui lanugine semivla sanguinem supprimunt super imposta.

CAP. IIII.

NVPER ex Alexandria semen allatum est, simile semini Gossipij, sed lanugine nulla obvolvente, quo ad Venerem impellendam uti tradunt; Bamiam Alexandrinam vocant: eo sato provenit planta Gossipio similis caule foliis, & flore: fructu longiore, effigie parvi Citreoli, in acutum fastigiato, colore viridi, subaspero, circa ramos erectos frequenti: intra fructum semina subrotunda, subnigra, quasi Viciæ, subaspera, pluribus loculis digesta, septentibus, candidis membranis: seritur aduētante æstate: perficitur in autumnò: primis frigoribus perit.

C A P. V.

ARISTOLOCHIAE duo genera apud nos reperiuntur: vna in syluis nascens, pluribus ab eadem radice cauliculis, simplicibus, infirmis, dodrantalibus, aut paulo longioribus; in quibus folia fere sine pediculo herentia, alternatim, rotunda; florem in alis foliorum fert longum, figura auriculæ brutorum, colore purpureo, & quasi nigro: fructum pendulum, figura parui Fici, rotundum, cutaneo cortice viridi; intus semina facta triangulis laterculis similia, fungoso cortice obducta continentur sex ordinibus, membranis tenuibus, intercedentibus: radix subest rotunda, Mali amplitudine, tuberosa, exterius nigra, interioris buxei coloris, amara, odore medicato. Altera læto solo nascitur in campestribus: Pisis frequens in ruderibus: altiore caule, prope cubitali, crassiorique: folia oblongo pediculo adnexa, maiora, & oblongiora: flores fert ex viridi pallescentes: fructum oblongiorem, crassioremque: radices tenues, Iunci crassitudine, flauas, & odoratas, in quibus aliqua differentia notata est: nam quædam vnica radice constat, exili; quædam plures spargit; quædam pollicis crassitudine habet tuberosam, inæqualemque, quatuor digitorum longitudine. Dioscorides Aristolochiam appellatam esse tradit; quia puerperis opitulari creditur. tria eius genera tradit: primum rotundæ, quæ femina vocatur: foliis Hederaceis cum acrimonia odoratis, subrotundis, mollibus: multis ab vna radice germinibus, sed palmites longi: flores albi, pilei similitudine: quod autem in ipsis rubrum est, graue olent. hæc descriptio videtur indicare duo genera rotundæ esse: vnum flore albo, odoratum; alterum rubro, graueolens. profectò apud nos nec flore albo constat, nec odorata est: sed graueolens, ac flore subnigro; sed forte transposita sunt verba, vt album non flori coniungendum sit, sed palmitibus, vt hoc modo legatur: palmites longi, albi: flores veluti pilei incluso intus rubro, quod graueolet. intelligit autem per palmites longos, & albos; qui intra terram conduntur ad radicem vsque: nam in profundum latitat radix, à qua palmites exeunt, qui extra terram nequaquam longi sunt. Alterum genus idem Dioscorides longam Aristolochiam, & masculam vocat, & digitalem: folia habet inquit longiora, quam rotunda; ramulos tenaces, dodrantales: florem purpureum, graueolentem, qui cū defloruerit, redditur Piro similis: Radix rotundæ quidem in orbem conglobata, Rapo similis; longæ autem digiti crassitudine, dodrantis longitudine, ac maiore: vtræque colore intus magna ex parte Buxeo constant; sapore amaro, & graueolentes. hæc descriptio, nequaquam nostris conuenit omni ex parte, vt patet. de tertia inquit: est & tertia longa, quæ Clematidis vocatur: ramulos habet tenues,

nudis, folijs refertos subrotundis, Semperuini minoris similitudine : flores similes Rutæ : radices longiores, tenues, cortice crasso, & odorato, priuatim ad vnguentorum spissamenta vtili. Hæc quoque descriptio nulli ex nostris quadrat, nisi lectio corrigatur. Quidam verbum Aizon id est Semperuium, Asaron legunt : sed quod nam sit paruum Asarum, incertum est : forte & verbum paruum transpositum est : vt legendum sit : folijs refertos, subrotundis, Asari similitudine paruis : at huius modi folia potius nostræ rotundæ conueniunt. præterea relinquitur dubitatio de flore Rutæ : nam in nostra præter colorem luteum, nulla est Rutæ similitudo. dicendum est igitur nostras Aristolochias aliqua ex parte diuersas esse ab iis, quæ describuntur à Dioscoride. Plinius quartum genus addit, quam Pistolochiam vocat : inquit igitur inter nobilissimas Aristolochiæ nomen dedisse grauidæ videntur, quoniam esset ἀρίστη λεχούσαις : nostri Malum terre vocant, & quatuor genera eius seruant : vnum tuberibus radicum : rotundis folijs inter Meluam & Hederam, nigrioribus, pinguioribusque : alterum Masculæ radice longa, quatuor digitorum longitudine, baculi crassitudine : tertium longissimæ tenuitatis, vitis nouellæ, cui sit præcipua vis, quæ Clematis vocatur, ab aliis Cretica : omnes colore Buxeo : caulibus paruis ; flore purpureo : ferunt bacculas paruas, velut Capparit : valent radice tantum. est & quæ Pistolochia vocatur quarti generis tenuior, quam proxime dicta : densis radicis capillamentis, Iunci plenioris crassitudine ; hæc quidam Polyrhison cognominant : odor omnium medicatus : sed oblonga radice, tenuiorique, gratiori ; carnosissimi est corticis, vnguentis quoque Nardinis conueniens : nascuntur pinguius locis, & campestribus : effodere eas messibus tempestiuum, ita desquamato terreno seruantur. maxime tamen laudatur Pontica, & in quocumque genere ponderosissima, quæque medicinis aptior : rotunda contra serpentes : oblonga in summa gloria est etiam modo à conceptu admota vuluis in carne bubula marces figurat : vt traditur. Piscatores Campaniæ radicem eam, quæ rotunda est, venenum terre vocant, coramque nobis confusam immixta calce in mari sparsere, aduolant pisces cupiditate mira, statimque exanimati fluitant. Quæ Polyrhizos cognominatur conuulsis, contusis ex alto præcipitatis ; radice pota ex aqua vtilissima esse traditur. semine pleuriticis, & nervos confirmare, exalfacere. eadem Satyrion est. hæc tenus Plinius. ex his colligo nostram Aristolochiam secundo loco descriptam, cui multæ sunt radiculæ, Pistolochiæ magis conuenire, quam aliis vllis.

C A P. V I.

CAPPARIS Italica feritur in edificiis; non enim prouenit nisi in saxo: virgas multas fert ex quodam capite lignoso, simplices, cubitales, & ampliores, lignosas, fragiles, cortice rubro, acieui; in quibus folia ex interuallis, spherica, crassa, & fragilia, flores ex alis foliorum exeunt, qui antequam dehiscant, magnitudine lapinorum colliguntur & aceto conditi in cibis expetuntur cum oleo: cum dehiscunt, flos explicantur ex rubro candicans, foliatus, staminibus in medio longis: fructus longo pediculo pendet; tenuior, & oblongior Aristolochia: radix crassi corticis, modice flauescens, graueolens. Aliud genus spinosis ramis constat, peregrinum: feruntur & ex Alexandria Aegypti flores, sale conditi, grandiores nostrate. Dioscorides describit illud genus quod aculeis constat his verbis. Cappariss aculeatus frutex est, qui in terra stratus, magis in orbem euagatur: spinas ut Rubus habet in hami modum aduncas: folia Mali cotoneæ, rotunda: fructum Oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promit, quo ex cusso quoddam glandis oblongæ figura inuenitur, quod apertum grana acinis Punicorum similia ostendit parua, rubicunda: radices lignosas spargit, grandes, numerosasque. tenui plerumque solo, asperisque locis in insulis & iuxta rudera nascitur: caulis & fructus cibi gratia condiuntur. Theophrastus inquit: culturam nullam patitur, natura syluestris; ideo suauior urbana, ramis aculeigera: folium quoque hispidum fert. Plinius in Aegypto inquit: Cappariss firmioris ligni frutex, seminisque & cibi vulgati, caule quoque vna plerumque decerpto: cauenda eius genera peregrina; siquidem Arabicum pestilens, Aphricum gingiuis inimicum, Marmaricum vuluis, & omnium inflationibus: Apulum vomitus facit, stomachum, & aluum mouet: quidam eum Cynosbaton vocant; alij Opheostaphylen. feritur siccis maxime, area in defossu cauata, ripisque vndique circumstructis lapide, alias euagatur per agros, & cogit solum sterile scere: floret ætate: viret vsque ad Vergiliarum occasum, sabulosis familiarissimum:

C A P. V I I.

NYPHABA in aquis stagnantibus nascitur, vulgò Nenufarum vocant: radice fungosa, & magna, crassitudine brachij, longitudine aliquando trium cubitorum, frequentibus acetabulis vndique excauata, vnde abscefferunt folia: folia fert pediculo longissimo, equante gurgitis altitudinem, ab eadem radice multa, ampla, spheri-

ca, ad pediculum sinuata, figura Equini vestigij, vnde quidam Vngulam Caballinam vocant confundentes cum Tussilagine: caules fert nudos, & simplices inter folia, in cacumine sustinentes florem, Rosa ampliolem, qui dehiscit aduentante sole, iterum clauditur eo recedente, aut nubilos differentia: nam quædam candidum fert, ampliolemque staminibus in medio croceis, cui radix nigra: Altera florem ex toto luteum gerit, ac paulo minorem, radicem vero albam. Fructus utriusque calyci Papaueris similis, multis intus conceptaculis. Dioscorides inquit. Nympha nascitur in paludibus, & stagnantibus aquis: foliis Fabæ Aegyptiæ, minoribus, & longioribus, aliis in summa aqua, aliis demersis, pluribus ab eadem radice procedentibus: flore Lilio simili albo, & in medio crocos habente: cum defloruerit, extuberat, vt rotundum Malum, aut Papaueris caput: nigro semine, denso, & lato, lenti gustus: caulis est leuis, niger, minime crassus, Aegyptiæ Fabæ proximus: radix nigra, scabra, clauæ similis, quæ autumno secatur. Nymphae nomen sibi vindicasse videtur; quoniam aquosa amet: Est & altera, cuius flos Blephara dicitur: foliis antedictæ: radice alba, scabra: flore luteo, nitente, Rosæ simili. Theophrastus de Nympha inquit: radicem dulcem habet: nasci in lacustribus solet: Beoti Madoniam vocant: fructumque mandunt: gerit folia super aquam ampla, quæ imposita plagis trita sanguinem sistere traduntur: utilis & ad intestinorum difficultates epota. Plinius inquit: Nympha nata traditur à Nympha Zelotypia, erga Herculem mortua, quare Heraclion vocant aliqui, alij Rhopalon, à radice clauæ simili: ideoque eos, qui libant eam duodecim diebus, coitu genituraque priuari: nascitur in aquosis: foliis magnis in summa aqua, & aliis ex radice procedentibus: flore Lilio simili, & cum defloruerit, capiti Papaueris: in caule secatur in autumno: radix nigra in sole siccatur: aduersatur aluinis. Est & alia Nympha in Thessalia amne Penco: radice alba: capite luteo, Rosæ magnitudine. Hæc Plinius. Quædam parua Nympha in aquis breuioribus nascitur: folio Asari: flosculo candidante, sub purpureo, qui ex tribus foliolis constat, simillimus Plantaginis aquaticæ: capitulum fert, vt Papauer Erraticum septis sex distinctum.

C A P. V I I I :

LOTUS Aegyptia ex hoc genere videtur esse, quamuis apud nos visa nequaquam sit: describit pulcherrime Theophrastus in hunc modum: qui Lotus vocatur, planis parte maxima prouenit, cum rura inundantur: huic natura caulis, similis Fabæ Aegyptiæ, & fructus eodem modo, verum minores, gracilioresque: nascitur fructus in capite, modo, quo in Faba: flos candidus Liliis foliorum angustia pro-

rimus: multi, ac densi promiscui exeunt, sole occidente se comprimunt, caputque integunt: ad ortum aperiuntur, & super aquam assurgunt, id que facit, dum caput perficiatur, floresque desiliant: capitis magnitudo, quanta Papaueris maximi, & percingitur incisuris, non alio modo, quam Papauer: nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui Milio non absimilis est, in Eufrate caput floresque mergi referunt, atque descendere vsque in medias noctes, tantumque abire in altum, ut ne dimissa quidem manu capere liceat: diluculo deinde redire, & ad diem magis sole Oriente iam extra undas emergere, floremque patefacere, quo patefacto amplius insurgere, ut plane ab aqua absit alte, Aegypti apud ipsa aceruis putrefaciunt, cumque tegumenta putruerint, in flumine lauando separant, fructum & siccantes pinsentesque panem faciunt, eoque cibo vruntur. radix Loti Corsium appellata, rotunda est, Cotonei Mali amplitudine, cortice nigro, quali nux Castanea tegitur: corpus internum candidum: elixum assumque in speciem albuminis vertitur, gratum cibis: manditur etiam crudum, sed gratius decoctum, seu aqua, seu pruna. Dioscorides eandem historiam fere ad verbum, sed breuius perstringit: at nullas facultates affert, praeterquam usum in cibis, ut Theophrastus. Athenus Lotum hunc non videtur distinxisse a Faba Aegyptia, cum inquit: nascitur in ciboriis flos, qui coronis est aptus: hunc Aegyptij Lotum solent nominare, at mei Maris dominantes Nautae Melilotum, a quo coronae Meliloticae, odoriferae admodum, & aestatis tempore refrigerantes, quasi Melilotus sit Loti Aegyptiae flos: Aliud tamen est Melilotum apud Dioscoridem & Plinium, de quo alibi sermo est.

CAP. IX.

PAPAVER herba est, semine tantum singulis annis proueniens: caule recto, bicubitali, ramis quoque rectis: folia insunt subcandida, laeua, palmari longitudine, varie scissa, & inaequaliter: florē gerit cacuminibus, calyce cutaneo inclusum, antequam dehiscat, inclinatum ad terram: erigitur postea dehiscens in quaterna folia, lata & rotunda, amplitudine magnae Rosae, nunc candida, nunc purpurea, nunc rosea, nunc fimbriata, cristae modo, nunc multiplici numero densa, at sine odore: caput praeterea gerit amplitudine Mali rotundum, nunc oblongius, nunc depressius: operculo quodam stellatum superposito: intus conceptacula decem & vsque ad quindecim, cartilagineis septis distincta, numeroso semine, ac minutissimo, septis insidente his quidem candido, his autem nigro: candidum gustui gratum in magno capite, & oblongo prouenit, & flore candido, quod innoxie sumitur ad somnum conciliandum: reliqua in graviora sunt, & efficaciora: succus emanat lacteus

lacteus inciso caule & capitulis, copiosior & efficacior in nigris, qui con-
 crescens nigrescit appellaturque Opium, præcipuum medicamentum
 ad soporem inducendum & obstupefaciendum, sumptum erui magni-
 tudine: si amplius deuoretur lethargicos affectus inducit, & mortem.
 At mirum Turcas hodie frequenti usu assumere Opij drachmam vnam,
 & amplius innoxie, nec tamen soporem inferre, sed animi alacritatem &
 ferociam, ideo pugnaturi præsumunt: nam eo veluti inebriantur. Seri-
 tur apud nos candidum: nigri generis sponte oritur quoddam capite
 paruo in ruderibus: ex Hispania femina diuersa nigri allata sunt, quæ
 pulchritudinis gratia in hortis feruntur: Opium tamen apud nos nequa-
 quam colligitur, sed aliunde allatum venditur inter merces exteras.
 Dioscorides Papauer satium vocat id, cui capitulum est longum, & se-
 men candidum, quod in panes densatur in usu sanorum: eo etiam ex
 melle pro Sacama vtuntur. Syluestre autem inquit caput habet depres-
 sum, & semen nigrum: eius scapo succus lacteus emanat. Tertium ge-
 nus syluestrius, & ad medicinas valentius longius prædictis, habens ca-
 lycem oblongum: probatur succus, qui densus, & grauis est odore, mox
 soporem faciens, amarus, qui facile aqua diluitur, albescens cum leuo-
 re, non asper nec grummosus, non coræ modo coheat, in sole diffunda-
 tur, lucernis accensus puram flammam reddat, extinctus odoris vim con-
 seruet: adulterari enim variis mixturis solet. colligitur sincerus incisis
 capitibus summa cute tantum ex obliquo, lachryma collecta digeritur
 in pastillos: deterius efficiunt capitibus, ac foliis contusis, expressisque,
 & in orbiculos digestis, quod Meconium vocatur. Theophrastus de
 hoc Papauere loquens inquit: succus inest lacteus: è capite lacti succa-
 tio fieri solet, quod huic soli est peculiare. Plinius tum nigrum, tum can-
 didum inter satia numerat; candidum cuius semen tostum in secunda
 mensa cum melle apud antiquos edebatur; nigrum cuius scapo inciso
 lacteus succus excipitur, cum deflorescit, hora diei sereni, hoc est cum
 Ros in eo exaruerit: incidi iubent sub capite & calyce, nec in alio gene-
 re ipsum inciditur caput: succus Papaueris largus densatur, & in pastil-
 los tritus in umbra siccat, non vi soporifera modo, verum si copio-
 sior hauriatur etiam mortifera per somnum, Opion vocant, subiungit
 Dræterea notas, & adulteria ex Dioscoride.

C A P. X.

PAPAVER Erraticum, quod vulgò Rosolaccium vocant, in aruis,
 nascitur: folio nigriore, quam Papaueris, subhirsuto, diuisuris,
 profundioribus, segmentis variis: caule tenue, cubitali: floribus
 puniceis, magnitudine Papaueris: capitulum fert Fabæ magnitudine.

oblongum: semen subnigrum. huius floribus in farinam reductis vtuntur ad dolores lateris in potu: sudorem enim promouet, & dolores sedat: incoctis quoque in oleo latera pleuriticorum fouent: Alterum capitulo constat aspero, oblongiore: flore minori: foliis tenuius incis. Dioscorides Rhœas Papauer vocat: nomen accepit à flore, qui protinus deciduus est: nascitur in aruis vere cū Hordeo, quo tēpore & despicitur folia ei incisa, Origano similia, aut Erucæ, aut Cicorio, aut Thymo: maiora & aspera: caulis linceus, rectus, asper, cubitalis: flos puniceus, aliquando & albus, similis Anemonæ syluestri: capitulum oblongum, minus tamen Anemonæ; semen fuluum: radix oblonga, subalbida, crassitudine parui digiti, amara. Theophrastus inter genera Papaueris syluestris describit his verbis: Rhœas vocatum non absimile est Intubo Erratico; quamobrem in vsum venit cibarium: nascitur in aruis potissimum inter Hordea: florem rubrum fert: caput vnguis pollicaris magnitudinis auget: legitur ante Hordei messem, atque viridis etiam purgat inferius; alia vero genera syluestris tum apud Theophrastum, tum apud Dioscoridem alibi explicantur à nobis. Aequiuoce enim Papauera dicuntur, vt quod Corniculatum vocatur, & alterum Spumeum. Plinius hoc quoque inter satiuia Papauera tertium numerat, quamquam alibi medium genus esse velit inter satiuia & syluestria, vt pote quod nisi in aruis esset, sponte nasceretur: Rhœam vocant Græci, id nostri Erraticum, sponte quidem, sed in aruis cum Hordeo maxime nascitur, Erucæ simile; cubitali altitudine; flore ruffo, & protinus deciduo; vnde & nomen à Græcis accepit.

C A P. X I.

NIGELLA vulgò dicta nascitur in aruis: cauliculis tenuibus duorum dodrantum longitudine: folia fert ab radice, Ammi similia scilicet digiti longitudine, vtroque latere scissa, tenuius quam Senecio: in caule autem scniculo similia, sed multo breuiora, cacuminibus ramulorum florem gerit cærulei coloris, ex foliis quinque constantem: capitulum folliculari specie, rotundum in quinque cornicula desinentem, magnitudine Nucis, intra quod semina septis quinque membranaceis inclusa continentur, atrii coloris, angulosa, & aspera, sapore iucundo, odorata: radix subest parua, colore flauo. Alicubi scribitur, odoratius: tenuiori folliculo, foliis minus incis. Extat & flore candido ex numerosis foliolis constante: semine multum odorato. Dioscorides Melanthion & Gith vocat, exilibus surculis fruticans, excedens sæpe binos dodrantes: foliis paruis veluti Senecionis, sed multo tenuioribus: capitulum cacumine gerit paruum, vt Papaueris, oblongum, in-

tercurtantibus intus membranis; quibus semen includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inspergitur. Plinius optimum esse quam excitatissimi odoris, & quam nigerrimum tradit. Apud Theophrastum non reperio, quamvis Theodorus Nigellam vocet, quod Theophrastus Antherion appellat. Est & semen longe odoratius, Nigellę simile, colorę flauus, quam Nigellam Citrinam vocant: affertur ex Orientalibus inter genera Cardamomi, de qua diximus in Cardamomo.

CAP. XII.

HARMBL Constantinopolitanum suffrutex est Rutę similis; tenuior, duorum dodrantum altitudine; multis ramis, in quibus folia varia; nam quędam sectionibus Rutę similibus, ac similiter crassis constant, angustioribus tamen, & longioribus: alia tenuius scissa sunt instar Nigellę: flores in summis ramulis candidi, ex quinque foliis constantes in modum stellę: capitula autem oblonga, Rutę similia, ex tribus partibus constantia: intus autem semina sarcta, figura triangula, candicantia, septis distincta sex: sapor totius plantę subastringens, & nauosus, odore ingrato. Huic satis conuenit descriptio Rutę syluestris apud Dioscoridem, quę Harmala dicitur; quamvis alia etiam assumatur eo nomine, vt dictum est in Ruta syluestri.

CAP. XIII.

HERBA Paris vulgò appellatur, herba in Alpibus locis vmbrosis nascens: vnico ab radice caule, simplici, dodrantali, aut paulo ampliori: quaternis tantum in medio caule foliis, figura Plantaginis, veluti crucem efformantibus: quaternis aliis in cacumine exiguis, in quorum medio fructus est niger, acino vuę similis, sine flore, sed foliola prædicta vicem floris gerunt: intra fructum semina continentur rotunda, in quatuor conceptaculis: radix subest longa, & tenuis, in capillares particulas dissecta, flauescens. Ferunt semen drachmę pondere haustum contra veneficia pugnare: quosdam, qui semistulti euaserunt, vel ob veneficia, vel ob longos morbos, viginti diebus hoc solo remedio sanatos.

CAP. XIII.

RUTA sponte quidẽ oritur locis asperis, & in saxo; seritur quoque in hortis ramo; caulem fert lignosum, scabrum: ramos multos virentes, ac læues, in quibus folia ramosa, dissecta in foliola
angu-

angusta, & oblonga carnosa ex viridi quasi cœrulea: flores in summis ramulis pallecentes, breuibus foliis constantes: capitula rotunda, aspera, dura, in quatuor angulos desinentia: intus semina continentur quaternis conceptaculis: tota odorata est cum gravitate, & vehementia, amaraque. Dioscorides Græce Peganon vocat: satiuam esse & syluestre: satiuam, quæ sub Ficu arbore nascitur, magis in cibos admittitur. Syluestrem & montanam similem esse satiuæ, acriorem hortensi, & in cibis damnatam. Aliud præterea genus syluestris tradit, quæ Harmala vocatur, & Befasa, de qua nōs alibi diximus. Theophrastus de Ruta inquit: caudice vno instar arboris spectatur: perpetue viret: cacuminibus perdurat amissis reliquis: provenit germine: semine tarde nascitur, ideo surculo serere eam solent: aspernatur firmum: est etiam syluestris. Plinius inquit in præcipuis medicaminibus Ruta est: latiora satiuæ folia, rami fruticosiores: syluestris horrida ad effectum est, & ad omnia acrior.

C. A. P. X V.

CISTUS in collibus incultis nascitur, valde gracili solo, voluti frutex lignosus, ramulis prope cubitalibus, ruffis, foliis rotundis, vt Marrubij, minoribus, nigrioribusque, simili modo crispis, hirsutisque, gustu acerbo, flores in summis ramulis fert candidos, simillimos paruis Rosis Moscatulis, sed sine odore: capitula carthilaginea, Cicere maiora, intra quæ semina facta continentur, quinque receptaculis distincta. vere, dum floret, alicubi Hypocistidem gignit præsertim, si pluuie præcesserint in collibus Pisanis & in Iliua plurima nascitur, exeunt à radice Cisti germina quædam tonella, quatuor digitorum longitudine, assidue prope verticem crassiora, veluti in rotundum caput extuberantia, supra terram colore flauo, aut croceo: in eo vascula sunt rotunda, figura parui Mali Punici, continentia intus mucosam substantiam perlucidam, sapore valde acerbo. Alterum genus Cisti in arenosis maritimis nascitur, folio maiusculo, & candidiore, flores puniceos fert, latiores: fructum similem, sed conceptaculis quatuor distinctum, sub hac numquam Hypocistidem repertam scimus. Dioscorides illam quidem sæminam, hanc vero marem vocat, utramque his verbis describit. Cistus ramosus frutex est, sed non altus, foliosus, saxosis locis nascens: foliis rotundis, acerbis, hirsutis: flos masculo vt Mali Punice, sæminæ albet. & paulo inferius: Hypocistis inquit iuxta Cisti radices nascitur, & quæ sequuntur. Plinius Græci inquit vicino vocabulo cum Cisso idest Hædera Ciston vocant, fruticem maiorem Thymo; foliis Ocyimi: duo eius genera: flos masculo rosaceus, sæminæ albet: sub his maxime nascitur Hypocistos.

C A P. X V I.

LADANUM vulgò appellatur frutex, odoramentum, quoddam
 frons eodem nomine, altior Cisto; frequens in collibus maritti-
 nis, & asperis; foliis angustis, & longis, acuminatis, tactu glu-
 tinosis odoratisque: flores fert copiosos, Cisto fœminæ similes, paulo mi-
 nores: capitula quoque seminis similia, tenuiora; extat quædam latiore
 folio prope ad Laurum accedens: ex neutro tamen, quod sciam, apud
 nos Ladanum colligunt, sed hoc ex Oriente aduehitur, substantia in pa-
 stillos coacta, odoratos, & nigros, quibus vnguentarij vtuntur. Diosco-
 rides ad Cisti generâ reducit Ledon à nonnullis appellatum, qui frutex
 est simili modo nascens; longioribus foliis, & nigrioribus, quæ verno
 tempore quiddam conerahunz pingue: foliorum vis astringens, ac eof-
 dem; quos Cistus effectus præbens: fit ex eo; quod Ladanum dicitur, pin-
 gitudine foliorum caprarum villis adhærente, dum depascuntur: inde
 enim depectunt, & in offas cogunt, & ita recondunt. Alij attractis fun-
 iculis insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomerantque in
 Ladanum. Maxime probatur odoratum, subuiride, facile mollescens,
 pingue, quod harenas non collegit, nec squalore obsitum est, resinolum,
 quæle in Cypro gignitur: Arabicum, vero & Lybicum vilius. Plinius va-
 riam Ladani historiam tradit: nam in Arabia apud Nabateos capras
 odoratorum fruticum auidas, succum ex illis distillantem barbarum vil-
 lo abstergere; hunc glomerari in puluerem, & incoqui sole; & ideo in
 Ladano caprarum pilos esse, quod genus Strobon vocant. verum autem
 Ladanum in Cypro Insula esse simili modo Oesipum, hircorum barbâ,
 genibusque villosis inhærens, sed hederæ flore deroso, passibus matuti-
 nis, cum est rotulenta Cypros: deinde nebula sole discussa in puluerem
 madentibus villis adhærescere, atque ita in Ladanum depecti. sunt, qui
 herbam in Cypro, ex qua id fiat, Ladani appellant: etenim illi Ladanum
 vocant huius pingue insidens. itaque attractis funiculis herbam eam
 conuoluit, atque ita offas fieri: ergo in vtraque gente bina genera terrenum
 & factitium: id quod terrenum est, friabile: factitium lentum quo loco
 Hederæ florem dixit pro Cisto, Cisson legens.

C A P. X V I I.

QVAEDAM in Alpibus nascitur, locis saxosis, & asperis; folio
 breuiore, & læuiore quam Ladanum, ad Buxi folium acceden-
 te: odore Ladani, superne virenti, inferne subcandido, aut pul-
 vere quodam ferrugineo adhærente: frutex ramosus, ramis humi pro-
 cum-

cumbentibus, multis, semicubitalibus : fructus in summis ramis multi, Myrthi magnitudine oblongi, eodem pulvere ferrugineo obfusi, distincti sexis quinque: flores speciosos similes Rhododendro; ideo quidam Rhododendron Alpinam vocant. Quoddam genus herbaceum & pusillum in Alpibus nascitur, locis humidis Belli pratensis similis : foliis ab radice rotundioribus; cauliculis simplicibus, quatuor digitorum altitudine : cacuminibus florem album fert, ex quinque foliis constantem : vasculum rotundum, semina continens, quatuor conceptaculis distincta.

C A P. X V I I I.

FERENTIVM multa ac disincta plurium seminum receptacula sub vno flore, pleraque valde medicamentosa sunt vel frigida vehementer, vt Semperuiui genera; vel calida. vt etiam venena existant, vt Aconiti genera, Veratrum. inter hæc duæ cum Maluis conuenire videntur; Vna, quam quidam Altheam Theophrasti vocat, alij Abutylum Auicennæ: Altera, quæ est Hypocoum Dioscoridis: Quæ igitur Althea Theophrasti censetur; caule constat Maluaceo, recto, ramis ad latera tendentibus: paucis foliis, longo pediculo pendentibus, rotundis, & in acutum desinentibus, serratis, hirsutis, subcandidis, Althea latioribus: flosculos fert in alis luteos, & veluti caput ex numerosis siliquis constans, ordine digestis in ambitum, vt Malua. in quibus semina nigra continentur subrotunda: peregrina est apud nos. De Althea superior diximus. incertius adhuc asserere possumus Abutylon esse Auicennæ inquit enim est planta similis Cucurbitæ, quæ vulnera recentia statim conglutinat.

C A P. X I X.

HYPICOVM in aruis nascitur: cauliculis dodrantalibus; foliis Cannabis syluestris, quam Alceam vocant, multo minoribus: florem fert pallidum, latiore quam Malua: capitulum vesica inclusum, Alicacabi modo, quod quinque siliquis constat, nigris, & hirsutis, in quibus semina nigra continentur similia supradictæ. Dioscorides admodum breuiter describit inquitens: nascitur in segetibus, aruisque: foliis Rutæ; exilibus ramis: natura eadem, quæ succo Papaueris. Plinius Hypicoon vocat, nec alias nothas addit præter traditas à Dioscoride.

C A P. X X.

SEMPERUIVI genera, & quæ illis affinia sunt: foliis constant valde crassis, & pulposis, glutinoso succo: ideo difficulter exsiccantur, viuuntque diutius auulsa, vt germinent quoque, & floreat: fructus ferunt digestos in paruas siliquas in orbem, in quibus puluisculus potius quam semen continetur: proueniunt non in terrenis, sed quasi in nudo saxo, vt tectis & parietibus. Tria ad summum Semperuiui generis habentur ex magnitudine & paruitate distincta. Maius scripit iuncis radiculis, à quibus per interualla exoriuntur orbis quidam, constantes ex foliolis, linguarum modo productis, & in acutum desinentibus: fibrosis radiculis lapidi affixis: ex medio orbe caulis ætate assurgit crassus, rectus, simplex, foliolis tenuioribus circundantibus: in cacumine ramulos spargit veluti digitos, in quibus flores sunt ordine dispositi, figura Chamemeli, colore purpurascente. Alterum genus maioris ex Sicilia allatum est, arborea specie: caule lignoso, baculi crassitudine, non recto, sed incuruo, & ramoso, intus rubro, vinosi odoris: assurgit in cubitalem altitudinem; foliis altero longioribus: flosculos fert iuxta folia luteos minutos: seritur ramo, sed impatiens algoris: nam hyeme aspera amittit folia: aliquando perit ex toto. Dioscorides Græce Aizoon vocat: describit autem his verbis: Semperuiuum magnum ideo nominatur; quoniam perpetuo folia virent: cuius caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, crassitudine pollicari virentes, Chatacie Tithimali modo infecti; folia pingua, carnosâ, longitudine pollicati, in cacumine linguæ similia: alia in terram conuexa, alia in capite stantia iniucem; ita vt ambitu effigiem imitentur oculi: nascitur in montibus, & testaceis: supra domicilia etiam seritur. Hęc descriptio in postremis verbis manifeste indicat vulgare Semperuiuum, primo loco à me descriptum: sed altitudo caulis vltra cubitum; & folia longitudine pollicis magis arborescenti conueniunt. Theophrastus inquit semper durare valet Aizoon humidum, & viride; quia folia pulpa constant carnosâ, quæ læuia, & oblonga insunt, planis parietibus nascitur, nec non & in tegulis, cum terræ velut confluuium quoddam harenaceum factum est. Plinius de Aizoo maiore: In fictilibus vasculis seritur, quod aliqui Buphthalmion vocant, & aliis multis nominibus: Itali sedum magnum aut oculum, aut Digitellum, aliqui Semperuiuum; quia vireat semper imitatione nominis Aizoi apud Græcos: cubiti altitudinem excedit, crassitudine plusquam pollicari: folium in cacumine linguæ simile, carnosum, pingue, largo succo, latitudine pollicari: alia in terram conuexa, alia stantia, ita vt ambitu effigiem imitentur oculi.

C A P. X X I.

SEMPERVIVVM minus, quæ vulgò Vermicularia, ut Cassula minor appellatur, in parietibus nascitur, cauliculis dodrantalibus, rectis, in quibus foliola sunt tereti figura, instar Vermiculorum, in neutrū desinētia: in cacumine veluti umbellā gerit, floribus luteis, Hyperico similibus. Dioscorides inquit in petris parietinis, & maceriis, & scrobibus opacis nascitur: caulibus ab vna radice multis tenuibus, crebro foliatis, exilibus; foliis rotundis, pinguibus, mucronatis; fere autem ex medio foliorum caulem prope dodrantalem, gerentem umbellam, & florem tenuem, & herbaceum: vbi verbum *χλωρόν* pro pallido videtur accipiendum esse. Plinius iisdem fere verbis describit: fruticosum à radice, & sursum vsque ad cacumen: foliis angustis, mucronatis, succosis; palmo alto caule: radix inutilis.

C A P. X X I I.

SEMPERVIVVM tertium minimum est, longitudine digitorum quatuor: cauliculis tenuissimis, infirmis; ideo ex subgrundiis, & ex parietibus pendent: foliis magnitudine grani Tritici, cinerei coloris: flores candicantes, aut lutei, pusilli, sapor aquosus, similis antedictis: Quoddam tamen ex iis, quæ florem luteum gerunt, gustatum paulo post fauces exurit: fructum stellatum ferunt. Dioscorides pro tertio Semperiuo illud intelligit, cui vis est exalfaciens, acris, & exulcerans: hanc aliqui, inquit, Andrachnem syluestrem vocant, aliqui Telephium, Romani Illecebram, pusillis, crassioribus qui foliis, hirsutis, Portulacæ proximis; nascitur in saxis. Plinius est inquit Semperiuo minori similis, quam Græci Andrachnem Agriam vocant, Itali Illecebram: pusillis, latoribus foliis; breuiori cacumine; nascitur in petris, & colligitur cibi causa: cui facultas eadē, quæ cæteris refrigerandi, & astringēdi:

C A P. X X I I I.

CEPÆA in collibus vmbrosis nascitur, similis Vermiculariis, foliis tantum latoribus, sed Portulacæ angustioribus coloris cinerei, aut subrubentis: flosculos fert ex purpureo candicantes, vel luteos. Altera in montibus; foliis breuibus, vnguis pollicis latitudine, densis, vt in Semperiuo maiore. Dioscorides inquit Cepæa Portulacæ similis est, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Plinius Cepæa inquit similis Portulacæ, nigriore radice, sed inutili, nascens in littoribus harenosis, gustu amara.

C A P. X X I I I I:

DVAB sunt in parietibus opacis nascentes, vix excedentes quatuor digitos: foliis latitudinem vnguis, modice angulosis: quæ alteri quidem prope radicem densa sunt, vt in Semperuiuo; alteri autem raris, quæ & ramosior est: flosculi candicantes: radix tenuis: fructus stellatus, vt in Semperuiuo tertio: Quidam Umbilici speciem putant. Has apud antiquos ab vngue cognominatas cenſeo; quia folia vnguium similitudinem gerunt, & medentur vnguium morbis, quas Paronychias vocant: Dioscorides herbam Paronychiam appellat: exiguus est frutex, in petris nascens, Peplo similis, minor longitudine, maioribus foliis: illita paronychii, atque Fauis remedio est.

C A P. X X V:

VMBILICVS Veneris in parietibus nascitur, pediculis ab eadem radice multis, folium sustinentibus, rotundum, & læuiter concauum, acetabuli figura; ex medio foliorum cauliculus exit pal- mum altus, tenuis, rectus, & simplex; in quo flosculi subcandidi, veluti in spica; fructus exigui, oblongi, deorsum inflexi: radix subest rotunda, & candida, Fabæ aut oliuæ magnitudine carnosæ. Extat & grandior: folio latiore, circumlæuiter corroso: altiore caule; in quo foliola sunt Paronychiz similia: hyeme viuunt: æstate exarescunt, viuentibus radicibus. Cotyledon apud Græcos vocatur, de qua Dioscorides inquit: folio constat in acetabuli formam tornato, ineuidenter concauo: breui in medio cauliculo, in quo semen inest: radice oliuæ modo rotunda: Plinius inquit Cotyledon paruula herba: cauliculo tenero, pusillo: pin- gui folio, & concauo, vt coxendices, nascitur in maritimis, petrosisque, viridis: radice oliuæ modo rotunda.

C A P. X X V I:

CRASSULA maior à recentioribus appellatur, ab aliis vulgò Fabaria, in parietibus feritur, radice vel surculo infixæ: caules ab eadem radice plures fert, crassos, & pulposos, veluti Portulacæ; & in eis folia effigie coclearis, mediocriter in longitudine excauata, & in ambitu parum corrosa, valde crassa, & frequentia, ambitum describen- tia ampliolem, quàm Semperuiuum maius: sed quo magis caules attol- luntur, folia inferna decidunt, & alia oriuntur minora: caule in gracili- tatem attenuato ad cubitalem prope altitudinem: in cacumine um-

bellam fert flosculis ex viridi candicantibus, & capitula Hyperico similia, sed ex pluribus siliquulis congesta, vt in Semperuiuo: radices fert duas, aut tres, rotundas, Oliua longe crassiores, in radiculam tenuem desinentes: floret autumnis; vtatur huius foliis ad Furunculos conglobandos integris superpositis, solum detractu cuticula, vt suo humore glutinoso hereant. Alia in montibus oritur, locis vmbrosis: foliis minoribus, rarioribusque: floribus purpurascentibus. his videtur conuenire descriptio alterius Cotyledonis apud Dioscoridem, licet aliqua notæ dissonare videantur. describitur autem his verbis. est & alterum genus Umbilici Veneris, quod Cymbalion aliqui vocant: pinguioribus foliis, latioribus, singularum modo. densis circa radicem, medium oculi ambitum describentibus, vt in maiore Semperuiuo, astringentis gustus: cauliculo tenui, in quo flores, & semina Hyperici: radice maiuscula; facit eadem, quæ Semperuiuum. Quod in hac descriptione dissentire videtur à planta propofura, est caulis tenuitas, & flos Hyperici: nam reliqua satis cõsentiunt, præcipue nomen Cymbalion: excauatum enim est folium in longitudine, vt videatur Cymba, quod est nauiculæ genus, non in rotunditate, vt in altero Umbilico, sed tenuem eius caulem dictum puto comparatione cum Semperuiuo maiore, cui similem dixit foliorum ambitu: at differt caulis tenuitate: flores autem luteos, quales Hyperici, non dum vidi, licet sint, qui testentur se luteis floribus vidisse. Plinius de altero Cotyledone inquit: est autem genus eiusdem sordidis foliis, latioribus, densioribusque circa radicem, velut oculum cingentibus, asperrimi gustus: longiore caule, sed pergracili, tot autem nonni hucusque Semperuiui generibus affinia:

C A P. X X V I I.

ELLBORVM album in Alpibus nascitur, præcipue in fenariis cãpis, cespes ex pluribus caulibus rectis constans, simplicibus, cubitalibus: caulis Harundinis modo folia conuestiunt, simillima Gentianæ, aut Plantagini, subhirsuta, & inferne candicantia, secundum nervos replicata: flosculi circa summos caules racematim cohærent herbacei: fructus parui ex tribus, aut quatuor siliquis constantes: radices multæ ex vno capite veluti bulbo descendunt fibrosæ, pallidæ: floret æstate. Alterum genus foliis constat latioribus, leuioribus ac magis virentibus: flores fert purpureos summo caule in ramos digesto. Dioscorides inquit: Elleborum album à Latinis Veratrum album vocari: folia fert Plantaginis, aut Betæ syluestris, breuiora, nigriora, & colore rubentia: caulem cauum, palmi altitudine, tunicis conuolutum, quas abdicat, cum arescere incipit: radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo

exiguò capite Ceparum modo exeuntibus : nascitur in montibus & asperis : radices messibus colligendæ : eligi oportere candidum, friabile, carnosum, modicè extentū, nec tamen Iunci modo mucronatum, nec quod frangendo pulverem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non admodum feruens, neque salinam subinde ciens : huiusmodi autem stragulas, vomitione educit varios humores.

C A P. X X V I I I.

E LLEBORVM nigrum vulgare in collibus nascitur, frequens in sylvis præcipue inter Castaneas : foliis ab radice multis, longo pediculo, ac prædorso, crassoque constantibus, latioribus Platano, frequentibus scissuris, in profundum actis, segmentis circumquaque serratis, & quasi hispidis extremis : caules media hyeme assurgunt ab eodem globo radicum tres, aut quatuor, simplices, dodrantes, læves, ac striati, quasi Filicis, in quibus pauca folia, ac paucioribus diuisuris : eorum sinu ramuli exeunt florem sustententes, magnitudine Rosæ sylvestris, colore herbaceo, durum, qui numquam deflorescit : in medio fructus continetur, qui tribus, aut quatuor siliquis constat, crassis, ac breuibus quasi Ciceris, in quibus semina rotunda continentur. Milio crassiora, quæ messibus perfecta sunt : radices ex quodam globo inæquali multæ, ac tenues, & nigre descendunt. Alterum genus in Alpibus Pistoriensibus nascitur : foliis minoribus, magis humi sparsis, lentis, segmentis ad Laurum accedentibus, minus serratis, nigrioribus : flores fert candidos inferne perpurpurascentes, breuiori caule : in cæteris simile vulgari. Dioscorides de Elleboro nigro inquit Melampodion appellari à Melampode pastore caprarum, qui eo furentes in se prætidas primus purgasse & sanasse fertur. Folia ei viridia, Platano similia, sed minorra, Sphondylii foliis proxima, subaspera, nigriora, pluribus diuisuris incisa : caulis asper : flores candidi, purpurascentes, racematim coherentes : semen Cnici, quod in Anticyra Sesamoides vocant, quo deiectiones molliuntur : radicibus cohæret nigris, tenuibus à capitulo Cephæ simili confibratis, quarum est vsus : oritur in collibus asperis, & sitientibus locis. optimum in Anticyra : eligi debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, acri gustu & feruens : purgat ventrem, detrahens bilem & pituitas, dracma vna, aut obolis tribus per se, vel cum Scamonia & salibus. Confitum proxime radices vitium vinum purgandi facultate donat celeriter effodi radicem oportet; quoniam habitu capit tætat : ideo fossuri Allium præsumunt & vinum : emedullatur albi veratri modo. sed hæc descriptio aliqua ex parte neutris supra dictarum conuenit; neque enim flos racemosus inest; neque semen Cnico simile; neque

caput

caput radice Cæpam imitatur aliqua ex parte. Existimo autem mēdam aliquam subesse, in quibusdam nigro Elleboro tributis, quæ potius albo conueniunt: nam flos racemosus, & caput Cæpæ simile, quod & tunicis inuolutum est in albo reperitur. Quod autem de fructu scribit Cnico simile, forte pro Cnico Græce Leucon legendum, idest album, ut si- licet fructum nigri Ellebori esse albo similem, quem Sesamaceum Theophrastus rectius. In albo quoque Elleboro apud Dioscoridem est aliquid, quod ex nigro mutuatum fuisse videtur, scilicet caulis palmi altitudine, cum potius cubitalis, & altior in albo sit; & quod tempestiuum est messibus colligere, in nigro quidem cōsentaneum est rationi; eo enim tempore caulis exarescere incipit, quæ est oportunitas colligendi radices & in cæteris omnibus, at eo tempore album vix florere incipit: ideo rectius Theophrastus albi, colligendi tempus in autumnō dixit. sed & apud Theophrastum varia vtriusque Ellebori traditur historia, ob variā relationem. Alij enim Elleborum album & nigrū similia esse aiunt, præterquam quod radices colore inter se differant: esse namque alterius candidam, alterius nigram. Alij folium nigri Laureum; candidi Porraceum reddunt: radices autē similes colore excepto. Qui igitur similia esse dicunt, hęc aiunt formam esse: caulem Antherico similem valde breuem: folium late scissum, simile Ferulæ, ingenti longitudine, statim ab radice exiens & humi stratum: radicem large multiplicem, quæ scilicet præternes constant, atque vtilis sint; nigrum equos, Boues, suesque, necare affirmant, & idcirco eum cauere: candido pecudes nimirum vesci, atque hinc primo vim depræhensam, cum illo pecudes purgarentur: tempestiua collectio in autumnō: in vere intempestiua; Niger vbiq; nascitur, at candidus locis paucissimis exit: optimus nascitur in Oeta monte, & eius parte vna tantummodo, vbi plurimus est eius prouentus: amat loca algentia, miscetur in potione, vt vomitio bene succedat, Ellebori næ semen, hęc herbula quædam est. alibi scribit Ellebori caulem esse Ferulæ proximum: radices imas & firmiores succidi oportere; supernam enim in caput extuberantem inutilem esse, & canibus datam cum purgandum est. In Anticyum Fructu eius purgantur, quem Sesamaceum fert. sed quod vtrique à quibusdam tribuitur folium late scissum, Ferulæ simile, & vt Dioscorides inquit Sphondilifolium, conuenit nigro tantum. Plinius quoque in vtriusque descriptione ambigit: nam inquit prima eius generatio duo sunt, candidum & nigrum; hoc radicibus tantum intelligi tradunt plerique. alij folia nigri Platani similia, sed minora, nigrioraque, & pluribus diuisuris scissa. Albi Betæ incipientis, hęc quoque nigriora, & Canalicium dorso rubescentia. Hucusque Dioscoridem secutus est: sed postea alios sequitur qui similia tradunt inquit. vtraque caule palmi ferulaceo, bulborum tunicis conuoluto, radice fibrata Cæparum modo:

do: quæ profecto conditiones albo insunt, excepta breuitate palmi. Addit in Italia Veratrum vocari, ab aliis Melampodion: vnum eius genus à Melampode diuinatoriæ artis celebri, aut ab altero eiusdem nominis Pastore inuentum, quem tradunt Capras animaduertentem pastu illo purgari, datoque lacte earum sanasse prætidas furentes. Hoc genus Galenus Elleborum album esse testatur quod & ex Theophrasto colligere licet. Merente, pecudes albo vesci, indeque iura purgandi deprehensam fuisse. cum tamen appellatio Melampodij nigro tribuatur tum à Dioscoride tum à Theophrasto. Huius occasione coniicio Ellebori fructum, quo in Anticyra ad purgationes utebantur Sesamoides vocantes, ex albo potius fuisse quam è nigro. nigrum enim cauere ab animalibus tradit Theophrastus. nam interficit equos, Boves, & sues, cuiusmodi noxa non inest in candido, cum id innoxie depascatur à pecude. è conuerso tamen radicibus stringit: albi enim radices strangulationis periculum afferunt, nigri nequaquam. Et quod scribit Plinius candidum Elleborum quondam terribile fuisse, postea tum promiscuum, vt plerique studiorum gratia ad prouidenda acrius, quæ commentabantur, sapius sumptitauerint, de fructu intelligendū puro. Carneadem enim inquit responsurū Zenonis libris: Drutum quoque Romanum constat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in Anticyra insula: ibi enim tutissime sumitur; quoniam Sesamoides admiscet. sed vt ad nigrum Elleborum reuertamur. Illud legitimum censeo, quod in montibus oritur: foliorum segmentis ad Laurum accedentibus, vt Theophrastus est author: flore candido superne, inferne purpureo, vt Dioscorides innuit, flores tradens candidos purpurascens. At vulgare Elleborum nigrum meritò adulterinum dici potest, finitimum tamen non solum specie, sed & viribus: ob id non abre fuerit Consiliginem intelligi apud Plinium, cuius radix suum & pecorum omnium remedium præsens est, pulmonum vitio vel traiecta tantum in auricula: bibi debet ex aqua, haberique in ore assidue sub lingua; nam similem facultatem Elleboro nigro tribuit pecorum & iumentorum pituitas sanare, surculo per aurem traiecto, & postero die eadem hora exempto. Hodie rustici remedium id nouerunt Ellebori vulgaris radiculam in hunc vsum vsurpantes, vulgò Radichiellam vocant.

C A P. X X I X.

E NNEAPHYLLON à Plinio vocatur ob nouenarium foliorum numerum, quidam pro Elleboro nigro accipiunt, sed valde ab eo recedit, quamuis in eodem genere sit. Foliata est non ab radice, vt Elleborum nigrum, sed in caule tantum. Caulis est crassus, fere baculi crassitudine, breuis, in quo frequentia sunt folia, figura Cannabis, in no-

uem partes vt plurimum diuisa, veluti digitos, robusta ea sunt, & leuia s in cacumine comam latam fundit, in quo flores Ellebori nigri, sed minus patuli, colore herbaceo extremis labris purpurascens: fructus similis: radix subest oblonga, & nigra, tenuioribus villis fibrata: nascitur in eisdem locis, in quibus Elleborum vulgare. Plinius inquit Ennaphyllon longa folia nouena habet, caustice nature: imponitur lana circumdata ne vrat latus: continuo enim pustulas excitat, lumborum doloribus, & coxendicibus vtilissimum.

C A P. X X X.

E LLEBORINA in collibus nascitur frequentissima in agro Fesulano: multis ab eadem radicem foliolis, quatuor digitorum altitudine, rotundis, circumquaque scissis, figura Anemone, aut Geranijs, lauibus: florem fert in medio folio luteum paulo post brumam: siliquas tres aut quatuor Elleboro tenuiores, in quibus semina Milij instar: radices subsunt candidæ, breues, multæ, aceruatæ, similes minori Chelidonio: arescunt folia, perfecto semine, nondum exacto vere. Theophrastus Elleborinam tradit herbulam quamdam, cuius semē cum Elleboro miscetur in potione, vt vomitio bene succedat. Dioscorides Eptactim vocari tradit ab alijs Elleborinam, paruam herbam: exiguis folijs, quæ iocinoris vitis vtilis & contra venena pota. eadem Plinius habet, in Asia & Græcia nasci.

C A P. X X X I.

S TAPHISAGRIA semē est peregrinum apud nos, valde scabrum, nigrum, angulosumque, magnitudine Cicercule, quod comman ducatum pituitam valentem extrahit, & capiti oblitum ex oleo pediculos interficit; vnde vulgò herba pedicularis vocatur. hoc lato planta provenit cubito altior; caule recto, hirsuto: ramis quoque rectis folia fert vitis modo scissa, hirsuta, pinguis: flores circa summos ramulos cærulei coloris, figura floris Capuecij sed decurtata cauda: siliquas ternas vel quaternas Ciceris crassitudine, hirsutas, in quibus semina facta continentur: annua est planta. Dioscorides inquit Staphisagria folia habet Vitis sylvestris scissa: cauliculos rectos, molles; florem Glasto similem: folliculos virides, similes Ciceri, & in his semen triangulum, asperum, ex nigro rufescens, intus, album, gustu feruens. vbi flōs Glasto similis non de figura herbæ accipiendus videtur, sed de colore, quem Glasto iuscit. Plinius Astaphisagriam vocat, & Staphim, quam vnam Taminiam aliqui vocant falso: cauliculis nigris, rectis: folijs Labruscæ

fert

fert folliculos verius quàm acinos virides, similes Ciceri; in his nucleum triangulum : maturefcit cum vindemia, nigrefcitque : non nifi in opacis oritur.

C A P. X X X I I.

NAPPELLI duo genera nascuntur in Alpibus inter venena atrocissima quorum vnum multis constat radiculis, Ellebori nigri modo fibrosis : Alterum vero easdem habet, rectis modo contestas, cavitare in medio relicta, quod & atrocius est : vtraque caulem rotatum ferunt, cubito altiorem, aliquando bicubitalem, leuem, striatum : folia reticulato Napello rotunda insunt, & incisa insar Anemone, multo-latiora : flores circa summos ramulos cærulei, figura Staphisagria, tenuiores : alteri folia Platani, minora candidis maculis : flores pallidi : figura similes alteri ; vtrumque paruas siliquas fert, ternas, vel quaternas, in quibus semina Elleboro similia continentur. vtuntur radicibus ad lupos enecandos & mures, earum farina carnibus admixta, aut aliis cibus, præsertim generis reticulati, putatur esse apud Auicennam Napellus venenum perniciosum, in summo calidum & siccum, qui inquit resistimus, qui in eius radice moratur eam vescens. Quamuis autem nullæ tradantur nothæ; tamen ex nomine, quod hucusque retinuit & ex effectu asserere possumus venenum id esse, quod scribit Auicenna similiter apud Dioscoridem putandum est inter Aconiti genera recenseri, quod Lycoctonum vocatur foliis venatoribus in vsu ad lupos interficiendos, & alia animalia ; idcirco etiam Dioscorides indescriptam reliquit. Trium enim Lycoctoni genera esse tradit, vnum, quo vtuntur venatores, alia duo in suum vsu vertere Medici : describit autem solum tertium, quod Põticum nominatur, de quo mox agemus.

C A P. X X X I I I.

DVAB in montibus nascuntur frequentes in syluis, quas vulgò Dentarias vocant, distat inter se magnitudine; nam maior folia fert ab radice diuisa in septem, vt plurimum partes, Ellebori nigri modo, mollia, angulosa Cicorij modo, inferius subcandida : caulem simplicem, cubitalem, aut paulo breuiorem, in cuius cacumine vnicum folium, similiter diuisum sustinet, è cuius sinu ramulus attollitur, in quo flores candidi, vt Leucoij & siliquæ simplices, quod in hoc genere paucis contingit : radicem digiti crassitudine summa tellure oblique tendentem, frequentibus geniculis pulchre dearticulatâ, colore candido, splendorem Alabastri modo, quasi dentes, vnde nomen assumpsit, quæ tamè vetustate nigrefcit, sobolem à lateribus candidam ferens : hæc tantum in

altissimis nascitur. Minor ad decliuora etiam loca descendit; minoribus multo foliis, & in pauciores partes diuisis, in caule pluribus per intervalla dispositis: radices simili figura tenues fert, nigricantes; flosculos purpureos: siliquas exiles: peculiare huic; nam in foliorum angulis sobolem gignit, quæ sunt radiculae ex duobus aut tribus gemculis constantes, nigrae veluti parua Mora, quæ in terram decedentes germinant: idcirco raro in hac reperiuntur flores, & siliquæ, cum sobole apta nata sit facilius, quam semine propagari. Altera etiam est huic similis, breuior, non ferens soboles supradictas. Lycoctonum Ponticum Dioscorides vocat inter Aconiti genera, inquit enim: plurimum in Italia nascitur montibus Iustinis: foliis effigie Platani, crebriore diuisuta, multo longioribus, ac nigrioribus: caulem fert Filicis pediculo similem, nudum, cubitalem, aut maiorem: fructum in siliquis aliquantum longis: radices veluti Squillæ marinæ Cirri, nigrae, quibus vntu ad luporum venationes: nam crudis carnibus insertæ & deuoratae lupos enecant. Hæc descriptio longe magis quadrat Dentariæ vulgò appellatæ, quam Napello: quamuis & illi folia sint Platani, at minora, non longiora; ut Dioscorides tradit: præterea radices Napelli quam similitudinem habeant cum Squilla marina non video: Squilla enim oblongam figuram habet, ac recuruam, squamis quibusdam intersectam: cui Dentariæ radices maxime assimilantur. Sed quis merito dubitaret; quia caulis nudus, quem Dioscorides Lycoctono tribuit, neque Dentariæ, neque Napello conuenit; folia enim vtrique ferunt non solum ab radice, sed & in caule. at hæc conditio Dentariæ quidem quadrare posset, Napello autem nequaquam: nam Dentaria vnicum folium in cacumine gerit, veluti Filicis pediculus; ut Dioscorides inquit: non enim caulis simpliciter nudus dicitur, sed veluti Filicis pediculus nudus, folium sustinens. Theophrastus Aconitum vocat, quod inquit in Creta nasci, & Zacyntho, sed plurimum optimumque in Heraclea Ponti: habet folium Cicoraceum: radicem similem figura & colore Squillæ (at hic vulgati codices non *rapia* legitur, idest Squillæ similem, ut Dioscorides habet, sed *rapia*, idest Nuci, qui error manifestus est) aiunt vim illam mortiferam in hac esse: folium autem & fructum nihil nocere: fructus autem est herba non sursutosa: brevis ea herba est, nihilque superflui habet, sed vntu Triticici, non tamen in spica fructum fert. nascitur vbiq; & non in Aconis solum, vnde appellationem sortita est. is autem Vicus est Periandynorum: amat maxime loca petrosa: nec pecus ea pascitur, nec animal vltum componi quadam ratione affirmant, vt efficaciam habeat, nec nosse vnumquemque: idcirco medicos compositionis eius ignoros, & ad vsum putrefaciendi, & ad alia quæcumque, nullam impressionem facere, siue in vino: siue in melicrato probinetur: componi autem ita ferunt, vt cer-

tis occidere temporibus possit videlicet bimestri, trimestri, semestri, anno cō-
 pleto, nonnullam etiā biennio : at pessime illos de vita discedere volunt,
 qui plurimum temporis resistere possint : paulatim enim tabescat cor-
 pus & languore pereat diuturno, est necesse : facillime illos, qui confes-
 sum sibi beunt, remedium nusquam esse compertum, sed falso dici quod
 iam aliqd resistens illi nasci : non enim herba sed melle & mero & qui-
 busdam huiusmodi seruari aliquos potuisse : atque id raro factum, sum-
 maque difficultate. Aconitum inutile iis, qui præparare ignorant, nec
 licitum possidere, sed capitalem penam institutam. temporis differentiā
 pro collectus ratione sequi autumant, mortes collectuum temporibus
 compares euenire. ex hac Theophrasti historia satis comprobari potest
 Aconitum Ponticum, quo & scatet Italiæ Apenninus Dentariam esse :
 foliorum enim segmenta Cicōracea sunt ; simplex caulis, nullis ramis, vt
 Tritici, quod si quis experimento efficaciam forte non inuenerit, non
 mirabitur, si ea, quæ ex Theophrasto scripsimus, perlegerit .

C A P. X X X I I I .

VULPARIA in Alpibus appellatur herba foliis alterius Napelli,
 non reticulati, paulo minoribus ; cauliculis dodrantalibus, quo-
 rum cacuminibus flos insidet, Ranunculi modo aureus, latior,
 quo decedente capitulum gerit, ex multis siliquis breuibus factum : ra-
 dices fert fibrosas, vt Ranunculus, quibus vulpes necari tradunt. Alte-
 ra folio constat rotundo, integro, tantum serrato ; floribus minoribus ; si-
 liquis vt supradicta capitulum formatibus : oritur in humectis Alpium .

C A P. X X X V .

QVAEDAM in Alpibus Liguriæ nascitur : foliis tenuissimè inci-
 sis, vt Floris Capuccij : floribus pallidis : radicibus binis, aut
 ternis, subrotundis, testiculorum modo : appellant Antoram,
 quamuis apud Hermolaum Syluaticum alia ostendatur sub eo nomine.
 Celebrant hanc aduersus venena Napelli, cum tamen videatur illi esse
 congener, & in eisdem locis nascatur . Putatur esse Zedoaria Auicennæ,
 de qua inquit : sunt portiones similes Aristolochiæ, minores tamen &
 eiusdem virtutis : Et melior est illa, quæ cum Napello crescit, & eius vi-
 cinitas debilitat plantam Napelli : Efficacior est Doronico ; nam resistit
 Napello, & est antidotum omnium venenorum . Alibi Algieduar & Ze-
 duar vocat idem significans . Diximus in India Geiduar vocari radicu-
 lam, translucidam, Glandi similem, ad venena celebratam . At nostra
 nigra est exterius, interius candida, mollis, pinguis, & lenta, etiam cum

diutius asseruata fuerit, non sine quadam perspicuitate: sapor cum aliqua dulcedine, vt Doronici, sed linguam mordet: cum scissa est, nigredinem assumit. Videtur idem Auicenna hanc eandem intellexisse, cuius de Napello loquitur, inquit appellari Napellum Moyfi, quæ in illa est nascens cum Napello, cum aliæ herbæ apud illum non crescant, aut non frutificent: & est maius antidotum ad Napellum: Sed cum addit eodẽ nomine intelligi animal, quod moratur in radice Napelli sicut mus, antidotum omni veneno, & viperæ: murem Napelli alias vocat, qui connutritur: forte hæc radix ob figuræ similitudinem muris nomine donata est: Alia verò est Zedoaria vulgaris, quæ Zurumbet ab Arabibus dicitur, vt alibi explicatur.

C A P. X X X V I.

PŒONIA in Alpibus nascitur: stiones ab eadem radice plures incunq; verò mittit, rubentes, crassos, qui in folia explicantur, ramosa, ramis tripartito assidue diuisis: foliorum segmenta oblonga sunt figura, & magnitudine Nucis Iuglandis: caulis simplex, rectus, semicubitalis, in cacumine vnicus flos, grandis, amplitudine Rosæ rubens, quo decidente siliquas fert tres, aut quatuor, ex vno callo in diuersa tendentes, crassitudine Amygdalæ, recuruas: quæ in autumnno dehiscentes semina ostendunt initio quidem rubra veluti Punici grana, postea autem nigra, subrotunda, crassitudine viciz: radix crassa est, & ramosa, candida pulpa constans, graueolens: Pœonia mas vocatur. Altera fœmina foliis tantum distans & radicibus; folia enim numerosius diuisa sunt; ideo segmenta minora, inferius candicantia, & subhirsuta: radix diuisa, in orbiculos, alios quidem exacte rotundos, alios oblongos, figura Glandis, aut Asphodeli. Dioscorides vtrumque genus describit his verbis: caulis duorum dodrantum longitudine adolescit, comitantibus aliis, quæ pluribus: folia masculæ Iuglandi similia, fœminæ diuisa, vt Smirnij; in cacumine caulis siliquas fert Amygdalis similes, quibus dehiscentibus grana reperiuntur rubra, exigua, multa, Punicis similia; aliis in medio nigris, purpurascensibus quinque aut sex. radix Mari digiti crassitudine, palmi longitudine, gustu astringens, alba: fœminæ adiunctas habet veluti Glandes septem aut octo, vt Asphodelus. nascitur in altissimis montibus & præruptis; Apud Theophrastum Theodoros Castam vertit inquit, alij Dulcisidam vocant, noctu effodiendam præcipiunt: nam si interdiu & à Pico Martio quispiam visus sit, fructum quidem legens, oculis periclitabitur: radicem autem secans procidet in sedem. Plinius inquit vetustissima inuentu Pœonia est, nomenq; authoris retinet: nascitur opacis montibus; caule inter folia digitorum
qua-

quatuor, ferente in cacumine veluti Græcas Nuces, quatuor aut quinque: inest iis semen copiosum, rubrum, nigrumque: hæc medetur & Plaurorum in quiete ludibriis

C A P. X X X V I I.

DICTAMVM album vulgò appellatur in mōtibus nascens: pluribus ab eadem radice caulibus, cubitalibus, rectis, ramis quoque rectis: in quibus folia insunt diuisa, figura Fraxini; vnde quidam Fraxinellum vocant, odore medicato: Flores circa summos rampsunt subrubentes, ampliores, Leucoio, odore Cinnamomi; siliquæ quaternæ, aut quinæ, latæ, ac breues, in quibus semina splendida, nigrissimi coloris, subrotunda continentur. radices ab eodem callo plures, samentosæ sparguntur, candidæ, amaræ, quibus vtuntur ad lumbricos ventris Encandos, ad venena & pestem efficaci admodum remedio.

C A P. X X X V I I I.

AQVILEGIA vulgò appellatur herba, in syluis nascens, quæ & feritur in hortis ob floris pulcritudinem: folia fert ramosa Pœonia fœmina, sed rotundiora, candidiora, ac magis diuisa, effigie Chelidonijs maioris: caules plures rectos, ramosos, læues, duorum dodrantum longitudine, in quibus pauca folia, ac minus diuisa, cacuminibus florem gerit speciosum, in multa foliola conuoluta digestum, caudiculis à tergo singulis, reflexis, vt singula imitentur columbas inuicem exosculantes; ideo quidam Columbinam vocant: color aliis inest cœruleus, aliis candidus; & in vtroq; genere alius simplicior est in partes quinque grandiores digestus; alius numerosis constat foliolis: decidente flore, siliquæ nascuntur quinque, oblongæ & inuicem conuolutæ, in quibus semina splendida, ac nigra vt Dictami albi continentur, tenuiora, in angulum acutum desinentia, sapore grato, radix subest breuis, & crassa. Theophrastus, vt puto, hanc Iasionem vocat, vt ex floris descriptione colligere licet: inquit enim inter florum differentias nonnulli etiam folio vno emergunt, descriptionem tantum plurium ostendentes, vt flos Iasione: in hoc enim haud quaquã folium vnumquodq; discernitur, nec conceptaculo pars infirma eget, sed postrema in angulos exeunt; hæc tantum habentur de Iasione apud Theophrastum. Sed Plinius duobus in locis de Iasione agens, videtur diuersam intelligere: vno enim in loco Theophrastum sequutus inquit: Iasione vnum folium habet, sed ita implexatum, vt plura videantur: alibi inter olera inquit: & Iasione olus syluestre habetur, in terra repens, cum lacte multo: florem fert candidum,

dum, Concilium vocant, cuius commendatio ad stimulos ^{scitis}
 exuda ex aceto in cibo sumpta, mulieribus lactis vbertatem præstat: sa-
 lutaris est phthisim sentientibus: infantium capiti illita nutrit ca-
 pillum, tenacioremque eius cutem efficit. Hermolaus to-
 tur apud Plinium vtroque loco pro Ialsione Lassinara
 antea legi deprauate: forte autem in altera men-
 tione non deprauate legebatur: significari
 enim videtur genus conuoluuli, quod
 inter olera recipitur: vel in gene-
 re Rapunculi constitui pos-
 sit; nam & hæc lacte sca-
 tet, & inter ole-
 ra recipi-
 tur.

Finis Libri Quintidecimi .

591

ANDREAE CAESALPINI
ARETINI

DE SVFFRVTICIBVS ET HERBIS.
LIBER SEXTVSDECIMVS.

CAP. PRIMVM.

NVM tantum relinquitur plantarum genus, quod nullum semen molitur; idcirco neque verum caulem, neque florem gerit, sed aut iis omnino caret; aut quædam cauli ac semini proportionem respondentia, vt Equiseti genera; quædam ex his radice tantum constare videntur, vt Tubera; quædam solo folio, vt Lenticula palustris; fungi pediculo & folio constant; Alga radice & folio. Quæ radice constant pediculo & folio, ad perfectiores accedunt magis; ferunt enim in folio quid, quod vicem seminis gerit, vt Filix, & quæ illi affinia sunt, de quibus primo dicendum est.

CAP. II.

FILIX copiosa nascitur in montanis, & tenui solo, vt totos colles impleat: bicubitali altitudine, & ampliore: singulari pediculo at-
tollitur, crasso, duro, leui, striato, cubitali, cuius cacumem finditur in ramos magnos, qui in alios minores finduntur, foliolis vtriusque oblongis, & angustis, frequentibus, serratisque: in aduersa parte surfuracea quædam lanugo est, copiosior in tenellis, nuper erumpentibus e terra; nam procedente tempore decidit, renascique compertum est ex ea lanugine: nam proiectis filicibus vbi antea non fuerint, oritur copiose. A Græcis Pteris vocatur, quia imitatur Aluum pennas: Dioscorides inquit: folia sunt sine caule, & sine flore, & sine fructu, ex vno cubitali pediculo incisa, & alarum modo expansa, odore subgravi: radicem habet in summa tellure nigram, oblongam, cui appendices multæ sunt gustu subaustero: nascitur in mōtosis, petrosisque locis. Theophrastus de Filice inquit: folia multifida, & quasi serrata insunt: hanc primo superiecto interire affirmant, interim & pecore incumbente, radix tantum utilis est, sapore ex dulci austero: Vermem latum expellit: semen non habet, neque succum: præcidi tempessue in autumno ferunt.

C A P. I I I.

FILIX Fœmina in vmbrosis nascitur : multis ab eodem cespiti fo-
 liis, simplici pediculo constantibus, statim à terra folioso, ferme ca-
 bitali : foliis simili modo incisis, longioribus, instar prægrandis
 autum pennę. Dioscorides Theliphterin vocat idest fœminam Filicem :
 folia inquit fert Filicis, non singulari pediculo, vt illa, sed plures habentia
 appendices, ac productiones : radices longas, in obliquum tenden-
 tes, plures, ex nigro flavescentes, quasdam rubras, Theophrastus inquit:
 differt fœmina Filix à mascula, quod folium vnico artu porrectum hæc ha-
 bet, & radicem crassam, & longam & nigram ; utilis hæc contra interra-
 neorum animalia lata melle subacta : & contra tenuia in vino dulci cum
 farina hordeacea data : si mulieribus grauidis detur, abortum facere ; si
 cæteris, steriles in totum reddere aiunt. Plinius Filicis inquit duo gene-
 ra, nec florem habent, nec semen : Phterin Græci vocant ; alij Blechon :
 cuius ex vna radice quamplures exeunt Filices, bina etiam cubita exce-
 dentes longitudine, non graues odore : hanc marem existimât. Alterum
 genus Theliphterin Græci vocant, alij Nymphæam Phterim : est autem
 non singularis, atque fruticosa, breuior, molliorque, ac densior ; foliis ad
 radicem canaliculata, vtriusque radice sues pinguescunt. folia vtriusque
 lateribus pinnata ; vnde nomen Græci imposuere, radices vtrique longę,
 in obliquum nigrę, præcipue cum inaruere ; siccari autem eas sole oportet.
 nascuntur vbique, sed maxime frigido solo : effodi debent Vergiliis
 occidentibus : vsus radice in trimatu tantum, neque ante, neque postea .
 pellunt interaneorum animalia : ex his Tineas cum melle, cætera ex vino
 dulci triduo potæ. vtraque stomacho inutilissima : aluum soluit primo
 bilem trahens, mox aquam. neutra danda fœminis ; quoniam grauidis
 abortum, cæteris sterilitatem facit. Fœmina earum tetrivisceribus in-
 spergitur : iumentorum quoque ceruicibus : folia Cimicem necant, set-
 pentem non recipiunt : ideo substerni vtile in locis suspectis : vltę etiam
 fugant nidore. Filix biennio moritur, si frondem agere non patiaris :
 id efficacissime contingit germinantis ramis baculo decussis : succus
 enim ex ipsa defluens necat radices. aiunt & circa Solstitium auulsas
 non renasci, nec Harundine sectas, aut exaratas vomeri Harundine
 imposita, similiter & Harundinem exarari Filice imposita vomeri præ-
 cipiunt.

C A P . I I I I .

FILIX palustris prouenit in palustribus Pisanis, non limosis, sed arenosis, fruticosa; pluribus scilicet ab eodem cespite foliis, fere bicubitali altitudine, ramis ad latera prælongis, ac firmis, foliolis non serratis, læuibus; at densa lanugine, subnigra obsitis, antequam explicentur: explicantur autem prius inferiora, quam suprema: ideo supremæ ramulorum partes fructus videntur non folia: totum folium videtur esse Abietis ramus, sed foliolis latioribus.

C A P . V .

FILICIS quoddam genus paruum in montibus reperitur, locis vmbrosis, sæpe in vetustis caudicibus, aliisque muscosis locis: foliis ab eadem radice multis, similibus Filici fæminæ, angustioribus, duorum dodrantum longitudine: duorum generum vnum foliolis nequaquam serratis, vt Polypodium: alterum iisdem tenuissime denticulatis, hirsutioribus, in parte aduersa ferrugineis veluti surfuribus. Dioscorides Dryopterim vocat quasi Roboris Filicem. in muscosis inquit partibus vetustarum Quercuum nascitur, Filici similis, sed multo minoribus incisuris: radices habet inuicem implexas, hirsutas, acerbi gustus ad dulcedinem vergentis. Plinius inquit Dryopteris Filici similis in arboribus nascitur, tenui foliorum subdulcium incisura; radice hirsuta: vis ei caustica est; ideo Psilothrû est radix tusa: illinitur enim vsque dum sudores euocet: iterumque & tertio, ita ne sudor abluatur.

C A P . V I .

POLYPODIUM in collibus placidioribus nascitur, locis muscosis iuxta caudices vetustos Roboris, aut in petris, & parietibus: radicibus sub musco serpentibus, digiti parui crassitudine, acetabulis quibusdam per interualla, imitatione Polypi animalis, quæ vestigia sunt foliorum, postquam abscesserint: hæ exterius nigra, & villosa sunt; interius subuirides, gustu subdulci, ac nauseoso: folia ex singulis acetabulis singula exeunt, dodrantis longitudine, smilia parua Filici, sectionibus rarioribus, non serratis: in aduersa parte puncta quædam sunt lanuginosa, nigricantia. Dioscorides inquit: in petris muscosis nascitur, & sub truncis syluestribus Roboris, dodrantali altitudine; folio Filicis, subhirsuto, inciso, non tamen adeo tenuiter: Radice hirsuta, simili Polyporum Cirris, digiti parui crassitudine, intus coloris herbacei, FFFF sapore

sapore ex acerbo subdulci. vim habet purgandi: decocta in Iure pulli, aut Betæ, aut Maluæ: arida quoque in mulla datur: trahit pituitam ac bilem. Mesues atram bilem trahere testatur, & crassam pituitam, sed imbecilliter: adiuuari feminibus calidis, odoratisque vt Dauci, Apisi: mensuram iustam esse à drachmis duabus ad sex. Apud Theophrastum Theodorus Fidiculam vertit: radix inquit hirsuta, & acetabulis cauernosa, ceu Polyporum Cirri: purgare inferius apta est: vbi quis eam contigerit Polypum innasce affirmant: habet autem folium simile Filici magnæ: nascitur in petris; post imbres semper erumpit: semen autem non fert. Plinius inquit: detrahit bilem Polypodium, quam nostri Filiculam vocant; similis enim est Filici: radix in vtu pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis cauernosa, ceu Polyporum Cirri, subdulcis, & in petris nascens, aut sub arboribus vetustis. exprimitur succus aqua madefacta, & ipsa concisa inspergitur. Cleri & Betæ & Maluæ, vel salsamento, vel cum pulcicula coquitur ad aluum leniter soluendam, vel in febris. detrahit bilem & pituitam: stomachum offendit, aridæ farina indita naribus polypum consumit: florem & semen non fert.

C A P. V I I.

LINGVA Ceruina, & Scolopendria vulgò appellatur, folium in longitudine productum. Figura lienis, longius Polypodio, integrum, nullis incisuris, læte virens, in aduersa parte nigram lanuginem habens veluti in vermiculos digestam multa autem ab eodem cespite exeunt ex radicibus nigris, fibrosis: oritur in umbrosis lapidibus, & iuxta vetera sepulchra. celebris ad lienem extenuandum decocta in aceto, vel aqua distillata in potu. Theophrastus Scolopendriam vocat, quam Theodorus Linguam Ceruinam vertit: ei comparantur folia Hemionij, quæ Mula à Theodoro vocatur. videtur Scolopendrij nomen inditum ob vermiculorum figuram, qui à tergo foliorum sunt. Sed alia apud Dioscoridem Scolopendrium intelligitur, quod scilicet Asplenium vocatur. Galeus tamen Scolopendrium diuersum ab Aspleno facit, hanc intelligens, quam laudat ad lienem, vt Asplenium. Dioscorides Phyllitum vocat, cui inquit: folia sunt Lapathæ similia, longiora, viridioraque, sena aut septena, recta, quæ antea læuia sunt, à tergo autem veluti vermiculos habet adnexos, paruos: oritur in umbrosis & viridariis, gustu acerbo, neque caulem, neque fructum, neque florem fert.

C A P. V I I I.

HEMIONITIS Romę nascitur in vetustis ædificiis, vmbrosis, & humectis similis Lingue Ceruine; breuiore folio, & inferna parte latiore, excauatoque adnexam pediculi, in angulum acutum castigato, figura sagittæ. Dioscorides inquit Hemionitis quidam Splenion vocant: folio Dracuntij lunato: radicibus multis, tenuibus: neque caulem, neque fructum, neque florem fert: nascitur in petrosis, gustu substringens: hæc cum aceto pota lienem absomit. Plinius Hemionion vocat, & Teucrion, quam Teucer inuenit spargentem Iuncos tenues: folia curua: asperis locis nascentem: austero sapore; numquam florentem; neque semen gignit: medetur lienibus: constatque sic inuentam: cum exta super eam proiecta essent, fertur adhesisse lieni, eumque exhinanisse, ob id à quibusdam Splenion vocatur: Narrant sues, qui radicem eius edunt, sine Splene inueniri. Aliam mox subiungit Teucrion: ramis Hyssopi, de qua nos alibi egimus. Apud Theophrastum Hemionios vocatur. Theodorus autem Mulam vertit: inquit eius folium sterilitatem mulieribus facere, vt tradunt, si aliquid vngulæ, ac seminis Mulæ animalis misceatur: constat hæc folio Lingue Ceruine: radice numerosa, & tenui: Montanas planities, & saxosas amat: Mulas hac herba plurimum delectari affirmant: vsus eius ad lienes.

C A P. I X.

CETRACH vulgò appellatur in petris, & parietibus vetustis, herbula folio digitali, raris vtrinque diuisuris, non coniugatim, sed alternatim digestis: color superne virens, inferne rubigo quadã inest, furturosa, initio argentea, postea flauescens. Dioscorides Asplenium vocat, alij inquit Scolopendrium appellant: folia habet Scolopendræ animali similia, multa ab radice vna: gignitur in parietibus, & petris opacis, qua cauernulæ sunt; sine caule; sine flore: ac sine semine: incisa autem sunt instar Polypodij, inferne subflaua, & hirsuta, superne viridia. Galenus Asplenium diuersum facit à Scolopendrio, vt superius notauimus in Lingua Ceruina. Plinius Asplenon, inquit, sunt qui Hemionion vocant: foliis trientalibus, multis: radice limosa, cauernosa, sicut Filicis, candida, hirsuta; nec caulem, nec florem, nec semen habet: nascitur in petris, parietibus opacis, humidis: laudatissima in Creta: Viétruius testatur pecora huius pastu sine liene inueniri; sed perturbata videtur apud Plinium descriptio; cum radici tradat, quæ partim loco, partim foliis cõueniunt: non enim radix cauernosa traditur à Dio-

scoride, sed in cauernulis saxorum nasci: neque similitudo Filicis candor, & hirsuties radici Aspleni conuenit, cum sit valde tenuis, & fibrosa, inter difficultates saxee vix extirpabilis: sed foliis potius hæc conueniunt; aut igitur Plinius aliam intellexit, vt eam, quam Polypodio similem diximus inter paruas Filices, aut deprauatus hic locus est.

C A P. X.

QUODDAM genus Cetrach nascitur in Ilua, locis æditis, & saxosis: folio dodrantali, ramofo, ac magis hirsuto, in cæteris per omnia simile. apud Dioscoridem Lonchitis aspera vocatur: folia inquit fert Scolopendrio similia, asperiora, & maiora ac magis diuisa: vulneribus prodest ab inflammatione defendens: liquat & lienem ex aceto pota.

C A P. X I.

POLYTRICVM vulgò appellatur, in parietibus humidis nascens: folio angustiore, quàm Cetrach, pediculo valde tenui, nigro, splendente, in quo foliola rotunda, magnitudine Lentis, coniugatim digesta sunt, punctis à tergo lanuginosis. Dioscorides Trichomanes vocat: quidam inquit & Adianton appellant: oritur in eisdem locis, vbi Adiantum similis Filici, admodum parua: tenuibus foliis ex vtraque parte inuersus digestis, inuicem oppositis; figura Lenticulæ in virgulis tenuibus, splendentibus, subnigris, acerbis: Theophrastus Trichomanes inquit (Theodorus Filiculam vertit) ad distillationes vrinæ vnicè facit, vt quidam existimant: caulem Adianto nigro similem gerit: folia admodum parua, densa, aduersa inter se condita: radicem minimam: amat loca opaca.

C A P. X I I.

CAPILLVS VENERIS vulgò appellatur herba nascens in puteorum & fontium parietibus, aliisque specubus, aqua frigida irrigatis: pediculi sunt tenuissimi capillorum instar, nigricantes, ac splendidi, ramis, palmi longitudine, folia sustinentes ex viridi flavescentia, subrotunda, & incisa, Apij modo, punctis quibusdam à tergo: odor inest veluti Fungi. Melues recentem inter purgantia esse testatur: nam ducit bilem & pituitam crassam, quamuis siccatus faciat ad alui fluxum constringendum: expurgat quæ in pulmone, & quæ in renibus continentur: calculum frangit. Dioscorides Adianton vocat, & Polytricum:

lytricum : inquit folia fert Coriandro similia , diuisa in extremo , quæ è capitulis enascuntur, nigris, valde tenuibus, dodrantalibus, splendidis. Folia Filicis videntur, valde parua; sine caule; sine flore; sine semine : radice inutili : nascitur in vmbrosis, & palustribus, & in parietibus humidis, & iuxta fontes. Theophrastus Adiantum appellatum scribit; quia in aqua numquam madescit : Theodorus aliquando Adiantum, ali-
quando Capillum Veneris vocat : perpetuo viret : eius genera duo candidum, & nigrum, ambo ad defluuium capillum vtilia oleo trita : nascuntur maxime locis humidis. Plinius Adiantum nigrum idem cum Trichomane intelligere videtur : album autem id, quod maius est : quale describitur à Dioscoride : inquit enim : Adianto miraculum : æstate viret; bruma non marcescit : aquas respuit perfusum : mersum sicco simile est; tanta dissociatio deprehenditur; vnde & nomen à Græcis; aliqui enim frutici Topiario; quidam Collitrichon vocant; alij Polytrichon, vtrumque est ab effectu : tingit enim capillum, & ad hoc decoquitur in vino cum semine Apij, adiecto oleo copiose, vt crispum densumque faciat : defluere autem prohibet : duo genera eius, candidius, & nigrum, breuiusque. id quod maius est Polytrichon : aliud Trichomanes vocant : vtrique ramuli nigro colore nitent : foliis Filicis, ex quibus inferiora aspera, ac fusca sunt : omnia autem contrariis pediculis densa inter se ex aduerso : radix nulla : vmbrosas petras parietumque aspergines, ac fontium maxime specus sequitur, & saxa manantia, quod miremur cum aquas non sentiat. calculos è corpore mite pellit; frangitque vtrique nigrum : qua de causa potius, quàm quòd in saxis nasceretur, & à nostris saxifragum appellatum, crediderim; bibitur è vino quantum terni decerpere digiti, & quæ sequuntur. Sed quamuis Plinius Adiantum nigrum Trichomanes appellari tradat, aliud tamen est. vtrumque apud Theophrastum.

C A P. X I I I.

ADIANTVM nigrum in ædificiis antiquis, opacisque nascitur : foliolis ramosis vt Capilli Veneris, breuioribus, multo, ac tenuius diuisis, crassioribus, nigrioribusque, quibus longo tenuis est à tergo nigricans : alicubi pro Capillo Veneris vtuntur. Hanc partem sumendam apud Medicos recentiores, cum Adiantum recipiunt diuersum à Capillo Veneris. aliud genus Adianti nigri in frutetis nascitur, locis asperis, maius suprascripto, dodrantali scilicet longitudine, sectum in multos ac pretenues ramulos, pediculo nigro, splendido, crassiore quàm Capilli Veneris : foliolis scissis, minutisque, vt predictam, nigra, ac tenui lanugine in parte aduersa : officinæ Adiantum vocant, eadem in-

mon.

montibus reperitur: paucioribus ramis. Quæ scribantur de Adiantho nigro à Theophrasto & Plinio superius explicatum est.

C A P. X I I I I.

IN montibus Liguriæ duæ reperiuntur pediculis in tres partes assidue fixis. ac singulis sectionibus in terna folia desinentibus. ut in nostra Imperatoria. Alteri folia digiti longitudine pollicis latitudine insunt in gracilitatem fastigiata: alteri latiora ac breviora figura Hederæ, in ambitu frequentibus, quasi aculeis exornata, odore ingrato, sapore fatuo, & subastringente. Apud Dioscoridem Epimedium in hunc modum describitur. Caulis est non magnus, Hederæ foliis, denis, duodenisve, nunquam sementescens, aut florescens: Radicibus nigri, tenuibus, graui odore, gustu fatuo: nascitur in humidis: folia ex oleo cohibent virginum mammas: Radix abortum facit: folia drachmis quinque in quinque dies in vino pota post purgationes conceptum impediunt. Plinius eadem tradit.

C A P. X V.

EQUISETI genera, quam vulgò Asprellam vocant, peculiare constitutionem sortita sūt: nam tum caules, tum folia internodiis consistant inuicem commissis, ut vnum in alterum inseratur tubarum modo: caules ferunt simplices, rectos, & concauos: foliis veluti pilis in orbem dispositis circa articulos, asperis: pleraque sine fructu sunt: quæ fructum ferunt, in cacumine capitulis oblongis, congestum habent, granis nigris, asperis, & farctis constantem, sine villo flore: radix tenuis nigra, & lignosa tota planta gustu acerbo constat. differunt magnitudine & paruitate, & colore: nam caulis color, aliis viridis, aliis niger, aliis candidus. Quædam igitur longissimo caule constat in scæpibus scandens frutices, colore nigro, parte inferiori: foliis breuibus, & paucis, aliquando nullis: capitulo in cacumine oblongo: alia breviora ac magis foliosa, in aruis frequentia, colore viridi, & sterilia: inter hæc quædam ab imo ramosa sunt; quædam simplicia. Tertium quoddam genus est in humectis nascens: caule candido, tenellæ Harundinis modo; cæteris crassiore, frequentibus geniculis, ac numerosis foliis: hæc floret tantum, at fructum non fert: flos veluti Amentum est è terra primo vere erumpens, antequam caules exeant, forma spicata, colore candidante, tenellus, esui aptus more Asparagi Menzuculum vocant, & Asparagum palustrem puto apud Galenum, ut dictum est in Asparago, eius autem planta Polygonus femina est apud Dioscoridem.

dem. Quas autem primo loco descripti. Dioscorides Hippurim vocat, quas etiam Equinam: nouit tamen speciem quamdam à nostris diuersam, quam primo loco describit, inquit: in riguis, & scrobibus nascitur: cauliculi eius inanes, geniculati, in se facti rubescentes, leniter scabri: folia circa eos iuncea, crebra, exilia: attolluntur in sublime, arborum caudices scandentes, & obuoluti pendent, comis multis, nigris. ut Equorum cauda: radix lignosa, & dura: herba astringentis saporis. Alterum genus inquit caule recto constat, cubitali, aut maiori, inani; comis per interualla breuioribus, candidioribus, mollioribusque. insinuat autem ea, quæ apud nos in aruis & sæpibus nascuntur. Quod autem tertio loco descripsi, Polygonum feminam vocat, cuius descriptio in hunc modum habet: Vniço caule fruticat, Harundini teneræ simili, densis geniculis, in se factis, tubarum modo: articulos in orbem cingunt apices, foliolis Piceæ similes: radix nullius vsus: oritur in riguis. Plinius de Equifeto inquit: Hippunis dicta à Græcis in pratis nascens, vituperata à nobis: est autem pilus terræ Equinæ, setæ similis: lienem cursorum extinguit: decocta in fictili nouo ad tertias quantum vas capiat, & per triduum heminis pota. Græcorum varia circa hanc opinio. Alij Pini foliis similem, nigricantem, eo nomine appellant: alij iuxta arbores nasci, & scandentem eas, dependere comis linceis, multis, nigris, ut est Equorum cauda, geniculatis ramis: folia habere pauca, tenuia, exigua: semen rotundum, simile Coriandro: radice lignosa: nasci in arbutis maxime. Ex quibus manifestum est ipsum describere primum genus apud Dioscoridem, cui aliqua ex parte apud nos respondet, quod primo loco descripsi. subiungit præterea: faciunt & aliam Hippurim, breuioribus, & mollioribus comis candidioribusque: per quam utilem ischiadicis, & vulneribus propter sanguinem sistendum: quæ ex Dioscoride in secunda Hippurij assumpta sunt. alibi Equifelim vocat inquit: inuisa & Equifelis est à similitudine Equinæ setæ. Alibi inter Genera Polygoni, quam Dioscorides feminam vocat. Plinius tertium genus inquit: Oreon vocatur in montibus nascens Harundini teneræ simile: vno caule, densis geniculis, & in se factis: foliis autem Piceæ: radix superuacua. inibi quartum Polygoni genus addit, intelligens primum Dioscoridis Equifetum, quod syluestre appelletur: pene arboris modo frutex: radice lignosa; stirpe Cedri, rubicundo: ramis Sparthi, binum palmorum, nigris geniculorum ternis, quaternisue articulis: huic quoque spissandi natura, sapor Mali Cotonei.

C A P. X V I.

SIMILIS Equifeto oritur in fluminibus, fere stagnantibus, capillaribus foliis, numerosissimis. Plinius ex Castore pota Magon appellari tradit: tenui folio veluti Equinis setis, Thyrsolongo & leui, in aquosis nascentem: radice sanabat strumas, & duritias sed alia est Potamogeron apud Dioscoridem.

C A P. X V I I.

LINGVA Serpentina, & à quibusdam recentioribus Ophioglossa vocatur, ab aliis Lucciola; quia noctu lucet; oritur in pratis, præcipue montibus inter filices: exit mense Aprili ex radice, Ellebori modo, fibrosa, vnicum folium, figura parvæ Betæ carnosum, nulla discurrente vena; leue, erectum, è cuius sinu pediculus attollitur, simillimus linguæ serpentis, bifurcatus, non tamen sectus, sed cohærentibus particulis: in quibus vestigia sunt seminis, at semen nullum conspicuum continetur: folium id celeriter disperit aduentante scilicet ætate: ideo reliquo tempore non visitur: vivit tamen radicibus, quibus & copiose propagatur: laudant ad vlcera maligna, & ramices puerorum exterius illita: oleum efficiunt ex eius infusione, quod glutinat vulnera, & rupta.

C A P. X V I I I.

LUNARIA minor cognominata, seu racemosa: Ophioglossæ affinis est; vnicò enim exit folio incipiente ætate, quòd cito anperit: oritur in saxis, locis alpestribus, ac frigidissimis, pediculo do drantali ab radicibus fibrosis: folium angustum, digiti longitudine, sectum utriusque, in septena fere foliola, subrotunda, cordis effigie: putatur totidem habere folia, quot luna dies habet; vnde Lunaria dicta est: Quod nequaquam mirum videri debet si incipiente Luna incipiat eius exortus: augetur enim indies foliorum numerus particularim explicato folio, vt etiam in Filice contingit. ex sinu pediculis attollitur diuisus in multos ramos, racemi modo, colore herbaceo, in quibus vestigia tantum sunt seminis: Frigido ac sicco temperamento constat, subastrinens, efficax ad vulnera glutinanda, ad supprimendos menses, & albos mulierum fluores: Chimici hanc in arcanis habent promittentes eius succo argentum viuum coagulari.

CAP. XIX.

LICHEN apud nos, vulgò Fegatella vocatur, quasi Epatica: fo-
 lia sunt quasi Lactucæ, in extremo simbriata, quæ hærent petris,
 humectis, & locis vmbrosis, villis quibusdam à tergo positis:
 obrepunt autem aliis ex se inuicem orientibus, vt totos aliquan-
 do parietes conuestiant extremis labris solutis à lapide, sub quibus veluti
 cauliculi exeunt, capillares, quibus tamquam flosculi insident, stellati,
 colore herbaceo: similis nascitur in solo vmbroso, sed parua & inutilis
 laudatur à recentioribus ad Epatis calidam intemperiem: nam refrige-
 rat & siccatur, ac tollit obstructiones ob partium tenuitatem: sanat Icti-
 ritiam: decocto eius assumpto, aut aqua distillata: purgat leuiter hu-
 mores adustos, & crassos, si in magna copia assumatur, vt pondere libra-
 rum duarum eius decoctionis: quo remedio iterato per multos dies sa-
 natos multos vidi ex maligna scabie, & vlcibus exedentibus: oportet
 autem singulis diebus nouam decoctionem parare, præcipue autem
 cum sero lactis. Dioscorides de hac inquit Lichen, qui in petris nasci-
 tur, quidam Bryon vocant, muscus est adherens petris madidis: illius
 sanguinis profluvia sistit: inflammationem arceat: curat impetigines, quas
 Græci Lichenas vocant, & morbum regium cum melle: emendat & oris
 ac linguæ fluxiones. Galenus, est, inquit veluti Muschus quidam, sed
 recte ex plantarum genere censeri potest sic non natus; quia Lichenas id
 est impetigines curat; extergentem, & modice refrigerantem facultatem
 habet, vtramque vero resiccantem, obitergentem quidem atque exsiccantem
 à petra obtinet, refrigerantem vero ab humore aqueo: nascitur enim
 in humidis, & grauiter olentibus saxis. Sed incertum est an hi plantam
 intellexerint quam prædiximus: Bryon enim apud Dioscoridem capil-
 lis potius constat, quam foliis: vt patet in Muscho marino, & eo, qui
 in arboribus nascitur. Profecto apud Theophrastum Bryon Marina
 folio Lactucæ constat, æque ac nostra hepatica. Plinius Lichenis no-
 mine vtrumque significari ostendit, cum inquit: Lichen herba Lichenis
 remediis omnibus præfertur, inde nomen inuento: nascitur in saxosis:
 folio vno ad radicem lato: caule vno, paruo: longis foliis dependenti-
 bus, hæc delet & stigmata: nascitur cum melle est aliud genus Lichenis,
 petris tantum adherens, vt Muscus, qui & ipse illinitur: hic & sangui-
 nem sistit vulneribus, ac reliquas utilitates recenset, quas Dioscorides
 tradit. Alibi de hoc secundo loquens inquit: in syluestribus & satiuis
 prunis est limus arborum, quem Græci Lichena appellant, ragadiis &
 condilomatidis mire utilis. Significare autem videtur Plinius per primum
 genus Lichenis nostram hepaticam; lato enim folio vno constat, radice

adnexo; unde cauculus exit sustinens foliola oblonga, veluti flosculum; per alterum vero genus iudicat villosam substantiam, & virentem, non solum in petris, sed & caudicibus arborum vetustis inherentes, diuersam ab in canis villis; qui ex ramis quarundam arborum pendent, quod Dioscorides simpliciter Bryon vocat.

C A P. X X I.

PULMONARIAM vocant quoddam genus Lichenis in caudicibus vetustis Quercuum, albidius, & siccis, horridiusque prædicto, maculosum, odore Fungis; punctis quibusdam veluti bullis signatum; colora tergo flavescit & laudant ad pulmonis vitia, ad tuam siccam, & spirandi difficultatem puluere eius cum saccharo assumpto, aut vino, in quo per noctem macerata fuerit. Veterinarii puluere vtuntur cum sole ad pecorum tussim, & asthma.

C A P. X X I.

MVSCVS vocatur omnis vniuersa substantia, sordi porius similis quam plantæ, aut caudicibus annosis hærens; præcipue vmbrosis, aut saxis madidis; aut in aquis palustribus; aut Mari: Bryon à Græcis vocatur: cuius varia genera etiam diuersis nominibus donata sunt; nam quidam Lichen vocatur, de quo egimus; quoddam Splachon; Quoddam Bryon Thalassion; lenticula quoque palustris inter muscos recensetur, de quibus singulis dicemus. Quoddam in parietibus, & tegulis nascitur: densa ac villosa capsula instar Monticuli; vnde eriguntur, aureo colore capilli, setis porcinis similes, at breues, sustinentes in cacumine tenue capitulum, oblongum: putant apud Apuleium Polytrichum appellari: nascitur id, inquit, in parietibus, & vniuersis locis; habetque ramusculos quasi setas porcinas. Sed incertum est vtum intelligat Dioscoridis Polytrichon id est Capillum Veneticis: nam & Melues eius ramulos comparat setis porcinis. Vires hæc tribuunt easdem, quæ Adiantho conueniunt.

C A P. X X I I.

EX Musci genere est, quæ pro Spiza Celtica quoddam vendebatur; in montibus nascens vmbrosis, iuxta caudices; numerosis ramulis serpentibus, circa quos frequentia sunt foliola; & cacumini;

bus capitula Equiseti: Extat in hoc genere differentia magnitudinis & paruitatis. Quoddam folia Cupressi omnino imitatur, sed compressa hæc sunt non rotunda; similiter ramosa, & iuicem paticulis insidentibus: capitulis caret: constat sapore astringente.

C A P. X X I I I.

ILLVD: genus Musci, quod priuatim Splachnon vocant, ex vetustis quibusdam arboribus pendet; absque radice: veluti pediculi sunt ramosi, sine foliis longissimi instar Iube, colore candido, aut cinereo: præcipue ex Robore antiqua, aut Abiete, qui & odorati sunt: vtuntur vnguentarij ad pulueres odoratos, & suffimenta cõponenda. Viscam vocant: Dioscorides Bryon & Splachnon. Brii inquit in Cedro, Populo alba, & Quercu: optimum tamen Cedrinum proximum Populneum, in quo genere candidum, & odoratius præstat, nigricans improbantur. Plinius inquit Sphagnos, alij Bryon vocant: sunt hoc nomine cani arborum villi, quales in Quercu maxime videmus, sed odore præstantes, maxime in Cyrenaica prouincia: secundum locum obtinet Cyprius, tertium Phœnicus: fertur & in Aegypto nasci, & in Gallia: laus prima candidissimis, atque albidissimis. Secunda rutilis: nulla nigris: & in Insulis petrisque nati improbantur, omnesque quibus palmarum, atque non suis odor inest. Alibi idem Plinius vitam Populi Albę inquit Bryon appellari, est autem eius fructus, vt suo loco patet.

C A P. X X I I I I.

MVSCVS Marinus lanugo est capillosa, in scopulis maris reperita modò lapillis, modò testis, modò aliis fruticibus marinis inherens, præcipue Corallo, quam Corallinam vocant: mollis quidem quamdiu sub aqua est, extractus autem & ficcatus riget ob saluginem: quidam erectus; quidam humi sparsus: color varius, nunc albus, nunc rubens, aut flauescens, aut cinereus, aliquando niger, quidam & herbaceus, mollior: vtuntur Medici puluere Corallinæ drachmæ pondere in vino ad lumbricos enecandos, pellendosque: habet enim maris amaritudinem cum astringente. Dioscorides Bryon Thalassion vocat: nascitur, inquit in lapidibus & testis iuxta mare, capillaceum, gracile, sine caule, sufficienter astringens. Theophrastus inter genera Phycus recenset; appellat autem Trichophyllon (Theodorus Algam Crinito folio cognominat) est inquit Feniculo simile, non herbaceum, neque pallidum, neque caulem habet, sed quasi rectum in se ipso: nascitur id in testis & lapidibus, non vt alterum genus in terra: vtæque tamen pro-

pe terram nascuntur: & Trichophyllon terræ proprius est; sæpe autem quasi alluitur tantum à Mari. Plinius Theophrastum sequutus inter Phycus genera inquit; capillaceo folio simile Feniculo; in saxis nascitur, superius in vadis, haud procul littore.

. I Q A P. . X X V .

ALGAE in vadis limosis nascitur profundioribusque: expellitur autem ad lictus cum fluxu: radices fert digiti crassitudine, geniculatas, nigras, humi repentes, ramosas: quæ in multas veluti tipicas desinunt, pilis scilicet candidis, singulos geniculos circumuestientibus, similitudine spicæ Nardi: è spicarum cacuminibus exeunt folia, in longitudinem producta, similia Thyphæ palustris, graciliora, mollioraque, initio virentia; dein cum exsiccantur, albescunt; utuntur iis pro tomento interiectis vasis vitreis, ne frangantur: sunt qui & culcitra implent, quod hydropicis confert, & podagricis. Videtur Dioscorides Gnaphalion appellasse, cuius foliis albis, mollibusque aliqui pro tomento utuntur: bibuntur efficaciter folia in vino austero ad dysenteriam, eadem Galenus & Plinius. Ex hoc genere est grande quoddam folium æquale, ac planum, simile præparatum schædis, quod ex Medera aduehitur cum saccharo: utuntur enim eius foliis pro veste, ac tomento, ne panes sacchari atterantur. Minimum etiam quoddam genus reperitur angustissimis foliis, huiusmodi quicquid vidi spicosum, Gramini similem, dodrantalem, cui latæ substantia inferne erat agglutinata, qualis Adarce fertur apud Dioscorid. Theophrastus Phycos inter frutices marinos, Theodorus Algæ vertit, multas inquit species habet: vnum latifolium, extensum, colore herbaceo, quod Prasos, idest, Porrum vocant quidam, alij Cingulum: radicem habet exterius pilosam, sursum autem spectantibus, squamulis admodum longam, & crassam, similem Capis Getyis: oritur non in lapidibus vt Trichophyllon, sed in terra, prope littus tamen, at in profundiore vado: in extero autem Mari circa Hercules Columnas admirabili magnitudine crescit, vt referunt, & maiori latitudine quam palmi: fertur hoc cum fluxu in Mare internum, tantaque inibi, quibusdam in locis multitudine aggregatur, vt supra umbilicum excedat: vocant autem ipsum Porrum: sunt annuum esse: nasci vero desinente; uigereestate: autumnos tabescere; hyeme autem interire & decidere. His Theophrastus ostendit, & nostratem Algam, cuius radices Capis Getyis comparantur: spicæ enim, quas diximus, huiusmodi Cepas referunt, quas vulgò Maligias vocamus. & grande illud genus, quod aduehitur ad nos cum saccharo ex Oceano Atlantico: latissimis enim eius foliis sacchari panes conuestiunt. De Trichophyllo, quod inter Phycos

eus genera reconstetur, diximus in Musco Marino. Quartum præterea
 genus Pelagium inquit, esse, quod spongiarum in alto expiscantur: in Cre-
 ta autem nascitur, prope littus in petris plurimum, & pulcherrimum,
 & quo inficiunt non solum vittas, sed etiam Lanæ, vestesque colore,
 quamvis recens infectio sit, pulchriori quam purpuræ: gignitur autem
 & in parte spectante Aquilonem copiosius, & pulchrum, ut spongiæ &
 alia huiusmodi. Hoc genus apud nos nequaquam visum adhuc est.
 Aliam plantam in eisdem locis nasci tradit similem Gramini; nam fo-
 lium huiusmodi fert, & radicem geniculatam, longam, oblique tenden-
 tem, ut Gramen: caulem autem emittit Harundineum, modo Grami-
 nis, sed hæc multo minor est quam Phycos: Hæc quoque reperitur in
 nostro Mari. Alibi Cyperum Phleum, Phycos, Butomum, folia similia
 habere scribit. Dioscorides Phycos Thalassion vocat inquit; unum
 latum est, alterum oblongum, & purpurascens, quoddam autem album:
 Quod autem in Creta nascitur prope terram, valde floridum est, & incor-
 ruptum. omnia refrigerandi vim habent, podagris, & inflammationi-
 bus vitia si applicentur humecta adhuc, antequam siccentur. Id quod
 rubrum est, Nicander ictibus venenatis mederi tradit, quod aliqui puta-
 runt id esse, quo mulieres utuntur, cum earum fucus radica sit. de ruf-
 fa Alga Plinius inquit: Scorpionum ictibus vitalem esse. Videtur Dio-
 scorides indicasse Phycos nomine solas Algas, quas distinxit & folij lati-
 tudine, & colore: nam vere lato folio constat ea, quam Theophrastus
 circa Herculis Columnas nasci tradidit: Quæ vero apud nos nascitur, an-
 gustum potius, & oblongum habet, & cum exaruerit, candidum: qua-
 le tertium genus describitur: rubens autem non visa est apud nos. Pli-
 nius Algam ruffam, Scorpionum ictibus vitalem esse tradit: de Phycos au-
 tem modo Theophrastum sequitur inquit: quod hæc vocant Phy-
 cos, non habet alia linguæ nomen; quoniam Alga herbarum magis intel-
 ligitur, hic autem est frutex: folia lata, colore viridi gignit, quod qui-
 dem Prason vocant, alij Zostera: hæc verba primum genus indicant,
 quod à nobis Alga dicitur, quamvis hoc nomen non ipsum fruticem si-
 gnificet sed folia tantum. Alterum genus inquit capillaceo folio, simile
 feniculo in saxis nascitur, superius in vadis, haud procul littore: Tricho-
 phyllon est ipsius Theophrasti, & Bryon Dioscoridis: verne utrumque
 & interit autumnis: circa Cretam Insulam nato in petris, purpuras quo-
 que inficiunt: laudatissimo à parte Aquilonis, aut cum spongiis: Ter-
 tium est Gramini simile: radice geniculata; & caule qualiter Calami.
 Alibi Dioscoridem sequutus inquit. Phycos Thalassion, id est fucus
 marinus Lactucæ similis, qui conchyliis substernitur, & quæ sequuntur.
 Quibus verbis indicat Phycos apud Dioscoridem, non Algam esse, sed
 quod Bryon apud Theophrastum, appellatur, ut mox patebit. Aliud

præterea est Phycos apud Galenum inter metallica, vt puto Cerussa elaborata, qua mulieres ad faciem dealbandam vruntur: nam seruata Cerussa frigiditate inquit, tenuitatem assumpsit, vt per eam in profundum, aliumque corporum quibus admoeretur, vis eius penetrare valeat. similitudinem Cerussæ Fucum conficiunt ex radice Ari, quam Gersam vocant. Vt monuimus in Aro, quam indicare videtur Dioscorides in Phycos.

C. A. P. X X V I.

BRYON Theophrasti in eisdem locis nascitur, vbi Muscus marinus: foliis virentibus, crispis, Lactucæ similibus, minoribus, multis ex eodem cespite sine radice & sine caule, sed aliis inuicem insidentibus foliis, vt in Lichene. Theophrastus inquit aliud à Phycos est Bryon (quidam codices legunt Botryon) folio coloris herbacei amplo, nec Lactucis dissimile, rugosiore tamen & velut contracto; caule caret, sed ab vno initio plura folia huiusmodi exiunt, & rursus ab alio: nascitur super lapides, fistiliaque prope terram. Plinius Theophrastum sequitur inquit: Bryon marina herba sine dubitatione Lactucæ foliis similis, rugosa, veluti contracta, sine caule, ab ima radice exiuntibus foliis, nascitur in scopulis maxime, testisque terra comprehensis: præcipua ei siccandi & spissandi vis, & collectiones omnes, inflammationesque cohibendi præcipue podagræ, & quicquid refrigerare opus sit. Quas vires fere ad Verbum Dioscorides suo Bryo marino tradidit: iterum de eodem cum facis inquit. Aliud genus fruticum Bryon vocatur: folio Lactucæ rugosiore tantum, iam hoc in terra nascens. alibi eandem videtur intelligere sub nomine Fuci marini: inquit enim Phycos Thalassion, idest fucus marinus Lactucæ similis, qui conchiliis substernitur, non podagræ modo, sed omnibus articulorum morbis impositus, priusquam exarefiat. Tria autem genera eius: latum & alterum longius, quadamtenus rubens, tertium crispis foliis; quo in Creta vestes tinguntur: omnia eiusdem vsus, & que sequuntur. desumpta autem hæc sunt ex Dioscoridis Phycos, vt secundum Plinij sententiam Dioscoridis Phycos non Alga sit, sed hoc genus, quod Bryon est apud Theophrastum.

C. A. P. X X V I I.

SPRICA Nardi, que inter Aromata afferitur ad nos ex Oriente, ex Algatum genere videtur esse: sunt enim radicis cuiusdam nigre germina; densis capillis sursum spectantibus, facta aristarum more, instar nostræ Alge, breuiora, colore ruffo, sapore amaro & astringente, odore ualido aromatico. Dioscorides Nardum uocat: unum Indicium

appellari tradit: alterum Syriacum: non quod in Syria gignatur, sed
 in montibus Indiæ, quorum pars unã Syriam spectat, altera Indiam.
 Syriacum probari quod recentius & læuius est, comosum, ruffum, odo-
 rem hementer iucundo, Cyperumque imitari, breui spica, sapore ama-
 ro, maximeque siccante os, custodit sua uolentiam pertinaciter. Indici
 uenim Gangetide cognominatur à fluuio Indiæ, qui montem præterfluit.
 Ganges nomine, iuxta quem nascitur: uiribus languidum, ut quod pro-
 ueniat a quouis locis, proinde in maiorem altitudinem adolescit, & plu-
 rus ab eadem radice spicas habet, comosas, & implexas, odore ingrato.
 Quod autem locis magis æditis nascitur, odoratus est, spica Mutila, Cy-
 perum uolente, in totum iisdem qualitatibus præditum, ut Syriacum.
 Vocatur & quoddam Sauphâriticum à loco, ualde mutilum, magnis
 spicis, candidius, caulem aliquando medium habens, redolentem hir-
 cum, quod damnatur in totum. Venditur, & madefactum, quod co-
 gnoscitur & candore spicarum & squalore; & quia lanugine caret, adul-
 teratur Stibio, cum aqua, uel uino palmeo infuso, ponderis gratia &
 spissitatis. Lutum, quod hæserit, radici decurritur, seruaturque cribra-
 tum ad manuum lotiones. Theophrastus inter odorata recenset, quibus
 ad unguenta utuntur; ex India comportari. Plinius inquit frutex est
 graui, & crassa radice, sed breui, ac nigra, fragilique, quamuis pingui,
 litum redolente, ut Cyperi, aspero sapore, folio paruo; densoque cacu-
 mina in aristas se spargunt; ideo gemina dote Nardi spicas & folia cele-
 brant. Alterum eius genus apud Gangem nascens damnatur in totum.
 Oenitidis nomine: uirus redolens, adulteratur & Pseudo Nardo herba,
 quæ ubique nascitur; crassiore, & latiore folio, & colore languido in-
 candidum uer gente: item sua radice permixta, ponderis caula, & Gum-
 mi, spumaque argenti, aut Stibio, Cyperice cortice: sincerum lauitate
 deprehenditur, & colore ruffo, odorisque suauitate & gustu maxime sic-
 cante os, sapore iucundo. pretium Spicæ in libras nonaginta: folia di-
 uisere Annonam, ab amplitudine Hadrospherum uocatur; maioribus
 foliis, denarij triginta: quod minore folio est Mesospherum appellatur,
 emitur denariis sexaginta: laudatissimum Microspherum, è minimis fo-
 lium; pretiumque eius denarij septuaginta quinque. odoris gratia om-
 nibus maior recentioribus. Nardo color, qui in uetera uerit nigriori me-
 lior. Nos Pseudonardum herbam diximus spicam nostram Italicam esse,
 sed Nardi folium, unde unguentum foliatum fiebat apud Dioscori-
 dem, alia res est sui generis, ut patet in Malabathro: nam ipsius Nardi
 uenere tantum in usu spicæ, quæ radice partes sunt: inter quas uisun-
 tur quædam à spicis Algæ nostræ nulla ex parte differentes, quale Gange-
 ticum ponitur à Dioscoride.

CAP. XXVIII.

ROSA Marina inter Muscos marinos: foliis Lactuce constat, ut Bryon Theophrasti; sed rotundam figuram amplè Rose præsefert, multiplici foliorum plexu circumducto, quæ minutis & crebris foraminibus peruia sunt, instar retis, ex communi quodam pediculo exorta, hæc in aere siccescens, in totum lapidescit, colore flauo. Rondellietius Escharam suspicatur apud Athenæum: prodest aduersus vlcera maligna; uehementer siccatur, & superuacuam carnem absumit.

CAP. XXIX.

BVERSA Marina pila est rotunda, intus concaua, ex muscosa substantia constans, scilicet capillari, colore uiridi, relicto ostiolo rotundo, qua lapidibus adheret, nigro quodam peciolo pendens: cum extrahitur ex aqua ob uelletis mollitiem confidet, siccata autem fallago quædam tenuis & alba efflorescit mordaci gustu. Hanc inter genera Alcyomi reponendam puto, ut mox patebit.

CAP. XXX.

SPUMA Maris globus est valde leuis, ueluti ex ampullis constans ad spumæ similitudinem, modò candidus, modò rubens, aliquando flauescens, adhæret saxi, spongiarum more: constituitur ex numerosis foliolis membranaceis, sibi inuicem insidentibus, inferne concauis, supernè conuexis, nunc figura uermiculorum, nunc unguis, qui in oculo adnasci solet, nunc alia figura: obducitur quibusdam crusta exterius, interius autem spongiosa constant substantia, quod genus densius & durius est cinerei coloris. quoddam est ex foliis constans auriculæ figura, pluribus lineis, circumductis, colore cinereo, mollibus, specie Fungi, gustu mordaci. Dioscorides Alcyonium uocat eiusque genera quinque enumerat: primum densum, & gustu acerbis, spongiola facie, tetri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. Hoc genus illi assigno, quod crusta exterius obducitur; nam cinerei coloris est, & gratius ceteris, olidumque de secundo inquit Pterygio oculi simile est, figura aut spongiæ multis inanimalibus leue, redolens Algæ. hoc diximus foliola habere, similia unguis oculi; est enim membranula candida, colore unguis, specie paræ pennæ, aut folioli Filicis à lateribus scissa. Tertium inquit specie uermiculorum, colore magis purpureo, quod à Milesium à quibusdam uocatur.

Hoc

Hoc apud nos non solum purpureum, sed & candidum, ac flavescentes reperitur. Quartum velleribus sordidis simile multū, inane, & leue: hoc pu-
 ro quam Bursam marinam vocamus. Quintum effigie Fungi, sine odore,
 intus asperum, & quadantenus pumicosum, foris leue, acre, quod plu-
 rimum in Propontide nascitur iuxta Lesbicum insulam, vbi patrio no-
 mine vocant Halosachnem, id est Maris spumam: hoc Auricularum fi-
 gura ostendimus: nam eorum Fungorum figuram præfert, qui vetustis
 caudicibus renascitur lignosi: sed hoc tenue est, membranosum, molle, in-
 ferne asperum, superne læue: ad hoc genus reducendam censeo Rosam
 marinam. Plinius Halcyonium inquit appellatum, fit in mari ex nidis,
 vt aliqui existimant, Halcyonium, & Cęicum: alij è sordibus spuma-
 rum crassescentibus: alij è limo, vel quadam maris lanugine. Quatuor
 genera: Cinereum, spissum, odoris asperi: alterum molle, lenius, odo-
 re fero Alge; Tertium candidioris vermiculi: quartum pumicosius, spon-
 giæque putri simile, penè purpureum, quod optimum, id & Milesium
 vocatur: quo candidius autem, hoc minus probabile est. in quibus pa-
 rum distat à Dioscoride. Quamuis autem hæc à Dioscoride libro quin-
 to inter inanimata corpora recensentur, vt etiam spongiæ: vim tamen
 habent vegetandi, vt ex constitutione, & ortu patet: Aliud autem est
 apud eundem Adarce, quamuis similes Alcyonio, molli figura: est enim
 concreta salisilago, iuxta calamos & festucas agglutinata, locis palustri-
 bus ex maris admistione cum iacuis dulcibus: colore candido, similis
 concretioni, quæ in spongijs reperitur: corpus omnino inanimatum,
 inordinata compage, nec putandum Alcyonium eo modo fieri, vt Pli-
 nius tradit, aut, è nidis auium, aut sordibus spumatum, aut limo aut
 maris lanugine: sed potius Alcyonium dici; quia Alcyones iis vtantur
 ad suos nidos conficiendos: vt nos vidimus ex pilis spicarum Alge ea fi-
 gura, quam Plinius describit, cum inquit: faciunt Halcyones nidos se-
 ptem ante brumam diebus, & totidem sequentibus pariunt: nidi earum
 admirationem habent pilæ figura, paulum emineat, ore per quàm an-
 gusto, grandium spongiarum similitudine, ferro intercidi non queunt,
 frangunturque ictu valido, vt spuma arida maris: nec vnde confingan-
 tur inuenitur: putant ex spinis aculeatis; piscibus enim viuunt. ipse au-
 tem multos huiusmodi nidos, reiectos in litus vidi: figura in rotun-
 ditate oblonga, adnexa radiculis Alge paruo hostiolo in cacumine, vt
 ingredi oua tantum possint non ipsa auis: ex eadem lanugine constant
 pilæ quædam in littore reperiuntur, sed nulla intus cavitare: agglomeran-
 tur enim festucis pili vndis reiecti, aliquando in tantam amplitudi-
 nem, vt vtraque manu complecti vix possint: Pilam marinam vo-
 cant, cuius fit mentio apud Galenum inter medicamenta ad capil-
 los conseruandos, & apud Myrsinum ad lumbricos enecandos: vn-

guento excipitur Pila marina, quæ reperitur in mari rotunda, ut la-
na congesta.

C A P. X X X I.

CORALLIVM frutex est in mari; arborea figura, lapidibus hæ-
rens, cubito breuior; multis ramis, tortuosis, sine foliis; sine
fructu, ac sine radice, sed villosa substantia oblitus, iustar Musci:
colore viridi, aut cinereo, intus rubeo, qualis est color carnis, aut inten-
sioris rubedinis, qualis Cocci; tradunt succosam esse plantam, succo la-
cteo; renasci, ubi lac contigerit: exemptum ex aqua, siccatumque du-
rescit in lapidem: hodie copiosum retibus expiscatur prope Sardiniam
& Corsicam, quod apud Genueſes purgatur expoliturque: rami eius
integri ad tutelam infantium gestantur: formantur & globuli ad Moni-
lia puellarum. Dioscorides de Corallio inter lapides agit, alij inquit
Lithodendron vocant: videtur frutex marinus: durari autem, cum ex
profundo mari exemptus fuerit, veluti à circumfuso aere infectus, aut
concretus. plurimum reperitur ad Syracusas in promontorio vocato
Pacchinno: laudatissimum rubens, colore florido, aut Sandicis satura-
te, item friabile, & tota concretionem æquabile: amplius odore Musci, &
Algæ simili; ad hæc valde ramosa, & forma fruticis Cinnamomi.
Quod autem Lapidis forma scabiosum, hians, & cauernosum est, vitio-
sum existimatur: astringit & moderate refrigerat. Plinius Corallio for-
ma inquit fruticis: color viridis; bacce eius candidæ sub aqua, & mol-
les: exemptæ confestim durantur, & rubescunt, quasi Cornutiua spe-
cie, atque magnitudine: aiunt tactu protinus lapidescere, si vult: Itaq;
occupari, euellique retibus, aut acri ferramento præcidi. hac de causa
Curallium vocitatum interpretantur: probatissimum quam maxime ru-
bens, & quam ramosissimum: nec scabrosum, aut lapideum, vel rursus
inane, aut concauum: autoritas baccarum eius non minus in Indo-
rum viris quoque præciosa est, quam fæminis nostris vniones Indici:
Auruspices eorum, vatesq; in primis religiosum id gestamen à molièdis
periculis arbitrantur, itaque & decore & religione gaudent: sed putauit
Plinius baccarum formam, artificio paratam, sponte nasci. Alibi Gorgo-
niam gemmam Corallium interpretatur nominis causa, quod in duri-
tiam lapidis mutatur. hinc forte Insula Gorgona dicta est in Mari Tir-
rheni; nam & inibi hodie Corallium inuenitur.

C A P. X X X I I.

CORALLIVM nigrum traditur à Dioscoride, quod Antipathes
vocatur, specie differens à Corallio, colore nigro, arboreum &
ipsum figura, ramosius, easdem vires habet. Plinius Antipathis
meminit

Ineminit inter Gemmas, nigra est, non translucens. Alibi Iſidis Procla-
mon vocat circa Inſulas Troglodyticas; fruticem in alto Corallio ſimi-
lem, ſine foliis, qui præciſus dureſcit, mutato colore in nigrum, & fran-
gitur, cum decidit, gigni & in rubro mari Corallium inquit, ſed nigrum.
Apud nos viſitur aliquando Corallium extra rubens intus nigrum.

C A P. X X X I I I.

CORALLIUM album viſitur hodie in officinis, breuibus, ac no-
doſis ramulis, nitore, & candore Eboris: foramina autem quæ-
dam inſunt, non ſolum in ſingulis nodis, ſed & iuxta nodos, du-
ritiæ lapidea, ſed incertus adhuc eſt eius ortus. apud Auicennam men-
tio fit albi Corallij: tria enim eſſe inquit. Album, rubeum, & nigrum;
& quo recentiores medici Corallium album medicamentis recuperunt,
dicentes, frigidioris naturæ eſſe, quam rubeum; optimum tamen eſſe ru-
beum; deinde album: ultimo nigrum. ſed mirum non reperiri albi men-
tionem apud Græcos, aut Latinos: Ideo ſuſpisor Ebur foſſile intelligi
apud Theophratum, quod vt Plinius refert, candido & nigro colo-
re inuenitur.

C A P. X X X I I I.

ALII ſunt frutices in noſtro mari Coralliis ſimiles, quas Coralli-
na vocant, ligno intus duriffimo, ac nigro, ſpecie Ebeni, ſed ob
tenuitatem inutili operibus; cruſta his obduſitur verius, quam
Cortex, friabilis, pumicoſa, aliis candida, aliis rubens, adhæret lapidibus
teſtacea quædam ſubſtantia dilatata. Qui ex his cortice rubro integitur,
tortuoſis ramulis conſtat, duriffimiſque prope radicem nigris, hi in te-
nuem gracilitatem deſinunt, perlucidam, ablato cortice. Qui cortice
albo integuntur duo ſunt, vnus ramulis conſtat rectis, Iunci modo, fle-
xilibus, numeroſiſque, ab eodem veluti caudice prodeuntibus, cubi-
tali altitudine, qui veluti punctis quibuſdam ſignati ſunt, vt Abietis ra-
muli. Abietem marinam puto apud Theophratum. Alter ramos fert ad
latera tendentes, cruſta candida, veluti denticulatos, quibus sæpe adhæ-
ret lapidoſa ſubſtantia, ex maris ſalſugine concreta, ac teſtacea, quædam
animalia, Quercus marina apud Theophratum, folium hiſ nullum, ne-
que Muſcus, ſed loco eorum cruſta videtur data. Quartum genus humi
ſerpit, ſarmentofum ex lapidibus pendens, vndique muſcoſa lanugine
obſitum, nigricante, aut cinerea, extremis capillis in tenuia veluti granu-
la deſinens. Vitis marina apud Theophratum. Theophratus non
abſimile hiſ arbuſculas in mari naſci tradit, vt quam appellat Quercum.

Abietem Vitem, Ficum, Palmam. Quercus inquit & Abies prope terram quidem sunt : Ambæ nascuntur vero super lapides, atque testas : carent radicibus, sed modò patellarum adhærent : folium ambabus vebat carnosum, oblongius, crassum, & Abieti crassius, frequens; nec leguminum filiquis absimile, cõcauum intus, nec quicquam intra se continens, Quercui tenue ac potius Tamaricis : color ambobus accedens ad purpuram : forma tota Abietis erecta : Quercus flexuosior atque in latitudinem magis ampliata : ambæ vel multi caules fiunt, sed simplicior Abies : rami Abieti longi recti, solutique : Quercui breuiores, contortiores, spissioresque : magnitudo tota ambabus cubitalis, parumue altior, verum maior, vt simpliciter dicam Abieti. Quercus vel ad lanas inficiendas vili mulieribus : ramis pendent adnexa pleraque animalium testigerorum, subter alia quædam cauli ipsi adhærent : sed per folia Theophrastus intelligere videtur crustaceam substantiam, aliquando inanem, filiquarum modò, aliquando denticulatam, vt folia Tamaricis. Vitis inquit utroque nascitur loco ; nam & terræ proxima, & pelagica est. Ficus folio caret, nec magnitudine præstat, color cortici puniceus. eadem refert Plinius.

C A P. X X X V.

LENTICULA. palustris foliolum est rotundum, & crassum, Lenticulæ figura, aquis stagnantibus innatans, adeo frequens, ut lacus uirentem pratum æmuletur : è singulis foliolis inferno uillus quidam descendit, quo uice radicis utuntur : Alterum genus foliolis oblongis constat, multis ab eodem exortu, stellæ modo pediculis capillaribus. Dioscorides inquit Lens palustris reperitur in aquis stagnantibus : muscus est, Lenti similis, cui facultas refrigerandi inest, commoda inflammationibus. Erysipelatis, & podagris, tum per se illita, tum cū polenta : glutinat, & procidentia puerorum interanea.

C A P. X X X V I.

QUÆDAM aquis tepidioribus innatat, vt Pisis in Auxeri fluuio, quem hodie Oserin vocat : est autem hic fluuius quasi stagnans, ac recipit aquas thermales ex monte Sancti Iuliani ; fluitat herba vna cum aqua incedens, sed multis in locis interim quiescit, & tamquam exercitus castrametatur idoneum locum ad quietem nacta. Folia sunt rotunda, unguis magnitudine, superne punctis minutissime impressa, læte virentia : hæc coniugatim in ramulis digesta sunt, qui Cruciformi figura spectantur vt in Abiete : villi per totos ramulos deorsum spectant, qui radicum vicem gerunt : sapore aqueo constat ; Hæc cenleo

Stratiotem Aquaticum esse apud Dioscoridem. Dicta autem est Stratio tes idest militaris, non solum quia vulnera sanat, sed & quia folia ordinato, quodam agmine natantia migrant, vt exercitus. inquit igitur Dioscorides: Stratiotes, qui in aquis nascitur, sic appellatus est; quia aquis innatat, & sine radice viuit: folium habet Semperiuo simile, maius tamen: & facultas inest refrigerandi: sanguinem è naribus fluentem sistit potu: vulnera ab inflammatione defendit: tumores & Erysipelata sanat illitum cum aceto. Plinius inquit celebratur à Græcis Stratiotes: est ea in Aegypto tantum & inundatione Nili nascitur: Aizoo similis, ni maiora haberet folia refrigerat mire, & vulnera sanat: ex his colligere licet herbam quam prædixi Aegypto Stratiote esse tantum exilius, quia folia minora potius insunt, quam Semperiuo scilicet magno.

C A P. X X X V I I.

FUNGORVM natura inter plantas maxime peculiaris est, non solum figura, sed & substantia, & ortu: neque enim radice constat, neque caule, neque foliis, neque fructu: sed incomposita quædam materies videtur naturæ addiscentis Plantas constituere: modo globus, radici similis intra terram latitans, vt tubera: modo ad similitudinem oui supra terram emergens vt Pezicæ, nunc veluti pileo superposito vt suilli, Boleti & plurimi fungorum nunc veluti in paruos digitos finditur eorum substantia, aut figura Auriculæ spectatur, aut linguæ, aut spongiæ, aut panni laceri. substantia plurimorum carnosa, vt tota fructus videatur, cum fructu careant & in cibis gratissima, cum tamen plerumque venenum contineant: Quorundam dura, ac lignosa, vt qui in caudicibus arborum nascuntur. Ocissime autem omnes fungi erumpunt vt in proverbio sit apud nos de his, quæ repente adueniunt, nam in horam fungus emergit. breuissima quoque eorum vita, fugacior quandoque quam fructus æstiu, nam exceptis iis qui lignosi sunt, ceteri aut putrescunt, vt omnes qui pileum gerunt, aut in puluerem volatilem tabescunt vt Pezicæ.

C A P. X X X V I I I.

TUBER vocatur neutro genere vulgò Tartufo, in montibus nascitur Mali modo, rotundum, inæqualiter tuberosum, aspera superficiei, solida intus pulpa, non fungosa vt cæteris, ideo minus putrescit, & diuturnius seruari potest: odor inest suavis, & sapor gratissimus. optima habentur ex Nursinæ montibus, Hinc enim & Romam feruntur: Florentiam, in cibis nobilium. color his exterius nigricans: all

bi nascuntur albidiora, quæ minus probantur; hæsitantur cum sale & piperi cruda, & sub cineribus cocta, aut in patinis ex oleo: vim veneris adaugent, quamuis sapor insit Aqueus, vt ceteris fungis, flatusomnem substantiam gignunt semini gignendo vtilem: Græci Hydnon vocant. Theophrastus inquit Hydnon nonnulli; Aschium vocant, sub terra lætatur, vt radix tantum videatur, cum forma radice non sit; Alibi inquit pænitus radice caret Tuber, fungus & Cranium. Dioscorides inquit. Tuber radix est globosa sine foliis, sine caule; color tuberosus; foditur vere, cruda & cocta estur. Galenus Tubera radicibus, aut bulbis adnumeranda esse censet: nullam inquit qualitatem habent insignem, proinde qui ipsi vtuntur, vtuntur ad condimenta excipienda, quæ ad modum & alijs quæ vocant insipida, & innoxia, & ad gustum aquosa, quibus omnibus est commune, vt alimentum quod ab ipsis in corpus distribuitur, nullam insignem habeat facultatem, sed subfrigidum quidem sit, crassitie vero quale id ipsum est, quod sumptum fuerit: crassius quidem est, quod ex Tuberibus habetur. Plinius maximum è miraculis est inquit aliquid nasci, aut viuere sine vlla radice: tubera vocantur: hæc vndique terra circumdata, nullisque fibris nixa, aut saltem capillamentis, nec vtiq; extuberante loco, in quo gignuntur, aut rimam agente, neque ipsa terræ coherent: cortice etiam includuntur, vt plane nec terram esso possimus dicere, neque aliud quam terræ callum. siccis hæc fere, & sabulosis locis, frutetosisque nascuntur: excedunt sepe magnitudinem Mali Cotonei etiam libelli pondere. Duo eorum genera: Harenosa dentibus inimica, & altera syncera: distinguuntur & colore ruffo, nigroque, & intus candido. Laudatissima, quæ Aphricæ crescunt. An ne vitis id terret? neque enim aliud intelligi potest, Malum ne id ea protinus magnitudine globetur, qua futurum est, & viuat ne an non, haud facile intelligi. putrescendi enim ratio communis est his cum ligno. Lartio Licinio Prætorio viro iura reddenti in Hispania Cartagine paucis. his annis accidisse testatur, mordenti Tuber, vt deprehensus intus denarius primos dentes inflecteret, quo manifestum esse terræ naturam in se globari. Quod certum est ex iis, quæ nascuntur & seri non possunt: simile est quod in Cyrenaica prouincia vocant Misy præcipuum suauitate odore, ac sapore sed carnosius, & quod in Thracia Ceraunium. De Tuberibus hæc traduntur peculiariter, cum fuerint imbres autumnales ac tonitrua crebra, tunc nasci, & maxime, è tonitruo, nec vltra annum durare: tenerima autem verno esse. Quibusdam locis acceptantur riguis & seruntur, sicut Mitylenis: negant nasci nisi ex vndatione fluminum inuecto semine ab Tiaris. est autem is locus, in quo plurima nascuntur, Asiæ nobilissima circa Lampfacum & Alopeconesum, Græciæ vero circa Elim. Hæc Plinius.

C A P. X X X I X.

P. EZICAE in fungorum genere à Plinio recensentur, vti inquit, sic à Grecis dicti, qui sine radice, aut pediculo nascuntur: A nostris hodie *Puzæ* vocantur, ab aliis *Vesciæ*: oriuntur in pratis supra terram extuberautes, figura oui, aut vesiculæ: colore candido, pulpa mollissima, laxa, minima ponderis, odorata. estantur elixæ cum suo Iure adiecto Calamento: prouocant vrinam; senescentes trāseunt in puluisculum nigrum, qui disrupta cute euolat in auram. Quoddam genus earum *Pisis* nascitur in frutetis & syluis, solidiore pulpa, magnitudine aliquando Mali Cotonei, aliquando Humani capitis: hoc non solum elixum vescitur, sed etiam oleo frixum in taleolas dissectum, grauissimum est, ac sine periculo, hoc puto apud Theophrastum *Cranium* vocari, quod cum *Tuberibus* & fungis recensetur omnino, sine radice.

C A P. X L.

QVI Bileum gerunt, proprie Fungi vocantur pediculo constant vt plurimum singulari, aliquando binis: Quoddam genus numerosos ex vno exortu eisdem fert, et quæ Familiolæ vocantur: pediculi caro magis fibrosa est: pilei mollior ac laxior: in parte eius concava, quæ terram spectat, aliud genus carnis inest, ex mollibus fibris constans, quasi lanugo: videtur proportionem gerere cum lanugine, quæ foliis filices subnascitur, ac cæterarum eius generis. Theophrastus inquit fungorum pediculus æqualitatem quandam peculiarem sortitus est; radice caret. Plinius Fungorum inquit lenior natura, & numerosa genera, sed origo non nisi ex pituita arborum: tutissimi qui rubent callo, minus diluto rubore, quam *Boleti*: mox candidi veluti apice flaminis insignibus pediculis: Tertium genus illi venenis accommodatissimum: Noxij erunt fungi, qui in coquendo duriores fiunt: innocentiores, qui nitro addito coquentur, si vtique percoquantur: tutiores fient cum carne cocti, aut cum pediculo *Piri*: profunt & *Pira* cōfestim sumpta: debellant eos: & aceti natura contraria iis: imbribus proueniunt omnia hæc. Dioscorides Fungorum inquit differentia duplex: aut enim manduntur, aut perniciales sunt. multis de causis venenosi gignuntur, vbi videlicet clauus ferreus, in quo sit rubigo, aut pânt marcor affuerit, aut si iuxta serpentis cavernam, arborese, quæ priuatim patiunt noxios, fungos, erumpant, continent, qui tales sunt, nescio quod strigmentum, concretamque pituitam, terraque eruti quam celerrime computrescunt, atque marcore putiantur. Sed qui veneno imbuti non sunt, suauem in iuribus gratiam

gratiam habent, largius tamen sumpti nocent, & ægrius concocti stragulant, aut choleram morbum citant. remedio est meri potio, aut lixiuium cum acida Muria, aut feruefactæ Satureiæ aut Origani iusculum. debellantur etiam Gallinacei fimi potu ex aceto, aut eiusdem delinctu cum melle multo. Corpus alunt, sed ægre dissoluuntur. cum magna ex parte integri ipsi cum recrementis alui deiiciantur. Galenus Fungorum naturam admodum frigidam & humidam esse testatur, vt pæne accedant ad vim deleteriam: sunt & inter eos, qui intericiantur potissimum, qui ex natura mixtam habent qualitatem putredinosam. omnium fungorum Boleti minimum sunt noxij; secundi post hos sunt Amanitæ: reliquos vero tutius est omnino ne attingere quidem; multi enim ex ipsorum esu interierunt. Equidem noui quædam, cui post Boletorum non satis elixorum, qui innocentissimi esse putantur, vsum largiorem os ventriculi pressum, ac grauatum, coarctatumque fuit difficilemque habuit respirationem & in animi deliquium incidit, sudoremque frigidum sudauit, ac demum seruari ægre sumptis iis, quæ humores crassos incidunt, potuit: cuius generis est Oxymel ipsum, per se, & cum Hyssopo & Origano ipsis medio critere incoctis: is enim tum hæc sumpsit, tum nitri spumam insuper inspersam: post quæ fungos, quos commederat, euomuit, qui iam quodammodo in succum pituitosum, frigidumque admodum, ac crassum, erant mutati.

C A P. X L I.

BOLETI cum primum erumpunt è terra, ouis similes sunt, membrana exterius candida, qua disrupta veluti oui luteum interius apparet: hoc cum explicatur, fungi figuram assumit, pileo lato, crasso pediculo, ac breui, luteo; placent ex oleo frixi, & in patinis: oriuntur in syluis. simillimi iis nascuntur venenosi diluto rubore, & in parte concaua magis striati. Plinius Boletos inter ea, quæ temere manduntur, ponit, quamuis optimus ex iis cibus sit: sed in menso exemplo in crimen adductus, veneno Tiberio Claudio principi per hanc occasionem dato à coniungete Agrippina; quorumdam ex his facile noscuntur venena diluto rubore, ransido aspectu, liuido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitum labro, non sunt hæc in quibusdam, sicci que, & Nitri similes, veluti guttas in uertice albas ex tunica sua gerunt: voluam enim terra ob hoc prius gignit; ipsum postea in volua ceu in ouo est luteum, nec tunicæ minor gratia in cibo infantis Boleti: rumpitur hæc primo nascente, mox crescente in pediculo, corpus absimitur, raroque vquam geminis ex vno pede. origo prima causaque è limo & acescente succo madentis terræ, aut radicis ferme glandifere, initioque ma len
rior,

tior, dein corpus membranæ simile, mox partus : ortus occasusque omnis intra dies septem est . Claudius stomacho vtiles putat . Galenus inquit e fungis Boleti , si belle in aqua elixi fuerint, prope accedunt ad cibos inspidos , non tamen sic solis ipsis vulgò vtuntur, sed apparant varie & condiunt, vt alia omnia, quæ nulla insigni qualitate sunt prædita . Alimentum autem ex ipsis est pituitosum & frigidum videlicet, prauisque est succo, siquis ipsis largius vtatur : omnium igitur fungorum ij minimum sunt noxia . Hæc Galenus .

C A P . X L I I .

SVILLI, qui vulgò Porcini appellantur, in montibus nascuntur, præcipue inter Scopas & Filices : Boletis crassiores, densioresque, colore supernè subfuluo, inferne cinereo, interius candido : elixantur ij, vt ius abiiciatur ; dein in sartagine farina obducti assantur ex oleo multo ; sic enim innocentiores euadunt . asseruantur quoque muria conditi, aut exsiccati in furno, aut fumo . Qui inter eos venenosi sunt, Malefici vulgò appellantur : vix dignoscuntur, nisi aperiantur ; nam caro eorum protinus liuescit : color quoque subuiridis in parte concaua spectatur, aut pallescens . Plinius Suillos inquit venenis esse accommodatissimos ; nam familias interimere, & tota conuiuia ; voluptas tanta ancipitis cibi : quidam discreuere arborum generibus Fico, Ferula, & ferentibus gummi ; nos item Fago aut Robore, aut Capresso : omnium color liuidus : his aberit veneni argumentum, quo similior fuerit arborum Fici . Scantur pendentes iunco transfixi, quales in Bithynia veniunt : ij fluxionibus alui, quas Rheumatismos vocant medentur, excrescentibus in sedæ carnibus : minuunt enim eas ; & tempore absumunt : item lentigines & mulierum vitia in facie leuant . lauatur etiam vt plumbum in oculorum medicamenta, sordibus vlceribus, & capitis eruptionibus, canum moribus ex aqua illinuntur .

C A P . X L I I I .

PRUNYLI vulgò appellantur minimi inter fungos, odoratissimi que, qui & innocentissimi sunt : nascuntur vere inter Rubos & Carduos, cinerei coloris, capitulo verius, quam pileo, pollicis crassitudine : candida intus pulpa, ac solida : comeduntur elixi cum suo iusculo adiecto Calamento, recipiuntur tantum in mensis nobilium .

CAP. XLIII.

QUIDAM Neapoli nascuntur in lapide quodam fungoso, seu instar ligni quem lapidem Lyncis vocant: ex hoc fungi toto anno enascuntur, si irrigetur aqua, etiam domi asseruuntur, crescitque in dies continua fertilitate, pediculis in lapidem induratis: pollent hi fungi ad calculum & vrinam impellendam: lapis ipse contritus in farinam calculum frangit potu: recipitur à Nicholao Alexandrino in Antidotum Lithontripton: meminit eius Euax inquitens Lijurium, idest lapis lyncis, sit ex vrina lyncis, idest lupiceruarij appellati in montibus coagulata: hic seruatus in domo gignit optimos fungos quolibet anno: pollet contra dolorem stomachi, icterum, & fluxum ventris. Dioscorides Lyncutium idem cum Electro voluit esse. Electrum autem putari ait lachrymam Populi nigræ coagulata in lapidem: ex vtraque autem Populo alba scilicet & nigra fungos vtiles, & innoxios toto anno restibiles haberi, si earum cortices concisi in minutias segetibus stercoreatis inspergantur, sed forte verius ex Populo montana, quam Plinius Libicam vocat propter fungos laudatissimam.

CAP. XLV.

PRATECOLI in pratis nascuntur, paulo maiores Prunulis; latiore pileo, inferne subrufo, aut nigricante: comeduntur parati in patinis, inter cibos viles, nec sine periculo: iis similes iuxta stercorea nascuntur, longiore, ac graciliore pediculo noxij, & sine vlla saporis, odorisque gratia. Grandiores adhuc crassioresque sub Populo nascuntur, qui Turini vocantur, color superne subrubens, pediculo candido, sed hi in cibis minime probantur.

CAP. XLVI.

FAMILIOLAE vocantur, quibus numerosi ab eodem exortu pediculi nascuntur, prelongi, capitula sustinentes, Prunulis similia, molliora: nascuntur iuxta frutices: parantur in cibis, vt prateoli inter cibos rusticales.

CAP. XLVII.

QUIDAM in pratis nascuntur candidi, longissimo pediculo, veluti umbellam sustinente, initio contractam ad pediculum, qua anulus quidam est: hæc postea in latitudinem multam explicatur,

tur, tenui pulpa : assumuntur hi quoque in cibis rusticorum, vt Prateo-
li : vocant quidam Scarogias, alij Cannellas :

C A P. X L V I I I.

FUNGUS Marinus minimus inter Fungos lapillis innascitur in-
tra aquam, densis pediculis capillaribus, prælongis, candidis :
quibus insistent pileoli candicantes : sapor inest salus & mordens.
videretur Androsaces esse apud Dioscoridem, si eius pileoli semen conti-
nerent, inquit enim, nascitur in maritimis Syriæ, herba est alba, tenui-
bus festulis, amara, sine foliis : folliculum in capite gerens, qui semen
cõtinet : ea drachmīs duabus in viño pota copiosam hydropicis urinam
ciet, idem præstat eius decoctum, & fructus : podagris vtiliter illinitur.
Galenus humidam & acrem herbam esse tradit. Plinius eadem ferme
habet, quæ Dioscorides : Albam enim esse herbam tradit, amaram, sine
foliis, folliculos in cirris habentem, & in his semen : an putatum est, se-
minis gratia datum huiusmodi folliculum ? quod & de cæteris Fungis
diximus, si non semen, saltem aliquid vice seminis inesse.

C A P. X L I X.

GALLINACĒBI à quibusdam vocantur subcrocei coloris, figura
auriculæ, pediculo scilicet sensim in latitudine dilatato ad mo-
dum strobili, interne striato : oriuntur in collibus iuxta arbores ;
assumuntur ruri inter cibos innoxie.

C A P. L.

QUIDAM pannis laceris similes, aut spongiis, molles, colore
igneo : ideo ignem syluestrem vocant : inutiles cibis : oriun-
tur præcipue ad radices Oleæ : valent ad vlcera putrida, & ex-
dentia, si eorum puluis exsiccatus inspergatur.

C A P. L I.

LINGVÆ appellatur in caudicibus præcipue castanearum, figu-
ra lata, crassæ, sanguinei coloris, tum intrus, tum extra : optimi
hi atque innocentissimi existimantur : forte apud Plinium intelli-
guntur, cum inquit : tutissimi, qui rubent callo, minus diluto rubore,
quàm Boleti : parantur vt Suilli.

C A P. L I I.

DIGITELLI, seu Maninæ vulgò appellantur in paruos veluti digitos fissi, candicantes: nascuntur in caudicibus; comēduntur elixi: Huius generis; quoddam reperitur in Cossaneis, spectabili magnitudine, vt vnus sufficiat: Hermolaus laciniam vocari tradit. Hos Plinius, vt puto, intellexit, secundo loco citatos, cum inquit: mox candidi veluti apice flaminis, insignibus pediculis: Galenus Amantitas vocat secundo loco inter innoxios.

C A P. L I I I.

IGNIARIJ sunt, quibus ignem excipiunt attritu silicis, vulgò Esca vocatur. Fungi sunt in caudicibus nascentes, crassi, & lati, figura vnguis Equini: lignosa constant substantia, fungosa tamen, ac valde læui: vt autem promptius ignem ex silice scintillantem excipiant, in coquunt in aceto: dein siccatos malleo dilatant instar corij laxi: optimi habentur è Cerro. Quidam ex his apti ad cutim extergendam parte scilicet aspera, quæ infra est: ideo in Tostrinis pro strigili vtuntur.

C A P. L I I I I.

AGARICVM Fungus est candidus ex Oriente inuectus, figura rotunda, substantia intus farinacea, fibris quibusdam discurrentibus, sapore amaro: inuenitur apud nos in caudicibus Laricum, in montibus Tridentinis. Dioscorides variam tradit historiam: inquit enim, radix fertur Laserpitio similis, sed facie summa solutior, ac tota raro contextu. duo eius genera. fæmina, quæ præfertur, rectis intus venarum discursibus constat: mas rotundus est, & vndique compactior: vtrique gustus initio dulcis, mox ex distributione in amaritudinem transit. gignitur in Sarmatię regione, quæ Agaria vocatur: sunt qui radicem esse plantæ affirmant, alij vt fungos nasci in arborum caudicibus, quadam putredine. gignitur & in Galatia Asia & Cilicia, in Cedris sed friabile, & infirmum. Plinius inquit Galliarum Glandiferæ maxime arbores Agaricum ferunt: est autem Fungus candidus, odoratus, antidotis efficacax, in summis arboribus nascens, nocte relucens, signum hoc, eius, quod in tenebris decerpitur, alibi inquit: Agaricum, vt fungus nascitur in arboribus circa Bosphorum, colore candido: datur obolis quatuor contriturum cum binis cyathis aceti mulli: id quod in Galatia nascitur infirmius habetur. præterea mas spissior amariorque, hic & capitis dolores facit:

facit : fœmina solutior in initio gustus dulcis, mox in amaritudinẽ tran-
sit. Quod autem Plinius Galliarum Glandiferas arbores Agaricum fer-
re tradit, experimento hodie scitur, non Glandiferas, sed Larices id ferre.
Mefues inter medicamenta purgantia magnificat Agaricum : eligi oportet
terẽ feminam ; nam masculus malus est , præcipue qui longus existit, &
niger, & grævis, & habens in contractis suis sicut fila neruorum, durus &
densus. fœmina autem laudatur : id album est, læue, velociter friabile,
porosum, & valde arum. in primo gustu dulce, dein amarum, & astrin-
gens: Melior pars totius corporis eius est superior : nam quæ prope cau-
ca mala est, vestigium putredinis ligni habens : fugiendum quo-
que, quia corrosum est : calidum est in primo ordine, siccum in secun-
do : purgat vtramque bilem, & pituitam, humoresque crassos, ac visco-
sos, & putridos : ideo confert ad multa, vt videre est apud eundem &
Dioscoridem, & Galenum : pondus eius contriti iustum est à drachma
vna vsque ad duas: infusi autem à drachmis duabus ad quinque.

F I N I S.

C A P. I X. Q V A R T I L I B R I.

CNEORON Hispani milites Micciam vocant, quia eius rami sic
cati ignem conseruant, ideo ex his funiculos parant ad tormenta
bellica igne exoneranda ; appellant autem hos funiculos Mic-
cias. frutex est in maritimis circa Plumbinum, multos spargens ramos,
valde obsequiosos ; foliolis breuissimis totos surculos conuestientibus
modo Cupressi, crassis, superne candicantibus, inferne uiridibus ; flo-
ret in autumno, & per totam hyemem ; flosculi sunt thymelæ, inter fo-
lia, exiliores, & in medio lutei ; fructus quoque similis, tenuior, nigro se-
mine ; radix ramosa, & obsequiosa, sed gustum non mordet ; eadem in
insulis oritur, odorata, & candidior. Theophrastus Cneoron appellat.
eius duo genera, candidum, cui folium cutis modo, quadantenus olea-
gineum ; nigrum cui folium carnosum Tamarici similis candi-
dum humi se spargit magis & odoratum est, nigrum sine odo-
re, radix vtrique alta prægrandis, rami copiosi, crassi,
surculosi, ad vincendum apti pro Iunco. Venere
in coronamenta folio. post æquinoctium
Autumni germinant, & diutius
florent. Plinius Casiam à
Latinis appellari
testatur.

INDEX SECVNDVM PAGINAS
BREVIS QVIDEM, UTILISSIMVS
TAMEN EORVM OMNIVM,

Quae in hoc Opere visa sunt, vt adnotarentur, & quod
grauiter sint, & quod ad faciliorem conferant
inquisitionem.

A.

A ORTVM facientia, qua dicuntur	226. 229. 368. & 592.
Abscessibus internis re- mediâ, qua sint	541
Adiantum cur nō madescat in aqua	4
Ala in plantis qua vocantur	9
Alimenti attractio in plantis quomo- do fiat	3.
Aluum purgantia qua habentur	50.
III. III. &	561
Aluum qua sistant	155. 177. 180. 186
Amatoria medicamenta, qua putan- tur	148. 154
Amoris remedia qua censentur	372
Ambustis, qua nam medeantur	194.
&	325
Amentum quid sit	15
Anaesthis, qua succurrant	68
Anginis, qua prosunt	168. 372
Arbor, qua sit	24
Ardoribus, qua aduersentur	81. 122
183. &	213
Argento vino epoto quid resistat	314
Arquatis, qua subueniant	68. 155.
Articulorum dolores, qua lauent	262
&	271
Asmaticos quid iuuet	394
Attractio quomodo fiat in Succino	124

Aues quibus obstupescunt	85. 292. 409.
Aurium vermes quod necat	495.

B.

B ILIS feruorē quid extinguit	112.
Bilem, qua purgant,	142. 621.

C.

C ALLOS, qua auferunt	417.
Calculus, qua frangant	97. 139.
159. 169. 171. 193. 244. 255.	
262. 300. 302. 304. 315. 338.	
348. 355. 360. 367. 480. 493.	
503. 551. 554. 596. 617. 618.	
Calybem, qua indurant	514
Calyces florum, qui sunt	15.
Canes, qua interficiunt	85. 119
Canis rabidi morsum sanant	97. 255.
309. 326. 369. &	445
Cancrorum, qua sunt remedia	344.
350. &	370
Capillos, qua conseruent	97. 128. 597
Capillos, qua denigrent	431.
Capillos, qua rufos reddant	38. 265.
&	319.
Capitis dolorem, qua tollant	62. 122.
451. &	455
Capreola	

I N D E X.

Capreoli quid existant	23	Dentifricia, quæ existunt	560
Carnem supercrescentē reprimētia	142	Dentium dolorem tollentia	270. 337.
Carbunculos, quæ impugnant	309.	346. 359. &	373
453. 534. &	541	Dentium stuporem, quæ gignant	264
Carcinomata, quæ sanant	255. 349.	Dioscorides genera plantarum distri-	
&	450	buit secundum vires	26
Castitatem, quæ conseruent	192	Dioscoridis loca male conuersa	67. 84.
Cera lapidosa ex quo fiat	69	Dioscoridis loca emendata	101. 114.
Cerebrum plantarum quod nam sit	3	148. 222. 35	384. 385. 582.
Charta ex Papyro quomodo fiebant	192	Dioscoridis loca animaduersa	37.
Charta ex linteis quomodo paratur	193	228. 294. 330. &	438.
Chermisinum vnde habeatur	321	Discus lusorium instrumentum quale	
Cimices, quæ necant	592	sit	366
Colicos, quæ iuuent	294. 342	Dissentericis, quæ propinanda	164. 183
Colorum varietas cur maxime sit in flo-		Distillationibus, quæ resistant	62. 124
ribus	14	231. &	345. 350
Colorum varietas, quæ estet in fructi-		Dolores internos, quæ sedant	62
buis	17		
Columbarum fatigationi, quæ conse-			
rant	130		
Columbis, quæ grata existant	284		
Comitiatibus admisculantia	68. 215.		
255. 372. 43	583		
Conceptum, quæ efficiant	553. 557		
Conceptum, quæ conseruente	556		
Conceptum, quæ prohibeant	248		
Cor in plantis, vbi positum est	3		
Cordi, quæ conferant	394. 447		
Cordi palpitacioni, quæ applicanda	225		
&	445		
Corium, quæ tingant	39		
Cortex plantaru ex duplici corpore con-			
stat	7		
Cortices seminum, qui sint	16		
Cura infectiombus, quæ aduersetur	139		

E.

E BRINETATEM, quæ prohibeant	
255. &	353
Enecant, quæ pecus	128. 134
Enterocela, quæ sanant	222
Elephantiasim, quæ dissoluat	266. 349
Equi, quæ conferunt	283. 284. 336
Erysipelatis quod sit remedium	154
Exanthematis, quæ conuulsiunt	235
Extenuant corpora obesa	68
Extrahentia ex alto, quæ dicuntur	278
360. &	380
Extrahunt infixa, quæ	315. 321. 322.
420. 422. 449. &	468

F.

F ACIEM, quæ lauigat	224. 226
Februm ardoribus, quæ obstant	82.
99. &	183.
Febribus malignis, quæ resistant	184.
274. 489. &	510
	Febribus

D ELIQUIVM animi quibus tol-	
litur	199
Dentes, quæ consolidant	77

I N D E X.

Febribus omnibus, quæ sint optima 480
 Feminis gignendis, quæ vtilia dicuntur 319. & 338.
 Fatum mortuum, quæ educunt 139
 Fermeptum quomodo paretur 180.
 Feritatem mitigare putatur 261. 268
 Ficus ani, quæ applicanda 349
 Fistulis, quæ sint remedia 192. 361. 500
 Flores quibus gratia dati sunt 13.
 Florum, quæ pars est constitutio 14
 Fluxiones, quæ sistere videntur 124
 Foliorum qualis est vsus 6
 Foliorum quis exortus 7
 Frutex, qui dicatur 24
 Fructus quid nam sit 16
 Fungos, quæ ferunt 124
 Fungus, quæ dentur remedia 408. 616
 Furunculis, quæ medentur 580

G.

GALENI loca animaduersa 202
 Gallico morbo, quæ competunt 220
 Gallinarum morbis auxiliatur 44
 Gemma, quæ dicitur in plantis 6
 Genera plantarum summa 24. 27.
 Gemiculus in plantis quis sit 9
 Gemtura proflauio succurrit 157
 Genuum tumoribus, quæ admoüeda 535
 Germinatio est propria plantarum affectio 5
 Germinationis, qui nam ordo 9
 Gingiuas consolidant 77.
 Grauidis, quæ conferant 480

H.

HEMORROIDAS sanant 547
 Herba, quæ nam sit 24
 Hominis species cur vna tantum existat 28

Horrores febrium minuuntia 255. 309
 Hydropticis, quæ prosunt 142. 206.
 372. 378. 384 430. 450. 534.

I.

IECINORIS feruorem sedat 601
 Iecinoris obstructiones aperit 272.
 507. 509. & 601
 Inflammationes demunt 213
 Inoculatio quomodo fiat 6
 Inoculatio fructum parit pro natura corporis inoculati: semen autem pro natura ligni subiecti 8. 18.
 Insaniam, quæ auferunt 388. 430
 Insomnia leuant 317. 447
 Ischiadicis, quæ prosunt 44. 324. 364
 367. 453. & 584
 Iuba quæ nam sit 22

L.

LAC coagulans 526. 533
 Lac gignunt 245. 339. 512
 Lac demunt 292
 Lassitudinem tollunt 345
 Lepori marino aduersantur 348
 Lepras sanant 72. 83. 336. 364. 541.
 & 544
 Lienem extenuant 44. 68. 208.
 372. 449. 594. & 595
 Ligna, quæ in aqua nõ putrescunt 33. 39
 Lingua ariditati, quæ prosunt 331
 Literæ non apparentes vt appareat 373
 Lupos, quæ enecant 585
 Luteo colore, quæ tingunt 251

M.

MACVLAS, quæ deleant 202.
 369. 380. 520. 550. & 617
 Kkkk Ma

I N D E X:

<i>Maleficiis remedia, quae amuleta dicuntur</i>	167. 254. 369. 392. 403. 404. 415. 450. &	573
<i>Mammillarum inflammationibus, quae admouentur</i>		495
<i>Maribus gignendis, quae conferunt</i>		319.
&		338
<i>Maris & femina distinctio quomodo sit in plantis</i>		15
<i>Mas & femina non insunt in plantis</i>		12
<i>Matrix in plantis, quae dicitur</i>		3
<i>Medulla in plantis vim prolificam continet</i>		7
<i>Mellis exortus qualis sit</i>		13
<i>Menses, quae promoueant</i>	62. 139	
<i>Morbis inueteratis, quae dentur remedia</i>		423
<i>Morbum gallicum, quod sanat</i>	105. 424	
<i>Muliebrem fluorem sistunt</i>	530. 557. 600	
<i>Mures enecantur a quibus</i>		585
<i>Muscas quid interficiat</i>		261
N.		
<i>NARIVM polypus quibus curatur</i>		142. 594
<i>Nervis praecisis, quae conueniunt</i>	322. 394. &	538
<i>Nervis punctis quibus medendum</i>		380
<i>Neruorum morbis, quae applicanda</i>		271
O.		
<i>OBESIS extenuandis conueniunt</i>	550	
<i>Obstructiones viscerum aperiunt.</i>	68. 243. 390. 449. 450. 457. 480. 486. &	534
<i>Obstupescientia, quae existant</i>	292. 571	
<i>Oculus, qui dicitur in plantis</i>		6
<i>Omorum morbis, quae habentur remedia</i>	101. 178. 182. 240. 266.	
	269. 272. 282. 339. 372. 442. 443. 449. 495. 504. 516. 520. 554	
<i>Opiorefflu</i>		348
<i>Ossa extrahunt</i>		206. 254.
<i>Oua, quae diutius perdurat fecunda</i>		16
P.		
<i>PANICULA, quae nunc dicitur</i>		22.
<i>Pars in plantis, in qua est apicula principatus</i>		2.
<i>Pars inferior & superior in plantis, quae dicitur</i>		26
<i>Partes plantarum cur minus organice videantur</i>		1.
<i>Partum, quae accelerant</i>	255. 273. 294. 368.	468
<i>Pecorum morbis auxiliatur</i>		583. 602
<i>Pediculos capitis enecant</i>		584
<i>Pediculos manus perdunt</i>		346.
<i>Pectoris vitia quibus curantur</i>	132.	
	139. 234. &	295
<i>Percarpium quod nunc sit</i>		18.
<i>Pestilentem aerem fugant</i>		124.
<i>Pestilentia medentur</i>	139. 249. 254. 293. 307. 309. 315. 321. 335. 456. 534. 541. 550. 556. &	589
<i>Pilos, quae demunt</i>		373. 593
<i>Pisces obstupescientia</i>		85. 347.
<i>Pisces enecantia, quae</i>	373. 377. 367	
<i>Phthiasis remedium quid</i>		128
<i>Planta cur vera & aestate magis crescant, quam hyeme</i>		5
<i>Plantarum summa genera</i>	24. 27	
<i>Plantarum diuisio unde sumenda</i>	27. 28.	
<i>Pleuriticis adminiculantur</i>	95. 572	
<i>Pliny loca animaduersa</i>	329. 354	
<i>Podagricos iuuant</i>	154. 325. 606	
<i>Pollutiones cohibent</i>		292
<i>Pracipitatis ex alto profunt</i>	271. 273	

I N D E X.

<p><i>Pruritus tollunt</i> 346 <i>Pulices quibus necantur</i> 502 <i>Pulmonum Ulcera consolidant</i> 434 <i>Puerperis auxiliantur</i> 313 <i>Purgantia, qua sine medicamenta</i> 70. 81. 96. 102. 115. 118. 142. 152. 164. 165. 171. 198. 204. 206. 250. 256. 270. 272. 277. 310. 312. 344. 372. 373. 374. 380. 389. 391. 410. 421. 533. 581. 594. 621 <i>Purgans quod gustui gratum</i> 377 <i>Purulentis subueniunt</i> 452. 537 <i>Putredini resistunt</i> 82</p> <p style="text-align: center;">Q.</p> <p>QUARTANA adminiculantur 430. 433. 514</p> <p style="text-align: center;">R.</p> <p>RACEMVS, qui dicatur 22 <i>Ranis rubetis aduersantur</i> 322. 348. 440. <i>Refrigerantia magis refrigerant calidi tati adiuncta</i> 316 <i>Renum morbos profrigant</i> 44. 108. 132. 169. 181. 237. 295. 297. 300. 323. 560. 596 <i>Rulla, qua fit</i> 366 <i>Ruptos, qua roborant</i> 40. 222. 273. 296. 330. 431. 453. 514. 557. 600</p> <p style="text-align: center;">S.</p> <p>SANGVINEM cohibent 70. 122. 185. 186. 248. 321. 325. 337. 345. 365. 559 <i>Sanguinis feruorem extingunt</i> 108 <i>Scabiem sanant</i> 72. 207 <i>Scorpionum ictus medetur</i> 268</p>	<p><i>Scorzonis ictus aduersatur</i> 918 <i>Semina, qua diutius facienda perdurēt</i> 16 <i>Seminis exortus in plantis ex medulla existit</i> 11 <i>Seminis substantia, qua fit</i> 12 <i>Seminum cortices, qui dicuntur</i> 16 <i>Seminum Vascula variis modis forma ta</i> 20 <i>Serpentes, qua fugantia</i> 128. 226. 261. 472. 479 <i>Serpentum morsus quibus curatur</i> 226. 229. 270. 520 <i>Secundas educunt</i> 368. 583 <i>Sedis vitia sanant</i> 348. 520. 617 <i>Singultum sedat</i> 369 <i>Sitim extingunt</i> 252 <i>Sobole propagari in quibus fit</i> 9. 11 <i>Somnum conciliant</i> 122. 142. 154. 214. 217. 345. 346. 372. 570 <i>Spica, qua nam fit</i> 22 <i>Spirandi difficultati succurrit</i> 62 <i>Steriles nō differūt specie à fructiferis</i> 39 <i>Statuas e Cedro visas sudasse</i> 138 <i>Sterilitatem, qua faciunt</i> 592. 595 <i>Struma per qua dissoluantur</i> 324. 349. 449. 513. 547. <i>Studioforum ingenium qua acuumt</i> 583 <i>Sudorem, qua excitant</i> 213. 220. 224. 489. 519. 556 <i>Suffrutex qui fit</i> 24 <i>Sugillatis, qua competant</i> 277 <i>Suppurantia, qua dicuntur</i> 334 <i>Suum anginis profunt</i> 486. 584</p> <p style="text-align: center;">T.</p> <p>TABIDOS leuant 293 <i>Tertianā curat</i> 365. 433. 451. 455 <i>Theophrastus genera plantarum assumit psie vulgo nota</i> 26 <i>Theophrasti loca aliter conuersa</i> 56. 86 108. 109. 113. 129. 131. 190 Kkkk 2 Theo-</p>
---	--

I N D E X.

Theophrasti loca restituta 43. 177. 206.	Vesica cruciatibus opē ferunt 214. 323
241. 288. 290. 317. 525. 535. 586	Verrucas amolentia 336. 379. 381. 510
Theophrasti loca animaduersa 414.	Vinis experiendis quid adhibendum 93
429. ☉ 473	Vinorum ebullitione quid prohibeat 359
Tinea quid applicatur 494	Viperarum morsibus, quae imponeantur 463. ☉ 437
Tingentia flauo colore 175	Vires in agrotis quid reficiat 81
Tingentia rubro colore 324	Viuidices, quae dicuntur 110
Tussi subueniunt 108. 132. 177. 182.	Vlceribus, quae estent remedia 152. 370
191. 252. 323. 421. ☉ 490	169. 261. 273. 335. 341. 349. 370
Turca Opio inebriantur 571	382. 451. 453. 458. 503. 608.
	Vmbella quid esse credatur 22
	Vmbilico eminenti, quae conuenit applicare 296
V.	Vocem, quae claram reddunt 55
VASCULA seminum varia existunt 20	Vomitoria, quae remedia dicuntur 355.
Vascula, quae semen eiaculant 21	☉ 372
Vena, quae in plantis creduntur 4	Vrentia, quae vocentur medicamenta 343. ☉ 344
Venena quae sint 211. 212. 270. 277.	Krina ardori profunt 200. 213
292. 316. 331. 346. 383. 385.	Vrina profluuium cohibent 186
410. 497. 517. 545. ☉ 585	Vrina stillicidium leuant 480
Venena, ut certo tempore occidant, praeparatione fieri 587	Vrina difficultatem, quae leuiant 44.
Veneno Cicuta quod datur remedium 54. ☉ 152	62. 244. 300. ☉ 304
Veneris, quae resistent 119. 139. 140.	Vrinam, quae nam moueant, siue ciant 132. 139. 159. 171. 180. 182.
159. 168. 191. 242. 249. 254.	193. 200. 214. 215. 297. 300.
269. 307. 309. 315. 321. 356.	315. 360. 361. 362. 367. 551.
408. 425. 456. 518. 520. 541.	Vteri dolores sedantia, quae existat 368
550. 556. 587. ☉ 589	Vteri strangulationi, quae administranda 222. 309. 370. 489. ☉ 492
Venerem extinguunt 122. 429. 563. 569	Vulnera quibus cum rebus conglutinentur 62. 70. 73. 133. 167. 185.
Venerem stimulant 43. 85. 190. 237.	199. 243. 255. 265. 266. 273.
271. 289. 325. 332. 360. 401.	296. 309. 321. 322. 338. 340.
427. 429. 448. 521. 524. 565. 614.	344. 348. 350. 394. 396. 397.
Veneris voluptatem, quae augeant 55	417. 451. 453. 457. 482. 486.
Ventriculum corroborant 103. 140.	500. 503. 514. 540. 556. 557.
143. ☉ 199	559. 600. ☉ 613
Ventriculi dolores leuant 306	Vulpes necantia, quae dicuntur 587.
Vermes laturum expellunt 591. 592	
Vermium merorum emecantia 184. 238.	
274. 353. 361. 381. 477. 480.	
☉ 589 ☉ 603	

F I N I S.

ERRATORVM GRAVIORVM CORRECTIO,

in qua primus numerus paginas, alter verò lineas significat;
quemadmodum priores erratum; posteriores verò di-
ctiones in se ipsis correctionem habent.

4. 12. hoc	hos	67. 14. ἀρακάβιδις	αρακάβιδις
4. 20. ast paruz	& pauce	69. 10. similis, gustu	similis gustu; oli-
8. 28. unde	inde	olida	da
10. 15. led	led etiam	69. 13. Brentodes	Bromodes
11. 20. Vipera (cuius	viuipera	74. 20. Phyllira	Phillyra
12. 24. natura sic sic	natura sicins	74. 21. putridum	putidum
20. 24. fructibus	fructibus	76. 11. Viturnum	Viburnum
21. 25. Rubi vascula,	Rubi. Vascula vt	78. 31. afferuntur, aut	afferuntur autem
vt plurimum	plurimum	79. 30. candidans	caudicis
22. 39. germinatione	germinatione:	80. 20. frequenti &	frequentia
quædam	Quædam	82. 31. agnoscentibus	agnoscentibus
24. 5. Mogeum	Mulcum	83. 32. circundare	circundari
24. 36. vt	&	88. 39. Pumpææ	Pompeia
27. 6. forbitæ	fortitæ	89. 22. furcula	suraulo
27. 24. vt	(aut &	89. 25. in tres	intus
29. 20. conceptacula	conceptacula: aut	92. 3. quæ	que
31. 18. Castaneæ Echi	Castaneæ echina	92. 9. Artem	Actem
natus; Calyx	tus calyx	92. 16. visa tesamacca	visu tesamea
33. 15. Naliphlios	Haliphlios	92. 23. &	ex
36. 9. corbos	corbes	94. 31. tradunt	tundunt
36. 30. Quercum	Quorum.	96. 23. sericis	serius
40. 26. Samora,	Samara	96. 34. vtilissimum nō	vtilissimam non
41. 34. Phylliram	Philyram	multo	multum
41. 18. Philydæ	Philyræ	96. 34. in Campanica	in Campania
41. 30. Phyllirea,	Phillyrea	96. 40. vini	vim
44. 21. iure	in iure	96. 41. prædurat	perdurat
44. 37. Gossipij	candore Gossipij	97. 13. Synosbaton	Cynosbaton
46. 35. iuccæ	iuccæ	97. 16. fetem	sentem
48. 33. Illi	Idæi	97. 17. Sinosbaton	Cynosbaton
51. 1. Iesilem	Iesili	97. 21. medij lecus	mediis eius
51. 3. etiam; num	etiam num	97. 30. cūruis	cuius
51. 37. cunnas	cūnas	97. 32. latiorè	latiores
53. 28. longè	longi	97. 35. folium	foliam
55. 19. neque fructu	neque fractu	98. 10. in Mali	vt Mali
56. 36. cæsum	cæsuræ	98. 15. gratioribus	grandioribus
57. 24. fistulosa	fistulosa	98. 23. praxima	maximo
60. 36. Pyrocantæ.	Pyracantæ	98. 28. appellant	appellat Humiru
61. 7. χένον	χένον	99. 4. subcandidis	subcandidi (bū
63. 14. de Zaro	de Taro	90. 7. aluis	aluis
63. 14. Caracanium	Cancaanium	90. 17. languescerem	languescete
63. 32. figuris	figura	99. 14. febricum	febricum
65. 21. Portulacæ	Potulacæ	99. 20. acutissimi, quæ	acutissimique
65. 30. Bediasimos	Pediasimos	200. 24. Aronam	Aroniam
66. 7. tusa	tusa	100. 16. Tricæcum	Tricoocum
67. 10. laurono	taurino	101. 18. leuicem corti-	leuicem, cortice
67. 13. αρακάβιδις	αρακάβιδις	cem aut	autem

<i>Errata</i>	<i>Corrige</i>	<i>Errata</i>	<i>Corrige</i>
101. 35. Cernalis	Certualis	204. 11. pediculo	periculo
102. 17. vinaria	vinacea	204. 18. salubetis	sabuletis
103. 4. Infrutices	Suffrutices	204. 30. abinnatu	à bimatu
109. 15. feuidtim	secundum	205. 26. causa	eam
110. 17. nitor	inter	207. 14. lænte	lete
112. 19. cineream, qui	cinerea, quæ	208. 28. alis	aliis
115. 11. vincis	iuncis	209. 21. est	in
112. 9. ex eoquæ	excoqui	210. 5. radicansibus	candicansibus
118. 31. Vites	Vitex	210. 14. Manum	Malum
130. 8. Fædam	Tædam	213. 17. candidos	calidos
130. 19. Cerabrum	Cembrum	214. 8. corallis	corollis
131. 33. Cerabrum	Cembrum	214. 16. numerosis	numeros
136. 29. baccas	bacca	217. 33. maris	maris
141. 27. extuberante.	extuberante Ma-	218. 32. in Scito	in scito
144. 6. acetosa	acerosa (lo	218. 35. Hefide	Nefide
144. 38. Pynaster	Pyrafter	221. 24. carnea	carnea
149. 6. inferna	infernæ	232. 3. filiqua	si lingua
150. 12. in odore	inodoræ	236. 22. è lauculo	clauiculo
151. 2. interna	inferna	239. 16. lolia	lobia
153. 1. Decst totum I X. caput, quod in cipit Cneoron : & ponitur in pagina 621.		244. 26. aliis	alis
154. 2. Conuoluuli	Conuoluulum,	248. 28. ramis tenuio- ribus; filiquis	ramis : tenuiori- bus filiquis
cui	cuius	251. 16. implexum	implexu
155. 35. Dneidæ	Druidæ	252. 20. vt Lychnide	vt in Lychnide
160. 6. Aetruria	Aetruriz	255. 38. stran ias	strangurias
161. 12. Apocynem	Apocinon	256. 23. Echy	Echij
166. 24. tantam	tantum	257. 27. Niscago	Viscago
168. 20. Cratægoné	Cratægonon.	260. 1. vt instar	instar
172. 21. cortices	corticis	264. 31. maturefcit:	marcescit
172. 21. hoc	hos	268. 24. ficuras	cicures
172. 36. aliis rotudio	alia rotundiora	269. 5. vt	&
173. 15. glutinans	glutinandis	275. 23. internodiis	in internodiis.
174. 28. auertit	vertit	277. 5. Narthesia	Narthechia
177. 24. alteram	alterum	281. 15. Erithmo	Crithmo
179. 22. mollitam	mollitum	281. 18. sciffiorem	sciffione
179. 26. deglutitum	deglubitum	282. 31. exeunt	exuunt
180. 6. deglutitum	deglubitum	284. 20. diuifum	diuifura
182. 3. Sy cilia	Siciliam	285. 15. Caii	Carui
182. 24. Labarzet	Tabarzet	285. 30. Cuminum	Cumino
183. 28. vt	tum	288. 20. bina	bima
186. 7. alis	aliis	293. 7. domesticum	domestici
186. 9. à	&	296. 12. caulia folias	caulis folia
187. 35. temeritate	teneritate	297. 14. Erithmum	Crithmum
188. 21. vtilia	vitilia	299. 11. & quod	quod &
189. 23. teneribus	generibus	300. 4. calidius	candidius
191. 26. Antipodis	Antispodiis	301. 19. Morôquæ	non Morôquæ
192. 12. in terra	interna	305. 9. de	ad
100. 28. altiffimam	ampliffimam	308. 5. Apicæ	Aphricæ
202. 15. propè	probè	308. 13. madunt	mandunt
		309. 16. farcta	fracta

<i>Errata</i>	<i>Corrige</i>	<i>Errata</i>	<i>Corrige</i>
311. 21. quo	quod	450. 34. veneratur	verritur
313. 7. circumfarctis	circumfractis	458. 15. æstate	xtate
315. 9. rami	in ramis	461. 15. Thymo	è Thymo
319. 13. pensis	densis	465. 14. sylvestra	sylvestre
327. 23. huius	huic	478. 13. eandem	eadem
324. 22. branchiis	brachiis	485. 13. maturescit	marcescit
324. 28. obstrangulata	obstrangulat	487. 18. cauli	caulis
324. 30. Oraphalocar	Omphalocarpon	488. 29. eodem	eadem
332. 20. vt	(pon &	490. 35. Farfaram	Farfara in
335. 29. internis	infernis	493. 32. Cranthemon	Eranthemon
330. 4. Hyponici	Hyperici	495. 20. institutum	infillatam
339. 15. triduo	triduo	500. 13. subito	cubito
342. 25. Ditariz	Dentariæ	502. 24. intricatum	imbricatum
345. 5. tamen	famein	511. 31. huic	hic
348. 38. alia	alias	514. 12. calycem	Calybem
349. 25. defedatione,	defedationes ele	515. 2. spingitur	stringitur
elephanticas	phanticas	516. 6. deorium	dorsum
352. 20. caudis	caulis	520. 7. refertam	repertam
354. 17. protraditur	protrahitur	524. 11. singula	singulis
354. 17. soluta	solita	531. 30. caules	caule
316. 35. vt	&	536. 32. Cyamus	Cyanus
357. 3. Sesseli (lis	Sessili (lis	538. 36. andustiora	angustiora
358. 14. Raphani simi	Raphani . Simi	540. 26. exhibente	exhibendæ
359. 20. Aethyopiam	Aethyopum	543. 7. Clematis	Clematis
366. 28. rotundo	rotando	551. 1. lanariam	Canariam
367. 2. nascente	nascenti	554. 24. fragre	Fagre
376. 34. Leptaphyllon	Leptophyllon	568. 7. explicantum	explicatus
380. 16. folio	Polio	570. 10. Aegypti	Aegyptij
389. 7. hæreant	læuant	578. 4. neutrum	acutum
392. 32. amulatum	amuletum	578. 21. qui (riis	que
393. 14. vt	&	578. 26. Vermiculæ	Vermiculariæ
394. 20. lævi	læuis	579. 9. minor	minori
395. 25. quedam	quæ dum	580. 5. detracta	detracta
399. 5. regione	à regione	581. 35. habitu	halitu
399. 13. Ascaloniam	Ascalonium	582. 32. Anticym	Anticyra
401. 24. debeatur	deleatur	583. 16. tum	tam
401. 25. mundi	mandi	584. 23. valentem	valenter
409. 28. Ophoscoro-	Ophioscorodon	585. 6. rectis	retis
414. 19. Liliun (don	Lirium	585. 21. foliis	folis
421. 33. Adoriam	Adriam	589. 14. Pæonia	vt Pæonia
422. 19. intuscum	in fulcum	592. 13. Phterim	Pterin
423. 18. Venena	Veneria	595. 3. adnexum	ad nexum
425. 17. carosum	cariosum	598. 4. fixis	fissis
425. 22. seritur	scitur	600. 25. pediculis	pediculus
426. 17. rubre	rubra	602. 12. sole	sale
430. 12. vnctæ	iunctæ	603. 18. palmarum	plantarum
430. 32. mutant	nutant	609. 5. Lesbicum	Besbicum
437. 31. exorta	exortus	609. 11. Halcyonium	Halcyonium
449. 16. Aethyopica	Aethypico	612. 2. sunt: Ambæ	sunt ambæ
450. 30. Sanguina	Sagmina	613. 6. xui	cui

Fr. Dionysius Conflaccarius facultatem im-
primendi concedit. Die 27. Septembris.
MDLXXXI.

FLORENTIAE,
Excudebat Georgius Marefcottus.
MDLXXXIII.

00143743

